2005
SAMEDI
31 DECEMBRE
2006
DIMANCHE
1er JANVIER

LE NUMERO: 1,20 €

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱԽԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ (1884 - 1957)

HARATCH

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE FONDE EN 1925

DIRECTRICE : ARPIK MISSAKIAN

83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
TEL. : 01 47 70 86 60 — FAX : 01 48 00 06 70
COURRIEL (E-MAIL) : jharatch@aol.com

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 250 եւրօ — Վեցամսեայ : 135 եւրօ
Արտասահման : Տար. 300 եւրօ (Ամէնօրեայ առաքում)
270 եւրօ (Շաբաթական առաքում) — Հատը : 1,20 եւրօ
C.C.P. PARIS 15069-82 E

81ՐԴ ՏԱՐԻ - ԹԻՒ 21.357 | Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN | 81e ANNEE — N° 21.357

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

Յաջող Պատասխանի Մաղթանքով

Տարեվերջի ծէ՛ս մը, թէ նոր տարին մաքուր էջով մը քանալու նախաքայլ. հաշուեկշիռը անկոչ, ինքնիրեն հիւրի պէս կ'ընկերանայ փութկոտ, քիչ մը չուարած մեր քայլերուն, քանի Դեկտեմբերի օրերը կը հատնին ու Ցունուարը կը մօտենայ:

Այն՝ հաշուեկշիռը կը պարտադրէ ինքզինք, եթէ նոյնիսկ ոչ անհատապէս ամէն մէկուս զատ, զատ, առնուազն հասարակական պարտականութեան պէս: Ու ո՞րն է վայրը աւելի յարմար անոր, քան թերթի մը թիւը որ կը կամրջէ հինն ու նորը: Յատկապէս այն թերթը որ "Յառաջ"ին նման տպարանէն առաքուին համբան կը բռնէ կէսօրին, ընթերցողին հասնելու համար յաջորդ առաւօտուն: Ուստի սա չորս էջերը հաշուեկշռին զոյգ թեւերը թող ըլլան Դեկտ. 31էն Ցունուար 1 երկարող:

Տարի մը կը գլորի մէկ ծայրէն միւսը այդ թեւին, նժարներուն մէջ կուտակած անցնողն ու այն որ դրան առջեւն է արդէն: "Ի՞նչ տարաւ ու ի՞նչեր կը բերէ" չհինցող հարցումն է յաւերժական, որուն պատասխանը նոր է ամէն անգամուն:

2005ը բաւական տուեալ ունէր, կէս լեցուն զաւաթին դասական օրինակով յատկանշելի. Հայաստանի, Արցախի, Սփիւռքի պարագաները զատ, զատ այդ պատկերին բաւական ատաղձ տուող կողմեր ունէին:

Հայաստան հակառակ անբաղձալի ներքին զարգացումներու, մնաց կայուն, որոշ բարեփոխիչ ալ ստացաւ. մանաւանդ բաբալ երեւանի չինարարական աշխուժութիւնը յաճախ առողջ ընթացքի յայտարար նկատուեցաւ: Բայց ատոր քով ներքին կայունութիւնը բացատրուեցաւ նաեւ ընդդիմութեան անողնայար մարմնով, բազմութիւններու անտարբերութեամբ. իսկ իրեց բնակարաններէն յանուն նոր երեւանին վտարուածներու ողբերգութիւնը բաւական դունատեց այդ գնով բերուած արդիականացումը: Էջը դարձնողը պիտի գտնէ տակաւին ուրիշ տխուր իրականութիւն մը. "երեք հազար տարուան մշակոյթի տէր" Հայը չէ կըրցած ժառանգութիւն պահելու իմաստութիւնը իւրացնել:

Արցախի մասին կարդալ, մտածել որքա՜ն լաւ էր Նոյեմբերի համազգային հանդանակութեան օրերուն: Վերջապէս երկիր պահելու, կառուցելու կարողութեան տիրացածի ո՛չ արհամարհելի փաստը կը տրուէր զոյացած ՚ի լիիսոններով: Ամիս մը ետք սակայն չշուխներ, լուրեր կարզատրման ձեւերու մասին կը խօսէին, որոնց մտածումն իսկ վանելի էր ամէն Հայու:

Սփիւռքը. իր վաղուան նկատմամբ անհաւատ ու յատկապէս անփոյթի վտանգաւոր ապացոյցը արձանագրուեցաւ հոս, Մելգոնեանի նման վարժարանի մը փակումին անպատասխանատու քայլով. քայլ որ կ'ամփոփէր մարտավարական սխալն ու դաւաճանութիւնը: Ու ատիկա՝ ճիշդ այն պահուն երբ Սփիւռքը ամէն ատենէ աւելի պէտք ունէր ամրանալու. կային այդ ուղղութեամբ կազմակերպչական քիչ-շատ լուծ նախաձեռնութիւններ, Անգարան Հայ Դատի նիւթով յստակութեամբ կը զանազանէր Հայաստան ու Սփիւռք, վերջինը նկատելով աւելի կարծր կորիզը որ կը խանդարէր իր հաշիւները: Ու նոյն Սփիւռքին սրտին վրայ նոյն օրերուն Մելգոնեան կը փակէր:

Ի՞նչպէս ընել որ Հայաստանի կայունութենէն, չինարարութենէն զեղչուի անզօր ընդդիմութեան, տնազուրկ բազմութեան ցաւը: Արցախը մնայ հանգանակութեան ճգած պատկերով, իսկ Մելգոնեանի նիւթով բացուած դատը առաջնորդէ զարթոցին չարունակութեան, արդարութիւնը իր երեսին թքնելու նոր առիթ չտայ մեզի...

Բարի՛ պատասխան ու բարի՛ Նոր Տարի:

Ա. Թ.

ԻՐ ԽՕՍՔԸ

Առաւօտ Լուսոյ

Ամէն Ամանոր չողշողուն հեռանկարներ կը բանայ, ի վերջոյ թաղուելու համար մշուշին մէջ, մոռայլ ու միօրինակ:

Մանաւանդ երբ արեւը կ'ողջունենք օտարութեան մէջ, արմատախիլ եւ ծբփուն:

Արդէն մեր կռնակն ունինք աւելի քան երեսուն տարուան բեռ, եւ սարսուռ մը կը համակէ մեզ, երբ կը մտածենք մնացեալի մասին:

Մինչեւ ե՞րբ: Ի՞նչպէս: Ինչո՞ւ այսպէս...

Իսկապէս լոյս կը ծագէր մեր գլխուն վերեւ, երբ կը լսէինք դարերէն բխած եղանակը - «Առաւօտ Լուսոյ»:

Հաւատքի եւ աշխատանքի արեւը ջերմութիւն կը ցանէր մեր բոլորտիքը:

Եւ կը քալէինք ու կը քալէինք, մեր հայեացքն ուղղած դէպի լեռները, - դէպի բարձունք եւ խորութիւն:

Այսօր մեր ծունկերը կը կթոտին լուսացնցուղ պողոտաներու զառիթափին վրայ եւ մեր աչքերը կը յոդնին օրը իրիկուն չեղած:

Եւ սակայն պիտի քալենք: Ճամբանեը պիտի կտրենք անընդհատ ու անվերհատ, միշտ յառ ի ձեռին:

Յառը գիտութեան, ստեղծագործութեան եւ ինքնապաշտպանութեան:

Մեր երդը պիտի ըլլայ միշտ - «Առաւօտ Լուսոյ»: Բոլոր ճակատներուն վրայ: Բոլոր ցամաքներուն վրայ: Ծովուն դիմաց թէ լերան ստորոտը:

Որքան խուսափի «Արեգակն արդար», այնքան պիտի դառնանք ժիր: Ըմբոստ եւ տոկուն:

Նախ՝ մենք մեզի հանդէպ, որպէսզի կարենանք ուրիշէն իրաւունք պահանջել ճակատաբաց:

Պիտի ունենանք պայծառ տեսակէտներ եւ քաջութիւն՝ զանոնք պաշտպանելու:

Պիտի գիտնանք լողալ, որպէսզի կարենանք մէկ ափէն միւսն անցնիլ մեր սեփական ուժերով:

Պիտի գիտնանք երիտասարդացմանն աւիշը ներարկել ցիրուցան բազմութեանց, որպէսզի կարենայ թօթափել հնութեան եւ թմրութեան փոշիները:

Ճամբան պիտի հարթենք յառաջապահ երիտասարդութեան մը համար, անոր ներշնչելով ազգային հպարտութիւն եւ հայրենասիրութիւն:

Պիտի կազմենք միացեալ ճակատ՝ յանուն տարապիր բազմութեանց ինքնապաշտպանութեան եւ ինքնուրոյն, բազմադոյն մշակոյթի:

Ոչ ծոյլ եւ նկուն համակերպում, ոչ ալ քարացած սովորամոլութիւն:

Երիտասարդացում՝ նա՛եւ դրականութեան, գեղարուեստի, գիտութեան եւ հանրային գործունէութեան մէջ:

Թող Նոր Տարուան եւ բոլոր գալիք տարիներու ընթացքին մեր մաղթանքն ըլլայ միշտ «Առաւօտ Լուսոյ», բայց երբեք «Աչխարհ Ամենայն»:

Երկի՝ օրուան պահանջն էր երգելով մեռնիլ:

Այսօր՝ ապրիլ երգելով: Աչխատանքի եւ ստեղծագործութեան երգի մը վերածելով մեր կեանքը:

Հայրենիքի կարօտն անգամ պէտք է պրկէ մեր ջիղերը, լաւագոյնս կազմակերպելու համար մեր ինքնապաշտպանութեան պայքարը, ցամաքէ ցամաք:

Լոյս, լո՛յս, մեր բոլոր ընդունակութեանց յարաճուն եւ ներդաշնակ զարգացումով:

Ցարատեւ ճիգ ու պրպտում՝ մեր անցած ճամբաներուն վրայ: Ինչպէս երէկ՝ դժուարին պայմաններու տակ:

Մշուշը ուշ-կանուխ պիտի փարատի մեր հորիզոնին վրայ, քանի կը մնանք հաւատարիմ՝ մեր արեւահամ երգերուն:

Շ.

1 Ցունուար 1956

«ՀԱՅԵՐՈՒ ԲԱՐԵԿԱՄ» ՊԱՏՄԱԲԱՆԻՆ ՔԱՅԼՆ ՈՒ ՅԵՏՔԱՅԼԸ

"Գոլէժ տը Ֆրանս"ի դասախօս, Ազգ. Մատենադարանի նախկին վարիչ պատմաբան Լմանիւէլ լը Ռուա Լատիւրի տըն. տեսական, ընկերային պատմութեան, մտայնութիւններու պատմութեան մարզերուն մէջ արդի Ֆրանսական միտքը խորապէս նորոգած հեղինակութիւն է: Հետեւաբար երբ այս յատկանիշներուն տէր դէմք մը հարցազրոյց կու տայ թերքական թերթի մը ու կ'արտայայտուի պատմութիւն - քաղաքականութիւն յարաբերութեան մասին, անտարբեր չի կրնար ձգել:

Հասկնալի է որ նշուած յարաբերութեան Հայկական Ցեղասպանութեան առընչուած գլուխն է թուրք լրագրողը հետաքրքրողը. նիւթ որ անընդունելի չափով մը պատճառով այժմէականացաւ Ֆրանսական քաղաքական մարզին ու լրատուական միջոցներուն մէջ, ուր բուն հարցը քաղաքական մեքենաբանութիւնն էր, մինչ ցեղասպանութիւնը որպէս գուտ քաղաքական խնդիր, ոչինչ կրնար ունենալ ատոր մէջ:

Է. լը Ռուա Լատիւրի ըսած է "Զամանի"ի (Դեկտ. 25) Թղթակիցին թէ պատմաբանները կը գրեն պատմութիւնը եւ ոչ թէ քաղաքական մարդիկը. այդ առումով ալ քննադատած է Ֆրանսայի Խորհրդարանին 2001ի ճանաչումի օրէնքը: Ատոր հետ 86 տարեկան պատմաբանը ըսած է թէ ինք բարեկամ է Հայերու: Այսուհանդերձ պատճառ չի տեսներ 1915ի պատահարներուն մասին օրէնք հրապարակելու: Ատոր մէջ չեշտած է երեսփոխաններուն անգիտութեան դերը. անոնք առհասարակ պատմութեան մասին կարծիք յայտելու դիրքին մէջ չեն: Մէկ բան է գերիներու, զոհերու կարեկիցիլ, այլ բան՝ պատմութիւն գրել: Ան "Յիծախնդիր" որակած է զաղթատիրութեան դրական կողմերուն վրայ ծանրանալու հրահանգն ալ: Այդ մասին նոր օրէնքը "ադէտ" մըն է իր համոզումով. քաղաքական մարդիկը պարտին տեսնել թէ ի՛նչ կ'ըսեն պատմաբանները. անոնք լուրջ մարդիկ են, բայց ո՛չ՝ քաղաքական դէմքերը:

Ինչ կը վերաբերի Հայերու բարեկամ մը ըլլալուն, Լատիւրի ըսած է թէ ինք բարեկամ է Փ. Տէվէճեանին, զինք "Թուրք" կը կոչէ, Պալատիւրն ալ Թուրք է, բայց ըսուածին դէմ մեկնաբանութիւն պէտք չէ տալ...

Պատմաբանը չի ժխտեր թէ մեծ թիւով Հայեր մահացած են 1915ին, կոտորած էր կատարուածը, բայց երբ հարցը կը վերաբերի զանոնք "ցեղասպանութիւն" կոչելուն, կ'ըսէ. "Ցեղասպանութիւն եզրը Հրեաներուն պարագային համար գործածուած է. միւսներուն պէտք է այլ անուանում տալ":

Քանի մը օր ետք (Դեկտ. 29) նոյն պատմաբանը անդրադառնալով իր հարցազրոյցին պատմաբան Սեզա-Գլէր Մուրատեանի հակազդեցութեան, կը գրէ. "Սիրելի Տիկին, խորապէս կը ցաւիմ այս պատմութեան" ու կը կցէ հինգ կէտերէ բաղկացած էջ մը:

Առաջին կէտով կը կրկնէ "ցեղասպանութիւն" եզրին Ողջակէզին նման Բ. աչխարհամարտի ընթացքին Հրեաներու պարագային յատուկ ըլլալու տեսակէտը: Կ'աւելցնէ թէ կը դատապարտէ անչուշտ զանգուածային միւս կոտորածները. "Իրականութեան մէջ անառարկելի է որ կատարուածը հայկական ցեղասպանութիւն է եւ մեծապէս յանգուռ եմ այդ ձեւով արտայայտուած ըլլալով. ներողութիւն կը խնդրեմ ու գոհունս կը յայտնեմ հայ համայնքին զոր, գիտակից եմ, վիրաւորած եմ" կ'ըսէ ապա կը չարունակէ թէ չատ թեթեւութեամբ վարուած է թուրք լրագրողներու հետ. իր նպատակը եղած է ցեղասպանութեան եզ-

(Շար.ը Դ. էջ)

ՇՆՈՐՀԱՒՈՐ ՆՈՐ ՏԱՐԻ
2006
BONNE ANNEE

ՆԵՒ ՏԱՆՁԱՒՔ ԱՍՏԻՃԱՆ

ՆՈՒՆԱՀԱՏ ՍԱՐԳՒԱՆԻՆ

Ի՞նչ...
Ամառուան վարդերը հոսեցան,
Հեռացան ամպերը,
Ու ես մնացի միայնակ...
Ամառուան վարդերը թոռնեցան,
Ու ես մնացի միայնակ...
Ինչո՞ւ հեռացաք,
Ինչո՞ւ թողուցիք զիս,
Ինչո՞ւ մենակ մնացի,
Ինչո՞ւ ես ալ չերթայ...
Ես ալ կերթայ,
Ես ալ կերթայ ամառուան վարդերուն հետ...

Ես ու դուն
Հանդիպեցանք ամառուան մէջ,
Ես ու դուն
Ամառուան վարդերուն պէս...
Ես ու դուն
Ամառուան վարդերուն պէս...
Ես ու դուն
Ամառուան վարդերուն պէս...
Ես ու դուն
Ամառուան վարդերուն պէս...
Ես ու դուն
Ամառուան վարդերուն պէս...

Քակ մնացածը
Չկա՛ր...
Ինչէ ընեմք
ա՛ս է որ կայ
կ'ըսէին...
Ա՛ս ալ որ չըլլա՛ր...
Ուզեմ չուզեմ
մէկ աչքս գոցեցի
միայն լաւ բաները դիտեցի
ոչ լաւ բաները
իբր թէ չնկատեցի
ականջիս ետեւը նետեցի
ու հօրս կոչումին ճամբան
չարունակեցի՛...
Նուագեցի՛
ինձի՛ համար
Նուագեցի՛
հօ՛րս համար
երե՛ք տարի...

Սակայն դժբախտաբա՛ր...
պատմութիւնը կը կրկնուի՛...
Այո՛...
չա՛տ ճիշդ է
այն ինչ որ
ճի՛շդ հիմա
այս վայրկեանիս
ձեր միտքէն կ'անցնի...
ես ալ
հօրս նման
հօրս ճամբան
կիսատ ձգեցի...
ատիպուա՛ծ էի...
ելայ գացի՛
նոր հեռուներ
ու հօրս նման
ես ալ մի՛շտ
կիսատ մնացի...

Ցաւալի՛...
սակայն այս ամբողջը
հէ՛ն պատմութիւն...
հինցած տարինե՛ր,
անցած են
երկա՛ր տարիներ,
եկէք չբանանք հի՛ն վէրքեր...

Բայց եւ այնպէս
եկուր տե՛ս
երկա՛ր տարիներ ետք,
հինցա՛ծ տարիներէն
ուրտեղէ՛ն ուր
դիմա՛ցս կ'ելլեն
Թաղէն
դպրոցէն
եկեղեցիէն
ծանօթներ
բարեկամներ
փոշիներուն տակ
մոռցուած անձեր
երեսիս կը նային
կը ժպտին
չես փոխուած կ'ըսեն
- ի՛նչ կ'ըսես
դո՛ւն ալ նոյնն ես -
եւ վերջապէս
սրինդդ ո՞ւր է
տակաւին միշտ
կը նուագե՛ս

Այսօր
երկա՛ր տարիներ ետք
իր տուփին մէջ փակուած
թեւիս տակ պահուած
հօրս սրինդը յոդնած
խորո՛ւնկ քուն է մտած...
սակայն հնչիւննե՛րը
լեզուիս վրայ
անվե՛րջ պար են բռնած
Մէկիկ մէկիկ
անվե՛րջ կը չոյեմ
լեզուիս վրայ
կէս կատակ
կէս չիտակ
կը չարեմ
ու հօրս սրինդին նման
կը փչե՛մ
ապիտակ թուղթին կը յանձնեմ...

Հնչիւննե՛ր
տարբեր տեսակ
այս թուղթին վրայ սպիտակ
ձեռքէ ձեռք
կը թռի՛ն
ու կ'երթա՛ն
ցիր ու ցա՛ն...
Թող թռի՛ն
ուր որ ուզեն
Թող երթա՛ն
Թերեւս
իրե՛նք
կ'ամբողջացնեն
իմ ու հօրս
կէս մնացած ճամբան...

ՀԱՑ-ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՍՐՏԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՑԱՑՑՆԱԲԵՐՈՒՄ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՃԱՆԱՊԱՐՀՈՎ

Ամփոփելով մշակութային տարին Հայաստանում կարող ենք ասել, որ այն բազմառճ ու յուզեցած էր: Վայելեցինք Ռուսաստանի օրերը, «Ոսկէ Ծիրան» փառատօնը, Ռուսական պալէտի ելոյթները, Նորմայի կինոտարբերակի ներկայացումը եւ այլն:

Ուրախութեամբ ու վստահաբար կարող ենք ասել, որ Երեւանի մշակութային աշունն իտալական ներկայնակից էր զոնաւորուած: Իրապէս, Հոկտեմբերի 2-էն մինչեւ Նոյեմբերի 5-ը տօն էր մշակոյթի սիրահարների համար: Նրանք չօշափելիօրէն զգացին Իտալիան բազմաթիւ կինոդիտումների, օփերային ներկայացումների, գրականութեան, լուսանկարների, նոյնիսկ բեմական զգեստների ցուցադրութեան ու գիտաժողովներ չնորհիւ: Կազմակերպուեցին նաեւ իտալերէն լեզուին նուիրուած միջոցառումներ: Այսպիսով, հիացմունքով եւ սիրով յետադարձուեցին դեռեւս 1987-ին Իտալիայում տեղի ունեցած հայկական օրերը, որոնց «պատասխան» օրերն այն ժամանակ չկայացան ժամանակների եւ խառնակ իրադարձութիւնների պատճառաւ:

Որ հայ-իտալական օրերն իրօք բարեկամական էին, ապացուցեցին յատկապէս հայ - իտալական միամսեակի բացումն ու «Հայվենետ. Սուրբ Ղազարի գանձերը» ցուցադրութիւնը Հայաստանի Ազգային Պատկերասրահում, ինչպէս նաեւ Ինկօ Ամօր գրադարանում կազմակերպուած «Իտալահայ համայնքն իր մասին» վերտառութեամբ հանդիպումը:

Ցատկանշական է, որ հայ-իտալական օրերի կազմակերպիչներ կարելի է համարել ոչ աւելի, ոչ պակաս երկու երկրների նախագահներին, ովքեր պայմանաւորուեցին բարեկամական օրերի անցկացման մասին, երբ Ռ. Քոչարեանը պաշտօնական այցով գտնուում էր Իտալիայում: (Հայ-իտալական յարաբերութիւնները պատկերացնելու համար պակաս էական չէ հանգամանքը, որ Իտալիայի խորհրդարանը 2000 թուականին ընդունեց Հայոց ցեղասպանութեան փաստը):

ՄԽԻԹԱՐԵԱՆՆԵՐ՝ ՀԱՑՈՑ ՄՏԱՒՈՐ ԲՈՂՔՈՋԸ, ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՊԱՐԱՐՏ ՃԻՒՂԻՆ

Հայ եւ իտալացի ժողովուրդների սիրոյ եւ փոխըմբռնման եղակի օրինակ է Մխիթարեան միաբանութիւնը: Այս հայբենանուէր հոգեւորական - մտաւորականների դարբնոցը ծնունդ առաւ 1700-ական թուականներին եւ հանդիսացաւ Հայոց մշակոյթի բարգաւաճման մի փոքրիկ կղզի իտալական ջրերի վրայ: Մխիթարեան միաբանութեան անդամ Հ. Ցարութիւն Պտռիկեանն այսպէս է բնութագրում Մխիթարեանների գործունէութիւնը «Տասնըութերորդ դարը Հայաստանի պատմութեան ամենամութ ժամանակահատուածն է: Ռուսեւթրքական պատերազմները, Շահ Ապասի ասպատակութիւնները, համատարած աղքատութիւնն ու տեղահանութիւնները, սովը եւ այլն խեղճացուցած էին ժողովուրդը, կոտրած՝ անոր դաղափարախօսական ողնաշարը, մինչդեռ միեւնոյն թուական. ներուն վենետիկեան խաղաղ ջուրերուն մէջ սքանչելի կազմակերպուածութեամբ կը ծաղկէր հայ մշակոյթը, որուն մէջ եւրոպական մակարդակի արուեստի գործեր կը ստեղծուէին»: Մխիթարեանները ստեղծեցին կրթադաստիարակչական մի չարժում, որի չնորհիւ չրջանառուած սաները ուսանելով եւ ապա վերադառնալով իրենց ծննդավայրերը, Հայոց գիր ու գրականութիւն էին տարածում, լուսաւորում իրենց երկրացի ազգակիցներին:

Ներկայ ժամանակներում Մխիթարեան միաբանութիւնը չարունակում է իր մշակութային առաքելութիւնը, տարածելու հնարաւորութիւն տեսնելով մայր հայրենիքում: «Մխիթարեանները 8 վարժարան ունին աշխարհի մէջ. բայց մենք կ'ուզենք այդ արտասահմանեան դպրոցները տեղական կամ եկեղեցական իշխանութիւններու ձգել, որովհետեւ այլեւս հայրենիքի անկախութիւնը հնարաւորութիւն կու տայ հոս նոր սերունդին մասին մտածելու: Աւտր համար նպատակ ունինք Հայաստանի մէջ դպրոց մը բանալու», ասում է վարդապետը:

ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ ԳԱՆՁԵՐԸ ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ՊԱՏԿԵՐԱՍՐԱՀՈՒՄ

«Իտալական հողից է ծնունդ առնում հայ տպագրութիւնը, որ ինչպէս բոլոր ժողովուրդների կեանքում, նշանակալի իրադարձութիւն եղաւ Հայոց պատմութեան մէջ: Հայ մշակոյթին անփոխարինելի վաստակ է մատուցել Վենետիկի Մխիթարեան միաբանութիւնը իր երեք հարիւրամեայ մշակութային ժառանգութեամբ: Մխիթարեան գիտնական միաբանների համատեղութիւնը միշտ լուսաւորելու է հայ մշակոյթի երկինքը եւ երախտագիտութեամբ է յիշուելու մեր ժողովրդի կողմից»: Ահա այսպէս գնահատեց Գարեգին Բ. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը Հոկտեմբերի 2ին բացելով «Հայվենետ. Սուրբ Ղազարի գանձերը» ցուցահանդէսը Հայաստանի ազգային պատկերասրահում: Հետաքրքրական է, որ բազմաթիւ այցելուները չրջելով Ս. Ղազարից բերուած եւ նաեւ Հայաստանի ազգային պատկերասրահի ֆոնտերից հանուած ցուցանմոյշներով զարդարուն դահլիճներում, «Չնորհաւոր Մխիթարեան տօնը» բառերով էին ողջունում միմեանց: Նրանք հետաքրքրութեամբ էին դիտում առաջին տպագիր գրքերը, քարտէսներն ու իտալացի հանրաճանաչ նկարիչների հեղինակած կտաւները, որոնց թեմաներն ու հերոսները բացառապէս հայկական էին: «Ցուցահանդէսը հանրութեան մեծ մասի համար յայտնութիւն է, նաեւ կարեւոր երեւոյթ մասնագիտական չրջանակների համար, ասաց արուեստաբան Լեւոն Զուքազեանը: Մեծ բաւականութիւն է այստեղ տեսնել այն աշխատանքները, որոնք պահւում են Ս. Ղազարի գանձերում կամ պատկերասրահներում: Իսկ ինչ վերաբերում է Ս. Ղազարի գանձերին, ասեմ, որ առանց նրանց, նաեւ Վիէննայի Մխիթարեան վանքի հաւաքածուի, դժուար է պատկերացնել հայ արուեստի պատմութեան ամենայնի ուսումնասիրութիւնը. նաեւ ցաւալի է որ Ս. Ղազարի հաւաքածուն չատ քիչ է հրատարակուած: Այն, որ իտալացիները հայ սուրբեր են նկարել, պատահական չէ, քանի որ Հայերը դեռ վաղ քրիստոնէական չրջանից են ապրում Իտալացիների մէջ: Բնական է, որ նրբանք նաեւ եկեղեցիներ են կառուցել», ասում է արուեստաբանը:

Թէ ինչ տուեցին այդ մշակութային օրերը հասարակ հանդիսատեսին, կարելի է չօշափելիօրէն զգալ, կարդալով Ազգային պատկերասրահի այցելուների կարծիքների տետրը: Այնտեղ տեղ է գտել նաեւ մի աշակերտուհու եղրակացութիւնը. «Ես հիմա աւելի հպարտ եմ որ հայ եմ»:

«Այս օրերուն Հայաստանի ժողովուրդը չօշափեց իտալահայ մշակոյթը, քանի որ Ս. Ղազարը մինչեւ այսօր տեսիլքի պէս բան մըն էր: Այնտեղի մշակոյթն հոս ներկայացնելով տեսիլքը չօշափելի եւ հաւաստի բնոյթ առաւ: Սա ամենամեծ ներդրումն է եւ հայ վենետիկեան օրերուն յաջողութեան գրաւականը», ասում է Հ. Ցարութիւն Վրդ. Պտռիկեանը:

«Հայվենետ»ը կը չարունակուի մինչեւ տարուայ վերջ:

ՍՈՒՍԱՆՆԱ ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ

ԹԻՒԵՐ ԱՂԷՏԻ ԳՕՏԻԷՆ

1988ի երկրաչարժին 17րդ տարեվիցը նչուեցաւ առաւելաբար զոհերուն մատուցուած յարգանքով. ծաղկեպսակներու զետեղում, ոգեկոչումի ելոյթներով, եւլն.: Այլեւս քիչ մը ամէն բանի նկատմամբ ծաւալող անտարբերութիւնը, յոգնութիւնը թոյլ չտուին չատ անդրադառնալու թէ նոյն «հոգածութիւնը» չէին վայելեր ողջ մնացածները, յատկապէս առանց օթեւանի մնացածները:

«168 ժամ» չաբաթաթերթին մէջ (Դեկտ. 8-9) Արման Գալոյեան մանրամասն հաշուետուութիւն մը ամփոփած է անցած 17 տարուան չինարարական գործունէութեան:

Երկրաչարժը ամբողջովին, կամ մասամբ աւերած էր 3·677·000 քառ. մեթր բնակութեան մակերես, ինչ որ կը նչանակէր 30 հազար 298 բնակարան: Լ. Տէր Պետրոսեանի իշխանութեան օրով Շիրակի մարզին մէջ կարելի եղաւ վերականգնել 9410 բնակարան, ինչ որ ընդհանուր կորուստին 31%ը կը կազմէր: 1988ի իշխանութեան փոփոխութենէն ետք երկու անգամ կրճատուեցաւ չինարարութեան չափը: Ցաջորդ երկու տարին անյաջող չրջան եղաւ ազէտի գօտիին վերականգնումին առումով: 1998-2001ի համար նախատեսուած 16 հազար 40 բնակարանէն միայն 1292ը կառուցուեցաւ տակաւին 14·750 ընտանիք անօթեւան ձգելով:

Շարժումը թափ առաւ 2001ին, չնորհիւ Գ. Գրիգորեանի մեծագումար յատկացումին 45 միլիոն տոլարին այդ գործին տրամադրուելուն: Այս անգամ ալ ծրագրուեցաւ տասը հազար բնակարան չինել, հակառակ անտուններու աւելի մեծ թիւին. ու ծրագիրը ամբողջովին չիրականացաւ: Գիւմրիի մէջ 120 բնակարան պակաս կառուցուեցան, քանի մը չէնքեր վերի յարկերը զանց առնուեցան, եւլն.: Մինչեւ 2003 աւարտած էր 3·595 բնակարան:

Անոնց հետ մօտ 6700 ընտանիքի ալ «Բնակարանի գնման վկայագիր» տրուեցաւ: Անոնցմէ հազիւ 4500ը կրցան տուն գնել ու նորէն նախատեսումը ամբողջութեամբ չիրականացաւ:

Ա. Գալոյեան կը գրէ թէ 2004 եւ 2005-ին Գիւմրիի մէջ այլեւս ո՛չ պետական պիւտճէէն, ո՛չ այլ աղբիւրէ, ոչ մէկ բնակարան կառուցուեցաւ: Անցնող տարուան ընթացքին 356 «բնակարանի գնման վկայագիր» բաժնուած է, բայց միայն 23 ընտանիք կրցած է տունի տէր դառնալ:

Ցօդուածագիրը չատ լաւատես չէ մնացածին մասին. ամէնէն հաւանականը կը նկատէ Գ. Գրիգորեանի նոր նուիրատուութեան սպասելու ելքը: Այժիկա ճակատագիրը պիտի ըլլայ 4·300 ընտանիքի որոնք տակաւին տուն չունին, երկրաչարժէն 17 տարի ետք:

ՀԱՑԱՍՏԱՆ

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԳՕՐԳԻՆ ԱՆՑԵԱԼՆ ՈՒ ՆԵՐԿԱՆ

Երեւանի Թանգարանին նորակառոյց չէնքին մէջ վերջերս բացուած է գորգերու ցուցահանդէս մը, ժի.-ժէ. դարերու աւանդական նմոյշներով. վիշապագորգ, աստղագորգ, մեղուագորգ, վեթակագորգ, եւլն.: Ցուցադրուած են նաեւ կարպետներ, նաեւ գորգագործական աշխատանքի իրեր:

Գորգերուն ամէնէն հինը 1780ական թուականներու աշխատանք մը եղած է, նուռի բնական գոյնով, կենաց ծառի խորհրդապատկերներով: Հետաքրքրական նմոյշներու վերածուած են խորհրդային չրջանին գործուածները որոնց վրայ տեղ գտած են ՀԽՍՀ գերբը, պրոլետարիատի առաջնորդներու դիմանկարները, եւլն.:

Բացման խօսքով Թանգարանի տնօրէնը Ամենուհի Սարգսեան անդրադարձած է հայկական գորգի պատմութեան, ըսելով թէ հնագոյն ժամանակներու մէջ արմատներ ունի ան, զարդարած ըլլալով Աղ. Մակեդոնացիի, Ներոնի պալատները, աւելի ետք արաբ աշխարհակեռներ ու ճանապարհորդներ Ը. դարէն վկայած են անոր մասին, իսկ Եւրոպայի մէջ հայկական գորգը ճանաչում գտած է Ժ. դարէն, Վենետիկի յայտնի ճանապարհորդ Մարքօ Փոլոյի միջոցով:

Գորգի պատմութեան ժամանակակից չրջանը չատ դրական տուեալ չունի. "Հայաստանն այսօր գրեթէ գորգաթափ է եղել: Վերջին 30 տարիներին արտահանուել է մօտ հարիւր հազար գորգ: Մեր թանգարաններում պահպանուող գորգերի թիւը չի գերազանցում հինգ հազարը" ըսած է Ա. Սարգսեան:

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՀԱՑԱՍՏԱՆ
ՀԱՑԱԹԵՐԹ
1915, ա. տարի, թիւ 1-57

Ա֊թիլիաս, 2005

(Շար. Ա. էջէն)

ըլլա որոշակի հասարակացումին դէմ ձայն բարձրացնել, բայց խօսքերը լայնօրէն զանցած են սկզբնական նպատակը։

Կը կրկէ Խորհրդարանին պատմութեան նկատմամբ օրէնք դնելու անձեռնհասութիւնը. կը ձախողակի օրէնսդիր իշխանութեան պատմաբաններու գործին միջամտութեան դէմ ծառացող իր պաշտօնակիցներուն, վերջին կէտով կը նշէ թէ Թուրքերէն չի պիտեր ու չէ կրցած իր հարցապրոյցին թարգմանութեան հակակշիռը ունենալ։

ԹՈՒՐՔԻԱ

ՓԱՄՈՒՔԻ ԴԷՄ ՄԷԿ ԴԱՏ ՉՆՋՈՒԵՑԱՒ

Դեկտեմբեր 29ին, Պոլսոյ մէկ դատախաղը չնչեց Օ. Փամուքի դէմ որոշուած պատերէն մէկը։ Արդարեւ, ինչպէս գրած էինք, գրագէտը կը հետապնդուէր նաեւ անոր համար, որ զերմանական Տի վելթ օրաթերթին յայտարարած էր. – "ԱՒՓ-ն (իշխանութեան գլուխը գտնուղ կուսակցութիւնը) սպառնալիք մը չեմ ընկատեր թուրք ժողովրդավարութեան համար։ Դժբախտաբար, գլխաւոր սպառնալիքը բանակն է, որ երբեմն կը վնասէ ժողովրդավարութեան զարգացման"։

Օ. Փամուք դատի պիտի չենթարկուի այս խօսքերուն համար, որովհետեւ Արդարադատութիւնը գտած է որ արտայայտութեան իր ազատութիւնը միայն գործածած է, բայց միշտ հետապնդուած է զուիցերական թերթին իր ըրած յայտարարութիւններուն համար, ինչ կը վերաբերի Հայերու ցեղասպանութեան եւ Քիւրտերու ջարդերուն։ Այս դատը յետաձգուած է Փետր. 7ին։

Այս հարցերուն առընչութեամբ արտայայտուած են նաեւ Մարդկային Իրաւանց Լիկաներու Միջազգային Դաշնակցութիւնը եւ Թուրքիոյ իրեն անդամ կազմակերպութիւնները, խիստ կերպով դատապարտելով ինչ որ կը կատարուի եւ մասնաւորաբար Պատժական օրէնսգրքին թիւ 301 յօդուածը։ Այս մասին, Ազատքին նախապար կխլ ալ ըսած էր թէ անկարելի չէ որ փոփոխութիւն կամ սրբագրութիւն կատարուի (տե՛ս. "Ցառաջ", Դեկտեմբեր 30)։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՁՍՐՑՈՐԴԱՆԱՆԻ մէջ, Դեկտ. 29ին խարտէլացի սպայ մը եւ երկու պաղեստինցիներ սպաննուած են, երբ պաղեստինցի քամիքազ մը ռումբ մը պայթեցուցած է անցքի ճամբու մը վրայ։ Ութ ուրիշ անձեր ալ վիրաւորուած են, որոնց հինգը՝ պաղեստինցի անցորդներ։

ՖՐԱՆՍԱՑԻ մէջ, ութերորդ ամիսն ըլլալով, Նոյեմբերին գործազրկութիւնը նուազում մը արձանագրած է, այս անգամ 1,2%։ Սենոիքանները չատ համաձայն չեն այս թիւերուն, մինչ իշխանութիւնները զանոնք կը վերագրեն ընկերային նոր կարգադրութիւններուն եւ լաւատես են ապագային համար։ Ներկայիս գործազրկութեան համեմատութիւնը 9,6% է։

ՊՈՒՏԻՆ առաջարկած է Ուկրանիոյ 3,6 միլիառ տոլարի վարկ մը քանալ, օժանդակելու համար կապի նոր գիներով վաճառքին ու վերջ դնելու ծագած տարակարծութեան։ Ուկրանիոյ նախագահը մերժած է, մինչ Պուտին մեղադրած է Կազպրոմը եւ Նաֆթոկազը որ "իսկական տագնապի" մը ծնունդ տուած են։ Եթէ համաձայնութիւն մը չգոյանայ, Ռուսաստան կրնայ Յունուար 1էն դադրեցնել Ուկրանիոյ կազի մատակարարումը։

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Բաֆֆի Պալըգճեան 100 Եւրօ կը նուիրէ "Ցառաջ"ին, իր մօր՝ Հռիփսիմէ Պալըգճեանի մահուան 6րդ տարելիցին առթիւ (2000, Յունուար 1)։

UN BEAU CADEAU DE NOEL

Il est encore possible de commander le beau carré de soie **Hermès «Les Jardins d'Arménie»**, au prix de 250 Euros, au bénéfice exclusif de l'action humanitaire en Arménie de **Solidarité Protestante France-Arménie.**

Téléphoner au pasteur Samuel Sahagian: **06. 83. 09. 08. 19** ou à Jean Haroutunian: **01. 43. 25. 67. 91**

Adresser les chèques au nom de:
SPFA — 1 rue Cabanis
75014 PARIS.

Imprimé sur les Presses
du Journal «HARATCH»
83 rue d'Hauteville 75010 Paris
Siret : 571 027 317 000 15
Commission Paritaire : N° 0609 K 84976

ԾՆՈՒՆԴ

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ–ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՌԻՋ

ԵԿԱՑՔ ՏՕՆԵՍՑՈՒՔ
ԶԾՆՈՒՆԴՆ
ԵՒ ԶԱՍՏՈՒԱԾԱՅԱՅՏՆՈՒԹԻՒՆՆ

Տեառն մերոյ եւ Փրկչին
Յիսուսի Քրիստոսի

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, Յունուար 5.–
Ճրագալոյց Ծննդեան
եւ Աստուածայայտնութեան

Սկիզբ ժամերգութեանց՝ ժամը 15ին,
Խմման պատարագ՝ ժամը 16ին։
Կը պատարագէ՝
ԺԻՐԱՅՐ Ծ. ՎՐԴ. ԹՈՇԱԿԵԱՆ

ՈՒՐԲԱԹ, Յունուար 6.–
Տօն Ծննդեան
եւ Աստուածայայտնութեան Փրկչին

Սկիզբ ժամերգութեանց՝ ժամը 8·30ին,
Պատարագ՝ ժամը 10·30ին։
Կը պատարագէ՝
ԳԻՒՏ ԱՐՔ. ՆԱԳԱՇԵԱՆ
Հայրապետական Պատուիրակ
եւ Առաջնորդ Փարիզի

Պատարագի աւարտին Ջրօրհնէք կը կատարուի։

Այս առթիւ ամէնուն ուշադիր նկատառմամբ կը ներկայացնենք.– Պետական տնօրինութեամբ, բոլոր Հայերն՝ դպրոցական, աշակերտ, պաշտօնեայ, աշխատաւոր եւ ուրիշներ կրնան բացակայիլ իրենց զբաղումներէն՝ իրենց կրօնական պարտաւորութիւններուն համար։

ՇԱԲԱԹ, Յունուար 7.–
Բ. Օր Սուրբ Ծննդեան

Սկիզբ ժամերգութեանց՝ ժամը 9ին։
Ծննդեան պատարագ՝ Վասն Ցիշատակի Մեռելոց։

Առ այդ, պատարագի աւարտին Հոգեհանգիստ կը կատարուի Վասն Համօրէն Նիջեցելոց։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ալֆորվիլի Հայ Առաքելական Ս. Պօղոս – Պետրոս եկեղեցւոյ հովիւը եւ հոգաբարձութիւնը իրենց չնորհակալութիւնները կը յայտնեն Փարիզի Առաջնորդ Գիւտ Արք. Նազդաչեանին եւ բոլոր անոնց որոնք եկեղեցւոյ օծման 75ամեակին առիթով նուիրատուութեամբ, նամակով, հեռաձայնով կամ իրենց ներկայութեամբ քաջալերեցին եւ պատուեցին հոգաբարձութեան աշխատանքը։

Այս առթիւ եկեղեցւոյ հոգեւոր հովիւը եւ հոգաբարձութիւնը իրենց լաւագոյն բարեմաղթութիւնները կը ներկայացնեն Նոր Տարուան եւ Ս. Ծննդեան տօներուն առթիւ։

Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ ՇԱՒԻՒԼ

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, Յունուար 5.–
Ընթերցուածք՝ ժամը 17ին,
Պատարագ՝ ժամը 18ին։

ՈՒՐԲԱԹ, Յունուար 6.–
Պատարագ՝ ժամը 10ին,
Ջրօրհնէք՝ ժամը 12ին։

ՇԱԲԱԹ, Յունուար 7.–
Պատարագ՝ ժամը 10ին,
Պատարագի աւարտին՝ Հոգեհանգիստ։

*
**

ՎԱՐԱԳԱՑ Ս. ԽԱՉ ԱՐՇՈՒՎԻԼ

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, Յունուար 5.–
Ընթերցուածք՝ ժամը 17ին,
Պատարագ՝ ժամը 18ին։

ՈՒՐԲԱԹ, Յունուար 6.–
Ժամերգութիւն՝ ժամը 9ին,
Պատարագ՝ ժամը 10·30ին,
Ջրօրհնէք՝ ժամը 12ին։

ՇԱԲԱԹ, Յունուար 7.–
Պատարագ՝ ժամը 10·30ին,
Հոգեհանգիստ՝ ժամը 12ին։

*
**

Ա. ՅԱԿՈԲ – ԼԻՈՆ

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, Յունուար 5.–
Երեկոյեան ժամերգութիւն՝ ժամը 16ին,
Ընթերցուածք՝ ժամը 16·30ին,
Պատարագ՝ ժամը 17ին։
Կը պատարագէ՝
ԻՍԱՀԱԿ Ա. ՔՀՆԾ. ՀԷՔԻՄԵԱՆ

ՈՒՐԲԱԹ, Յունուար 6.–
Առաւօտեան ժամերգութիւն՝ ժամը 8·30ին,
Պատարագ՝ ժամը 10ին,
Ծաւալը պատարագի Ջրօրհնէքի արարողութիւն կը կատարուի։
Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝
ՆՈՐՎԱՆ ԵՊԻՍԿ. ՋԱՔԱՐԵԱՆ
Հայրապետական Պատուիրակի
Փոխանորդ
Ռոն–Ալփի Հայոց

Պատարագի երգեցողութիւնները կը կատարուին եկեղեցւոյ Կոմիտաս երգչախումբին կողմէ, ղեկավարութեամբ՝ Պ. Յովհաննէս Պէրպէրեանի։

ՇԱԲԱԹ, Յունուար 7.–
Պատարագ՝ ժամը 10ին,
Կը պատարագէ՝
ԻՍԱՀԱԿ Ա. ՔՀՆԾ. ՀԷՔԻՄԵԱՆ

*
**

ՍՐԲՈՑ ԹԱՐԳՄԱՆՉԱՑ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ ՄԱՐՍԷԼ

ՈՒՐԲԱԹ, Յունուար 6.–
Առաւօտեան ժամերգութիւն՝ ժամը 8·30ին,
Հանդիսաւոր պատարագ՝ ժամը 9·45ին։
Ջրօրհնէքի աւանդական արարողութիւն։
Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝
ՋԱՏԻԿ ՎՐԴ. ԱԻԵՏԻՔԵԱՆ
Հոգեւոր հովիւ
եւ կաթողիկոսական Պատուիրակի
Փոխանորդ
Հարաւային Ֆրանսայի Հայոց

Պատարագը կ'երգէ Սահակ – Մեսրոպ *երգչախումբը, ղեկավարութեամբ՝* Պ. Խաչիկ Եղլմազեանի։

ՇԱԲԱԹ, Յունուար 7.–
Պատարագ՝ ժամը 10ին։
Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝
ՋԱՏԻԿ ՎՐԴ. ԱԻԵՏԻՔԵԱՆ

*
**

ՍԷՆ ԼՈՒ – ՍՈՒՐԲ ԳԷՈՐԳ

ՈՒՐԲԱԹ, Յունուար 6.–
Պատարագ՝ ժամը 10ին,
Ջրօրհնէք՝ ժամը 11·45ին։
Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝
ՇԱՀԱՆ Ա. ՔՀՆԾ. ՏԻՏԻԵԱՆ
Հոգեւոր հովիւ
Պատարագը կ'երգէ եկեղեցւոյ երգչախումբը, ղեկավարութեամբ՝ Երիցուհի Եղիսաբէթ Տէտէեանի։

CABINET TERZIYAN

Toutes Assurances Toutes Compagnies

MEILLEURS PRIX — MEILLEURES CONDITIONS
AUTO — MULTIRISQUES HABITATION ET COMMERCE
MALADIE — PREVOYANCE RETRAITE VIE CAPITALISATION

13, rue Lamartine, 75009 PARIS
Tél. : 01. 42. 82. 01. 41 +

présente ses meilleurs vœux pour l'année 2006
et souhaite une bonne Fête de Noël

ԹԷՐՉԵԱՆ Ապահովագրական գրասենեակը
լաւագոյն մաղթանքներով կը շնորհաւորէ
Ձեր Նոր Տարին եւ Ս. Ծնունդը

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ 3
MARDI
3 JANVIER
2006

LE NUMERO: 1,20 €

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱԽԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ (1884 - 1957)

HARATCH

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE FONDE EN 1925

DIRECTRICE : ARPIK MISSAKIAN

83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
TEL. : 01 47 70 86 60 — FAX : 01 48 00 06 70
COURRIEL (E-MAIL) : jharatch@aol.com

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 250 եւրօ — Վեցամսեայ : 135 եւրօ
Արտասահման : Տար. 300 եւրօ (Ամէնօրեայ առաքում)
270 եւրօ (Շաբաթաթերթի առաքում) — Հատը : 1,20 եւրօ
C.C.P. PARIS 15069-82 E

81ՐԴ ՏԱՐԻ - ԹԻՒ 21.358 — Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN — 81e ANNEE — N° 21.358

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՆԻ Մ'ԸՆ ՏՈՂՈՎ

ՆԱԽԱԳԱՀ ՇԻՐԱՔ ամանորեան իր ա-ւանդական ելոյթին մէջ, Դեկտ. 31ին, իր լաւատեսութիւնը յայտնեց կրկին, կոչ ընելով որ "պէտք է հաւատալ Ֆրանսայի": Անդրադարձաւ յաջողութիւններուն (Էռալիւս, Արիան, Կալիլէօ), գործազրկութեան նուազումին, ծանրանալով աշխարհայնականացումին վրայ, զոր կ'ուզէ զինքի մը վերածել ամէն եւ աշխատանքին համար: Ջմոռցաւ յիշելու Ֆրանսայի "ոչ"ը Եւրոպական Սահմանադրութեան ծրագրին, ոչ ալ արուարձաններու խռովութիւնները եւ չեչաեց այս առիթով օրէնքին եւ կանոններուն յարգանքը: Մամուլը կը յիշէ որ "Հաւատալ Ֆրանսայի" պալատիւրի մէկ յղումնդն է, գործածուած 1995ի ընտրական չրջանին: Հակազդեցութիւնները չեն փոխուիր: Ջախը կը քննադատէ եւ որոչ հեզնանք մը եւ թերահաւատութիւն մը ցոյց կու տայ, մինչ ԻՒ. ԷՄ. ՓԷ.ն կը ծափահարէ:

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆ այլեւս կազ չի մատակարարեր Ուկրանիոյ, ինչ որ կը մատնոգէ նաեւ Եւրոպան, որու կազին 80%ը կազպրոմէն կու գայ: Ներկայիս կազպրոմ կը մատակարարէ միայն Եւրոպայի բաժինը որ Ուկրանիայէն կ'անցնի եւ վախ կայ որ Ուկրանիա իրեն պահէ անոր մէկ մասը: Ֆրանսա, որու կազին 20%ը կազպրոմէն կու գայ, ներկայիս ոչ մէկ մատնոգութիւն ունի ըստ Կազի տնօրէնութեան: Ծանօթ է որ Ուկրանիա մերժեց այն յաւելումը (քառապատիկ) զոր կազպրոմ կը պահանջէր, բայց կիեւի համար այդ պահանջը նիւթական բնոյթ չունէր, այլ՝ քաղաքական էր: Մոսկուա չէր համակերպած նարնջագոյն յեղափոխութեան:

ՎԱՆի հիւանդանոցին մէջ մեռած է 14 տարեկան մանչուկ մը Ցունուար 1ին, որ հիւանդանոց մտած էր նախորդ օրը, թռչնային դումի ախտանչաններով: 5 ուրիշ անձեր ալ, որոնց չորսը նոյն ընտանիքէն են, նոյն ախտանչաններով հիւանդանոց փոխադրուած են, հաւ ուտելէ ետք Տղու Պայազիթ, Պարսկաստանի սահմանին մօտ գիւղ մը: Շրջանի բոլոր հաւազգինները սպանուած են: Վանի հիւանդանոցին բժշկապետը յայտարարած է որ կենդանիները սպանուած են որոչ ախտանչաններ ցոյց տալէ ետք: Եթէ հաստատուի որ H5N1 վիրիւսը կայ, այդ պարագային հարաւ – արեւելեան Ասիայէն դուրս թռչնային դումի առաջին պարագաները կ'ըլլան:

ԴԵԿՏ. 31ի գիշերը աւելի հանդարտ կը նկատուի իշխանութիւններուն կողմէ, հակառակ անոր որ պաշտօնական տուեալով 425 կառք կրակի տրուած են, ինչ որ 30%ի յաւելում մը կը նշանակէ բաղդատմամբ նախորդ տարուան: Բազմաթիւ միջադէպեր ալ պատահած են, մասնաւորաբար Թուլուզ եւ չրջանը: 500 հազար հոդի հաւաքուած էին Շան զ'Էլիզէ, որ բացառիկ հսկողութեան տակ էր:

ՍՈՒՐԻՈՑ փոխ նախագահը՝ Ապտէլ Հալիմ Խաատամ, որ հրաժարած էր անցեալ Ցունիսին եւ Ֆրանսա ապաստանած, յայտարարած է որ նախագահ Պաշար ալ-Ասատ իր բացարձակ լիազորութիւնը տուած էր Հարիրիի սպանութեան համար: Նախկին փոխ նախագահը կ'ըսէ թէ ալ-Ասատ բացէ ի բաց սպառնացած էր նաեւ Ռ. Հարիրիի, զոր Դամասկոս կանչած էր: Շատ յայտնի չէ թէ Խաատամ ինչո՞ւ ճիշդ հիմա կ'ընէ իր այդ յայտնութիւնները, քանի փարիզ կը գտնուի իր հրաժարումէն ի վեր: Կը յիշուի թէ սիմնի է եւ ոչ ալեւի նախագահին պէս: Սուրիոյ Ժողովրդարանը միաձայնութեամբ քուէարկած է բանաձեւ մը, որպէսզի Խաատամ դատուի դաւաճանութեան համար: Ցունուար 2ին կը հաղորդուէր նաեւ որ Տ. Մեհլիսի յանձնախումբը կ'ուզէ որ նախագահ Պաշար ալ-Ասատ լսուի որպէս վկայ:

ԼԻՊԵՐԱՍԻՈՆԻ հրատարակած հարցախոյզին համաձայն (Ցունուար 2), Ֆր-

(Շար.ը Դ. Էջ)

ԳԵՐՄԱՆԱՑԻ ՊԱՏՄԱԲԱՆԸ ԵՒ ՅԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Գերմանական մամուլն ու հանրային կարծիքը թէեւ որոչ յապաղումով, բայց յաջորդական էջերով տեղ կու տան ցեղասպանութեան նիւթին, Թուրքիոյ պատասխանատուութեան, պարտաւորութիւններուն:

Դեկտ. 28ին "Տի Վելթ" օրաթերթին մէջ Եւրոպական Միութեան նուիրուած երկար յօդուածի մը մէջ պատմաբան Ա. Վինքլէր Թուրքիոյ անդամակցութիւնը "ամէնէն առարկելի պարագան" կը նկատէ, աւելցնելով. "Եթէ Թուրքիա անվերապահօրէն իւրացնէր արեւմտեան հաղաբական մշակոյթը, ոչ մէկ խնդիր պիտի ծագէր: Այդ պարագային աշխարհագրական դիրքի դիտողութիւնը կարեւորութենէ զուրկ պիտի ըլլայ: Հայերու ցեղասպանութեան յամառ հերքումը չի կրնար յարիր ըլլալ արեւմտեան հաղաբական մշակոյթին: Եւրոպական յանձնախումբը, Եւրոպայի Խորհուրդը, անդամ պետութիւններու կառավարութիւններ մինչեւ այսօր այս կէտը կանոնաւոր կերպով անտեսումի մատնեցին (հակառակը ըլլալով ազգային շատ մը խորհրդարաններու եւ Եւրոպական Խորհրդարանին): Թուրքիոյ անդամակցութեան բանակցութիւններուն ընթացքին Հայկական ցեղասպանութեան թեման հարկ է վիճարկումի ենթարկուի":

Ա. Վինքլէր դասախօս է Պէրլինի Հումպոլտթ համալսարանին մէջ:

ԱՆՕԹԵԻԱՆ ՀԱՑԵՐ ԱՀ ԿԱՆ

Ձմրան ցուրտին անօթեւաններու պարագան այժմէականութեան մնայուն նիւթերէն կ'ըլլայ Ֆրանսայի մէջ: "Սիւտ Ուէսթ" թերթը տեղական երկու հրատարակութիւններով Դեկտ. 29ին անդրադարձած է այդ խոմբէն երկու հայ ընտանիքներու կացութեան:

Արամ 30 տարեկան, հեռատեսիլի եւ ձայնասփիւռի բեմադիր է. կ'ըսէ թէ Հայաստանէն արտագաղթած է քաղաքական պատճառներով. դինքն ու կինը համայած են Ֆրանսայի Ժողովրդավարութիւնն ու ազատութիւնը: Երկու տարիէ ի վեր Փօ են, քաղաքական ապաստան խնդրած են ու կը յուսան 2006ի ընթացքին դրական պատասխան մը ստանալ: Լրագրողը իրեն հանդիպած է փէփինիէրի ընկերային կեդրոնին սրճարանին մէջ. այդ վայրը կեդրոն մըն է որ օթեւան կու տայ իրեն նման ապաստանեալներու:

Երկրորդ պարագան կը վերաբերի Ռուբէնին ու Քրիստինային. երիտասարդ զոյգը Ուկրանիայէն նոր-նոր հասած է Ֆրանսա: Անոնք ալ Լա Ռոշէլ բերուած են վճարումի փոխարէն ապօրինի ճամբաներով մարդկային տեղափոխութիւններով զբաղողներու կողմէ: Ապաստանած են նոյնպէս ընկերային կեդրոն մը, մանաւանդ որ երիտասարդ կինը յղի է ու երեք օր ալ հիւանդանոցը մնացած է: Մեծ ճամպրուկէ մը ուրիշ ոչ մէկ իր ունին. բաւականը մըն ալ յաջողելու յոյս: Ուկրանիան իրենց ետին մնացած է այլեւս ու կը ձգտին տէր ըլլալու նախ օրենսդրական իրենց իրաւունքներուն:

ՀԱՑԱՍՏԱՆ

ԳԱՐԵԳԻՆ Բ.-ի ԱՄԱՆՈՐԻՈՒՂԵՐՁԸ

Մայր Աթոռէն հրապարակուած ամանորեայ ուղերձին մէջ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը գոհունակութիւն յայտնած է 2005ին Հայաստանի վայելած խաղաղութեան, ազգային – եկեղեցական կեանքի ձեռքբերումներուն համար: Կոչ ըրած է խաղաղութեամբ չէնցնելու երկիրը, միութեան եւ միաբանութեան սիրով առաջնորդուելու: Ցորդորած է լաւատես ըլլալ, հաւատք եւ յոյս ունենալ:

ՄԱՐԴԿԱՑԻՆ ԻՐԱՒՈՒՆՔՆԵՐՈՒ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ԴԱՏԱՊԱՐՏԷ ԹՈՒՐՔԻԱՆ

Մարդկային իրաւունքներու միջազգային դաշնակցութիւնը եւ Թուրքիա գործող իր կազմակերպութիւնները լուրջ մտահոգութիւն յայտնած էին "Ակօս" չաբաթաթերթի խմբագրական ու վարչական կազմէն չորս լրագրողի դէմ ձեռնարկուած դատական հետապնդումին պատճառով: Դեկտ. 29ին, Անգարայի ու Փարիզի մէջ հրապարակուած հաղորդագրութիւն մը կ'անդրադառնայ Հ. Տինքի, Ա. Էնկինի, Ա. Տինքի ու Ս. Սերոբեանի ամբաստանութեան, դատական հետապնդումին. կատարուածը կը նկատէ արտայայտութեան ազատութեան կաշկանդում եւ առով՝ մարդկային իրաւունքներու մարզին մէջ միջազգային չափանիշներու բիրտ բռնաբարում, մինչ Թուրքիա 1966էն ի վեր յարած է քաղաքական ու քաղաքացիական իրաւունքներու միջազգային ուխտին:

Դաշնակցութիւնը կը քննադատէ յատկապէս Թրքական պատժական օրէնսգրքին 301րդ յօդուածին կիրարկումով քննադատական գաղափարներու տէրերուն սահմանուած պատիժները, կը յիշէ պարագաներ:

Հաղորդագրութիւնը կ'աւարտի Թրքական իշխանութիւններուն ներկայացուած երեք պահանջով.

– Անկախ ատեանի մը առջեւ Հ. Տինքի, Ա. Էնկինի, Ա. Տինքի, Ս. Սերոբեանի համար արդար դատավարութեան մը պայմանները ապահովել,

– Դիմել հարկաւոր միջոցներուն որպէսզի արտայայտութեան ազատութիւնը ապահովուի եւ բարեփոխել ներքին օրէնսդրութիւնը զայն համապատասխանեցնելու համար միջազգային ու չրջագրնելու չափանիշներուն որոնք Թուրքիոյ կողմէ ընդունուած են,

– Պատժական օրէնսգրքին 301րդ յօդուածով նախաձեռնուած բոլոր հետապնդումներուն վերջ տալ:

ԵՈՂՈՒՆՕԼՈՒԻՔԻ ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԱՆՑԵԱԼԸ

Եողունօլուքը Մուսա Լերան հայկական պիւղերէն մէկն է ուր սակայն Հայ չէ մնացած. "Անթաքիա կազէթէսի"ն Դեկտեմբեր 31ի թիւին մէջ անդրադարձած է գիւղին հայկական հետքերուն:

Գիւղին միակ աղբիւրը 1884ին չինուած է: "Գիւղը մինչեւ 1939 քնակավայրը եղած է բարձր եկամուտի տէր հայ ադաներու, հարուստներու: Հոն Հայերէ մնացած բազմաթիւ կառոյցներ կանգուն են: Հայկական եկեղեցիին տեղը մզկիթ կառուցուած է, իսկ 1884 թուակիր աղբիւրը ներկայի տեղացիներուն կողմէ գուրգուրանքով պահպանուած, նորոգուած է: Անոր հայերէն արձանագրութիւնը կ'ըսէ թէ չինուած է 121 տարի առաջ, Թադէոս Գույումճեանի կողմէ":

Այդ աղբիւրը սկսած են նորոգել, ինչպէս գիւղին նախկին ֆրանսական վարժարանը որ Մշակոյթի տան վերածուած է: Ամրան ընթացքին երկուքին ալ պաշտօնական բացումը կը կատարուի:

ՄԱՄՈՒԼ

«LE FIGARO MAGAZINE»

(30 décembre)

IDEES

«LE SECRET DE NOTRE INTEGRATION? NOUS VOULIONS ETRE FRANCAIS. ET NOUS LE SOMMES DEVENUS...»

CHARLES AZNAVOUR

Ֆիկարոյի չաբաթական պարբերականին մէջ, Շառլ Ազնաւուր կը նկարագրէ իր գաղթական ընտանիքին ոդիսականը, իր ուրախութիւնը յայտնելէ ետք որ 2006ը Հայաստանի տարին է Ֆրանսայի մէջ: Կը բացատրէ որ եթէ նոյնիսկ իր ծնողքը Թուրքիայէն եկած են եւ թէ ռուսական միջավայրի մէջ ապրած են, այդ այլեւս անկախ երկրին մէջ են իր հեռաւոր արմատները:

Ազնաւուր յիշելէ ետք 1915ի Ցեղասպանութիւնը իր մկնուկէս միլիոն զոհերով եւ տեղահանութիւնը, կը պատմէ որ իր ծնողքը փախուստ տուած են իտալական նաւով մը. ապա կ'անդրադառնայ իր Հօրը՝ Միշա Ազնաւուրեանի, երաժիշտ եւ երգիչ, որ իր ապրուստը կ'ապահովէր գաղթականներու պարահանդէսներուն երգելով, միաժամանակ ճաշարան բանեցնելով: Մայրը լրագրող եւ դերասանուհի, կար կարելով կը ջանար մեծցնել իր զաւակները:

Ազնաւուր երկարօրէն նկարագրելէ ետք իրենց կեանքը, զրաւումը, օտարականի վիճակը, կը ծանրանայ Ֆրանսայի հանդէպ իր ունեցած սիրոյն վրայ: Ֆրանսահայ եմ եւ 200% փարիզցի (փարիկօ) ու կը խօսի նաեւ ներկայի գաղթողներու մասին, երբեմն ողբերգական պարագաներու կը ցաւի կէթթոյական նուիրեան, որ վնասակար կը նկատէ: "Ես փաստը եմ, կ'ըսէ, որ Ֆրանսա ընդունող հրաշալի երկիր մըն է, իր հսկայ թերութիւններով, անկասկած, գոնս պէտք չէ ուրանալ, բայց պէտք չէ ուրանալ նաեւ յոյսն ու բաղութիւնը":

Ու դեռ երկար նկարագրելէ ետք իրենց կեանքը, իրենց համարկումը կը բացատրէ անով որ "ուզած են Ֆրանսացի ըլլալ եւ եղած են":

ԿԸ ՅԱՋՈՂԻ՞ «ՄԱՔՈՒՐ ՄԱՐԴԿԱՆՑ» ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

Ամէն անգամ որ նիւթ կ'ըլլայ Հայաստանի քաղաքական դասին ու ժողովրդական զանգուածներու մեծ հեռաւորութիւնը, այս վերջինին սպաննուած յոյսերն ու ընդդիմութեան խմբաւորումներու, ճակատներու ալ անկարողութիւնը, անպայման հարց տուող մը կը գտնուի թէ երկրին մէջ անկեղծօրէն նախ ժողովուրդին մասին մտածելու եւ գործելու ատակ մարդ չկա՞յ: Հարցում որուն ժխտական պատասխանը անլուրջ, նոյնիսկ ծիծաղելի կը թուի: Հայաստան ալ քիչ-չատ նման է աշխարհի բոլոր երկիրներուն որոնց քաղաքական դասը ունի կարողներ, անկարողներ: Ու դրեթէ բոլոր երկիրներուն նման, երկու խումբերէն ալ քիչ են ժողովուրդին մասին մտածողները. աւելի ճիշդը՝ չատ քիչ: Երեւոյթը բացատրուի աշխարհի կարգ-կանոնով, թէ Հայաստանի պարագային "նոր"երու բազմութեամբ - նոր անկախութիւն, նոր սահմանադրութիւն, նոր օրէնսդրութիւն, աշխարհընկալումի նոր պատուհաններ, նոր ճաշակներ, եւլն. -, չատ բան չի փոխուիր: Ծուռահատները կամ իրենց գլխուն ճարը տեսնելու ճամբան պիտի գտնեն, կամ երկրէն մեկնելու ձեւ մը. իսկ լաւատեսները բացատրութիւն բերելով բոլոր «ինչո՛ւ»ներուն, պիտի պաշտպանեն չճապաղելու թեզը:

Նոր կուսակցութեան մը հիմնումին լուրը, մանաւանդ անոր նախաձեռնարկներէն ծանօթ գործարար - երեւոյթան Գագիկ Ծառուկեանի խօսքերը անգամ մը եւս իր հարցերուն դէմ չատախ առանձին ձգուած բազմութիւններու անդրադարձը բերին: Ժողովրդական անուանումով Դոդի Գագօ կոչուած այս անձը որուն երկրին մեծագոյն հարստութիւններէն մէկը կը վերագրուի, նաեւ կը յիշուին ընկերային իր նախաձեռնութիւնները, պատասխանած է «Հայկական ժամանակ»էն Նայիրա Զօհրապեանի հարցումներուն (Դեկտ. 21):

«Բարգաւաճ Հայաստան» կոչուած այդ կուսակցութիւնը գոյութիւն ունի տարիէ մը ի վեր: Հետաքրքրական է անոր հիմնադիրներուն մասին տրուած բացատրութիւնը. Գ. Ծառուկեան կ'ըսէ թէ երկրին կուսակցական համակարգը լիովին կայացած չէ: Իր հեռանկարը եղած է մեծամասնութեամբ ընտրուած-ներուն տոկոսը պակսեցնել, գործի աչխարհէն մարդոց առիթ տալ որ հաւաքուին, կազմաւորուին, նիւթական ապահովին քաղաքական ախոյեան մը որ առաջնորդուի միմիայն երկրին ու ժողովուրդին շահով: «Եթէ ես տեսնէի որ երկրի համար պատասխատուութիւն վերցրած բաղաքական ուժերը ի զօրու են այդ խնդիրն իրականացնել, բնականաբար, չէի մտածի կուսակցութիւն ստեղծելու մասին» կ'ըսէ ան:

Իրաւ որ որպէս անկեղծ արտայայտութիւն առնուած, հրաշալի տպաւորութիւն կը գործեն գործարար - երեսփոխանին ըսածները թէ ինք անձնապէս այսօրուան ու վաղուան համար որեւէ բանի պէտք չունի. կուսակցութիւն հիմնելու իր որոշումին ետին քաղաքական պիզնէս-ով զբաղելու նպատակը տեղ չունի, թէեւ «այսօր դա ամենամոտայիկ զբաղմունքն է». իրեն համար կարեւորը այն է թէ «մեր երեխաներն ինչպիսի երկրում են ապրելու, եւ եթէ ես կարող եմ իմ լուման ներդնել որ մեր երկիրը առաջընթաց, զարգացում եւ բարգաւաճում ապրի, ես պարտաւոր եմ դա անել»:

Գ. Ծառուկեան կը նկարագրէ քիչ մը ամէնուն ծանօթ իրականութիւնը, ներկէն դիտողի դիրքէն. ժողովուրդը յոգնած է քաղաքական խաբեբայութիւններէ, գողերու տոհմերէ, կեղծիքներէ, սնոտիմտութիւններէ, քաղաքական արկածախնդիրներէ, որոնք մեծ տէրութիւններուն մէկ տէր մը կը փնտռեն: Այդ իրականութեան մէկ հարկաւորը ժողովուրդէն առնելով անձնական ձգտումները գոհացնողը չէ, այլ ամէն բանէ առաջ ժողովուրդին բարեկեցութիւնն ու երկրին բարգաւաճումը մտածողը ունենալ: Ինք, կը կրկնէ թէ քանի մը սերունդի համար ապրելու միջոց ապահոված է. այլ խօսքով՝ կրնայ իրեն համար հանգիստ ապրիլ. բայց անոյծ հարցերը՝ ընկերային, տնտեսական ու քաղաքական մարզերուն մէջ, ինք գործի մղած են: Իրենցը «մաքուր մարդկանց կուսակցութիւն» պիտի ըլլայ եւ իր չափով կարող լուծելու այդ խնդիրները:

Կարելի՞ է միայն 15 տարեկան անկախութեան տէր երկրին մէջ արդէն քանի մը սերունդի բաւարար ապրելու միջոց կուտակել. մանաւանդ երբ այդ երկիրը դուրս եկած է համայնավարութեան վարչակարգէ մը. կուտակել այդ միջոցները, ապա հռչակել «մաքուր մարդկանց կուսակցութիւն»: Խայտ զրոյցը անցած չէ այդ հանդրուանէն, այլ զրուցավարը ուղած է դիտնալ թէ որոնք են այդ մարդիկը: Գ. Ծառուկեան անուն տալու համար կանուխ կը նկատէ ժամանակը: կ'ապահովցնէ միայն թէ պիտի գան «վստահութիւն ներշնչող ֆիմով»: Նպատակը ժողովուրդին վստահութիւնը շահիլ է: Ինք անձնապէս յաջողած է այդ ու նպատակին է այդ վստահութիւնը տարածել ամբողջ կուսակցութեան վրայ:

Այդ կուսակցութիւնը ոչ ոքի յենակէտ պիտի ըլլայ իշխանութեան գլուխ անցնելու: Վստահ է թէ Խորհրդարանին մէջ բաւական ծանրակչիռ ներկայութիւն կ'ունենան, ապա կը խօսին իրենց յետագայ քայլերուն մասին: Միակ ըսածը այն է կարմիր մասին թէ հոն կառավարութենէն մարդ չկայ եւ մինչեւ ընտրութիւն ոչ մէկ կուսակցութեան հետ դաշինք կը կնքուի:

Գ. Ծառուկեանի նախագահ Ռ. Քոչարեանի անձին մասին բարձր գնահատանք ունի: Կը չեշտէ անոր դերը երկրին կայունութեան ու զարգացման գործին մէջ:

Հաւատացած է նաեւ որ խորհրդարանական յաջորդ ընտրութիւնը «բազարցակ մաքուր» կ'ըլլայ, քանի որ ամէն մէկ քաղաքական ուժ իր քուէներուն համար պիտի պայքարի, հակելով դիմացինը:

Հետաքրքրական է ընդդիմութեան արժեւորումն ալ. ինք ծանօթ է այդ դաշտի կուսակցութիւններուն ծրագիրներուն ու կ'ըսէ թէ անոնց ու ներկայի իշխանութեան ունեցածներուն միջեւ, ինչ կը վերաբերի արտաքին քաղաքականութեան, տնտեսական եւ ռազմավարական հարցերուն, տարբերութիւն չկայ: Այսինքն, ընդդիմութիւն կոչուածն ալ գլխաւոր խնդիր ըրած է իշխանութիւն ձեռք անցընելը, առանց գաղափարական եւ ծրագրային լուրջ այլընտրանք ներկայացնելու: Իրենցը տարբեր պիտի ըլլայ, իրենց տեսը՝ «ժողովուրդին հետ, ժողովուրդին կողքին»:

Գ. Ծառուկեանի դէմ խօսքէն դատելով, զուգահեռ մը կը յայտնուի նիւթական մեծ միջոցներու տէրերուն քաղաքական գործունէութեան նախընթացներուն հետ: Աչխարհի այս կամ այն անկիւնի, անցեալի կամ ներկայի այդ տիպարները եւս իրեն նման քանի մը սերունդի բարօր կեանք ապահոված են. բայց ոչ ոք հարցում կ'ուղղէ այդ մասին: Կարեւորը բազմութիւններուն շահուն տարուած կամ տարուելիք գործունէութիւնն է:

Կարդալէ ետք գործարար - երեսփոխանին ըսածները, մարդ երկու բան կը մտքէ ի չահ Հայաստանի յուսախաբ մեծամասնութեան. առաջինը այն է որ ըսուածին մէջ բարձր տոկոս ունեցած ըլլայ անկեղծութիւնը. երկրորդը՝ որ խօսքին ու գործին միջոցը չատ երկար չըլլայ:

Ծուսալուն, ապասելուն, համբերտունը, բոլոր բաժակները յորդելու չափ լեցուած են հոն, քանի մը սերունդի բաւելու չափ:

Ա. ԹՈՓՈՁԵԱՆ

ՍՏԱՅՆՔ

ՕՐԱՑՈՑՑ ՏՕՆԱՑՈՑՑ
2006
Շարականացոյց եւ կարգ
Աստուածաշնչական ընթերցուածքներու
Հայաստանեայց Առաքելական
Սուրբ Եկեղեցւոյ

ՓԱՐԻԶ 2005

***

ԳՐԱԲԱՐԻ
ԲԱՌԱՐԱՆ

ՌՈՒԲԻՆ ՍԵՐՈԲԻ ՂԱԶԱՐԵԱՆ

Հայկական Մատենաշար
"Գալուստ Կիւլպէնկեան"
Հիմնարկութեան,
Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութիւն

ԱՆԹԻԼԻԱՍ, Լիբանան 2004

ՃԱՆԴԱՐԼՕ ՊՈԼՈՆԻԷԶԻ

ԽՄԲ.- Դեկտեմբեր 29ի մեր թիւով հաղորդած էինք Ճանգարլօ Պոլոնիէզէի մահուան լուրը: Ստորեւ մեր աշխատակցին աւելի մանրամասն տեղեկութիւնները.

Ճանգարլօ Պոլոնիէզի (1923-2005) անտարակոյս 20րդ դարու Հայոց լեզուի մեծագոյն մասնագէտներէն մին էր: Իր հրատարակութիւններու բազմազանութիւնը եւ կարեւորութիւնը զինք կը դասեն հայագիտութեան կարեւորագոյն դէմքերու չարքին Հիւլշմանի, Փէթերմանի, Մէյէի, Պենվենիստի եւ Ջահուկեանի...:

Հայագիտութենէն բացի, Ա.Ճառեանի մը նման, ուսումնասիրած է բազմաթիւ այլ լեզուներ՝ պարսկերէն, յունարէն, լատիներէն, գերմաներէն, լիթուաներէն եւ զբաղած պատմական լեզուներու եւ յատկապէս հնդեւրոպական լեզուներու տարբերութիւններով:

Երեսուն եւ աւելի տարիներ զբաղեցաւ լեզուագիտութեամբ Միլանոյի Կաթողիկէ համալսարանին մէջ, եղաւ նաեւ բանասէր, պրպտող միտք, ուշադիր բնագրային տարբերակներուն:

Հայագիտական մարզին մէջ իր մեծագոյն ներդրումը եղաւ հայ-պարսկական լեզուներու ուսումնասիրութիւնը, փոխառութիւնները եւ յունարենէ թարգմանուած հայերէն բնագիրները, ամփոփած երկու հատորներու մէջ. «Իրաներէնէ փոխառուած հայերէնի բարբառային աղբիւրները» (Միլանո, 1960) եւ «Ուսումնասիրութիւններ եւ վիճաբանութիւններ յունարէնէ թարգմանուած հայերէն հնագոյն բնագիրներու մասին» (Աղեքսանդրիա 2000):

Պոլոնիէզի մեծ յարգանքով կը յիշուի նախ որպէս ուսուցչապետ, որ յաջողեցաւ բազմաթիւ աշակերտներու սիրտը գրաւել, որ այսօր իր գործը կը շարունակէն զանազան համալսարաններու մէջ:

Պոլոնիէզիի գործերէն պետք է յիշել նաեւ իտալացի մեծ բանաստեղծին եւ անոր հայագիտական պրպտումներուն նուիրած հատորը 1999ին «Լէոփարտի եւ Հայերէնը» վերնագրով:

Զանազան առիթներով այցելած է Ս. Ղազար, հեզահամբոյր եւ ծայր աստիճան համեստ անձնաւորութիւն մըն էր որ պատահական թղթակցութիւններ ալ կատարած է ինծի հետ եւ ջերմօրէն յանձնարարած Հայոց լեզուի խոր ուսումնասիրութիւն, որուն մէջ ինք կը տեսնէր հնդեւրոպական լեզուներու բանալին:

Ծարգանք իր յիշատակին:

Հ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՎՐԴ. ՊՋՏԻԿԵԱՆ

Երեւան, 28-12-05

Կ'ԱՐԺԷ՞ ՀՈՐՀՐԴԱՀԱՅ ԹԱՏԵՐԳՈՒԹԵԱՆ ԱՆԴՐԱԴԱՌՆԱԼ

ՀԱՅԿ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆԻ ԹԱՏԵՐԱԽԱՂԵՐՈՒ ԸՆԹԵՐՑՈՒՄԸ

ԺԻՐԱՅՐ ԶՈՒԼԱՔԵԱՆ

Հայ Թատրոնի Ընկերակցութեան (ՀԹԸ) կազմակերպած հայ թատերադիրներու նուիրուած թատերական ընթերցումներու 21րդ չարքը Հայկ Վարդանեանի թատրոնին յատկացուած էր, որուն մէջ ընդգրկուած թատերախաղերը՝ «Կռուախնճոր»-ը (1993), «Մեղրամիս»-ը (1974) եւ «Կիբոսա 7րդ դար»-ը (1971) ներկայացուեցան յաջորդաբար Հոկտեմբեր 9ին, Նոյեմբեր 13ին եւ Դեկտեմբեր 18ին Սրբի Յովհաննիսեանի բեմադրութեամբ:

Առաջին երկուքը իրապաշտ խաղեր են: Առաջինը՝ անկախութեան շրջանին գրուած է. երկրորդը՝ խորհրդային շրջանին. իսկ երրորդը, որ ժամանակագրական առումով անդրանիկն է, պատմական նիւթ ունեցող թատերախաղ է:

Առաջին երկու ներկայացումները ծայրայեղ երկբեւեռ տպաւորութիւն ստեղծեցին հանդիսատեսին մօտ. "ալերժիք" մերժողներու դիմաց՝ խորապէս գնահատողները: Անշուշտ, տրուածը նախաճաշակ մըն է միայն, բեմադրուած ընթերցումի մը գեղարուեստական արտայայտութեան զուսպ սահմաններուն մէջ: Սակայն, նոյնիսկ այս շրջանակին մէջ, ըզգալի էր թատերական մթնոլորտի մը գոյութիւնը, որ յոռի ըլլալով հանդերձ խօսուն էր ու ազդեցիկ, յատկապէս «Մեղրամիս» խաղին մէջ: «Կիբոսա 7րդ դար»-ը բացառիկ տուներշնչուած թատերախաղ մըն է, որ հակառակ հեղինակին իրապաշտ գրութիւններուն գտած ընդունելութեան, անժխտելի գնահատանքի արժանացաւ, թէեւ ան ալ այժմէական հրատապ հարցեր կը չօշափէր պատմականի պրիսմակէն անցնելով:

Հայկ Վարդանեան չէ վարանած յոռին ու սեւը, յոռի ու սեւ ներկայացնելէ: Ոչ անպայման յոռետես ու սեւատես ըլլալու սիրոյն, այլ պարզ այն պատճառով որ տեսածն ու զգացածը դրսեւորած է իրա պաշտօրէն, խորհրդային Հայաստանի դրաքննութեան մաղէն ալ կարենալ անցընելով:

Խորհրդահայ թատերագիրը է, թէեւ 13 տարի Պարսկաստան ապրած ու պատանեկան չրջանը այնտեղ անցուցած, միայն 1946ին, 20 տարեկանին Հայաստան ներգաղթած: Խորհրդահայ թատերագիրներու հանրաճանաչ դէմքերէն չէ եղած, իր խաղացանկէն միայն «Կիբոսա»ն ցուցադրուած է հեռատեսիլէն: Տակաւին իր դրական ու թատերական վաստակին մասին ուսումնասիրութիւն գոյութիւն չունենալով, կարելի չէ լրիւ պատկերը տալ իր աչխատանքին, խաղերէն «Կիբոսա»ն, «Մեղրամիս»ը, «Աստեաներ»ն (1978) ու «Ոսկեզարը» (1991), միայն տպուած են: Անկախութեան առաջին չրջանին, տնտեսական ու քաղաքական անճկալի տարրներուն չարունակած է գրել. «Կռուախնճոր» (1993), «Շամիրամ եւ Արա» (1993), «Հիւսնի Որդին» կամ «Սիրոյ Պատմութիւն» (1993): Մահացած է 1995ին: Ունի նաեւ մօտ 25 ճայնասփիւռի համար գրուած խաղեր:

Խորհրդահայ թատերագիրներէն կը զանազանուի անով որ ծիծաղաչարժին ետին չի թաքցներ հասարակական խընդիրներու արծարծումը: Աւելին՝ խորհրդային վարչակարգի դէմ ոչ մէկ քննադատական խօսք ընելով հանդերձ, անոր ահաւորութիւնը, հրէշայնութիւնը կը զգացնէ, անոր ենթաչխարհին պատկերը գծելով, որ հաճելի չէ, զզուելի է, վնասող: Իր թատրոնը կարելի չէ հասկնալ ու ըմբռչխնել առանց այդ վարչակարգին ստեղծած հեղձուցիչ ընկերային պայմանները մտաբերելու:

Վարդանեան թատերագիրին խաղերուն առանցքը կը կազմէ անյաջող սիրային պատմութիւն մը, որ իր վախճանին կը հասնի լրիւ անկում մը ապրելով: Իրապաշտ թատերախաղերուն պարագային, ան կ'անդրադառնայ ընտանիք - աչխատավայր փոխյարաբերութիւններուն, անոնց ընտանիքէն ներս ունեցած բարոյական բացասական ազդեցութիւնը ընդգծե-

լու: Իսկ, աշխատավարձը պետական վարչամեքենային խորհրդանիշն է, քարոյական տրժէքներու ոտնակոխման վայրը՝ անարդարութիւն, խարդախանք, կեղծիք:

Սիրային յարաբերութիւններուն մէջ գլխաւոր դերակատարը կինն է: Տղամարդը՝ նուաճումի ատարկան, ենթարկուածքը, կրաւորականը, կռուախնճորը: Դերերու այս յեղաշրջումը անընդունելի կրնայ թուիլ, անիրական, յատկապէս այս մարզին մէջ Հայաստանցի տղամարդոց "մաչօ" վերաբերումը նկատի առնելով: Սակայն այս առարկութիւնը մակերեսային կը մնայ: Հեղինակը իղձապաշտ զաղափարախօսութիւն չէ որ կը մշակէ: Պատկեր մը կը ստեղծէ, խորհրդանշական կերպով անդրադառնալու ընկերային յարաբերութիւններու մէջ միշտ իր ինքնակախ կամքէն զրկուած, կրաւորական դարձած տղամարդը, քաղաքացին ներկայացնելու:

Սակէ զատ, թատերագիրին իրապաշտ խաղերուն տիպարները հեռու են, յստակ գիծերով, մտացածին հակնէրը ըլլալէ: Այսօր ալ, ընդհանրացած վերապով կարելի է հանդիպիլ անոնց: Այն երեւոյթներուն որոնց կ'անդրադառնայ խոռվի են, խանգարիչ, անընդունելի այն չափով որ կը քանդեն աւանդական ընդունուած պատկերացումները ընտանեկան սրբութեան, հայ կնոջ "աւանդական" բարոյական մաքրութեան վերաբերեալ: Բեմ կը հանէ միջին դասու բարեկիրթ ընտանիքի պատկանող ուսեալ կիներ, համալսարանական տարիքի՝ չամուսնացած կիներ, սիրա-սեռային կրքոտ, խանգարուած, ամուլ յարաբերութիւններու մէջ, որոնցմէ իրենք ալ գոհացում չեն ստանար, կ'ուզեն փոխել, կ'ուզեն որ փոխուի եւ անհնար է:

Ցետոյ, այս ինքնակորուս իրավիճակը անձնական թերութենէ կամ դիպուածային եղակի ընտանեկան կամ ընկերային պայմաններու բերումով չէ որ ստեղծուած կ'ըլլայ, այլ արդիւնք է տիրող ընկերաքաղաքական ճնշիչ պայմաններու, հասարակացած ընդհանրացած հոգեվիճակ մը կը պարզէ: Անյոյս, բարոյալքուած ընկերութեան մը պատկերը կը նկարագրէր, Երեւանեան ընկերութեան ընկերահոգեբանական պատկերը արձանագրուած 1974ին՝ «Մեղրամիս»ի պարագային, այսինքն՝ խորհրդային չրջանին եւ երկրորդը՝ «Կռուախնճոր»ը 1993ին անկախութեան չրջանին:

«Կռուախնճոր»-ը բաղդատած «Մեղրամիս»-ին, աւելի անապահոյճ է, աւելի սուր, ուր տղամարդն ու աշխատաւորը բացակայ են բեմէն, սակայն ներկայ են կիներու փոխյարաբերութեան մէջ:

Եւ ահա այս կէտին վրայ է թատերագիրին գլխաւոր արժանիքը: Ան ներսէն դիտուած մերկ անսպասելի պատկեր մը կու տայ: Այդ պատկերը բոլորովին տարբեր է մեր "սփիւռքյի"ի պատկերացումէն ու սպասումէն: Ազգասէրի, հայրենասէրի տարազով չունի· ոչ ալ քաղաքական, գաղափարախօսական հակառակութիւն կամ նախախորհրդային չրջանի աւանդական արժէքներու վերարծարծում:

Այդ պատկերը տարբեր է նաեւ խորհրդային անցեալ մը ունեցած Հայաստանցիին ինքն իրմէ ունեցած պատկերէն: Գիտէինք որ հաւաքական պատկերացումին կերտումը մենաշնորհն էր խորհրդային վարչամեքենային: Ամէն ստեղծագործում, գեղարուեստական երկ պէտք էր ծորհ· Միութեան գաղափարական փառաբանութեան ծառայէր, անոր գրաքննութենէն անցնէր: Բնականաբար այս իրողութիւնը չէր կրնար ողբերգական հեռանկարներ չունենալ խորհրդային ընկերային կեանքին մէջ, որու բերումով հաւաքականութիւնը խեղաթիւրուած երկփեղկ պատկերացում մը կ'ունենար ինքն իրմէ: Մէկ կողմէն արտաքնապէս ինքնագովաբանուած ընկերութիւն մը կը ներկայացուէր՝ եղբայրասէր ժողովուրդ, հերոսական արժանիքներ, չքմեղանքներ, դիտական նուաճումներ, տնտեսական զարգացում· միւս կողմէն, ներքնապէս հակադրուած, կաշկանդուած, կամազուրկ, դերիչխող վարչամեքենային ենթակայ անհատներ:

Եւ այս համակարգը ստեղծած էր իր մտաւորականութիւնն ու արուեստագէտները, որոնք ծնունդն էին այս իրավիճակին, մասնակցած անոր կերտումին ու փառաբանումին:

Դուրսէն դիտած շատ բաներ դիտէինք ծորհ· Միութեան մասին, Սիպեղիոյ ճամբարներուն մասին, ներգաղթած ու վերստին արտագաղթածներու նկարագրութիւնները կային եւ այս բոլորով հանդերձ՝ Հայկ Վարդանեան թատերագիրին հայեացքը ուրիշ լոյս մը կը սփռէ որ որքան ալ յոռի ըլլայ, օգտակար է, որովհետեւ պաշտօնական մօտեցումներէն հեռու, մութ թաքնուած կողմը երեան կը հանէ:

Թերեւս ժամանակավրէպ թուի խորհ· թատրոնին անդրադառնալը, բայց մեր կարծիքով այս դիտարկումը անհրաժեշտ է ոչ միայն անցեալը, խորհրդայինը հասկընալու համար, այլեւ յատկապէս ներկային համար· այսօրուան Հայաստանի ընկերութիւնը հասկնալու համար: Նախկինէն անկախ Հայաստանին ժառանգ մը նացած ընկերային խնդիրները, մշակութային ու ինքնութենական տագնապները հասկնալու համար, հարկ է անդրադառնալ անցեալին, խորհրդայինին: Ոչ ալ այնքան հեռու անցեալ, որ դեռ ներկայ է հաւաքական ենթագիտակիցին մէջ: Խորհրդահայ ընկերութեան կաղապարները, չեմաները դեռ գործող են այսօր ալ: Քաղը միայն փոխուած է:

Այս աշխատանքը առաւել եւս անհրաժեշտ է Հայաստանի բեմերէն տարուած ներկայացուէր՝ եղբայրասէր ժողովուրդ, հերոսական արժանիքներ, չքմեղանքներ, դիտական նուաճումներ, տնտեսական զարգացում· միւս կողմէն, ներքնապէս հակադրուած, կաշկանդուած, կամազուրկ, դերիչխող վարչամեքենային ենթակայ անհատներ:

Եւ այս համակարգը ստեղծած էր իր մտաւորականութիւնն ու արուեստագէտները, որոնք ծնունդն էին այս իրավիճակին, մասնակցած անոր կերտումին ու փառաբանումին:

Դուրսէն դիտած շատ բաներ դիտէինք ծորհ· Միութեան մասին, Սիպեղիոյ ճամբարներուն մասին, ներգաղթած ու վերստին արտագաղթածներու նկարագրութիւնները կային եւ այս բոլորով հանդերձ՝ Հայկ Վարդանեան թատերագիրին հայեացքը ուրիշ լոյս մը կը սփռէ որ որքան ալ յոռի ըլլայ, օգտակար է, որովհետեւ պաշտօնական մօտեցումներէն հեռու, մութ թաքնուած կողմը երեան կը հանէ:

Թերեւս ժամանակավրէպ թուի խորհ· թատրոնին անդրադառնալը, բայց մեր կարծիքով այս դիտարկումը անհրաժեշտ է ոչ միայն անցեալը, խորհրդայինը հասկընալու համար, այլեւ յատկապէս ներկային համար· այսօրուան Հայաստանի ընկերութիւնը հասկնալու համար: Նախկինէն անկախ Հայաստանին ժառանգ մը նացած ընկերային խնդիրները, մշակութային ու ինքնութենական տագնապները հասկնալու համար, հարկ է անդրադառնալ անցեալին, խորհրդայինին: Ոչ ալ այնքան հեռու անցեալ, որ դեռ ներկայ է հաւաքական ենթագիտակիցին մէջ: Խորհրդահայ ընկերութեան կաղապարները, չեմաները դեռ գործող են այսօր ալ: Քաղը միայն փոխուած է:

Այս աշխատանքը առաւել եւս անհրաժեշտ է Հայաստանի բեմերէն տարուած ներկայացուէր՝ եղբայրասէր ժողովուրդ, հերոսական արժանիքներ, չքմեղանքներ, դիտական նուաճումներ, տնտեսական զարգացում· միւս կողմէն, ներքնապէս հակադրուած, կաշկանդուած, կամազուրկ, դերիչխող վարչամեքենային ենթակայ անհատներ:

Եւ այս համակարգը ստեղծած էր իր մտաւորականութիւնն ու արուեստագէտները, որոնք ծնունդն էին այս իրավիճակին, մասնակցած անոր կերտումին ու փառաբանումին:

Դուրսէն դիտած շատ բաներ դիտէինք ծորհ· Միութեան մասին, Սիպեղիոյ ճամբարներուն մասին, ներգաղթած ու վերստին արտագաղթածներու նկարագրութիւնները կային եւ այս բոլորով հանդերձ՝ Հայկ Վարդանեան թատերագիրին հայեացքը ուրիշ լոյս մը կը սփռէ որ որքան ալ յոռի ըլլայ, օգտակար է, որովհետեւ պաշտօնական մօտեցումներէն հեռու, մութ թաքնուած կողմը երեան կը հանէ:

Թերեւս ժամանակավրէպ թուի խորհ· թատրոնին անդրադառնալը, բայց մեր կարծիքով այս դիտարկումը անհրաժեշտ է ոչ միայն անցեալը, խորհրդայինը հասկընալու համար, այլեւ յատկապէս ներկային համար· այսօրուան Հայաստանի ընկերութիւնը հասկնալու համար: Նախկինէն անկախ Հայաստանին ժառանգ մը նացած ընկերային խնդիրները, մշակութային ու ինքնութենական տագնապները հասկնալու համար, հարկ է անդրադառնալ անցեալին, խորհրդայինին: Ոչ ալ այնքան հեռու անցեալ, որ դեռ ներկայ է հաւաքական ենթագիտակիցին մէջ: Խորհրդահայ ընկերութեան կաղապարները, չեմաները դեռ գործող են այսօր ալ: Քաղը միայն փոխուած է:

Այս աշխատանքը առաւել եւս անհրաժեշտ է Հայաստանի բեմերէն տարուած

ՇԱԲԱԹԱԿԱՆ ԱԿՆԱՐԿ

ՀԱՅԿ. ԿԵԱՆՔԸ ԳԱԼԻՖՈՐՆԻՈՅ ՄԷՋ

Հ.Յ.Դ.-ի 115ԱՄԵԱԿԻ ՆՇՈՒՄԸ

Կլենտէյլի հայ սքուլի հանդիսաւորահին մէջ, Դեկտ· 11ին, նշուած է Հ.Յ.Դ. Դաշնակցութեան 115ամեակը: Բացման խօսքը արտասանած է հանդիսավարը՝ Վազգէն Մատէոսեան: Հ.Ե.Ը.-ի կեդր· վարչութեան խօսքը փոխանցած է Դրօ Զէքիճեան, չեշտելով Հ.Ե.Ը.-ի 14 մասնաճիւղերու դերը ամերիկահայ մշակութային եւ քաղաքական կեանքին մէջ: Հ.Յ.Դ. կեդր· Կոմիտէի ներկայացուցիչ Յովիկ Սալիպա, չեշտելէ ետք համայնքին ազգային կառոյցներու, ենթակառոյցներու, միութիւններու եւ կազմակերպութիւններու միասնաբար գործելու անհրաժեշտութիւնը, խօսքը տուղելով «համայնքին մէջ ըլատիչ գործունէութիւն ծաւալող անհատներուն» յայտարարած է· «Ցանուն հայ համայնքներու անդորրութեան ու միասնութեան կոչ կ'ուղղենք բոլոր տղջամիտ հայորդիներուն՝ համախմբուիլ ազգակերտման սուրբ գործին չուրջ, իսկ նորելուկ քաղաքական գործիչներուն, որոնց գոյութեան իմաստը հակադաշնակցականութիւնն է՝ կը զգուշացընենք, որ յանուն համայնքիս անդորրը չխանգարելու համբերութեան մեր բաժակը չուտով կը յորդի»: Բանախօսած է Հ.Ց.Դ. Բիւրոյի անդամ Վիդէն Ցովսէփեան, անդրադառնալով Հայաստանի մէջ կաշառակերութեան, երկքաղաքացիութեան հարցերուն, չեշտը դնելով դաշնակցութեան՝ հայ ժողովուրդին ծառայելու առաքելութեան վրայ: Դրծադրուած է գեղարուեստական յայտագիր մը:

***

ԿԼԵՆՏԷՅԼ – ԿԱՊԱՆ ՔՈՑՐ
ՔԱՂԱՔՆԵՐՈՒ ՏԱՐԵԿԱՆ ՃԱՇԸ

Կլենտէյլի «Հիլթըն» պանդոկին մէջ, Դեկտ· 2ին, տեղի ունեցած է Կլենտէյլ - Կապան քոյր քաղաքներու ընկերակցութեան տարեկան ճաշը, որուն ներկայ եղած են 450 հոգի: Բացումը կատարելով Ալէք Պաղտասարեան ներկայացուցած է ընկերակցութեան վերջին քանի մը տարիներու նուաճումները, անդրադառնալով Կապանի մէջ հիւանդանոցի մը կառուցման գործին: Գեղագիտական վիրաբոյժ տոքթ· Նորիկ Պողոսեան չեշտած է յիշեալ հիւանդանոցի սարքաւորման եւ այլ կարիքներու հայթայթման անհրաժեշտութիւնը: Հիւանդանոցի կառուցման գլխաւոր նուիրատուները եղած են տէր եւ տիկին Տան եւ Պաննի Օուընզ եւ Կայ Տըվորիս, որոնք 50 հազարական տոլար նուիրած են: Ձեռնարկէն գոյացած եկամուտը՝ 200 հազար տոլար, պիտի յատկացուի Կապանի հիւանդանոցի, մայրանոցի եւ տարրալուծարանի բաժիններուն:

ԼՐԱՏՈՒ

ԱՐՏՈՑՆԵՐՈՒ ԱԳԱՐԱԿԸ

ԱՆԹՈՆԻԱ ԱՐՍԼԱՆ

Թարգմանեց՝
ՎԱԶԳԻՆ ԲԱՄՊԱԿԵԱՆ

ՄԱՍ ԱՌԱՋԻՆ

ՑՄԲԱՏ ՀՕՐԵՂԲԱՑՐԸ

Այսպէս գոռան զիրենք, մեծհայր եւ Թոռնիկ: Լուռ, փոխադարձ հաղորդութեան մը մէջ անչարժացած, հաւասարակշիռ՝ անցեալի եւ ապագայի հրաշալիօրէն ընդլայնուած ներկայի մը մէջ, խորհրդաւոր յայտնութիւն մը: Աստուածամայր կոյսը քալած էր երկրի վրայ, կարմիր խաչխաչներու եւ ոսկեզօծ ցոլքերի դաշտերուն մէջէն եւ հաճած էր խաղողի ողկոյզը:

«Ներս, դուրս, ներս, դուրս» չուտ չուտ, տղաքը կը զատեն ոլոռն ու ոսպը: Վաղը մեծհօր Թաղումը կայ: Եկեղեցւոյ զանգակատան ժամացոյցը կը համրէ ժամերը, ամէն ինչ խաղաղ է եւ անձայն աշխատանք կայ: Մարմարեայ խաչոր սեղանին վրայ կը չարուին հոգեճաշի ափսէները: Փոքրիկները զսպուած ձայնով կը խնդան արեւածաղիկի կուտ եւ չամիչ ուտելով:

Տխրութիւն չկայ չուրջը, այլ պաշտօնի ճչգրիտ բաժանում մը եւ ամէն մէկ պարտականութեան գործադրումը, թեթեւ ինքնահաւանութեամբ մը: Կարեւոր ընտանիք է իրենցը, արտատարման ապրող չատ ազգականներ ունին որոնք հարուստ են, պիտի ըլլայ իրենց աստիճանին համեմատ յուղարկաւորութիւն մը: Ամբարղութիւնը եպիսկոպոսը պիտի կատարէ եւ երդեցողութիւնը՝ մայր եկեղեցւոյ երգչախումբը: Եղերամայրերը արդէն գործի վրայ են եւ յաճախ խոհանոց կը մտնեն կոկորդնին թրջելու համար: Կը սիրեն Շուշանիկը եւ իր առատաձեռնութիւնը, բայց կը վախնան Սմբատէն եւ իր գիտութենէն, որով չեն համարձակիր ծուլութեամբ չարժիլ:

Ամբողջ Թաղամասը (ամբողջ քաղաքը) կը խօսի Համբարձումին մահուան մասին որ գրեթէ առասպելական բան մը ունի իր մէջ, այնպէս ինչպէս տեղի ունեցաւ մանակցութեամբ իր ամենափոքր թոռան: Թէ ինչպէս մեծհայրը եւ պզտիկը, երկուքն ալ անչարժ, հանդարտ, իրարու աչքին մէջ կը նայէին եւ իրարու ձեռք բռնած էին:

Եղերամայրերը անմիջապէս կը տիրեն կացութեան, եւ Նուպար կը դառնայ նախահմանուած մը, որ լոյսերով պատրուած հոն գտնուեցաւ, եւ - կ'աւելցընէ յոն Իսմէնէն անպայման հրեշտակ մը ներկայ էր հոն, որովհետեւ ամբողսիսյ բոյր կար հոն չուրջը... Իսմէնէ յունական Ալֆ կղզիէն է, բերնին մէջ միշտ մաստիխա ծամոց ունի եւ փէչին խորունկ գրպաններէն խորհրդաւոր գուշնաւոր թաշկինակներ դուրս հանելով, երբեմն ձեռքի ճարպիկութեամբ արագօրէն կապելով եւ քակելով հիանալի խաղեր մէջտեղ կը հանէ: Փոքր բայց առատ մոխրադոյն պեխեր կը զարդարեն իր վերի շրթունքը:

Իսմէնէի ներկայութիւնը հաճելի է հարերուն, բայց նաեւ թուրքերուն: Հանդիսութիւններու եւ թաղումներու կը կանչեն զինքը, որովհետեւ զանազան օտար լեզուներով թէ՛ երգեր, թէ՛ ողբերգեր գիտէ: Իր երիտասարդութեան չրջանին Ամերիկա ալ եղած է: Գլոնտայքի մէջ մասնակցած է ոսկեհանքերու պրպտումին, ծանօթացած է Հնդիկներուն եւ կենակցած է անոնցմէ մէկուն հետ: «Իր կնոջ պէս, իսկական կնոջ պէս» կը ճչդէ միշտ, «եւ ինչպէ՞ս կը յարգէր զիս» (ո՞վ կրնար չյարգել Իսմէնէն), եւ խորհրդաւոր բառեր արտասանելով խորամանկ աչքերը կը փայլին:

Բայց վա՛յ անոր որ ընտանիքին մասին բամբասէ: Սմբատի եւ Շուշանիկի, ինչպէս նաեւ իրենց բոլոր զաւակներուն հանդէպ Իսմէնէ ունի կենդանական նուիրում մը, զոր չի տարածեր միւս ազգականներուն վրայ, ոչ ալ ծերունիին այրիին, որ կէս քմծիծաղով Մատամ Նուարդ կը կոչէ:

Տան նահապետին մահը մասնաւոր ատիթ մը պիտի ընծայէ Իսմէնէի, լաւագոյնս արտայայտելու իր զգացումները հանդէպ ընտանիքին, որովհետեւ Սմբատ է Հ.Ց.Դ. Բիւրոյի անդամ Վիդէն Ցովսէփեան, անդրադառնալով Հայաստանի մէջ կաշառակերութեան, երկքաղաքացիութեան հարցերուն, չեշտը դնելով դաշնակցութեան՝ հայ ժողովուրդին ծառայելու առաքելութեան վրայ: Դրծադրուած է գեղարուեստական յայտագիր մը:

***

ԿԼԵՆՏԷՅԼ – ԿԱՊԱՆ ՔՈՑՐ
ՔԱՂԱՔՆԵՐՈՒ ՏԱՐԵԿԱՆ ՃԱՇԸ

Կլենտէյլի «Հիլթըն» պանդոկին մէջ, Դեկտ· 2ին, տեղի ունեցած է Կլենտէյլ - Կապան քոյր քաղաքներու ընկերակցութեան տարեկան ճաշը, որուն ներկայ եղած են 450 հոգի: Բացումը կատարելով Ալէք Պաղտասարեան ներկայացուցած է ընկերակցութեան վերջին քանի մը տարիներու նուաճումները, անդրադառնալով Կապանի մէջ հիւանդանոցի մը կառուցման գործին: Գեղագիտական վիրաբոյժ տոքթ· Նորիկ Պողոսեան չեշտած է յիշեալ հիւանդանոցի սարքաւորման եւ այլ կարիքներու հայթայթման անհրաժեշտութիւնը: Հիւանդանոցի կառուցման գլխաւոր նուիրատուները եղած են տէր եւ տիկին Տան եւ Պաննի Օուընզ եւ Կայ Տըվորիս, որոնք 50 հազարական տոլար նուիրած են: Ձեռնարկէն գոյացած եկամուտը՝ 200 հազար տոլար, պիտի յատկացուի Կապանի հիւանդանոցի, մայրանոցի եւ տարրալուծարանի բաժիններուն:

ԼՐԱՏՈՒ

ՄԱՍ ԱՌԱՋԻՆ

ՑՄԲԱՏ ՀՕՐԵՂԲԱՑՐԸ

Այսպէս գոռան զիրենք, մեծհայր եւ Թոռնիկ: Լուռ, փոխադարձ հաղորդութեան մը մէջ անչարժացած, հաւասարակշիռ՝ անցեալի եւ ապագայի հրաշալիօրէն ընդլայնուած ներկայի մը մէջ, խորհրդաւոր յայտնութիւն մը: Աստուածամայր կոյսը քալած էր երկրի վրայ, կարմիր խաչխաչներու եւ ոսկեզօծ ցոլքերի դաշտերուն մէջէն եւ հաճած էր խաղողի ողկոյզը:

«Ներս, դուրս, ներս, դուրս» չուտ չուտ, տղաքը կը զատեն ոլոռն ու ոսպը: Վաղը մեծհօր Թաղումը կայ: Եկեղեցւոյ զանգակատան ժամացոյցը կը համրէ ժամերը, ամէն ինչ խաղաղ է եւ անձայն աշխատանք կայ: Մարմարեայ խաչոր սեղանին վրայ կը չարուին հոգեճաշի ափսէները: Փոքրիկները զսպուած ձայնով կը խնդան արեւածաղիկի կուտ եւ չամիչ ուտելով:

Տխրութիւն չկայ չուրջը, այլ պաշտօնի ճչգրիտ բաժանում մը եւ ամէն մէկ պարտականութեան գործադրումը, թեթեւ ինքնահաւանութեամբ մը: Կարեւոր ընտանիք է իրենցը, արտատարման ապրող չատ ազգականներ ունին որոնք հարուստ են, պիտի ըլլայ իրենց աստիճանին համեմատ յուղարկաւորութիւն մը: Ամբարղութիւնը եպիսկոպոսը պիտի կատարէ եւ երդեցողութիւնը՝ մայր եկեղեցւոյ երգչախումբը: Եղերամայրերը արդէն գործի վրայ են եւ յաճախ խոհանոց կը մտնեն կոկորդնին թրջելու համար: Կը սիրեն Շուշանիկը եւ իր առատաձեռնութիւնը, բայց կը վախնան Սմբատէն եւ իր գիտութենէն, որով չեն համարձակիր ծուլութեամբ չարժիլ:

Ամբողջ Թաղամասը (ամբողջ քաղաքը) կը խօսի Համբարձումին մահուան մասին որ գրեթէ առասպելական բան մը ունի իր մէջ, այնպէս ինչպէս տեղի ունեցաւ մանակցութեամբ իր ամենափոքր թոռան: Թէ ինչպէս մեծհայրը եւ պզտիկը, երկուքն ալ անչարժ, հանդարտ, իրարու աչքին մէջ կը նայէին եւ իրարու ձեռք բռնած էին:

Եղերամայրերը անմիջապէս կը տիրեն կացութեան, եւ Նուպար կը դառնայ նախահմանուած մը, որ լոյսերով պատրուած հոն գտնուեցաւ, եւ - կ'աւելցընէ յոն Իսմէնէն անպայման հրեշտակ մը ներկայ էր հոն, որովհետեւ ամբողսիսյ բոյր կար հոն չուրջը... Իսմէնէ յունական Ալֆ կղզիէն է, բերնին մէջ միշտ մաստիխա ծամոց ունի եւ փէչին խորունկ գրպաններէն խորհրդաւոր գուշնաւոր թաշկինակներ դուրս հանելով, երբեմն ձեռքի ճարպիկութեամբ արագօրէն կապելով եւ քակելով հիանալի խաղեր մէջտեղ կը հանէ: Փոքր բայց առատ մոխրադոյն պեխեր կը զարդարեն իր վերի շրթունքը:

Իսմէնէի ներկայութիւնը հաճելի է հարերուն, բայց նաեւ թուրքերուն: Հանդիսութիւններու եւ թաղումներու կը կանչեն զինքը, որովհետեւ զանազան օտար լեզուներով թէ՛ երգեր, թէ՛ ողբերգեր գիտէ: Իր երիտասարդութեան չրջանին Ամերիկա ալ եղած է: Գլոնտայքի մէջ մասնակցած է ոսկեհանքերու պրպտումին, ծանօթացած է Հնդիկներուն եւ կենակցած է անոնցմէ մէկուն հետ: «Իր կնոջ պէս, իսկական կնոջ պէս» կը ճչդէ միշտ, «եւ ինչպէ՞ս կը յարգէր զիս» (ո՞վ կրնար չյարգել Իսմէնէն), եւ խորհրդաւոր բառեր արտասանելով խորամանկ աչքերը կը փայլին:

Բայց վա՛յ անոր որ ընտանիքին մասին բամբասէ: Սմբատի եւ Շուշանիկի, ինչպէս նաեւ իրենց բոլոր զաւակներուն հանդէպ Իսմէնէ ունի կենդանական նուիրում մը, զոր չի տարածեր միւս ազգականներուն վրայ, ոչ ալ ծերունիին այրիին, որ կէս քմծիծաղով Մատամ Նուարդ կը կոչէ:

Տան նահապետին մահը մասնաւոր ատիթ մը պիտի ընծայէ Իսմէնէի, լաւագոյնս արտայայտելու իր զգացումները հանդէպ ընտանիքին, որովհետեւ Սմբատ կը դառնայ այժմ ընտանիքին պետը, տըրուած ըլլալով որ Երուանդ վստահաբար Փոքր Ասիա չի վերադառնար: Հազիւ լրսած հօրը մահը, Երուանդ նախ հեռագիրներ ուղարկեց եղբօրը, ապա նամակ մը որ, Թաղումէն երկու ամիս վերջ հասաւ, եւ որուն միջոցաւ զինքը կը նչանակէր իր ամբողջական լիազօրը ընտանեկան ամէն հարցի չուրջ. քոյրերուն ամուսնութենէն սկսեալ մինչեւ անոնց օժիտը, սպասաւոր ծերուկ Ցակոբի թոշակէն մինչեւ Արտոյտներու Ազարակին կարգադրութիւնները:

Սմբատ կը մտածէ այդ չինքը օդափոխութեան ընակարանի մը վերածել, ինչպէս սովորութիւն կայ Եւրոպայի մէջ, եւ հոն հրաւիրել Երուանդը եւ իր իտալացի ընտանիքը: Գլխաւոր, խաչաձեւ աշտարակով եւ խոշոր Աղաւնատունով չէնքին եռեւը, ալոճենիի թուփերով չրջապատուած հարթ հողամաս մը կայ, որ շատ յարմար է անգլիական ձեւով lawn-tennis մը չինելու համար: Եւ տակաւին աղատ մնացած տեղին վրայ կարելի է պարտէզի պէտք եղած սարքաւորումները դնելու համար տնակ մը եւ կէսօրէ վերջերը թէյ խմելու համար արիւ մը չինել... Տարիներէ ի վեր ինքը եւ եղբայրը կը ծրագրեն թէ՛ այս ճամբորդութիւնը եւ թէ՛ այս այցելութիւնը: Սակայն այս երկուքն ալ անկարելի էին, այնքանատեն որ ծերունի հայրը ողջ էր: Ան երբեք հաւանութիւն պիտի չտար Սմբատին ծրագիրներուն իրագործման եւ, միւս կողմէ, Երուանդ ալ չէր ուզեր կրկին տեսնել զինքը:

(Շար· 12)

(Շար. Ա. էջէն)

բանասացիներու համար է. Հանրապետութեան լաւագոյն նախագահը Ֆրանսուա Միթերանն է (35%), իրմէ ետք կու գան Ժոլ (30%), ապա Շիրաք (12%) եւ ապա վերջի փոմփիտու (7%) եւ Ժիսքար տ'Էսթէն (5%):

ԱԼԺԵՐԻՈՑ նախագահը Պութեֆլիքա Ալժէ վերադարձաւ, ուր չաւ ջերմ ընդունելութեան մը արժանացաւ ժողովուրդին կողմէ: Պութեֆլիքա ստամոքսի վիրաբուժական գործողութեան մը ենթարկուած էր Փարիզի Վալ տը Կռաս հիւանդանոցը, ամիս մը առաջ:

ՄՈՒՊԱՐԱՔ առաջին անգամ ըլլալով ղպտի մը (եգիպտոսի քրիստոնեայ) նշանակած է որպէս կառավարիչ, ինչ որ չէր պատահած երեսուն տարիէ ի վեր:

ԻՐԱՆի նախագահը Մ. Ահմատինեճատ կրկին արտայայտուած է Իսրայէլի դէմ, զոր "հակիսլամական բնոյթի երկիր" որակած է, չհետելով նաեւ որ եւրոպացիները "մէկ քարով երկու թռչուն զարկած են: Հրէական կայան մը հաստատած են իսլամական ազգերու միջեւ եւ միաժամանակ Հրեաներէն ազատած են ամբողջ Եւրոպայի մէջ":

ՍՈՒՏԱՆ փակած է պաղտատի իր դեսպանատունը, իբրեւ հետեւանք ամերիկեան ռճրափորթերուն եւ առեւանգումներուն, որոնք չեն դադրիր իրագի մէջ: Վերջերս, թակարդ կառքի մը պայթումէն մէկ մեռեալ եւ քառասուն վիրաւորներ կային: Քէրքիւքի մէջ ալ մէկ մեռեալ եւ չորս վիրաւորներ կային, երբ ոստիկանութիւնը կրակ բացած էր ցուցարարներու վրայ:

Date à retenir

LA CROIX BLEUE DES ARMENIENS DE FRANCE
organise
Une grande soirée de Gala
le samedi 28 janvier à 20 heures
au Chalet de la Porte Jaune
à Vincennes
Pour fêter le 50ème anniversaire de sa colonie de Bellefontaine
Renseignements : 01 53 34 18 18

ՄԱՐՍԷԼԻ
«ԽԱՉԱՏՈՒՐ ԱԲՈՎԵԱՆ»
ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՄԻՕՐԵԱՑ
ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, ՅՈՒՆՈՒԱՐ 5
Ճրագալոյց Սուրբ Ծննդեան
Տօն է մեր համայնքի մանուկներուն համար

Այս առթիւ, կէսօրէ վերջ ժամը 16·30-ին պատարագ կը մատուցուի Մարսէյլի Սրբոց Թարգմանչաց Մայր եկեղեցւոյ մէջ:

Կը պատարագէ՝
ՋԱՏԻԿ ՎՐԴ. ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ
Սրբոց Թարգմանչաց Մայր եկեղեցւոյ Հոգեւոր Հովիւ,
Հայրապետական Պատուիրակի Փոխանորդ
Հարաւային Ֆրանսայի Հայոց

Աջակցութիւն Աբովեան Միօրեայ Դպրոցի Հոգաբարձութիւնը եւ Մայր եկեղեցւոյ Վարչական Մարմինը այդ նոյն առիթով կը կազմակերպեն

ՏՕՆԱԾԱՌԻ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆ

պատարագէն վերջ, Մշակոյթի կեդրոնի "Ա. Զրեաշեան" սրահին մէջ:

Կը ժամանէ Կաղանդ Պապան բաշխելու համար նուէրներ համայնքի բոլոր մանուկներուն:

Մեծ հաճոյքով կը հրաւիրուին փոքրիկները մասնակցելու Ծննդեան տօնախմբութեան:

Կը խնդրուի յայտնել թիւը այն մանուկներուն որոնք իրենց ծնողներուն հետ միասնաբար պիտի դիմաւորեն Հայ Կաղանդ Պապան: Հեռաձայնել եկեղեցւոյ դիւանին.- 04·91·77·84·70:

Imprimé sur les Presses
du Journal «HARATCH»
83 rue d'Hauteville 75010 Paris
Siret : 571 027 317 000 15
Commission Paritaire : N° 0609 K 84976

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պ. Արմենակ Եկաւեան ու իր զաւակները՝ Գլէր եւ Ֆիլիփ, ինչպէս նաեւ Եկաւեան եւ Մէլհէմճեան ընտանիքներու հարազատները, հոգեհանգստեան պաշտօն եւ աղօթք կատարել կու տան իրենց սիրելի կնոջ, մօր եւ հարազատին՝

ՓԱՔՐԻՍԻԱ ԵԿԱՒԵԱՆ-Ի

իրենց սիրելի որդւոյն, եղբօր եւ հարազատին՝

ՌԻՇԱՐ ԵԿԱՒԵԱՆ-Ի

հոգւոյ համար, անոնց մահուան քառասունքին առիթով, Շաբաթ, Յունուար 7, ժամը 10ին, Մարսէյլի Սրբոց Թարգմանչաց Մայր եկեղեցւոյ մէջ
(339 avenue du Prado, 13008 Marseille)

Informations artistiques

Eglise St Merry
78 rue St Martin
Paris 4ème
(entrée rue de la Verrerie)
Métro: Chatelet / Hôtel de Ville

CONCERT DE MUSIQUE ARMENIENNE

Diimanche 8 janvier à 16 heures

Piano: Lydie BARKEF-YAGMOURIAN

Quintette: Saténik Khourdoïan, Sophie Kalch, Adeliya Chamrina, Bak Iskakova, Jérémie Poirier-Quinot.

Chant: Lucie Deroïan, Hasmik Arakelian, Michaël Karassilian.

Violon : Saténik Khourdoïan.

Chœur arménien de Paris
SIPAN-KOMITAS
Chef de Chœur Lucie DEROIAN
Oeuvres de: **Elmas — Djerbachian — Babadjanian — Haroutiounian — Komitas — Baghdassarian — Aprikian — Rio Markovitch — Satian — Khatchatrian — Alemshah.**
Contact: 01 40 26 29 63
— Entrée libre —

★♠◇♣□♡○♡□♣◇♠★
UN BEAU CADEAU DE NOEL

Il est encore possible de commander le beau carré de soie **Hermès «Les Jardins d'Arménie»**, au prix de 250 Euros, au bénéfice exclusif de l'action humanitaire en Arménie de **Solidarité Protestante France-Arménie.**

Téléphoner au pasteur Samuel Sahagian: **06. 83. 09. 08. 19** ou à Jean Haroutunian: **01. 43. 25. 67. 91**

Adresser les chèques au nom de:
SPFA — 1 rue Cabanis
75014 PARIS.
★♠◇♣□♡○♡□♣◇♠★

LE PERE NOEL
vous attend nombreux, accompagnés de vos amis à

L'ARBRE de NOËL de l'école TEBROTZASSERE

Le dimanche 8 janvier à partir de 12 heures
à la salle des fêtes **«Thierry le Luron»**
9 Boulevard du Midi 93340 Le Raincy

PLEIN DE NOUVEAUTES VOUS ATTENDENT

Des animations sont prévues
Stands de jeux — Spectacle musical — Magicien — Chorale de l'Ecole

DISTRIBUTION DES CADEAUX PAR LE PERE NOEL

Renseignements à l'Ecole Tebrotzassère : 01. 43. 81. 01. 72

Accès autoroute A3 : Sortie Villemomble Le Raincy
Gare de Villemomble Le Raincy RER (Eole)
Ligne Paris Chelles — Salle à 200 mètres

ENTREE GRATUITE

ԾՆՈՒՆԴ

Ա. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ–ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՐԻԶ

ԵԿԱՑՔ ՏՕՆԵՍՑՈՒՔ
ԶԾՆՈՒՆԴՆ
ԵՒ ԶԱՍՏՈՒԱԾԱՅՑԱՅՏՆՈՒԹԻՒՆՆ
Տեառն մերոյ եւ Փրկչին
Յիսուսի Քրիստոսի

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, Յունուար 5·–
Ճրագալոյց Ծննդեան
եւ Աստուածայայտնութեան

Սկիզբ ժամերգութեանց՝ ժամը 15ին,
Խթման պատարագ՝ ժամը 16ին:
Կը պատարագէ՝
ԺԻՐԱՑՐ Ծ. ՎՐԴ. ԹԱՇՃԵԱՆ

ՈՒՐԲԱԹ, Յունուար 6·–
Տօն Ծննդեան
եւ Աստուածայայտնութեան Փրկչին

Սկիզբ ժամերգութեանց՝ ժամը 8·30ին,
Պատարագ՝ ժամը 10·30ին:
Կը պատարագէ՝
ԳԻՒՏ ԱՐՔ. ՆԱԳԱՇԵԱՆ
Հայրապետական Պատուիրակ
եւ Առաջնորդ Փարիզի

Պատարագի աւարտին Ջրօրհնէք կը կատարուի:

Այս առթիւ ամէնուն ուշադիր նկատառմամբ կը ներկայացնենք.– Պետական տնօրինութեամբ, բոլոր Հայերն՝ դպրոցական, աշակերտ, պաշտօնեայ, աշխատաւոր եւ ուրիշներ կրնան բացակայիլ իրենց զբաղումներէն՝ իրենց կրօնական պարտաւորութիւններուն համար:

ՇԱԲԱԹ, Յունուար 7·–
Բ. Օր Սուրբ Ծննդեան

Սկիզբ ժամերգութեանց՝ ժամը 9ին:
Ծննդեան պատարագ՝ վասն Ցիշատակի Մեռելոց:

Առ այդ, պատարագի աւարտին Հոգեհանգիստ կը կատարուի վասն Համօրէն Ննջեցելոց:

***

Ս. ՓՕՂՈՍ–ՊԵՏՐՈՍ ԱԼՖՈՐՎԻԼ

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, Յունուար 5·–
Ժամերգութիւն՝ ժամը 16·30ին,
Պատարագ՝ ժամը 17·30ին:

ՈՒՐԲԱԹ, Յունուար 6·–
Առաւօտեան ժամերգութիւն՝ ժամը 9ին,
Պատարագ՝ ժամը 10ին,
Ջրօրհնէք՝ ժամը 12ին:

ՇԱԲԱԹ, Յունուար 7·–
Առաւօտեան ժամերգութիւն՝ ժամը 9ին,
Պատարագ՝ ժամը 10ին,
Հոգեհանգիստ վասն համօրէն ննջեցելոց:

Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ ՇԱՒԻՒ

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, Յունուար 5·–
Ընթերցուածք՝ ժամը 17ին,
Պատարագ՝ ժամը 18ին:

ՈՒՐԲԱԹ, Յունուար 6·–
Պատարագ՝ ժամը 10ին,
Ջրօրհնէք՝ ժամը 12ին:

ՇԱԲԱԹ, Յունուար 7·–
Պատարագ՝ ժամը 10ին,
Պատարագի աւարտին՝ Հոգեհանգիստ:

***

ՎԱՐԱԳԱՑ Ս. ԽԱՉ ԱՐՆՈՒՎԻԼ

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, Յունուար 5·–
Ընթերցուածք՝ ժամը 17ին,
Պատարագ՝ ժամը 18ին:

ՈՒՐԲԱԹ, Յունուար 6·–
Ժամերգութիւն՝ ժամը 9ին,
Պատարագ՝ ժամը 10·30ին,
Ջրօրհնէք՝ ժամը 12ին:

ՇԱԲԱԹ, Յունուար 7·–
Պատարագ՝ ժամը 10·30ին,
Հոգեհանգիստ՝ ժամը 12ին:

***

Ա. ՅԱԿՈԲ - ԼԻՈՆ

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, Յունուար 5·–
Երեկոյեան ժամերգութիւն՝ ժամը 16ին,
Ընթերցուածք՝ ժամը 16·30ին,
Պատարագ՝ ժամը 17ին:
Կը պատարագէ՝
ԻՍԱՀԱԿ Ա. ՔՀՆԾ. ՀԷՔԻՄԵԱՆ

ՈՒՐԲԱԹ, Յունուար 6·–
Առաւօտեան ժամերգութիւն՝ ժամը 8·30ին,
Պատարագ՝ ժամը 10ին,
Ցաւարտ պատարագի Ջրօրհնէքի արարողութիւն կը կատարուի:
Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝
ՆՈՐՎԱՆ ԵՊԻՍԿ. ՋԱՖԱՐԵԱՆ
Հայրապետական Պատուիրակի
Փոխանորդ
Ռոն–Ալփի Հայոց

Պատարագի երգեցողութիւնները կը կատարուին եկեղեցւոյս Կոմիտաս երգչախումբին կողմէ, ղեկավարութեամբ՝ Պ. Յովհաննէս Պէրպէրեանի:

ՇԱԲԱԹ, Յունուար 7·–
Պատարագ՝ ժամը 10ին,
Կը պատարագէ՝
ԻՍԱՀԱԿ Ա. ՔՀՆԾ. ՀԷՔԻՄԵԱՆ

***

ՍՐԲՈՑ ԹԱՐԳՄԱՆՉԱՑ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ ՄԱՐՍԷԼ

ՈՒՐԲԱԹ, Յունուար 6·–
Առաւօտեան ժամերգութիւն՝ ժամը 8·30ին,
Հանդիսաւոր պատարագ՝ ժամը 9·45ին:
Ջրօրհնէքի աւանդական արարողութիւն:
Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝
ՋԱՏԻԿ ՎՐԴ. ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ
Հոգեւոր հովիւ
եւ կաթոդիկոսական Պատուիրակի
Փոխանորդ
Հարաւային Ֆրանսայի Հայոց

Պատարագը կ'երգէ Սահակ – Մեսրոպ երգչախումբը, ղեկավարութեամբ՝ Պ. Խաչիկ Եղլմազեանի:

ՇԱԲԱԹ, Յունուար 7·–
Պատարագ՝ ժամը 10ին:
Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝
ՋԱՏԻԿ ՎՐԴ. ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ

***

ՍԷՆ ԼՈՒ - ՍՈՒՐԲ ԳԷՈՐԳ

ՈՒՐԲԱԹ, Յունուար 6·–
Պատարագ՝ ժամը 10ին,
Ջրօրհնէք՝ ժամը 11·45ին:
Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝
ՇԱՀԱՆ Ա. ՔՀՆԾ. ՏԷՏԷԵԱՆ
Հոգեւոր հովիւ

Պատարագը կ'երգէ եկեղեցւոյ երգչախումբը, ղեկավարութեամբ՝ երիցուհի Եղիսաբէթ Տէտէեանի:

ՀԱՅՐԱՏԻ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ (1884 - 1957)

ՀԱՅՐԱՏ

HARATCH

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE FONDE EN 1925

DIRECTRICE : ARPIK MISSAKIAN

83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS

TEL. : 01 47 70 86 60 — FAX : 01 48 00 06 70

COURRIEL (E-MAIL) : jharatch@aol.com

ԶՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ 4
MERCREDI
4 JANVIER
2006

LE NUMERO: 1,20 €

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 250 եւրօ — Վեցամսեայ : 135 եւրօ
Արտասահման : Տար. 300 եւրօ (Ամէնօրեայ առաքում)
270 եւրօ (Շաբաթական առաքում) -- Հատը : 1,20 եւրօ
C.C.P. PARIS 15069-82 E

81ՐԴ ՏԱՐԻ – ԹԻՒ 21.359

Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN

81e ANNEE — N° 21.359

ՕՐՈՒԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՑԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՇԻՐԱՔ, Յունուար 3ի Նախարարաց Խորհուրդի նիստին յայտարարեց թէ վերջ կը գտնէ Սոխպողական վիճակը, որ հրաւիրած էր Նոյեմբեր 8ին, արուարձաններու խռովութիւններու հետեւանքով: Համապատասխան հրովարտակը կը հրատարակուի նոյն օրը: Կը թուի որ որոշումը տրուած էր շաբաթ մը առաջ, բայց անհրաժեշտ նկատուած էր որ Ամաորի դիշերը անցնի, ապա միայն այդ մասին խօսուի: Շիրաքի սպասարկութիւնները դիմած էին Սարքոզիի, որպէսզի պատրաստէ հարկ եղած հրովարտակը: Ֆիլիփ տը Վիլիէ քնաւ համաձայն չէ այս կարգադրութեան:

ԲՐԻՏԱՆԱԿԱՆ արխիւներու մէջ գտնուած նոր վաւերաթուղթերու համաձայն Ուինսթըն Չըրչիլ՝ Անգլիոյ վարչապետը 1940էն 1945, կ'ուզէր որ Հիթլէր մահապարտի ենթարկուի եւ արաբը ալ զոհ գտնուի: Նոյնը կ'ուզէր նաեւ բոլոր դևկավարներուն համար:

ՊՈՒԼՈՆԵԸ-ՍԻՒՐ-ՄԷՐի դատախազը որոշեց որ դատ հարկ չկայ Մարի Հէօնպէրի եւ տոքթ. Ֆրէտէրիք Շօռուայի դէմ, որոնք մխանաքար վերջ տուած էին առաջինին 20ամեայ զաւկին կեանքին, 2003 Սեպտ. 26ին: Ենթական արկած մը ունեցած էր 2000 Սեպտ. 24ին եւ անդամալոյծ էր, կոյր, համր ու մօրմէն խնդրած էր որ վերջ տուուի իր կեանքին, ինչ որ ինք չէր կրնար ընել: Նամակով մը դիմած էր Շիրաքի որ պատասխանած էր թէ բան մը չի կրնար ընել: Ինք աչքերու միջոցաւ է որ կ'արտայայտուէր եւ նոյնիսկ հատորի մըն ալ հեղինակն էր: Տիկին Հէօնպէր համաձայն չէ այս վճիռին. ինք կ'ուզէր դատուիլ ոճրային առեանին առջեւ, որպէսզի լսուի եւ ամբողջ Ֆրանսան ընդունի որ յանցաւոր չէ: Գոհ է բժիշկին համար, բայց ինք տարբեր բան կ'ակնկալէր, որովհետեւ կ'ուզէ որ հեչտամահութիւնը արտօնուի որոշ պարագաներու մէջ: Միտք ունի դիմելու հարցաքննիչ դատաւորին որ զինք չզրկեն դատավարութենէ մը: Ամէն պարագայի մէջ, հարցը որոշ յառաջդիմութիւն արձանագրած է հեչտամահութեան մարզին մէջ:

ՊԱՒԱՐԻՈՅ Պատ Ռայխընհալի մէկ չբաժկատաչին տանիքը փլած է ձիւնհոսքի հետեւանքով, երբ չուրջ 50 հոգի կար ներսը: Առաջին հաչուեկշիռի մը համաձայն 10 մեռեալ կար (գլխատրարար մանուկներ), բայց նաեւ անհետացածներ: Յունուար 2ին պատահած այս արկածէն ետք, դեռ չէին գտնուած անհետացած 20 անձեր:

ՍՈՒՐԻՈՅ նախկին փոխ նախագահին՝ Ասթէլ Հալիմ Խաւտամի յայտարարութիւնները բաւական ծանր ազդեցութիւն ունեցած են Սուրիոյ վրայ, մանաւանդ երբ ՄԱԿ-ի յանձնախումբը ունկնդրութեան հրաւիրած է նախագահ ալ-Ասատը եւ Արտաքին նախարարը: Յունուար 2ին, այս հրաւէրին պատասխանին կը սպասէր ՄԱԿ-ը, մինչ յանձնախումբը կ'ուզէր որ հարցը ժամ առաջ լուծուի, այսինքն ունկնդրութիւնը չձգձգուի: Լիբանանի մէջ ալ, Հարիրիի սպանութեան կապակցութեամբ արդէն սիւննի Հապաշ ազանդին երկու հոգի ձերբակալուած են: Մահափորձէն քանի մը վայրկեան առաջ, ազանդին պատասխանատուներէն Շէյխ Ահմէտ Ասթէլ ալ հեռաձայնած է սուրիացի գործակալներու պետին, այսինքն գործադրած է իրեն տրուած հրահանգները: Մեհլիսի տեղեկագիրը կը հաստատէ թէ հրա-հնազանդ գործադրող մըն է: Հապաշ նախկին երեսփոխան մը կ'ուզէ որ անոնցմէ մէկուն կամ միւսին յացագործութեան փաստերը ներկայացուին:

16 ԻՐԱՔՑԻՆԵՐ, որոնց մէջ եօթը ռազմիկան մեռած են զանազան ոճրափորձերու ընթացքին: Քամիքազ մը ռումբերով լեցուն իր կառքը առաջնորդած է դէպի հանրակառք մը, որ ռազմիկան կը փոխադրէր: Միւս կողմէ, պինեալ տարրեր կրակ բացած են թուրք զեսպան՝ Իւնալ Չէվիքէօզի կառքին վրայ, առանց ոեւէ մէկը վիրաւորելու:

ՈՒԱՇԻՆԿԹՐԸՆի մէջ, Պուշի խոստովանած հեռաձայնային զաղանի ունկնդրութիւնները քաղաքական բանավէճի վերածուած են: Գոնկրէսը (Խորհրդարան) կ'ուզէ լսել զաղտի ծրագրին պատասխանատուները, մինչ քննութիւն մը բացած է ճչդելու համար թէ ի՞նչ է Նիւ-եորք Թայմզի աղբիւրը, որու չնորհիւ կրցաւ լուրը հրապարակել: Պուշ ալ իր հաւանութիւնը տուած է որպէսզի քննութիւն մը սեղի ունենայ:

ԵՄԷՆի մէջ, իտալացի հինգ զբօսաշրջիկներ առեւանդողները (Յունուար 1ին) կը սպառնան սպաննել զանոնք եթէ որեւէ յարձակում ըլլայ իրենց վրայ եմէնեան պինեալ ուժերուն կողմէ: Հինգ պատանդներէն երեք կիներ ազատ արձակուած էին, բայց նախընտրած են վերադառնալ առեւանդողներուն մօտ, առանձին չձգելու համար իրենց երկու ընկերները: Առեւանդողները կը պահանջեն որ ազատ արձակուին իրենց ցեղախումբին բանտարկուած անդամները:

ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1–Ի ԱՌԹԻԻ

ՊԱՏՈՒԻՈՑ ԼԵԳԷՈՆի ՇՆՈՐՀՈՒՄՆԵՐ

Ամանորի առթիւ, Հանրապետութեան նախագահութեան կողմէ պատուոյ լեգէոնի Մեծ Խաչը չնորհուած է Անրի Թրուայեի, Ֆրանսական Ակադեմիայի անդամ:

Ասպետի շքանշանին արժանացած են.-

Արտաքին նախարարութիւն.-

Վեր. Սամուէլ Սահակեան (հիմնադիր նախագահ Հայաստանի ի նպաստ կազմակերպութեան մը):

Աշխատանքի նախարարութիւն.-

Ալպէր Մակարեան, տարեցներու օգնութեան ի նպաստ միութեան մը նախագահ: Մանուկ-Մարք Մինասեան, ընկերութեան մը նախկին տնօրէն-նախագահ:

Փոխադրութեանց եւ զբօսաշրջութեան նախարարութիւն.-

Պատրիկ Սրապեան, նախկին օդաչու:

***

Սպայի շքանշան.-

Մշակոյթի նախարարութիւն.-

Լևոն Սայեան, գեղարուեստական խորհրդական:

ԹՈՒՐՔԻԱ

ՓՈՓՐԱՄԱՍՆՈՒԹԵԱՆ ՏԱՅՈՒԱԾՔՆԵՐՈՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

"Ռուսաիքալ" (Յունուար 2) կը տեղեկացնէր թէ Եւրոպական Միութեան պըլտումներուն անսալով Անգարա կը պատրաստուի փոփոխութեան ենթարկել փոքրամասնութեան վաղքֆներուն պատկանող ստացուածքներու օրէնքը: Կառավարութիւնը այդ ուղղութեամբ հրահանգ տուած է Արտաքին գործերու նախարարութեան, Վաղքֆներու ընդհանուր անօրինութեան եւ Եւրոպական Միութեան ընդհանուր քարտուղարութեան: Ստացուած առաջին տեղեկութիւններու համաձայն որպէս անելիք ելքի ճար տրամադրութիւն կայ երրորդ անձերու փոխանցուած կալուածները վերադարձնելու տեղ անոնց փոխարժէքը հատուցանելու: Արտաքին գործերու նախարարութիւնը նչմարած է թէ փոքրամասնութեան վաղքֆներուն Եւրոպայի Մարդկային իրաւունքներու ատեանին դիմելու եւ դատը չահելու պարագային Թուրքիա կըրնայ մինչեւ 25 միլիոն Եւրոյի հատուցում վճարելու պարտաւորուիլ: Եւրոպական յանձնախումբին Թուրքիոյ ներկայացուցիչը Հ.-Ե. Քրէչմէր յոյս յայտնած է թէ Անգարա այդ ուղղութեամբ բարեշրջումներուն յաւելեալ զարկ կու տայ 2006ի ընթացքին:

ԻՐԱՔԻ ՀԱՅ ՊԱՏԱՆԴԸ ԱԶԱՏ ԱՐՁԱԿՈՒԱԾ

Լուրերու Ֆրանսական գործակալութիւնը կը տեղեկացնէր թէ Իրաքի մէջ հինգ ամիս առաջ պատանդ առնուած Կիպրահայը կարօ Ճիլէրճեան Դեկտ. 31ին ազատ արձակուած է: Կիպրոսի Արտաքին գործերու նախարարը յայտնած է թէ ան յառաջիկայ օրերուն Կիպրոս կը վերադառնայ:

Լիբանանահան – Կիպրական գոյդ քաղաքացիութեան տէր Կ. Ճիլէրճեան առեւանգուած էր Պաղտատի Մանսուր չրջանին մէջ. ան կը զբաղէր ամերիկեան եւ իրաքեան զօրքին սննդեղէն հայթայթելու գործով: Առեւանգիչները իր ազատ արձակման փոխարէն փրկագին պահանջած էին գործատիրոջմէն, բայց լրատու գործակալութիւնը յստակ տեղեկութիւններ չէր տար գումարի մը վճարուած ըլլալուն մասին:

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԽԱՉՔԱՐԻ ՊԼԾՈՒՄ

Ռուսաստանի Սիկոխիվկար քաղաքին մէջ հայկական խաչքար մը պղծուած է Դեկտ. 27ին: Զարգարծները զայն տապալած, ապա խոյս տուած են: Տեղական հայ համայնքին մշակութային "Վան" ընկերակցութեան նախագահը Վարդան Մուշինեան ըսած է թէ նոր խաչքար մը կը կանգնուի նոյն վայրին վրայ, խորտակուածը փոխարինելով: Խաչքարին գտնուած վայրը որոշուած էր հայկական եկեղեցի մը եւ մշակութային կեդրոն մը հիմնել: Խորտակուած խաչքարը տեղուած էր անցեալ Հոկտեմբերին:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՆԱԽԱԳԱՀԻՆ ԱՄԱՆՈՐԻ ՈՒՂԵՐՁԸ

Նախագահ Ռ. Քոչարեան Ամանորի ուղերձով դիմած ժողովուրդին, նախ գոհունակութեամբ նչելով անցնող տարուան ընթացքին արձանագրուած տնտեսական զարգացման մեծ թափը. ըսած է թէ Յունուար 1էն կը բարձրանան աշխատավարձերն ու թոշակները, ուեւէլ լայն միջոցներ կը յատկացուին կրթական, առողջապահական, մշակոյթի ոլորտներուն:

Նախագահը անդրադարձած է Երեւանի եւ չրջաններուն զարգացման անհամաչափ հոլովոյթին, ըսելով թէ չօջորդ տարիներուն զարկ կը տրուի գիւղական չրջաններու զարգացման եւ նիւթը օրակարգի կու գայ Սեպտեմբերի Հայաստան-Սփիւռք Գ. համաժողովին:

2006ին Ֆրանսայի ու Ռուսաստանի մէջ յայտարարուած "Հայաստանի տարի"ները Ռ. Քոչարեան փաստ նկատած է երկու երկիրներուն եւ Հայաստանի միջեւ յարաբերութիւններու ամենաբարձր մակարդակին:

Ուղերձը աւարտած է տարուէ տարի հզօրացող բանակին ուղղուած մաղթանքով, զոհերուն յիչատակին ոգեկոչումով ու յառաջիկայ Սեպտեմբեր 21ին նչելի անկախութեան 15ամեակին անդրադարձով:

***

ԳՐԱԻԵԱԼ ՇՐՋԱՆՆԵՐՈՒՆ ՄԱՍԻՆ

Հայաստանի Արտաքին գործերու նախարար Վ. Օսկանեան հեռաւեսիլի "Կեդրոն" կայանին տուած հարցազրոյցին նիւթ ըրած է Ղարաբաղի չրջակայ գրաւեալ չրջաններուն ճակատագիրը: Ան ըսած է թէ այդ հողերուն պահպանումը, կամ վերադարձը պէտք չէ հիմնական գնոյթ ստանայ հակամարտութեան լուծումի բանակցութիւններուն մէջ: Ծայրայեղութիւնը այդ բանակցութիւններուն անելի կ'առաջնորդէ ըսած է նախարարը, աւելցնելով որ այդ նիւթը ամէնէն փափուկն ու ամէնէն նուրբն է բանակցութեան: Կրկնած է թէ այդ հողերը սակարկութեան միջոց ու ապահովութեան երաչխիք են հայկական կողմին համար: Վ. Օսկանեան փոփոխութիւն մտմտնջըած է ադրբեջանական կեցուածքին մէջ ալ, ըսելով թէ անոնք գիտակցած են վերջապէս որ ծանրանալով հողային պահանջին վրայ եւ մերժելով բանակցութեան նիւթ ընել Ղարաբաղի կարգավիճակը, բանակցութեան ընթացքը անելի կը մտնեն:

Վ. Օսկանեան բացատրած է թէ եթէ հայկական կողմը հարկաւոր նկատէ իր հակակչռին տակ պահել խնդրոյ առարկայ հողերը, Ղարաբաղի ապահովութիւնը երաչխաւորելու համար, անոնք կը պահուին, իսկ եթէ հարկաւոր ըլլայ զանոնք վերադարձնել, որպէսզի խնդիրը լուծումի յանգի, կը վերադարձուին:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԻՆՔՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

Պոլսոյ «Ակօս» շաբաթաթերթին գլխաւոր խմբագիր Հրանդ Տինքի դէմ Թրքութիւնը անարգելու ամբաստանութեամբ դատը, ապա դատապարտումը, բազմաթիւ հակազդեցութիւններու հետ պատճառ կ'ըլլան նաեւ խնդրոյ առարկայ գրութենէն յաճախակի մէջբերումներու. երբեմն այդ հատուածներուն թարգմանութիւնը բաւական քովընտի ըլլալով դժուարութեան կը բախի լրագրողին ըսածը ճիշդ հասկնալու գործը: Նկատի առած որ Տինքը թիրախ առած չարժումը վերջ գտնելու նշան ցոյց չի տար, հակառակ խնդրոյ առարկայ գրութիւններուն մէջ յանցանք նկատուելիք տարրի չգոյութեան մասին փորձագէտներու տուած տեղեկագրին, հաւանաբար տակաւին բաւական ատեն իրենց այժմէականութիւնը պիտի պահպանեն անոր այդ գրութիւնները: Այս մօտեցումով որոշեցինք «Հայկական ինքնութեան մասին» ընդհանուր խորագիրով շարքին (2005 Յունուար - Փետրուար) երեք յօդուածները (6-7-8) որոնք ամբաստանութեան նախանիւթ հանդիսացած են, թարգմանութեամբ ներկայացնել:

***

ՀԱՅՈՒՆ «ԹՈՒՐՔ»Ը

Ներկայ ժամանակաշրջանին երբ հաղորդակցային եւ տիեզերական արժէքները կ'իյնեն տեղական արժէքներու, մէկդի ձգած մշակութային ինքնութիւնը լիովին ապրելու կարելիութիւնը, Սփիւռքը իր ինքնութիւնը փոքր իսկ կարենալ ապրեցնելու համար յատուկ ջանք պէտք է գործադրէ:

Իսկ այդ յատուկ ջանքը միշտ պէտք ունի յատուկ պատճառներու եւ միջոցներու:

Հայերն ու Հրեաները այդ յատուկ պատճառներուն տէր Սփիւռքին ծանօթ երկու դասական օրինակներն են:

Երկուքին ալ յատուկ պատճառը նոյնն է... ցեղասպանութեան ենթարկուած ըլլալ: Հետեւաբար իրենց ինքնութիւնը պաշտպանելու առումով մարդկութեան անոնց տուած իրաւունքը հարկ է որոշ չափով խորհրդանշական եւ ղրկական յատկանիշ ունենայ:

Արդարեւ Հրեաները կրցած են լիովին օգտուիլ այդ ղրկական իրաւունքէն եւ յաւելոյնս արժեւորելով իրենց ինքնութիւնը պաշտպանելու առումով ընծայուած լայնախոհութիւնը, իրենց կրօնական հաւատալիքներէն առնուած «Աստուծոյ ընտրեալ ժողովուրդ»ի կոչումը հասցուցած են մինչեւ աշխարհէն իրենց առած «երկաթունդի ընտրեալ ժողովուրդ»ի դիրքին:

Սակայն կացութիւնը նոյնը չէ եղած հայ ժողովուրդին պարագային:

***

Աշխարհը Հրեաներու ցեղասպանութեան ցոյց տուած զգայնութիւնը ըլացած է Հայերուն, ինչ որ հայկական ինքնութեան մէջ մեծագոյն աւերը պատճառած է:

«Անիրաւուած Հայերը» այնուհետեւ ջանացած են իրենց ինքնութիւնը ապրեցնել «իրականութիւնը պահանջելու վճռակամութեամբ» ու ներկայիս այդ վճռակամութիւնը հայկական ինքնութեան հիմնական տարրին վերածուած է:

Նոյն վճռակամութիւնը որ Սփիւռքի առաջին սերունդներուն համար հոմանիշը եղած է կանգուն մնալուն, չապաւեղուն, երրորդ, չորրորդ սերունդներուն օրով վերածուած է իրականութիւնները աչխարհին ընդունիլ տալու վճռակամութեան: Ահա՛ այս վճռակամութեան հասարակաց բնոյթը հայկական Սփիւռքի հոգեվիճակին արտայայտիչն է: Իսկ այդ հոգեվիճակին տեւականացումը հայկական ինքնութիւնը ապրեցնելու հիմնական միջոցը կը կազմէ:

***

Մէկդի ձգելով այն որ աշխարհ տակաւին ընդունած չէ իրականութիւնները, հայկական ինքնութիւնը աւերող բուն ազդակը Թուրքերու այս հարցին մէջ ամբողջական անտարբերութիւնն է:

Արդարեւ, համեմատական մը ցոյց պիտի տայ որ Հրեաներու ներկայի մակարդակին նուաճումին հիմնական ազդակը իրենց ճարպիկութենէն աւելի, ցեղասպանութեան հեղինակ Գերմանացիներու յետադային ստանձնած զուրգուրանքի ղերն է:

Ցեղասպանութեան պատասխանատուութեան ստանձնումով Գերմանացիները ներուն Հրեաները խնդրած ներողութեամբ այդ ժողովուրդը վերկուած է հոգեբեկումէ, վերազտած է հոգեկան առողջութիւնը եւ ատկէ ետք միայն կրցած է մշակութային ինքնութեան զարկ տալ:

Սակայն հայ ժողովուրդին հոգեբեկումնային ախտը կը շարունակուի ու ինքնութիւնը կրծող, սպառող բուն ազդակն ալ ապառողջ այդ հոգեվիճակն է:

***

Հայկական ինքնութեան քննութեան մէջ հարկ է ընդունիլ «խլամ» եւ «Թուրք»ի ազդակներուն կատարած դերը:

Ի վերջոյ, Հայերը աւելի քան հազար տարուան համակեցութիւն մը ունին խլամի ու Թուրքերու հետ: Հետեւաբար Հայերը արեմտուքցի քրիստոնեաներէ զանազանող կարեւոր յատկանիշերէն մէկը հինէն ի վեր խլամներու հետ ապրած ըլլալու իրողութիւնն է: Արեմտուքցի քրիստոնեաները աւելի իրենք իրենց մէջեկ ապրած են, մինչ Հայերու մեծ մասը Իսլամներու հետ կողք-կողքի, երբեմն մէջ-մէջի ապրելով տիրացած են տարբեր փորձառութեան մը:

Ինչպէս ներկայի առօրեայ վիճարկումներուն յաճախ կը նշուի, եւրոպացի քրիստոնեաները մինչ նոր-նոր կը վարժըւին մահմետականներն ալ ընդգրկած բազմամշակութային կենսաձեւի մը, Հայերը, ինչպէս արեւելքի քրիստոնեայ ժողովուրդները (Ասորիները, Գաղղէացիները, եւլն.), այդ իրականութիւնը երկար ատեն ապրած են իր լաւ ու գէշ կողմերով: Հետեւաբար բնական է որ խլամի հետ դարաւոր միասնութիւնը հայկական ինքնութեան կազմաւորման մէջ անուրանալի դեր մը խաղայ. սակայն բուն ազդակը որ հայկական ինքնութիւնը այսօր կը կազմաւորէ եւ նոյն ատեն անոր մէջ քաղցկեղածին ուռեցքի մը դերը ունի, «Թուրք»ի ազդակն է:

***

Հայուն ու Թուրքին փոխյարաբերութիւնները եւ փոխադարձ ազդեցութիւնները երկու խօսքով ամփոփելի սովորականութիւն մը չեն մատներ: Դարաւոր յարաբերութիւններու ընթացքին ինքնութեան իրարմէ առնուած լաւ կամ գէշ այնքան մեծաթիւ յատկանիշեր խնդրոյ առարկայ են որ երբեմն մինչեւ իսկ վերաբերումի ձեւերէն դժուար կ'ըլլայ մէկը միւսէն զանազանել: Ապրուած միասնութիւնը այնքան խոր է որ անոր խանդարումը որպէս դատաճանութիւն մեկնաբանել երկու կողմէն ալ գործածուած փոխադարձ պատճառաբանութիւն է: Հայ ժողովուրդը «հաւատարիմ ժողովուրդ» որակող, սակայն յետոյ զայն դատաճանութեամբ ամբաստանող թրքական տեսակէտին դէմ, Հայերը 1915ին ապրուածը չեն մեկնաբաներ միայն որպէս ժողովուրդի մը հաւաքական բնաջնջումը, այլեւ կը նշեն թէ ան կը պարփակէ դարաւոր յարաբերութեան մը դատաճանութիւնն ալ:

Թուրքեւհայ յարաբերութիւններու ներկայի հանգրուանը հետեւեալն է. Հայերն ու Թուրքերը զիրար դիտելու արարքին մէջ հիւանդագին պարագայ կը մատնեն. Հայերը իրենց հոգեբեկումով, Թուրքերը իրենց հալածախտով:

Այնքան ատեն որ չեն փրկուիր այս ապառողջ վիճակէն, - Թերեւս ոչ Թուրքերը, սակայն - Հայերը, այնպէս կը Թուի որ իրենց ինքնութիւնը առողջ պայմաններով պիտի չկարենան վերականգնել:

Մանաւանդ, այնքան ատեն որ Թուրքերը 1915ի իրենց հայեացքին մէջ միւսին մօրթին մէջ մտնողի կեցուածք չարտայայտեն, հայկական ինքնութեան ցաւոտ գալարումը պիտի տեւէ:

***

Եզրակացութիւնը այն է որ «Թուրք»ը հայկական ինքնութեան թէ՛ թոյնն է, թէ՛ հակաթոյնը:

Բուն հարցը այն է թէ Հայը իր ինքնութեան այդ «Թուրք»էն պիտի կարենա՞յ փրկուիլ, թէ ոչ:

(Մնացեալը յաջորդով)

ՀՈԳԵՒՈՐ ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՏՕՆԱԿԱՆ ՕՐԵՐՈՒ ԱՌԻԹՈՎ

Հ. ԾԱՐՈՒԹԻՒՆ ՎՐԴ. ՊԱԶՏԻԿԵԱՆ

ՆՈՐ ՊԱՏՈՒԻՐԱՆԸ

Հայկական Տօնացոյցի բոլոր Աւագ տօներուն առիթով, մեր Հայրապետներն ու քարոզիչ վարդապետները, մեր միջնադարեան գրականութեան էջերը լեցուցած են հաւատացեալներուն ուղղուած հոգեւից խոհրդածութիւններով որոնցմէ մաս մը հրատարակուած է եւ մեծ մասը տակաւին անտիպ կը մնայ մեր ձեռագիր մատեաններուն մէջ, գուրգուրանքով պահուած մինչեւ այսօր:

Քրիստոսի Ծնունդն ու Յայտնութիւնը, քրիստոնէութեան եւ յատկապէս Հայ ժողովուրդի Աւագ Տօներու Առաջինն է:

Աստուծոյ Միածին Որդին, աչխարհ կու գայ Բեթղեհեմի անշուք քարայրի մը մէջ, մարդկութիւնը ազատելու մեղքի կապանքներէն, զայն բարձրացնելու, մաքրելու այն որուն բացառիկ չնորհք պարգեւած էր ստեղծելով «Իր պատկերին նման»: Ադամի սկզբնական մեղքով եղծըւած այդ պատկերը միմիայն Աստուած կրնար դարմանել. եւ Աստուած այնքան իր ստեղծած արարածները «մինչեւ իր Միածին Որդին զոհեց մեր փրկութեան համար» կ'ըսէ Պօղոս Առաքեալ:

Մեր միտքերուն համար անհասանելի խորհուրդ մըն է Քրիստոսի, Ամենասուրբ Երրորդութեան երկրորդ Անձին, Բեթղեհեմի քարայրին մէջ յայտնուիլը, մարդեղութիւնը: Բեթղեհեմի մսուրին մէջ մարդացած Մանուկը, Որդին Աստուած, Նոր Պատուիրան մը կը բերէր իր հետ.. «Սիրէ ընկերդ քու անձիդ պէս (Մտթ. ԻԲ, 39)»:

Հին կտակարանի պատուիրանը "ակն ընդ ական, ատամն ընդ ատամն" կը պատկանէր Մովսէսի հետեւորդներուն... Յիսուս, հրեայ երիտասարդին, որ իրեն հարց տուաւ թէ ո՞րն է երկրորդ գլխաւոր պատուիրանը՝ պատասխանեց. «Սիրէ ընկերդ քու անձիդ պէս»:

Մովսէսի հետեւորդի մը համար սա հակայական քայլ մըն էր որ կու գար տակնուվրայ ընելու ընդունուած կանոն մը... Սէրը (որ) կը գերեզմանէր վրէժի, վրիժառութեան դարերով ընդունուած սկզբունքը...:

Սիրոյ այս պատուիրանը, մեծ եւ խոր առաքինութիւն պահանջելով հանդերձ, սիրոյ կատարելութիւն չի նշանակեր:

«Կատարեալ Սէրը» Յիսուս մեզի կը վոխանցէ, մահուընէ քիչ մը առաջ, որպէս զերազոյն կտակ, երբ անձ մը իր հարազատներուն իր ունեցած ամէնէն թանկագին զանձը կը յանձնէ.- «Նոր պատուիրան կու տամ ձեզի որ զիրար սիրէք, "ինչպէս ես ձեզ սիրեցի, դուք ալ զիրար սիրեցէք" (Յովհ. ԺԳ, 34). "Այս է իմ պատուէրս որ զիրար սիրէք, ինչպէս ես ձեզ սիրեցի" (Յովհ. ԺԵ, 12):

Սա արդէն Քրիստոսի բերած հիմնական նորութիւնն է սիրոյ պատուիրանին: Սիրել ընկերը ոչ թէ իր անձին նման, այլ ինչպէս ինքզինք կը սիրէ:

Յիսուս այնքան նախընտրութիւն կու տայ սիրոյ այս տարբերակին որ չի վարանիր զայն կոչելու «Իր պատուիրանը», այն պատուիրանը որ իր նախընտրածն է, որ պիտի ըլլայ անփոխարինելի նշանը իր բարեկամներուն, մտերիմներուն երբ գործադրուի. «Ամէնքը պիտի գանեն որ դուք իմ աշակերտներս էք եթէ զիրար սիրէք» (Յովհ. ԺԳ, 35):

Եթէ պահ մը միայն ներանձնացած մըտածենք, պիտի նկատենք թէ ինչպէս Յիսուս, սիրոյ մեծ թռիչքէ մը, որ տակաւին մարդկային է, մեր անձին կը վերաբերի, արծիւի սլացքով թռիչք կը կատարէ դէպի աստուածայինը... դէպի այն Սէրը որ ինք ունի մեր հոգիներուն համար: Հարկ չի տեսներ այլեւս «մեր անձին նման սիրելու» պարտուէրին դիմել, այլ մեր հայեացքը անհունօրէն աւելի բարձր ոլորտներ սեւեռել՝ տեսնելու այն անհուն սէրը որ կը տածէ իր արարածներուն հանդէպ: Սա պէտք է ծառայէ որպէս միակ օրինակ այն յարաբերութիւններուն որ պէտք ենք ունենալ ուրիշին հանդէպ:

Սիրոյ առաքինութիւնը մեր մէջ այն աստեն կատարեալ կ'ըլլայ. երբ գտնայ չարունակութիւնը Յիսուսի սիրոյն որ ցոյց տուած է մեզի հանդէպ:

Այսպէս ըմբռնուած սէրը չի տարուբերիր համակրելի-հակակրելի զգացումներու միջեւ, եւ զանազանութիւն չի դներ նոյնիսկ հանդէպ անոր որ մեզ չի սիրեր. քանի Յիսուս զինք կը սիրէ. այնքան կը սիրէ որ իր կեանքը տուած է անոր համար, մշտապէս նորոգուած Պատարագի սուրբ խորհուրդով:

Սուրբերն ալ ըմբռնած են սիրոյ այս պատուիրանին կատարելութեան անհասանելի ըլլալը. որքա՜ն հզօրութիւն կայ Նարեկացիին եւ Լամբրոնացիին աղօթքի մրմունջներուն մէջ եւ որքան նուրբ զգացումներ Շնորհալիի "Սէր անուն Յիսուսին" մէջ, անոնք չեն ընկճուած, չեն յուսալքուած, ընդհակառակն ուրախացած՝ որ Յիսուս մեզ կ'ուզէ այս բարձունքները առաջնորդել, պայմանաւ որ ազատօրէն գործէ մեր մէջ, երբ իրեն նուիրենք մեր սրտին բոլոր զգացումները եւ մեր կամքը ամբողջութեամբ...

«Սէր անուն Յիսուս,
սիրով էո ճմլեա
սիրտ իմ բարեղէն

վասն գթութեան
վասն ողորմութեան
վերստին կեցո՛...
(Ս. Ներսէս Շնորհալի)

ՍՐՏԻ ՀԵԶՈՒԹԻՒՆ

Սրտի հեզութիւնը սիրոյ առաքինութեան հետ այնքան կապ ունի որ յարմար կը դատեմ մի քանի հոգեւոր խորհրդածութիւն նուիրել այս քրիստոնէական բացառիկ առաքինութեան, որուն համար Յիսուս մէկ անգամ միայն բացայայտօրէն ըսած է "ուսուցուէք ինձէն"..., ինձմէ սորվեցէք որ հեզ եմ եւ սիրտով խոնարհ:

Մարդկային բնութիւնը այնքան ամբարտաւան է որ մեծապէս կը դժուարացընէ հեզութեան գործադրութիւնը:

Յիսուս ինքզինք օրինակ առաջարկելով, վստահաբար կ'ուզէ մեզ քաջալերել:

Իր օրինակը, իր կրած անպատմելի խոնարհեցումները –որ մեզի համար մեղք եղաւ– կ'ըսէ Պօղոս Առաքեալ, մեծագոյն հրաւէր է հեզութիւնը գործադրելու:

Յիսուս ուշադրի կը խօսի "սրտի խոնարհութեան" վրայ. հոն է որ կը ծնին մտածութիւններն ու այն գործերը որոնցմէ կը ծագին ամէն առաքինութիւն եւ հոգեկան վերանորոգում:

Մեր հեզութեան պակասը, յաճախ արտաքին խոնարհ կեցուածքով կամ նուրբ խօսակցութեամբ կը ջանանք ծածկել: Դիմակի մը նման, որուն ներքեւ կրնայ վտանգաւոր եւ գրեթէ թաքուն ամբարտաւանութիւն մը գտնուիլ:

Իսկական հեզութիւնը իր ոչնչութիւնը ճանչնալուն մէջ կը կայանայ: Այս ըմբռնումին մեծագոյն թարգմանը կը հանդիսանայ Ս. Գրիգոր Նարեկացին, մեր գրաւոր գրականութեան բովանդակ ժամանակաշրջանին: Նարեկ իր անձը կը դնէ Աստուծոյ հանդէպ: Կը տեսնէ թէ ինք ոչ միայն ոչինչ է, այլ նաեւ մեղապարտ, մինչ իր Արարիչը գերագոյն եւ մաքրամաքուր էակ: Ինք կը ներկայացնէ մեղքը, Աստուած՝ բարութիւն եւ սրբութիւնը: Այս թաղդատութենէն իր մէջ կը ծնի յանցաւոր եւ թշուառ մը ըլլալու զգացումը, որով ճիչեր եւ պաղատանքներ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ՝ 2005 ՏԱՐԻՆ

Մարսէյլ (Ցառաջ)։

Մարսէյլի Հայ Մշակոյթի Տունը հասած է իր հիմնադրութեան 30ամեակի սեմին (1976–2006)։

Երեսունամեակի տարին պիտի նշուի յատուկ նախաձեռնութիւններով, կրեւոր ձեռնարկներով։

Մինչ այդ 2005 տարին ընթացաւ համաձայն հաստատութեան համապատասխան նկարագրին եւ հիմնական նպատակներուն՝ ըլլալ ընդունելութեան վայր հայ մշակութային կեանքին եւ ծառայել սեփական գործունէութիւնն։

Հայ Մշակոյթի Տունէն ներս ապաստան գտնող միութիւններու չարքին յատուկ տեղ կը գրաւեն՝

◆ *Ա.Մ.Ա.Ֆ. (Ֆրանս-Արմէնի Առողջապահական գործողութիւն) կազմակերպութիւնը որ ղեկավարուած իր նախագահ եւ սրտի մասնագէտ Բժ. Ալեքս Մաթիքեանի կ'օժանդակէ, տարիներէ ի վեր, Երեւանի Նորք-Մարաշ սրտաբանական կեդրոնին եւ այժմ նոր մարտահրաւէր մը ունի, նման կեդրոն մը ստեղծել Գորիս քաղաքին մէջ։*

◆ *Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչը եւ յատկապէս քաղաքի Սօսէ Մայրիկ մասնաճիւղը։ Կը գումարէ ժողովներ, կը կազմակերպէ այլ ձեռնարկներ եւ կը մասնակցի Մշակոյթի տան վարչութեան հետ Զորեքշաբթի օրուան զրաղումներուն, Անի պարախումբով։*

◆ *Հայկական Գեղարուեստական Միութիւնը նորաստեղծ կը զբաղի Թատրոնով, հայ թատրոնով առաջնորդութեամբ՝ Օննիկ Ճառայեանի։ Երուանդ Օտեանի եւ Միքայէլ Կիւրճեանի «Զարշըլը Արթին Աղա»ն բեմադրուեցաւ 2005 Մայիս 20ին Խափաս Ժիւլիէնի թատերարահը եւ զբոսաւ մեծ յաջողութիւն։ Այժմ, խումբը կը պատրաստէ Ցակոբ Պարոնեանի գործերէն մին։ Իր հերթական ժողովներէն անդին, Միութիւնը նոյնպէս Հայ Մշակոյթի Տունէն ներս կը կազմակերպէ դաշնակի եւ սոլֆէժի դասընթացներ ուսուցչուհեամբ՝ տիկին Ժագլին Շիւէ-ի։ կը լուսարձակէ հայկական չարժանկարի ժապաւէններ։ Կը ձեռնարկէ չրջապտոյտներ, երկար պտոյտներ՝ բնութիւնը պիրտղներուն համար, ինչպէս նաեւ կառքի "ռալի"ներ։*

◆ *Հայ Մշակոյթի Տան Երիտասարդաց Ակումբը ունի իր սեփական նախաձեռնութիւնները, մանաւանդ երիտասարդներու համար երեկոյթներ կը կազմակերպէ, եւ նաեւ կը մասնակցի ընդհանուր գործունէութեան տան վարչութեան կողքին։*

◆ *Հայ Մշակոյթի Տան Տիկնանց Օժանդակ Միութիւնը եւս իր ներկայութիւնը եւ լայն օժանդակութիւնը կը բերէ Տան բոլոր ձեռնարկներուն, յատկապէս ընդունելութիւններուն եւ տարեկան ճաշերուն եւ Մարսէյլի միջազգային տօնավաճառին ապահովելով հայկական տաղաւարին մատակարարումը։*

◆ *Անի պարախումբը թարմ ներկայութիւն մըն է չէնքէն ներս։ Պարապիր Լիլիթ Գնիազեանի ղեկավարութեամբ կը կատարէ իր փորձերը, չաբաթը երեք անգամ, եւ կ'ունենայ յաճախակի ելոյթներ Ումբը կը հաշուէ չուրջ երեսուն երիտասարդ - երիտասարդուհի։*

◆ *Մարսէյլի Հայ Մշակոյթի Տունը ունի իր գրատունը, «Շաւարշ Նարդունի գրատուն» որու բացումը կատարեց երջանկայիշատակ Գարեգին Ա. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը 1997ի Յունուար 30ին, Մարսէյլ կատարած իր հովուական այցելութեան առթիւ։ Հարուստ գրատուն մըն է ուր կարելի է գտնել վերջին չիսուն տարիներու հրատարակութիւնները եւ անկէ առաջ լոյս տեսած դիրքեր հայատառ կամ օտար լեզուով գրուած հայկական նիւթերու չուրջ, քանի գրատան կողքին կայ ճոխ գրադարան մը բազմահազար հատորներով։ Մարսէյլի մէջ, որպէս հայկական գրատուն եզակի երեւոյթ է։ Գրատան եւ գրադարանի պատասխանատուն եւ գուրգուրացողն է՝ Վահրամ Ճառայեան։*

◆ *Մշակոյթի Տունէն ներս պարբերաբար հանդիպումներ կը կազմակերպեն կամ ժողովներ ու ձեռնարկներ կ'ունենան, կարգ մը հայկական եւ երբեմն ալ ոչ հայկական միութիւններ որոնց չարքին՝ Ֆրանսայի Հայկական Հիմնադրամը, Հայ Սկաուտները, Առանց Սահմանի Երաժշտութեան միութիւնը, Հայ Դատի Ցանճնախումբը, Նոր Սերունդը եւլն.։*

*
**

ՏԱՐՈՒԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

● *Ըստ սովորութեան կը սկսին մաղթանքներու արարողութեամբ. "Փոթոթոլ"ի ձեռնարկ մըն է որուն կը հրաւիրուին եւ ներկայ կ'ըլլան քաղաքական դէմքեր, տարբեր բնագաւառներու պատկանող անձնաւորութիւններ, հայ եւ ոչ հայ միութիւններու ներկայացուցիչներ, լիտ բազմութիւն մը։ Ապա, կը յաջորդէ, միշտ հետեւող կիրակին, այս ընթացաւարտ տարին Ցունուար 16ին, Լօթօ-ի որ յատուկ է Փրովանսի չրջանին եւ ունի իր Փոլքլորի մասը։ 2005ի Ցունուարը վերջացաւ Փրոֆ. Շապրիէի դասախօսութեամբ նուիրուած Վանայ լիճի, Ախթամարի եւ չուրջի հօթը եկեղեցիներու պատմութեան։*

● *Փետրուարին, Մշակոյթի Տան Երիտասարդաց ակումբը կազմակերպեց դիմակաւոր երեկոյթ մը, Բարեկենդանի առթիւ։*

● *Մարտին, Հող եւ Մշակոյթ Միութիւնը, Մշակոյթի Տան հետ, հրաւիրեց յատկապէս երիտասարդները հանդիսլուսի մը ներկայացնելու համար Հայաստանի, Արցախի, Քեսապի եւ Պարսկաստանի մէջ կատարուած իրագործումները եւ թարմ կոչեր արձիգնելու, զարկ տալու համար աշխատանքի նոր արշաւանքներու։ Նոյնպէս, Մարտին, Ժան Փիէռ Մահէ հիւր եղաւ հայ մշակոյթի տան՝ ներկայացնելու եւ ձօնագրելու համար իր վերջին հատորը "Հայաստանը դարերու փորձութեան"։ Ամիսը վերջացաւ երկու այլ ձեռնարկներով կազմակերպուած Նոր Սերունդի եւ Ֆրանսայի Հայկական Հիմնադրամի կողմէ։*

● *Ապրիլ 2ին, լուսարձակուեցաւ Հրայր Բազէի ժապաւէնը որ իրագործում մըն է հանդուցեալ Մեսրոպ Արք. Աշճեանի կազմակերպած ուխտագնացութեան դէպի պատմական Հայաստան։ Ապրիլ 11ին, Ժերար Շալեան եկաւ ներկայացնելու իր վերջին հատորը «Իրաքի մէկ պատերազմէն միւսը. 1991/2004» եւ խօսելու, վերլուծելու Իրաքի, Թուրքիոյ եւ Կովկասի աշխարհաքաղաքական կացութիւնը։ Ապրիլը չէր կրնար վերջանալ առանց ձեռնարկի մը՝ նուիրուած Հայկական ցեղասպանութեան 90ամեակին։ Մշակոյթի տան վարչութիւնը ուզեց որ այս առիթով հայ խօսքը, հայ երգը, հայ ոգին ապրին սրահէն ներս, առանց որեւէ արտայայտութեան ֆրանսերէնի լեզուով։ Ամէն բանէ առաջ յարգանք մը, մեծարանք մը անոնց որոնք նահատակուեցան յանուն հայկական մշակութային արժէքներուն, հայ եկեղեցւոյ։ Եւ այսպէս, Պարոյր Սեւակի «Անլռելի Զանգակատուն»ի հատուածներով, Երաժշտութիւն Առանց Սահմանի միութիւնը ղեկավարութեամբ Ցովիկ Աւանեսեանի, Գէորգեան Արայիկի Քիմա Թերզեանի ներկայացուց բանաստեղծական եւ երաժշտական երեկոյթ մը, Ապրիլ 27ին, արտասանութիւններով, առանձին եւ խմբական, երգերով, պարերով, պատկերներով։ Ձեռնարկ մը որ խուռներամ ժողովուրդ հաւաքեցուց իր հայկական զգացումներուն հետ։*

● *Մայիսը եղաւ պատրաստութեան ամիս մը «1918 Մայիս 28»ի ազգային տօնը նշելու արժանավայել չուքով եւ տալու ժողովրդական նկարագիր։ Ձեռնարկը տեղի ունեցաւ Մայիս 28ի օրն իսկ, "Փարք Շանոյ"ի ընդարձակ սրահներուն մէջ աւելի քան հազար երկու հարիւր հոգիի ներկայութեամբ։ Հայկական երաժշտութիւն, պար բայց նաեւ մութենական տաղաւարներ եւ պաշտօնական բաժին մը յատկապէս Գլէր Մուրատեանի եւ Սիմոն Մնակեանի մասնակցութեամբ։ "Մայիս 28"ի այս տօնախմբութիւնը հաւաքական ձեռնարկ մըն է որուն նախաձեռնութիւնը կը պատկանի Հ.Ց.Դաշնակցութեան, Նոր Սերունդին, Հայ Դատի յանձնախումբին, Կապոյտ Խաչին, Համազգայինին, Հայ Մշակոյթի Տան, Ա.Ր.Ա.Մ. միութեան եւ որուն մասնակից են այլ բազմաթիւ միութիւններ ու հաստատութիւններ։*

● *Ցունիս 18ին, Տարօն եւ Վասպուրական սրահներուն մէջ տեղի ունեցաւ Հայ Մշակոյթի Տան հիմնադրութեան 29րդ տարեդարձի հացկերոյթը։ Ձեռնարկ մը որ կը համախմբէ համակիրներ, բարեկամներ, անոնք որոնք դեռ սէր մը ունին հանդէպ մեր աւանդական արժէքներուն։*

● *Ցուլիսի 3ին, եւ յաջորդող 10 օրերուն, Հայ Մշակոյթի Տունը մասնակցեցաւ "Կիլիկիա" առաջաստանաւի ընդունելութեան եւ խարսխելուն Մարսէյլ, Վիէօ-Փորի Ջուրերուն մէջ։ Ընդունելութեան պաշտօնական արարողութեան ելոյթ ունեցաւ Անի պարախումբը։*

● *Սեպտեմբեր 23էն Հոկտեմբեր 3, 15րդ տարին ըլլալով հայկական Եռագոյնը ծածանեցաւ Մարսէյլի Միջազգային Տօնավաճառին, մասնակից չիսունի մօտ այլ երկիրներու չարքին։ Հայ Մշակոյթի Տան կը պատկանի այս նախաձեռնութիւնը եւ "Հայաստան տաղաւար"ին կազմակերպութիւնն ու մատակարարումը։*

Տասը օրերու երկայնքին տասնեակ հազարաւոր այցելուներ կու գան, կը դիտեն, կը հետաքրքրուին, կ'անցնին, հարցումներ կ'ուղղեն, կը գնեն, կը քաջալերեն, համակրութիւններ կ'արտայայտեն... Եւ Հայաստանն ու հայկականը կ'ապրին միջազգային օրեր։ Հոկտ. 15ին եւ 16ին, Հայ Մշակոյթի Տան մէջ ելոյթ ունեցաւ Հայաստանի Հանրածանօթ "Հիմորիստ"ներէն Աշոտ Ղազարեան։

● *Նոյեմբերին, Հայ Մշակոյթի Տունը ընդունեցաւ երգահան եւ Սիփան-Կոմիտաս երգչախումբի ղեկավար՝ Կարպիս Ափրիկեանը։ Այս վերջինը, իր յոբելենական համերգէն յետոյ Երեւան տուաւ իր հայաստանեան տպաւորութիւնները եւ ներկայացուց հատուածներով և համապատասխան բացատրութիւններով իր գործերէն "Աբեղա"ն։*

● *Տարին վերջ գտաւ, "Անի" պարախումբի եւ Երիտասարդաց ակումբի երեկոյթով, Դեկտեմբեր 3ին, ու երկու օր՝ Դեկտ. 16ին եւ 17ին Նոր Տարուան վաճառքով, բաց դուռներով։*

ԿԱՐՕ ՑՈՎՍԷՓԵԱՆ

կը բարձրացնէ երկինք, Աստուծոյ գերթութիւնը հայցելու։ Ան գիտէ թէ մարդկային հոգին աստուածային չնորհքին միջոցով միայն կրնայ բարձրանալ մեղքերու անտառէն՝ հասնելու փրկութեան եւ հայեցողութեան։ Ամէնօրեայ ապրումներու, նուաղումներու, խեղճութիւններու եւ պայքարներու փոթորիկէն կը ըզգայ թէ ամէն օր հարկաւոր է զոհաբերել եւ իբր քրիստոնեայ՝ նուիրուիլ եւ զոհուիլ ամէնուն տեղ եւ ամէնուն համար։ Մեղքերու եւ յանցանքներու խոստովանութիւնը արդարութեան պարտք մը կատարելու համար է։ Իր սիրտը կը զգայ զոհուած ըլլալ սիրոյ, որ իր հետ կը բերէ բուռն եւ մշտատեւ ցաւ մը՝ համապատասխան չըլլալուն համար այդ սիրոյն որուն նպատակն էր զինք մղել բացարձակին, բայց ուազ մարմինը կը չղթայէ զինք երկրային եւ զգայական իրերու։ Դոյն Սիրոյն, այնքան խոչընդոտներ՝ որքան սիրտը կը ձգտի մօտենալ գերբնական նիւթական մարդէն՝ ցաւալի վիճակ մը կը ստեղծեն Նարեկացիի մէջ։ Ան հայ ժողովուրդին հոգեւոր արտայայտութեան մէջ կը հանդիսանայ իսկական հեզութեան տիպարը։ Սեփական թերութիւնները չվերագրելով ուրիշ պատճառներու մեր անձէն դուրս։ Մեր ունեցած բարին, յատկութիւնները Աստուծոյ պարգեւն են միայն, ոչ մեր սեփականութիւնը։

"Սրտի հեզութիւնը" իրականին մէջ ժժուար առաքինութիւն մըն է, քանի որ հիմնովին հակառակն է մեր մէջ բոյն դրած «ամբարտաւանութեան»... դիւրին ալ է միաժամանակ քանի անոր պատճառները մեր մէջն են, մեր խեղճութիւնը, որ բաւարար չէ եթէ չընդունինք աւետարանական անկեղծութեամբ եւ պարզութեամբ։ Այդ անկեղծութեան հասնելու համար անհրաժեշտ կարիքն ունինք Աստուծոյ Շնորհքին. եւ Աստուած երբեք մեզի չի պլանար իր չնորհքը եթէ խընդրենք "Հեզ հոգիով"։

Թուիմաս Գեմբացին հիանալի խօսք մը ունի, եւ կ'ըսէ «ինչպէս որ մէկու մը նախատինքը քեզ աւելի անպէտ չի դարձներ, այսպէս ուրիշներուն գովեստները չեն կրնար քեզ աւելի արժեւորել կամ սրբացնել»։

Այն որ Սրտի հեզութիւնը կ'ապրի եւ կը գործադրէ, երբեք չի ձգտիր ուրիշէ մը աւելի դերադաս ըլլալ, ոչ ալ կրնայ զգալ ստացուած նախատինքներէն կամ խոնարհեցումներէն եւ վստահաբար կը գտնէ ներքին խաղաղութիւն։

Ցիսուս չըսա՞ւ «Ուսարուք ինձէն զի հեզ եմ եւ խոնարհ սրտիւ եւ գտչէք հանգիստ անձանց ձերոց»։

Ե. Պ.

ԱՐՏՈՅՏՆԵՐՈՒ ԱԳԱՐԱԿԸ

ԱՆԹՈՆԻԱ ԱՐՍԼԱՆ

Թարգմանեց՝
ՎԱԶԳԻՆ ԲԱՄԳԱԿԵԱՆ

ՄԱՍ ԱՌԱՋԻՆ
ՄՄԲԱՍ ՀՕՐԵՂԲԱՑՐԸ

Իր տեսակ մը մռայլ ձեւին տակ եւ իր հպարտ, խրոխտ եւ մրցունակ նկարագրին խորքը, երուանդ գրեթէ ակամայ պաշտամունք մը ունէր իր հօրը հանդէպ որ - նահապետի անդրանիկ զաւակ - պիղծած էր իր տառներեքամեայ տղուն խնդրայարոյց փափաքին եւ թողած էր որ առանձին մեկնի, հոգալով անոր նիւթական պահանջները մինչեւ տասնըութ տարեկանը։ Բայց անգամ մը եւս իրար երբեք չտեսան, եւ տունէն հեռացած տղուն մասին Համբարձում երբեք չէր խօսեր, բայց հաւանութիւն կուտար Սմբատի եղբայրական հպարտութեան, միւս զաւակներուն խանդավառութեան, որոնց համար երուանդ սրբանկար մը, ապրող առասպել մըն էր։

Բայց պատերազմը Սմբատին թողուց միայն թէնիսի հողամասը հարթելու ժամանակը։ Եւ այդ դեղեցիկ, ուղղանկիւնաձեւ, տակաւին թարմ փորուած փոսին մէջ էր որ, ինք եւ իր զաւակները մշտընջենապէս պիտի հանդչէին։

*
**

Քաղաքին բնակիչներուն կէսը փողոցն է։ Հայկական եկեղեցւոյ բարձրաստիճան կղերը, եպիսկոպոս եւ չատ քահանաներ, եկեղեցւոյ մուտքի սանդուխներուն վերեւը կը սպասեն պաշտօնական դիրքով կարծես նկարուելու կը պատրաստուին (եւ իրաւ ալ, պիերենք պիտի նկարէ Լեւոն Եագուպեանը, վերահսկիչ եւ հաւատարիմ նամակաբաշխ հայկական համայնքին, որ հպարտօրէն կը գործածէ գերմանական լուսանկարչական իր նոր գործիքը, որքան սիրտը կը ձգտի մօտենալ գերբնական նիւթական մարդէն՝ ցաւալի վիճակ մը կը ստեղծեն Նարեկացիի մէջ։ Ան հայ ժողովուրդին հոգեւոր արտայայտութեան մէջ կը հանդիսանայ իսկական հեզութեան տիպարը։ Սեփական թերութիւնները չվերագրելով ուրիշ պատճառներու մեր անձէն դուրս։ Մեր ունեցած բարին, յատկութիւնները Աստուծոյ պարգեւն են միայն, ոչ մեր սեփականութիւնը։

"Սրտի հեզութիւնը" իրականին մէջ ժժուար առաքինութիւն մըն է, քանի որ հիմնովին հակառակն է մեր մէջ բոյն դրած «ամբարտաւանութեան»... դիւրին ալ է միաժամանակ քանի անոր պատճառները մեր մէջն են, մեր խեղճութիւնը, որ բաւարար չէ եթէ չընդունինք աւետարանական անկեղծութեամբ եւ պարզութեամբ։ Այդ անկեղծութեան հասնելու համար անհրաժեշտ կարիքն ունինք Աստուծոյ Շնորհքին. եւ Աստուած երբեք մեզի չի պլանար իր չնորհքը եթէ խընդրենք "Հեզ հոգիով"։

Թուիմաս Գեմբացին հիանալի խօսք մը ունի, եւ կ'ըսէ «ինչպէս որ մէկու մը նախատինքը քեզ աւելի անպէտ չի դարձներ, այսպէս ուրիշներուն գովեստները չեն կրնար քեզ աւելի արժեւորել կամ սրբացնել»։

Այն որ Սրտի հեզութիւնը կ'ապրի եւ կը գործադրէ, երբեք չի ձգտիր ուրիշէ մը աւելի դերադաս ըլլալ, ոչ ալ կրնայ զգալ ստացուած նախատինքներէն կամ խոնարհեցումներէն եւ վստահաբար կը գտնէ ներքին խաղաղութիւն։

Ցիսուս չըսա՞ւ «Ուսարուք ինձէն զի հեզ եմ եւ խոնարհ սրտիւ եւ գտչէք հանգիստ անձանց ձերոց»։

Ե. Պ.

ՄԱՍ ԱՌԱՋԻՆ
ՄՄԲԱՍ ՀՕՐԵՂԲԱՑՐԸ

Իր տեսակ մը մռայլ ձեւին տակ եւ իր հպարտ, խրոխտ եւ մրցունակ նկարագրին խորքը, երուանդ գրեթէ ակամայ պաշտամունք մը ունէր իր հօրը հանդէպ որ - նահապետի անդրանիկ զաւակ - պիղծած էր իր տառներեքամեայ տղուն խնդրայարոյց փափաքին եւ թողած էր որ առանձին մեկնի, հոգալով անոր նիւթական պահանջները մինչեւ տասնըութ տարեկանը։ Բայց անգամ մը եւս իրար երբեք չտեսան, եւ տունէն հեռացած տղուն մասին Համբարձում երբեք չէր խօսեր, բայց հաւանութիւն կուտար Սմբատի եղբայրական հպարտութեան, միւս զաւակներուն խանդավառութեան, որոնց համար երուանդ սրբանկար մը, ապրող առասպել մըն էր։

Բայց պատերազմը Սմբատին թողուց միայն թէնիսի հողամասը հարթելու ժամանակը։ Եւ այդ դեղեցիկ, ուղղանկիւնաձեւ, տակաւին թարմ փորուած փոսին մէջ էր որ, ինք եւ իր զաւակները մշտընջենապէս պիտի հանդչէին։

*
**

Քաղաքին բնակիչներուն կէսը փողոցն է։ Հայկական եկեղեցւոյ բարձրաստիճան կղերը, եպիսկոպոս եւ չատ քահանաներ, եկեղեցւոյ մուտքի սանդուխներուն վերեւը կը սպասեն պաշտօնական դիրքով կարծես նկարուելու կը պատրաստուին (եւ իրաւ ալ, պիերենք պիտի նկարէ Լեւոն Եագուպեանը, վերահսկիչ եւ հաւատարիմ նամակաբաշխ հայկական համայնքին, որ հպարտօրէն կը գործածէ գերմանական լուսանկարչական իր նոր գործիքը,

(Շար. 13)

CROIX BLEUE DES ARMENIENS DE FRANCE

Section «A. Tathéossian» de PARIS

Séjour familial à Bellefontaine

12 AU 19 FEVRIER

La Section «Archalouys TATHEOSSIAN» de Paris organise son séjour familial dans le centre de vacances à Bellefontaine (JURA).
Ambiance arménienne assurée!!!
Venez avec vos enfants, petits-enfants ou amis et rejoignez-nous sur les pistes de ski, de luge ou tout simplement dans le Centre!!!
Renseignements et inscriptions auprès de :

- Araxie **01. 39. 83. 71. 19** (19h à 21h);
- Alice **01. 42. 93. 03. 56** (19h à 21h).

Date limite d'inscription : 15 JANVIER

Date à retenir

LA CROIX BLEUE DES ARMENIENS DE FRANCE
organise
Une grande soirée de Gala
le samedi 28 janvier à 20 heures
au Chalet de la Porte Jaune
à Vincennes
Pour fêter le 50ème anniversaire de sa colonie de Bellefontaine
Renseignements : 01 53 34 18 18

★ ♠ ◇ ♣ □ ♡ ○ ♡ □ ♣ ◇ ♠ ★

UN BEAU CADEAU DE NOEL

Il est encore possible de commander le beau carré de soie **Hermès «Les Jardins d'Arménie»**, au prix de 250 Euros, au bénéfice exclusif de l'action humanitaire en Arménie de **Solidarité Protestante France-Arménie.**

Téléphoner au pasteur Samuel Sahagian: **06. 83. 09. 08. 19** ou à Jean Haroutunian: **01. 43. 25. 67. 91**

Adresser les chèques au nom de:
SPFA — 1 rue Cabanis
75014 PARIS.

★ ♠ ◇ ♣ □ ♡ ○ ♡ □ ♣ ◇ ♠ ★

Imprimé sur les Presses
du Journal «HARATCH»
83 rue d'Hauteville 75010 Paris
Siret : 571 027 317 000 15
Commission Paritaire : N° 0609 K 84976

MAISON ARMENIENNE DE LA JEUNESSE ET DE LA CULTURE
12-14 rue Saint-Bazile, Marseille 1er
☎ 04 91 50 15 09

Super Loto

Dimanche 15 janvier à 15 heures
Venez nombreux
Ambiance cordiale et chaleureuse

informations artistiques

ANNIE GAZARIAN
VALENTIN SHNEIDERMAYER

CONCERT A 4 MAINS

Samedi 7 janvier à 17 heures

en l'église suédoise de Paris
9 rue Médéric — Paris XVIIème

Au programme :
Mozart — Schubert — Dvorjak — Babadjanian.

ՄԱՐՍԷԼԻ
«ԽԱՉԱՏՈՒՐ ԱԲՈՎԵԱՆ»
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԻՕՐԵԱՑ
ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, ՅՈՒՆՈՒԱՐ 5
Ճրագալոյց Սուրբ Ծննդեան
Տօն է մեր համայնքի մանուկներուն համար

Այս առթիւ, կէսօրէ վերջ ժամը 16·30-ին պատարագ կը մատուցուի Մարսէյլի Սրբոց Թարգմանչաց Մայր Եկեղեցւոյ մէջ։

Կը պատարագէ՝
ՋԱՏԻԿ ՎՐԴ. ԱԻԵՏԻՔԵԱՆ
Սրբոց Թարգմանչաց Մայր Եկեղեցւոյ Հոգեւոր Հովիւ,
Հայրապետական Պատուիրակի Փոխանորդ
Հարաւային Ֆրանսայի Հայոց

Յաչատուր Աբովեան Մխօրեայ Դպրոցի Հոգաբարձութիւնը եւ Մայր Եկեղեցւոյ Վարչական Մորհուրդը այդ նոյն առիթով կը կազմակերպեն

ՏՕՆԱԾԱՌԻ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆ

պատարագէն վերջ, Մշակոյթի Կեդրոնի "Ա. Զրբաշեան" սրահին մէջ։

Կը ժամանէ Կաղանդ Պապան բաշխելու համար նուէրներ համայնքի բոլոր մանուկներուն։

Մեծ հաճոյքով կը հրաւիրուին փոքրիկները մասնակցելու Ծննդեան տօնախմբութեան։

Կը խնդրուի յայտնել թիւը այն մանուկներուն, որոնք իրենց ծնողներուն հետ միասնաբար պիտի դիմաւորեն Հայ Կաղանդ Պապան։ Հեռաձայնել եկեղեցւոյ գիւանին.— 04· 91· 77· 84· 70։

ԾՆՈՒՆԴ

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ–ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՐԻԶ

ԵԿԱՑԻ ՏՕՆԵՍՑՈՒԻ
ԶԾՆՈՒՆԴՆ
ԵՒ ԶԱՍՏՈՒԱԾԱՑԱՑՏՆՈՒԹԻՒՆՆ
Տեառն մերոյ եւ Փրկչին
Յիսուսի Քրիստոսի

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, Յունուար 5·–
Ճրագալոյց Ծննդեան
եւ Աստուածայայտնութեան

Սկիզբ ժամերգութեանց՝ ժամը 15ին,
Խմման պատարագ՝ ժամը 16ին։
Կը պատարագէ՝
ԺԻՐԱՅՐ Ծ. ՎՐԴ. ԹՈՇԱԼԵԱՆ

ՈՒՐԲԱԹ, Յունուար 6·–
Տօն Ծննդեան
եւ Աստուածայայտնութեան Փրկչին

Սկիզբ ժամերգութեանց՝ ժամը 8·30ին,
Պատարագ՝ ժամը 10·30ին։
Կը պատարագէ՝
ԳԻՒՏ ԱՐՔ. ՆԱՂԴԱՇԵԱՆ
Հայրապետական Պատուիրակ
եւ Առաջնորդ Փարիզի

Պատարագի աւարտին Զբօսհնէք կը կատարուի։

Այս առթիւ ամէնուն ուշադիր նկատառման կը ներկայացնենք.— Պետական տնօրինութեամբ, բոլոր Հայերն՝ դպրոցական, աշակերտ, պաշտօնեայ, աշխատաւոր եւ ուրիշներ կրնան բացակայիլ իրենց զբաղումներէն՝ իրենց կրօնական պարտաւորութիւններուն համար։

ՇԱԲԱԹ, Յունուար 7·–
Բ· Օր Սուրբ Ծննդեան

Սկիզբ ժամերգութեանց՝ ժամը 9ին։
Ծննդեան պատարագ՝ վասն Ցիշատակի Մեռելոց։
Ա.ռ այդ, պատարագի աւարտին Հոգեհանգիստ կը կատարուի վասն Համօրէն Նիւթեցելոց։

ԿԻՐԱԿԻ, Յունուար 8·–
Գ· Օր Ծննդեան

Կը պատարագէ՝
ԳԵՂԱՐԴ ԱՐՔ. ՎԱՀՈՒՆԻ
Սկիզբ ժամերգութեանց՝ ժամը 8·30ին։

***

Ս· ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ ՇԱԻԻԼ

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, Յունուար 5·–
Ընթերցուածք՝ ժամը 17ին,
Պատարագ՝ ժամը 18ին։

ՈՒՐԲԱԹ, Յունուար 6·–
Պատարագ՝ ժամը 10ին,
Զբօսհնէք՝ ժամը 12ին։

ՇԱԲԱԹ, Յունուար 7·–
Պատարագ՝ ժամը 10ին,
Կը պատարագէ՝
ԻՍԱՀԱԿ Ա. ՔՀՆԾ· ՀԷՔԻՄԵԱՆ

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Փարիզի Ս· Յովհաննէս–Մկրտիչ Մայր Տաճարի Հոգաբարձութիւնը Ս· Յարութեան առթիւ չնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները.–

Տէր եւ Տիկին Ալէն Տամլամեան 150 Եւրօ, Տիկին Միւրիէլ Անտոպեան 30, Պ· Գրիգոր Տիրեան 50, Տէր եւ Տիկին Ժոզէֆ Պաղտասարեան 50, Տիկին Նիքոլ Հանէչեան 500, Տիկին Անի Սուսա 100, Տէր եւ Տիկին Էտկար Շահվէկիլեան 200, Տէր եւ Տիկին Թանուս Տիգրանեան 70, Պ· Ժիրայր Պորզաքեան 100, Տէր եւ Տիկին Ալբա Սահակեան 150, Տիկին Շապիէրի 300, իր կնոջ՝ Նելլիի հոգեհանգստեան առթիւ՝ Պ· Ներսէս Տիւրման 100, Տէր եւ Տիկին Ամենակ Պաղտասարեան 100, Տէր եւ Տիկին Սուրէն Վէրիրեան 15, Տէր եւ Տիկին Ժորժ Պէնլեան 30, Պ· Ռուժէ Թոփալեան 215, Տէր եւ Տիկին Մարկ Զէլվէկեան 200, Սարգիսեան քոյրեր 200, Տիկին Արեգնազան Պուրէ 150, Հ·Մ·Ը·Մ·ականներու անմեռ յիշատակին՝ Պ· Խոսրով Պասմաճեան 500, Տիկին Արաքսի Թերճանեան 100, Տիկին Եւա Կարիպեան 20։

(Շար·)

Ս· ՊՕՂՈՍ-ՊԵՏՐՈՍ ԱԼՖՈՐՎԻԼ

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, Յունուար 5·–
Ժամերգութիւն՝ ժամը 16·30ին,
Պատարագ՝ ժամը 17·30ին։

ՈՒՐԲԱԹ, Յունուար 6·–
Առաւօտեան ժամերգութիւն՝ ժամը 9ին,
Պատարագ՝ ժամը 10ին,
Զբօսհնէք՝ ժամը 12ին։

ՇԱԲԱԹ, Յունուար 7·–
Առաւօտեան ժամերգութիւն՝ ժամը 9ին,
Պատարագ՝ ժամը 10ին,
Հոգեհանգիստ վասն համօրէն ննջեցելոց։

***

ՎԱՐԱԳԱՅ Ս· ԽԱՉ ԱՐՆՈՒՎԻԼ

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, Յունուար 5·–
Ընթերցուածք՝ ժամը 17ին,
Պատարագ՝ ժամը 18ին։

ՈՒՐԲԱԹ, Յունուար 6·–
Ժամերգութիւն՝ ժամը 9ին,
Պատարագ՝ ժամը 10·30ին,
Զբօսհնէք՝ ժամը 12ին։

ՇԱԲԱԹ, Յունուար 7·–
Պատարագ՝ ժամը 10·30ին,
Հոգեհանգիստ՝ ժամը 12ին։

***

Ա. ՅԱԿՈԲ - ԼԻՈՆ

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, Յունուար 5·–
Երեկոյեան ժամերգութիւն՝ ժամը 16-ին,
Ընթերցուածք՝ ժամը 16·30ին,
Պատարագ՝ ժամը 17ին։
Կը պատարագէ՝
ԻՍԱՀԱԿ Ա. ՔՀՆԾ· ՀԷՔԻՄԵԱՆ

ՈՒՐԲԱԹ, Յունուար 6·–
Առաւօտեան ժամերգութիւն՝ ժամը 8·30ին,
Պատարագ՝ ժամը 10ին,
Ճաշարան պատարագի Զբօսհնէքի արարողութիւն կը կատարուի։
Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝
ՆՈՐՎԱՆ ԵՊԻՍԿ. ՋԱՔԱՐԵԱՆ
Հայրապետական Պատուիրակի
Փոխանորդ
Ռոն–Ալփի Հայոց

Պատարագի երգեցողութիւնները կը կատարուին եկեղեցւոյ Կոմիտաս երգչախումբին կողմէ, ղեկավարութեամբ՝ Պ· Յովհաննէս Պէրպէրեանի։

ՇԱԲԱԹ, Յունուար 7·–
Պատարագ՝ ժամը 10ին,
Կը պատարագէ՝
ԻՍԱՀԱԿ Ա. ՔՀՆԾ· ՀԷՔԻՄԵԱՆ

***

ՍՐԲՈՑ ԹԱՐԳՄԱՆՉԱՑ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ ՄԱՐՍԷԼ

ՈՒՐԲԱԹ, Յունուար 6·–
Առաւօտեան ժամերգութիւն՝ ժամը 8·30ին,
Հանդիսաւոր պատարագ՝ ժամը 9·45ին։
Զբօսհնէքի աւանդական արարողութիւն։
Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝
ՋԱՏԻԿ ՎՐԴ. ԱԻԵՏԻՔԵԱՆ
Հոգեւոր հովիւ
եւ կաթողիկոսական Պատուիրակի
Փոխանորդ
Հարաւային Ֆրանսայի Հայոց
Պատարագը կ'երգէ Սահակ – Մեսրոպ երգչախումբը, ղեկավարութեամբ՝ Պ· Խաչիկ Եղլմազեանի։

ՇԱԲԱԹ, Յունուար 7·–
Պատարագ՝ ժամը 10ին։
Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝
ՋԱՏԻԿ ՎՐԴ. ԱԻԵՏԻՔԵԱՆ

***

ՍԷՆ ԼՈՒԻ - ՍՈՒՐԲ ԳԷՈՐԳ

ՈՒՐԲԱԹ, Յունուար 6·–
Պատարագ՝ ժամը 10ին,
Զբօսհնէք՝ ժամը 11·45ին։
Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝
ՇԱՀԱՆ Ա. ՔՀՆԾ· ՏԷՏԷԵԱՆ
Հոգեւոր հովիւ
Պատարագը կ'երգէ եկեղեցւոյ երգչախումբը, ղեկավարութեամբ՝ երիցուհի Եղիսաբէթ Տէտէեանի։

LE PERE NOEL
vous attend nombreux, accompagnés de vos amis à

L'ARBRE de NOËL de l'école TEBROTZASSERE

Le dimanche 8 janvier à partir de 12 heures
à la salle des fêtes **«Thierry le Luron»**
9 Boulevard du Midi 93340 Le Raincy

PLEIN DE NOUVEAUTES VOUS ATTENDENT

Des animations sont prévues
Stands de jeux — Spectacle musical — Magicien —
Chorale de l'Ecole

DISTRIBUTION DES CADEAUX PAR LE PERE NOEL

Renseignements à l'Ecole Tebrotzassère : 01. 43. 81. 01. 72

Accès autoroute A3 : Sortie Villemomble Le Raincy
Gare de Villemomble Le Raincy RER (Eole)
Ligne Paris Chelles — Salle à 200 mètres

—— ENTREE GRATUITE ——

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ 5
JEUDI
5 JANVIER
2006

LE NUMERO: 1,20 €

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱԽԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ (1884 - 1957)

HARATCH

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE FONDE EN 1925

DIRECTRICE : ARPIK MISSAKIAN

83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
TEL. : 01 47 70 86 60 — FAX : 01 48 00 06 70
COURRIEL (E-MAIL) : jharatch@aol.com

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 250 եւրօ — Վեցամսեայ : 135 եւրօ
Արտասահման : Տար. 300 եւրօ (Ամէնօրեայ առաքում)
270 եւրօ (Շաբաթաթերթի առաքում) — Հատը : 1,20 եւրօ
C.C.P. PARIS 15069-82 E

81ՐԴ ՏԱՐԻ – ԹԻՒ 21.360 | Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN | 81e ANNEE — N° 21.360

ՕՐՈՒԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ՓԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՄԱՆՈՐի վաղ առաւօտեան, անոպասելի եւ վախազդու արարք մը դործուած է Նիս-Լիոն Գորայլ ճեպընթացին մէջ: Հակառակ անոր որ դէպքը պատահած է Յունուար 1ին, լուրը տարածուած է միայն Յունուար 4ի առաւօտեան: Ի՞նչ եղած է: 600 ճամբորդներ ահաւոր ճամբորդութիւն մը ըրած են Նիսէն Մարսէյլ, երբ քանի լակոտներ խուժած են, յարձակելով ամէն ինչ (դրամ, վարկաքարտ, չէքի տետրակ եւլն. եւլն.), թալանի տալով ամէն ինչ, մոյնիսկ սեռային յարձակումներ գործելով 2 պարմանուհիի վրայ: Յունուար 3ին է որ Տրակինեանի արդարադատութիւնը լուրը հաղորդած է: Յունուար 1ի առաւօտեան, խուռներամ բազմութիւն մը կայ Նիսի կայարանը երբ ճեպընթացը ճամբայ ելլելու կը պատրաստուի: Եւ ապահովութեան չորս պաշտօնեաներ ալ տեղ կը դրաւեն, բայց, իրենց պաշտօնը վերջ կը գտնէ Սէն-Ռաֆայէլ եւ անկէ եաք է, որ պատանիներու խումբ մը, որոնք տոմս գնած են 1 եւրօ 20ի, Ծնունդի առթիւ, կը խուժեն ու կը սկսի ռաֆէրքը: Արբի կայարանն է որ ուղեվարը վերջ կու տայ ճամբորդութեան առաջին մասին եւ կոչ կ'ընէ ոստիկանութեան: Ամէն ինչ սակայն, դանդաղ կ'ընթանայ եւ զոհերուն մեծ մասն ալ կը մերժէ բողոք ներկայացնել: Յարձակողներէն չորսը 3ը ձերբակալուած են, երկուքն ալ Մարոքցի: Ամէն պարագայի մէջ, բոլորովին անհասկնալի արարք մը եւ ոչ մէկուն մտքէն կ'անցնէր որ նման ահաբեկչութիւն մը կարելի է ճեպընթացի մը մէջ, օր ցերեկով:

ՊԱՂԵՍՏԻՆԵԱՆ իշխանութեան նախագահը՝ Մ. Աբբաս, Յունուար 2ին, առաջին անդամ ըլլալով խօսած է երեսփոխանական ընտրութիւններու յետաձգման կարելիութեան վրայ: Նախատեսուած էին Յունուար 25ին, բայց, Աբբաս յայտարարած է որ կը յետաձգուին, եթէ Իսրայէլ արգելք հանդիսանայ որ արեւելեան-Երուսաղէմի Պաղեստինցիները քուէարկեն: Երուսաղէմէն զատ, ընդհանուր քառս կը տիրէ նաեւ Գազայի գօտիին մէջ եւ Ցաթահի ծոցը տիրող խոր պառակտումները մղած են չարժումին ղեկավարները, որ յետաձգում մը ըլլայ, բայց, Համաս դէմ է:

ԱԼԹՈՄ կը քաշուի Սէն-Նազէրի նաւային շինարարական աշխատանոցներէն, որոնց տէր կը դառնայ Նորվեկիացի Աքէր: Պատմութեան էջ մըն է որ կը դառնայ, քանի Ալթոմ 150 տարուան պատմութիւն ունի, ինք է որ չինած է Ֆրանս, Նորմանտի եւ Բուրկ Մէրի 2 ըզբօսանաւերը: Ալթոմ պիտի փորձէ 25%ի բաժին մը պահել դրամագլուխին մէջ, թէեւ տարիներէ ի վեր սննդկութեան դուռը հասած է: Աքէր ապահովութիւն տուած է որ գործազրկութիւն պիտի չըլլայ:

ՊՈՒՏԻՆ ապահովութիւն կու տայ Եւրոպայի որ կազի հայթայթումը պիտի չդադրի եւ արդէն, Յունուար 3էն ամէն ինչ աւելի կանոնաւոր էր: Բուն հարցը Ռուսաստանի եւ Ուկրանիոյ միջեւ է, բայց, այդ կազէն կ'օգտուին նաեւ Ֆրանսա (20%), Գերմանիա, Իտալիա, Լեհաստան եւ Սլովաքիա եւ անցքը ապահովուած է Ուկրանիոյ ճամբով: Ռուսաստանի կազպրոմը կ'ամբաստանէ Ուկրանիան որ անցքի ընթացքին 90 միլիոն խորանարդ մեթր վար դրած է, ինչ որ կիեւ կը հերքէ: Յունուար 4ին, Ռուսաստան եւ Ուկրանիա համաձայնութեան եկած էին: Պայմանագիր մը տորպգրած են, որ 1000 խորանարդ մեթրի գինը 230 տոլար կը ճշդէ: Եւրոպական երկիրները որոնք այդ կազէն կ'օգտուէին, կը չանան այլ ելքեր փնտռել:

ՇԻՐԱՔ ըստ աւանդութեան, Յունուար 3ին, ընդունած է նախարարներու Ամանորեան մաղթանքները: Նախարարապետը Տ. ոը Վիլըփէն չէշտած է, այս առթիւ որ կառավարութեան գործունէութիւնը հիմնուած է կրկնակ հաւատարմութեան մը վրայ՝ սահմանադրային եւ անձնական: Իր պատասխանին մէջ Շիրաք յիշեցուցած է, աւելի ճիշդ զգուշարութիւն մը ըրած է: Ժամանակաշրջանները վախճաններու թուականները, կ'ըսէ նախագահը, կու գան իրենց ատենին, փառամոլութեանց արտայայտութիւնները, որոնք օրինական են ժողովրդավարութեան մէջ, պէտք է գան իրենց ատենին: Այլ խօսքով, Շիրաք կ'ուզէ որ Վիլըփէն եւ Սարքոզի դաշտր մը տան իրենց փառամոլութեան:

ՖՐԱՆՍԱՅԻ Ընկերվարական կուսակցութիւնը հաստատեց որ պատուիրակութիւն մը պիտի ղրկէ Չիլի Յունուար 8էն 11, զօրավիգ ըլլալու համար նախագահական ընտրութեան ընկերվարական թեկնածուին՝ տիկին Միշէլ Պաշըլէի: Պատուիրակութիւնը կը գլխաւորէ Սեկոլէն Ռուայալ, բայց, ձէք Լանկն է որ պիտի խօսի եզրափակիչ հանրաժողովին:

ԻՍՐԱՅԷԼԻ ոստիկանութիւնը հարկ եղած փաստերը հաւաքած է, ըստ որոնց վարչապետ Շարոնի ընտանիքը 3 միլիոն տոլարի կաշառք ստացած է աւստրիացի միլիառատէրէ մը: Այս յայտարարութիւնը ըրած է ոստիկանութեան բանբերը հաստատելով խրայէլեան հեռատեսիլի մէկ կայանին լուրերը: Այս ապօրինի փոխանակութեան մէջ կապ ունեցած է Շարոնի 1999ի ընտրապայքարին հետ: Հարցը հաստատուած է խուզարկութեան մը առթիւ աւստրիացի Մարթին Շլաֆի տունը: Բանբերը աւելցուցած է որ Շլաֆի համակարդիչին տուեալները կը փաստեն որ 3 միլիոն տոլարը յանձնուած է Շարոնի ընտանիքին: Այս մանրամասնութիւնները կը տրուին, երբ աւելի առաջ ալ Շարոնի մէկ տղան՝ Օմրի հրաժարած էր երեսփոխանի իր հանդամանքէն նոյն պատմութեան կապակցութեամբ: Մինչ կողմէ, Լիքուտը յայտարարած է որ իր չորս նախարարները, որոնց մէջ Արտաքին նախարարը, պիտի քաշուին կառավարութենէն՝ ըստ իր նոր պարագլուխին՝ Բ. Նեթանիահուի որոշումին:

ԹՈՒՐՔԻՈՑ իշխանութիւնները յայտարարած են որ Վանի հիւանդանոցին մէջ մեռած 14 տարեկան մանչուկը (''Ցառաջ'', Յունուար 3) թռչնային դումի մանրէին չէր կրեր, ինչպէս կը կարծուէր սկիզբը: Բոլոր միջոցները ձեռք առնուած են որպէսզի համաճարակի մը առաջքն առնուի երկրին արեւելեան չրջանը:

ՏԱՂՍՏԱՆԻ մէջ, Յունուար 3ին, բուռն բախումներ տեղի ունեցած են Չէչէնի լրտբոստութեան զօրավիգ եղող մարտիկներու եւ ապահովութեան ուժերու միջեւ: Եօթը մեռեալ կայ՝ 5 լրտբոստ եւ 2 ոստիկան:

ՍՈՒՐԻՈՑ իշխանութիւնները յայտնած են Յունուար 3ին, որ բացասական պատասխան պիտի տան ՄԱԿ-ի յանձնախումբի դիտումին, ինչ կը վերաբերի Սուրիոյ նախագահին եւ Արտաքին նախարարին ունկնդրութեան: Պատս կուսակցութեան պատասխանատուներէն Հաժ Ալի, որ պաշտօնական վերլուծողն է կուսակցութեան, նման ունկնդրութեան մը հաւանականութիւնն իսկ մերժած է: Իրեն համար նման բան մը կը վնասէ դերիչխանութեան մէկ կողմէ եւ իրաւական ոչ մէկ պատճառաբանութիւն կայ որ նախաձեռնէ նման տեսակցութիւն մը Նախագահ Հիւ եւ Յանձնախումբին միջեւ միւս կողմէ:

ԳԱԶԱՅի մէջ իսլամական ձիհատի երեք անդամներ սպանուած են Յունուար 2ին իսրայէլեան կրակոցներէ: Ինդամներէն մէկը պատասխանատու դէմք մըն է՝ Սայիտ Ապու ալ-Ժիտհան, որ չարժումին պետնական դէմ կը նկատուի:

ԻՐԱՆի կառավարութիւնը, Յունուար 2ին, փակել տուած է անտեսական օրաթերթը՝ Ասիա Տէյլի եւ արգիլած է հրատարակումը կանացի պարբերականի մը՝ Նուր-է-Պանովան: Մամուլի դէմ առնուած առաջին քայլն է նախագահ Ահմատինեճատի 2005 Օգոստոսին պաշտօնի գլուխ անցնելէն ի վեր:

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄի մէջ Ա. եւ Բ. դարերէն մնացած պիւղի մը հետքերը յայտնաբերուած են, թող խրայէլացի հնախոյզներու: Վայրը կը տարածուի 1300 քառ. մեթրի վրայ, հռոմէական ճամբուն վրայ դէպի Նազարէս: Հոն ապրեր են Հրեաներ մինչեւ Պար Քոչպայի ապստամբութիւնը (132 - 135 յ.Ք.) թող պատմաբաններու: Ցետագային մնացած է Հռոմի ճնշումին տակ:

ԱՆԱՏՈԼՈՒԻ մէջ ''պատիւ ոճիրները'' աւեր կը գործեն, ինչպէս կը վկայէ Ֆիկառոյի թղթակիցը (Յունուար 4): Օրինակներն ալ չեն պակսիր: 35 տարեկան կին մը 6 տարի արգելափակուած է իր հօրը կողմէ Եիւքսեքովայի մէջ: Ազատած է չնորհիւ կիներու միութեան մը, որու լուր տուած էին դրացիները: Դուբանական ամուսնութիւնները, թէեւ արգիլուած են Թրքական օրէնքով, բայց, կը չարունակեն գործադրուիլ հարաւարեւելեան չրջանները եւ վերոնչեալ կինն ալ ծնողքին տունը ետ ղրկուած էր ամուսնոյն կողմէ: Նման պարագաներ բազմաթիւ են եւ այրերն ալ չատ կողմնակից են այդ հնամեայ բարքերուն:

ՖՐԱՆՍԱՑի ճամբաներուն վրայ, 2005ին կատի արկածի հետեւանքով 4990 հոգի մեռած է, ինչ որ կը մխիթարէ իշխանութիւնները թիւի տեսակէտէն, քանի 1990ին այդ թիւը հասած էր 10.289ի եւ Ֆրանսայի վարորդները չատ գէշ համբաւ ունէին:

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ նախագահութիւնը ստանձնելէն (Յունուար 1) առաջ Աւստրիոյ մէջ, բաւական մեծ դայթակղութիւն մը ծագած է երկու հանդերձներու պատճառաւ, որոնք պոռնկագրութիւն նկատուած են: Եւրոպայի թեմային վրայ, գեղարուեստական միութիւն մը չարք մը հանրազգեր պատրաստած էր, որոնց երկուքը հրապարակէն քաշուած են: Մէկը, որու հեղինակը Սպանացի է, կը ներկայացնէր դիմակներով երեք անձեր. Շիրաք, Պուշ եւ էլիզապէթ Թագուհի մերկ եւ անվայել դիրքի մէջ: Միւսն ալ, որուն հեղինակը Եուկոսլաւ մըն է, կը ներկայացնէր կին մը, որ Եւրոպայի գոյներով վարսիք մը կը կրէր, Գուրպէի մէկ ծանօթ պատառին (Աչխարհի Ծագումը) դիրքին մէջ: Միւս 146 գործերը, որոնք 25 երկիրներու 73 արուեստագէտներու գործերն են կարելի եղած է ցուցադրել:

ԻՐԱՆի ՆԻԻԹՈՎ ՄՈՍԿՈՒԱ - ԱՆԳԱՐԱ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆ

ԱՄՆ-ու կողմէ Իրանի վրայ յարձակումի մը լուրերը յամառօրէն տեղ կը գտնեն միջազգային լրատուիւններու մէջ: Թուրք մամուլին կողմէ տրուած յատկեալ տեղեկութիւն մը կը զօրացնէր յարձակումին հեռանկարը: Յունուար 4ի օրաթերթերը գրած էին թէ վարչապետ Թ. Էրտողան Յուլիսին նախագահ Պուտինի հետ Սոչիի մէջ հանդիպումին անոր խոստացած է չարտօնել որ Ուաչինկթըն Թուրքիոյ պինտուորական խարիսխները դործածէ Իրանի դէմ յարձակումի մը համար:

Թրքական թերթերը որպէս աղբիւր ցոյց կուտան ԱՄՆ-ու լրահաւաք դործակալութենէն պաշտօնատար մը. ան ըսած է տակաւին որ անցեալ տարուան ընթացքին ամերիկացի բազմաթիւ բարձրատիճան պաշտօնատարներու Թուրքիա կատարած այցերը նպատակը կը հետապնդէին Իրանի դէմ Անգարայի նեցուկը ունենալու: Անոնցմէ էֆ-Պի-Այ-ի նախագահը Ռ. Միւլլէր մինչեւ իսկ որոշ փաստաթուղթեր ցոյց տուած է Թուրք պատասխանատուներու, որպէս ապացոյց քրտական պինեալ խումբերու Թեհրանէն տրուած զօրակցութեան: Թ. Էրտողան ընդունած է այցելու բոլոր Ամերիկացիները, ունկնդրած պիրենք, բայց ոչինչ խոստացած է:

Նոյն աղբիւրին համաձայն ԱՄՆ նոյն նպատակով նեցուկ փնտռած է ՕԹԱՆ-ի երկիրներուն հետ Պահրէյնի, Սաուտի Արարիոյ, Յորդանանի, Փաքիստանի եւ Ադրբեջանի մէջ:

Ամերիկեան յարձակումով կ'ըսուի թէ պիտի քանդուին Իրանի հիւլէական ու պինուորական բազմաթիւ կեդրոնները: Որպէս առաջին թիրախ նչուած վայրեր են Պուչէհրի, Սաղանտի, Նաթանզի, Արաքի, Սպահանի, Թեհրանի հիւլէական կէտերը:

ԹՈՒՐՔԻԱ

ՀԱՏՈՒՑՈՒՄԻ ԴԱՏ ՖՐԱՆՍԱՑԻ ԴԷՄ

Իակինթէ Բրունէն փաստաբան Մ. Քայմազ երկու ուսուցիչներու անունով դատ բացած է Երոպայի Մարդկային Իրաւունքներու առեանին առջեւ Ֆրանսայի դէմ: Ամբաստանութիւնը կ'երկարի Ա. Աչխարհամարտի յաղորդած չրջանը երբ Ֆրանսա դրաւած է Հայթայը, Իսկէնտրունը: Ամբաստանութեամբ ըսուած է թէ Ֆրանսացիները չահագործած են չրջանի ստորգետնեայ եւ վերգետնեայ հարստութիւնները որոնց փոխարէն պէտք է 2 միլիառ եւրօ հատուցում վճարեն: Ըսուած է թէ դատի դիմումնագիրը ընդունուած է:

Ուսուցիչներէն Օ. Էօզայ ըսած է թէ Ֆրանսական դրաւումը անչարիր բան էր մարդկային իրաւունքներու, խաղաղութեան, եղբայրութեան, հաւատարմութեան սկզբունքներուն: Ինք կը մտածէ թէ ''40 դարու թրքական հայրենիքին գրաւումը պէտք է փոխարինուի մը ուրիեայ'':

Նոյն փաստաբանը նախապէս ալ դատ բացած էր նոյն առեանին առջեւ, Տարտանէլի պատերազմին Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի կողմէ ''մարդկութեան արժէքներուն արիամարհանքին եւ Թուրքիոյ զարգացումին խոչընդոտումին'' համբաստութեամբ: Այդ դատին ալ նչուած երկիրներէն մէկ միլիառ տոլարի հատուցում պահանջուած է:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԻՆՔՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

(Ր. եւ վերջին Մաս)

"ԹՈՒՐՔ"ԷՆ ԱԶԱՏԱԳՐՈՒՄԸ

Հայկական ինքնութեան "Թուրք"էն ազատագրումը ակներեւ երկու ճամբայ ունի. մէկը Թուրքիոյ (որպէս պետութիւն եւ ժողովուրդ) կողմէ հայ ազգին նկատմամբ անոր մորթին մէջ մտնելու կեցուածքին որդեգրումն է եւ ատով հայ ազգին վիշտին բաժնեկից ըլլալու արտայայտութիւնը: Այս կեցուածքը, եթէ ոչ անմիջական կերպով, կրնայ ժամանակի ընթացքին "Թուրք"ի ազդակը հեռացնել հայկական ինքնութենէն: Սակայն այս ընտրանքին իրականացումը առ այժմ դժուար հաւանականութիւն մըն է:

Երկրորդ ճամբան անճնապէս Հայուն իր ինքնութենէն "Թուրք"ին ազդեցութիւնը վտարելն է:

Առաջինին համեմատութեամբ այս մէկը, իր կամքին ու նախաձեռնութեան կապուած ըլլալով, իրականացումի աւելի մեծ հաւանականութիւն ունի:

Հիմնապէս նախընտրելին ալ այս մէկն է:

***

Թէ հայկական աշխարհը ի՛նչպէս կը յաջողի ատիկա ընել, ամբողջովին առընչուած է ներկայի կացութիւնը նոր ըմբռնումով մը դիտելու կարելիութեան:

Օրինակ՝ դիտել 1915ը...

Հայկական աշխարհը զիտակից է ապրած պատմական ողբերգութեան իրողութեան եւ այդ իրողութիւնը այսօր աշխարհի երկիրներուն, կամ Թուրքիոյ ճանաչումով կամ մերժումով պիտի չփոխէ: Նոյնիսկ եթէ անոնք չընդունին, պատահարին անունը առաջին օրէն դրոշմըւած է հայ ժողովուրդին խղճին մէջ: Հետեւաբար աշխարհէն, ոչ ալ Թուրքիայէն այդ իրողութեան ճանաչումը ակնկալել կրնայ հայկական աշխարհին միակ նպատակը ըլլալ:

Այլեւս հասած ու անցած է բոլորը իրենց անխղճութեան հետ գլուխ-գլխի ձգելուն ժամանակը:

***

Այս իրողութիւնը ընդունիլ կամ չընդունիլ իրականութեան մէջ իւրաքանչիւրի խղճի հարցն է. իսկ խիղճը հիմնուած է մարդկութիւն կոչուած մեր ընդհանուր հասարակացին, "մարդ"ու ինքնութեան վրայ: Ուստի անոնք որոնք կ'ընդունին իրականութիւնը, իրենց մարդկութիւնը կը բիւրեղացնեն:

Հայկական ինքնութեան առողջութիւնը կապել Ֆրանսացիին, Գերմանացիին, Ամերիկացիին ու անպայման Թուրքին կողմէ ցեղասպանութեան ճանաչումին, սխալ մըն է զոր հայկական աշխարհը պէտք է լքէ այլեւս: Հասած ու անցած է ժամանակը այդ սխալէն հեռանալուն եւ "Թուրք"ին հայկական ինքնութեան այս ազդեցիկ դերին վերջ տալուն:

Հայկական ինքնութեան տարած այնքան ցաւը բաւ է այլեւս. այդ ցաւը այսուհետեւ քիչ մըն ալ պէտք է ձգել ժարդկութիւն կոչուած աշխարհին:

***

Իր ինքնութենական խաղաղութիւնը "Թուրք"ին ժխտական ու անտարբեր գոյութեան կապած հայ աշխարհը ամբողջ հասարակաց ուժն ու ջանքը յատկացնելով աշխարհին միջոցով "Թուրք"ին ճնշելու եւ ցեղասպանութիւնը ընդունիլ տալու գործին, ափսոս որ միայն ինքնութեան զարթօնքը յետաձգող ժամանակի լայն կորուստի մը պատճառ եղած է:

Հայ աշխարհը իր ինքնութեան ապագան այլեւս այնպիսի գաղափարներով պէտք է օժտէ որ անոնք կարենան վերբռտին զարկ տալ այս ազգին արտադրելու կարողութեան:

Ահա՛ այս պատճառով, «Սեփական վիշտը գրկելու եւ ի հարկին զայն յաւիտեան կրելու» ըմբռնում մը հայկական ինքնութեան գերիշխան տարրը դարձնել հիմնական միտում պէտք է ըլլայ:

Հակառակ պարագային հայկական աշխարհը ինքզինք չդիմացած կ'ըլլայ իրականութիւնը ճանչնալ - չճանչնալու ուրիշներու տրրամադրութեան որ...

Նոյն ինքն իսկական գերութիւնն է:

***

Կը սխալին բոլոր անոնք որոնք կը կարծեն թէ հայ աշխարհը "Թուրք"էն փրկելով ինքզինք, ինքնութեան մէջ պարապ մը պիտի գոյացնէ եւ յատկապէս Սփիւռքի Հայերու ինքնութեան քայքայումը պիտի արագանայ:

Հայկական ինքնութեան մէջ "Թուրք"էն գոյանալիք պարապը լեցնելու առակ չատ աւելի կենսական ազդակ մը խնդրոյ առարկայ է. անկախ Հայաստանի պետութեան գոյութիւնը:

Այս նոր զգացումը որ չկար 15 տարի առաջ, այեւս թեկնածու է բոլոր ազդեցութիւններէն ու ազդակներէն աւելի մեծ դեր խաղալու հայկական ինքնութեան մէջ:

Հայ աշխարհին ապագան այդ փոքր երկրին ապագայ բարօրութեան ու հոն ապրողներու երջանկութեան առընչել նոյն առեն իր ինքնութիւնը վրդովող ցաւերէն փրկութեան մէկ յայտարարն ալ պիտի ըլլայ:

Հայկական ինքնութեան "Թուրք"էն ազատագրումի ճամբան չատ պարզ է. չըզբաղիլ "Թուրք"ին հետ...

Իսկ այն նոր մարզը ուր հայկական ինքնութիւնը իր նոր արտայայտութիւնը պիտի փնտռէ, արդէն պատրաստ է.

Այլեւս զբաղիլ Հայաստանով:

ԴԱՆԻԷԼ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

"Թուրք"էն ազատագրումով հոսելիք Թուխաւոր արիւնը փոխարինելու կոչուած անարատ արիւնը ներկայ է այն ազնուական երակին մէջ զոր Հայը պիտի զօդէ Հայաստանին (*): Կը բաւէ այդ ներկայութեան անդրադառնալ: Անդրադարձի կարողութեան բուն պատասխանատուն ալ Սփիւռքի աշխերէն աւելի Հայաստանի իշխանութիւններն են: Էականը այն է որ Հայաստանի կառավարութիւնները պիտակից ըլլան իրենց պատասխանատուութեան եւ հարկաւորը գործադրեն:

***

Այսուհանդերձ տասնըչորս տարուան անկախութեան շրջանի Սփիւռք - Հայաստան յարաբերութիւնները ցոյց կու տան որ Հայաստանի կառավարութիւնները տակաւին բաւարար չափով չեն դիտակցած իրենց այդ պատասխանատուութեան: Բացի քանի մը ցուցադրական «Համահայկական ժամադրութենէ», «Սփիւռք - Հայաստան ժամադրութեան» համակարգ մը իսկ կարելի չէ եղած հիմնել:

Հայաստան - Սփիւռք յարաբերութիւնները երբեմն Սփիւռքին, երբեմն ալ Հայաստանի նախաձեռնութեամբ կաղն ի կաղ յառաջ տարուած են ու մնայուն, աւելի հայաստանեան կեդրոնով հիմնարկաւորում մը իրականացնել կարելի չէ եղած:

***

Մինչդեռ հարկ էր որ Հայաստան արդէն երկար առենէ ի վեր Սփիւռքի հզօր նախարարութիւն մը կազմած ըլլար: Անոր չնորհիւ կարելի կ'ըլլար աշխարհի մինչեւ հեռաւորագոյն ծագերը ցրուած ու ցրուելիք միակ հայ անհատին իսկ ընդգրկումը հիմնական մտահոգութեան վերածել, ապա այդ ուղղութեամբ չարժման անցնիլ ու ըստ այնմ ծրագրել:

Ատոր բացակայութիւնը կը չարունակէ մեծ թերութիւն մը կազմել: Հայաստան ներկայի իր անփութութեամբ չէ անդրադարձած թէ որքա՛ն կարեւոր արմատ մըն է ինք, որպէսզի յաջողի Սփիւռքին-ներուն ալ զգացնել ատիկա:

Ատիկա ցոյց կուտայ թէ Հայաստան, արժանի է անշուշտ Սփիւռքցիին, բայց ո՛չ անոր ղեկավարութիւնները:

***

Այն ուղղակի յարաբերութիւնը զոր Հայաստան պիտի հաստատէ սփիւռքցի անհատին հետ, ամէն կասկածէ վեր է որ անոր ինքնութեան եւ ինքնութեան նոր արտայայտութիւններուն հիմնումին մէջ մեծ եւ անվիճելի դեր պիտի ունենայ: Այսօր Սփիւռքի մէջ գործող հայկական վարժարաններուն, լեզուի դասընթացքներուն, ընկերային կամ մշակութային հաստատութիւններուն ու միւս բոլոր հասւքական գործունէութիւններուն միակ նպատակը հայկական ինքնութիւնը փոխանցելն է յաջորդ սերունդներուն, զայն պահպանել եւ եթէ կարելի ըլլայ զարգացնելը: Այդ նպատակին սիրոյն միլիոնաւոր տոլարներ կը ծախսուին: Այդ բոլորին արդիւնքը կ'ըլլայ լեզու մը որ սորվուրւած է բայց չի խօսուիր / չեն կրնար խօսիլ ու երբեմն իր եկեղեցին գացող, այդքանով բաւարարուող ինքնութիւն մը:

Մինչդեռ միւս կողմէ կայ իրականութիւն մը որուն հարկը վճարել այլեւս անխուսափելի է:

Ատիկա Հայաստանի հետ Սփիւռքցիին հիմնելիք բարոյական երկխօսութեան ամէնէն բնական դպրոցը ըլլալու իրողութիւնն է:

***

Սփիւռքցի երիտասարդին համար եթէ ան նոյնիսկ այդ դպրոցները յաճախած, այդ եկեղեցիները մտած չէ, ինքնութեան տեսակէտէն չատ մեծ նշանակութիւն կ'ունենայ Հայաստան կոչուած բնական դպրոցին հետ ծանօթացումը:

Տասնամեակներով Սփիւռքի երիտասարդին դպրոցով ու եկեղեցիով տրուած հայկական ինքնութեան ու այն միւսին միջեւ զոր պիտի ունենայ Հայաստան այդ մը, երկրորդին ի նպաստ ծանր կշռող աթոռակայութիւն մը խնդրոյ առարկայ է:

Ընտանիքին ճշմարտութեան փորձը չատ սուղ արժող բան չէ: Քանի մը ղրուշնոց խնայողութեամբ կարելի կ'ըլլայ որ երիտասարդ մը տարեկան արձակուրդին 15 օրը անցընէ Հայաստանի փողոցներուն մէջ:

***

Պիտի տեսնենք թէ Հայաստան այցէն առաջ հայկական ինքնութենէն բաւական հեռու նկատուած երիտասարդին 15-20 օրուան ընթացքին իւրացուցած ինքնութիւնը ինչպէս իր երակներով ներծծուած է: Այդ պահէն, երիտասարդը աշխարհի որ անկիւնն ալ ապրի, անկարելի է որ մոռնայ այդ ինքնութիւնը: Այլեւս այդ ինքնութիւնը անցած է անոր երակներէն ներս...

Հետեւաբար, երիտասարդներու համար Հայաստանեան շրջայտոյտներու կազմակերպումը ինքնութիւն ներարկող առաջնային գործունէութիւն է: Այն ամէն գնով պէտք է ամէն տեղ տարեկան ծրագիրներու գլխաւոր տեղը գրաւէ:

***

Հայկական ինքնութեան այն տարրերը որոնք Հայաստանէն պիտի ձեռք ձգուին, բառերու սահմանը զանցող հարուստ ձեռքբերումներ են: Այս կացութիւնը կարելի է նմանցնել նուրբ բոյսի մը զոր թաղարին մէջ հասցնելու ջանք կը թափուի, օր մըն ալ կը ծանօթանայ իր հողին, ջուրին ու արեւուն:

Փորձելը ձրի է... բոլորին թելադրելի:

(*) Այս նախադասութիւնն է որ Հ. Տիճիի ամբաստանութեան հիմնակէտ կազմած է:

ՍԹՈՔՀՈԼՄ ԿԸ ՓԱԿՈՒԻ ԿԱՒՈՒՔԵՐՈՒ ԵՐԹԵՒԵԿԻՆ

Որոշուած է որ Յունուար 3էն սկսեալ Սթոքհոլմի բնակիչները վեց եւրոյի չափ գումար մը վճարեն եթէ անպայման ուզեն իրենց ինքնաշարժով երթեւեկել քաղաքին կեդրոնը: Քաղաքապետութիւնը այս կիրարկումը պիտի չարունակէ մինչեւ Յուլիս 31, ապա աչնան բնակիչները հանրաքուէով պիտի որոշեն թէ կը նախընտրե՞ն որ կիրարկումը տեւական բնոյթ առնէ:

Քաղաքապետը բացատրած է թէ այդ քայլին դիմած են խճողումներէն ու մթնոլորտային ապականութենէն փրկուելու համար: Այս վերջին պարագան այնքան չեշտուած է որ Սթոքհոլմ դժուարութիւն կը կրէ օդի որակին եւրոպական չափանիշերը յարգելու:

Առայժմ ինքնաշարժի տէրերը չատ համոզուած չեն թուխր վճարումի բարիքին. կատարուած հարցախոյզ մը ցոյց տուած է որ պատասխանողներու 55-%ը դէմ է կարզադրութեան, միայն 38%-ը համաձայն է: Իննադատութիւններուն գլխաւորը հսկողութեան տակ գտնուելու կացութեան առընչուած է. մարդիկ գոհ չեն որ գետեղուած 162 տեսագրիչներ քաղաք մտնող բոլոր ինքնաշարժերուն պիտի հետեւին, հսկեն անոնց, ինչ որ ապատութեան կորուստի տպաւորութիւնը գործած է սթոքհոլմցիներուն վրայ: Անոնք կ'ըսեն մանաւանդ որ տեսագրիչները պիտի չկրնան զանազանել գողցուած կառքերը ու անոնց գոհերը կրնան չվճարուած տուգանքները աւելիով վճարելու պարտաւոր ըլլալ:

Մամուլի ճամբով յայտնուած կարծիքներուն մէջ ալ տիրականը այն է որ քաղաք մուտքին բաժ մը վճարել պիտի չըբաւէ անդորրը հաստատելու. արդէն ըսպառուածը երթեւեկի միայն 10-15% նըւազում մըն է: Միւս կողմէն, ինքնաշարժի տէրերուն միայն 20%ը յայտնած է թէ նպատակ ունի ինքնաշարժով քաղաքին

ՇԱԲԱԹԱԿԱՆ ԱԿՆԱՐԿ

ՀԱՅԿ. ԿԵԱՆՔԸ ԳԱԼԻՖՈՐՆԻՈՅ ՄԷՋ

Հ.Ց.Դ. 115ԱՄԵԱԿԸ
Ռ. ՄԻՒԱՅԵԼԵԱՆԻ
ՄԱՀՈՒԱՆ 100ԱՄԵԱԿԸ

Սան Ֆրանսիսքոյի "Խաչատուրեան" հայ կեդրոնի "Սարոյեան" սրահին մէջ, Նոյ. 18ին, նչուած է Հ.Ց.Դ.-ի 115ամեակը: Բացումը կատարած է հանդիսավարը՝ Ռուբինա Գասպարեան: Հ.Ե.Ը.-ի խօսքը փոխանցած է Մատթէոս Սենեքերիմեան: "Քրիստափոր" կոմիտէի ներկայացուցիչ Հրայր Սարգիսեան իր խօսքով չեչտած է Դաշնակցութեան դերը Սփիւռքի մէջ եւ անդրադարձած Քրիստոփոր Միքայէլեանի կեանքին: Վահէ Պոզոյեան ներկայացուցած է օրուան բանախօսը՝ Լիբանանի խորհրդարանի անդամ Յակոբ Բագրատունին, տալով անոր կեսգրական գիծերը: Բանախօսը չեչտած է Դաշնակցութեան եւ հայ ժողովուրդին անքակտելի կապերը, անդրադարձած է կուսակցութեան Հայաստանի մէջ վերահաստատման եւ Հայ Դատի աշխատանքներուն: Գործադրուած է գեղարուեստական յայտագիր մը:

***

"ԼԱՐՔ" ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ԳՆԱԾ Է ՆՈՐ ԿԵԴՐՈՆ ՄԸ

կլէնտէյլի "Ռընեսանս" ճաշարանին

կեդրոնը երթալու իր սովորութիւնը, բաժին հաստատումէն եաք փոխելու:

Նման կիրարկութիւն մը ունի Լոնտոնը 2003 Փետրուարէն ի վեր. չնորհլու բաժին, կեդրոնական շրջանի երթեւեկը 30% պակասած է, իսկ ճամբորդութեան ժամանակը՝ 14%: 2007ին վճարելի գոտին պիտի լայննայ դէպի արեւմուտք, կրկնապատկելով մակերեսը:

ՔԱՂՀԱՆ

Հրատ. 2005, Ծաղիկաշար գեղատ
Կարևորեցնում հետաքրքրվել

ՂԱՐԻԲՅԱՆՆԵՐԻ ՏԵՂ-ՑԵՑՈՒԵՑՈՒՔԸ

(Ազգագրական ուսումնասիրություններ)

ՀԵՂԻՆ Ղ. ՍԱՐԳՍՅԱՆ

ՀԱՏՈՐ 1

ԱՆԱՊԱՀՊԵԼ ԵՒ ԱՅԼՊԵՍ

Ներկայացվող ուսումնասիրության մեջ հեղինակը փորձել է ներկայացնել ղարիբյանների տեղ-ցեցուցեցուքի ծագումնաբանությունը, ինչպես նաև ներկայիս ձևավորման առանձնահատկությունները: Հեղինակը ուսումնասիրել է

Le Home arménien a la douleur de faire part du décès de

Madame Adèle GARABEDIAN

(née KOHARIAN)

survenu le 3 janvier.

Les obsèques auront lieu jeudi 5 janvier à 10 heures 30 en la Chapelle St. Jean du Home arménien — 107 avenue Maréchal Lyautey — 83700 St-Raphaël, et remercie pour les témoignages de sympathie en cette douloureuse circonstance.

Selon le vœu de la défunte, des dons peuvent être faits à l'A.A.A.S. (Association Arménienne d'Aide Sociale).

ՀԱՄԱՋԳԱՅԻՆ
HAMASKAINE
ՓԱՐԻԶ

ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ
դասախօս, մանկավարժ, բնիադատ
ԳՐԻԳՈՐ ՇԱՀԻՆԵԱՆ-Ի
հետ
իր "ՎԵՐԱԲԱՂ" գրքին
հրատարակութեան առթիւ։
Խօսք կ'առնէ՝
ԳՐԻԳՈՐ ՊԱԼՏԵԱՆ
Ուրբաթ, Յունուար 13, ժամը 20·30ին
Փարիզի Հայ Մշակոյթի Տան մէջ
17 rue Bleue — 75009 Paris

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹԵԱՄԲ ՍՏԱՑԱՆՔ

ՓԱՐԻԶ.– Գաթրին եւ Ժագ Ֆէյսի 500 եւրօ 80ամեակին առթիւ։

⁂

ՅՐԻՆ· - Տէր եւ Տիկին Լեւոն Տէր Մինասեան 100 եւրօ Ամանորի առթիւ։

MAISON ARMENIENNE DE LA JEUNESSE ET DE LA CULTURE
12-14 rue Saint-Bazile, Marseille 1er
☎ 04 91 50 15 09

Super Loto

Dimanche 15 janvier à 15 heures
Venez nombreux
Ambiance cordiale et chaleureuse

INTERPRETE-TRADUCTRICE
en langues arménienne, russe et français. Expert Près la Cours d'Appel de Riom, effectue tous types de traductions officielles.
Contact au 06. 63. 19. 73. 25 ou yeghicheyane@yahoo.fr

Imprimé sur les Presses
du Journal «HARATCH»
83 rue d'Hauteville 75010 Paris
Siret : 571 027 317 000 15
Commission Paritaire : N° 0609 K 84976

LE PERE NOEL
vous attend nombreux, accompagnés de vos amis à

L'ARBRE de NOËL de l'école TEBROTZASSERE

Le dimanche 8 janvier à partir de 12 heures
à la salle des fêtes **«Thierry le Luron»**
9 Boulevard du Midi 93340 Le Raincy

PLEIN DE NOUVEAUTES VOUS ATTENDENT

Des animations sont prévues
Stands de jeux — Spectacle musical — Magicien —
Chorale de l'Ecole

DISTRIBUTION DES CADEAUX PAR LE PERE NOEL

Renseignements à l'Ecole Tebrotzassère : 01. 43. 81. 01. 72

Accès autoroute A3 : Sortie Villemomble Le Raincy
Gare de Villemomble Le Raincy RER (Eole)
Ligne Paris Chelles — Salle à 200 mètres

— ENTREE GRATUITE —

CABINET TERZIYAN

Toutes Assurances Toutes Compagnies

MEILLEURS PRIX — MEILLEURES CONDITIONS
AUTO — MULTIRISQUES HABITATION ET COMMERCE
MALADIE — PREVOYANCE RETRAITE VIE CAPITALISATION

13, rue Lamartine, 75009 PARIS
Tél.: 01. 42. 82. 01. 41 +

présente ses meilleurs vœux pour l'année 2006
et souhaite une bonne Fête de Noël

ԹԷՐՉԵԱՆ Ապահովագրական գրասենեակը ցաւագոյն մտորումներով կը շնորհաւորէ Ձեր Նոր Տարին եւ Ս. Ծնունդը

ԾՆՈՒՆԴ

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ–ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՐԻԶ

ԵԿԱՅՔ ՏՕՆԵՍՑՈՒՔ
ԶԾՆՈՒՆԴՆ
ԵՒ ԶԱՍՏՈՒԱԾԱՅԱՅՏՆՈՒԹԻՒՆՆ
Տեառն մերոյ եւ փրկչին
Յիսուսի Քրիստոսի

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, Յունուար 5·–
Ճրագալոյց Ծննդեան
եւ Աստուածայայտնութեան

Սկիզբ ժամերգութեանց՝ ժամը 15ին,
Խթման պատարագ՝ ժամը 16ին։
Կը պատարագէ՝
ՅԻՒՍԻՊ Ծ. ՎՐԴ. ԹԱՇՃԵԱՆ

ՈՒՐԲԱԹ, Յունուար 6·–
Տօն Ծննդեան
եւ Աստուածայայտնութեան Փրկչին

Սկիզբ ժամերգութեանց՝ ժամը 8·30ին,
Պատարագ՝ ժամը 10·30ին։
Կը պատարագէ՝
ԳԻՒՏ ԱՐՔ. ՆԱԳԱՇԵԱՆ
Հայրապետական Պատուիրակ
եւ Առաջնորդ Փարիզի

Պատարագի աւարտին Ջրօրհնէք կը կատարուի։

Այս առթիւ ամէնուն ուշադիր նկատառմամբ կը ներկայացնենք.– Պետական տնօրինութեամբ, բոլոր Հայերն՝ դպրոցական, աշակերտ, պաշտօնեայ, աշխատաւոր եւ ուրիշներ կրնան բացակայիլ իրենց զբաղումներէն՝ իրենց կրօնական պարտաւորութիւններուն համար։

ՇԱԲԱԹ, Յունուար 7·–
Բ· Օր Սուրբ Ծննդեան

Սկիզբ ժամերգութեանց՝ ժամը 9ին։
Ծննդեան պատարագ՝ Վասն Յիշատակի Մեռելոց։
Առ այդ, պատարագի աւարտին Հոգեհանգիստ կը կատարուի Վասն Համօրէն Նահեցելոց։

ԿԻՐԱԿԻ, Յունուար 8·–
Գ· Օր Ծննդեան

Կը պատարագէ՝
ԳԵՂԱՐԴ ԱԲՂՑ. ՎԱՀՈՒՆԻ
Սկիզբ ժամերգութեանց՝ ժամը 8·30ին։

⁂

Ս· ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ ՇԱՒԻԼ

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, Յունուար 5·–
Ընթերցուածք՝ ժամը 17ին,
Պատարագ՝ ժամը 18ին։

ՈՒՐԲԱԹ, Յունուար 6·–
Պատարագ՝ ժամը 10ին,
Ջրօրհնէք՝ ժամը 12ին։

ՇԱԲԱԹ, Յունուար 7·–
Պատարագ՝ ժամը 10ին,
Պատարագի աւարտին՝ Հոգեհանգիստ։

Ս· ՕՂԼՈՒ-ՊԵՏՐՈՍ ԱԼՖՈՐՎԻԼ

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, Յունուար 5·–
Ժամերգութիւն՝ ժամը 16·30ին,
Պատարագ՝ ժամը 17·30ին։

ՈՒՐԲԱԹ, Յունուար 6·–
Առաւօտեան ժամերգութիւն՝ ժամը 9ին,
Պատարագ՝ ժամը 10ին,
Ջրօրհնէք՝ ժամը 12ին։

ՇԱԲԱԹ, Յունուար 7·–
Առաւօտեան ժամերգութիւն՝ ժամը 9ին,
Պատարագ՝ ժամը 10ին,
Հոգեհանգիստ վասն համօրէն ննջեցելոց։

⁂

ՎԱՐԱԳԱՑ Ս· ԽԱՉ ԱՐՆՈՒՎԻԼ

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, Յունուար 5·–
Ընթերցուածք՝ ժամը 17ին,
Պատարագ՝ ժամը 18ին։

ՈՒՐԲԱԹ, Յունուար 6·–
Ժամերգութիւն՝ ժամը 9ին,
Պատարագ՝ ժամը 10·30ին,
Ջրօրհնէք՝ ժամը 12ին։

ՇԱԲԱԹ, Յունուար 7·–
Պատարագ՝ ժամը 10·30ին,
Հոգեհանգիստ՝ ժամը 12ին։

⁂

Ա. ՅԱԿՈԲ - ԼԻՈՆ

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, Յունուար 5·–
Երեկոյեան ժամերգութիւն՝ ժամը 16ին,
Ընթերցուածք՝ ժամը 16·30ին,
Պատարագ՝ ժամը 17ին։
Կը պատարագէ՝
ԻՍԱՀԱԿ Ա· ՔՀՆԾ· ՀԷՔԻՄԵԱՆ

ՈՒՐԲԱԹ, Յունուար 6·–
Առաւօտեան ժամերգութիւն՝ ժամը 8·30ին,
Պատարագ՝ ժամը 10ին,
Ցաւատար պատարագի Ջրօրհնէքի արարողութիւն կը կատարուի։
Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝
ՆՈՐՎԱՆ ԵՊԻՍԿ. ՋԱՔՄԱՐԵԱՆ
Հայրապետական Պատուիրակի
Փոխանորդ
Ռոճ–Ալփի Հայոց
Պատարագի երգեցողութիւնները կը կատարուին եկեղեցւոյս Կոմիտաս երգչախումբին կողմէ, ղեկավարութեամբ՝ Պ. Յովհաննէս Պէրպէրեանի։

ՇԱԲԱԹ, Յունուար 7·–
Պատարագ՝ ժամը 10ին,
Կը պատարագէ՝
ԻՍԱՀԱԿ Ա· ՔՀՆԾ· ՀԷՔԻՄԵԱՆ

⁂

ՍՐԲՈՑ ԹԱՐԳՄԱՆՉԱՑ ՄԱՑՐ ԵԿԵՂԵՑԻ ՄԱՐՍԷԼ

ՈՒՐԲԱԹ, Յունուար 6·–
Առաւօտեան ժամերգութիւն՝ ժամը 8·30ին,
Հանդիսաւոր պատարագ՝ ժամը 9·45ին։
Ջրօրհնէքի աւանդական արարողութիւն։
Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝
ՋԱՏԻԿ ՎՐԴ. ԱԻԵՏԻՔԵԱՆ
Հոգեւոր հովիւ
եւ կաթողիկոսական Պատուիրակի
Փոխանորդ
Հարաւային Ֆրանսայի Հայոց
Պատարագը կ'երգէ Սահակ – Մեսրոպ երգչախումբը, ղեկավարութեամբ՝ Պ. Խաչիկ Ելմազեանի։

ՇԱԲԱԹ, Յունուար 7·–
Պատարագ՝ ժամը 10ին։
Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝
ՋԱՏԻԿ ՎՐԴ. ԱԻԵՏԻՔԵԱՆ

⁂

ՍԷՆ ԼՈՒ - ՍՈՒՐԲ ԳԷՈՐԳ

ՈՒՐԲԱԹ, Յունուար 6·–
Պատարագ՝ ժամը 10ին,
Ջրօրհնէք՝ ժամը 11·45ին։
Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝
ՇԱՀԱՆ Ա· ՔՀՆԾ· ՏԻՏԻԵԱՆ
Հոգեւոր հովիւ
Պատարագը կ'երգէ եկեղեցւոյ երգչախումբը, ղեկավարութեամբ՝ երիցուհի Եղիսաբէթ Տէտէեանի։

CROIX BLEUE DES ARMENIENS DE FRANCE

Section **«A. Tathéossian»** de PARIS

Séjour familial à Bellefontaine

12 AU 19 FEVRIER

La Section «Archalouys TATHEOSSIAN» de Paris organise son séjour familial dans le centre de vacances à Bellefontaine (JURA).
Ambiance arménienne assurée!!!
Venez avec vos enfants, petits-enfants ou amis et rejoignez-nous sur les pistes de ski, de luge ou tout simplement dans le Centre!!!
Renseignements et inscriptions auprès de :
- Araxie **01. 39. 83. 71. 19** (19h à 21h);
- Alice **01. 42. 93. 03. 56** (19h à 21h).

Date limite d'inscription : 15 JANVIER

ՈՒՐԲԱԹ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ 6!
VENDREDI
6 JANVIER
2006

LE NUMERO: 1,20 €

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ (1884 - 1957)

HARATCH

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE FONDE EN 1925

DIRECTRICE : ARPIK MISSAKIAN

83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
TEL. : 01 47 70 86 60 — FAX : 01 48 00 06 70
COURRIEL (E-MAIL) : jharatch@aol.com

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 250 եւրօ — Վեցամսեայ : 135 եւրօ
Արտասահման : Տար. 300 եւրօ (Ամէնօրեայ առաքում)
270 եւրօ (Շաբաթական առաքում) -- Հատը : 1,20 եւրօ
C.C.P. PARIS 15069-82 E

81ՐԴ ՏԱՐԻ - ԹԻՒ 21·361 | Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN | 81e ANNEE — N° 21·361

ՕՐՈՒԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՑԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ՇԱՐՈՆ ՄԱՀԱՄԵՐՋ

ՅՈՒՆՈՒԱՐ 5ԻՆ,
ԻՍՐԱՅԷԼԻ ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ ԶՈՀ ԷՐ
ՈՒՂԵՂԱՑԻՆ ԱՐԻՒՆԱՀՈՍՈՒԹԵԱՆ

Յունուար 5ին, Իսրայէլի վարչապետը՝ Ա. Շարոն հիւանդանոց պիտի մըտնէր սրտի թեթեւ գործողութեան մը համար, բայց բոլորովին անսպասելի տապնդում մը ամէն ինչ պիտի փոխէր: Ապրեր, Յունուար 4ի գիշերը, Ա. Շարոն զոհ էր ուղեղային ծաւալուն արիւնահոսութեան մը եւ անմիջապէս կը փոխադրուէր Հաատասահ տ'Իւին Քերէմ հիւանդանոցը, ուր առաջին գործողութիւն մը կը կատարուէր որ վեց ժամ կը տեւէր, բայց փրկարար դեր չէր խաղացած: Յունուար 5ի վաղ առաւօտեան անհրաժեշտ կը տեսնուէր երկրորդ գործողութեան մը դիմել, բայց հիւանդանոցին բժշկապետը չէր ծածկեր որ մեծ յոյս չկար եւ միայն հրաշք մը կրնար զինք փրկել: Կային նաեւ, ըստ նոյն բժշկապետին, այլ ծանր բարդութիւններ: Բ. գործողութենէն վերջ, Շարոն փոխադրուած էր ազդու խնամքներու բաժանմունքը, բայց երկու գործողութիւններն ալ չէին կրցած կասեցնել արիւնահոսութիւնը: Երեք շաբաթ առաջ, Շարոն ուղեղային թեթեւ տագնապ մը ունեցած էր, որ ոչ մէկ մտահոգութիւն պատճառած էր եւ Շարոն վերադարձած էր իր կրօվը: Այժմ, այս անակնկալ տագնապը մեծ իրարանցում առեղծած է, ոչ միայն Իսրայէլի մէջ, այլեւ արտասահմանի: Առաջին հակազդեցութիւնը ունեցած է ԱՄՆ-ու նախագահը՝ Ճ. Պուշ, որ յայտարարած է թէ այր ու կին կ'աղօթեն: Տեղւոյն վրայ ալ շատեր կը դիմեն Լացի Պատին, ու կ'աղօթեն:

Ինչ որ պատահած է աղէտ մը կը նկատուի, մանաւանդ երբ նկատի առնուի, որ Շարոն քաշուած էր Լիքուտէն եւ ծրագրուած նոր կուսակցութեան մը՝ Քատիմա (Ցառաջ), որ կը պատրաստուէր Մարտ 28ի ընտրութիւններուն: Ներկայիս Իսրայէլի ղեկավարները չանք չեն խնայեր փաստելու համար որ քաղաքական պարապ չկայ, ամէն ինչ կը շարունակուի կանոնաւոր կերպով: Շատեր արսէն միացած են Շարոնի կազմած նոր կուսակցութեան, սկսելով Շիմոն Փերէսէն, բայց ոչ ոք կ'ուրանայ որ ամէն բան կախում ունէր մէկ անձէ՝ Արիէլ Շարոնէ:

Հինգշաբթի առաւօտ ծանր մթնոլորտ մը կը տիրէր Իսրայէլի մէջ, ըստ թղթակիցներու եւ ամէն ինչ անորոշ էր: Շարոն 78 տարեկան է:

*
**

Շարոնի ծանր վիճակին հետեւանքով կառավարութիւն կը վարէ փոխ վարչապետը՝ Եհուտ Օլմերթ:

*
**

Յունուար 4ին, Իսրայէլի Պաշտպանութեան նախարարը յայտարարած էր որ Իսրայէլ չի բացառեր Համասի հետ բանակցութիւն մը, հակառակ անոր որ Համասը կը նկատէ ահաբեկչական չարժում մը: Շաուլ Մոֆազ ըսած է. – "Իսրայէլ պատրաստ է բանակցելու Համասին հետ, եթէ յաղթէ ընտրութիւններուն եւ ապաքինուի": Վերջերս, Իսրայէլ չանք չէր խնայած, որպէսզի ամէն գնով արգելք հանդիսանայ որ Համասը մասնակցի պաղեստինեան ընտրութիւններուն, բայց, նոյն ժամանակաշրջանին Համասի ժողովրդականութիւնը աւելցած էր եւ այլեւս դժուար էր Իսրայէլի համար ընդդիմադիրի դերը պահել: Մոֆազի յայտարարութիւնները սակայն, կը տկարացնեն Ապպասի վարկը, որու հեղինակութիւնը օրէ օր վնաս կը կրէ պաղեստինեան դրաւուած հողամասերուն մէջ:

*
**

Հինգշաբթի, Յունուար 5, ժամը 9ին տրուած լուրերուն համաձայն, Շարոնի ուղեղային արիւնահոսութիւնը կարեւի եղած էր դադրեցնել, բայց ընդհանուր վիճակը միշտ չատ ծանր էր:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Շիրաք Ամանորեան իր մաղթանքները ներկայացուց Յունուար 4ին, մամուլին եւ պարզեց քաղաքական ծրագիր մը որ բաւական "ձախ" բնոյթ մը ունէր: Կը թելադրէ ընկերային սակերու բարեփոխում մը, կ'ուզէ նպաստել "կարեւորութիւններու հաւասարութեան" եւ այդ առընչութեամբ մեծ վարժարաններու նախապատրաստական դասարանները պարտին, մինչեւ երեք տարի, 30% թոշակաւոր ուսանող ընդունիլ: Փետր. 23ի օրէնքին 4րդ յօդուածը, որ կը վերաբերէր Ֆրանսական գաղթատիրութեան "դրական" դերին, կրկին պիտի չարադրուի, որովհետեւ, կը չեչտէ անդամ մը եւս՝ "Օրէնքին չի յարմար պատմութիւնը դրել": Շիրաք արտայայտուած է նաեւ Նիս – Լիոն ճեպընթացին ծանրակշիռ միջադէպին, զոր "անընդունելի" նկատած է: Ապահովութիւն տուած է որ յանցաւորները պիտի հետապնդուին եւ պատժուին:

ՀԻՒՍԻՍԱՑԻՆ ՊԱՂՏԱՏԻ մէջ, Յունուար 4ի գիշերը նոր յարձակում մը եւս գործուած է, ինչ որ ամբողջ օրուան ոճրափորձերու մեռեալներու թիւը հասցուցած է 54ի: Ոճրափորձ մըն ալ գործուած էր Յունուար 5ի առաւօտուն Քերպալա (110 քմ. Պաղտատէն) եւ առջինի հաշուեկշիռի մը համաձայն առնուազն 40 մեռեալ կար եւ 50 վիրաւոր:

ՏՈՒՊԱՑԻ իշխանապետը՝ Չէյխ Մաքթում պէն Ռաչէտ ալ-Մաքթում մեռած է հիւսիսային Ասատրախոյ մէկ պանդոկին մէջ, ուր կը հանգստանար 33 հետեւորդներու հետ: 63 տարեկան էր: Իրեն կը յաջորդէ եղբայրը:

ՊԱՂԵՍՏԻՆԵԱՆ ԻՇԽԱՆՈՒԹԵԱՆ ֆրանսայի նոր ներկայացուցիչն է Հինա Խուբի, որ կը փոխարինէ Լէյլա Շահիտը: Այս վերջինը Պրիւսէլ կը փոխադրուի ուր պիտի վարէ Պաղեստինի ընդհանուր պատուիրակի պաշտօնը Եւրոպական Միութեան մօտ: Հինա Խուբի ծնած է 1953ին Բեթղեհէմ քրիստոնեայ ընտանիքի մը ծոցը եւ դասախարակուած է քոյրերու մօտ: Ճետագային տնտեսական դասընթացքներու հետեւած է, ապա յաճախած Պէյրութի ամերիկեան համալսարանը: Մօտէն կը հետեւի ՊԱԿ-ի (Պաղեստինի Ազատագրման Կազմակերպութիւն) գործունէութեան եւ 1987ին կը մասնակցի առաջին Ինթիֆատային: Փարիզի մէջ, իր պաշտօնին դժուարութիւնը կու գայ իր նախորդին ունեցած ժողովրդականութենէն եւ վարկէն: Պէտք է կարենայ փոխարինել լաւագոյն ձեւով:

ՏԻՑԱՐՊԻՒԻՐԻ Շէքլաթ գիւղին գիւղացիները թրքական ապահովութեան ուժերուն կողմէ հրկիզուած իրենց տուներուն հատուցումը գանձելու լիազօրութիւն տուած են փաստաբանի մը: Մ. Գայա կեդրոնական Դրամատունէն գանձուած գումարները յանձնած է տուժած գիւղացիներուն: Այս վերջիններէն երբ նոյն գումարները տարած են պահ տալու ուրիշ դրամատուներու, յայտնուած է որ դրամները կեղծ են: Դատախազութիւնը աշխատանքի լծուած է ստուգելու համար թէ կեդրոնական Դրամատո՞ւնը կեղծ դրամանիշեր տուած է, թէ կեղծարարութեան հեղինակը քիւրտ գիւղացիներուն վստահաբանն է:

ՎԱՆի հիւանդանոցին մէջ մեռած 14 տարու պատանին զոհ գացած է թոչնախտին դէմ, հակառակ իշխանութիւններուն յայտնած հերքումներուն սկիզբը: Յունուար 5ին հաստատուեցաւ այս լուրը եւ հաղորդուեցաւ նաեւ որ քոյրն ալ վարակուած էր եւ ան ալ մեռած է:

ՆԻՍ – ԼԻՈՆ ճեպընթացին մէջ պատահած ծանրակշիռ դէպքերը Յունուար 1ին առաւօտուն, քաղաքական բնոյթ առած են եւ կողմերու իրարու վրայ կը թողուն պատասխանատուութիւնը: Ոմանց համար պատասխանատու են ապահովութեան ուժերը, որոնք վերջ տուած են իրենց պաշտօնին Սէն-Ռաֆայէլի կայարանը, ուրիշներու համար պատասխանատուն է ԷՍ. ԷՆ. ՍԷ. ԷՖ.ը, որ տէրը չէ իր պարտաւորութիւններուն՝ ճամբորդներուն հանդէպ, ճախին համար ալ պատասխանատուութիւնը կ'իյնայ իշխանութեան վրայ: Սարքոզի ալ կը չանայ կացութիւնը փրկել: ԷՍ. ԷՆ. ՍԷ. ԷՖ.ը կը մեղադրէ ապահովութեան ուժերը, որոնք "բարի ճամբորդութիւն" լրտելով դիմով 100 պատանիներ ճեպընթաց առջնորդած են Նիսի կայարանը: Այս վերջիններուն պաշտօնէներն ալ չրջանէ չըրջան են, այլ խօսքով ոչ ճամբորդութեան մը ամբողջ տեւողութեան:

ԱԴՐԲԵՋԱՆ

Ի. ԱԼԻԵԻԻ ՅՈՅՍԸ

Ադրբեջանի նախագահը Ի. Ալիեւ Ազգային ապահովութեան խորհուրդին Յունուար 2ի նիստին ընթացքին յայտնած է թէ կը յուսայ որ 2006ին Ղարաբաղի հակամարտութեան լուծում մը գտնել կարելի կ'ըլլայ, յատկապէս Հայերու կողմէ դրաւուած չրջաններուն համար: Ըսած է թէ Մինսկի խումբն ու անոր Ֆրանսացի, ամերիկացի, ռուս նախագահները որոշ առաջարկներ ըրած են որոնց բոլորն ալ քննութեան առարկայ են:

Ի. Ալիեւ չեչտած է թէ Ադրբեջան կ'ուզէ Ղարաբաղի հարցը կարգաւորուած տեսնել միջազգային օրէնքներու չրջանակին մէջ: "Ադրբեջանի հողային ամբողջականութիւնը բանակցութեան նիւթ չի կրնար ըլլալ" ըսած է ան:

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ՊԵԼՃԻՈՑ ՆԱԽԱԳԱՀՈՒԹԵԱՆ ՇՐՋԱՆԻՆ

Պելճիա Յունուար 1ին Սլովենիայէն առանձնեց Եւրոպայի ապահովութեան եւ դրօնակցութեան կազմակերպութեան նախագահութիւնը: Երկրին Արտաքին գործերու նախարարը Դեկտեմբեր 30 թուականիր յայտարարութեամբ մը ըսած է թէ նպատակ ունին զարկ տալու Հարաւային Կովկասի հակամարտութիւններուն կարգաւորմանը, յատկապէս Ղարաբաղի, Օսէթիոյ, Աբխազիոյ կնճիռներուն պարագային: Պելճիա պիտի կեդրոնանայ նաեւ կազմակերպութեան ներքին բարեչրջումին եւ միջազգային ոճիրներու դէմ պայքարին վրայ:

ԹՈՒՐՔԻԱ

ՁՕՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ԼՐԱԳՐՈՂՆԵՐՈՒՆ

Թուրքիոյ մամուլի խորհուրդին նախագահը լրագրող Օքթայ Էքչի քննադատած է պատժական օրէնսդրութեան մամուլի ազատութիւնը կաչկանդող թիւ 301 օրէնքը: Ըսած է թէ այդ օրէնքով նախատեսուած պատիժները կ'ուզեն վերածել դրամական տուգանքներու:

Նոյն խորհուրդը օրէնքին հրապարակումին նախօրեակին 2005 Յունուարին քարոզչական չարժում մը ձեռնարկած է, հանրային կարծիքին ուշադրութիւնը դրաւելու նպատակով: Բայց, ինչպէս ըսած է Էքչի, դրեթէ ոչ մէկ արդիւնք տուած է այդ աշխատանքը: "Այս օրէնքը այս ձեւով կիրարկութեան դրուելու պարագային Թուրքիա լրագրողներու աշխարհի մեծագոյն բանտը պիտի ըլլայ" ըսած է ան քարոզչական աշխատանքին սկիզբի օրերուն, բայց զրուչացումը ոչ մէկ բանի ծառայած է. «Միայն դեկավարներու ճառերը ունկնդրեցինք, որոնց նիւթը կը կազմէր "մամուլին մեղքերը"» ըսած է Էքչի:

Ակնարկելով բազմաթիւ լրագրողներու դէմ ձեռնարկուած հետապնդումներուն, Մամուլի խորհուրդին նախագահը հարց տուած է. "Թուրքիա այսքան մուտորական բա՞նտ պիտի դրկէ հիմա": Ապա կրկնած է թէ ժողովրդավարութիւնը լրջօրէն արատաւորող այդ կացութեան պէտք է վերջ տրուի: Նաեւ ամբողջական զօրակցութիւն խոստացած է հետապնդումի ենթակայ լրագրողներուն:

2005ի տեղեկագիրը կը յայտնէ թէ տարուան ընթացքին 63 լրագրող սպաննուած է, 1300 ալ յարձակումի, սպառնալիքներու ենթակայ եղած: Լրագրողներու ըսպանութեան առջին դիրքը կը գրաւէ Իրաքը որ լրատփիւներու համար ամէնէն վտանգաւոր երկիրը հռչակուած է: Տեղեկագիրը կը նչէ տակաւին թէ գրաքննութիւնը սաստկացած է 2005ի ընթացքին. այդ մարզին ախոյեանն ալ Զինաստանը յայտարարուած է:

ՊԱՏ ՌԱՑԻՆՀԱԼԻ (Պաւարիա) չմշկադաշտին արկածին զոհերու թիւը յաւելում կրած է եւ մեռեալներու թիւը բարձրացած է 15ի: 32 վիրաւորներ ալ կան, որոնց կեանքը վտանգուած չէ: Ծանօթ է որ ձիւնհոսքի հետեւանքով տանիքը փլած էր եւ զոհերու մէջ գլխաւորաբար մանուկներ կային:

ՎԻՐՃԻՆԻՈՑ (ԱՄՆ) ածուխի հանքի մը մէջ 12 հանքագործներ թաղուած մնացած են պայթումէ մը ետք, Յունուար 2ի առաւօտուն: Սկիզբը լուր մը տարածուած էր որ ազատած են եւ ուրախութիւնը մեծ էր ընտանիքներուն մօտ, բայց քիչ ետք մահուան լուրը բոլորը չըշմեցուցած էր եւ բողոքներ ալ բարձրացած էին:

ԵԳԻՊՏՈՍ խստացուցած է իր դիրքը սուտանցի գաղթականներու հանդէպ: Անցեալ չաբթուան 27 մեռեալներէն ետք, որպէս հետեւանք Գահիրէի Գաղթականաց գրասենեակին առջեւ ոստիկանութեան բիրտ միջամտութեան, Յունուար 4ին ալ յայտարարած է որ պիտի արտաքսէ 650 Սուտանցիներ, որոնք ապաստանի իրաւունքի դիմում կատարած են:

ԵՐԵԻԱՆԵԱՆ ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ

Թիւ-40

ԵԹԷ ԻՆԾԻ ՀԱՐՑ ՏԱՆ...

Թէ ի՞նչ են տպաւորութիւնները Հայաստանի անցնող տարիին մասին, 2005ի վերջին ժամերուն, 2006ի չեմին, այս տարի բան մը աւելի կրնամ ըսել, քանի պարագաներու բերումով, երկար ժամանակ ունեցայ մեր հայրենիքի կեանքին առօրեան ուսումնասիրելու. գրեթէ վեց ամիս, փոքր ընդմիջումով, ապրեցայ, չփում ունեցայ բնակչութեան գրեթէ բոլոր խաւերուն հետ, մասնակցեցայ համագումարներու, զանազան ցուցահանդէսներու, ունեցայ ելոյթներ, հանդիպումներ, կատարեցի ճամբորդութիւններ բարձրադոյն հիւսիսէն մինչեւ ներքնադոյն հարաւ, հետեւեցայ թերթերու եւ հեռատեսիլի միջոցով քաղաքական, գեղարուեստական, գովազդական հաղորդումներու, ինքնաբերաբար բաղդատական մը ընելով անցեալի այցելութիւնս երբա հետ որոնք հեռաւոր 1969ի թուականին կը սկսին եւ տարեկան կամ երկամեայ այցելութիւններով կանոնաւոր կերպով չարունակուած են, վերջին տասնամեակին աւելի մեծ յաճախականութեամբ: Կան այնպիսի բարդ մեքանիզմներ ներկայ Հայաստանի պետական չարժիչներուն մէջ ուր թափանցելը անհնար է. մաֆիական բուրգի բարդութիւն ունին, սակայն հասարակականութեան թուաբանական հաշիւներու նման, մօտաւոր եզրակացութիւններ հանելը մասնաւոր դժուարութիւն չի ներկայացներ, ինչ որ յաջորդ տողերով պիտի ջանամ ընել:

Հայաստան եւ հայ ժողովուրդը կառավարելը դժուար գործ չէ. կիրթ, միաձոյլ, միակրօն, նոյնացեղ հասարակութիւն մը որ չատ դժուար օրեր անցուցեր է, քիչով կը գոհանայ: Ախտոս որ ամէն ինչ սխալ հիմերու վրայ դրուեցաւ առաջին մէկ օրէն:

Պատճառը՞: Քանի մը եռանդուն եւ համեմատաբար կարող անձերով, եւ միջազգային քաղաքական անցուդարձերու հետեւած քով երկինքէն ինկած անկախութիւն մը սխալ եղաւ ամբոխավարական ելոյթներով եւ ցոյցերով կառավարել, զանազան "դրպէտ"ներու անփորձ օժանդակութեամբ, փոխանակ առաջին մէկ օրէն օգտուելու Ս. Միութեան եւ Սփիւռքի մէջ ծանօթ, փորձառու ազդայիններէ, որպէսզի չառնէր յետագայի քլանական-վոհմակային այն երեւոյթը որ կը չարունակուի մինչեւ այսօր: Մինչեւ առեն մը հշե էր անունը, հիմա՝ Ղաբաթաղ. Անկախութեան տասնըչորս տարիները, բաւարար պէտք էին ըլլալ այս ժխտական երեւոյթը անհետացնելու, բայց միջանկեալ եղան սպանութիւններ, անիրաւ արիւնահեղութիւններ, բռնաբարումներ որոնք պաբերաբար կը չարունակուի. ախտոս, չկայ հոգեւոր եւ մտաւորական անձնաւորութիւն կամ հեղինակութիւն, որ կարենայ ազդել այդ տխուր իրավիճակին վրայ... Կան իրենց պատեանին մէջ ամփոփուած լուրջ անձեր, յուսահատ որեւէ դրական ազդեցութիւն կատարելէ, եւ կայ անողնաշար զանգուած մը, զանազան պիտակներով, լծուած իշխանական կառքին՝ կուրօրէն կ'ընթանայ... ինք ալ չի գիտեր դէպի ո՞ր:

Այս է մեր Հայրենիքին վիճակը 2005 տարուան վերջին օրերուն: Մնացեալ բոլոր երեւոյթները, հետեւանքն են այս դժբախտ կացութեան:

Առաջին հարցումս պիտի ըլլայ. Արեւօք սովետական վարչակարգը փոխուա՞ծ է վերջապէս 14 տարիներ վերջ:

Փոխուած են մխիթարեան հանգուցեալ միութեան լաւ կողմերը - կրթական եւ մշակութային համակարգը, քաղաքներու եւ գիւղերու ենթակառոյցերու դրութիւնը. ժողովուրդին ապրելակերպին պատկանող տարրական իրաւունքները, ջեռուցումի, լոյսի, ջուրի, թոշակի եւ յատկապէս տունի...: Ազգային արժէքներու գնահատումը, գրայի եւ քարային յուշարձաններու հանդէպ սէրն ու գուրգուրանքը, խաղաւութիւնը միջազգային ոլորտներու մէջ համբաւի տէր անձերու հանդէպ - երբ Տիգրան Պետրոսեան ճատրակի աշխարհի առաջնութիւնը շահեցաւ, օրերով, ամիսներով ամբողջ Հայաստանը ոտքի ելած էր յաղթական տօնախմբութիւններով: Նոյ յաղթանակը տարաւ 2005ին ուրիշ հայ երիտասարդ մը՝ Լեւոն Արոնեան,... ոչ մէկ խանդավառ արձագանգ, ո՛չ մի հետաքրքրութիւն... բնակչութեան 80% տեղեակ իսկ չէ որ 2005ի ալ ճատրակի աշխարհիախոյեանը հայ երիտասարդ մըն է...:

Պահուած են եւ անկարգօրէն կը գործադրուին ճնշումի, կեղծիքի, անիրաւութիւններու, անարդարութիւններու եւ յոռի բարքերու բոլոր մա ըտմանութիւնները, պնակալիզութեան, քծնելու, շողոքորթութեան տարբերակները, վարչակարգին ծառայող «Միութիւնները», անոնց նախագահները իշխանութեան կողքին ամուր կանգնած են որ աթոռ չվրնջընեն, ժողովուրդին դժուարութիւներու թարգման հանդիսանալը չատոնց ելած է իրենց միտքերէն, այնքան թըշտաուութեան մէջ երբեք քաջութիւնը չեն ունեցած ձայն բարձրացնելու, աչքերնին փակած են երբ խաղալ ցուցարարները վայրագաբար կը հալածուէին իրենց մայթերուն վրայ, բողոքած են միայն այն ատեն երբ իրենց չահերուն դէմ վճռը քայլեր առնուած են, կամ փորձած կալուած սեփականաչ որհել...

Ողջ երկիրը վերածուած է մշտենջենաւոր բարեկենդանի... փոքրիկներու չահագործում զանազան "գեղարուեստական" տիտղոսներով, "Միս" մանկապարտէզ, "Միս" դպրոցական, "Միս" հանմալսարանական, "Միս" բուժքոյր, "Սիս" սպասարկող, "միս, միս, միս" երկիրը վերածուած է միս-ակոյտի. ո՞վ կրնայ վերահսկել բռնաբարումները, կառղած նոր Հայերու մասին, կիրքերը որոնք գումարով կրնան ծածկել ամէն գայթակղութիւն... բեմերու վրայ ամէն օր քիչ մը աւելի մերկացող մեր գեղասէր երդչուհիները, հեռատեսիլի բոլոր կայաններուն անմակարդակ, անհամ, կարկըտուած, օտար ֆիլմերով պճնուած հաղորդումները. ամէն օր, ամէն անկիւն կատարուող համագումարներ ու ցուցահանդէսները, նուիրուած իբր թէ 1600 Գրոց գիւտի, երբ մամուլի եւ հեռատեսիլի ներկայացուցիչներուն մեկ ումէն ժամ մը վերջ ցուցահանդէսը կը փակուի, ներկաներն ալ, չէնքին աշխատողները, կը վերադառնան իրենց առօրեայ զբաղումներուն: Մատի վրայ հաչուելու հրապարակագիրներ եւ բազմութիւն մը գրիչ չարժողներու որոնք իրենց գրիչը կը չարժեն մեղանչական մեր ընկերութեան մէջ «չանթաժներով» գրամ հաւաքելու կամ «Պou»ի մը պատուէրը գործադրելու դրամական խոստումով... սա մամուլի եւ հեռատեսիլի բռնաբարում է, ո՛չ ազատութիւն:

Երկիր մը որուն կրթական համակարգին մէջ կաշառակերութիւնը տարածած, գարձած է առօրեայ զբաղա՛ք մեծ քանակով միլիոնորդներու որոնց եւս պահուրտած են կարգ մը "փրոֆէսէօրներ", ինչպէս մատի մը եռին կարելի է անտառ մը պահել...

Մտեղծագործական թափը չատոնց կանգ առած է. չունինք արժանաւոր երգահան՝ եր յիշատակութեան արժանի, չունինք նոյնիսկ ճարտարապետ մը՝ անկախութեան զաւակ. Նորակառոյց անդէմ, անկարադիր չէնքերը, զանազան հանրապետարաններէ եւ համացանցի աղբիւրներէ ընդօրինակուած պատճէներու կը նմանին, որոնց ամէնէն ցայտուն նմոյշը Երեւանի Մայր Տաճարն է որմէ սկիզբ առաւ Երեւանի վայրագ պէթօնապատումը: Ժողովուրդ մը որ տասնեակ դարեր առաջ ճատարապետական պլուս-գործոցներ ստեղծած է Էօշքի, Խախումի, Իջեւանի, Զուարթոցի, Անիի, Հռիփսիմէի եւ Գայեանէի նման, այսօր ցամքեցուցած էր իր երեւակայութիւնը, նոյնիսկ կարողութիւնը չունի հիներէն ներշնչուելու, ինչպէս ըրին Թամանեաններն ու Իսրայէլեաններն...:

Համատարած հոգեհանդստեան պաշտամունքի մշակոյթի դար կ'ապրի երկիրը... Պետական գրադարանի մը մուտքին թիւով 70 յիշատակելի "ամեակներ" կպրդացի 2005 անցնող տարուան մէջ յիշատակելի, բաղձալի, կամ ա՛պրծութեան դատապարտուած յոբելեանական տարիքի պատճառով... Նոր, երիտասարդ տաղանդներու մասին բացարձակ լռութիւն. հիմա կուսակցութիւններն ալ սկսած են "ամեակ"ները մեծաչուք տօնել. կարծես անոնք մահացած դրողներ ըլլային...:

Բանակը պէտք էր ըլլալ ժողովուրդի հայելին, գարձած է մշուշապատ հայելի. Կրթական համակարգի տկարութիւնները հոն ալ սկսած են թափանցել. Եթէ համալսարանին մէջ 3-4000 տոլարով կրնաս աւարտաճառ գրել տալ, բանակի պարապային չատ աւելի նուազ հարկաւոր է ծառայութիւն ընել - չընելու կամ ուղած վայրը փոխադրուելու համար...

Անկումի, վատթարացումի ամէնէն աւելի ցայտուն օրինակը կը զգացուի երեւանի քաղաքապետարանին մէջ: Երեւանը ոսկի հաւկիթ ածող հաւ մըն է. Սովետները ստեղծած են ընդարձակ, չատ ընդարձակ այգիներ, լայն պողոտաներ, լայն մայթերով, բազմաթիւ կառոյցներ բոլոր տեսակի հիմնարկներուն համար, մարզադաշտեր, համերգասրահներ, մշակոյթի պալատներ, լճակներ, փոխադրական միջոցներու բաւարար ցանցեր... այսօր անոնցմէ չատերը գոյութիւն չունին. գոյութիւն ունեցողներն ալ գատապարտուած են ուչ կամ կանուխ աներեւութանալու:

Մայթերը խճողուած են կրպակներով, նաեւ քաֆէներով. այդիները վերածուած են արճարաններու, ճաշարաններու, պողոտաները ծեփուած են գովազդներով, բազմաթիւ չէնքեր սեփականաչնորհուած եւ վաճառուած են դրամատուներու եւ մեծ ընկերութիւններու, մարզադաշտերը գարձած են բացօթեայ հանրաչուքառներ. մշակոյթի պալատները յանձնուած են անմշակ կազմակերպութիւններու, լճակները վերածուած սառցապատ խաղավայրերու, փոխադրական ամէնէն ժողովրդական միջոցը՝ հանրակառքը, վերջնականապէս գադրած է գործելէ, արդէն տարիէ մը աւելի է եւ քաղաքային պատասխանատուութիւնը յանձնուած կասկածելի անձերու որոնց ծխոտած-հինցած միքրոպասերը, ոչ միայն զարհուրելի օրէն օրը կ'ապականեն, այլ եւ առօրեայ արկածներու վիրաւորներու եւ մահերու պատճառ կը դառնան... Այս ամէնը գումարած՝ քաղաքապետարանի դանձանակին մէջ պէտք է որ օրական բազմաթիւ մեծ գումարներ մտնեն... եւ սակայն աղբերը՝ հաւաքելու, փողոցները ՝որոշելու, ծառերը խնամելու դրամ չկայ... Երեւանը գարձած է կեղտոտ քաղաք...

Երիտասարդ աղջիկները չեն ուզեր ամուսնանալ որ ազատ ապրին. Հայ տղամարդը գաժան է կնոջ հանդէպ. գայն կը նկատէ մատուցուելիք ապրանք: Փողոցը յղի կին տեսնելը չատ հազուագիւտ է, գրեթէ չկայ: Տեսնուած մանուկ երու կառքերը մանուկներու հետ կապ չունին. "Գլոչարներու" ինքնաչարժերն են, աղբանոցներու չիչերն ու խաւաքարտերը հաւաքելու...: Նիւթապաչտ-անկրօն ուսուցիչներ չաճախ եկեղեցիի եւ կրօքի դէմ քարոզչութիւն կը կատարեն եւ աղանդաւոր միտումներ ցոյց կու տան ամենայն հանդստութեամբ:

Կ'ըսուի որ տնտեսական բարձր աճ կ'արձանագրէ մեր երկիրը. պիտի ուզէի հաւատալ. պարտքի փոխարէն ամէն ինչ տրուեցաւ մեր դաչնակից Ռուսաստանին. կը մնան Սեւանայ լիճը եւ Արագած սարը... ամէն ինչ կը ներածուի, կնդրիտէն, կաղէն մինչեւ լուցկիի չիւղը. գրեթէ ոչինչ կ'արտադրենք. կրնայինք զբօսաչրջիկութեան զարկ տալ. մեր միակ միջազգային հարստութիւնը: Մեր յուչարձանները լքուած եւ ոչ նախանձելի վիճակի մէջ են. ենթակառոյցները գոյութիւն չունին... Ի վերջոյ յանցաւոր մը կա՞յ, կամ ոչ. այս իրավիճակը անընդունելի է:

Ժամանակին խորհրդային երկիր էինք, հիմա գարձած ենք խորհրդաւոր երկիր ուր ամէն ինչ ակնկալելի է:

Երկուսուն անճար ուսուցիչը յանկարծ կը գառնայ ամենահարուստ հեռատեսիլի ալիքի տէր-տնօրէնն...

Խորհուրդ բազում, տրամութիւն չատ
Կ'երթամ դէպի Աչտիչատ...

ՑԻՊԼ

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՀԱՅ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ԹԵՄԻՆ ԵՐԿՈՒՆՔԸ

ԺԻՐԱՑՐ ԶՈՂԱՔԵԱՆ

Մինչեւ վերջերս, հակառակ Ֆրանսայի մէջ թեմ հաստատելու կենսական ծրագրին, ան հայկական մամուլին մէջ քիչ արձագանգ գտաւ: Եւ ընդհանրապէս եկեղեցիին կապը հասարակութեան հետ նուազագոյնին հասած է, իսկ մամուլի՞ն հետ՝ չատ սահմանափակ, բարեբախտաբար դեռ կան պատարագներու ու եկեղեցւոյ նուիրատուութիւններու յայտարարութիւնները:

Թեմական կառոյցի աչխատանքին մասին, այս անքնական անդորրութիւնը դրականապէս խախտողը հանդիսացաւ Նորվան Եպիսկ. Զաքարեան, «Մտորումներ՝ նախ քան "Հայ Առաքելական Եկեղեցւոյ Ֆրանսայի Թեմ"ի հաստատումը» ("Ցառաջ", 2004 Հոկտ. 21-22-23) դրութեամբ: Այս ծրագրին հանդէպ անտարբերութիւնը դեռ կը չարունակուէր եթէ Փարիզի Կրօնական Ընկերակցութեան ընտրական անկանոնութիւններուն դէմ նոյն ընկերակցութեան ընտրեալ ներկայացուցիչներուն կոչը չհրապարակուէր անցեալ Յուլիսին:

Յանկալի չէ, որ դայթակղութեան միջոցով հետաքրքրութիւն ստեղծուի, բայց իրականութիւն է, մարդկային ընկերաբանական օրէնք: Եւ ինչպէս ամէն ընկերային կազմակերպութիւն, եկեղեցին ալ կը ղեկավարուի անձերով, որոնք երբեմն անձեռնհաս են կամ սխալական, եւ կամ քմահաճ եւ երբեմն ալ բացառիկ պայծառ իմացականութեան տէր: Այլապէս, ինչպէս կաթողիկէ կամ բողոքական եկեղեցւոյ պարագային, առօրեան այնքան ըստքանչելի առիթներ կ'ընձայէ կրօնքի աչքով, հոգեւորականի չունչով ընթերցելու, բացատրելու ընկերային հաւաքական խնդիրներն ու հոգեբանական տագնապները որոնց հանդէպ Հայ Եկեղեցին կամ կո՞յր է, կամ խուլ եւ կամ անհաղորդ:

2006 ՄԱՐՏ 31Ը ԹԵՄԻ ՀԱՍՏԱՏՄԱՆ ՆԱԽԱՏԵՍՈՒԱԾ ԹՈՒԱԿԱՆ

Պէտք է ըսել որ դժբախտաբար մխոյն չնորհիւ փարիզի եկեղեցւոյ ընտրական անկանոնութեան, թեմական կազմակերպութիւնը արձագանգ գտաւ մամուլին մէջ: Ան արդէն իրագործման վերջին փուլին մէջ մտած է: Արդարեւ, 2005 Հոկտ. 29ին Ֆրանսայի 23 եկեղեցիներու 18 կրօնական կամ Ազգային Ընկերակցութիւններու վարչական կազմերը պաչտօնապէս կ'ընդունին Ֆրանսայի Թեմի հաստատման սկզբունքը: Նոյնիսկ հակառակողները՝ Փարիզ եւ Նիս, վերջին պահուն կ'ընդունին ու կը ստորագրեն: Որու հետեւանքով, բոլոր կրօնական Ընկերակցութիւնները պարտին Արտակարգ Ընդհանրական Ժողով դումարել Թեմական նոր կանոնագրութիւնը որդեգրելու համար, որուն համար պայմանաժամ որոչուած է 2006 Մարտ 31 Թուականը:

Թեմի հիմնումը ծանր գործ է, որովհետեւ տարիներէ ի վեր հաստատուած, իրարմէ անջատ կառոյցներու հետ լեզու պէտք է գտնել: Կառոյցներ՝ 23 եկեղեցի ու 18 կրօնական ընկերակցութիւն, ամէն մէկը իրարմէ տարբեր ինքնիչխան կանոնադրութեամբ, որոնք ինքզինքեան չարժելու, իրենց համազգային եկեղեցիներուն հետ չփուելու անհրաժեչտութիւնը չեն զգացած: Դժուար է այս բոլորը համաձայնեցնել հիմնարար կանոնադրութեան չուրջ: Եթէ թեմին ծրագրին հակառակող երկու եկեղեցիներուն վարչական դրութեան նայինք, Փարիզին եւ Նիսին, առանց չատ մանրամասնութիւններու մէջ մտնելու, արդէն վարչական երկու ծայրայեղ կեցուածքներու կը հանդիպինք: Առաջինը՝ Փարիզինը, կանոնագրութեամբ եկեղեցւոյ առաջնորդը եւ միւսը՝ Նիսինը, ինքզինքը կը նկատէ ինքնուրոյն միաւոր մը, որ կրնայ ունենալ իր առանձին կանոնագրութիւնը, իր առանձին ընդհանրական ժողովը, իր առանձին կառոյցները, իր առանձին ֆինանսական կարողութիւնը, իր առանձին գործունէութիւնը, իր առանձին հաղորդակցութիւնները, իր առանձին հոգեւոր հովիւը, իր առանձին հոգեւոր ուղղութիւնը, իր առանձին հոգեւոր կեանքը, իր առանձին հոգեւոր ընտանիքը, իր առանձին հոգեւոր ժառանգութիւնը, իր առանձին հոգեւոր ինքնութիւնը, իր առանձին հոգեւոր ինքնավարութիւնը, իր առանձին հոգեւոր ինքնիչխանութիւնը, իր առանձին հոգեւոր ինքնագլխութիւնը, իր առանձին հոգեւոր ինքնագոյութիւնը, իր առանձին հոգեւոր ինքնաստեղծութիւնը, իր առանձին հոգեւոր ինքնաբաւութիւնը, իր առանձին հոգեւոր ինքնակատարելութիւնը, իր առանձին հոգեւոր ինքնաիրացումը, իր առանձին հոգեւոր ինքնաճանաչումը, իր առանձին հոգեւոր ինքնագիտակցութիւնը, իր առանձին հոգեւոր ինքնաբացայայտումը, իր առանձին հոգեւոր ինքնաբացայտումը, իր առանձին հոգեւոր ինքնաբացայտութիւն

դը միաժամանակ կրօնական Ընկերակցութեան ներկայացուցչական ժողովի նախագահն է։ Իսկ երկրորդը՝ Նիսինը, եկեղեցականը սովորական պաշտօնեայ մըն է, նոյնիսկ կրօնական ընկերակցութեան վարչութեան անդամ ըլլալու կարեվիրաբեկ զրկուած։ Ասկէ զատ, օրինակի համար, Փարիզի ընկերակցութիւնը 4 եկեղեցի կը համախմբէ, Նիսինը՝ մէկ։

ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՎԱՐՉԱԿԱՆՆԵՐԸ ՇԱՀԱԳՐԳՌՈՒԱԾ

Հետաքրքրական է սեւեռիլ պահ մը եկեղեցական ծուխերուն ընդունելութեան, անոնց կեցուածքին թեմական կառոյցի հաստատման ձեռնարկին։ Ինչպէս վերը նշեցինք հակառակ զաղութին մէջ տիրող ընդհանուր անտարբերութեան, կը սպասուէր որ զոնէ եկեղեցական ընկերակցութիւններու անդամները լրջօրէն զբաղէին հարցով։ Սակայն, հոն ալ նոյն անհետաքրքրութիւնը կը նկատուի։

Վերջապէս, մէկ չարժողները հաստղղողները կը հանդիսանան այն վարչականները որոնք իրենց իշխանութիւնը խնդրականացած կը տեսնեն, յատկապէս նոր կանոնագրութեան յօդուած 8–ի տրամադրութեամբ, ուր կ'պատուի թէ հոգեւոր հովիւը ի պաշտօնէ համանախագահ կը նշանակուի, առանց ձայնի իրաւունքի, բացի երբ ձայներու հաւասարութեան պարագայ ներկայանայ։

Քիչ են անոնք որոնք թեմի հաստատման մէջ՝ իշխանութեան, իրաւասութիւններու սահմաններու կարգադրութեան անդին, հաւաքականութեան մը գոյատեւման հեռանկարը կը տեսնեն, կրօնական հարուստ ժառանգութեան յարատեւումը ու փոխանցումը նոր սերունդին։ Անկասկած կան հետաքրքրուողներ, որոնք լուռ մեծամասնութեան հետ լուռ կը թուին։

Իսկ արտայայտուողներուն մէջ աչքի կը զարնեն Շաւիլի ու Նիսի Կրօնական Ընկերակցութիւնները, առաւել Փարիզինը, որ ուսումնասիրութեան կարեւոր ու եզակի պարագայ մըն է։ Եկեղեցւոյ առաջնորդներն ալ, ինչպէս Մարսէյլի ու յատկապէս՝ Լիոնինը, ի պաշտօնէ առաջին հացէներն եղան թեմի կառուցման մասին արտայայտուելու։

ՓԱՐԻԶԻ ԱՆԲՆԱԿԱՆ ԱԹՈՌԸ

Փարիզի առաջնորդին պարագան որ Ֆրանսայի ու Եւրոպայի կաթողիկոսականն պատուիրակն է ու միաժամանակ Թեմական կանոնագրութեան խմբագրութեան Յանձնաժողովի նախագահը, առանձնայատուկ է, որով ան չէ բարեհաճած, մինչ օրս, հրապարակային կերպով երկու խօսք արտասանել թեմի հաստատման գործի ընթացքին մասին. դնահատական մը տալ ժողովուրդը մասնակից դարձնելու առաջնորդի իր մտորումներում։ Լռութիւն մը սակայն, որ տագնապալի անհանգստութիւն մը կը մատնէ։ Որով թեմի կառուցումը առաջին հերթին խնդրոյ առարկայ կը դարձնէ Փարիզի առաջնորդին աթոռը, ու Եւրոպայի ու Ֆրանսայի Կաթողիկոսական Պատուիրակի տիտղոսը։ Նոր կարգադրութեամբ, թեմի առաջնորդը պիտի ընտրուի Ֆրանսայի համայն եկեղեցիներուն ներկայացուցիչներուն կողմէ։ Հետեւաբար, Փարիզի անընդունելի ընտրական տագնապը թեմի կառուցման չրջագծին մէջ պէտք է տեղադրել։ Ինչո՞ւ ընտրական խարդախութիւններ կատարել եթէ վերընտրութեան պայմանները նպաստաւոր ըլլան ու ապահովուած։ Անկասկած այդ անապահովութիւնն է որ մղած է անօրէն կարգադրութիւններու ներկայացուցչական ժողովին մէջ նոր ու կոմունակից մեծամասնութիւն ստեղծելու միտումով, որոնց միջոցով կարելի պիտի ըլլար, ըստ պահանջի՝ կամ վերընտրելի իբր թեմական առաջնորդ կամ կրօնական ընկերակցութեան խորհրդակով հակառակիլ թեմի հաստատման։ Իսկ Փարիզի վարչականներուն մէջ անպայման կան շատեր որոնք սրտանց ու գործնապէս կը փափաքէին ու դեռ կը փափաքին Փարիզի առաջնորդին հեռացումը իր պաշտօնէն, որոնց համար այլեւս որեւէ սխալ անտեղի ու հրապարակայնօրէն դատապարտելի է, եւ թեմի կառուցման բերումով, նոր թեմական ընտրութիւններու հեռանկարը պատեհ առիթը կ'ընծայէ հակայարձակման անցնելու ու հրապարակ բերելու բոլոր անկանոնութիւնները։ Այս առընչութեամբ ընթերցողները կը յղենք «Լուսթիւն ու լրութիւն. Փարիզի Հայ Առաքելական Եկեղեցւոյ Խանգարուած Վարչամեքենան» մեր յօդուածին (''Յառաջ'', 2005 Դեկտ. 22)։

ՇԱՒԻԼԻ ԴՐԱԿԱՆ ԿԵՑՈՒԱԾՔԸ

Գալով Շաւիլի ու Նիսի, առաջինը կը յատկանշուի իր դրական կեցուածքով ու կառուցողական մօտեցումով։ Շաւիլը Փարիզի Ընկերակցութենէն անկախ, չըքնաղ միակ փոքրիկ ածուն է, որ աշխուժօրէն կը հետապնդէ թեմի հաստատման առաքելութիւնը առանց պիջելու վարչական սկզբունքի հիմնական կէտերու վրայ, ինչպէս՝ ծուխի կալուածային ոտնձգումէն անկախութիւն, իբր թեմի հիմնադիր անդամ վիաղօրուած անձի պատասխանատուութիւն, վարչութեան համանախագահութեան կարգավիճակի ընդունում, եւլն... Ասկէ զատ կազմակերպչական դեռնի վրայ, անոր վարչութեան կողմէ թեմի կանոնագրութեան մանրամասն ուսումնասիրութիւնն ու այդ կապակցութեամբ անդամներուն ու հետաքրքրուողներուն խորհրդակցական ժողովի կազմակերպումը, որ տեղի պիտի ունենայ 2006 Յունուար 29ին, Շաւիլի ''Պալապանեան'' սրահին մէջ, դրական քայլեր են, որմէ ետք Անդամական Արտակարգ Ընդհանուր Ժողովը պիտի դառնայ Փետր. 26ին, որդեգրելու համար Թեմական կանոնագրութիւնը։

Բաղդատելով Փարիզի Մայր եկեղեցւոյ անշարժութեան, Շաւիլի չանասիրութիւնը նախանձելի է, որով Փարիզի եկեղեցին դեռ կ'սպասէ պինքը յատկանշող անփութութեան մէջ։ Արդարեւ, ինչպէս ըսինք, Հոկտեմբեր 26ի Վարչական ժողովի որոշման հիման վրայ, Փարիզի Կրօնական ընկերակցութեան կանոնագրութեան համաձայն Արտակարգ ժողովի դումարման համար պէտք էր, կանխօրօք, երեք ամիս առաջ, մամուլով ու եկեղեցւոյ բեմէն յայտարարել Արտակարգ ժողովի դումարման թուականը եւ օրակարգը։ Արդէն այդ ժամկէտը հասած է ու մինչ օրս որեւէ յայտարարութիւն տեղի չէ ունեցած։ Համայնքին հետ ոչ մէկ տեղեկատուական կամ խորհրդակցական ժողովի յայտարարութիւն կատարուած է։

ՆԻՍԻ ՇՓՈԹԻԹԻՒՆԸ

Իսկ Նիսը եզակի է թեմական կառոյցին իր յամառ հակառակութեամբ, որուն կ'ուզէ բանի գաղափարական հագուստ մը հագցնել։ Եւ ի՞նչ է արդեօք հակառակութեան պատճառը. միայն մէկ կէտ՝ կրօնական ընկերակցութեան համանախագահութեան նոր կարգադրութիւնը, որով աշխարհիկ ընտրեալ գործադիր նախագահին կողքին ծխական հովիւի, ի պաշտօնէ, հովուական առաքելութեան պատասխանատու, համանախագահութիւնը անբերութով, համանախագահութիւնը անընդունելի կը նկատուի։ Որմէ մեկնած, ահազանգ կը հնչեցուի որ մեր եկեղեցին ահաւոր վտանգի առջեւ կը գտնուի, ո-

ԼՐատփառ ապրանքներ

ԼԻՈՆ

ՀԱՑ ԱՐՈՒԵՍՏԱԳԷՏԵՐՈՒ ՑՐԴ ՍԱԼՈՆ

Յունուար 17էն 27, Լիոնի 3րդ թաղամասի քաղաքապետարանի սրահներուն մէջ(*) տեղի կ'ունենայ հայ արուեստագէտներու Լիոնի 8րդ սալոնը։ Կազմակերպիչներն են Լիոնի Շրջանի Հայ Մշակոյթի Զարգացման Ընկերակցութիւնը եւ Հայ Կիներու Լիոնի Ակումբը։

Յուցահանդէսը կը վայելէ Լիոնի քաղաքապետ-ժերակուտական ժերար Գոլոնի եւ Նորվան Եպիսկ. Զաքարեանի նախագահութիւնը։

Կը մասնակցին բազմաթիւ նկարիչներ եւ արձանագործներ՝ Ֆրանսա ծնած եւ ապրող, ինչպէս նաեւ Հայաստանէն եկած եւ պատրաստուած Ս. Պետերսբուրգի, Թիֆլիսի, Թէ Երեւանի Ակադեմիաները։

Ներկայացուած արուեստագէտներու կարգին են Ռոն-Ալփ չրջանէն Ալին Էթմէքճեան եւ Մարթին Միքայէլեան։

Ֆրանսա եկած են ու հոս ալ կը ստեղծագործեն Ազատ Զաքարեան, Արթիւր Ճորուքեան, Արէս Անթոյեան, Ատրուշ Մկրտիչեան. Ֆրանսահայ նկարիչներու կարգին կը յիշուին նաեւ Կիլամ Թումանեան եւ Յարութիւն Եկմալեան։

Ինչպէս յիշեցինք, վերոնշեալ անուններու կարգին է Ալին Էթմէքճեան, ծնած Մարսէյլ, որ երեսուն տարի է ինքնաչխատութեամբ, գնահատուած դիրքի հասած է չրանաբկի ճիւղին մէջ եւ 1984ին արժանացած է Էքս–ան–Փրովանսի Մեծ Մրցանակին։ Անդամ է Չրանաբկի եւրոպական հիմնարկին։ Մարսէյլ ծնած է նաեւ Կիլամ Թումանեան եւ ուսանած Մինչեւ տը Մոնթանեը համալսարանը։ Պորտո կ'ապրի, ուր կ'աշխատի եւ կը դասաւանդէ։ Արէս Անթոյեան Գալիֆորնիա ծնած է եւ Ֆրանսա եկած 1988ին։ Լիոն Քաղաքը գնած է իր գործերէն մէկը։ Մարթին Միքայէլեան, Լիոնցի, տեւական կերպով կը ցուցադրէ Ֆրանսայի մէջ, բայց նաեւ ՍՄՆ եւ Ճափոն։ Աղասի Զաքարեան ծնած է Երեւան եւ 1993էն ի վեր Ֆրանսա հաստատուած է. իր գործերը մրցանակներու արժանացած են։ Ճարութիւն Եկմալեան վկայուած է Հայաստանի Գեղարուեստից Ակադեմիայէն եւ գործերը կը ներկայացնէ Ֆրանսայի մէջ տասը տարիէ ի վեր։ Մասնակցած է արձանագործութեան բազմաթիւ սէնիզիոմներու եւ մրցանակներու արժանացած։

Այս հակիրճ տեղեկութիւնները լոկ նուազ գաղափար մը չեն տար անշուշտ ներկայացուած բոլոր գործերուն մասին։ Կը մնայ ցուցահանդէսը այցելել։

(*) 215 rue Duguesclin — Lyon 3e

լրութիւն չունի, տարօրինակներու չարքերու, թունաւորող արեւի մը տակ համերձ ընտանիքի մը, փոքր Աթոյ վոչնչէից ճամբաներու եւ արահետներու երկայնքին անծանօթ չիրիմներու... բայց նաեւ այն բոլոր բաներուն համար որոնք իրենց հետ կ'անյայտանան. կեանքտ եւ բուրումնաւէտ, աչխատանքի յոգնութեան եւ խնդութեան, ցաւի եւ սփոփանքի. երկրի մը հոգին)։

«Ցեղոյ, հրաւէր մը ղրկեցին ինծի...»

«Այո մեծհայրիկ, քեզի հրաւէր ղրկեցին, բայց ինչո՞ւ չգացիր»։ Այս ինչուն, շատ տարիներ վերջ գիտցաւ աղջնակը...

*
**

Իր պարզ սրտին մէջ Սմբատ, այժմ ընտանիքին մեծը, հաճոյքով կը մտածէ որ վերջապէս, Երուանդ պիտի չկարենայ մերժել տուն վերադառնալ։ Բնական է, միայն այցելութեան մը համար, յայնդր ամառը։ Եւ այն առեն Արտոյներու Ագարակը պատրաստ պիտի ըլլայ պինքը ընդունելու։

Երուանդ, որ միայն ինքզինքին հետ կը խօսակցի եւ միայն ինքզինքին կը վստահի, իր ձեւով կը մտածէ այս ճամբորդութեան կազմակերպութեան մասին։ Նոր հաճոյք մը կը զգայ մտածելով անոր վրայ։ Այս քաղաքին մէջ, որ այլեւս իրեն ալ կը պատկանի, առաջին ինքնաշարժ գնողներէն մէկը եւ կիրակնօրեայ պտոյտներու սովորութիւն կիբարկողը

Ամբողջ ընտանիքը եւ երկու չարժավար դէպի Ռէգթարոյ, դէպի Թիէնէ։ դէպի Պէրիչէի բարձունքները, դէպի մօտակայ Ալպեան լեռները։ Կիրակի առաւօտները կինը միշտ կ'ըսէ թէ գլխու ցաւ կը տառապի, տղաքը իրենց դասերը պատճառ ցոյց կուտան։ Բայց դիւրին չէ չհնազանդիլ իրեն, այնպէս որ պատրաստները նոյն ձեւով տեղի կ'ունենան եւ սրբատեղութիւնն ալ ներքնապէս կ'եփի։ Ինքնաշարժին դռներուն վրայ ազուցուած ''Ե'' եւ ''Ա'' տառերը արծաթագոյն գինանշանի մը կը կազմեն։

Երուանդի եւ իր տղոց միջեւ մթութեան խորհրդաւոր գօտի մը գոյութիւն ունի, կարծես փոխադարձ վախ մը, իրարու խոհեմ նայելու ձեւ մը որ երբեք վստահութեան չի փոխուիր։ Առաջին մանչը տասնըվեց տարեկան է, միշտ դուխժ է, միշտ դուխժը եղած է մանկութենէն ի վեր։ Երկրորդ մանչը, տասնըմէկ տարեկան, մօրը տղամ է, միշտ կը բռնէ անոր կողմը, զոր այնքան անպաշտպան կը կարծէ արեւելքցի բռնակալ ամուսինին դէմ։

Երուանդ դուրս կ'ելլէ առանց ըսելու ուր երթալը, երբեմն քանի մը օր կը բացակայի, հայ բարեկամներ կ'ընդունի, կը խօսի այդ բարբարոս եւ անհասկնալի լեզուով զոր կ'ոչմէնն չպահանջեց սորվիլ։ Կինը կը պաշտպանէ իր տղաքը այդ արիւնէն, այդ ձեւերէն, այդ սովորութիւններէն։ Եւ տղաքը, մեծնալով, իրենց անունն ալ պիտի փոխեն։

(Շար. 15)

ԱՐՏՈՅՆԵՐՈՒ ԱԳԱՐԱԿԸ

ԱՆԹՈՆԻԱ ԱՐՍԼԱՆ

Թարգմանեց՝
ՎԱԶԳԻՆ ԲԱՄՊԱԿԵԱՆ

ՄԱՍ ԱՌԱՋԻՆ

ՄՄԲԱՏ ՀՕՐԵՂԲԱՑՐ

Այսպէսով, աղջնակը, առաջին անգամ ըլլալով կը դիտէ պատուհանէ մը դուրս, որ ճաշակի, անուշ զգացումի եւ հեռաւոր համի երազին միջնորդութեամբ, կը բացուի իր կորուսեալ Հայրենիքին վրայ։

Բնական է իրեն ծանօթ են լոգումը, դուրապիէն, չաղարդման, զատաիֆը, վիէննական դիւիֆըլները, արեւելեան բոլոր անուշեղէնները որ Թանթ Հանրիէթ ամէն իրիկուն ճեղքելով փողոցը, հաւատարիմ Մարիամին հետ տուն կը բերէ։ Բայց մեծհայրը անոնց վրայ աւելցուց հիմա ուրիշ բան մը. բոյրերու եւ հայրերու ապրող իրականութիւն մը, իրական անունդ մը, հայրենաբաղձութեան անունդը (երկրի մը համար որ այլեւս գո-

CROIX BLEUE DES ARMENIENS DE FRANCE

SECTION D'ASNIERES

Fêtons Noël

Pour fêter Noël en famille dans une ambiance chaleureuse arménienne la Section d'Asnières de la CBAF organise un dîner dansant à l'occasion du Noël arménien :

le samedi 7 janvier
salle Lavergne, 11 rue Robert Lavergne
92600 Asnières
animé par
MARTEN YORGANTZ

Réservations :
- **Araxie: 01. 48. 41. 54. 23**
- **Suzanne: 01. 47. 93. 70. 86.**

□

ՏԷՍԻՆԻ ԵՐԵԿՈՅԹԸ

Գիտե՛ք, որ բոլորդ կը սպասէիք կապոյտ Խաչի "Պէօրէկ"ի ճաշին... Ուրեմըն, ահա կրկին, մեր բազմատեսակ "պէօրէկ"ները համտեսելու համար, հըրամեցէ՛ք Տէսինի Հայ Մշակոյթի Տունը, Շաբաթ Յունուար 21ի իրիկուան ժամը 20:30էն, նուագով, երգով, պարով՝ ուրախ երեկոյթ մը, որու գինը միա՛յն 15 եւրօ է:

Ձմռան՛ք ձեր տեղերը ապահովելու, հեռաձայնելով Ռօզին՝ 04-78-49-19-44:

□

ՃԱՇ – ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆրանսահայ կապոյտ Խաչը Պէլֆոնթէնի կայանի յոթելեանին առիթով, Լիոնի շրջանին մէջ կազմակերպած է պարանոյկ երեկոյթ մը՝

Շաբաթ, Յունուար 28,
ժամը 20էն սկսեալ

"Նովոթէլ-Պրոն"ի չքեղ սրահներուն մէջ:

Եկէք միասին փչենք այս տարեդարձին 50 մոմերը, մանաւանդ կայան յաճախած նախկին եւ նոր աշակերտներու, անոր մաս կազմող անօրէնին, դասատու եւ հսկիչներուն հետ, որոնց յուշերուն մէջ քանդակուած կը մնայ Պէլֆոնթէնի կայանը:

Այս բացառիկ երեկոյթին իր ներկայութիւնը կը բերէ Ամերիկայէն մանաւորապէս ժամանող հանրածանօթ

ԱՏԻՍ ՀԱՐՄԱՆՏԵԱՆ

մասնակցութեամբ Ա Ն Ի նուագախումբին:

Ճաշագին՝ 55 եւրօ,
երախաներու համար՝ 40 եւրօ:

Ամսապարեցէք չուտով հայթայթելու ձեր տեղերը, հեռաձայնելով՝
04·78·45·17·55 կամ 04·74·04·74·97 թիւերուն:

□

Section **«A. Tathéossian»**
de PARIS

Séjour familial à Bellefontaine

12 AU 19 FEVRIER

La Section «Archalouys TATHEOSSIAN» de Paris organise son séjour familial dans le centre de vacances à Bellefontaine (JURA).
Ambiance arménienne assurée!!!
Venez avec vos enfants, petits-enfants ou amis et rejoignez-nous sur les pistes de ski, de luge ou tout simplement dans le Centre!!!
Renseignements et inscriptions auprès de :
- Araxie **01. 39. 83. 71. 19** (19h à 21h);
- Alice **01. 42. 93. 03. 56** (19h à 21h).

Date limite d'inscription :
15 JANVIER

ՀԱՄԱՍԿԱՅԻՆ HAMASKAINE

ՓԱՐԻԶ

ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ
դասախօս, մանկավարժ, բննադատ
ԳՐԻԳՈՐ ՇԱՀԻՆԵԱՆ-ի
հետ
իր "ՎԵՐԱԴԱՐՁ" գրքին
Հրատարակութեան առթիւ:

Խօսք կ'առնէ՝
ԳՐԻԳՈՐ ՊԸՂՏԵԱՆ
Ուրբաթ, Յունուար 13, ժամը 20·30ին
Փարիզի Հայ Մշակոյթի Տան մէջ
17 rue Bleue — 75009 Paris

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Փարիզի Ս. Յովհաննէս-Մկրտիչ Մայր Տաճարի Հոգաբարձութիւնը Ս. Յարութեան առթիւ չնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները.-

Տիկին Գաթրին Մէնուշէ 30 եւրօ: Պ. Ժան-Մարք Թոգաթլեան 20, Տէր եւ Տիկին Մ. Հաչմանեան 80, Տիկին Սոնիա Մասին-Տակիլճեան 100, Օր. Ժանին Փրիկեան 60, Տէր եւ Տիկին Յովակիմ Տէմիր 15, Տէր եւ Տիկին Պահապեանի յիշատակին, Պ. Անդրանիկ Պահարեան 100, Տէր եւ Տիկին Սիլվէն Սթամպուլեան 80, Տէր եւ Տիկին Ժան-Հիւկ Քիւապիւեան 100, Պ. Վազգէն Մելոնեան 100, Տիկին Անահիկ Լըհէրիսէ 60, Տէր եւ Տիկին Ժան Այվազեան 25, Օր. Մաուլէն Իւթիւճեան 50, Տիկին Լիլիան Աւաքելեան 20, Օր. Սոֆի Պայիքեան 100, Տէր եւ Տիկին Մհէրան Տէմիր 150, Օր. Ֆրանսին Գազանճեան 15,24, Տէր եւ Տիկին Ֆիլիփ Լասիր 120, Տէր եւ Տիկին Խոսւար Ճըռճըռեան 15, Օր. Մարի-Ժան Գէմէճեան 20, Տիկին Աչխէն Սվաճեան 100, Տիկին Աւէլէթ Մաղազաճեան 35, Օր. Հիւկէթ Օհանեան 500, Պ. Ալպէր Տէրտէրեան 300:

TELEVISION
CANAL +

le dimanche **8 janvier à 12h30**

Diffusion d'un reportage sur l'**«affaire AXA»** relative au paiement des assurances vie aux descendants des victimes du génocide arménien.

Imprimé sur les Presses
du Journal «HARATCH»
83 rue d'Hauteville 75010 Paris
Siret : 571 027 317 000 15
Commission Paritaire : N° 0609 K 84976

ԾՆՈՒՆԴ

Ա. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ–ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՐԻԶ

ՈՒՐԲԱԹ, Յունուար 6·–
Տօն Ծննդեան
եւ Աստուածայայտնութեան Փրկչին

Սկիզբ ժամերգութեանց՝ ժամը 8·30ին,
Պատարագ՝ ժամը 10·30ին:
Կը պատարագէ՝
ԳԻՒՏ ԱՐՔ. ՆԱԳԱՇԵԱՆ
Հայրապետական Պատուիրակ
եւ Առաջնորդ Փարիզի
Պատարագի աւարտին Ջրօրհնէք կը կատարուի:

ՇԱԲԱԹ, Յունուար 7·–
Բ. Օր Սուրբ Ծննդեան

Սկիզբ ժամերգութեանց՝ ժամը 9ին:
Ծննդեան պատարագ՝ վասն Յիշատակի Մեռելոց:
Առ այդ, պատարագի աւարտին Հոգեհանգիստ կը կատարուի վասն Համօրէն Նիջեցելոց:

ԿԻՐԱԿԻ, Յունուար 8·–
Գ. Օր Ծննդեան

Կը պատարագէ՝
ԳԵՂԱՐԴ ԱՐՔ. ՎԱՀՈՒՆԻ
Սկիզբ ժամերգութեանց՝ ժամը 8·30ին:

MAISON ARMENIENNE
DE LA JEUNESSE
ET DE LA CULTURE
12-14 rue Saint-Bazile, Marseille 1er
☎ 04 91 50 15 09

Super Loto

Dimanche 15 janvier
à 15 heures
Venez nombreux
Ambiance cordiale et chaleureuse

Date à retenir

LA CROIX BLEUE DES ARMENIENS DE FRANCE
organise
Une grande soirée de Gala
le samedi 28 janvier à 20 heures
au Chalet de la Porte Jaune
à Vincennes
Pour fêter le 50ème anniversaire de sa colonie de Bellefontaine
Renseignements : 01 53 34 18 18

LE PERE NOEL
vous attend nombreux, accompagnés de vos amis à

L'ARBRE de NOËL de l'école TEBROTZASSERE

Le dimanche 8 janvier à partir de 12 heures
à la salle des fêtes **«Thierry le Luron»**
9 Boulevard du Midi 93340 Le Raincy

PLEIN DE NOUVEAUTES VOUS ATTENDENT

Des animations sont prévues
Stands de jeux — Spectacle musical — Magicien —
Chorale de l'Ecole

DISTRIBUTION DES CADEAUX PAR LE PERE NOEL

Renseignements à l'Ecole Tebrotzassère : 01. 43. 81. 01. 72

Accès autoroute A3 : Sortie Villemomble Le Raincy
Gare de Villemomble Le Raincy RER (Eole)
Ligne Paris Chelles — Salle à 200 mètres

—— ENTREE GRATUITE ——

Ս. ՕՕՂՈՍ-ՊԵՏՐՈՍ ԱԼՖՈՐՎԻԼ

ՈՒՐԲԱԹ, Յունուար 6·–
Առաւօտեան ժամերգութիւն՝ ժամը 9ին,
Պատարագ՝ ժամը 10ին,
Ջրօրհնէք՝ ժամը 12ին:

ՇԱԲԱԹ, Յունուար 7·–
Առաւօտեան ժամերգութիւն՝ ժամը 9ին,
Պատարագ՝ ժամը 10ին,
Հոգեհանգիստ վասն համօրէն ննջեցելոց:

***

ՎԱՐԴԱՓԱՅ Ս. ԽԱՉ ԱՐՄՈՒՎԻԼ

ՈՒՐԲԱԹ, Յունուար 6·–
Ժամերգութիւն՝ ժամը 9ին,
Պատարագ՝ ժամը 10·30ին,
Ջրօրհնէք՝ ժամը 12ին:

ՇԱԲԱԹ, Յունուար 7·–
Պատարագ՝ ժամը 10·30ին,
Հոգեհանգիստ՝ ժամը 12ին:

***

Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ ՇԱՒԻԼ

ՈՒՐԲԱԹ, Յունուար 6·–
Պատարագ՝ ժամը 10ին,
Ջրօրհնէք՝ ժամը 12ին:

ՇԱԲԱԹ, Յունուար 7·–
Պատարագ՝ ժամը 10ին,
Պատարագի աւարտին՝ Հոգեհանգիստ:

***

Ա. ՅԱԿՈԲ - ԼԻՈՆ

ՈՒՐԲԱԹ, Յունուար 6·–
Առաւօտեան ժամերգութիւն՝ ժամը 8·30ին,
Պատարագ՝ ժամը 10ին,
Ցաւարտ պատարագի Ջրօրհնէքի արարողութիւն կը կատարուի:
Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝
ՆՈՐՎԱՆ ԵՊԻՍԿ. ՋԱՔԱՐԵԱՆ
Հայրապետական Պատուիրակի
Փոխանորդ
Ռոն-Ալփի Հայոց

Պատարագի երգեցողութիւնները կը կատարուին եկեղեցւոյս Կոմիտաս երգչախումբին կողմէ, ղեկավարութեամբ՝ Պ. Յովհաննէս Պէրպէրեանի:

ՇԱԲԱԹ, Յունուար 7·–
Պատարագ՝ ժամը 10ին,
Կը պատարագէ՝
ԻՍԱՀԱԿ Ա. ԲՀՆՑ. ՀԷՔԻՄԵԱՆ

***

ՄՐԲՈՑ ԹԱՐԳՄԱՆՉԱՑ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ ՄԱՐՍԷԼ

ՈՒՐԲԱԹ, Յունուար 6·–
Առաւօտեան ժամերգութիւն՝ ժամը 8·30ին,
Հանդիսաւոր պատարագ՝ ժամը 9·45ին:
Ջրօրհնէքի աւանդական արարողութիւն:
Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝
ՋԱՏԻԿ ՎՐԴ. ԱԻԵՏԻՔԵԱՆ
Հոգեւոր հովիւ
եւ կաթողիկոսական Պատուիրակի
Փոխանորդ
Հարաւային Ֆրանսայի Հայոց
Պատարագը կ'երգէ Սահակ – Մեսրոպ երգչախումբը, ղեկավարութեամբ՝ Պ. Խաչիկ Եըլմազեանի:

ՇԱԲԱԹ, Յունուար 7·–
Պատարագ՝ ժամը 10ին:
Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝
ՋԱՏԻԿ ՎՐԴ. ԱԻԵՏԻՔԵԱՆ

***

ՍԷՆ ԼՈՒԻ - ՍՈՒՐԲ ԳԷՈՐԳ

ՈՒՐԲԱԹ, Յունուար 6·–
Պատարագ՝ ժամը 10ին,
Ջրօրհնէք՝ ժամը 11·45ին:
Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝
ՇԱՀԱՆ Ա. ԲՀՆՑ. ՏԷՏԷԵԱՆ
Հոգեւոր հովիւ
Պատարագը կ'երգէ եկեղեցւոյ երգչախումբը, ղեկավարութեամբ՝ երիցուհի Եղիսաբէթ Տէտէեանի:

ՇԱԲԱԹ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ 7
SAMEDI
7 JANVIER
2006

LE NUMERO: 1,20 €

ՀԱՅԿ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ (1884 - 1957)

HARATCH

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE FONDE EN 1925

DIRECTRICE : ARPIK MISSAKIAN

83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
TEL. : 01 47 70 86 60 — FAX : 01 48 00 06 70
COURRIEL (E-MAIL) : jharatch@aol.com

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 250 եւրօ — Վեցամսեայ : 135 եւրօ
Արտասահման : Տար. 300 եւրօ (Ամէնօրեայ առաքում)
270 եւրօ (Շաբաթական առաքում) — Հատը : 1,20 եւրօ
C.C.P. PARIS 15069-82 E

81ՐԴ ՏԱՐԻ - ԹԻՒ 21.362 — Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN — 81e ANNEE — N° 21.362

ՕՐՈՒԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՑԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՇԱՐՈՆԻ առողջական վիճակին մասին մանաւանդ նորութիւն մը չկար Յունուար 6ի առաւօտուն: Նախորդ օրուան կրկնակ զործողութիւններէն ետք, կը պնդուէր ազդու խնամքի բաժանմունքը, ուր կը մնար 48 ժամուան համար արուեստական մահաքունի մէջ: Կիրակի օր մէյն յայտնի կրնար ըլլալ թէ ի՞նչ է բուն վիճակը, բայց եւ այնպէս եթէ նոյնիսկ ողջ մնար, անկարելի էր որ իր պաշտօնը կարենար կատարել: Ընդհանուր մտահոգութիւն եւ յուզում մը կը տիրէ աշխարհի մէջ, թէեւ նոյնիսկ Իսրայէլի մէջ, ծայրայեղ Իսրայէլացիներ կը զտնեն որ իր պատիժը կը կրէ, Գազայի զօտիին պարպումին պատճառաւ: Դիժզոհ չէ նաեւ Համասը: Ամէն պարագայի մէջ, Շարոն կշիռ ունեցող անձնաւորութիւն մըն էր, ծանօթ նաեւ որպէս կոչտ ու կոպիտ մէկը, որու զոհ զացած են չատեր: Մասնակցած է բոլոր պատերազմներուն, Իսրայէլի գոյութենէն առաջ իսկ: Ծաւալապաշտ քաղաքականութիւնը վարած է, երբ նախարար էր, զաղթավայրեր հաստատելով, ապա ըստիպուած եղած է պարպել, երբ նախարարապետի պաշտօնը պարտադրեց այլ զիջումներ: Անհաւանական չի նկատուիր նաեւ, որ կաշառակերութեան վերջին ամբաստանութիւնները ազդած ըլլան իր առողջական վիճակին վրայ: Անցեալին դեր խաղացած է նաեւ (1982) Լիբանան եւ պատասխանատուութիւն ունի Սապրայի եւ Շաթիլայի Պաղեստինցիներու ջարդերուն մէջ, երբ Պաշտպանութեան նախարար էր: Վարչապետ էր 2001 Փետրուար 6էն ի վեր: Դեռ չէր մեռած Յունուար 6ի առաւօտուն, բայց դամբանականները մրցակցութեան ելած էին:

ՎԱՆԻ մէջ, Թուինային դումէ երրորդ երախայ մըն ալ մեռած է Յունուար 5ին: Քոյրն էր նախորդ երկու մեռեալներուն, որոնցմէ վարակուած էր: Վախ կայ որ ուրիշներ ալ զոհ երթան: Առաջին անդամն է որ այս դէպքերը կը պատահին Հարաւ-Արեւելեան Ասիոյ նդուբս: Կասկած կայ որ այս երրորդ զոհը քրոջմէն եւ եղբօրմէն վարակուած է եւ ոչ հաւ ուտելէն եւ այդ առընչութեամբ Ապահովութեան Ֆրանսական գործակալութեան ընդհանուր տնօրէնութիւնը յայտարարած է. "Յարդ նոյն ձեւի վարակումներ են: Իսկ եթէ ամէն անձ վարակում կայ, նոր կայութեան մը դէմ յանդիման ենք":

ԻՐԱՔԻ ջարդերը չեն դադրիր եւ Յունուար 5ը ամէնէն արիւնալի օրը եղած է երկրին համար: Մեռեալներու թիւը 140ի հասած էր յայտրդական ոճրափորձերու հետեւանքով: Ալ-Զարքաուի "ամբողջական պատերազմ" կը մղէ չիիներուն դէմ, ինչպէս խոստացած էր: Ըստ պաշտօնական աղբիւրներու, մինչեւ հաչիւով օրական 20 Իրաքցի կը մեռնի: Ահաբեկչական արարքներու աստիճացումը կը բացատրուի նաեւ անով, որ քանի մը օրէն պիտի հրապարակուին երեսփոխանական ընտրութիւններու արդիւնքները: Նպատակ կայ արգելք հանդիսանալու որ ազգային բնոյթ ունեցող կառավարութիւն մը կազմուի:

ՖՐԱՆՍԱՑԻ Արտաքին նախարարը Ֆ. Տուսթ-Պլազի, Յունուար 5ին այցելած է Լիբիոյ պուլկար հիւանդապահուհիներուն եւ պաղեստինցի բժիշկին, որոնք 7 տարի է բանտն են, այն մեղադրանքով որ դիտակցաբար սիտա ներարկած են հիւանդանոցի մը մանուկներուն: Ֆրանսայի նախարարը ծրագիր մը ներկայացուցած է Լիբիոյ իշխանութեան, որ կրնայ դրական հետեւանք ունենալ:

ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ իշխանութիւնները որոշած են երեք օրով յետաձգել 650 տուտանոյ պաղեստինցիներու արտաքսումը: ՄԱԿ-ի Գաղթականաց Գերագոյն մարմինը դիմումի կատարած է, որպէսզի կարենայ քննել ամէն մէկուն պարագան:

ՄԵՔՔԷի մէջ, Յունուար 5ին առնուազն 20 ուխտաւորներ մեռած են եւ 49 ուրիշներ ալ վիրաւորուած են, երբ չէնք մը փլած է, մինչ հարիւր հազարաւոր ուխտաւորներ կը պատրաստուէին Հաճի ծէսը զործադրել (ամէն մահմետական պէտք է զոնէ մէկ անգամ Մեքքէ երթայ, ինչ որ Հաճն է):

ՓԱՐԻԿ ՏԻՎԷՃԵԱՆ, ձայնասփիւռի էՓ. Թէ. էլ. կայանէն արտայայտուած է փետրուար 23ի օրէնքին 4րդ յօդուածին մասին եւ ըսած է թէ երեսփոխանները իրաւունքն ունին "իրենց կարծիքը տալու պատմութեան մասին", եթէ նոյնիսկ անշուշտ չեն կրնար զայն պարտադրել: Ինչ կը վերաբերի գաղթատիրութեան "դրական դեր"ին, կը պնդէ որ "պատմարանները պատմութեան տէրը չեն", բայց կողմնակից է որ այդ յօդուածը կրկին չարադրուի:

ԹԻՐԻՆ ՔՈՒԹ (Աֆղանիստան), Յունուար 5ին ամէնասպանդական ոճրափորձ մը զործուած է թակարդ կառքի մը միջոցաւ, կառավարական չէնքի մը դէմ: 10 մեռեալ եւ 50 վիրաւորներ կային:

ԻՐԱՆ ասպարէզ կը կարդայ միջազգային հասարակութեան, յայտարարելով որ պիտի վերսկսի "հիւլէական իր խաղաղ ծրագիրը", ինչ որ վրդոված էր ԱՄՆ-ը: Ուաշինկթընն կ'ուզէր որ իր դաշնակիցները յաւելեալ միջոցներ ձեռք առնեն Իրանի դէմ, կասեցնելու համար հիւլէական իր նպատակները: Ուաշինկթընն չէ յայտնած նաեւ որ ինք ալ մատ ունի ըստեղծուած կացութեան մէջ: Ապրիլ, հրապարակ եղած է ձէյմս Ռիզընի մէկ հատորը՝ "Պատերազմական վիճակ, ՍԻԱ-ի եւ Պուշի կառավարութեան գաղտնի պատմութիւնը", որ նոր գաղտնիքներ կը յայտնէ հեռաճայնային գաղտնի ունկընդրութիւններէն ետք: Կը պարզուի որ ՍԻԱ-ն յատակագիծեր յանձնած է Թեհրանի, որ թոյլ կու տայ հիւլէական ռումբ չինել: Ի՞նչպէս եղած է: Գործողութիւնը կը կոչուի "Մերլէն", ՍԻԱ-ն ծրագիր մը կը յօրինէ որ թոյլ կու տայ փոստատուղթեր փոխանցել Իրանցիներուն, ուր գիտակցաբար սխալներ կան եւ զիրենք պիտի առաջնորդէ սխալ ճամբու մը վրայ եւ ժամանակ պիտի կորսնցնեն: Այդ ընելու համար կը դիմեն ռուս դասալիքի մը, հիւլէական ճարտարագէտ, որ ամիսը 5.000 տոլար կը զանձէ ամերիկեան գաղտնի գործակալութենէն (ՍԻԱ) բան մը չընելու համար եւ ամուր կը վրատահին: Մարդը, սակայն, կը խարէ Ամերիկացիները եւ փոստաթուղթերուն ընկերացող նամակի մը մէջ, կը զգուշացնէ Պարսիկները, աւելցնելով որ դրամի փոխարէն սպրդած սխալներուն ճշդումները կ'ընէ: ՍԻԱ-ի մասնագէտները իրենց մտքէն չեն անցուցած նման բան մը ու ներկայիս ալ կը չանան կացութիւնը փրկել, ըսելով թէ չատ սխալներ կան հատորին մէջ:

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ նախագահը, Ղոմի մէջ նոր յարձակում մը գործած է Իսրայէլի դէմ, անդրադառնալով Շարոնի վիճակին: Յայտարարած է "պէտք է յուսալ որ Սապրայի եւ Շաթիլայի ոճրագործը ժամ առաջ կը մեռնի": Հրապարակային եւ ելոյթին մէջ, Ահմատինեճատ իսկ ուղղելով արեւմտեան պետութեանց, աւելցուցած է. "Ինչո՞ւ այսքան չար եւ կաշառակեր վարչակարգ մը կը պարտադրէք ձեզի ձեզի ազգերուն. արդեօք անոր համար որ Ողջակէզը պատմական սո՞ւտ մըն է":

ՄԱՆՇԻ բացը հինգ նահանջներ կորսուած են Յունուար 5ին, երբ ձկնորսի իրենց նաւը՝ Գլարն Ֆամիլ ընկղմած է: Հանդիսական կը նկատուէր որ բախում մը պատահած է ուրիշ նաւու մը հետ: Վեցերորդ նահանջին, հրաշքով փրկուած է:

ՄԱՔՍՍԱՑԻՆ 46 ԼԵՀ պաշտօնեաներ, որոնց մէջ Լոճի մաքսային սպասարկութեան պետը, ամբաստանուած են կաշառակերութեամբ եւ ոճրային խումբի մը անդամակցութեամբ: Անցեալ շաբթու ալ 45 ուրիշներ մեղադրուած էին լեհ - ուկրանական սահմանին վրայ:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՁԱԿԱՏ

ԳԱՐԵԳԻՆ Բ.Ի Ս. ԾՆՈՒՆԴԻ ՊԱՏԳԱՄԸ

Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը Գարեգին Բ., ինչպէս ամէն տարի, Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնէն հրապարակուած պատգամով ողջունած է աշխարհասփիւռ Հայութեան Ս. Ծնունդի տօնը: Ան չեշտած է նաեւ բով ծառայերու կեղեքումներէն, հալածանքներէն աշխարհով մէկ ցրուած, սփռուած Հայութեան իր եկեղեցիին եւ հայրենիքին ջնորհիւ պահպանուած միասնութիւնը: Իր խնդրանքը ուղղած է Աստուծոյ որ բարօրութեան եւ հոգեւոր պայծառութեան մէջ պահէ մեր ժողովուրդը, յաղթութեամբ պսակէ Արցախի ազատ ապրելու իրաւունքն ու Հայոց Ցեղասպանութեան ճանաչումի եւ դատապարտումի արդար պահանջքը:

*
**

ԿԱԶԻ ԳԻՆԸ ՏԱԿԱՒԻՆ ՁԷ ՈՐՈՇՈՒԱԾ

Ռուսական կազի գինին յաւելումին առընչութեամբ տակաւին ոչ մէկ համաձայնութիւն գոյացած է Երեւանի ու Մոսկուայի միջեւ: Սկզբունքով Յունուար 1-էն Հայաստան եւս, ինչպէս նախկին խորհրդային միւս հանրապետութիւնները, աւելի սուղ պիտի վճարէ ռուսական կազը. սակայն հազար խոր. մեթրին մինչեւ այսօր վճարուած 56 տոլարի գինը պիտի մնայ մինչեւ որ վերջնական համաձայնութիւն գոյանայ երկու երկիրներուն միջեւ: Երեւան կը յուսայ հաստատաքար տրամաբանական յաւելում մը դիմադրաւել բաղդատմամբ Վրաստանին եւ Ուկրանիոյ որոնց պարտադրուած կազի գինը առաւելաբար քաղաքական բնոյթ ունի:

*
**

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ Ա.ԶԱՏՈՒԹԻՒՆ

"Ուոլ Սթրիթ Ճըրնըլ"ի կողմէ կատարուած դասաւորում մը 161 երկիրներու ցանկին վրայ 27րդ տեղը զետեղած է Հայաստանը, տնտեսական ազատութեան տեսակէտէն: Հարցախոյզը որ ամէն տարի կը կատարուի ԱՄՆ-ու հանրապետական չրջանակներու կողմէ, նկատի կ'առնէ առեւտրական քաղաքականութեան, արտասահմանեան ներդրումներու, աշխատավարձերու եւ գիներու չափանիշները: Հայաստան այդ նկատումներով համարուած է տնտեսապէս "ընդհանուր առումով ազատ" երկիր մը, Ճաիոնի հետ նոյն դիրքով: Վրաստան 68րդ դիրքի վրայ է, Թուրքիան՝ 85րդ: Դասաւորման առաջին տեղերը զբաւած են Հոնկ Կոնկը, Սինկափուրը, Իրլանտան, Լիւքսանպուրկը եւ Մեծն Բրիտանիան:

*
**

ՄԱՐԶԱԿԱՆ

ՏԱՍԸ ԼԱԽԱԴՈՑՆԵՐԸ

Դեկտեմբերի վերջին օրերուն հրապարակուած են Հայաստանի մարզական լրագրողներու դաշնակցութեան հարցախոյզին արդիւնքները որոնցմով կը պատրաստուի տարուան տասը լաւագոյն մարզիկներուն ցանկը: Անակնկալ չէ, տեսնել որ զոյն կը դլխաւորէ ճատրակի աշխարհի բաժակի ախոյեան Լեւոն Արոնեանը: Կը յաջորդեն Արմէն Նազարեան (Ժիւռյի Եւրոպայի առաջին հայ ախոյեանը), Մովսէս Կարապետեան (յունահռոմէական ոճի ըմբշամարտի Եւրոպայի ախոյեան), Արտակ Մայումեան (կռիւամարտի աշխարհի ախոյենութեան պրոնզէ մրցանակակիր), Մարտին Պէրպէրեան (ազատ ոճի ըմբշամարտի աշխարհի պրոնզէ մրցանակակիր), Նորայր Բախտամեան (նըշանառութեան Եւրոպայի փոխ ախոյեան), Ռոման Ամոյեան (յունա-հռոմէական ոճի ըմբշամարտի փոխ ախոյեան), Աշոտ Դանիէլեան (ծանրաբարձութեան Եւրոպայի պրոնզէ մետալի տէր), Լաերտ Աւագեան (սամփոյի աշխարհի փոխ ախոյեան), Արսէն Մելիքեան (ծանրաբարձութեան Եւրոպայի պրոնզէ մետալի տէր):

ՎԱՂԸ՝

«ՅԱՌԱՋ - ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ»

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

Վաղը լոյս կը տեսնէ "Յառաջ - Միտք եւ Արուեստ"ի նոր (320) թիւը հետեւեալ բովանդակութեամբ.-

վահագն հիւանդ
կամ փայլակ Միքայէլեան

ԳՐ. ՊՂԼՏԵԱՆ

եւ

փայլակ Միքայէլեանի ընտանիքը
Հրանդ Բալուեանին

ՄԵԾԵՐԸ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՆԵՐՈՒՆ ՄԱՍԻՆ

Սերունդներու բախում, իրերամերժում լսուած բառերը ո՛չ մէկ ընկերութեան մենաշնորհներն են: Ամէն չրջանի, ամէն վայրի մեծն ու փոքրը, աւագ սերունդն ու երիտասարդութիւնը, տարբեր աշխարհներու պատկաներու տալաւորութիւնը կ'ունենան ընդհանրապէս: Ո՛չ առաջինները կ'ուզեն յիշել իրենց ածնական անցեալը, ոչ ալ միւսները կրնան իրենք զիրենք զետեղել իրենց ծնողքին, կամ մեծ ծնողքի դիրքին մէջ, որպէսզի բախումները մեղմանան, հաստատուի փոխադարձ ըմբռնումը, լայնախոհութիւնը: Կա՛ն անչուշտ այդ յաղողութիւնը արձանագրածները, բայց ընդհանուր առումով, տարբեր սերունդներ տրամագիծին հանդիպակաց կողմերը կը գտնուին:

Ինչ կ'ըլլայ պարագան երբ այս ընդհանուրը աւելի՛ եւս չեշտուած ըլլայ իւրայատուկ բացառիկ պայմաններով. այնպէս, ինչպէս է օրինակ Հայաստանի նման երկրի մը կացութիւնը այսօր, խորհրդարդային 70 տարուան տաքին ու մանաւանդ պաղին յաջորդած անկախութեան մէկուկէս տասնամեակէն ետք: Գրեթէ ամբողջովին նոր սերունդ մը հասած է երկրին մէջ ուր ընկերային, սընտեսական, բարոյական, մտայնութիւններու մարզերուն մէջ ամէն բան ոչ միայն փոփոխութեան ենթարկուած, այլ հիմնովին չրջուած է: Հարցը լաւի ու չէչի հարց չէ: Ամէնէն ժխտական, անընդունելի նկատուած վարչակարգն այ չի կրնար լաւ կողմեր, դրականներ չունենալ, եթէ մարդ կամաւոր կոյր, կամ հիւանդագին կերպով յամառ չէ: Փոխադարձաբար, ամէնէն կատարեալ, ազատամիտ, ժողովրդավար նկատուած համակարգն ալ չի կրնար թերութիւններէ ամբողջովին զերծ ըլլալ:

Հայաստանի պարագային ամէնուն ծանօթ է թէ կայ երիտասարդութեան տոկոս մը որ ամէն չափացածութիւն, պերճանք կրնայ արտօնել ինքն իրեն, չնորհիւ լայն միջոցներու տէր հօր մը որ կարող է զբրեթէ ամէն բան գնելու. համալսարան մուտքի "տոմս"էն մինչեւ վերջին արտադրութեան առձեռն հեռաձայնը, կամ ինքնաշարժը: Կայ, բնականաբար, միւս մեծամասնութիւնն ալ որ կ'ապրի դժուարութիւններու, երբեմն զրկանքներու տարբեր աշխարհի մը մէջ: Ընտանիքին ամենապէս նեցուկ ըլլալու պարտաւորութիւնը զայն կը մղէ աշխատանքի, մինչ անզործութիւնը երկրին ամէնէն ծանրակչիռ հարցն է: Շատեր կան որոնք չեն կրնար բարձր ուսման "պերճանքը" վայելել, ատոր դառնութիւնը կրելով ամէն օր: Ուրիշներ աշխատանքի ասպարէզին նեղ կարելիութիւնները կը ճգնին տարբեր ձեւով փոխարինել, երբեմն մինչեւ իսկ անընդունելի միջոցներու դիմելով: Բայց ան որ կը չրջի Երեւանի մայր պողոտաներուն վրայ, կը տեսնէ առաւելապէս առաջին խումբին պատկանողները ու երբեմն այցելուներու զատումները անդամ այդ մոլորեցնող հիմով կ'ըլլան երբ երկրին, մարզոց, կացութիւններու ծանօթութիւնները շատ սահմանափակ են:

Ինչպէս կը տեսնեն, կը զատեն նեքսի մարդիկը, տեղացիները, մանաւանդ անոնց յիուն վերինները, այսօրուան 18-20 տարեկանները: Հարցումը ուղղած է "Զորրորդ իշխանութիւն" թերթը (Դեկտ. 17) ու արձանագրած պատասխանները: Մեծերը ամէնէն աւելի քննադատած են նորերուն մակերեսայնութիւնը, հաճոյատ – կապուտը, երկրին անցքերուն, սպառային նկատմամբ անտարբերութիւնը:

Երբ կ'ըսուի մակերեսայնութիւն, ատոր մէջ տեղ ունին ուսումի, գիրքի, լուրջ բաներու հանդէպ անփութութիւն - արհամարհանքը, թափթփած լեզուն, համացանցի նման միջոց մը միայն ծանօթութիւն հաստատելու, չատախօսութեան դործիք նկատելու թեթեւամտութիւնը, եւլն.: Երբեմն կը տրուին համեմատական անդրադարձներ ալ: "Ես չեմ ասում որ մերը մտաւորականների սեղուդ էր" կ'ըսէ մէկը· բայց կը յիշէ թէ ամէնէն տկար ուսանողն ալ գրադարան կ'երթար, կը կարդար· նուազագոյն բաներ մը կը գիտնար: Հիմակուա՞նն ը՞րը· «Քանի՞ տոկոսը գիտի ինչ գրադարան կան Երեւանում եւ ընդհանրապէս ի՞նչ է գրադարանը: Ես մարդ գիտեմ, որ նոյնիսկ գրադարանի եւ գրախանութի տարբերութիւնը չի հասկանում»: Այս կնոջ քննադատութեան առարկան առաւելաբար աղջիկներն են որոնց միակ մբտածումը սիրուն հագուիլ, հեռախօս ունենալ, տղաներու ուշադրութեան կեդրոնը գտնուիլն է: «Ցետոյ էլ ասում են ինձ մշակոյթ ունենք: Ո՞ւմ է պէտք այդ մշակոյթը, եթէ մեզ՝ Հայերիս այն չի հետաքրքրում» կ'ըսէ նոյն տիկինը:

64 տարեկան Վարազդատը դժգոհ է որ աղջիկները իսկ ժարկոնով կը խօսին: «Գլագէտ հայերէնով ոչ մէկը չի խօսում: Երեւի չգիտեն էլ»: Կը քննադատէ ուսուսերէն, անգլերէն բառերու գործածութիւնը: Կը զանգատի մեծերու հանդէպ յարգանքի պակասէն: Իրենք գլխիկոր կը լսէին մեծերու դիտողութիւնը, հիմակ՝ ականջները ոչ միայն ականջ չեն կախեր, այլեւ կը պատասխանեն վիրաւորելով, կոպտելով:

Ուրիշ պատասխանողի մը ճաշակով չէ ուշադրաւ փայլունը, պոռոտը: "Հաղնըւելու կուլտուրա" չկայ: Շուկայ երթալու համար իսկ "զուգւում – զարդարւում են ոսկեղէնով, չգիտեմ ինչով": ..."Շալվարները փայլուն են «պլպլան», դուրս են գալիս բաղաբ՝ ամբողջ բաղաբը փայլում է":

70 տարեկան Արմէնը մտահոգ է երկրին մասին երիտասարդներու հետաքրքրութեան պակասին. անտարբեր գտնըուած են, օրինակ՝ սահմանադրութեան փոփոխութեան, չեն մասնակցած հանրաքուէին: "Ցետոյ էլ ընդդիմութեանն են մեղադրում որ ոչ մի բան չարեց: Է, ինքը չարեց, դուբ անէիբ": Այսօր պատասխանները ու պապիկները հանրահաւաքներուն կ'երթան: Վաղը՞: "Մենք մեծ ենք, կը մեռնենք, կը գնանք, ձեզ հետ ի՞նչ ա լինելու" հարց կու տայ ան:

Թամարան չատ իրատես մօտեցումով կը վերաբերի ներկայ երիտասարդութեան. դիտակից է թէ ժամանակները, մարդիկը կը փոխուին. երկաթէ վարագոյրին բացուելէն ի վեր կարելի է անարդել ֆիլմեր դիտել, տեսնել թէ ինչ բաքեր կան Արեւմուտքի մէջ: Հայաստանի մէջ առաջ ալ թմբռմոլներ, արուամոլներ կային: "Բայց նախ այդքան շատ չէին, եղածներն էլ թաքցնում էին իրենց էութիւնը: Իսկ հիմա, կարծես, հպարտանում են դրանով": ..."Նայում ենք այլ ֆիլմերի վուլկար, գռեհիկ գլխաւոր հերոսուհիներն ու իրենցից էլ գռեհիկ ու վուլկար ենք մեզ պահում, խօսում":

Աւագ սերունդին դատումները, դժգոհութիւնները, քննադատութիւնները անակնկալ չեն. անոնք նոյն տեսն Ափեմուտքը օրինակներու մեր աւանդական հակումը մատնանիշ կ'ընեն: Երէկուան՝ առջի օրուան մեր սերունդները կ'ընդօրինակէին Եւրոպայի լուսաւորութիւնը: Կը թարգմանէին գրականութիւնը, գաղափարները կ'իւրացնէին: Այսօրուան հայ երիտասարդութիւնն ալ կ'առնչ դիւրինը, երեւելին: Մնաց որ Արեւմուտքն ալ չատոնց անձնատուր է առձեռնի վերջին նորոյթին, պոռոտ զգեստներուն, ժարկոնով խօսակցութեան, անգլերէնն ու ամերիկեան բառերու գործածութեան:

Այլ խօսքով՝ Երեւանի երիտասարդութիւնը արեւմտեան աշխարհին առանցքին մօտիկ կեցած է նորօրեայ չափանիշներով· թէ առնք չատ մը մեծերու ճաշակով չեն, ատոր մեղաւորն ալ Հայաստանի երիտասարդները չեն կրնար նկատուիլ...

ԱՐՓԻ ԹՈՓՈՑԵԱՆ

ԳԵՂԱԳԻՏԱԿԱՆ ԸՄԲՌՆՈՒՄՆԵՐՈՒ ԱՐԱՀԵՏՆԵՐՈՎ

Գեղագիտական վայելքը իրապէս փակ չրջանակի մէջ կը մնայ: Եթէ բարոյախօսութիւն ընէի, անմիջապէս պիտի աւելցնէի որ ալուեսաը չի նպաստեր զանգուածի ճաշակի, եւ ընդհանրապէս մարդոց մեծամասնութեան աշխուժացման, քանի որ այդ զանգուածը եւ մեծամասնութիւնը անհաղորդ կը մնան:

Օր մը, յաջողած բարեկամ մը ըսի որ իր նորակառոյց եւ գեղեցիկ տան համար լաւ պիտի ըլլար որ քանի մը գեղանկար գնէր: Իր պատասխանը խիստ հետաքրքրական էր եւ յաճախ կը մտածեմ այդ մասին: Ըսաւ որ ինչո՞ւ այդքան սուղ պիտի վճարէր, ինք գեղեցիկ տեսարանները կրնար լուսանկարել, եւ գունաւոր, եւ անոնցմով զարդարել իր տան պատերը: Չէր փորձուած արուեստով, կեանք է, չէին զարդացուցած իր մէջ այն ճաշակը, որ ալուեսաը, այս պարագային գեղանկարը, անմիջական տեսանելիէն տարբեր բան կ'ըսէ, կը թելադրէ: Ինչպէ՞ս թացատրէի իրեն Ժան Գոքթոյի գեղագիտական այն իմաստութիւնը, որ լուսանկարչութիւնը փրկեց գեղանկարչութիւնը: Ալիքները տարբեր էին:

Երիտասարդ տիկին մը, ընդունելութեան մը ընթացքին, երբ կը զրուցէինք, յայտնեց որ իր ամուսինը, Փարիզի Տրուօ աճուրդի տունէն գեղանկարներ կը գնէր, ըսելով որ այդ ձեւով ներդրում կ'ընէր, քանի որ ապագային աւելի սուղ կարելի էր վաճառել: Ճիշդ է որ այդ գեղանկարները կը զարդարէին իրենց տան պատերը, բայց ինք վայելք չէր զգար, քանի որ ինք չէր ընտրած զանոնք, այսինքն այդ նկարները իրեն չէին խօսեր: Արուեստի դործը նախ ընտրութեան հարց է, հետեւաբար կապի, ան ձեւով մը միջնորդ է ստեղծագործողին եւ արուեստասէրին միջեւ, ան կը թելադրէ անմիջական տեսանելիէն տարբեր բան: Այս ձեւով կը բացատրուի նաեւ արուեստի դրոշմով լուսանկարչութիւնը, որ պրոսաչրջիկի միշտակ պահող հասարակ լուսանկարներէն տարբեր է:

Ուրիշ մը մեծ գեղանկարիչի մը գործը գնած է, իր տան մէջ յատուկ ապակեդարանի մէջ կը գտնուի այդ արուեստի գործը, ահաղանդային սարքերով պաշտպանուած: Այս մէկը ներդրում ընելու համար չէ գնած այդ հոչակաւոր գեղանկարը, այլ, ինչպէս ինք ըսաւ, վարկի, prestigeի:

Քանդակուած էր հոչակաւոր եւ խորհրդանշական անձնաւորութիւն մը: Քանդակը իրականացնելու համար օգտագործուած էր տիպարի լուսանկարը: Քանդակի ներկայացման օրը, մարդիկ կը խօսէին այն մասին որ լուսանկարին կը նմանէ՞ր թէ ոչ քանդակը: Ինչո՞ւ հրապարակի մը վրայ կամ սրահի մը մէջ անձ ներկայացնող քանդակ կը զետեղուի: Տարիներ վերջ, ենթակային ժամանակակիցները անհետացած պիտի ըլլան, յաջորդ սերունդները ուշադիր պիտի ըլլան այդ քանդակով փոխանցուող միտքին, թելադրութեան, խորհուրդին: Երբ Լուվրի թանգարանին մէջ ցուցադրուող Միքէլ Անճելոյի Ժոքոնտը կը դիտենք, չենք մտածեր ոչ Մարիամի եւ ոչ Ափսալիի, ոչ Մատոննայի եւ ոչ ալ Հայաստանի գեղուհիի մասին: Ի՞նչ կ'ըսէ գզացումներու աշխարհին վրայ այդ թելադրական եւ թաղմիմաստ նայուածքը: Ներկայացած քանդակը անձի ապրումները եւ անցած ուղին չէր թելադրեր, մոմիայի վերածուած էր հինցած եւ ապաչնորհ լուսանկարին տիպարը: Մարդիկ կը խորհէին որ նմանութիւնը բաւարար չէր: Իսկ ես կը յիշեի Աւետիս Ահարոնեանի նկարագրութիւնը նոյն Միքէլ Անճելոյի Մովսէսի մասին, որուն համար կ'ըսէր թէ հիմա հիմա պիտի ոտքի ելլէ եւ առաջնորդէ իր ժողովուրդը: Այդ քարէն կամ արոյրէն անջատուելու եւ տարբեր ըլլալու չարժումը եւ յուզումը կը կնքեն արուեստի գործը:

Գեղանկարներու ցուցահանդէսի մը ներկայ եղայ: Հսկայ կտաւներու վրայ կիներ կային, չղարչներու եւ գոյներու մէջ, որոնք զրգիռ կու տային, զառանցանքի մթնոլորտ մը կար: Ատոնք ալ ոչ Մարիամ եւ ոչ Ափսալի էին: Իրենց մերկութիւնը ե՛ւ իրական էր ե՛ւ անիրական: Աչքի խորհուրդ կը պատճառէին եւ հոգի կը խռովէին: Անոնց հրապոյրները անթաքոյց էին, սեռայնական, érotique, գեղեցիկ էին, գինեսուներու բեմին վրայ գալարուող էգեր չէին: Բայց կեանք ոսկէին, թերեւս մեր չխոստովանուած եւ չզրսեւորուած կեանքը: Գեղանկարիչին ստեղծագործութիւնը երեւոյթէն անդին գտնուող աչխարհը մեզի կը բերէր: Մենք մեզ կը դրսեւորէինք, այսինքն՝ ստեղծագործողը կը խօսէր մեզի հետ:

Այս հարցերը կան ընդհանրապէս ստեղծագործութեան համար, նաեւ՝ դրականութեան: Գեղեցիկի եւ իմաստի արժէչափերով պէտք է մօտենալ արուեստին, ի հարկէ նաեւ դրականութեան, ոչ բարոյախօսութեան, ոչ օգտապաչտութեան, ոչ քարոզչութեան, Հայաստան կ'ըսէին՝ սոցռէալիզմ, որ ապազրուած արուեստն էր, որ պարզապէս կը ծառայէր իչխանութեան ցաստակներուն: Ստեղծագործական ճիզի ճամբուն վրայ չկան թապուններ: Այս յաճախ պէտք է կրկնել: Ստեղծագործողը կրնայ նախ ընտրել գեղեցիկը, բարին, ազնիւը, ազատութիւնը, յեղափոխութիւն, բայց նաեւ կերպը, չարը, ազահը, կայծնը և Աբէլը: Ընտրուած նիւթէն անդին կը սկսի արուեստը, այն գեղեցիկը որ կը դրօշմուի: Հրացանազարկ եղողներու տեսարանը հաճելի պատկեր չէ, բայց Վելասքէզի կտաւին վրայ ան կը դառնայ գեղեցիկ:

Գեղեցիկը ընկալելու համար հարկ է երթալ դէպի գեղեցիկը: Այդ նպատակին կը ծառայեն թանգարանները եւ ցուցահանդէսները: Այդպէս է նաեւ, օրինակ, երգին ու երաժչտութեան պարագային: Եթէ երգն ու երաժչտութիւնը պահենք խրախճանքի եւ ազմկարարութեան մակարդակին, բնական պիտի ըլլայ ըսել որ դասական երաժչտութիւնը սուգի օրերու համար է... եւ կ'ըսեն:

Քարակոփը, տան պատերու ներկարարը, եւ նուագածուները որակ չեն բերեր ընկերութեան: Ճարտարապետը, գեղանկարիչը, քանդակագործը, յօրինողը, այսինքն իրաւ արուեստը, կեանք կու տան քարին, կտաւին, դոյնին, ձայնին: Նիւթեղէնի դերանցում կը կատարուի եւ կը ծնի արուեստը, որ մարդկային յատկանիչ է, այն յատկանիչը որ կ'ըսէ թէ Աստուած մարդը ստեղծեց ըստ իր պատկերին:

Ց. ՊԱԼԵԱՆ

19 Դեկտեմբեր 2005, Պէյրութ

ԾԱՂԻԿԻ ԾԱՂԻԿ

ՊԷՑՐՈՒԹԻ ԼՕՒԽ "Արաքսի Պուլղուրճեան" ընկերաբժչական կեդրոնի "Թլունճուկեան" սրահին մէջ, Դեկտեմբեր 7ին, Շահանդուխտ դասախօսութիւն մը տրուած է նիւթ ունենալով՝ "Հայ մարդը՝ նոր տարուան դիմաց": Դասախարակչական յանձնախումբի ատենապետուհի Յասմիկ Գէորգեան բարի գալուստ մաղթելէ ետք, հրաւիրած է ներկաները մէկ վայրկեան յոտնկայս յարգելու Հայաստանի 1988ի երկրաչարժին զահերու յիչատակը: Ապա, տուած է դասախօսուհիին կենսագրական համառօտ գիծերը եւ հրաւիրած է Շահանդուխտը որ իր նիւթը ներկայացնէ: Դասախօսը, անցնելով իր նիւթին, չեչտը դրած է երեք բառերու վրայ՝ աւանդութիւն, ժառանգութիւն եւ արժեւորում. ան չեչտած է. "Եթէ աւանդութիւնը չպահեմ ես Հայ չեմ, մարդ չեմ": Անդրադարձած է տարուան ընթացքին տեղի ունեցած տօնակատարութիւններուն, նչած է որ 10Ի-ի հիմնադրութեան 75ամեակը աւանդութիւն մըն է որ պէտք է փոխանցուի նոր սերունդին, որպէսզի այդ սերունդն ալ նուիրուի նոյն աչխատանքին:

ՎԱՆՈՒԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԱՅԻՆ ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅԱՆ

Ֆրգրաւճեց՝
ՎԱՆՁԱԿՈՒՏ ՀԱՍԿՅԱՆ

Ընդունում է նվիրատվություններ, որոնք ամբողջությամբ են հատկացվելու Վանի հայկական գյուղատնտեսական աշխատանքային համագործակցության (ՎՀԳԱՀԱ) գործունեության ծրագրերի իրականացմանը։

Հայտնի է, որ Վանի, Մոկսի, Արճեշի, Գավաշի, Տոսպի, Ռշտունիքի, Ալանիայի, Ծովակի, Ծովասարի, Արտամետի, Աղթամարի, Կտուցի, Կարմրավանքի, Ծովքի, Ռեշադիայի, Ռեշկոտանի, Ռեշտունիքի, Ռեշկոտանի, Ռեշտունիքի, Ռեշկոտանի, Ռեշտունիք

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ
ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԸ
ԿԸ ՇՆՈՐՀԱՒՈՐԷ ՁԵՐ ՆՈՐ ՏԱՐԻՆ
ԵՒ Ս. ԾՆՈՒՆԴԸ

LA CROIX BLEUE
DES ARMENIENS
DE FRANCE

vous présente
ses Meilleurs Vœux
et vous souhaite
un Joyeux Noël

Ա. ՅԱԿՈԲ - ԼԻՈՆ

ՈՒՐԲԱԹ, Յունուար 13 -
Տօն է անուանակոչութեան

Այս առթիւ Լիոնի Սուրբ Յակոբ Մայր Եկեղեցւոյ մէջ առաւօտեան ժամը 10ին պատարագ կը մատուցուի։

Յաւարտ պատարագի Եպիսկոպոսարանի Տնօրէնէքը կը կատարուի։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Պ. Մանուկ Կարապետեան, Այրի Տիկին Անի Յովսէփեան, նաեւ Լա Սիոթայի Ս. Փրկիչ եկեղեցւոյ վարչութիւնը կու գան իրենց խորին շնորհակալութիւնները յայտնել՝

ՆՈՐՎԱՆ ԵՊԻՍԿ. ՋԱՔԱՐԵԱՆԻ,

Մարսէյլի հոգեւորականաց եւ սարկաւագաց դասուն, որոնք պատուեցին մեզ։

Շնորհակալութիւն Մարսէյլի Սրբոց Թարգմանչաց Մայր Եկեղեցւոյ վարչութեան եւ իր առենապետին՝ Պ. Ռ. Ազիլազեանի, Սահակ-Մեսրոպ երգչախումբիղեկավար՝ Պ. Խ. Եղմազեանի եւ անդամ-անդամուհիներու, քոյր եկեղեցի եւ միութիւններու ներկայացուցիչներուն, նաեւ ազգական եւ բարեկամներու, որոնք հեռաձայնով, հեռագրով, նուիրատուութեամբ եւ ներկայութեամբ վշտակից եղան մեր յոյժ սիրեցեալ հօր, կողակիցին եւ առենապետին՝

ողբացեալ ԱՒՕ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆԻ

յուղարկաւորութեան առթիւ։

"ՅԱՌԱՋ". - Մեր ցասակցութիւնները նոյն կորուստին առթիւ Տիկին Անի Յովսէփեանին։

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՐԻԶ

ՈՒՐԲԱԹ, Յունուար 13 -

Ը. Օր Ծննդեան,
Անուանակոչութիւն Տեառն

Սկիզբ ժամերգութեանց՝ ժամը 9ին։

Պատարագի աւարտին Առաջնորդարանիս "Տնօրէնէք"ը կը կատարուի, որուն կը հետեւի ընդհանրապէս եկեղեցւոյ բոլոր պաւակներուն տուներուն օրհնութիւնը։

***

ԵԿԱՅՔ ՏՕՆԵՍՑՈՒՔ...

ՇԱՐԱԹ, Յունուար 14 -

Տօն Ծննդեան
Սրբոյն Յովհաննու-Կարապետին

Անուանակոչութեան Տօն է այսօր Փարիզի Ս. Յովհաննէս-Մկրտիչ Մայր Տաճարիս

Ժամը 9·30ին Գիշերային եւ Առաւօտեան ժամերգութիւն կը կատարուի, որու աւարտին Մայր Տաճարիս եկեղեցականները բարեբար՝

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐ ՄԱՆԹԱՇԵԱՆԻ
եւ ՄԱՆԹԱՇԵԱՆ ԸՆՏԱՆԻՔԻ

ննջեցելոց յիշատակին, հոգեհանգստեան համար՝ պոհաբանական աղօթք եւ բարեմաղթութիւն կը կատարուի։

ԴԻՒԱՆ ՄԱՅՐ ՏԱՃԱՐԻ

LE PERE NOEL
vous attend nombreux, accompagnés de vos amis à

L'ARBRE de NOËL
de l'école
TEBROTZASSERE

Le dimanche 8 janvier à partir de 12 heures
à la salle des fêtes «**Thierry le Luron**»
9 Boulevard du Midi 93340 Le Raincy

PLEIN DE NOUVEAUTES VOUS ATTENDENT

Des animations sont prévues
Stands de jeux — Spectacle musical — Magicien —
Chorale de l'Ecole

DISTRIBUTION DES CADEAUX PAR LE PERE NOEL

Renseignements à l'Ecole Tebrotzassère : 01. 43. 81. 01. 72

Accès autoroute A3 : Sortie Villemomble Le Raincy
Gare de Villemomble Le Raincy RER (Eole)
Ligne Paris Chelles — Salle à 200 mètres

—— ENTREE GRATUITE ——

CROIX BLEUE DES ARMENIENS DE FRANCE

Section **«A. Tathéossian»** de PARIS

Séjour familial à Bellefontaine

12 AU 19 FEVRIER

La Section «Archalouys TATHEOSSIAN» de Paris organise son séjour familial dans le centre de vacances à Bellefontaine (JURA).
Ambiance arménienne assurée!!!
Venez avec vos enfants, petits-enfants ou amis et rejoignez-nous sur les pistes de ski, de luge ou tout simplement dans le Centre!!!
Renseignements et inscriptions auprès de :

- Araxie **01. 39. 83. 71. 19** (19h à 21h);
- Alice **01. 42. 93. 03. 56** (19h à 21h).

Date limite d'inscription : 15 JANVIER

□

ՏԷՍԻՆԻ ԵՐԵԿՈՅԹԸ

Գիտե՛ք, որ բոլորդ կը սպասէիք կապոյտ Խաչի "Պէօրէկ"ի ճաշին... Ուրեմըն, ահա կրկին, մեր բազմատեսակ "պէօրէկ"ները համտեսելու համար, հըրամեցէ՛ք Տէսինի Հայ Մշակոյթի Տունը, Շաբաթ Յունուար 21ի իրիկուան ժամը 20:30ին, նուագով, երգով, պարով՝ ուրախ երեկոյթ մը, որու գինը միա՛յն 15 եւրօ է։

Ջամռնա՛ք ձեր տեղերը ապահովելու, հեռաձայնելով Ռօզին՝ 04-78-49-19-44։

□

ՁԱՆ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆրանսահայ կապոյտ Խաչը Պէլֆոնթէնի կայանի յոթելեանին առիթով, Լիոնի շրջանին մէջ կազմակերպած է պարանոյիկ երեկոյթ մը՝

Շաբաթ, Յունուար 28,
ժամը 20ին սկսեալ
"Նովոթէլ-Պրոն"ի չքեղ սրահներուն մէջ։

Եկէք միասին փչենք այս տարեդարձին 50 մոմերը, մանաւանդ կայան յաճախած նախկին եւ նոր աշակերտներու, անոր մաս կազմող տնօրէնին, դասատու եւ հսկիչներուն հետ, որոնց յուշերուն մէջ քանդակուած կը մնայ Պէլֆոնթէնի կայանը։

Այս բացառիկ երեկոյթին իր ներկայութիւնը կը բերէ Ամերիկայէն մասնաւորապէս ժամանող հանրածանօթ

ԱՏԻՍ ՀԱՐՄԱՆՏԵԱՆ

մասնակցութեամբ Ա Ն Ի նուագախումբին։

Ճաշագին՝ 55 եւրօ,
երախաներու համար՝ 40 եւրօ։

Աճապարեցէք չուտով հայթայթելու ձեր տեղերը, հեռաձայնելով՝
04·78·45·17·55 կամ 04·74·04·74·97 *թիւերուն։*

□

GRANDE TOMBOLA NATIONALE

à l'occasion des Cinquante ans de la Colonie de BELLEFONTAINE

Vous pouvez gagner

- 1 Renault Twingo (1er lot),
- 1 voyage A/R Paris-Erevan pour 2 personnes,
- 1 séjour d'été d'une semaine pour 4 personnes aux Ménuires,
- 1 séjour d'hiver d'une semaine pour 2 personnes aux Ménuires,
- 1 week-end de thalassothérapie à Dinard pour 2 personnes,
- des bijoux,
- 1 lithographie de JANSEM,
- 1 lithographie de PAPAZ,
- 1 lithographie de SERGE BENOIT,
- 1 tableau de FERDI ZIPCI,
- 1 tapis,
- 1 corbeille garnie de la maison PETROSSIAN.
- 1 top haute couture des frères TARLOYAN,
- 1 lecteur DVD-DIVX

SOUTENEZ BELLEFONTAINE
en achetant vos billets
auprès des sections de la CBAF
Tirage au cours de la soirée de gala du 28 janvier 2006.

ՀԱՄԱՍԿԱՅԻՆ
HAMASKAINE
ՓԱՐԻԶ

ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ
դասախօս, մանկավարժ, բննադատ
ԳՐԻԳՈՐ ՇԱՀԻՆԵԱՆ-Ի
հետ
իր "ՎԵՐԱԿԱՆԳՆԵԼ" գրքին
հրատարակութեան առթիւ։

Խօսք կ'առնէ՝
ԳՐԻԳՈՐ ՊՂԼՏԵԱՆ
Ուրբաթ, Յունուար 13, ժամը 20·30ին
Փարիզի Հայ Մշակոյթի Տան մէջ
17 rue Bleue — 75009 Paris

SPÉCIAL HIVER

ARMÉNIE
La semaine
*à 590€**
avec
Saberatours
SevanVoyages

- Vols Directs
  PARIS › EREVAN › PARIS
- Séjours, 7nuits d'Hôtels
  1ère catégorie
- Petit Déjeuner
  Buffet
- Transferts
  AÉROPORT › HÔTEL › AÉROPORT

11, rue des Pyramides
75001 Paris
tél 01 42 96 10 10
fax 01 42 96 18 77
armenie@saberatours.fr

48, cours de la Liberté
69003 Lyon
tél 04 78 60 13 66
fax 04 78 60 92 26
sevan@selectour.com

67, La Canebière
13001 Marseille
tél 04 95 09 30 60
fax 04 95 09 30 61
marseille@wasteels.fr

32-38, rue Hanrabedoutian
Erevan
tél 374 10 52 55 55
fax 374 10 56 40 30
incoming@saberatours.am

EN COLLABORATION AVEC LA NOUVELLE COMPAGNIE AÉRIENNE
Armavia
Արմավիա

* À partir de Départ Paris, hors taxes d'aéroport. Offre valable du 1/11/05 au 31/03/06.

TELEVISION
CANAL +

le dimanche **8 janvier à 12h30**

Diffusion d'un reportage sur l'**«affaire AXA»** relative au paiement des assurances vie aux descendants des victimes du génocide arménien.

MAISON ARMENIENNE DE LA JEUNESSE ET DE LA CULTURE
12-14 rue Saint-Bazile, Marseille 1er
☎ 04 91 50 15 09

Super Loto

Dimanche 15 janvier
à 15 heures
Venez nombreux
Ambiance cordiale et chaleureuse

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH»
83 rue d'Hauteville 75010 Paris
Siret : 571 027 317 000 15 — Commission Paritaire : N° 0609 K 84976

ԿԻՐԱԿԻ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ 8
DIMANCHE
8 JANVIER
2006

LE NUMERO: 1,20 €

ՅԱՌԱՋ

HARATCH
LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE FONDE EN 1925

DIRECTRICE : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
TEL. : 01 47 70 86 60 — FAX : 01 48 00 06 70
COURRIEL (E-MAIL) : jharatch@aol.com

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 250 եւրօ — Վեցամսեայ : 135 եւրօ
Արտասահման : Տար. 300 եւրօ (Ամէնօրեայ առաքում)
270 եւրօ (Շաբաթական առաքում) — Հատը : 1,20 եւրօ
C.C.P. PARIS 15069-82 E

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

Թիւ 320

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱԽԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ (1884 – 1957)

81ՐԴ ՏԱՐԻ – ԹԻՒ 21·363

Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN

81e ANNEE — N° 21·363

ՎԱՀԱԳՆ ՀԻՒԱՆԴ

ԿԱՄ

ՓԱՅԼԱԿ ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆ

Գրեց՝ ԳՐԻԳՈՐ ՊՃԼՏԵԱՆ

Փայլակ Միքայէլեանի (1905 – 1936) կեանքը նոյնքան կարճ է եղած որքան խիտ՝ արտադրութիւնը: Երկնակ ծնած, Թուրք ընտանիքէ մը որդեգրուած տղան է անիկա որ ճանչցած է որբութեան բոլոր աստիճանները, անցած Պոլսոյ, Գորֆուի որբանոցներէն մինչեւ Ֆրանսա: Ապրելու ժամանակ չէ ունեցած կարծէք՝ արդէն 1931ին վոխաղրուած է Թոքախտանոց, կրաս, ապա Լա Թրօնշ, ուր ալ մեռած է 1936 Մայիս 31ին:

Նարդունի բաւական արժէքաւոր նշմար մը ունի մահուան առթիւ գրուած. «Զաւթազանց սկեպտիկ էր եւ "կեանքին հետ կը սիրէր կատակել": "Ցառաջ"ի հետ չարունակական հաղորդակցութեան մէջ ըլլալով հանդերձ՝ երբ կ'ապրէր Թրօնշի սանատորիումին մէջ, վերջերս յուսահատ ու դառնացած՝ ուզեց իր հետքը կորնչցընել, ինչպէս կը ըրէր նամակով մը: Հեռացաւ սանատորիումէն եւ պահ մը կորսուեցաւ հետքը... Օժտուած էր խորունկ տաղանդով մը, իր աւիշը գոյն ունէր եւ կեն-դանութիւն: Նոր ըրոշներուն մէջ իր ստեղծագործութեանց արժէքը կը գնահատուէր անով որ չատերուն նման չէր պարպուեր անմիջապէս, երկրորդ գործը կրկնութիւնը չէր առաջինին, միշտ նոր էր, միշտ թարմ: Եթէ չատերուն մեծ մասը սովոր են կըրկին ծախել իրենց առաջին փայլը, փայլակ անդադար նորանկալ ու նոր փայլատակումներով կը ներկայանար ամէն անգամ»: Աւելի ուշ, Նարդունի իր "Թշուառութիւն եւ հպարտութիւն" գրութեան մէջ, երբ կը խօսի իր սերունդին (Համաստեղ, Սարաֆեան, Շահնուր) եւ ասոր տառապանքին մասին, կ'անդրադառնայ Միքայէլեանին անգամ մը եւս, կարծէք ձեռքին տակ ունի իր առաջին յօդուածը. «Այն միւսը, որ մեռաւ Ալպեան լեռներուն մէջ՝ հազալով, խխալով, արիւն թքելով, – իր արուեստը մշակեց սանատորիումներուն մէջ: Իրրեւ հիւծախտաւոր, սանատորիումի ծախքերը վճարելու անկարող, սափրեց սանատորիումին հիւծախտաւորները, որպէսզի ապրի, վճարէ եւ... ստեղծագործէ: Այս մէկը կու գար անապատներէն, – այդ տանջալոյսներուն ծանօթ էք կարծեմ: Երկու հատորներէ զատ... թերթերու մէջ ունի բազմաթիւ կտորներ, որոնք կրնան երկու հատոր եւս կազմել, – ամէն մէկ կտորի մէջ կը կերպարանափոխուէր, ամէն մէկ տարի կը թարմանար, եւ դեռ չէ՛ր երեւցած իր անայլայլ դիմագիծով: Անակնկալներ ուներ»[1]:

Միքայէլեանի արտադրութիւնը մեծ չէ եւ կ'ընդլայնի քանի մը տարուան վրայ: Երկու հատորիկ. Եւա (1931) եւ Արեւ, Արեւ... (1933): Գոյութիւն ունի երրորդ գրքոյկ մը Ղազարն եւ իր էշը (Պէյրութ, 1938), որ նախապէս "Հայրենիք"ի մէջ լոյս տեսած պատմուածքի մը տպագրութիւնն է: Ասկէ զատ՝ քանի մը քերթուած "Երկունք"ի, "Հայրենիք" եւ "Ցառաջ"ի, մէջ, մանաւանդ պատմուածքներու չարք մը վերլինիս մէջ. "Անտառապահին մահը" (1931), "Օրերու հոսանքով" (1931), "Այլանդակ սափրիչը" (1932), "Ձիւնամարդ" (1933), "Երբ սով էր" (1935): "Լիլաններ" (1931) եւ "Մեքենային հետ" (1932) կը մտնեն արձակ քերթուածին, մինչ "Զորդ մը կօշիկի պատմութիւնը" (1931), "Դրամները կը խօսին" (1931) եւ "Ձիւնամարդ"ը կը թուին գրուած ըլլալ մանուկներու համար. արդէն առաջին երկուքը կը կրեն "Մանուկներու գիրքը" վերադիրը, թէեւս կը պատկանին այդ խորագիրը ունեցող ծրագրուած հատորի մը:

Միքայէլեան ունեցած է չատ կարճ գրական կեանք մը. 1929ին Փարիզի "Երկունք"ին ղրկուած նամակ–հնչեակը մեծ բանաստեղծ մը չաւեսեր, կը նմանի սպասանեկան հրահանգի մը, ուր կը կենակցին Սիմանթօ, Մեծարենց ու Թէքէեան [2]: Չափահաս Որբերու այդ օրկանի ամսագրին մէջ լոյս տեսած "Մուրատ" արձակը "Շապին Գարահիսարի յիշատակին" ձօնուած կը նշէ արձակագրին ծըննդեանը: Այդ շրջանին անկասկած դառն հաստատուած է: "Օրերու հոսանքով" քիչ մը յուշագրական նկարագիր ունեցող էջերէն մէջ Միքայէլեան կը նկարագրէ Փարիզ այց մը 1930ին եւ հինգ տարի առաջուան որոշ յիշատակները կ'ոգեկոչէ "Հրանդամեակ մը" խորագրին տակ [3]: "Մենք"ի մէջ կը գտնենք իր ստորագրութիւնը առաջին թիւերն հանդեանակի անուններուն երկայնքին: Հանդէսի հրատարակութեան օրերուն Միքայէլեան Փարիզ կը գտնուէր: Հ. Բալուեանի ուղղուած անտիպ նամակ մը կ'իմանանք որ գործօն դեր մը չէ ունեցած այնտեղ: Ինքն է գրողը. «Կը ղրկեմ նոյնիսկ առանց ուզելուս ցաւերուս եւ յոյսերու ստորագրողներէն մէկը կարծուելուս, որովհետեւ [illegible] եմ ու "Մենք"ի Ա. թիւէն ասդին ինչ կը գառնայ լուր չունիմ»: Բալուեանի ուղղուած միւս նամակները ցոյց կու տան որ Փարիզի գրական չարժումին կը հետեւէր հեռուէն, "Ցառաջ"ի, "Մենք"ի, "Մեր Ուղի"ի, "Անահիտ"ի ընդմէջէն: Ինչ կը վերաբերի արտադրութեան՝ անոր հետքերուն կարելի է հետեւիլ մինչեւ 1935ի Մարտ ամիսը, երբ լոյս կը տեսնէ "Երբ սով էր" պատմուածքէն ընդարձակ հատուած մը:

Եւան, որուն ծանուցումը կը գտնենք "Մենք"ի մէջ, սեռային բուռն ժայթք մըն է, "արձակուրդի բացիկներ" կոչուած: Շատ պզտիկ պատումի մը չուրջ կը կազմակերպուին այդ քան արձակ քերթուածները ,որ անանուն, բայց "Եւա"–յով բնորոշուած կին մը կը յղէ իր սիրահարին՝ "Վահագն"ին: Ամէն մէկ բացիկ սիրահար զոյգին մէկ պահը կը ներկայացնէ, ուր կը պատմուին սիրահարներուն մտերիմ կեանքը, տարիանքէն մինչեւ նախանձ: "Վահագնեան դպլոց"ին [4] վսեմացուած, գրականացուած, հեթանոսականացուած յոլքերը կարելի է տեսնել գրքի մարմնի, ուժի, զգայութեանց պաշտամունքին մէջ, ուր լայնօրէն կը զարգանան, աղէտէն ետք յայտնուող սեռային ախորժակներու սրութիւնն ու ըզգայապաշտութիւնը [5]: Եւային ետք հրատարակուած "Լիլաններ" գրութեան մէջ կը գտնենք ծոյն սեռային տրամադրութիւնը, որ հեռուէն կ'արձագանգէ Վարուժանի "բանաստեղծական հեթանոսութեան". «Ո սրբութիւնը, նուիրականութիւնը, անմահութիւնը, միսին, մարմնին, / Գեղեցկութիւնն... / Հոմերի արու Ախտամազն է զինք կնքեր. / Կ'երդնում ձեղի Վահագնի լրջութիւնով.– այս պահուս ձեր մարմինին խմաստութեամբ եմ պայծառ՝ տիեզերական ճշմարտութեան մը պէս. / Որովհետեւ Ողիմպոսէն բերի արիւնի երգն այս. / Նետեցէք ձեր սրտերը վազերուն. / Առէք, առէք, առէք ամէն բան. / Թող մարդկութիւնը, (ե՛ս), ձեր չրթներուն Թոյնով չարչարուի եւ չյագենայ» [6]: Հեթանոսական թեման աւելի քան յստակ է (թէ՛ Միքայէլեանի, թէ ալ Նարդունիի նոյն չրջանի գրութիւններուն մէջ), նոյնքան յստակ մարմնին աստուածացումը, ինչ որ թոյլ կու տայ խօսելու զգայապաշտ գեղագիտութենէ մը, ան՝ որուն հչնքին կը զարգանան հին հեթանոս աստուածներու, ինչպէս նախօրօք Եւայի մէթակաս կերպարները:

Միքայէլեանի տրամը այն է որ այդ պանծացուած, սրբացուած մարմինը հօր դեր կատարող Վահագնի վիրաւոր է: Մարմնի չքեղ ու աստուածային գեղեցկութեան եռին սպրդած է մահը: Խորքին մէջ որբերուն, աղէտեալներուն զգայապաշտութիւնը չրջանց է մահուան, "միւսին"ին տարփանքը, որ կը կարդանք յաջորդ հատորին մէջ: Արեւ, Արեւը կու գայ ուղղակի բուժարանի փորձառութենէն եւ Հայոց լեզուով այդ նիւթին չուրջ գրուած ամէնէն սպառիչ հատորներէն մին է, եթէ ոչ միակը. Հայոց լեզուն՝ որ իր թոքախտաւոր բանաստեղծներու վիաղանդով այդ վայրերը այցելած պէտք է ըլլար չատոնց: Արեւ, Արեւը Թոմաս Մանի կախարդական լեռը չէ անկասկած (1924): Վստահ ալ չեմ որ Միքայէլեան ծանօթ եղած ըլլար այդ երկին՝ Ֆրանսերէնն թարգմանութեան ընդմէջէն (1931): Մէկուն ծաւալուն, ծանրաբեռն ու իմաստաբանութեամբ յորդուն գիրքը ի վերջոյ վիպասանի իմացականէ վէպ մըն է, արեւմտեան վէպի բոլոր հնարքները իր գործ դնող: Միքայէլեանի հատորը առաջին դէմքով գրուած ոչ խակ պատում մը կարելի է նկատել, անձնական վկայութեան եւ խոստովանութեան միջեւ տատանող, որուն "պատմասանը" ըստուգապէս գիտէ կենճիւին վերջը: Եթէ մէկը կ'իմաստասիրէ, միւսը ինքզինք կ'արձակէ դէպի մահը զայն դիմակալելու համար: Պզտիկ չէ տարբերութիւնը:

Միքայէլեանի երկու հատորներէն ալ կարելի է զետեղել "բանաստեղծական վիպակ"ի սլիտակին տակ, եթէ անպատման ուզենք սեռի մը սահմաններուն մէջ տեղաւորել, ինչ որ թոյլ կու տայ ատոնք արձանագրել քանակական–երեւնական թռըչականներու արձակի չրջարկին. Պէչիկթաչլեանի, Նարդունիի, Շուշանեանի, Սարաֆեանի ոչ թէ կառուցուածքով այլ չղացմամբ նման "վէպերուն" կողքին: Ուրիչ տեղ առիթը եղած է վերլուծական աչխատանքը կատարելու, հոս չեմ դանդաղիր: Դիտել տամ միայն որ Միքայէլեանի հիւանդ հերոսը, Արեւ Արեւին մէջ կը կարդայ Ռ. Թակորի մէկ վէպը, ինչպէս Ժիտի Նեղ դուռը (էջ 56), որոնք երկուքն ալ բանաստեղծական վիպակի կաղապարին մէջ կը մտնեն: Յայտնօրէն իր երկու հատորներուն մէջ Միքայէլեան չանացած է համադրութիւն մը ընդմէջ արձակ քերթուածին եւ վիպակին:

Թէ ինչ պիտի ըլլար Միքայէլեանի յետագայ ընթացիքը, դժուար է ըսել: "Ղազարն ու իր էշը" եւ ուրիչ քանի մը պատմուածքներ կը հետեւին "իրապաշտ" նորամէկի աւանդութեան: Կարնեցի վերադարձ Ղազարին պատմութիւնը անկասկած որոշ չահեկանութիւն մը կը ներկայացնէ իրրեւ "յետահայեաց" գրականութեան նմոյշ, արդեօք կը նչէ՞ այն փուլը երբ Միքայէլեան պիտի հակէր իր անցեալին, Երզնկայինն ու որբութեան տարիներուն, անկարելի չէ, արդէն նման քայլ մը առած էր "Մուրատ"ին մէջ, ինքնակենսագրական տարրեր ի գործ դրուած են .պատանի մը որդեգրուած Թուրք ընտանիքի մը կողմէ կը հանդիպի ուրիչ որբերու, որոնցմէ մին է Մուրատը, ան որ Եիւլիզար անունով Հայուհի մը պիտի փախցնէ, ազատելու համար Թուրքի մը հետ պարտադիր ամուսնութենէ: "Երբ սով էր"ը, հակառակ իր հատուածային հրապարակումին [7], ճիշդ նոյն տեղերէն կը բխի, կ'ոգեկոչէ տարագրութեան տարիներէն դրուագ մը, երբ ընտանիքի մը վերապրող անդամները կ'որոշեն կատու մը մորթել, ինչ որ առիթը կը ստեղծէ ամէնէն զարհուրելի բրտութիւնները բացայայտելու (մեծ–մօր եւ իր թոռներուն միջեւ): Միքայէլեանի պատմուածքները, նոյնիսկ "մանուկներուն" համար գրուած էջերը լեցուն են նման բիրտ, արտաքնապէս անհասկնալի արարքներով, որոնց նմանները ի հարկէ չենք հանդիպիր իր երկու հատորներուն մէջ: Կարծէք կը կազմեն տակաւին չբացայայտուած յետնաչխարհ մը, տակաւին իր վերջնական ձեւը չգտած գրուածքի մը մէջ:

Նման վտիտ արտադրութեան մը նըպաստող ամէն էջ կը հարստացնէ զայն: Այս է պարագան, լինծի կը թուի, այն 14 նամակներուն որ Միքայէլեան յղած է "Ձուարթնոց"ի խմբագիր Հ. Բալուեանին, իր գրական կեանքի ամէնէն եռուն չրջանին: Առաջին նամակը բացայայտօրէն կը նչէ նամակագրութեան սկիզբը, վերջինը անպայման ատոր վերջակէտը չէ: Ցայտնի չէ ճակատագիրը Բալուեանի գրքածներուն, ինչպէս չենք գիտեր ո՞ւր հասած են Նարդունիին ուղղուածները, որոնց մասին կը խօսի Միքայէլեան: Նոյն անստուգութիւնը՝ ինչ կը վերաբերի այդ նամակներուն մէջ յիշուած ձեռագիրներուն:

■

Փարիզ, 9 Ապրիլ 1931

Սիրելի Հայրեն,

Ստացած եմ ձեր նամակը, և "Չուարճ" ի համարները։ Կարդում եմ ամեն տող, ամեն բառ։ Ամենից շատ կը սիրեմ "Ճամբորդական նամակները", որոնց մեջ դուք կը խոսիք Ամերիկայի մասին։ Ես ինքս ուզում եմ գնալ Ամերիկա, բայց ոչ թե հարստանալու համար, այլ ուզում եմ տեսնել այդ հեռավոր աշխարհը, որ ինձ համար ամենահետաքրքրական երկիրն է։ Ես ուզում եմ տեսնել այդ հսկայական քաղաքները, որոնց մասին այնքան շատ եմ լսել։ Ես ուզում եմ տեսնել Նիագարա ջրվեժը, Սան Ֆրանցիսկոն, Չիկագոն, Նյու Յորքը, Բրուքլինի կամուրջը, Սպիտակ Ստուարաթումբը, Ամերիկացի հնդկացիներին, նրանց վրանները, նրանց ձիերը, նրանց ամբողջ կենցաղը։ Ես ուզում եմ տեսնել Ամերիկայի անապատները, ուր ոչ մի ոտքի հետք չկայ, ուր ոչ մի կենդանի չկա, ուր ոչ մի ձայն չի լսվում, ուր ամեն ինչ լռություն է, մահ։ Ես ուզում եմ տեսնել Ամերիկայի անտառները, ուր ոչ մի մարդու ոտք չի դիպել, ուր ամեն ինչ կանաչ է, ուր ամեն ինչ ծաղկած է, ուր ամեն ինչ ուրախ է, ուր ամեն ինչ կենդանի է։ Ես ուզում եմ տեսնել Ամերիկայի գետերը, որոնք ոչ մի կամուրջ չունեն, որոնց վրա ոչ մի նավակ չի երևում, որոնք ոչ մի ձայն չեն հանում, որոնք ոչ մի ալիք չունեն, որոնք ոչ մի ափ չունեն, որոնք ոչ մի ջուր չունեն, որոնք ոչ մի հոսանք չունեն, որոնք ոչ մի կյանք չունեն։ Ես ուզում եմ տեսնել Ամերիկայի ծովերը, որոնք ոչ մի ալիք չունեն, որոնք ոչ մի ափ չունեն, որոնք ոչ մի ջուր չունեն, որոնք ոչ մի հոսանք չունեն, որոնք ոչ մի կյանք չունեն։ Ես ուզում եմ տեսնել Ամերիկայի օդը, որ ոչ մի շունչ չունի, որ ոչ մի հոտ չունի, որ ոչ մի համ չունի, որ ոչ մի գույն չունի, որ ոչ մի ձև չունի, որ ոչ մի չափ չունի, որ ոչ մի կշիռ չունի, որ ոչ մի ուժ չունի, որ ոչ մի էություն չունի։ Ես ուզում եմ տեսնել Ամերիկայի երկինքը, որ ոչ մի գույն չունի, որ ոչ մի ձև չունի, որ ոչ մի չափ չունի, որ ոչ մի կշիռ չունի, որ ոչ մի ուժ չունի, որ ոչ մի էություն չունի։ Ես ուզում եմ տեսնել Ամերիկայի արևը, որ ոչ մի լույս չունի, որ ոչ մի ջերմություն չունի, որ ոչ մի գույն չունի, որ ոչ մի ձև չունի, որ ոչ մի չափ չունի, որ ոչ մի կշիռ չունի, որ ոչ մի ուժ չունի, որ ոչ մի էություն չունի։ Ես ուզում եմ տեսնել Ամերիկայի լուսինը, որ ոչ մի լույս չունի, որ ոչ մի ջերմություն չունի, որ ոչ մի գույն չունի, որ ոչ մի ձև չունի, որ ոչ մի չափ չունի, որ ոչ մի կշիռ չունի, որ ոչ մի ուժ չունի, որ ոչ մի էություն չունի։ Ես ուզում եմ տեսնել Ամերիկայի աստղերը, որոնք ոչ մի լույս չունեն, որոնք ոչ մի ջերմություն չունեն, որոնք ոչ մի գույն չունեն, որոնք ոչ մի ձև չունեն, որոնք ոչ մի չափ չունեն, որոնք ոչ մի կշիռ չունեն, որոնք ոչ մի ուժ չունեն, որոնք ոչ մի էություն չունեն։ Ես ուզում եմ տեսնել Ամերիկայի ամպերը, որոնք ոչ մի լույս չունեն, որոնք ոչ մի ջերմություն չունեն, որոնք ոչ մի գույն չունեն, որոնք ոչ մի ձև չունեն, որոնք ոչ մի չափ չունեն, որոնք ոչ մի կշիռ չունեն, որոնք ոչ մի ուժ չունեն, որոնք ոչ մի էություն չունեն։ Ես ուզում եմ տեսնել Ամերիկայի անձրևները, որոնք ոչ մի լույս չունեն, որոնք ոչ մի ջերմություն չունեն, որոնք ոչ մի գույն չունեն, որոնք ոչ մի ձև չունեն, որոնք ոչ մի չափ չունեն, որոնք ոչ մի կշիռ չունեն, որոնք ոչ մի ուժ չունեն, որոնք ոչ մի էություն չունեն։ Ես ուզում եմ տեսնել Ամերիկայի ձյունը, որ ոչ մի լույս չունի, որ ոչ մի ջերմություն չունի, որ ոչ մի գույն չունի, որ ոչ մի ձև չունի, որ ոչ մի չափ չունի, որ ոչ մի կշիռ չունի, որ ոչ մի ուժ չունի, որ ոչ մի էություն չունի։ Ես ուզում եմ տեսնել Ամերիկայի կարկուտը, որ ոչ մի լույս չունի, որ ոչ մի ջերմություն չունի, որ ոչ մի գույն չունի, որ ոչ մի ձև չունի, որ ոչ մի չափ չունի, որ ոչ մի կշիռ չունի, որ ոչ մի ուժ չունի, որ ոչ մի էություն չունի։ Ես ուզում եմ տեսնել Ամերիկայի ամենը, որ ոչ մի լույս չունի, որ ոչ մի ջերմություն չունի, որ ոչ մի գույն չունի, որ ոչ մի ձև չունի, որ ոչ մի չափ չունի, որ ոչ մի կշիռ չունի, որ ոչ մի ուժ չունի, որ ոչ մի էություն չունի։

Ես ուզում եմ տեսնել Ամերիկայի ամենը, որ ոչ մի լույս չունի, որ ոչ մի ջերմություն չունի, որ ոչ մի գույն չունի, որ ոչ մի ձև չունի, որ ոչ մի չափ չունի, որ ոչ մի կշիռ չունի, որ ոչ մի ուժ չունի, որ ոչ մի էություն չունի։

լուր տալու լրենց մօտ ունեցած ձեռագիրս երեւնայ (որոշումէն ալ յետոյ) պէտք եղած պատասխանը պիտի տամ, անհո՛դ եղիր: Ամէն պարագայի՝ չատ – չատ լրենց քովը եղածը կը հրատարակուի, անկէ յետոյ կը քաշուիմ:

Այս ամէնէն դուրս բարեկամ եմ բարեկամներու հետ, ու որպէսզի աւելի լաւ հասկցուիմ բնաւ մի՛ քաշուիր ձեռագիրներս քու կշիռդ անցընելէ ու ըրէ այնպէս որպէս թէ բարեկամ չըլլայինք [18]:

Շատ զգածուած եմ հոգածութենդ. գիժբախտաբար գրեթէ յարմար բան մը չունիմ "Ցուսաբեր"ին համար, եթէ չըհաշուեմ մանկական (քիչ մը մօտ "Ցառաջ"ին մէջ երեւցածին [19]) 25 էջնոց արձակ մը: Իսկ "Հայրենիք"ին ասկէ երկու–երեք ամիս առաջ նորէն փորձուեցայ 16 էջնոց կարճ բան մը ղրկել, չգիտեմ ինչ ըրին. եթէ կարելիութիւնը կայ յիշեցնել տուր կ. Սասունեին միջոցաւ [20]:

Ներկայիս արձակ մը ունիմ որ կը խոստանայ երկարիլ եւ ուշանալ ալ, վերջանալուն կը խորհինք:

Մինչ այդ, այս ամառ 35 էջնոց (միշտ իմ էջերովս) ղեւայապաշտ խորքով բան մը գրեցի. տպագրութեան համար չէ. ըրովհետեւ առանց բոզագրութիւն մը ըլլալու՝ այլանդակ կրնայ սեպուիլ: Եթէ ազատ ժամանակ ունիս գրէ՝ ղրկեմ, անդամ մը աչքէ անցուր, կարծիքներդ կըրնամ շատ օգտուիլ: Որմէ յետոյ կը վերադարձնես: Ըլլա՞ր:

Երկու օր առաջ քաղաք իջնելուս՝ 10 օրինակ "Եւա" ղրկեցի: "Ցուսարթնոց"ները առեր են. պէտք եղածը պիտի ըլլայ. խմինս ալ առի, չնորհակալութիւն:

Ընկերական բարեւներով
Փայլակ

– 5 –

Լա Թրօնչ, 12 Նոյեմբեր 1931

Սիրելի Հրանդ,

Ցուսամ ստացած կ'ըլլաս 10 հատ եւանները եւ երկար նամակս՝ ուր քիչ մը չատ խօսած եմ իմ մասիս, ամաչարանօք: Եւ այսպէս մոռցած մէկ երկու բան: – Եթէ կրնամ "Ցուսարթնոց"ի աշխատանքներուն կերպ մը օգտակար ըլլալ սիրով պիտի ընեմ, թէեւ քիչ մը որպէս սափրիչ (արհեստս) կ'աշխատիմ, բայց ազատ ժամանակ ունիմ, զոր օրինակ հասցէները գրել, եւայլն:

Երկմ կըընդոպլը իջած էի գիժբախտաբար "Ցուսարթնոց"ները եկածին պէս թողած էին. ծախող տղան ալ անկէ մեկնած է: Միայն օրինակ մը ղրկեցի բարեկամի մը. կը հետաքրքրուի եւ ըսած էր թէ ամէն ելլելուն բերուի: Այսօր երկտող մըն ալ կը գրեմ իրեն: Այնպէս որ ամէն լոյս տեսնելուն օրինակ մը ղրկէ իրեն, եթէ բաժանորդ չի կրնար գրուիլ այս կերպ վստահ եմ կրնայ վճարել: Հասցէն. Mr. Vaghinag Miskdjian 8 bis Avenue Gières, Grenoble (Isère) [21]: Մնացած երկու հատը բոլորովին մաքուր վիճակի մէջ կը վերադարձնեմ:

Միշտ սիրով
Փայլակ

– 6 –

Լա Թրօնչ, 19 Նոյեմբեր 1931

Սիրելի Հրանդ,

Փափաքիդ համաձայն նամակս չեմ ուղարկեր. բայց երկար չպիտի կրնամ դրբել, խոստացած ձեռագիրս որ ահա ներփակ կը ղրկեմ, թող անոր տեղը բռնէ:

Անմիջապէս ըսեմ թէ այս "Քոքթէյլ"ը կարդալուդ՝ երակը կազմող կիրքը որոշ փորատուութեան մը չըլլայ որ կապես, այդ մասին ազգի եմ եւ որեւէ կասկած պիտի կարմրցնէր զիս, թէեւ ոչ ոքի մեղադրելու չափ միամիտ չեմ: Ա՛հա, չըլլայ որ պատասխանդ ուշացնես եւ կարծիքդ ալ անպատճառ միասին ըլլայ: Մի՛ խնայեր եթէ հարկ է. կարծեմ ըսած եմ ասկէ առաջ թէ ինչու համար է:

Կարդացի՞ր այս կիրակնօրեայ "Ցառաջ"ին մէջ ոտանաւորս [22]. Թշուառութիւն չէ՞... Բայց տպագրութեան ձեւը մեղսացած է. տարուան մը կեանք ունի այդ կըտորը, եւ եթէ իր երեք մասէ կազմըւած ձեւը պահուէր չատ բան պիտի փոխուէր: Ցանցանքը խմս է. ըսենք որ արձակները անկիւն մը փտեցնել ներելի է, զոնէ խնայելու եմ մնացածը...

Երկուշաբթի նամակի մը ներառղով "Մենք"էն հեռացած ըլլալս ղրկեցի Շ.ին: Միեւնոյն առեն խնդրեցի որ Նարդունիէն առնէ ձեռագիրներս. դեռ բան մը դուրս չեկաւ. արդեօք ա՞ն ալ միտքէր ալբը [23] ընելու չափ պիտի ըլլայ... չգիտեմ: Ես ի՞նչ կ'ընեմ նման պարագայի. այդ ալ չգիտեմ. միայն հիմակուընէ կը զգամ դառն զղուանք մը որ կրնայ մինչեւ կոկորդս բարձրանալ ամէն բանի ու գրեթէ ամէնուն հանդէպ: Մի՛ մեղադրեր, վերջապէս ամէնէն աննշան մարդն ալ արժանապատուութիւն մ'ունի. եւ ես առանց մեծ յաւակնոտ մը ըլլալու ինքզինքս չեմ հաշուեր այդ ամէնէն աննշաններէն: Կը սխալի՞մ:

Մխքճեանը երկտողով մը չնորհակալութիւն կը յայտնէր եւ ուրախութիւն. ասկէ յետոյ ղրկել տուր: 1, 2, 3 թիւերը ունի. աւելորդ է ղրկել: Փոխարժէքը չեմ դներ նամակիս մէջ, նեւաներու դինէն կը հանես:

Անհամբեր նամակիդ կը սպասեմ:

Բարեւներով
Փայլակ

Ց.Գ. Ղրկած հատորներուդ համար չատ չնորհակալութիւն. այսօր–վաղը կ'ընեմ պէտք եղածին պէս:

– 7 –

Լա Թրօնչ, 12 Դեկտեմբեր 1931

Սիրելի Հրանդ,

Երէկ ստացայ ձեռագիրս եւ նամակդ. չատ չնորհակալ եմ. մանաւանդ այն հոգածութեան համար որ տրամադրեր ես: Կը յուսամ չափով մը օգտուիլ յետագային:

Միայն հոս մէկ երկու կարծիքներս ըսեմ, ինչպէս արդէն փափաքած էիր. բացատրութիւններ աւելի ճիշդ, թէպէտեւ արդէն նկատած ես, գրեթէ անկարելի է լաւ արտայայտուիլ հեռուէն նամակով:

Նախ, վախ չունէի դրութեանս նիւթով քեզ գայթակղեցնել. ոչ, ա՛յլ կասկածելով (ոմանք կը յամառին հեղինակին եւ իր դործին միջեւ բարքերու խնամութիւն մը փնտռել) չուզեցի սխալ նայուածքներու ենթարկուիլ [24]. եւ երկրորդ "մարդ զարմացնել"ը այնքան քիչ մտքէս անցած էր որ հակառակ ներսի "խղճի խայթերուն", յանկարծակի երեւոյթի մը առջեւ զոնըւելու խաբուսիկ (մաս մըն ալ կեղծ) զգացումին – պա՛րզապէս ուրիշ բաներ ըսելու համար, որոնք թերեւս չղթային ամէնէն թոյլ օղակները չինեցին մինչ բոլորովին ուրիշ էր ուզածս– կ'ըսեմ հակառակ ատոր, չջանացի ամէն գնով զգալի ընել "տարբեր սիրոյ" մը մասին գրելս, հասարակ տեղիք մանրամասնութիւններու մէջ տապլտկելով, գիտնալով թէ – Անդրեեւի գործերը չկարդալով հանդերձ– հասարակ էր այդ, ինչպէս հիւանդութիւն մը, ախտ մը, որմէ չունենալս ու խորշիլս չարդիլեր զիս դիտակցելէ թէ չատեր ունին եւ թէ ամէնը տեղեակ են:

Այո՛, չափէն աւելի է կեանքի կողմնակի մէկ մասէն կտրել առնելու սովորութիւնս. այդ "մասէն" ալ ուզած ժամանակս, ուզած ձեւովս: Քմայքոտ: Նման գործ մը իր չատ մը գլուխները այրելով ներկայացնելու կերպին, ատկէ քանի մը բառի, կիսկատար նախադասութիւններու վստահիլս՝ չատ մը մանրամասնութիւններ "երթ ու դարձ"եր, ուրիշ խօսքով պատռող կերպով կրճատելս, որոնք թէեւ կ'ընդունիմ թէ գրելու պարագային լրացուցիչ, վերջի գալիքը ապդեցիկ ու հասկընալի պիտի ընէին,– խնայելով այսպէս ընթերցողին տեղ–տեղ գուշակի դերը – բայց միեւնոյն առեն արձակիս այս ձեւին չպիտի համապատասխանէին ու ոճը ճապաղութեան պիտի երթար [25]:

Փիչ աշխատուած է. չատ ճիշդ. երբեմն ալ ուզած եմ գիտակցաբար négligence մը դնել որոշ էջերու մէջ, տեսակ մը ձանձրոյթ– յանձնուելով կէտերու խաղին: Իսկ հոգեբանական խորացում չեմ փնտռած, որովհետեւ վիճակի մը ամբողջական վերլուծումը չէր նպատակս, քանի որ հաւատացած եմ թէ արտաքին անձնչան պատճառներ կը տանին մեզ "հոգեկան" բարդ, ըսենք եթէ կ'ուզես, կեանքը յատկանշող վերիվայրումներու, կամ կենսանիւթական յուզումներու, որոնք ընդհանրապէս վաղանցուկ են, բաղձանքի մը գոհացումին չափ կարճ – ու ժրխտող, անտրամաբանական՝ զուգահեռ չատ մը զգացումներու. արդի՞ւնքը. մասն իսկ ըլլայ իր խորքին մէջ մտածումով - վերլուծուած՝ մակերեսային է:

Հոս մէկ չունիմ միեւնոյն պատճառներէն միեւնոյն արդիւնքներուն երթալու միամիտ վարկածը տալ. եթէ արձակիս –ինքնին չատ թեթեւ իր խորագրին ծանրութեան հանդէպ– եթէ արձակիս մէջ պարզ չահոդրամի մը բոյրը, ծուխի մը նմանողութեամբ, կամ փայլ մը որոշ վայրկեանի մը մէջ ջղերը արթնցուցին այդ կրքին ուղղութեան,– երկար պիտի ըլլար եթէ հոս յիշեցնէի յետադնաց ընդհանուր ակնարկները՝ կազմուած տրամադրութիւնը պատճառաբանելու համար– ուրի՛չ անհատի մը մէջ հաւանաբար դրդիչ պատճառները ուրիչ պիտի ըլլային [26]:

Կը ճանչնամ երիտասարդ մէկը, պաղ ընդհանրապէս եւ հանդարտ որ բաւական է որոշ ձեւի չրթունքներու տեսքը որպէսզի չափազանց դրդռուի. հարկ չկայ ըսելու որ այդ չրթունքները կնոջ մը, տղու մը թէ... մանուկի մը դէմքին վրայ ըլլան, միեւնոյնն է:

Ինչ խօսք որ, այս ամէնէն դուրս, միտք չունիմ արժեւորել չատախօսութեամբս. դուն խնայած էիր ես ըսեմ. բռնատպօսիկ բան մը կայ արձակիս մէկ ծայրէն միւսը:

Գալով թէքնիք յատկագծի մասին, կարծիքդ չեմ բաժներ. կը կարծեմ թէ արտաքին չատ մը նմանութիւններով հանդերձ ներքին մեծ տարբերութիւն մը կայ, – խնդիրը լաւին դէչին, յաջողածին կամ չյաջողածին վրայ չէ– տարբեր փորձ մը ընելու, նոյնիսկ պատմելու, յետոյ նիւթն ալ գլխովին տարբեր է միւսէն (Եւա), զայն ժխտելու աստիճան: Այո՛, ես նիւթին աւելի նշանակութիւն կու տամ քան սովորութիւն դարձեր է ոմանց համար.– նիւթը կը ստեղծէ մտածումը եւ զգացումները, կրքերը:

Զգենք անկիւն մը թող մնայ, թերեւս օր մը բանի մը պէտք գայ:

Քանի մը օր առաջ Նարդունիէն երկար (10 էջ) նամակ մը առի. Շ.ն ցուցուցած է հրաժարականս. պատասխանեցի երկար նամակով մը ըսելով բոլոր դառնութիւնները: Երկու օր յետոյ ուրիչ երկար նամակ մը գրած էր: Նամակովս հրաժարականիս ձեւը փոխել հարկ տեսայ. իսկ իր երկրորդ նամակէն յետոյ հարկ չեմ տեսներ չատ պնդել. արդէն ճիշդը ըսելով իմ կողմէս արժանապատուութեան խնդիր մըն էր, լուծուած է ատիկա, ազատութիւնս ալ ուզածիս պէս. այնպէս որ այս խնդիրը ինծի համար զոցուած է. աւելորդ է "Ցուսարթնոց"ն ալ զրաղեցնել:

Միւս անդամ գրած էի թէ կը ղրկեմ ցուցուցած հատորներդ: Բայց Գապազճեանին քով ուր ձգած եմ գիրքերս, հապա 15 հատ մնացեր էր, այնպէս որ քեզի պէս ես ալ մտածեցի թէ աւելորդ է ղրկել, մանաւանդ ներկայիս դրամի անհրաժեշտ պէտք չունիմ:

Նոր Տարիէն առաջ կը սպասեմ նորութիւններուդ: Ներողամիտ եղիր նամակիս անխնամ գրին:

Շատ սիրով
Փայլակ

– 8 –

[Յունուար 1932]

Սիրելի Բալուեան [27],

Կ'ուզէի աւելի կանուխ գրել, բայց սա վերջի օրերու ապառողջ օդերուն հետ տրամադրութիւնս ալ առողջութեանս պէս դէշցաւ: Հիմա լաւ եմ գրեթէ:

Բացիկդ ժամանակին ստացած եմ. չնորհակալութիւն մաղթանքներու համար; Ներէ խմինս սխալ հասցէով ղրկելուս. երբեմ մէկ չատ ցրուած պահուս հասցէն գրած եմ, այլապէս բնաւ միտք չունէի նախորդին գրել:

Կեանքս չատ քաշուած է, մանաւանդ վերջերս. քիչ անգամ դուրս կ'ըլլամ, եւ եթէ "Ցառաջ"էն եւ երբեմն ալ "Մեր Ուղին" [28] չկարդամ, կը կարծեմ թէ ճղճնաւոր եմ: Պատահմամբ աչքիս զարկաւ Զոմի [29] թէյասեղանին ներկայ դռնուիլդ եւ զրական երեկոյթին Մեծարենցի մասին խօսած ըլլալդ. յուսամ քալառողջ ես ու գոհ: Ուրախ եմ այդ մասին:

Գապազճեանը անցեալներդ կ'ըսէր թէ ինչո՞ւ "Ցուսարթնոց"ը չելլեր. ի հարկէ պատճառը չեմ գիտեր. ըսի որ չուշանար: Երեւի նիւթական հասկնալի զրժուարութիւններն են միշտ արգելք եղածը:

Ա՛հ, անցեալ նամակովդ Պ. Ցարըւարթեանի [30] Եւային մասին գնահատական տողերը գրած էիր. չատ զգածուած եմ. հաղորդէ իրեն խոր համակրութիւնս, հետաքրքրութեամբ հետեւած եմ իր բանաստեղծութիւններուն եւ վերջերս միտք ունէի հարցնել ո՛վ ըլլալը մտածելով թէ "Ցարզուարթեան" կեղծ անուն մըն է. բայց կը քաշուէի անփափկանկատութիւն մը չընելու վախով:

Հոս հարկ կը տեսնեմ ճչզում մը ընել, ոչ թէ խօսքի տակ չմնալու դոեհիկ միտումով, այլ որովհետեւ կը զգամ թէ լռելս անկեղծութեան պակաս կը նշանակէ առնուազն:

Ա՛հա. նամակովս ըսած չէի թէ եւանները քեզի պէս յարմար չտեսայ հասցէներուն ղրկել, որովհետեւ Գապազճեանի քով միայն 20 օրինակ մնացած էր, այլ անոր համար որ քու այդ հասցէները ղրկած նամակիդ մէջ ըսած էիր "եթէ 15–20 օրինակ միայն կայ, հոդ չէ, պահէ"... Նամակը հիմա ձեռքիս տակ չէ, բայց մօտաւորապէս այսպէս էր: Եթէ ուզես յաջորդին նամակդ ալ կը ղրկեմ. այնպէս որ ես ալ "քեզի պէս" խորհեցայ: Կը կարծեմ թէ, այս հապճեպ բացատրութեամբ, յիշեցիր, եւ աւելի հասկնալի եմ: Չէ՞:

Կը սպասեմ քիչ մը փարիզի զրական եւ մտաւորական կեանքէն խօսող մէկ երկար նամակիդ:

Ընկերական անկեղծ սիրով
Փ. Միքայէլեան

– 9 –

Լա Թրօնչ, 17 Մարտ 1932

Սիրելի Բալուեան,

Կը զարմանամ այսքան երկար առեն լռելուդ: Կը սպասէի որ լուրերդ դէչ կամ լաւ առվորութեամդ համաձայն գրէիր: Բացատրելու հարկ չկայ կարծեմ զբրութիւնս, գիտես թէ որքան հաճոյք կը պատճառեն նամակները եւ մասնաւորաբար անոնք որ զաղափարի թէ ճաշակներու ներդաշնակութեամբ ստեղծուած ընկեր–բարեկամներէ կու գան: Փակեցի՞ր "Ցուսարթնոց"ը. զործերդ ինչպէ՞ս են. գրէ երկու տող, ա՛յ մարդ, լռութիւնդ զէշ ենթադրութիւններու կը տանի զիս, եթէ մասնաւոր զժբախտութիւն մը չէ պատճառը, թէեւ լաւ է ամէն կերպ այս վերջինը չըլլայ արդեօք:

Ես, գրեթէ գիտցածիդ պէս, միայն քիչ մը աւելի կ'աշխատիմ կեցած չէնքիս մէջ. պարապ ժամանակս աւելի քիչ է, ու ընդհանրապէս յոգնած կ'ըլլամ. առողջութիւնս լաւ է կրնայ ըսուիլ. ամառը աւելի լաւ կ'ըլլայ կը յուսամ: Անշուշտ քաջքշուք մըն է կերպ մը երկարելու, տեւելու համար: Ինչ խօսք որ այս "կուժն" ալ ջուրի այս կարճ ճամբուն վրայ դատապարտուած է կոտրելու:

Հա՛, եթէ վերջնականապէս որոշած ես դադրեցնել "Ցուսարթնոց"ը կամ հրատարակելու միջոցը երկար առենի կը կարօտի, խնդրեմ հաճէիր ձեռագիրներս հասցէիս վերադարձնել [31], երախտապարտ կը մնամ, որպէսզի ինչքան որ ազատուը ունիմ, դարձեալ ինծի համար բաւական աշխատանք մըն է պէտք եղած պահուն մաքուր մը եւս գրելը:

Ընկերական բարեւներով
Փ. Միքայէլեան

Ց.Գ. Նոր գիրք, եւայլն, եթէ ունիս, ղրկէ աչք մը դնեմ: "Ամահիտ" կը սազնա՞ս: Զօպանեանին հետ ինչպէ՞ս ես:

Նոյն:

– 10 –

Լա Թրօնչ, 16 Ապրիլ 1932

Սիրելի Հ. Բալուեան,

29 Մարտ թուակիրդ իր ժամանակին ստացած եմ: Այդ օրերը բաւական ծանր հիւանդ էի, դէչ "անկում" մը ունեցայ, ինչպէս կ'ըսեն: Հիմա լաւ եմ եւ օրըստօրէ կը չահուիմ:

Լաւ որ աւելի չուշացուցիր նամակդ,

◍►

խորհելու վրայ էի թէ դժբախտութիւն մը պատահած է կամ սրդոդած ես:

Երկար չսիտի կրնամ դրել, արդէն զբաղելիք ալ չունիմ: Երբ մարմինս իր բազմատեսակ հաւասարակշռութիւնը կորսընցնէ, հակառակ բոլոր ճիգերուս հոգիս կ'ընկճուի: Ինչ խօսք որ վայրկեաններ կան երբ կեանքը ճշմարիտ ցաւ մը կը դառնայ: Բայց դուցենք այս էջը:

Կը սիրեմ յուսալ որ ընտանիքդ առողջական վիճակն ու գործերը օրըստօրէ կը բարւոքին:

Եթէ կրնաս "Հայրենիք"ի այն թիւերը, որոնք Զարեհանի վերջին գործերը կը պարունակեն, ղրկէ [32]: Աչքէ կ'անցընեմ եւ կը վերադարձնեմ չուտով: Նմանապէս "Անահիտ"ի թիւերէն լաւագոյն գտածդ մէկ թիւ մը, դեռ միայն կողքը տեսած եմ այդ ամսագրին: Թէեւ Գ. Բարսեղեանի դիրքն ալ պիտի ուզէի [33], բայց չատ կ'ըլլայ, վախնամ:

Գրքերուս փոխարժէքը ղրկելու համար մի նեղուիր, երբոր կարենաս այն ատեն: Պարզ մանտայով մը նամակիդ մէջ կը դնես:

Ընկերական ջերմ բարեւներով
Փ. Միքայէլեան

– 11 –

La Tronche, 1 Յուլիս 1932

Սիրելի Բալուեան,

Ներէ որ ըսեմ թէ այս լռութիւնդ աւելի քան վրդովիչ է:

Որովհետեւ ըլլալով չափազանց դէշ ու անտանելի դրութիւններու մէջ՝ վճռով դիտեմ թէ երկտող մը, նամակ մը գրելը՝ սպասուած տեղ մը, այնքան մեծ գործ մը չէ: Բայց անցնինք, այս երկտողը սիրտ ցաւցնելու համար չէ որ կը գրեմ:

Կը սպասեմ պատասխանիդ: Անշուշտ վերջին նամակս առած ըլլալու ես. մի քանի "Հայրենիք"ները ուղած էի: Մ'ալ հարկ չկայ. նամանապէս Եւաններուս փոխարժէքը եթէ չես կրնար հոգ չէ. բայց ինչպէս կ'երեւի "Զուարթնոց"ը լոյս տեսնելիք չունի. հաճէիր, խնդրեմ, ձեռագիրներս վերադարձնել: Եւ ասիկա՝ յայտնելէ յետոյ բոլոր կարելի չնորհակալութիւններս:

Բարեւներով
Փ. Միքայէլեան

– 12 –

Լա Թրոնշ, 28 *Յուլիս* 1932

Սիրելի Բալուեան,

19 Յուլիս թուակիր նամակդ եւ նեղփակ 27,50 ֆրանքն ու հաշիւը առացած եմ: Շնորհակալութիւն:

Ճիշդ է որ քիչ մը սրտնեղ եմ. եւ այս՝ ոչ բոլորովին անտեղի: Բայց մոռացկոտ ու բոլորովին դէշ չեմ: Նկատումներու եւ հաշիւներու համար ոչ ոքի կը ծախեմ: Անհոգ եղիր: Այնպէս որ կը կրկնեմ. սրտնեղութիւն մըն էր եւ լաւ է որ հասկըցար ես:

Ուրախ եմ տնտեսական դրութեանդ կանոնաւորուելուն, եւ "Զուարթնոց"ի վերահրատարակութեան ձեռնարկելուդ: Ցաջողութիւն կը մաղթեմ:

Ձեռագիրներուս պէտք չունիմ անմիջապէս: Որոշումիդ նոր չէ որ համամիտ եմ: Առանց սակայն հաւասարակշռութիւնս կորսնցնելու...: Գրեցի գանոնք եւ հրատարակել է նպատակս: Անշուշտ "Զուարթնոց"ի պէս ամսագրի մը մէջ, քան թերթի մը: Թող ներուի այսքան մը փառասիրութիւնը...

Մ'ալ այս մասին չկրկնելու համար՝ կը ձգեմ քեզի. եթէ – որովհետեւ առանց որ յանցանք ունենաս ոչինչ վերջնական է– "Զուարթնոց"ի հրատարակումը անկարելի դառնայ կը վերադարձնես:

Առողջութիւնս լաւ է: Ընդհանրապէս ամառը ուժերս կը դտնեմ: Թէեւ քիչ մը նիհարեմ: Իսկ գրական աշխատանք ըլլալով երկու հարիւր էջնոց ձեռագիր մը ունիմ –նիւթն է թրքախառնուրդի վիճակը կամ մօտաւորապէս: Յորագիտը Հիւանդագին պիտի դնեմ [34]: Ինչ ընելս որոշած չեմ, չեմ ալ գիտեր: Ամապարելու պէտք չունիմ, թող մնայ, նայինք:

Եթէ մեծ ճանճռոյթ չըլլար "Անահիտ"ի լաւ թիւերէն մէկ կամ երկու հատ ղրկէ, աչքէ անցընեմ: Գոհ կրնամ:

Հայերէն շատ քիչ բան ունիմ կարդալիք: Տղաքը անցեալ օր "Մենք"է Բ. եւ Գ. թիւերը ղրկած էին:

Ահա, աճապարանքով նամակ մը. թէեւ ոչ ժամանակը կը պակսի, ոչ ալ միջոցը: Ուրիշ ատեն կը գրեմ աւելի երկար ու հանդարտ:

Ընկերական բարեւներով
Փ. Միքայէլեան

– 13 –

Լա Թրոնշ, 16 *Օգոստոս* 1932

Սիրելի Բալուեան,

Ստացայ "Անահիտ"ները եւ դրեթէ ամբողջութեամբ կարդացի: Մանաւանդ շատ չատ գոհ եմ Գարամազօֆ եղբայրներու ամբողջական ֆրանսերէն թարգմանութենէն յետոյ այս մասին կրկին անգամ եւս հայերէն թարգմանուածը կարդալուս [35]: Շնորհակալ եմ:

Որպէսզի չաղտոտին անմիջապէս կը ղրկեմ:

Ես ալ Ս. Յուայգին [36] Freudը ունիմ. սքանչելի գործ մը, ամէն տեսակէտով. եթէ չես կարդացած ու կ'ուզես կարդալ՝ դրէ ղրկեմ:

Հոս չատ տաք կ'ընէ: Հոդ ի՞նչպէս է: Եթէ օդափոխութեան երթալու միտք ունիս, այս կողմերը եկուր. դէչ չըլլար կեաքն ալ սուղ չէ:

Յաեսութիւն. Սիրով՝
Փայլակ

– 14 –

[*Լա*] *Թրոնշ*, 31 *Հոկտեմբեր* 1932

Սիրելի Բալուեան,

Կը սիրեմ յուսալ թէ առողջ ես ու հանգիստ:

Թերեւս "աչքիդ զարկած" կ'ըլլայ նոր գրքիս "Ցառաջ"ի մէջ որպէս թերթօն տպուիլը: Գրքով լոյս տեսնելուն, անմիջապէս կը ղրկեմ քեզի օրինակ մը:

Առ այժմ պիտի խնդրէի որ ձեռագիրներս ինծի վերադարձնէիր. անհրաժեշտ պէտք ունիմ: (Բայց ոչ թէ ուրիշ հանդէսի կամ թերթի ղրկելու համար):

Նորէն խօսք կու տամ անպատճառ աշխատակցիլ "Զուարթնոց"իդ եթէ վերահրատարակել սկսիս [37]:

Ընկերական ջերմ բարեւներով
Փայլակ Միքայէլեան

---

(1) *Զրվէժ*, Փարիզ, 1950, էջ 130–131:

(2) Օշական որ Միքայէլեանի արձակը կը գնահատէ *Սփիւռքը եւ իրաւ բանաստեղծութիւնը* (1945) հատորի ներածութեան մէջ, վերապահ է Միքայէլեանի երեքտողանոց գործերուն հանդէպ. «Ոչ ոք փայլակ Միքայէլեանի ոտանաւորին մէջ պիտի գտնէ մեծ բանաստեղծ մը խոստացող նախանշաններ: Զսկսած՝ յոգնութիւն կայ իր երեքտողանոց գործերուն մէջ. զանոնք տողդող առաջին իսկ բառերուն յոգնած է կեանքէն: Հրաշք մը պիտի միջամտէր որպէսզի այդ տղան իր շատ ներքացած ջիղերը փոխանակ դէպի վար երկարելու, ուժ ճարէր իր մէջէն՝ տանելու դէպի վեր: Վճիռ մը չէ, որ կ'արձանագրեմ. կեանքը հրաշքներ պատրաստ է հանելու մեր ամէն մէկ բայլին առջեւ: Դժուար է վարուժանի առաջին ոտանաւորներէն, ինչպէս Մեծարենցի առաջին փորձերէն գուշակել անոնց ապագայ մեծութիւնը», *Մայրիներու չուքին տակ*, Պէյրութ 1983, Օշականի "Մեր բանաստեղծութիւնը եւ մեր ընթերը", ուրկէ կու գան մէջբերուած տողերը, տպուած է Սոփիայի *Մասիս* տարեգիրքին մէջ, 1934ին, գրուած կամ խօսուած պէտք է ըլլայ աւելի կանուխ քան Օշական կը յղուի "Մենք"ի եւ գուցէ "Հայրենիք"ին մէջ տպուած երեքտողին եւ կը լռէ հատորներուն մասին:

(3) 'Ցառաջ", 1931, Մայիս 15–24:

(4) Նարդունիի տուած հանգամանակն է Զափահաս Որբերու Միութեան "Երկունքին", տե՛ս. Ա. տարի, թիւ 3, Փարիզ, 1929, էջ 42–46:

(5) Նարդունի, Շուշանեան, Պէշիկթաշլեան, Միքայէլեան, Մելոյեան իրենց հէքեաթները, վիպակները, հրաշավէպերը, նոր վէպերը կը գրեն ատոր ձգողութեան մէջ: Ասոր ուսումնասիրութիւնը կատարած եմ ուրիշ տեղ:

(6) "Ցառաջ", 1931, Յունիս 17:

(7) Պատմուածքը ձօնուած է "Հ.Զ."ին որ շատ հաւանաբար Հրաչ Զարդարեանն է:

(8) Նկատի ունի 1931ի Յունուարի թիւը: "Զուարթնոց" սկսած է հրատարակիլ Յունուար 1929ին:

(9) Հակառակ ձեռագիրներու առաքման՝ "Զուարթնոց"ի մէջ լոյս չէ տեսած, ոչ ամսագրային թիւերուն մէջ, ոչ ալ յետագայ երկու տարեգիրքերուն, 1934ի եւ 1944ի: 1937ի տարեգիրքին մէջ, "Հայ մշակոյթի կորուստները" բաժնին մէջ, Բալուեան կը գրէ մահագրութիւն մը (էջ 215), որուն մէջ Միքայէլեանի կենսագրութիւնը ամփոփելէ ետք կ'աւելցնէ. «Իրմէ ունինք բազմաթիւ գրքակցութիւններ, բոլորն ալ յոռետես տրամադրութիւններու տղեր: Արդէն իր *Արեւ, Արեւը հիւծախտաւորի մը օրագիրն է, իր իսկ կեանքը*»: Ընթերցողը կը նշմարէ որ Բալուեան իրեն հասած կամ իր մօտ մնացած ձեռագիրներու մասին չի խօսիր: Արխիւին մէջ չեն հանդիպած նաեւ էջերուս: Յայտնօրէն անոնց մէկ մասը տպուած է "Ցառաջ"ի մէջ կամ վերադարձուած են հեղինակին: Ամէն պարագայի՝ ոչ մէկ անտիպ գրութեան յետ-մահու հրատարակութիւն:

(10) Առաջին թիւը լոյս տեսած է 1931 Ապրիլ 20ին: Այդ թուականին "Զուարթնոց"ը ընդհատում մը ունեցած է, Բ. տարւան մնացեալ երեք թիւերը լոյս պիտի տեսնեն, Յունիս, Օգոստոս եւ Հոկտեմբեր 1931ին:

(11) Այս գրութիւնը մեզի ծանօթ չէ, ըստ ամենայնի տպուած չի թուիր:

(12) Նկատի ունի *Եւա (արձակուրդի բացիկները)*, հատորը, որուն կոդէրը կը կրէ 1931 թուականը, իսկ ներսի էջը 1930, Գրատուն Հրանտ Սամուէլ: Գրութեան աւարտումին թուականը 1930ի Յունիսն է: Բալուեան գրախօսութիւն մը ունի "Զուարթնոց"ի մէջ (Յունուար 1931) էջ 36: Նշեմ որ *Եւան* արժանացած է երկրորդ հրատարակութեան մը, Էտման, թիւ 26, Պէյրութ 1956: Հրատարակիչը աւելցուցած է կենսագրական նշմար մը եւ Միքայէլեանի լուսանկարը:

(13) Միքայէլեանի ստորագրութիւնը կ'երեւի "Մենք"ի Ա. թիւի, անվերնագիր "հանգանակ"ին ներքեւ: "Մենք"ի առաջին թիւին մէջ փայլակ Միքայէլեան ստորագրած է "Սէր" խորագիրով էջերքուած մը, միակ մասնակցութիւնը պարբերականին: Այս տեղեկութիւնը ի հարկէ շահեկան է անով որ կը լուսաբանէ Միքայէլեանի կապերը խումբին հետ: Դիտել տամ որ այդ հանգանակի առաջին եւ աւելի ընդարձակ տարբերակի հրատարակութեան ներքեւ ("Ցառաջ", 25 Յունուար 1931), կը գտնենք նաեւ Օհան Կարոյի, եւ Հրանտ Բալուեանի անունները, որոնք պարբերականի հրապարակումին մէջ չկան:

(14) Նկատի ունի Շաւարշ Միսաքեանը:

(15) Անտոնեանը Նուպարեանց գրադարանի Արամ Անտոնեանն է, *Մեծ Ոճիրը* հեղինակը:

(16) Խնդրոյ առարկայ գրութիւնը լոյս տեսած է "Երկունք"ի մէջ, Բ. տարի, թիւ 18, Սեպտեմբեր եւ թիւ 19–20, Հոկտեմբեր–Նոյեմբեր, թիւ 21 Դեկտեմբեր 1930:

(17) Կ'ակնարկէ "Նաւակ" հնչեակին, տպուած "Գրական պարտէզ" բաժնին մէջ, տե՛ս. "Երկունք" Դեկտեմբեր 1929, թիւ 9, էջ 144: Հնչեակին սկիզբը կը գտնուին Նարդունիի ներածական բանի մը տողերը, որոնց հովանաւորողի շեշտը անկատ չէ մնացած Միքայէլեանէն: Նարդունի–Միքայէլեան կապերու ճնշութիւնը կարելի չէ կատարել հոս, բանի մեր տրամադրութեան տակ չունինք Նարդունիի նամակները:

(18) Ձեռագրին մէջ "չ"ջնջուած կ'երեւի, բայց անհրաժեշտ կը թուի:

(19) Ակնարկութիւն "Զոյգ մը կօշիկի պատմութիւնը" գրութեան, որ կը կրէ "Մանուկներու գիրքը" վերադիրը. "Ցառաջ", 1931 Հոկտեմբեր 14–17: Այս շարքին մաս կը կազմէ "Դրամները կը խօսին" գրութիւնը, "Ցառաջ", 1932 Յունուար 10–14:

(20) "Հայրենիք"ի մէջ Միքայէլեան տպած է "Արեւին տակ" ներքուածը 1930 Յունիսին, որուն կ'ակնարկէ, եւ աւելի ուշ, 1933ի Սեպտեմբերին "Ղազարն ու իր էշը" պատմուածքը:

(21) Վաղինակ Միսքեաեանը "Ցառաջ"ի ծանօթ թղթակիցներէն էր:

(22) Ակնարկութիւն "Ամէն անգամ" ներքուածին ("Ցառաջ", 1931 Նոյեմբեր 15):

(23) Ըսել կ'ուզէ "բարձի թող":

(24) Այս եւ բոլոր կողմնակի դիտողութիւնները լիովին հասկնալու համար անհրաժեշտ է գրութեան ընթերցումը, որուն ճակատագիրը կը մնայ անյայտ: Ինչպէս կը գրէր Միքայէլեան ատիկա *Եւային* պէս կիրքի պատմութիւն մըն էր, որ գուցէ բոլորովին "ուղղափառ" բնոյթ մը չունէր: Ինչ-ինչ նշումներ ատիկա կը թելադրեն, բայց առեղծուածին վրայէն ծոցը չեն վերցներ:

(25) Այս նախադասութեան կառոյցը խնդրական է, բնագիրը պահպանուած է եղածին պէս:

(26) Այս նախադասութեան մէջ բազմաթիւ "երէ"ներ կը կաղացնեն խօսքին ընթացքը, որ անթափանց չէ սակայն:

(27) Նամակը տարեթիւ չունի: Յարգուարթեանի ներքուածներուն եղած ակնարկութիւնը թոյլ կու տայ զայն տեղադրել Յունուար – Փետրուար ամիսներուն: Բալուեան "Զուարթնոց"ի մէջ հրատարակած է Ս. Յ. Յարգուարթեանէն երեք ներքուածներ՝ "Վերյայտնութիւն", Ա. տարի, Հոկտեմբեր 1930, թիւ 10, էջ 429 եւ "Դատարկութիւն", Բ. տարի, Յունուար 1931, թիւ 1, էջ 7, "Անդրադարձում", նոյն, Օգոստոս 1931, էջ 62: Յարգուարթեան Լիբանանի Պրումմանա գիւղէն ներքուածներ յղած է նաեւ "Հայրենիք" ամսագրին, 1931–1932 շրջանին: Յարգուարթեանը կեղծանունն է Ս. Ապտալեանի, ապագայ Վ. Վահեանի, ըստ 1931 Ապրիլ 3ի նամակի մը:

(28) "Մեր Ուղի" երկօրեայ, լոյս տեսած է Փարիզ, 1931 – 1932 թուականներուն:

(29) ՋՈՄ–ը Նարդունիի հիմնած Զափահաս Որբերու Միութիւնն է:

(30) Տե՛ս. նօթ 19:

(31) Կարելի չէ ստուգել թէ որոնք են այդ ձեռագիրները. "Ցառաջ"ի մէջ լոյս տեսած են "Այլանդակ սափրիչը" պատմուածքը (1932 Մայիս 15–26), աւելի ուշ "Ձիւնամարդ"ը (1933 Դեկտ. 31), վերջապէս հատուածաբար "Երբ սով էր" (1935 Մարտ 24–27):

(32) Այդ շրջանին "Հայրենիք" լոյս կ'ընծայէր *Բանկօօպը եւ Մամութի ոսկորները* վէպը, արդէն բանի մը տարիէ ի վեր:

(33) Նկատի ունի Նահատակ Գրողներու շարքով լոյս տեսած Գեղամ Բարսեղեանի հատորը, Փարիզ, 1931ին:

(34) Նկատի ունի *Արեւ, արեւ* հատորը, լոյս տեսած նախ՝ "Ցառաջ"ի մէջ իբրեւ երեքտող (1932 Սեպտեմբեր 17էն սկսեալ), ապա "Ցառաջ" մատենաշարով, 1933ին: Հատորը ձօնուած է Շ. Միսաքեանին եւ կը կրէ Մեծարենցի "Արեւին" ներքուածէն բնաբան մը:

(35) Հաւանաբար Միքայէլեան կարդացած է վէպին մէկ հատուածը "Մեծ հաւատաքննիչը", (թրգմ. Գ. Կիրակոսեան) տպուած "Անահիտ"ի մէջ, Ա. տարի, թիւ 3, 1929, էջ 29–42:

(36) Սթեֆան Յուայգ (1881–1942) աւստրիացի ծանօթ գրագէտն է, որուն երկերէն տպուած են ֆրանսահայ մամուլին մէջ. տե՛ս. "Տոյստոյի արուեստը", "Զուարթնոց", 1929, թիւ 1, էջ 22–28, կը հետեւի Բալուեանի մէկ ներքը Յուայգի մասին: Միքայէլեան նկատի ունի Ֆրէօյտի մասին մենագրութիւնը: "Ցառաջ"ի մէջ լոյս տեսած է թարգմանութիւնը Յուայգի մէկ վէպին՝ *24 ժամ կնոջ մը կեանքէն* (1932 Մարտ 22էն սկսեալ):

(37) "Զուարթնոց"ի երկրորդ շրջանը կը սկսի 1937ին:

Imprimé sur les Presses du Journal «Haratch» — 83 rue d'Hauteville 75010 Paris — Siret : 571 027 317 000 15 — Commission Paritaire : N° 0609 K 84976

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ 10
MARDI
10 JANVIER
2006

LE NUMERO: 1,20 €

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ (1884 - 1957)

HARATCH

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE FONDE EN 1925

DIRECTRICE : ARPIK MISSAKIAN

83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
TEL. : 01 47 70 86 60 — FAX : 01 48 00 06 70
COURRIEL (E-MAIL) : jharatch@aol.com

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար· 250 եւրօ — Վեցամսեայ : 135 եւրօ
Արտասահման : Տար· 300 եւրօ (Ամէնօրեայ առաքում)
270 եւրօ (Շաբաթաթերթ առաքում) — Հատը : 1,20 եւրօ
C.C.P. PARIS 15069-82 E

81ՐԴ ՏԱՐԻ - ԹԻՒ 21·364

Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN

81e ANNEE — N° 21·364

ՕՐՈՒԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՑԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՇԱՐՈՆ, Յունուար 9ի առաւօտուն նոյն վիճակին մէջ էր, բայց բժիշկները կը փորձէին վերջ տալ արուեստական մահաքունին եւ տեսնել հակազդեցութիւնները: Ինչ որ ալ ըլլայ, եթէ նոյնիսկ ողջ մնայ, չի կրնար անշուշտ երկիրը վարել: Ողջ մնալու պարագային ալ բժիշկներու կարծիքները կը տարբերին: Ըստ ոմանց անդամալոյծ կրնայ մնալ, ըստ ուրիշներու՝ այլեւս չխօսիլ, վերջապէս ամէն բան անորոշ կը մնայ:

ՄԻԹԵՐԱՆԻ մահուան 10րդ տարելիցը բազմազան եւ բազմաթիւ արտայայտութիւններու առիթ տուաւ: Թուականէն (2006, Յունուար 8) առաջ իսկ, ոչինչ պակսեցաւ՝ յոդուած, տեսակցութիւն, դատախօսութիւն, արարողութիւն, ուխտագնացութիւն եւ մանաւանդ անհամար հատորներ...: Առանց չափազանցութեան, ով որ երկու բառ փոխանակած էր Նախագահին, հետ, քան մը ունէր ըսելիք: Յունուար 8ին, հազարաւորներ փութացած էին Ժառնաք, ուր ծնած եւ թաղուած է Ֆ. Միթերան: Այցելուներուն առջեւ բաց էր նաեւ իր մանկութեան տունը: Ուխտաւորներու առաջին կարգերը կը գրաւէին ընկերվարական պարագլուխները եւ Մազարին եւ Ժիլպէր Միթերան, նախագահին երկու տղոցմէն մէկը: Տիկին Միթերան հիւրն էր նոյն օրը Միշէլ Տրուքէրի, Մազարին՝ Ա. կայանի ժամը 20ի լրատուութեան: Նոյն օրը, Ֆրանս 3ի Փոլէմիքի յայտագիրը իրեն նուիրուած էր, ինչպէս նաեւ Ռիփոսթի վիճարկումը: Եւ պարզ է որ, մանաւանդ վիճարկումներու պարագային նոյն դէմքերը կը ներկայանան, գլխաւորաբար Ժագ Աթալի որ "Ֆրանսուա Միթերանն էր" խորագրուած իր հատորով բոլոր թեմերը կը գրաւէ: Ժառնաքի գերեզմանատունը, կուսակցութեան "փիղ"երը կը չրջապատեն Մազարինը (որու նուիրուած ձախող ֆիլմերն ալ չպակսեցան), բայց այս վերջինը կը ճշդէ որ ոչ մէկուն կու տայ իր նախընտրութիւնը (Ֆապիուս, Հոլանտ): Իրիկունն ալ, մօտ երեսուն հազար հոգի այցելած են կուսակցութեան կեդրոնը, ուր տը Սոլֆերինօ:

ԻՐԱՔի ֆրանսացի պատանդը՝ Պերնար Փլանշ ազատ արձակուած է Յունուար 7ին, բայց այդ ազատագրման պայմանները բաւական պղտոր են եւ կը տարբերին ըստ աղբիւրներու: Նոյն օրը ամերիկացի լրագրողուհի մը առեւանգուած է եւ իր թիկնապահն ալ սպաննուած է: Այս վերջին պարագան բաւական խորհրդաւոր թնոյթ ունի եւ Յունուար 9ին ալ ծանօթ չէր թէ ո՞ր թերթին կ'աշխատակցի եւ ո՞վ են առեւանգողները: Առեւանգումը տեղի ունեցած է Պեղտատի սիւննի թաղամասը, Ամաս պին Մալիք մզկիթին մօտ:

ԹՈՒՉՆԱՑԻՆ ԴՈՒՄԸ սկսած է տարածել Թուրքիոյ մէջ եւ արեւելեան չրջանէն գատ երեք պարագաններ յայտնաբերուած են Անգարա եւ նոյնիսկ Պոլիս: Ընդհանուր ձեւով, ցարդ 10 պարագաններ կան երկրին մէջ եւ բոլորն ալ հետեւանք են վարակուած հաւ ուտելուն, բայց եւ այնպէս Առողջապահական Համաշխարհային կազմակերպութիւնը պատուիրակութիւն մը ղրկած է, տեղւոյն վրայ քննութիւններ կատարելու համար: Ընդհանրապէս Մատհոդութիւնը կու գայ տարածումէն: Սատկած հաւեր քննուած են Զոնկուլտաք (1200 քմ· հեռու վարակուած չրջանէն) եւ Եոզկաթ: Իրանի իշխանութիւնները կոչ ըրած են Պարսիկներուն, որ խուսափին Թուրքիա երթալէ, նոյնը ըրած է Ռուսաստան:

ՓԱՓՐԻԿ ՏԻՎԼԷՃԵԱՆ, Լիպէրասիոնի Յունուար 7ի թիւին մէջ, հարցազրոյցով մը կը քննադատէ Շիրաքի Ամանորեան մաղթանքներու կարգ մը յայտարարութիւնները, դոնելով որ ան "օրուան դաղափարները կը ժողվէ": Արդէն Սարքոզիի չրջանակէն գատ, իր· էմ· փէ·ի կարգ մը երեսփոխաններ ալ չեն "մարսած" չարք մը որոշումներ որոնք ձախին միայն կրնան հաճոյք պատճառել ինչպէս Փետր· 23ի օրէնքին 4րդ յօդուածին նոր չարադրութիւնը, մահապատիժի չնչումին արձանագրութիւնը Սահմանադրութեան մէջ, ձեռնարկներու սակերուն ընդլայումը թէ· վէ· Ա·ին ամբողջութեան վրայ՝ ընկերային ապահովութեան ֆինանսաւորման համար, թոշակաւոր ուսանողներու 30%ի մուտքի պարտադրութիւնը, եւլն·, եւլն·: Փաթրիք Տէվէճեան կը թուէ նախագահ Շիրաքի փոփոխական կարծիքները, ինչպէս նպաստաւոր դիրքը Թուրքիոյ անդամակցութեան նկատմամբ, ինք որ պաշտօնները դիզած է միաժամանակ, այսօր դէմ է, եւլն·, եւլն·: Տէվէճեան կ'որակէ նախագահը մէկ բառով, երբ կ'ըսէ "փլասթիֆէ":

ԱԼԻ ԱՂՃԱ, որ 1981 Մայիսին փորձած էր Պապը սպաննել եւ որ ներկայիս թերքաղաքական բանտ մը կը դտնուի, ազատ պիտի արձակուի չաբթու վերջ: Պապին դէմ մահափորձինատեն, Ալի Աղճա 23 տարեկան էր, յետագային Յովհաննէս – Պօղոս Բ· իր ներումը չնորհած էր, բայց խորքին մէջ երբեք կարելի չէր եղած յստակ կերպով դիտնալ թէ որո՞ւ հաչտյն այս Թուրքը այդ արարքը գործած էր: Ըսուեցաւ թէ պուլկար գաղտնի սպասարկութեանց համար գործած էր, բայց չէր փաստուած: Ինք ալ զանազան եւ հակասական տեղեկութիւններ տուած էր հարցաքննութիւններու առեն:

ԴՈՒՇԱՆԲԷի (Տաճիկիստան) հաչմանդամ մանուկներու դպրոցի մը մէջ հրդեհ մը ծագած է Յունուար 7ին, որու հետեւանքով 13 երախաներ մեռած են:

ՆՈՐ-ՏԷԼՀԻի (Հնդկաստան) մէջ սաստիկ ցուրտին հետեւանքով 137 հոգի մեռած է: Իչխանութիւնները երեք օրուան համար դպրոցները փակած են Յունուար 9էն սկսեալ: 70 տարի է նման ցուրտ չէր եղած երկրին մէջ:

ՎԵՆԵՅՈՒԵԼԱՅԻ նախագահը՝ Շաւէզ, որ Լատին Ամերիկայի արմատական ձախին հերոսը կը նկատուի եւ ծանօթ է որպէս ընդդիմադիր մը աչխարհակալութեան եւ նոր ազատականութեան, կըրնայ նաեւ հակահրեայ ըլլալ, ինչ որ խոբապէս մատհոդած է տեղւոյն հրեայ համայնքը: Շաւէզ աչխարհի տէրերը կը նկատէ անոնք որոնք "Ցիսուսը խաչը հանած են: Եւ այդ փոքրամասնութիւնը տէր դարձած է աչխարհի հարստութիւններուն": Այս յայտարարութիւնները ըրած է Դեկտ· 24ին, բայց նախ անտեսուած են եւ յապաղումով մատհոդած:

ԷՐՊԻԼի (Իրաք) մէկ դատարանը երեսուն տարուան բանտարկութեան դատապարտած է ծագումով քիւրտ Աւստրիացի մը, այն ամբաստանութեամբ որ զրպարտած էր Մասուտ Պարզանին՝ իրաքեան Քիւրտիստանի նախագահը, համացանցի վրայ: Ենթական՝ Քամալ Սայիտ Քատիր, 48 տարեկան, դասախօս է Վիէննայի համալսարանը, ձերբակալուած է

(Շար·ը Դ· էջ)

ՊԱՊԸ ԹՈՒՐՔԻԱ Կ'ԵՐԹԱՑ ՆՈՅԵՄԲԵՐԻՆ

Պապը պաչտօնապէս ընդունած է Թուրքիոյ Հանրապետութեան նախագահ Ա. Սեզէրի հրաւէրը և տեղեկացուցած թէ Անգարա եւ Պոլիս կ'այցելէ 2006 Նոյեմբերի վերջին օրերուն: Պապը նախապէս ալ Պոլիս հրաւիրուած էր Յունաց Տիեզերական Պատրիարքին կողմէ ու այդ հրաւէրը քաղաքական միջադէպի մը պատճառ եղած էր Պատրիարքութեան ու Անգարայի միջեւ. Թուրք իչխանութիւնները խնդրոյ առարկայ ըրած էին Պապին անձին մէջ քաղաքական ու կրօնական առաջնորդի հանդամանքներուն առնչային բնոյթը:

Բենեդիկտոս ԺԶ· տեղեկացուցած է թէ նախ Անգարա կ'այցելէ, ապա կ'անցնի Պոլիս, ներկայ գտնուելու Ս· Անդրէասի տօնին որ մեծաչուք տօնակատարութեամբ կը նչուի Յոյն Ուղղափառ Եկեղեցիին կողմէ: Թրքական լրատուիներ կը նչեն թէ Պապը յոյն Պատրիարքին համար սլիտի գործածէ "տիեզերական" տիտղոսը որուն ամէն առիթով Անգարա կ'առարկէ:

ԱՆԳԱՐԱ ԴԷՄ Է ԻՐԱՔի ՄԱՍՆԱՏՈՒՄԻՆ

Թուրքիոյ փոխ վարչապետ եւ Արտաքին գործերու նախարարը Ա. Կիւլ հեռատեսիլի յայտագրի մը մասնակցած ու պատասխանած է յատկապէս Իրաքի ու Իրանի մասին հարցումներու:

Գլխաւոր ըսուածը այն է որ Թուրքիա ամբողջ աչխարհի հետ կը չանայ արդիլել Իրաքի մասնատումը· սակայն ներկայի զարգացումները, մանաւանդ Հիւսիսային Իրաքի քրտական դաչնակցային չրջանին քաղաքականապէս հզօրացումն ու Քէրքիւքը այդ չրջանին կապելու չանքերը մասնատումի հեռանկար մը կը բանան: Ա. Կիւլ համոզուած է որ երկրին մասնատումը, քրտական անկախ պետութեան մը կազմութիւնը, անթերեւակայելի հարցերու ծնունդ կու տայ չրջանին մէջ: "Երբ տակաւին լուծում գտած չէ Պաղեստինեւիսրայէլեան խնդիրը, Միջին Արեւելքը ցմահ բնոյթի այլ հարցի չի կրնար հանդուրժել" ըսած է Թուրք նախարարը:

Ան պատասխանած է նաեւ Իրաքի մէջ դինուորական ներկայութիւն ունենալու մասին հարցումներու: Անգարա այդ հարցը օրակարգի կրնայ բերել եթէ ԱՄՆ-ու ուժերը քաչուին եւ Ուաչինկթըն ապահովութեան մատհոդութեամբ ժամանակութիւն խնդրէ Թուրքիայէն: Եթէ Իրաքի ընտրեալ իչխանութիւնն ալ նոյն դիմումը ընէ, իրենք կրնան ՕԹԱՆ-ի, եղած մեղադրանքներուն մասին:

Ապա խօսելով քրտական խնդրին մասին, Ա. Կիւլ ըսած է· "Մեր երկիրը տարբեր բնոյթի հարցեր ունի: Մէկը քրտականն է· կան աչխարհավարութեան խնդիրը, ոչ-մահմետական բաղաքացիներուն խնդիրները· բոլորն ալ կը ջանանք լուծել զարգացնելով ժողովրդավարութեան չափանիչները: ···Այս երկրին մէջ ամէնէն կրճատ իրենց տարբերութիւնները արտայայտել· սակայն ատիկա պէտք է ըլլայ երկիրը հզօրացնելու ուղղութեամբ":

ՆԱԽԱՐԱՐԻՆ ՍԽՐԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆԸ

Մշակոյթի նախարար Ժովիկ Ժովէեան Յունուար 4ին գայթակղութեան մը գէլխաւոր հերոսը ըլլալէ ետք յաջորդ օրը հրաժարած է իր պաչտօնէն: Պատահարը սկիզբ առած է չատ հասարակ մահկանացուներու նման նախարարին բնակարանին ալ էլեկտրական հոսանքին խզուելէն: Ժ· Ժովէեան զայրին ու քանի մը բարեկամներու հետ գացած է էլեկտրականն ցանցի կեդրոնը, պարզելու խզուելուն պատճառները: Հոն վէճ ունեցած է պաչտօնեաներու հետ, ապա նախարարին խմբակէն զէնք գործածուած է, պաչտօնեաներէն երկուքը իրենց գլուխէն վիրաւորուած ու հիւանդանոց փոխադրուած են:

"Օրինաց երկիր" կուսակցութիւնը որուն անդամ է նախարարը, խորհուրդի նիստ գումարած է, որմէ ետք յայտարարուած է Ժ· Ժովէեանի հրաժարականը: Ինք յայտարարած է որ կը նախընտրէ պաչտօնէն հրաժարիլ, սխալ չհամարկումներու տեղի չտալու եւ իր պատկանած կուսակցութեան չվնասելու նպատակով: Ծանօթ է որ կուսակցութեան նախագահն է Ազգային Ժողովի նախագահ Ա. Պաղտասարեան:

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ

ԹՈՐԳՈՄ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻՆ ՆԱՄԱԿԸ ՆԱԻԻՋԵԻԱՆԻ ԽԱՉՔԱՐԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

Երուսաղէմի Պատրիարքը Թորգոմ Արքեպիսկոպոս Մանուկեան նամակով մը դիմած է ԻՒՆԷՍԿՕ-ի ընդհանուր քարտուղարին, խոր մտահոգութիւն եւ ընդվզում արտայայտելու համար Նախիջեւանի մէջ հայկական խաչքարերու դէմ կիրարկուած աղբրեջանական վերջին բարբարոսութեան: Ինչպէս կը նչէ Յունուար 5 թուակիր հաղորդագրութիւնը, Թորգոմ Արք· ըսած է թէ այդ խաչքարերը պատմական եւ կրօնական նչանակութեան տէր չիրմաքարեր են, նոյն ատեն ըլլալով հայ քրիստոնէական քանդակի արուեստին իւրայատուկ նմոյչները:

Պատրիարքը կատարուածը որակած է "մչակութային ցեղասպանութիւն" եւ ԻՒՆԷՍԿՕ-էն պահանջած է կասեցնել Աղրբեջանի գերիչխանութեան ենթակայ Նախիջեւանի երկրամասէն հայկական մչակութային ժառանգութիւնը ջնջելու արարքները: Նաեւ կը թելադրէ ոճիրը միջազգային հանրային կարծիքին փոխանցել, որպէսզի նման դէպքեր չկրկնուին:

Թորգոմ Պատրիարք յոյս յայտնած է որ ԻՒՆԷՍԿՕ-ն ազդեցութիւն կը բանեցնէ Աղրբեջանի իչխանութիւններուն վրայ, որպէսզի յարգեն իրենց տարածքին վրայի կրօնական եւ մչակութային յուչարձանները պահպանելու իրենց պարտաւորութիւնը:

ՄԵԾ ՄԱՅՐԻԿՆԵՐՈՒՆ ՊԱՏՄԱԾՆԵՐԸ ՄԻԱՅՆ ՔՆԱՅՆՈՂ ՀԷՔԵԱԹՆԵՐ ՉԵՆ

Վերջին տարիներուն Հայկական հարցին առընչութեամբ Թուրքիոյ մէջ արձանագրուած զարգացումները երբեմն զարմացնող քնոյթով կը չարունակուին։ Գլխաւորաբար լրատուները վայրը կ'ըլլան անոնց արձանագրութեան, ուշադրակի դիմելով հանրային կարծիքին։ Այս զարգացումները բնականաբար չեն պատկանիր պաշտօնական դասին ոյ կը չարունակէ իրեն անվնաս միջինով մը հարցը փակելու ճիգեր ընել։ Օր մը մամուլը կ'արձագանգէ քաղաքական դէմքի մը խոստովանութեան մօտիկ մէկ արտայայտութեան, յաջորդ օրը կ'արդիլուի, կը յետաձգուի 1915ը նիւթ առած համաժողով մը։ Ճիշդ այնպէս, ինչպէս Թուրքիա մէկ կողմէն կը ջանայ Եւրոպայի դպրոցին արժանի աշակերտի վարքով յայտնուիլ, միւս կողմէ գրողի, դասախոսի, լրագրողի ուղղուած ամբաստանութիւնները իրարու կը յաջորդեն։ "Թըրքութիւնը հրապարակաւ անարգած"ի պիտակով ամէն մէկը դատարան կը կանչուի, կը պախարակուի, լրատուներու թեր ու դէմ կարծիքներու թիրախ դառնալով։

1915ի իրականութիւնները մէկ-մէկ հանրային կարծիքին քերող յաջորդական հրապարակումներուն ներկայի հանդըրւանը կը կազմեն բռնի խլամացուած, թրքացուած հայ որբերու, որբուհիներու պատմութիւնները։ Անոնք - չախչախիչ մեծամասնութեամբ որբուհիներ - ներկայի Ալեւիներու, Մէհմէտներու, Այշէներու մեծ մայրերը, հանիներն են որոնք լռութեամբ տարած են ցեղասպանութեան մը ամէնէն ծանրակշիռ բաժինը։ Բայց անոնց լռութիւնը, այսօր, երբ այլեւս իրենք ներկայ չեն, իր վրիժը կը լուծէ, նախ պատասխանատուներուն, ապա ամբողջ աշխարհին ազդակելու համար 90 տարի բռնաբարուած իրականութենէն կարեւոր դրուագ մը։

Դրուագը կարեւոր է նաեւ եւ յատկապէս այն առումով որ հատ ու կենդ պարագաներու սահմանը արդէն լայնօրէն զանցած է, ուրացումին դէմ անառարկելի պատուար հանդիսանալով։ Նոյնիսկ, ոչ թէ չատ մօտաւոր, այլ հեռաւոր հաշիւներով թղթածրարին պարունակութիւնը տարատեսչող չափերու կը հասնի, դատելով ջուրին վրայ յայտնուած մասէն։ Ըսուածէն գաղափար մը ունենալու համար կը բաւէ քանալ Պոլսոյ խումբ մը հայ երիտասարդներու "Հայթերթ" կայքէջը, տեսնելու թէ քանի՛ Ալիներ, Մուսթաֆաներ իրենց հայ հարազատները կը փնտռեն, Տէրսիմի, Տիյարպէքիրի, այլ վայրերու անհամար չրջաններէն հարցումները կը տեղան իրենց պիւրէն, դաւառին աւերուած, կամ մզկիթի վերածուած հայկական եկեղեցիին մասին տեղեկութիւն խնդրելով։ Աղաւաղուած, լռութեան պարտադրուած անցեալ մը ճանչնալու, իրականութեան տեղեկանալու զարմանալի մարմաջ մը կայ կայքին ուղղուած լմականերուն մէջ որոնց մանրամասն դասաւորումը, վերլուծումը Թուրքիոյ ներկայի իրականութենէն չչմեցնող պատկեր մը տալու ամէն յատկանիշ ունի։ Նոյնիսկ եթէ մտածուի որ սպրդանքի, յետին աղ նպատակներու հաշիւով դրուածներ կան այդ խմակներուն մէջ, երեւոյթին ցնցող քնոյթէն դրեթէ բան չի փոխուիր։

***

Հայ որբերու թրքացած, իսլամացած զաւակներուն մասին նորագոյն էջը ծաւալուն յօդուած մըն է, տեղ գտած Պոլսոյ "Աքսիոն", թերթին (Տես՝ էջ 26) մէջ, ստորագրուած՝ Էրհան Պաշեւուրթ։ Ստորագիրով իսկ կ'ըսէ. "1915ի հայկական տեղահանութեան տպաւիրէ ի վեր մութին մէջ մնացած մէկ երեսը եւս կը յայտնըւի"։

"Հայ որդեգիրներ" ընդհանուր պիտակին տակ յօդուածագիրը կը խմբէ տեղահանութեան ընթացքին որբացածները, բռնի իրենց ծնողքէն խլուածները եւ տարագրութեան մեկնելէ առաջ իրենք ծնողքին կողմէ իսլամ դրացիներու, ծանօթներու պահ տրուածները։ Ապա անդրադառնալով տարագրուածներու, զոհերու թիւին մասին հայկական եւ թրքական տուեալներուն, ան կ'ըսէ. "անոնցմէ ո՛ր մէկն ալ ընդունելի ընկատուի, չի կրնար անտեսել տալ ողբերգութիւնէ զոր ապրած են իրենց քնակավայրէն, բոյնէն գրկուած մարդիկը։ Իսկ տարագրութեան արդարացումը չի նշանակեր թէ Հայերը չեն տառապած"։

Նիւթին մուտքի մասը կը կազմեն հայ մեծ մայրիկներու երկու պատմութիւններ. մէկը Ց. Չէթինի "Մեծ մայրիկը" ծանօթ հատորն է, միւսը Իրֆան Փալալըի "Տարագրութեան երախաները. մեծ մայրս Հայ է եղեր" յուշագրութիւնը։ Երկու հեղինակներէն ոչ մէկը արհեստով գրող է. Չէթին իրաւաբան է, Փալալը ուղեղի վիրաբոյժ. երկուքն ալ յապաղումով տեղեկացած է թէ իրենց օրիորդական մեծ մայրերը Հայ եղած են. անոնց վկայութիւններուն ունկնդիր եղած են երկուքն ալ։ Ինչպէս կ'ըսէ Պաշեւուրթ, "Հակառակ Թուրքիոյ մէջ մեծ քիւով հայ որդեգիրի գոյութիւնը ծանօթ ըլլալուն, այս վերջիններուն կողմէ անմիապէս գրի առնուած իրաստարկուած յուշագրութիւն, կամ կենսագրական հատոր չկայ։ Չէթինն եւ Փալալը գաղտնի պահուած այս իրականութիւնը հատորի վերածած առաջին դռռնիկ երեն են. գոնէ մինչեւ այսօր"։

Չէթինի գրի առած պատումը ամփոփելէ ետք ան կ'անդրադառնայ եկեղորդ հատորին. Փալալըի մեծ մայրը "Ֆաթմա Նէնէ"ն է. ուժ տարեկանին, կամ աւելի կանուխ որդեդիր տրուած է։ Ան ո՛չ իր բուն անունը, ո՛չ գիւղը, ոչ ալ ընտանեկան ա՛ռնը կը յիշէ։ Կամ, Թուռանը դրածին պէս՝ "Ոչ մէկը կ'ուզէ յիշել"։ Գիւղէն կը մեկնին 80 հոգինոց խումբով մը. ճամբան յաջգակումի կ'ենթարկուին. այրերը կը սպանուին. ականատես կ'ըլլայ հօրը գլխատումին։ Ներառեալ մայրը, 15 կին "հաւանօրէն" կը բռնաբարուին։ Այդ միջոցին չորս ճիաւոր սպայ կը միջամտեն, կիներն ու երախաները կը փրկեն։

Տաժանելի ճամբորդութենէ մը ետք երախաները Ուրֆայի մզկիթ եկեղեցին կը տարուին. 300ի չուրջ է ընդհանուրին թիւը։ Բոլորն ալ որպէս որդեգիր, կամ աղախին կը տրուին Ուրֆայի թուրք, քիւրտ, արաբ ընտանիքներու։ Փալալըին մեծ մայրը բաժին կ'իյնայ Հաճը Օրհանին ընտանիքին որ քաղաքին երեւելիներէն է։ 12 տարեկանին կ'ամուսնացնեն իրենց կրտսեր զաւկին հետ որ 40 տարեկան այրի մըն է։ Երկու զաւակ կ'ունենան։ Մեծ մայրիկը 19 տարեկան է երբ ամուսինը կը մեռնի։ Չինքը տունէն կը վտարեն, պահելով զաւակները։ Երկրորդ անյաջող ամուսնութենէ մը ետք երբ նոյն տունը կը վերադառնայ, տղան մեծցած է, իսկ աղջիկը, կ'ըսեն թէ մահացած է։ Հետագայ ժամանակ ետք կը տեղեկանայ որ զայն որդեդիր տուած են ու կը յաջողի հետքը գտնել։

"Ֆաթմա Նէնէ"ին Հաճը Օրհանին ընտանիքին մէջ երկրորդ ամուսնութիւն մը կ'ընէ ու տան. ընտանիքին անդրանիկ զաւակը Դամասկոսի 20 տարուան բանտարկութենէն երբ կը վերադառնայ, յարմար կը դատուի որ մեռած եղբօրը այրիին հետ ամուսնանայ։ "Ֆաթմա Նէնէ"ն երեք զաւակ ալ այս ամուսնութենէն կ'ունենայ։ Կարճ ատեն ետք, երեսուն տարեկանին կրկին կ'այրիանայ։ Դպրոցի մը մէջ մնեջաուհի կ'ըլլայ, ապրուստը ապահովելու համար։ Շնորհիւ ատոր զաւակները դպրոց կը յաճախեն, երկուքը ուսուցիչ կ'ըլլան։

Պաշեւուրթ կը գրէ թէ վարչապետարանի օսմանեան դիւաններուն մէջ "գաղտնի" հեռագիրներ պահուած են որոնք կը հաստատեն թէ հայ որբերը բարեկեցիկ ընտանիքներու որդեգիր տրուած են եւ նոյնիսկ այդ կիրարկումը պետական քաղաքականութեան բնոյթ ունեցած է։

Ա. ԹՈՓՈՃԵԱՆ

(Շար. 1)

ԳԻՏԱԿԱՆ - ԱՃԱՄԷՏԱԿԱՆ

ԱՐԵԱՆ ԳԵՐՃՆՇՈՒՄ - ԾԱՅՐԱՅԵԼՈՒԹԵԱՆ ՁԳՏՈՂ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆՑ ՓՈՐՁԱՆՔԸ

Թերաճ երկիրներու հազուագէպ երեւոյթը՝ երակային գերճնշումը, արեամբեան երկիրներու ամենամտահոգիչ եւ ամենայաճախադէպ հիւանդութիւններէն մէկն է։ Շաքարախտի եւ գերծանրութեան նման արեան գերճնշումն ալ ճարտարուեստականացած ընկերութեանց մէջ վտանգաւոր չեշտով սովորական դարձած է։ Իր թաքուն քնոյթով, սրտերակային եւ ուղեղային հիւանդութեանց մէջ ունեցած կարեւոր պատասխանատուութեամբ եւ իր յաճախադէպ հանգամանքով, հանրային առողջութեան համար լուրջ սպառնալիք մը եղած է։

Ի՞նչ է երակային գերճնշումը, ի՞նչպէս կը մեկնաբանուի

Երակային գերճնշումը, արեան երակներու մաշկին վրայ ի գործ դրուած արտասովոր ճնշումն է որ, ինչպէս ծանօթ է ամէնուն, ունի երկու բաղադրիչներ։ Երբ ճնշումը աղերս ունի սրտի կծկումին հետ, ան կը կոչուի "սիսթոլիք" (կծկոմային), իսկ երբ այս մէկը կը համապատասխանէ սրտին թուլացման շրջանին, ան կը կոչուի "տիասթոլիք" (թուլացման)։ Համրութեան մէջ տարածուած է թանսիոնի մեծ ու փոքր ցուցանիշներու գործածութիւնը։ Այսպէս, կ'ըսենք օրինակ՝ "մեծ թանսիոնս 13 է, պզտիկը՝ 7", ինչ որ բժշկական վերոյիշեալ եզրերով կը թարգմանուի սիսթոլիքը՝ 13, տիասթոլիքը՝ 7։ Ընդհանուր առմամբ գերճնշումի պարագայ դոյութիւն ունի երբ երկու ցուցանիշները օրուան մէջ կը գերազանցեն 16ով 9 արժէքները։ Բժիշկներու մեծամասնութիւնը գերճնշումը կը դատապարտէ հետեւեալ սահմաններով.

– Թեթեւ գերճնշման պարագայ դոյութիւն ունի երբ տիասթոլիք ցուցանիշը (փոքր թանսիոնը) 9էն 10,4ի միջեւ կը գտնուի,

– միջակ գերճնշման պարագայ դոյութիւն ունի երբ տիասթոլիք ցուցանիշը 10,5էն 11,4ի միջեւ կը տարբերի,

– ծանր գերճնշման պարագայի դէմ յանդիմանեն ենք, երբ տիասթոլիք ցուցանիշը 11,5էն վեր է։

Պէտք է յիշեցնել որ երակային ճնշումը կը չափուի օրուան նոյն ժամուն, ենթական 5–10 վայրկեաններ հանգիստի ենթարկելէ յետոյ։ Տունը գործածուած գործիքներու ճշդրտութեան նկատմամբ զգոյշ ըլլալ պէտք է։

Գերճնշման պատճառները

Ըստ բժշկական ընդհանրացած հաստատումներու, գերճնշման գլխաւոր պատճառները հետեւեալներն են.

– երկար տարիներու ընթացքին կրեւոր քանակութեամբ ոգելից ըմպելիի սպառում,

– անդաստութեան մէջ առատ աղի գործածութիւն,

– գերծանրութեան որոշ տեսակները,

– մարմնամարզի եւ ընդհանուր առմամբ չարժումի պակաս,

– ուղեղային յարատեւ եւ տարապայման գործունէութիւն,

– կարգ մը պարագաներու մէջ ծխախոտի առատ գործածութիւն,

– որոշ հիւանդութիւններ (ինչպէս երիկամնային անբաւարարութիւն, գեղձային ախտեր),

– եւ վերջապէս որոշ դեղերու երկրորդական ազդեցութիւնները, ինչպէս որոշ հակաբորբոքիչներ եւ կարգ մը էսթրոժէններ։

Դարմանումը

Մինչեւ վերջին տարիները, սովորութիւն դարձած էր, նոյնիսկ թեթեւ գերճնշման պարագաներուն, դեղով դարմանում կիրարկել։ Ներկայիս, գերճնշման թեթեւ եւ միջակ պարագաներուն (տիասթոլիք ցուցանիշը 11էն վար), կը յանձնարարուի առանց դեղի դարմանում, յարգելով անչուշտ առողջացահական հետեւեալ պայմանները.

– կանոնաւոր կենցաղակերպ որդեգրել. գիշերը բաւարար չափով հանգչիլ, չափազանցուած ճիգերէ հեռու մնալ, թեթեւ մարմնամարզով զոհամնալ,

– մարմինը թուլացնող եւ հանգստացնող մարզանքի հետեւիլ,

– ջանալ նիհարնալ (գերծանր անձերու համար), յարգելով հաւասարակշռուած սննդառութիւնը,

– նուազ աղի ուտել,

– կանանց համար, կարելի չափով կանխել "դեղահատ"ի գործածութիւնը, նաեւ էսթրոժէն պարունակող դեղերը,

– լաւ դարմանուիլ հետեւեալ ախտերէն առաւելելու պարագային.

շաքարախտ, երիկամատապ (նէֆրիք), յղիատապ, ճարպեղէնի առատ սպառումին պատճառած ախտերը։

Գերճնշումը վտանգաւո՞ր է

Ճատակ է որ եթէ արեան ճնշումը երկար ժամանակ չատ բարձր մակարդակով չարունակուի, կեանքի դէմ լուրջ սպառնալիք խնդրոյ նիւթ է, որովհետեւ սրտերակային եւ երիկամնային վտանգները կը բազմապատկուին։ Հիւանդը չանդրադառնար իր կացութեան լրջութեան, բացի երբ զօրաւոր ախտանշաններ, ինչպէս՝ գլխու զօրաւոր ցաւ, տեսողութեան խանգարում, ղլադրիտ վիճակ եւլն. ի յայտ կու գան, հիւանդը պարտադրելով բժիշկի դիմելու։ Այսուհանդերձ գերճնշումէ տառապող հիւանդներու երեսուն առ հարիւրին մօտ բարձր ճնշումը ինքնիրեն կրնայ բնականոնի իջնել, ուղիղ կենցաղակերպի մը լուրջ հետեւողականութեամբ։ Միւս կողմէ, լաւ չինամուած թեթեւ գերճնշման պարագաներուն ծանր բնոյթ ստանալու հաւանականութիւնը քսան առ հարիւր կը կազմէ։

Դեղերու գործածութիւնը

Գործնական տեսանկիւնէն դիտուած՝ 9էն վար տիասթոլիքի ցուցանիշով թեթեւ գերճնշման երեւոյթները, ինչպէս վերեւ յիշուեցաւ, դեղերու գործածութեան չեն կարօտիր։ Առանց քիմիական բաղադրութեանց մանրամասնութեան մտնելու, ըսենք թէ միջակ եւ ծանր գերճնշման պարագաներու դէմ ազդեցիկ դեղեր գոյութիւն ունին, այսուհանդերձ պէտք է յիշեցնել թէ.

– այս դեղերը, թէպէտ կը պակսեցնեն տիասթոլիք ցուցանիշը զգալիօրէն, բայց եւ այնպէս գերճնշման հիմնական պատճառները երբեք չեն անհետացներ,

– այս դեղերու մեծամասնութիւնը լուրջ երկրորդական ազդեցութիւններ ունի, ինչպէս տրամարդութեան լուրջ վատթարացում, մղձաւանջ, անքնութիւն, աղիքի խանգարումներ, յոգնածութիւն, մանաւանդ այր ամրդոց համար սեռային կարողութեան կորուստ, յիշողութեան տկարացում եւլն.։

Բացայայտ իրողութիւն է որ իւրաքանչիւր անհատ այս հիւանդութեան հաւասար առիճանով հակամէտ չէ։ Սըրտին երակներուն տարիներու ընթացքին իրենց առաձգականութիւնը կորսնցնելու պատճառ, տարիքը վտանգի գլխաւոր քնորոշիչ ազդակը կ'ըլլայ։ Այս ուղղութեամբ ըստ վիճակագրական տուեալներու՝ գերճնշումի երեւոյթը 20–29 տարեկան անձերու հազիւ 1%ը կը ներկայացնէ, մինչդեռ ան 20%ի կը բարձրանայ 60–69 տարեկան անձերու մօտ. իսկ ուժգնութիւնը անց մարդոց մօտ 50%ի։

Պատրաստեց՝ Ս. ՇԷՐԻՓ

Երեքշաբթի, Յունուար 10, 2006, Էջ 3

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՐԴԱՐԱԴԱՏՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՀ արդարադատության նախարարի 2006 թ. հունվարի 4-ի թիվ 4-Ն հրամանով

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՆՈՏԱՐԻԱԼ ՊԱԼԱՏԻ ՆՈՏԱՐՆԵՐԻ ՀԱՎԱՍԱՐԱՑՎԱԾ ԹՎԱՔԱՆԱԿԻ ՄԱՍԻՆ

Ազգանուն, անուն, հայրանուն	Նշանակման ամսաթիվը	Նշանակման վայրը
Ալեքսանյան Արմեն Ռուբենի	04.01.2006	Երևան
Ասատրյան Արմեն Ռուբենի	04.01.2006	Երևան
Գրիգորյան Արմեն Ռուբենի	04.01.2006	Երևան
Գրիգորյան Արմեն Վարդան

(Շար. Ա. Էջէն)

Հոկտ. 26ին եւ դատավճիռը տրուած է Դեկտ. 19ին: Կը թուի որ դատապարտուած է քրտական օրէնքի հիման վրայ, բայց եւ այնպէս, "Առանց տահմանի Թղթակիցներ"ուն համար "այդ միջադէպը չատ անպատեհ է Իրաքեան Քիւրտիստանի արտայայտութեան ազատութեան համար":

ՍԱՈՒՏԻ ԱՐԱԲԻՈՑ Ապտալլահ Թագաւորը հրաւիրած է Սուրիոյ նախագահը՝ Պաշար ալ-Ասատը որ բարելաւէ Լիբանանի հետ իր յարաբերութիւնները չրջանի խաղաղութիւնը պահպանելու համար: Սուրիոյ նախագահը Ռիատ գացած էր խօսելու համար Հարիրիի սպանութեան կապակցութեամբ Սուրիոյ դէմ եղած մեղրադանքներուն մասին խօսելու համար:

ՄԵՔՔԷի վլած չէնքին գոհ գացած ուխտաւորներու թիւը 76ի բարձրացած էր, մինչ սկիզբը միայն 20 մեռեալի մասին կը խօսուէր: Ա.յս 76 մեռեալներուն մէջ 13 Ֆրանսարնակ Ալժերացիներ կային:

ՉԻՆԱՍՏԱՆի ՁԱՄԲԱՆԵՐՈՒՆ վրայ, 2005ին 99·088 հոգի մեռած է: Երկրին ճամբանները աչխարհի ամէնէն վտանգաւորները կը նկատուին: Առողջապահութեան Համաչխարհային Կազմակերպութեան համար բուն թիւը պէտք է կրկնապատիկը ըլլայ եւ առաջին գոհերը դիւղերու հետիոտն քալողներն են:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Փարիզի "Աբչալոյս Թադէոսեան" մանկաճիւղը կը չնորհաւորէ բոլոր ընկերուհիներուն Նոր Տարին եւ կը հրաւիրէ Ժողովի Շաբաթ, Յունուար 14, ժամը 16ին, սովորական վայրը:

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Տիկին Մարի Յակոբեանի մահուան տարելիցին ի յիչատակ, Տէր եւ Տիկին Տաթոմ Սարհատեան 150 Եւրօ կը նուիրեն "Յառաջ"ին:

REMERCIEMENTS
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

L'Association CHENE France tient à remercier tous ceux, journaux, radio, Associations, entreprises et particuliers qui par leur soutien ont permis que la Braderie de Noël soit un réel succès tant moral que financier. Le bénéfice s'élève à 35.000 Euros.

Chars Amis,

Sachez que nous sommes sensibles à vos marques de génrosité et de fidélité. Nous apprécions vos gestes qui sont à la fois une marque de confiance et un encouragement encore plus fort pour persévérer dans nos actions.

Merci encore et bonne année 2006.

*
**

Շէն – Ֆրանսա իր խորին չնորհակալութիւնները կը յայտնէ բոլոր անոնց, մամուլ, ձայնասփիւռ, միութիւն, ձեռնարկութիւն թէ անհատ, որոնք իրենց օժանդակութեամբ թոյլ տուին որ 2005 Ծնունդի վաճառքը յաջողութեամբ պըսակուի: Շահը 35·000 Եւրօ է:

Շէն – Ֆրանսա լաւագոյն օրեր կը մաղթէ իր բարերարներուն, չնորհաւորելով Նոր Տարին:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապոյտ Խաչի Շրջ. վարչութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է 15 Եւրօ Տիկին Սեզարի Հէքիմեանէ:

CROIX BLEUE DES ARMENIENS DE FRANCE

Section **«A. Tathéossian»** de PARIS

Séjour familial à Bellefontaine

12 AU 19 FEVRIER

La Section «Archalouys TATHEOSSIAN» de Paris organise son séjour familial dans le centre de vacances à Bellefontaine (JURA).

Ambiance arménienne assurée!!!

Venez avec vos enfants, petits-enfants ou amis et rejoignez-nous sur les pistes de ski, de luge ou tout simplement dans le Centre!!!

Renseignements et inscriptions auprès de :

- Araxie **01. 39. 83. 71. 19** (19h à 21h);
- Alice **01. 42. 93. 03. 56** (19h à 21h).

Date limite d'inscription : 15 JANVIER

□

ՏԷՍԻՆԻ ԵՐԵԿՈՑԹ

Գիտե՛նք, որ բոլորդ կը սպասէիք կապոյտ Խաչի "Պէօրէկ"ի ճաչին... Ուրեմըն, ահա կրկին, մեր բազմատեսակ "պէօրէկ"ները համտեսելու համար, հըրամեցէ՛ք Տէսինի Հայ Մշակոյթի Տունը, Շաբաթ Յունուար 21ի իրիկուան ժամը 20:30ին, նուագով, երգով, պարով՝ ուրախ երեկոյթ մը, որու գինը միա՛յն 15 եւրօ է:

Ձմոռնա՛ք ձեր տեղերը ապահովելու, հեռաձայնելով Ռօզին՝ 04-78-49-19-44:

□

ՁԱՇ – ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆրանսահայ կապոյտ Խաչը Պէլֆոնթէնի կայանի յոթելեանին առիթով, Լիոնի չրջանին մէջ կազմակերպած է պարահանդիսական երեկոյթ մը՝

Շաբաթ, Յունուար 28,
ժամը 20էն սկսեալ
"Նովոթէլ-Պրոն"ի չքեղ սրահներուն մէջ:

Եկէք միասին փչենք այս տարեդարձին 50 մոմերը, մանաւանդ կայան յաճախած նախկին եւ նոր աչակերտներու, անոր մաս կազմող տնօրէնին, դասատու եւ հսկիչներուն հետ, որոնց յուչերուն մէջ քանդակուած կը մնայ Պէլֆոնթէնի կայանը:

Այս բացառիկ երեկոյթին իր ներկայութիւնը կը բերէ Ամերիկայէն մանանոտրապէս ժամանող հանրածանօթ

ԱՏԻՍ ՀԱՐՄԱՆՏԵԱՆ

մասնակցութեամբ Ա Ն Ի նուագախումբին:

Ձաչագին՝ 55 եւրօ,
երախաներու համար՝ 40 եւրօ:

Ամապարեցէք չուտով հայթայթելու ձեր տեղերը, հեռաձայնելով՝
04·78·45·17·55 *կամ* 04·74·04·74·97 *թիւերուն:*

□

GRANDE TOMBOLA NATIONALE

à l'occasion des Cinquante ans de la Colonie de BELLEFONTAINE

Vous pouvez gagner

— 1 Renault Twingo (1er lot),
— 1 voyage A/R Paris-Erevan pour 2 personnes,
— 1 séjour d'été d'une semaine pour 4 personnes aux Ménuires,
— 1 séjour d'hiver d'une semaine pour 2 personnes aux Ménuires,
— 1 week-end de thalassothérapie à Dinard pour 2 personnes,
— des bijoux,
— 1 lithographie de JANSEM,
— 1 lithographie de PAPAZ,
— 1 lithographie de SERGE BENOIT,
— 1 tableau de FERDI ZIPCI,
— 1 tapis,
— 1 corbeille garnie de la maison PETROSSIAN,
— 1 top haute couture des frères TARLOYAN,
— 1 lecteur DVD-DIVX

SOUTENEZ BELLEFONTAINE en achetant vos billets auprès des sections de la CBAF

Tirage au cours de la soirée de gala du 28 janvier 2006.

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ–ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՐԻԶ

ՈՒՐԲԱԹ, Յունուար 13·–

Ը· Օր Ծննդեան,
Անուանակոչութիւն Տեառն

Սկիզբ ժամերգութեանց՝ ժամը 9ին:

Պատարագի աւարտին Առաջնորդարանիս "Տնօրհնէք"ը կը կատարուի, որուն կը հետեւի ընդհանրապէս եկեղեցւոյ բոլոր զաւակներուն տուներուն օրհնութիւնը:

*
**

ԵԿԱՑՔ ՏՕՆԵՍՑՈՒՔ...

ՇԱԲԱԹ, Յունուար 14·–

Տօն Ծննդեան
Սրբոյն Յովհաննու–Կարապետիչ

Անուանակոչութեան Տօն է այսօր Փարիզի Ս· Յովհաննէս–Մկրտիչ Մայր Տաճարիս

Ժամը 9·30ին Գիչերային եւ Առաւօտեան ժամերգութիւն կը կատարուի, որու աւարտին Մայր Տաճարիս եկեղեցականները բարերար՝

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐ ՄԱՆԹԱՇԵԱՆԻ
եւ ՄԱՆԹԱՇԵԱՆ ԸՆՏԱՆԻՔԻ

ննջեցելոց յիչատակին, հոգեհանգըստեամբ՝ գոհաբանական աղօթք եւ բարեմաղթութիւն կը կատարուի:

ԴԻՒԱՆ ՄԱՑՐ ՏԱՃԱՐԻ

Ա. ՅԱԿՈԲ - ԼԻՈՆ

ՈՒՐԲԱԹ, Յունուար 13· –

Տօն է անուանակոչութեան

Այս առթիւ Լիոնի Սուրբ Յակոբ Մայր Եկեղեցւոյ մէջ առաւօտեան ժամը 10ին պատարագ կը մատուցուի:

Յաւարտ պատարագի Եպիսկոպոսարանի Տնօրհնէքը կը կատարուի:

ՀԱՄԱՉԳԱՅԻՆ HAMASKAINE

ՓԱՐԻԶ

ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ
դասախօս, մանկավարժ, բննադատ
ԳՐԻԳՈՐ ՇԱՀԻՆԵԱՆ-ի
հետ
իր "ՎԵՐԱԴԱՐՁ" գրքին հրատարակութեան առթիւ:

Խօսք կ'առնէ՝
ԳՐԻԳՈՐ ՊԼԻՏԵԱՆ
Ուրբաթ, Յունուար 13, ժամը 20·30ին
Փարիզի Հայ Մշակոյթի Տան մէջ
17 rue Bleue — 75009 Paris

MAISON ARMENIENNE DE LA JEUNESSE ET DE LA CULTURE
12-14 rue Saint-Bazile, Marseille 1er
☎ 04 91 50 15 09

Super Loto

Dimanche 15 janvier à 15 heures

Venez nombreux
Ambiance cordiale et chaleureuse

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH»
83 rue d'Hauteville 75010 Paris
Siret : 571 027 317 000 15
Commission Paritaire : N° 0609 K 84976

LA CATHEDRALE APOSTOLIQUE ARMENIENNE DE MARSEILLE
SERPOTZ TARKMANTCHATZ
organise

PAQUES A JERUSALEM

PELERINAGE
du lundi 17 avril au mercredi 26 avril
Le Dimanche de Pâques sera célébré le 23 avril
au Patriarcat Arménien de Jérusalem, d'après l'Ancien Calendrier

PRIX : 1 690,00 euros

Ce prix comprend :
Aller-Retour: Marseille — Tel-Aviv — Marseille ● Les transferts aéroport - hôtel ● Hôtel 4 étoiles «Christmas Hôtel» à Jérusalem, en pension complète ● Les excursoins et visites en autocar de luxe. ● Assurances.

Inscription obligatoire avant le 10 février 2006.
Acompte de 500 euros à verser par chèque à l'ordre de : «Jérusalem 2006».

Renseignements et réservations :
☎ 04 91 77 84 70 / 06 16 04 16 69 / 04 91 26 20 95 (le soir)

Visites : Nazareth, Capharnaüm, Tibériade, Mont Thabor, Mont Sion, Ghétsémani, Betléem, Eglise de la Sainte Vièrge, Vieille ville de Jérusalem, Saint-Sépulcre, Jérico, Mer morte, Mont des Oliviers.

Commémoration du 24 avril 1915 avec la Communauté Arménienne de Jérusalem.

Attention : validité du passeport : minimum 6 mois.

TISSUS DES URSULES
Tout le décor de la maison
Siège Social 9, rue J. Duclos
42400 St-Chamond

SAINT-ETIENNE
SAINT-CHAMOND
CANNES LA BOCCA
VILLENEUVE-LOUBET

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ 11
MERCREDI
11 JANVIER
2006

LE NUMERO: 1,20 €

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ (1884 - 1957)

HARATCH

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE FONDE EN 1925

DIRECTRICE : ARPIK MISSAKIAN

83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
TEL. : 01 47 70 86 60 — FAX : 01 48 00 06 70
COURRIEL (E-MAIL) : jharatch@aol.com

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 250 եւրօ — Վեցամսեայ : 135 եւրօ
Արտասահման : Տար. 300 եւրօ (Ամէնօրեայ առաքում)
270 եւրօ (Շաբաթական առաքում) — Հատը : 1,20 եւրօ
C.C.P. PARIS 15069-82 E

81ՐԴ ՏԱՐԻ - ԹԻՒ 21.365 | Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN | 81e ANNEE — N° 21.365

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՓԱՆ Մ.Ը ՏԱՊԼԻՎ

ԻՍՐԱՑԷԼԻ գործերը կը շարունակէ վարել եհուտ Օլմերթ փոխարինելով Շարոնը, որու արուեստական մահաքունը այլեւս մասնակի բնոյթ ունի, բայց ոչինչ փոխուած է ընդհանուր կացութեան մէջ: Մ. Ապպաս յայտարարած է որ չի խորհիր թէ կարեւոր փոփոխութիւն մը կատարուի իսրայէլեան քաղաքականութեան մէջ, Շարոնի մահուան պարագային: Ինչ կը վերաբերի Յունուար 25ի պաղեստինեան ընտրութիւններուն, Երուսաղէմի ասոիկանութեան բանբերը յայտարարած է որ պաղեստինցի թեկնածուները կրնան ընտրապայքար տանիլ արեւելեան Երուսաղէմ, բայց պէտք է նախապէս արտօնութեան դիմում մը ընեն ասոիկանութեան մօտ: Համասը, սակայն, չի կրնար նոյն արտօնութիւնը ունենալ:

Աւի Աղճայի ազատ արձակումը քանի մը օրէն, նոր հարցումներու ծնունդ կու տայ, քանի Պապին մահափորձէն զատ, մարդասպանն է նաեւ Թուրք լրագրողի մը, որուն փաստաբանը վերաքննութեան դիմում պիտի ներկայացնէ: Աղճա հարցազրոյց մը տուած է իտալական Ռեփուպլիքա թերթին, իր փաստաբանին միջոցաւ, ուր կ'ըսէ թէ վերաքննութեան դիմումը զինք չի զարմացներ: Ինք կը խորհի Մալաթիայի չրջանը քաշուիլ: Միտք ունի նաեւ Փորթուկալ երթալու, Ֆաթիմայի սրբավայրը "ծնրադիր աղօթելու համար 10 օր": Իտալացի նախկին դատաւորը Ֆերտինանտօ Իմպոզիմանթօ կ'ըսէ թէ Աղճայի կեանքը վտանգուած է, որովհետեւ բազմաթիւ զաղտնիքներու տէր է Պապին դէմ մահափորձին կապակցութեամբ: Ճստակ է որ արարքը խելագարի մը գործը չէր եւ թէ պուլկար գաղտնի ապատարկութիւնները հոլու հնազանդ ծառաներն են ՔԱ. կէ. Պէ.ի, որ կ'ուզէր հրապարակէն վերցնել Սոլիտարնոսկի զօրավիդ նման հեղինակութիւն մը:

ՔՐՏԱԿԱՆ զինեալ ուժերու խորհուրդ նախագահը խստիւ քննադատած է Անգարան որ Ազգային Ապահովութեան հիմնարկին վեհաժողովին տրուած որոշումներով կ'ուզէ Թուրքիան ոստիկանական պետութեան մը վերածել: Մուրատ Գարաեըլան ըսած է որ Թուրքիոյ հակասական վիճակները կը խորանան եւ թէ լուծումի մը համար հրամայական է նոր քաղաքականութիւն մշակել, նոր ղեկավարներ ունենալ: Ան պնդած է նաեւ թէ Թուրք պետութիւնը կը չանայ միջնադիր զօսի մը ստեղծել հարաւային եւ հիւսիսային Քիւրտիստանի միջեւ: Սիլոփիի, Շէմտինլիի ու չրջակայքին մէջ նպատակ կայ բնակչութիւնները եթէ կարելի ըլլայ գաղթի մղելու: Ամուսնացն անոնց թիւերը պակսեցնելու, անոնց տեղ ճարտարարուեստին, առեւտուրին զարկ տալու քաղաքականութիւն կը տարուի:

ԹՈՒՉՆԱՑԻՆ ԴՈՒՄԸ տարածուած է Թուրքիոյ 15 գաւառներուն մէջ եւ ըստ Համաճարակի Միջազգային Գրասենեակի ընդհանուր տնօրէն Ժան-Լիւք Անկոյի, տրուած թիւին չատ աւելի մեծ է բուն թիւը: Հարցազրոյցի մը մէջ (Լիպէրասիոն, Յունուար 10) կը հաստատէ որ ցարդ 14 մեռեալ կայ Թուրքիա եւ ապահով չէ որ տարածումէն առաջքը կարելի ըլլայ առնել: Հարկ է, կ'ըսէ, զանգուածային քննչջումներ ընել վարակուած գաւառներուն մէջ կամ պատուաստել բոլոր հաւազգիները: Ընդհանուր ձեւով 93 անձեր, որոնք կասկածելի ախտանչաններ ցոյց տուած են, հիւանդանոց փոխադրուած են: Ուկրանիոյ իշխանութիւնները ալ յայտարարած են թէ Ղրիմի կողմը վարակուած թռչուններ կան:

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՊԱՏԱՆԴԸ՝ Պերնար Փլանչ, որ ազատ արձակուած էր Յունուար 7ին եւ Պաղտատի Ֆրանսայի դեսպանատունը ապաստանած, Ֆրանսա վերադարձաւ: Յունուար 9ին ժամանեց Օրլէանի զինուորական ոտկայանը, ուր զինքը դիմաւորեց Արտաքին նախարարը՝ Ֆ. Տուսթ-Պլազի: Կարճ յայտարարութիւն մը ըրաւ, առանց որեւէ մանրամասնութիւն տալու: Պիտի հարցաքննուի Ֆրանսայի գաղտնի ապատարկութեանց կողմէ, քանի իր պարագան բաւական պղտոր է, ինչպէս իր անցեալն ալ Ֆրանսայի մէջ, ուր նախկին ծանր կացութեան մէջ եղած է, նոյնիսկ անանկացած: Ինք ըսած էր որ հիմնադիրն է ԱՔՍԸՍՍ կառավարական կազմակերպութեան, որ անծանօթ է:

ՊԱՂՏԱՏԻ մէջ, անձնասպանական կըրկնակ ռճրափորձեր գործուած են Յունուար 9ին, որոնց հետեւանքով 28 ոստիկան մեռած է եւ 25 ուրիշներ ալ վիրաւորուած: Արարքը կատարուած է Ներքին նախարարութեան առջեւ: Քամիքազները ոստիկանական զգեստներով երիք վայրկեանի ընդհատումով պայթեցուցած են իրենց կրած ռումբերը:

ՍԵԿՈԼԷՆ ՌՈՒՅՑԱԼ Չիլի կը գտնուի, ուր զօրակցութիւնը կ'արտայայտէ ձախի թեկնածու՝ տիկին Միչէլ Պաչըլէի եւ որու համար "պատմական պահ մը" կը նախատեսէ: Փոխադարձ մաղթանքներ ալ ըրած է Մ. Պաչըլէ Սեկոլէն Ռուսալի, "նախագահութեան ճամբուն վրայ": Այս վերջինը միշտ չատ ժողովրդական է Ֆրանսայի մէջ, թէեւ Իւ. Էմ. Փէ.ն կ'ուզէ որ արդարացնէ իր դիրքը, ծրագիր մը պատրաստէ Ֆրանսայի համար:

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ կուսակցութեան Ս. քարտուղարը՝ Ֆր. Հոլանտ ձայնասփիւռէն (Ռատիօ Մոնթէ-Գարլօ, Յունուար 9) յայտարարած է որ Ազգային ժողովի Յունուարի առաջին օրակարգը պէտք է ըլլայ Փետրուար 23ի օրէնքին 4րդ յօդուածին ջնջումը, որ կը վերաբերի Ֆրանսայի գաղթատիրութեան "դրական դերին":

ԳԼԱՑՆ ՅԱՄԻՑԼ ձկնորսութեան նաւը ընկղմած է, ինչպէս կը կարծուէր, բախումի հետեւանքով եւ հաստատուեցաւ որ այդ բախումին պատասխանատուն է մալթեան Սիխեմ Փանտրան, ինչպէս ցոյց տուին ներկին հետքերը ձկնորսանաւուն վրայ: Այս բախումին պատճառով հինգ նաւաստիներ անհետացան եւ ընտանիքները վրդոված են:

ՆԱԽԱԳԱՀ ՇԻՐԱՔ, առաջին անգամ ըլլալով Նոր Տարին չնորհաւորած է Եւրոպական Միութեան անդամներուն, համացանցի միջոցաւ: Մաղթանքները թարգմանուած են քսան լեզուներու, այսինքն Եւրոպական Միութեան պաշտօնական լեզուներուն: Շիրաք կ'ուզէ որ "2006ը յառաջդիմութեան մեծ տարի մը ըլլայ Եւրոպայի համար":

ՊԱՐՍԿԱԿԱՆ ՕԴԱՆԱՒ մը չախչախուած

ԾՆՆԴԵԱՆ ՊԱՏԱՐԱԳ ՊՈՄՊԷՅԻ ՄԷՋ

Յունուար 8ին Պոմպէյի Ս. Պետրոս հայկական եկեղեցիին մէջ Հնդկահայոց հոգեւոր հովիւ եւ Կալկաթայի Մարզապիրական հայկական ճեմարանի տեսուչ Օշական Վրդ. Գիւլդիւլեանի կողմէ Մը-նընդեան պատարագ մատուցուած է: Ի-րեն ընկերացած են Մայր Աթոռէն Իգնատիոս Վրդ. եւ Տիգրան Սրկ. Բազումեան: 1796ին կառուցուած Ս. Պետրոսի մէջ վերջին պատարագը մատուցուած էր չուրջ երկու տասնամեակ առաջ: Ներկայ գտնուած են քանի մը Հայեր, Հայաստանի հիւպատոսին խորհրդականը, խումբ մը ասորի քրիստոնեաներ, հնդիկ ուղղափառ եկեղեցիէն Աբրահամ Քհնյ.

ԵԻՐՈՊԱՑԻ ՄԱՐԴԿԱՑԻՆ ԻՐԱՒՈՒՆՔՆԵՐՈՒ ԱՏԵԱՆԻՆ ԱՌՋԵՒ ՀԱՑԱՍՏԱՆՑԻՒ ՄԸ ԴԱՏԸ

Ամէն Մկրտչեան ընդհիմադիր ճակատի տարբերէն է. ձերբակալուած է իշխանութեան դէմ կազմակերպուած ցոյցի մը մասնակցելուն պատճառով, 2003-ին: Ցոյցը կազմակերպուած էր բողոքելու համար նախագահական ընտրութեան դէմ: Ան ուրչներու հետ ձերբակալուած ու բանտարկուած է: Ընդդիմադիր ճակատէն հինգ հոգիի հետ դիմած է ատեանին որպէսզի ան ապօրինի հռչակէ իրեն տրուած պատիժը եւ Հայաստանի կառավարութիւնը պարտադրէ իրեն հատուցում վճարելու:

Ալվինա Գիւլիմեան որ եւրոպական նոյն ատեանին Հայաստանի ներկայացուցիչն է, ըսած է թէ գաղը ընդունելի համարուած է ու հաւանօրէն տարուան ընթացքին վճիռը կ'արձակուի: Հայաստանէն առաջին դատավարութիւնն է որ տեղի կ'ունենայ Եւրոպայի Մարդկային իրաւունքներու ատեանին առջեւ:

ՀԱՑԱՍՏԱՆ

ԹՌՉՆԱՑԻՆ ԱԽՏԸ ԵՒ ՀԱՑԱՍՏԱՆ

Թռչնային ախտին Թուրքիոյ մէջ տարածումը, Եւրոպական Միութեան չրջանի երկիրներուն դէմ առած նախազգուշական միջոցները, բնական է որ մտածել կու տան Հայաստանի մասին: Հոն վարակումի պարագայ յայտնուած չըլլալով հանդերձ կառավարութիւնը Յունուար 9ին յայտարարած է թէ 110 հազար տոլարի պիւտճէ մը յատկացուած է նախազգուշական միջոցներու: Մանաւանդ որ Վրաստանի մէջ ալ վերջին օրերուն քանի մը տասնեակ ընտանի թռչուններ մահացած են, մտածել տալով վարակումի պարագային մասին: Թէեւ գիւղատնտեսութեան նախարարը յայտնած է թէ երեւոյթը հետեւանք չէ թռչնային կըփփին: Արդէն Վրաստան ալ արգիլած է հաւազգիներու միսին ներածումը Թուրքիայէն, Ռումանիայէն, Պուլկարիայէն եւ Ռուսաստանէն:

Յատկապէս Թուրքիոյ արեւելեան չրջանին մէջ վարակումի երեւոյթը քննկատնաբար մտահոգութեան պատճառ է Հայաստանի համար: Գիւղատնտեսութեան նախարարութեան անասնաբուժութեան գործիչէն Գ. Բազեան յայտնած է թէ չրջանին մէջ ախտին ներկայութիւնը վտգաւոր զօտիին մէջ կը զետեղէ Հայաստանը: Այդ առումով վերջին օրերուն խիստ քննութեան կ'ենթարկուին Թուրքիայէն, Վրաստանէն հասնողներու բեռները, պայուսակները: Ատկէ զատ Հայաստան Թռչնային կրիփին ամէնէն ազդեցիկ դեղը նկատուած գուիցերական "Թամիֆլու"ի որոշ պաշար մը ամբարած է որ պիտի բաշխուի ամէնէն վտանգաւոր չրջանակին մէջ գտնուող դեղատուներու:

Եւրոպական Միութիւնը որ նոյնպէս նախազգուշական միջոցներու կը դիմէ, նկատի առած Թուրքիոյ կացութիւնը, Յունուար 9ին յայտարարած է թէ արգելք դրած է Թուրքիայէն ու չրջանի 5 երկրէն Թռչնազգիներու միսին ու փետուրներուն ներածումին: Այդ երկիրներն են Հայաստանը, Ադրբեջանը, Իրանը, Իրաքը, Սուրիան:

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ԱԻՍԾՐԻՈՑ ՆԱԽԱԳԱՀՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԹՈՒՐՔԻՈՑ ԹԵԿՆԱԾՈՒԹԻՒՆԸ

Եւրոպական Միութեան ներկայի նախագահութիւնը անցած է Աւստրիոյ որ ինչպէս ծանօթ է Թուրքիոյ հետ անդամակցութեան բանակցութիւններու ամէնէն հակառակող երկիրն էր ու վերջին պահուն միայն տեղի տուաւ: Վարչապետ Վ. Շլիւսէլ Յունուար 9ին ապահովութիւն տուած է որ իրենց նախագահութեան չրջանին ալ Եւրոպայի դուռը բաց կը պահուի Անդարայի առջեւ, նոյնիսկ երբ բանակցութիւնները չատ դժուար են ու բարդ, կրնան տասը տարի տեւել:

"Աչուհանդերձ, հարկ է ուշադիր ըլլալ եւրոպական կանոններու յարգանքին" ըսած է ան, աւելցնելով որ յատկապէս պէտք է կեդրոնանալ Թուրքիան ընդգրկելու Եւրոպայի կարողութեան վրայ: Պէտք չէ ծանրաբեռնել Եւրոպան, պէտք չէ բանակցութիւններու աւարտի թուական մը տալ Թուրքիոյ պարտադային, երբ այդ բանակցութիւնները նոյնիսկ սկիզբը չեն առած, ըստ նոյն քաղաքագէտին:

Եւրոպական յանձնախումբը յառաջիկայ չաբաթներուն պարտի առաջին տեղեկագիր մը պատրաստել, բանակցութիւններու առաջին գլուխին մասին վիճարկում սկսելու, կամ չսկսելու յանձնարարութեամբ: Թուրքիոյ պարտադրուած ընդհանուր թղթածրարը 35 գլուխէ կը բաղկանայ: Յանձնախումբին տեղեկագրէն ետք 25 անդամները պիտի արժեւորեն կատարուած յառաջդիմութիւնը:

ՆԱԽԻՋԵՒԱՆԻ ՀԱՋԿԱՐԵՐՈՒՆ ՆԻՒԹՈՎ

Նախիջեւանի հայկական խաչքարերուն խորտակման առընչութեամբ նամակ մըն ալ գրած է Համաշխարհային Հայկական Համադումարի (ՀՀՀ) նախագահը Արա Աբրահամեան: Դատապարտելով աղբեջանական բարբարոսութիւնը, հայկական մշակոյթի գործերը իւրացնելու փորձերը, չեշտած է թէ Ադրբեջան ԻՒՆԷՍՔՕ-ի նկատմամբ իր պարտաւորութիւնները չէ յարգած: Մարդկային քաղաքակրթութեան պատմական ժառանգութեան պահպանման կազմակերպութենէն պահանջած է վճռականօրէն դատապարտել Ադրբեջանի ընթացքը, վերջ դնել տալ կատարուածին: Ա. Աբրահամեան, որ ԻՒՆԷՍՔՕ-ի բարի կամքի դեսպանն է, յիշեցուցած է թէ կազմակերպութիւնը պարտի միջազգային փորձագէտներու խումբ մը կազմել, Նախիջեւանի խաչքարերուն տրուած վնասին անաչառ արժեւորումին համար:

է Յունուար 9ին Ուրմիա (Թրքական սահմանին մօտ) եւ զոհ գացած են Յեղափոխութեան պարսիկ Պահակներէն 8 բարձրաստիճան սպաներ: Արկածը հետեւանք կը նկատուի թէքնիք պատճառներու եւ օդին:

ՄԵԾ ՄԱՅՐԻԿՆԵՐՈՒՆ ՊԱՏՄԱԾՆԵՐԸ ՄԻԱՅՆ ՔՆԱՅՆՈՂ ՀԷՔԵԱԹՆԵՐ ՉԵՆ

Օսմանեան ներքին գործերու նախարարութեան ընդհանուր ապահովութեան տօնէնութեան կողմէ Հալէպի կուսակալ Պէքիր Սամի պէյի ղրկուած գաղտնագիրը հեռագրով մը (1915 Օգ. 9) կ'ըսուի. "Մեծ քաղաքները չղրկել այր մարդէ դուրկ հայ ընտանիքները, իսկ անտէր հայ երախաները կարելի է բաշխել իսլամական շրջանակներու մէջ":

Նոյն նախարարութեան գաղթականութեան ընդհանուր տնօրէնութեան կողմէ 1916 Ապրիլ 30ին Ատանայի, Էրզրումի, Հալէպի, Խարբերդի, Սվասի, Տիյարպէքիրի, Գոնիայի, Տրապիզոնի, Իզմիթի, Մարաշի, Ուրֆայի, Կեսարիոյ եւ այլ վայրերու զաւառապետներուն ղրկուած գաղտնագիր հեռագիր մը չորս հրահանգ կը պարունակէ.

– Հայ երիտասարդուհիներն ու այրիները ամուսնացնել,

– Մինչեւ 12 տարեկան երախաները յանձնել որբանոցներու,

– Որբանոցները անբաւարար ըլլալու պարագային զանոնք յանձնել բարեկեցիկ, մահմետականներու, որպէսզի տեղական կրթութիւն ստանան,

– Եթէ որդեգրելու բաւարար թիւով բարեկեցիկ մահմետական չգտնուի, գաղթականներու մնալուկէն ամսական 30 ղրուշ յատկացնել ու տղաքը յանձնել գիւղացիներու:

Հակառակ այս պաշտօնական նամակագրութեան, արձանագրութիւններու, տարագրութեան ընթացքին քանի՛ երախայի որդեգիր տրուած ըլլալուն մասին արժանահաւատ թիւեր չկան: Կարելի է ըսել նաեւ թէ դիւանները այս նիւթով արձանագրութիւնները տակաւին ամբողջովին լոյսին չեն բերուած:

Յօդուածագիրը փորձելով ամփոփել զանազաններու կողմէ տրուած թիւերը, չատ արժանահաւատ չի նկատեր 300 հազարը: Աւելի տրամաբանական կը նկատէ Պոլսոյ պատրիարքարանին 1921-ի տեղեկագիրը որուն մէկ օրինակը ղրկուած է ԱՄՆ-ու արտաքին գործերու նախարարութեան. ըստ այդ տեղեկագրին, 1921ին տակաւին 63 հազար հայ որբ մնացած է մահմետականներու տուները: Տրուած է քաղաքներու ցանկ մըն ալ ուր Տիյարպէքիր եւ Մարաշին 25 հազարով առաջին տեղը կը գրաւեն, Գոնիամոնուն (500) վերջին:

Թուրքիոյ Անկախութեան պատերազմին Արեւելեան ճակատի հրամանատարը Գարապէքիր "Երախաներու մեր դաստը" հատորին մէջ գրած է թէ պատերազմին որբացած չորս հազար երախայ էրզրումի շրջանէն հաւաքուած են, առնուած՝ զիրենք խնամելու անկարող ազգականներէ ու անոնց կէսով "Կայտառներու բանակ"ը հիմնուած է: Ձինուորական կրթութիւն ստացած են: Այդ անտէր երախաներուն մէջ կային նաեւ հայ որբեր: Փրոֆ. Տօքթ. Ս. Ձէօհճէ կ'ըսէ թէ Գարապէքիր այդ շրջանի հայ որբերը գիտակցաբար որպէս թուրք ցոյց տուած է, ըսելով թէ անոնք Անատոլու դաղթելու պարտաւորուած թուրք ընտանիքներու որբերն են:

Հայ որբերու ստոյգ թիւը գտնելու գործը աւելի կնճռոտած է, զինադադարին համաձայնականներու Պոլիս մուտքին նոր ամերիկացի, անգլիացի, թուրք կիներու յանձնախումբի մը կողմէ թուրքերու տուները մնացած հայ կիներու եւ աղջիկներու մէկ-մէկ հաւաքուելուն պատճառով: Այդ ընթացքին թուրք մահմետական որբեր ալ որպէս հայ կը հաւաքուին ու գաղթականներու անօրէնութեան կը հրահանգուի առիթ չտալ որ մահմետական երախաներ քրիստոնեաներու ձեռք անցնին:

*
**

«ՈՐԴԵԳՐՈՒՄԻՆ ՀՈԳԵԲԵԿՈՒՄԸ»

Այս ենթախորագրին տակ հեղինակը նիւթ կ'ընէ որբերուն ապրած ողբերգութիւնները: Անոնք տարիքով փոքր ըլլալով հանդերձ, կը յիշեն տարագրութեան ապրուածը. կը յիշեն թէ իրենք քրիստոնեայ էին: Կարեւոր մէկ տողտոը անդրադարձած չէ այս կէտին. Ինչպէս ըսինք, Ատանայի կեղծօրէն, խորապէս խլամացած էր: Թէ՛ Զէյթինի, թէ՛ Փալալըլի հատորներուն մէջ կը խօսուի քրիստոնէութեան ատանդուրթիւններու անոնց կողմէ պահպանուելու մասին, տօնական օրերու նշումին մասին:

ԿՐՕՆԱՓՈԽ ՀԱՅԵՐ – "ԳԱՂՏՆԻ ՀԱՅԵՐ"

Այս նիւթը ինքնաբերաբար կ'առընչուի "Գաղտնի քրիստոնեայ Հայեր"ու գոյութեան հարցականին: Կա՞ն այդպիսիները: Փրոֆ. տոքթ. Ձէօհճէի պատասխանը դրական է. կ'ըսէ թէ անոնք որպէս մահմետական ապրելով հանդերձ, պահպանած են քրիստոնեայ լուսաւորչական ատանդուրթիւնները: Մալաթիոյ մէջ կատարուած պրպտումով մը այդ կարգի աւելի քան 3500 "Գաղտնի Հայ" երեւան հանած են: Հետաքրքրական տուեալի մըն ալ Թոքաթլիի մէջ հանդիպած են. երկու հազար հոգի ըսած են թէ իրենք տեղահան չըլլալով հանդերձ, իրենց ընտանեկան տոմարները Այտըն փոխադրըւած են, երկու տարի ետք "քրիստոնեայ" նշումները "իսլամ"ի վերածուած ետ ղրկուած են:

Տարագրութեան ընթացքին ու յետագային կրօնափոխ դարձած Հայերու թիւին մասին լուրջ աշխատասիրութիւն չըկայ: Եղածները հատ ու կենտ փաստաթուղթեր են: Ձէօհճէ համոզուած է որ կրօնափոխ Հայերու թիւը տարագրութենէն ետք չուրջ 100 հազար եղած է: Այդ թիւը համապատասխան է ԱՄՆ-ու ազգային դիւաններու 1923 Յունուար 10 թուակիր մէկ փաստաթուղթին. հոն ամբողջ աշխարհի հայութեան թիւը 817 հազար կը տրուի. կ'ըսուի նաեւ թէ ատոր մաս չի կազմեր այն 95 հազարը որ բռնադատուած է իսլամանալու:

Լ. Պաշեուրթ Թէսա Հոֆմանի "Թուրքիոյ Հայերը Այսօր" հատորէն կը մէջբերէ այսօր որպէս թուրք, կամ քիւրտ ապրող 30–40 հազար "Գաղտնի Հայ"ու տուեալը: Կ'աւելցնէ թէ ան Տրապիզոնի ու Էրզրումի մէկ մասին 20 հազար Համշէնցիներն ալ հայ կը նկատէ:

Ուշադրաւ այլ երեւոյթ մըն է Թուրքիոյ մէջ 1916–2004ի ընթացքին կրօնափոխութեամբ քրիստոնեայ դարձողներու մէջ Հայերու մեծամասնութիւնը: Այդ ճամբով ալ կը հաստատուի "Գաղտնի Հայեր"ու գոյութիւնը: Նկատի առնուած 88 տարուան ընթացքին 2630 հոգի կրօնք փոխած է. անոնց 2172–ը իրենց նախկին կրօնքին վերադարձողներն են: 1340–ը (60%) Հայերը կը կազմեն: Կրօնափոխները մեծ համեմատութեամբ Պոլսոյն, Տիյարպէքիրցին, Ատըեամանցին, Սվասցին, Թունճէլիցին, Մալաթիացին, Կեսարիացին, եւլն., եւլն. են:

Ս. Ձէօհճէ նշած է թէ 1995էն ետք Մալաթիայի մէջ Գաղտնի ու կրօնափոխ Հայերու գործունէութիւնը աշխուժացած է. 2003ին մահմետական անուններով 120ի մօտ ծագումով Հայեր դիմումնագրով մը ուզած են որ Զաւուշօղլու կոչուած վայրին եկեղեցին վերաբացուի:

Երկար գրութեան մէջ անջատ դլուխ մը նիւթ կ'ընէ կրօնափոխ Հայերու ընկերութենէն, երբեմն նաեւ պետական դիրքերէ զատ մերժումը: Նոյնպէս, գաղտնի պահուած այդ իրականութեան յաջորդ սերունդներուն վրայ գործած ցնցող ազդեցութիւնը:

Փալալըլի հատորին մէջ կայ Ատանայի իր զարմիկին՝ Քէմալի հետեւեալ օրինակը. «Քէմալ միայն 15–16 տարեկանին տեղեակ եղած էր թէ Հայերը կրօնափոխ Հայ մըն է, ինչ կրնէ այն ընտանիքին մականունը որուն հով ծառայ եղած է առաջին աշխարհամարտին տարիներուն: Ատիկա մեծապէս զարմացուցած էր զինք ու շատ ընկճած: Մեծ յուսախաբութիւն կրած էր տեղեկանալով թէ այդքան կրօնասէր, ուխտի անգամ գացած հայրը կրօնափոխ Հայ մըն էր: Եւ ի՞նչ տարօրինակ ճակատագիր էր որ մայրն ալ աղախինի մը, կրօնափոխ Հայու մը զաւակն էր»:

Ա. ԹՈՓՈՑԵԱՆ

(Շար. 2)

ՏՈՆԸՂԼՏ ՊԼՈՒՐԸՄԻ

ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՄԵԾ ԽԱՂԸ

ԱՇԽԱՐՀԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ, ԱԶԳԱՅՆԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՀԱՅԵՐՈՒՆ ԿՈՐՇԱՆՈՒՄԸ

Գիրքին առիթով

ՏՈՔԹ. ԱԳԱՊԻ ՆԱՀԻՊԵԱՆ

Հակառակ անոր որ Հայերու 1915ի զանգուածային տարագրութիւններու եւ սարսափելի ջարդերու լուրը Բրիտանական Ակադեմիայի նախագահ ու նախկին Պետական նախարար Լորտ Պրայսի մակարդակով հեղինակութիւն մըն էր որ առաջին անգամ Բրիտանիոյ եւ արտաքին գործերու նախարարութիւնն էր որ 1916ին հրատարակեց "Հայերու նկատմամբ վերաբերումը Օսմանեան կայսրութեան մէջ" վաւերագրական հատորը իրենց կապոյտ Գիրք, Բրիտանական Տորտզրդարանը եւ կառավարութիւնը խուսափած են 1915 – 1923ի պատահարները դատապարտելէ իբրեւ "ցեղասպանութիւն"

Մխիթարակա՞ն պէտք է նկատել, ուրեմն, որ վերջերս, 2005 Նոյեմբեր 17ին, Բրիտանիոյ Էտինպուրկ քաղաքի Տորհուրդը մեծամասնութեամբ ընդունեցաւ որոշում մը թէ Օսմանեան կայսրութեան մէջ Հայերու դէմ գործուած ոճիրները "ցեղասպանութիւն" էին: Այս որոշումին մէջ իր կարեւոր ներդրումը ունեցած է Էտինպուրկի համալսարանի պատմութեան դասախօս Տոնըլտ Պլոքսըմ, որուն պատմագիտական արժէքաւոր գիրքը՝ "Ցեղասպանութեան մեծ խաղը. աշխարհակալութիւն, ազգայնականութիւն եւ Օսմանեան Հայերու կործանումը" լոյս տեսաւ Օքսֆորտի համալսարանի հեղինակաւոր հրատարակչութեան կողմէ, 2005ի սկիզբը: Տպաւորիչ է գիրքին կողքը:

Հազար հարիւրէ աւելի ծանօթագրութիւններ ունեցող այս գիրքին համար հեղինակը գործածած է ամերիկեան, աւստրալական, բրիտանական, գերմանական ու ֆրանսական անտիպ վաւերաթուղթերու, օսմանեան ու ռուսական հրատարակուած սկզբնաղբիւրներու ինչպէս նաեւ նիւթին առընչուած գիրքերու ու յօդուածներու ճոխ հաւաքածոներ: Կարեւորը, սակայն, մեկնաբանութիւնն է: Եւ հրատարակչութիւնը գիրքը կը նկատէ "նոր մեկնաբանութիւն մը" Հայկական Ցեղասպանութեան:

Հեղինակը, իր վկայութեամբ, իր գիրքին մէջ տեղ չի տար բնաւ կարգ մը հարցերու, օրինակի համար՝ թէ Հայերը զանգուածային սպանութիւններու ենթարկուեցա՞ն թէ ոչ, կամ, ոճիրներու առատ վկայութիւնը պարկե՞շտօրէն տրըւած է թէ ոչ, կամ, ցեղասպանութեան արդարանալիութիւնը պէ՞տք է քննուի թէ ոչ: Հեղինակին համոզումն է թէ՝ "պէտք է արտօնել որ [ցեղասպանութիւնը] հերքողներ կամ [հարցը] մթագնողներ կազմեն օրակարգը"... (էջ 20): Նմանապէս, ան չընդունիր Թուրքիոյ կողմէ իրագործուած բռնագաղթի "ռազմական անհրաժեշտութեան" տեսութիւնը եւ կը չեշտէ թէ հայ յեղափոխականներու արարքներուն նշանակութիւնը չափազանցուած է: Իսկ Գերմանիոյ նկատմամբ կը պնդէ թէ Հայկական Ցեղասպանութեան պարագային կայսերական Գերմանիան, Թուրքիոյ մակարդակով յանցագործ չէ: Անոր դերը, ընդհանուր կերպով, կը յատկանշուի այն կարծրատիպութեամբ ու ռազմական չհաղթահարութեամբ զոր պիտի ունենար իր դիրքին մէջ գտնուող որեւէ պետութիւն:

Միւս կողմէ, Պլոքսըմ չատ կարեւոր տեղ յատկացուցած է Օսմանեան Թուրքիոյ հետ մեծ պետութիւններու ունեցած "աշխարհակալական" յարաբերութիւններուն, սկսեալ 1569էն, երբ Ֆրանսայի տրուեցան տնտեսական ու առեւտրական առանձնաշնորհումներ: 1774ին ալ, Քիւչիւք Քայնարճայի դաշինքով Ռուսիան ձեռք ձգեց, այլ իրաւասութիւններու չարքին, նաեւ Պոլսոյ մէջ Օրթոտոքս եկեղեցի մը չինելու եւ այդ եկեղեցիին քրիստոնեայ հպատակները պաշտպանելու իրաւունքը: Տարիներու ընթացքին, սակայն, "առանձնաշնորհումներու" հարցը ընդարձակուեցաւ եւ Եւրոպական չատ երկիրներ ապահովեցին ոչ միայն առեւտրական այլ նաեւ քաղաքական առանձնաշնորհումներ: Ռուսիա եւս ընդարձակեց իր իրաւասութիւնները եւ պնդեց ստանձնած ըլլալ Օսմանեան կայսրութեան բոլոր քրիստոնեայ հպատակները պաշտպանողի դերը (էջ 11-12): Այս պայմաններուն ներքեւ, իրարու կատաղի մրցակից մեծ պետութիւններուն Օսմանեան Կայսրութեան ներքին հարցերուն միջամտելու պարագան կրծոդ մտասեւեռումը եղաւ Օսմանեան Թուրքիոյ:

Հայկական հարցին միջազգայնացումը 1915էն առաջ վերջին տասնամեակներուն, սաստկացուց Հայկական հարցը Հայերու բնաջնջումով լուծելու թրքական միտումը: Հայկական բարենորոգումներու հարցը վերջին անգամ մեջտեղ դրուեցաւ Ռուսիոյ կողմէ, ի կատաղութիւն երիտասարդ Թուրքերու կառավարութեան, ճիշդ այն ատեն. երբ Թուրքիան Պալքանեան պատերազմներէն պարտուած՝ դուրս քշուած էր Եւրոպայէն ու հարիւր հազարաւոր թուրք գաղթականներ ողողած էին կայսրութեան հողատարածքները: Համաշխարհային Ա. Պատերազմին մէջ մտնելով՝ Թուրքիան ուզեց ձերբազատիլ իր ներքին գործերուն տեւապէս խառնուող մեծ պետութիւններու սանձերէն ու փորձեց Հայկական հարցն ալ լուծել՝ Հայերու ի տպառ մաքրագործումով: Մինչեւ այսօր ալ Հայկական Ցեղասպանութեան թրքական հերքումին պատճառներէն մէկը՝ հողատարածքով ու դրամական գումարով հատուցումի համար արտաքին ուժերու միջամտութենէն խուսափումի փորձն է:

Թէեւ Օսմանեան պետութեան փոքրամասնութեանց կրած չարիքին համար "պատմական ու բարոյական պատասխանատուութիւնը" կը տարածուի մշտապէս չհաղթուած նպատակներով կայսրութեան մէջ միջամտող մեծ պետութիւններուն, հեղինակը կը չեշտէ, սակայն, թէ ցեղասպանութեան "ոճրային եւ օրինական պատասխանատուութիւնը" ամբողջովին պէտք է վերագրուի Համաշխարհային Առաջին Պատերազմի թրքական ազգայնական կառավարութեան (էջ 18, 19): Արդարեւ, Հայկական Ցեղասպանութիւնը գաղափարախօսական հակազդեցութիւնն էր մինչեւ 1915 կայսրութեան մէջ դիզուած արտաքին ու ներքին ճնշումներուն (էջ 21): Թրքական պետական գաղափարախօսութիւնը անտեսած է թրքամէտ պատմաբաններու կողմէ եւ ստեղծուած՝ պատերազմ ժամանակ "արտաքին թշնամի"ին հետ գործակցող հայ "ներքին թշնամի"ի մտատիպարը: Իրականութեան մէջ Հայկական Ցեղասպանութիւնը իր գործադրութեան կատարելութեան մէջ նախատիպարն է ազգայնական ցեղասպանութեան (էջ 110):

Հեղինակին համաձայն, Թուրքիոյ համար Հայկական Հարցին վերջին փուլը ցեղասպանութեան ուրացումն է, որ կ'իրագործուի Անատոլիայի ամբողջական հողատարածքը ապահովելու եւ երկրին ներքին գործերուն մէջ արտաքին միջամտութիւնը արգիլելու զոյգ նպատակներուն զուգընթաց (207): Արդարեւ, նոր Թուրքիան, ազգագրական մաքրագործուած ու գերիշխան պետութիւն մը, ինքզինք չուտով վերահաստատեց համաշխարհային Առաջին Պատերազմէն յետոյ, Քէմալի օրով: Եւ քանի որ չէր ուզեր ժառանգած ըլլալ ցեղասպանութեան բարոյական խարանը եւ մանաւանդ չէր ուզեր հատուցանել նախկին զոհերը դրամով ու հողատարածքով, դիմեց ուրացումի: Ուրացում որ դիւրաւ ընդունուեցաւ արտաքին աշխարհին, մանաւանդ Եւրոպայի եւ Միացեալ Նահանգներուն կողմէ:

Թուրքիան, ռազմական նպաստաւոր իր դիրքով, Արեւմուտքի կողմէ նկատուեցաւ չահաբեր առեւտուրի կարելիութիւններ ունեցող գոյատեւելի եւ վստահելի երկիր մը, աշխարհիկ պետութիւն մը մահմետական երկիրներու շրջանին մէջ, պատուար մը համայնավարութեան դէմ՝ թէ

ԲՈՒՐԳԱՅԻ ՀՈՒՇԱՐՁԱՆԸ ՅՈՒՐԱՔԱՆՉՅՈՒՐ ՏԱՂԱՎԱՅՐԵՐՈՒՄ

ՀԱՅԱԳՏՆԱՍՏԱՆ

ՂԱՖՈՒՆ ՈՐՍԱՆԸ

Թարգմանեց՝
ՎԱՉԱԳԱՆ ԳԱՍՊԱՐՅԱՆԸ

Տասներեք տարի առաջ Ստեփանակերտում հրատարակվեց Ղաֆուն Որսանի «Հայագտնաստան» գիրքը, որը ներկայացնում էր հեղինակի ուղևորությունները Արցախ, Սյունիք, Նախիջևան և Վրաստանի հայաբնակ շրջաններ: Գրքի հրատարակությունը ուղեկցվեց ինչպես ընթերցողների, այնպես էլ մամուլի ուշադրությամբ: Հեղինակի ճանապարհորդական նոթերը, որոնք ներկայացնում էին հայրենի երկրի ներկան, անցյալն ու ապագան, ոչ միայն հետաքրքրական էին, այլև ունեին մեծ կրթական նշանակություն: Հեղինակը հանդիպումներ էր ունեցել տարբեր մարդկանց հետ, զրուցել նրանց կյանքի, հոգսերի, ցավերի ու ուրախությունների մասին, ինչը գրքին տալիս էր առանձնահատուկ հմայք: Ղաֆուն Որսանը ոչ միայն հետաքրքրական զրուցակից էր, այլև հմուտ լրագրող, որը գիտեր, թե ինչ հարցեր տալ, ինչպես ուղղորդել զրույցը, որպեսզի ստանա ամենաարժեքավոր տեղեկությունները:

Գրքի հրատարակությունից հետո հեղինակը շարունակեց իր ճանապարհորդությունները հայրենի տարբեր վայրերում, հանդիպելով նոր մարդկանց, ծանոթանալով նոր ավանդույթների և սովորությունների հետ: Նրա նոթերը հետզհետե վերածվեցին ամբողջական ուսումնասիրությունների, որոնք ներկայացնում էին ոչ միայն ճանապարհորդական տպավորություններ, այլև խորը վերլուծություններ հայ ժողովրդի կյանքի տարբեր կողմերի մասին: Հեղինակը կարողացավ ներկայացնել ոչ միայն գեղեցիկ բնապատկերները, այլև սոցիալական խնդիրները, որոնք հատկապես կարևոր էին խորհրդային տարիներին:

Ղաֆուն Որսանի ստեղծագործությունները միշտ առանձնացել են իրենց անկեղծությամբ և ազնվությամբ: Նա չէր վախենում խոսել դժվարին թեմաների մասին, ինչպիսիք են ազգային ինքնության պահպանումը, մշակութային ժառանգության կորուստը և ժողովրդի հոգևոր կյանքի փոփոխությունները: Նրա գրքերը դարձան կարևոր աղբյուր ոչ միայն գրականագետների, այլև պատմաբանների, ազգագրագետների և բոլոր նրանց համար, ովքեր հետաքրքրված էին հայ ժողովրդի անցյալով և ներկայով:

Ղաֆուն Որսանի գրքերը մեծ արձագանք գտան ոչ միայն Հայաստանում, այլև հայկական սփյուռքում: Շատ ընթերցողներ գրել էին հեղինակին՝ շնորհակալություն հայտնելով նրա աշխատանքի համար, որը օգնեց նրանց ավելի լավ ճանաչել իրենց հայրենիքը: Գրքերը թարգմանվեցին մի քանի լեզուների, ինչը նպաստեց հայ մշակույթի տարածմանը աշխարհում:

Ղաֆուն Որսանի ստեղծագործությունները մինչ օրս մնում են արդիական, քանի որ նրանք ներկայացնում են ոչ միայն անցյալի արժեքավոր տեղեկություններ, այլև խթանում են ներկայի և ապագայի մասին մտածելու ցանկությունը: Նրա գրքերը կարդալով՝ ընթերցողը կարող է ավելի խորը հասկանալ իր արմատները, իր ինքնությունը և իր տեղը աշխարհում:

Ղաֆուն Որսանի ժառանգությունը մեծ նշանակություն ունի նաև նրանով, որ նա կարողացավ ստեղծել մի յուրահատուկ ոճ, որը համատեղում է գեղարվեստական և գիտական տարրերը: Նրա նկարագրությունները միշտ ճշգրիտ են, բայց միևնույն ժամանակ գրավիչ և հուզիչ: Նա գիտեր, թե ինչպես պատմել պատմություններ, որոնք կարդալիս՝ ընթերցողը ներգրավվում է գործողությունների մեջ և զգում է իրեն որպես ճանապարհորդության մասնակից:

Ղաֆուն Որսանի գրքերը կարևոր աղբյուր են նաև ժամանակակից հետազոտողների համար, որոնք ուսումնասիրում են հայ ժողովրդի պատմությունը, մշակույթը և ավանդույթները: Նրա նոթերը պարունակում են բազմաթիվ տեղեկություններ, որոնք հնարավոր չէ գտնել այլ աղբյուրներում, քանի որ շատ տեղեկություններ հեղինակը հավաքել է անմիջականորեն տեղում՝ զրուցելով տեղի բնակիչների հետ:

Ղաֆուն Որսանի ստեղծագործությունները ներառված են հայ գրականության դասական ժառանգության մեջ, և նրա գրքերը շարունակում են մնալ հետաքրքրություն ներկայացնող ընթերցողների շրջանում: Նրա ստեղծագործությունները կարդալով՝ մենք ոչ միայն ծանոթանում ենք հեղինակի անձնական տեսակետներին, այլև ավելի խորը ենք ընկալում հայ ժողովրդի պատմությունը, մշակույթը և ավանդույթները

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹԵԱՄԲ ՍՏԱՑԱՆՔ

ՓԱՐԻԶ.– Է. Անդրէասեան 150 եւրօ:

***

ԹՈՒՌ.– Տէր եւ Տիկին Օննիկ Զաքեան 100 եւրօ:

ԾՆՈՒՆԴ

ՓԱԹՐԻԿ ԵՒ ՌԵՆԱԹԱ ՏՕՆԱՊԵՏԵԱՆ
ուրախութեամբ կը ծանուցանեն
իրենց աղջկան
ԼՈՒՍԻՆԷ-Ի
ծնունդը, կիեւ, 2006, Յունուար 5ին:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Փարիզի "Աբշալոյս Թադէոսեան" մասնաճիւղի ժողովը Շաբաթ, Յունուար 14, ժամը 16ին, սովորական վայրը:

Date à retenir

LA CROIX BLEUE DES ARMENIENS
DE FRANCE
organise
Une grande soirée de Gala
le samedi 28 janvier à 20 heures
au Chalet de la Porte Jaune
à Vincennes
Pour fêter le 50ème anniversaire de sa colonie de Bellefontaine
Renseignements : 01 53 34 18 18

ՀԱՄԱՔԳԱՅԻՆ HAMASKAINE
ՓԱՐԻԶ

ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ
դասախօս, մանկավարժ, ֆենադատ
ԳՐԻԳՈՐ ՇԱՀԻՆԵԱՆ-Ի
հետ
իր "ՎԵՐԱԿԱՆԳ" դրքին
հրատարակութեան առթիւ:
Խօսք կ'առնէ՝
ԳՐԻԳՈՐ ՊՐԼՏԵԱՆ
Ուրբաթ, Յունուար 13, ժամը 20·30ին
Փարիզի Հայ Մշակոյթի Տան մէջ
17 rue Bleue — 75009 Paris

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ–ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՐԻԶ

ՈՒՐԲԱԹ, Յունուար 13·–
Ը· Օր Ծննդեան,
Աւետաճակոչութիւն Տեառն

Սկիզբը ժամերգութեանս՝ ժամը 9ին:

Պատարագի աւարտին Առաջնորդարանիս "Տնօրհնէք"ը կը կատարուի, որուն կը հետեւի ընդհանրապէս եկեղեցւոյ բոլոր գաւակներուն տուներուն օրհնութիւնը:

***

ԵԿԱՑՔ ՏՕՆԵՍՑՈՒՔ···

ՇԱԲԱԹ, Յունուար 14·–
Տօն Ծննդեան
Սրբոյց Յովհաննու–Կարապետին

Աւետաճակոչութեան Տօն է այսօր Փարիզի Ս· Յովհաննէս–Մկրտիչ Մայր Տաճարիս

Ժամը 9·30ին Գիշերային եւ Առաւօտեան ժամերգութիւն կը կատարուի, որու աւարտին Մայր Տաճարիս եկեղեցականները բարեբար՝

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՄԱՆԹԱՇԵԱՆԻ
եւ ՄԱՆԹԱՇԵԱՆ ԸՆՏԱՆԻՔԻ

ննջեցելոց յիշատակին, հոգեհանգըստեամբ՝ գոհաբանական աղօթք եւ բաւեմաղթութիւն կը կատարուի:

ԴԻՒԱՆ ՄԱՅՐ ՏԱՃԱՐԻ

Ա. ՅԱԿՈԲ - ԼԻՈՆ

ՈՒՐԲԱԹ, Յունուար 13· –
Տօն է աւետաճակոչութեան

Այս առթիւ Լիոնի Սուրբ Յակոբ Մայր եկեղեցւոյ մէջ առաւօտեան ժամը 10ին պատարագ կը մատուցուի:

Ճաւարտ պատարագի Եպիսկոպոսարանի Տնօրհնէքը կը կատարուի:

ՇԱԻԻԼԻ ՏՕՆԱԽԱՌԸ

Կիրակի, Յունուար 15, ժամը 15ին
ATRIUM
Parvis Robert Schumann
(avenue Roger Salengro)
CHAVILLE
Գեղարուեստական ճոխ յայտագիրը պատրաստուած
"Լեւոն Շանթ" դպրոցի աշակերտներուն կողմէ:

Կաղաղանդ Պապայի ժամանում:

– Մուտքը ազատ է –

Imprimé sur les Presses
du Journal «HARATCH»
83 rue d'Hauteville 75010 Paris
Siret : 571 027 317 000 15
Commission Paritaire : N° 0609 K 84976

LA CATHEDRALE APOSTOLIQUE ARMENIENNE DE MARSEILLE
SERPOTZ TARKMANTCHATZ
organise

PAQUES A JERUSALEM

PELERINAGE
du lundi 17 avril au mercredi 26 avril
Le Dimanche de Pâques sera célébré le 23 avril
au Patriarcat Arménien de Jérusalem, d'après l'Ancien Calendrier

PRIX : 1 690,00 euros

Ce prix comprend :
Aller-Retour: Marseille — Tel-Aviv — Marseille • Les transferts aéroport - hôtel • Hôtel 4 étoiles «Christmas Hôtel» à Jérusalem, en pension complète • Les excursions et visites en autocar de luxe • Assurances.

Inscription obligatoire avant le 10 février 2006.
Acompte de 500 euros à verser par chèque à l'ordre de : «Jérusalem 2006».

Renseignements et réservations :
☎ 04 91 77 84 70 / 06 16 04 16 69 / 04 91 26 20 95 (le soir)

Visites : Nazareth, Capharnaüm, Tibériade, Mont Thabor, Mont Sion, Ghétsémani, Betléem, Eglise de la Sainte Vièrge, Vieille ville de Jérusalem, Saint-Sépulcre, Jérico, Mer morte, Mont des Oliviers.

Commémoration du 24 avril 1915 avec la Communauté Arménienne de Jérusalem.

Attention : validité du passeport : minimum 6 mois.

CROIX BLEUE DES ARMENIENS DE FRANCE

La Section **«SEVAN»** de Vienne
présente

LE SPECTACLE DE NOEL

DE SON ECOLE HEBDOMADAIRE
Le Dimanche 22 janvier
à 15h30 précises
au Théâtre Municipal de Vienne
Au programme
Chants, Danses, Poésies, Sketches,
Théâtre sous la direction
de **Nareg DOURIAN** en collaboration
avec la Maison de la Culture
Arménienne de Vienne

Comme chaque année, le Père Noël sera au rendez-vous pour distribuer cadeaux et friandises aux enfants.
Venez nombreux les encourager.

□

ՏԷՍԻՆԻ ԵՐԵԿՈՅԹԸ

Գիտե՛նք, որ բոլորդ կը սպասէիք կապոյտ Խաչի "Պէօրէկ"ի ձայնին··· Ուրեմն, ահա կրկին, մեր բազմատեսակ "պէօրէկ"ները համտեսելու համար, հըրամեցէ՛ք Տէսինի Հայ Մշակոյթի Տունը, Շաբաթ Յունուար 21ի իրիկուան ժամը 20:30ին, նուագով, երգով, պարով՝ ուրախ երեկոյթ մը, որու գինը միա՛յն 15 եւրօ է:

Զմոռնա՛ք ձեր տեղերը ապահովելու, հեռաձայնելով Լիոնին՝ 04-78-49-19-44:

□

ՁԱՇ – ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆրանսահայ կապոյտ Խաչը Պէլֆոնթէնի կայանի յոթելեանին առիթով, Լիոնի շրջանին մէջ կազմակերպած է պարահանդիսակ երեկոյթ մը՝

Շաբաթ, Յունուար 28,
ժամը 20էն սկսեալ
"Նովոթէլ–Պրոն"ի չքեղ սրահներուն մէջ:

Եկէք միասին փչենք այս տարեդարձին 50 մոմերը, մանաւանդ կայան յաճախած նախկին եւ նոր աշակերտներու, անոր մաս կազմող ծնօրէններուն, դաստիարակներուն հետ, որոնց յուշերուն մէջ քանդակուած կը մնայ Պէլֆոնթէնի կայանը:

Այս բացառիկ երեկոյթին իր ներկայութիւնը կը բերէ Ամերիկայէն մանաւանդ ժամանող հանրածանօթ

ԱՏԻՍ ՀԱՄՄԱՆՏԵԱՆ

մասնակցութեամբ Ա.Ն.Ի նուագախումբին:

Ճաշադին՝ 55 եւրօ,
երախաներու համար՝ 40 եւրօ:
Ամսպարեցէք չուտով հայթայթելու ձեր տեղերը, հեռաձայնելով՝
04·78·45·17·55 կամ 04·74·04·74·97
թիւերուն:

□

COMMUNIQUE

«Nous sommes Arméniens
et rien de ce qui est arménien
ne nous est étranger»

Aujourd'hui, plus que jamais les Arméniens du Djavakhk sont menacés :
— dans leur vie quotidienne,
— dans leur identité,
— dans leur avenir.

Isolés dans cette région historique de l'Arménie, ils ont besoin de nous. Nous, Arméniens de France, devons les aider!

Avec toutes les Croix de Secours arméniennes, la Croix Bleue des Arméniens de France lance un appel :

— Pour la création d'antennes médicales dans les villages isolés du Djavakhk,

— Pour la rénovation et l'équipement du Centre Culturel à Akhalkalak,

— Pour la préservation des structures identitaires (églises, écoles...) de cette région.

Seule la mobilisation urgente et efficace de la diaspora permettra la survie du Djavakhk.

Envoyez vos dons à :
C.B.A.F. Djavakhk,
17 rue Bleue 75009 Paris

Section **«A. Tathéossian»**
de PARIS

Séjour familial à Bellefontaine

12 AU 19 FEVRIER

La Section «Archalouys TATHEOSSIAN» de Paris organise son séjour familial dans le centre de vacances à Bellefontaine (JURA).
Ambiance arménienne assurée!!!
Venez avec vos enfants, petits-enfants ou amis et rejoignez-nous sur les pistes de ski, de luge ou tout simplement dans le Centre!!!
Renseignements et inscriptions

auprès de :
- **Araxie 01. 39. 83. 71. 19** (19h à 21h);
- **Alice 01. 42. 93. 03. 56** (19h à 21h).

Date limite d'inscription :
15 JANVIER

□

GRANDE TOMBOLA NATIONALE

à l'occasion des Cinquante ans
de la Colonie de BELLEFONTAINE
Vous pouvez gagner
— 1 Renault Twingo (1er lot),
— 1 voyage A/R Paris-Erevan pour 2 personnes,
— 1 séjour d'été d'une semaine pour 4 personnes aux Ménuires,
— 1 séjour d'hiver d'une semaine pour 2 personnes aux Ménuires,
— 1 week-end de thalassothérapie à Dinard pour 2 personnes.
— des bijoux,
— 1 lithographie de JANSEM,
— 1 lithographie de PAPAZ,
— 1 lithographie de SERGE BENOIT,
— 1 tableau de FERDI ZIPCI,
— 1 tapis,
— 1 corbeille garnie de la maison PETROSSIAN.
— 1 top haute couture des frères TARLOYAN,
— 1 lecteur DVD-DIVX

SOUTENEZ BELLEFONTAINE
en achetant vos billets
auprès des sections de la CBAF
Tirage au cours de la soirée de gala du 28 janvier 2006.

□

RECHERCHE

La Croix Bleue des Arméniens de France recherche pour les séjours de Bellefontaine :

Eté : Juillet et Août 2006
- **Directeurs diplomés BAFD**
- **Animateurs diplomés BAFA ou stagiaire BAFA (bon niveau de ski pour le séjour d'hiver)**

Candidatures à adresser à :

CBAF — 17 rue Bleue 75009 PARIS.
par e-mail : cbaf@wanadoo.fr
ou par fax : 01 53 34 12 13

MAISON ARMENIENNE
DE LA JEUNESSE
ET DE LA CULTURE
12-14 rue Saint-Bazile, Marseille 1er
☎ 04 91 50 15 09

Super Loto

Dimanche 15 janvier
à 15 heures
Venez nombreux
Ambiance cordiale et chaleureuse

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ 12
JEUDI
12 JANVIER
2006

LE NUMERO: 1,20 €

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱԻԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ (1884 - 1957)

HARATCH

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE FONDE EN 1925

DIRECTRICE : ARPIK MISSAKIAN

83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
TEL. : 01 47 70 86 60 — FAX : 01 48 00 06 70
COURRIEL (E-MAIL) : jharatch@aol.com

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար· 250 եւրօ — Վեցամսեայ : 135 եւրօ
Արտասահման : Տար· 300 եւրօ (Ամէնօդեայ առաքում)
270 եւրօ (Շաբաթաթերթ առաքում) — Հատը : 1,20 եւրօ
C.C.P. PARIS 15069-82 E

81ՐԴ ՏԱՐԻ – ԹԻՒ 21·366 | Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN | 81e ANNEE — N° 21·366

ՕՐՈՒԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՑԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՇԱՐՈՆԻ առողջական վիճակը կայուն է ըստ բժիշկներուն եւ հաւանական կը նկատուէր, որ ողջ մնայ, բայց լուրջ պայմաններու մէջ։ Ցունուար 10էն ի վեր սուր բանավէճ մըն ալ ծագած է տըրուած խնամքներուն մասին։ Ցունուար 10ի Հ'արեց օրաթերթը կը գրէր թէ Շարոն աղէն կը տառապէր ուղեղային հիւանդութենէ մը, որու ախտանշանները չէն տեսնուած, երբ Դեկտեմբեր 18ին առաջին թեթեւ տագնապ մը ունեցած է։ Այն ատեն լրատու տրուած են դեղեր, արեան թանձրութիւնը նուազեցնելու համար (անթիէոգաիլեան), որոնք արագացուցած են Ցունուար 4ի ծանր տագնապը։ Թերթին բժշկական աշխատակիցները այս լուրերը քաղած են հիւանդանոցին մասնագէտ բժիշկներէն։ Եթէ այն ատեն (Դեկտեմբեր 18) ախտաճանաչումը եղած ըլլար, այդ դեղերը չէին տրուեր եւ հաւանաբար առաջքը առնուած կ'ըլլար Ցունուար 4ի տագնապին։ Ներկայիս, հետզհետէ վերջ կը տրուի արուեստական մահաքունին եւ փորձեր ալ կ'ըլլան իր հակազդեցութիւնները տեսնելու համար։ Այսպէս, Ցունուար 10ին, քիթին առջեւ շարժած են շաւարմա մը (տաք միսով սանտուիչ), նկատելու համար թէ հոտ կ'առնէ։ Իր երկու տղաքը նաեւ սթերէօ մը զետեղած են որ Մոցարթի (Շարոնի նախասիրած հեղինակը) երաժշտութիւնը կը սիրէ, որովհետեւ բժիշկներու համաձայն, երաժշտութիւնը կը խթանէ ինք արթնցնելու այս չրջանին ընթացքին։ Հիւանդանոցին բանբերը կ'անտեսէ բոլոր քննադատութիւնները եւ յայտարարած է որ ամէն չանք թափած են Շարոնի կեանքը փրկելու համար։

ԹՈՒՐՔԻԱ ապահովութիւն կու տայ որ բոլոր միջոցները ձեռք առնուած են առաջքն առնելու Թռչնային դումի տարածման, բայց Եւրոպական Միութեան երկիրները եւ սահմանակից պետութիւնները համոզուած չեն եւ խիստ միջոցներու կը դիմեն։ Ֆիկառոյի թըղթակիցը՝ Ժան-Միշէլ Պատէր Վանի չըրջանը զացած է տեղւոյն վրայ տեսնելու համար թէ ի՞նչ պայմաններու մէջ են պիւղացիները։ Ան կը նկարագրէ ողբալի կացութիւն մը, թչուառ եւ աչխարհէն անտեսուած պիւղացիներու չրջանի մը մէջ, որ Իրան, Ադրբեջան եւ Հայաստան կը տանի։ Տեսնուած է երեք մեռած երախաներու ծնողքին հետ։ Կը պատմեն որ ամբողջ ընտանիքը Զիֆթլիքէն զաղթած էր չորս տարի առաջ, ուր անօթի կը մեռնէին։ "Ուժ հաւ ունէինք, կ'ըսէ, եւ երախաները չատ կը սիրէին"։ Հաւերը հիւանդացած են եւ սատկեցուցած ու երախաները կերած էին, իրենք ալ, բայց իրենք չէին վարակուած։ Տեղացիները կը դժգոհին, որ կառավարութիւնը ոչինչ ըրած է եւ նախազգուչական ոչ մէկ աչխատանք տարուած է։ Համաճարակներու Միջազգային Կազմակերպութեան տնօրէնն ալ կը բողոքէ որ Թուրքերը ամէն բան չեն ըսեր, ճչմարտութիւնը կը ծածկեն։ Ան կը զարմանայ նաեւ որ գոհերը չատ երիտասարդ են. ոչ ոք կրնայ բացատրել պատճառը։ Թերթին թղթակիցը Վանի հիւանդանոցն ալ այցելած է, որու բժշկապետը նկարագրած է կացութիւնը, 220 հիւանդներ դիմած են եւ ճչդուած է որ 59 հոգի թռչուններու հետ չփում ունեցած է։

ԿԻԵԻԻ Խորհրդարանը, Ցունուար 10ին անդրադառնալէ ետք Մոսկուայի հետ ստորագրուած պայմանագրին, տապալած է կառավարութիւնը, դատապարտելով նաեւ նախագահ Իուչչենկոյի տկար ընթացքը Մոսկուայի դիմաց։ Ծանօթ է որ հարցը կը վերաբերի Ռուսաստանի հայթայթած կազին եւ երկար բանակցութիւններէ ետք է, որ կարելի եղած էր համաձայնութեան մը յանգիլ հինգ տարուան համար։ Ցունուար 4ին, կազպրոմ եւ Նաւթոկազ համաձայնութիւն մը ստորագրած էին, ըստ որուն կազին գինը կը ճչդուէր 230 տոլար 1·000 խոր· մեթրի համար, արտօնելով որ Ուկրանիա 95 տոլար վճարէ զայն խառնելով կեդրոնական Ասիայէն բերուած կազին որ Ռուսաստանէն կ'անցնի։ Երեսփոխանները 250 ձայնով (450ի վրայ) դէմ արտայայտուած են այս համաձայնագրին։ Ներկայիս ստեղծուած անկայուն վիճակը կրնայ ծանր հետեւանքներ ունենալ նաեւ նախագահին համար։

ՄԱՏՐԻՏԻ մէջ, ոստիկանութիւնը Ցունուար 10ին կրցած է յայտնաբերել ահաբեկչական նկատուած երկու ցանցեր, որոնք իսլամապաչտներ Իրաք կը ղրկեն։ Քսան անձեր ձերբակալուած են, որոնց պատկանած խումբերը համակիրներ են Մարոքեան Իսլամապաչտ Մարտական Խումբին եւ սալաֆիստ խումբին։ Ձերբակալուածներուն են.– 15 Մարոքցի, 3 Սպանացի, մէկ Թուրք եւ մէկ Ալժերացի։ Իրենց պատասխանատուութիւնն էր ղրամ հաւաքել եւ օժանդակութիւն ապահովել անոնց, որոնք Իրաք կը ղրկուին։ Մարտիսի 2004 Մարտ 11ի ռճրափորձէն ի վեր, 226 կասկածելիներ ձերբակալուած են եւ մօտ 100ը բանտը կը մնան։

ԻՐԱՆի դէմ մթնոլորտը աւելի լարուած է Ցունուար 10ին, երբ Թեհրան յայտարարած է որ պիտի բանայ հիւլէական իր կեդրոններէն մէկը՝ Նաթանզ, երկրին կեդրոնը, չարունակելու համար իր հետազօտութիւնները, որոնք դադրած էին 2003 Հոկտեմբերին։ Իրան ապահովութիւն կու տայ որ նպատակները խաղաղ են, բայց Պուչ եւ Շիրաք համոզուած չեն եւ խիստ ազդարարութիւն մը ըրած են։ Միւս կողմէ Ֆրանսա, Անգլիա եւ Գերմանիա համատիպում մը կ'ունենան Ցունուար 12ին, կացութիւնը ուսումնասիրելու համար։ Ուչչինկթըն ալ զգուչացուցած է Իրանը "վտանգաւոր զարգացումի մը դէմ", չեչտելով թէ նման քան մը նոր խզում մը կը նչանակէ Եւրոպացիներուն հետ ունեցած համաձայնութեան։ Կը մնայ հարցը փոխանցել Ապահովութեան Խորհուրդին, որպէսզի միացեալ ճակատ մը կազմուի Իրանի դէմ եւ նոր միջոցներ ձեռք առնուին։

ՖՐԱՆՍԱՑԻ նախագահէն ետք, նախարարապետն ու նախարարներն ալ Ամանորեան մաղթանքերու ընդունելութիւններ կը կազմակերպեն։ Տ· տը Վիլըփէն իր ելոյթին մէջ ծանրացած է աչխատանքին վրայ, որ 2006ի իր պլհաւոր մտահոգութիւնն է։ Շեչտած է.– "2006ին արդիւնքներ պէտք է ունենանք եւ պիտի ունենանք։ Հարկ է որ գործազրկութիւնը նահանջէ"։ Նախարարներու կարգին, առաւելապար ուչադրութիւն գրաւած է Ներքին նախարարը, որ իր կողքին ունէր իր կինը, ինչ որ կը նչանակէ թէ զոյգը հաչտուած է եւ "փիփըլ" մամուլն ալ նոր նիւթեր ունի... Ֆապիուս ալ Ամանորը տօնած է եւ յայտնած թէ թեկնածու է թեկնածութեան։ Դեռ 18 ամիս կայ նախագահական ընտրութեան, բայց հրմըշտուքը սկսած է, աւելի ճիշդ կը չարունակուի, աւելի անհամբերութեամբ։

ԻՍՐԱՑԵԼԻ փոխանցմամբ չըջանի վարչապետ Եհուտ Օլմըրթ յայտարարած է ԱՄՆ-ու Արտաքին նախարարին, որ արեւելեան Երուսաղէմի Պաղեստինցիները

(Շար·ը Դ· էջ)

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՃԱԿԱՏ

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԿԱԶԻ ԳԻՆԻՆ ՄԱՍԻՆ

"Ռուսաստանից մատակարարուող կազի սակագնի փոփոխութեան շուրջ բանակցութիւնները շարունակւում են եւ յոյս ունենք որ կը կարողանանք համաձայնութեան գալ փոխադարձ ընդունելի այնպիսի տարբերակի շուրջ որը լուրջ ազդեցութիւն չի ունենայ Հայաստանի բնակչութեան կեանսամակարդակի եւ տընտեսական աճի թափին վրայ" ըսած է Արտաքին գործերու նախարար Վ· Օսկանեան, Ցունուար 10ի մամուլի ասուլիսին։ Ան կ'ակնկալէ որ նախագահ Ռ· Քոչարեանի այս ամիս նախատեսուած այցը Մոսկուա յաւելեալ գործօն կ'ըլլայ հարցին ընդունելի լուծում մը գտնելու։ Նախարարը չեչտած է թէ կազի գինը աւելցնելու նպատակը Ռուսաստանի համար տնտեսական ըլլալով հանդերձ, "այս խնդրում բաղաքական գործօն եւ հետեւանք եւս կայ· այս երկուքը միմեանցից տարանջատել չենք կարող"։

Այսուհանդերձ Ռուսաստանը կը չարունակէ մնալ Հայաստանի ամէնէն կարեւոր առեւտրական գործընկերներէն մէկը· անցած տարուան 11 ամսուան ընթացքին երկու երկիրներուն միջեւ ապրանքի չրջանառութիւնը եղած է մօտ 300 միլիոն տոլար։ Հայաստանի արտաքին քաղաքականութեան առաջնայնութիւններուն չարքին է Ռուսաստանի հետ ռազմաքաղաքական, առեւտրատնտեսական և մարդասիրական ոլորտներու յարաբերութիւններուն զարգացումը։

Վ· Օսկանեան ասոնց աւելցուցած է ռազմական, կրթական ու պիտաթէքնիք մարզի գործակցութիւնը, երկու երկիրներու միջխորհրդարանական կապերը, եւլն·։

*
**

Վ· ՕՍԿԱՆԵԱՆԻ ԱՐԺԵՒՈՐՈՒՄՈՎ ԱՆՑԱԾ ՏԱՐԻՆ

Արտաքին գործերու նախարար Վ· Օսկանեան ամփոփելով անցած տարին, դրական նկատած է սահմանադրական բարեփոխումները, Ղարաբաղի խնդրին մէջ որոչ նախադրեալներու ստեղծումը, տընտեսական աճի թափը։

Ինչ կը վերաբերի Ղարաբաղի հարցին յետագայ զարգացումին, ինք ու Ադրբեջանի իր պաչտօնակիցը է· Մամէդեարով նոր հանդիպում մը կ'ունենան Ցունուար 17-18ին Լոնտոնի մէջ որուն հաւանական է որ յաջորդէ երկու երկիրներուն նախագահներուն հանդիպումը փետրուարին։ Այդ հանդիպումներէն ետք, 2006ի ընթացքին Ղարաբաղի հարցին զարգացումները աւելի կը յստականան։

Վ· Օսկանեան ըսած է թէ այսօր սեղանին վրայ են հակամարտութեան ամընչուած բոլոր հարցերը եւ բոլորին չուրջ հարկ է լուրջ բանակցութիւն տարուի։ Խաղաչապահ ուժերու չրջան վտխադրութեան մասին նախարարը յայտնած է թէ առիկա չատ բնական բան է· առայժմ այդ հարցը բոլոր մանրամասնութիւններով քննարկուած չէ, այդ պատճառով տակաւին կանուխ է նիւթը ընդելու համար, բայց յատկապէս երկու նախագահներուն հանդիպումին դրական զարգացում արձանագրուելու պարագային այդ ուղղութեամբ ալ քննարկումները կրնան սկսիլ։

2006ի ծրագիրներէն Վ· Օսկանեան կարեւոր համարած է անկախութեան 15-ամեակի նչումները։ Այդ հանդրուանը առիթ համարած է վերադնահատելու կատուած ճամբան, տեսնելու թերացումները եւ զանոնք սրբագրել փորձելու։ Նախարարը յիչեցուցած է թէ Սեպտեմբերին նախատեսուած Հայաստան – Սփիւռք Գ· խորհրդաժողովը ի միջի այլոց ուչադրութիւն կը կեդրոնացնէ Սփիւռքի ուժերով Հայաստանի տնտեսական յառաջդիմութեան վրայ, յատկապէս գիւղական չրջաններու զարգացման նիւթով։

Միջազգային չրջանակին մէջ 2006ի ընթացքին Հայաստան կ'աչխուժացնէ իր ներկայութիւնը ՄԱԿ-ի, Օ· ԷՍ· Սէ· Ը·ի եւ ՀԱՊ-ի մէջ։ Այլապէս կարեւոր են թնականաբար Ռուսաստանի ու Ֆրանսայի մէջ Հայաստանի տարուան ծրագիրները եւ Հայաստանի մէջ Սեպտեմբերին տեղի ունենալիք Ֆրանսայի ամիսը։

Վ· Օսկանեան նիւթ ըրած է Թուրքիոյ մէջ ծաւալող Թռչնային կրիպի հարցը· ըսած է թէ իր գլխաւորած նախարարութիւնը Անգարայէն այդ մասին կարելի չափով լայն տեղեկութիւն ուզած է, սակայն տակաւին պատասխան չէ ստացած։ Նախարարութիւնը կը յորդորէ այդ երկիրը մեկնողներու որ զգոյշ ըլլան, հիւանդութեան կացութեան մասին տեղեկութիւն առնեն Առողջապահութեան միջազգային կազմակերպութեան կայքէջին։

*
**

ԼԵՒՈՆ ԱՐՈՆԵԱՆ ԱՇԽԱՐՀԻ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴՆ Է

2005ի ճատրակի աչխարհի բաժակկիր հայաստանցի վարպետ Լեւոն Արոնեան լաւագոյններու միջազգային ցուցակին վրայ կը գրաւէ հինգերորդ դիրքը։ Ունի 2752 կէտ։ Առաջին տեղը կը պահէ Գասպարով 2812 կէտով· երկրորդն է պուլկար Վեսլին Թոփալով 2801 կէտով, երրորդ հնդիկ Վ· Անանտը (2792 կէտ), չորրորդ՝ ռուս Պ· Սվիտլէր, 2765 կէտով։ Լ· Արոնեան ճատրակ խաղացողներու միջազգային նախորդ ցուցակին վրայ ունէր 10րդ տեղը։

*
**

ԼՈՒՀ

2005-Ը ԹԻՒԵՐՈՎ

Անցնող տարուան ընթացքին Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետութեան մէջ 2004 ծնունդ եւ 1260 մահ արձանագրուած է։ Առաջին թիւը նախորդ տարուանէն 91 նուազ է, երկրորդը՝ 46 նուազ։ Մինչեւ մէկ տարեկան մահացած է 18 երախայ։ 2005ին բնակչութեան աճը եղած է 744 հոգի, ինչ որ նոյնպէս նուազ է 45 հոգիով, նախորդ տարուանէն։

2005ին արձանագրուած է 751 ամուսնութիւն եւ 135 ամուսնալուծում· 2004-ի նոյն ոլորտի թիւերը եղած են 789 եւ 89 Պաչտօնապէս 899 եկուոր արձանագրուած է, 721 ալ մեկնող։

ՄԵԾ ՄԱՅՐԻԿՆԵՐՈՒՆ ՊԱՏՄԱԾՆԵՐԸ ՄԻԱՅՆ ՓՆԱՑՆՈՂ ՀԷՔԵԱԹՆԵՐ ՉԵՆ

Կրօնափոխներու չառաւիղներուն յատուկ երեւոյթ մըն ալ ձուլուելու հզօր մարմաջն է: Ան երբեմն բոլոր սահմանները զանցելով ծայրայեղ աստիճանի մոլի ինքնութիւններ կը ձեւաւորէ: Քէմալին Թրքական ազգայնամոլութեան եւին կրօնափոխի բարդոյթը կը նշմարէ Փալլըը: Իր մօրեղբայրն ալ նոյն ճակատէն ուրիշ օրինակ մըն է. Ուրֆայի ազգայնամոլ հոսանքի կեդրոններուն (Իւլքիւ օճաղը) հիմնադիրներէն մէկն է: Արդէն փոքի. ձէօհճէ ալ կ'ըսէ թէ Մալաթիայի իրենց պրպտումներուն ընթացքին Ազգայնական չարժումէ կուսակցութեան ղեկավար չարքերուն մէջ կրօնափոխներու հանդիպած են:

Այս չեշտումներէն ետք նիւթը կը սահի դէպի վտանգաւոր զետին մը. յօդուածագիրը հետաքրքիր է դիտնալու թէ տարագրութեան ականատես, պայմաններու ճնշումով իսլամացած ու ատով մերժումի թիրախ այդ անձերուն մօտ իրենց ապրածին վրէժը լուծելու հակումներ կա՞ն: Ի. Փալալըի պատասխանը դրական է. «Այո՛, անշուշտ, ծրագրուած աշխատանք տանողներ, "վրէժ լուծենք" ըսողներ կան: Չեմ գիտեր թէ ի՛նչ է իրենց թիւը. կը մաղթեմ որ մեծ չըլլայ»:

Փոքի. ձէօհճէ աւելի ինքնավստահ է. «"Գաղտնի Հայեր" կան ու վերջին շրջանին զգաստ իրենց բուն ինքնութեան վերադարձնելու աշխատանք կը տարուի. մօտ ատենէն առնուազ պիտի գործածուին հայկական երազներու իրականացումի Ապատակով»:

է. Պաշեուրթի եզրակացութիւնը այն է որ մեծ պակաս է Թուրքիոյ մէջ հայ որդեգիրներու մասին լուրջ պրպտումներու չգոյութիւնը: Կը գրէ. «Կարեւորը իրենց թիւերուն հազարով, կամ տասը հազարով ըլլալը չէ. այլ այն կեանքերն ու ողբերգութիւնները զոյս ապրած են հակառակ իրենց կամքին: Նոյնիսկ կարեւոր են այսօր առանց առնուազն կէս միլիոնի հասնող զաւակներուն, թոռներուն կրած ազդեցութիւններն ու ընկերային հետեւանքները»:

*Փոքի. ձէօհճէ համոզուած է որ "Գաղտնի Հայեր"ը վտանգաւոր են Թուրքիոյ համար: «Վերջին տարիներուն աւելնց ուղղուած աշխատանքներ կան: կը ջանան առանց բուն ինքնութիւնները յիշեցնել: Դրամական օժանդակութիւն կը կատարուի: կը խորհիմ թէ ինչպէս ԱՍԱԼԱ-էն ետք ՓՒՔ-ն յայտնուեցաւ, անկէ ետք ալ կրնան այդ մարդիկը գործածուիլ Թուրքիոյ մէջ "բաղաբայիճ ահաբեկչութեան" նպատակով: Նման կառոյց կրնայ մինչեւ 2010 մարմին առնել: կը հաւատամ որ իրենց բուն ինքնութիւնները գիտակից կերպով յիշեցնելու աշխատանքով մը այդ մարդիկը վազը Թուրքիէն հողի, հատուցումի պահանջ պիտի ներկայացնեն» կ'ըսէ ան: Ցետոյ նիւթը կը հասնի "Գաղտնի Հայեր"ու եւ քրտական գինեալ կազմակերպութեան (ՓՒՔ) կապին: կա՛յ նման կապ, ըստ ձէօհճէի. «1980ին ԱՍԱԼԱ-յի ափիւթապաը հայթայթող Փ. կիւլպէկեան հիմնարկին մէջ ժողովի մը ոգեշնչեցաւ դէպի ՓՒՔ-ն շրջափակ մէջ թուրքիոյ հաղիւակութիւն ու քակչութեան թիւը նուազեցնելու նպատակով գործածուի: Նոյն շրջանակներուն օժանդակութեան շաղխիւ ՓՒՔ-ն սկիզբի շրջանին Ա.Մ.Ն-ու եւ Եւրոպայի մէջ լոպի մը կազմելու յաջողեցաւ եւ զօրակցութիւն գըտաւ: ՓՒՔ-ի կազմին մէջ ծագումով Հայեր գոյութիւն ունին ու մեծ մասնաւորութիւնն ալ ծոյն տեսակէտը կը հաստատէ: Նոյնպէս մտածել տուող է ՓՒՔ-ի նիմնադիրներուն մէջ "Թուրքեր"ու գոյութիւնն ալ»:

Գրքիւնը կ'աւարտի ՓՒՔ-ի ղեկավար Ա. Քօճալանի հայկական ծագումին պընդումով:

Նիւթին այժմէականացումին, գտած հետաքրքրութեան չափ ուշադրաւ է կըրօնափոխութեան պարտադրուած հայ որբերէն սերած սերունդներուն հանդիպ կարողական թշնամիի, պահանջատէրի նկատումը: կեցուածք, որ ձէօհճէներու համակարծիքներուն թիւին բազմացումով կրնայ կիրքերու թիրախ ընել հայութեան ու Թրքութեան միջեւ կորսըւած այդ զանգուածը:

Այլ ուշադրաւ կէտ մը տրուած թիւերու պարագան է. յօդուածագիրը որբ հայ որդեգիրներու հարիւր հազարի չափ ըլլալուն գրեթէ համոզուած է. իսկ Հ. Տինք կը խօսի 300 հազարի, թերեւս աւելիի մասին: Նոյնիսկ առաջին թիւը հիմ առնելով, դժուար չէ 90 տարուան մօտաւոր արդիւնքը հաշուել: Զորս սերունդի վրայ այդ արդիւնքը Անատոլուի նման բազմածին չրջանակի մը մէջ առնազն կը թարգմանուի մօտ 3 միլիոն հոգիով որուն կը սպառնայ յայտնաբերումը հայ մեծ մօր մը:

Այս զանգուածը, նոյնիսկ տրամաբանական կերպով ընդունելով որ մեծամասնութեամբ պիտի չվերդովի այդ յայտնաբերումին, ի՞նչ մօտեցումի առարկայ պիտի ըլլայ մեր կողմէն. բան մը պիտի փոխէ՞ հայ դատի մեր աշխատանքներուն մէջ: կարելի պիտի ըլա՞յ փաստացի տուեալէն անդին գործնական դերով մը նկատի ունենալ զայն:

Լրջագոյն հարցումներ որոնք մտածումի, ծրագրաւորումի պարտականութիւն մը կը դնեն մեր առջեւ: Մանաւանդ որ իրականութիւնը վերջին տասնամեակին սկսած է մեծ քայլերով ճամայ կտրել, անտնալու ոչ մէկ առիթ ձգելով:

"Աքսիոն"ի վերոնչեալ թիւէն չորս օր ետքի "Ակօս"ին (Դեկտ. 30) մէջ "Հարազատները կը փնտռեմ"ի հերթական յայտարարութիւնը յաւելեալ թելադրանք մը կ'ընէ Թուրքիոյ "Գաղտնի Հայեր"ը լուրջի առնելու. հեղինակը Հալիլ Պիլէք կը գրէ. «Մեծ մայրս Սիւեաճի Ալապէնկի գիւղէն է, անունը՝ Ա[illegible]մա (Ա[illegible]ս): Մեծ հայրս գիւղին խահանան է եղած: Մեծ մօրս մօրը անունը Խաթուն է: Մօրս երկու մօրաքոյրերէն մէկը կը կոչուէր Օնվէ Հէվի (մահմետականացուելէ ետք Զէհիյէ կոչուեր է). միւս մօրաքրոջ անունն ալ Քեւի էր, Պոսաք գիւղէն»:

Ա. ԹՈՓՈՁԵԱՆ

(Շար. 3 եւ վերջ)

ՍՏԱՅԱՆՔ

ԲԱԶՄԱՎԷՊ
ՀԱՅԱԳԻՏԱԿԱՆ – ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ –
ԳՐԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

1 – 4, 2005

Ս. ՂԱԶԱՐ, ՎԵՆԵՏԻԿ

ԵՐԿՈՒ ՇԱՀԵԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Վերջերս "Կալիմար" հրատարակչատունը հաւաքեց հետաքրքրական երկու դրքեր լոյս ընծայեց: Առաջինը, հանրածանօթ թուրք վիպագիր Օրհան Փամուքի դործ[illegible] թարգմանութիւնն է (1):

"Ձիւնը" վերնագրուած այս վէպը դրեթէ ամբողջութեամբ Կարսին մէջ տեղի կ'ունենայ, ներկայ ժամանակին: Այս սառուր հատորը (գրեթէ 500 էջ) բաւական տխուր եւ միօրինակ ձեւով "ահմանային քաղաքը" կը ներկայացնէ: Պատմութիւնը ձմեռ առեն կ'անցնի ու անդադար ձիւն կը տեղայ: Ֆրանքֆուրթ (Գերմանիա) հաստատուած թուրք բանաստեղծ մը իբր լրագրող Կարս կը ժամանէ: Իր պաշտօնական նպատակն է հասկնալ թէ ինչո՞ւ այնքան շատ երիտասարդ աղջիկներ անձնասպանութիւն կը գործեն: Սակայն չուտով կը հասկնանք որ իսկական նպատակը ուրիշ է. ժամանակին սիրուն աղջկան մը՝ Իփէքին սիրահարած էր, որ իսլամապաշտ քաղաքագէտի մը հետ ամուսնացած էր ու նոր բաժնուած է. այնպէս որ Իէրիմ Ալաքուշօղլուն - վէպին մէջ Քա կոչուած - յոյսեր կը սնուցանէ ու չուտ մը Կարս կը փութայ: Այս "ահմանային քաղաքը" լուռ եւ անդէմ պատերազմի մը թատերաբեմն է: Մէկ կողմէն հալածուած բայց ժողովրդականութեան տէր իսլամապաշտները, միւս կողմէն՝ ռազմական ու քէմալական իշխանութիւնները: Շուտով քաղաքապետական քուէարկութիւնները տեղի պիտի ունենան ու Իփէքին նախկին ամուսինը դրեթէ վստահ է յաղթանակին: Իփէքին հայրը աշխարհավար մտայնութեան տէր է, ինչպէս Քան ու Իփէքը եւ պանդոկ մը կը վարէ: Բնականօրէն, Քան այս պանդոկը կ'իյնչեանի: Միւս կարեւոր անձը, Լազուլի անունով շատ ազդեցիկ իսլամապաշտ մըն է, իշխանութիւններուն աչքին վտանգաւոր, հետեւաբար թաքուն կ'ապրի: Իփէքին քոյրը այս Լազուլին խենթի պէս սիրահարած է եւ այդ պատճառով լաչակ կը կրէ: Լաչակի այս հարցը վէպին կորիզն է: Քան կամաց-կամաց Իփէքին հետ Գերմանիա վերադառնալու յոյսեր կը փայփայէ, սակայն նոյն ժամանակ իսլամապաշտ շրջանակները կը յաճախէ, մինչեւ որ իմանայ Իփէքին անցեալը. իր քրոջմէ առաջ, ինք Լազուլիին սիրուհին եղած էր:

Բնականօրէն, պատմութիւնը աւելի բարդ է. ուրիշ կերպարներ ալ կան, զուգահեռ դէպեր, սպանութիւններ, դժուարութիւններ, դաժանութիւններ: Հիմնական կերպարը կարս քաղաքը կը մնայ, լուռ ու մութ, ու փամուք անդադար Հայերուն եւ Ռուսերուն առուերը կը յիշէ:

Ինչո՞ւ այսքան հետաքրքիր ու այժմէական վէպ մը բաւական դժուար կ'ընթերցուի: Փամուքին համբաւը նկատի առնելով, հաւանական կը թուի որ թըրքերէն բնագիրը աւելի լաւ գրուած է: Ամբողջ խնդիրը թարգմանութեան հետ կապուած է. պէտք է ընդունիլ որ շատ տկար է: Ֆրանսերէնն ոճը ծանր է, նախադասութիւնները երկար, նոյնիսկ ուղղագրական ու կէտադրական սխալներ կան: Պարզ է որ թարգմանիչը աճապարած է, ու արդիւնքը զուտ բառացի է:

Ափսո՛ս:

***

Երկրորդ գիրքը հակառակ տպաւորութիւնը կու տայ. իր 140 էջերը մէկ շունչով կը կարդացուին: Հերինակը Ֆիլիփ Վիտըլիէն, Լիոն քաղաքին մէջ քալ ծանօթ է իբր համալսարանական ժիտակատութեան դէմ յամառ պայքարող: Վայնըշթայնի խնդիրին կապակցութեամբ իրեն ծանօթացած էի. չափազանց գնահատելի գործունէութիւն մը կը տանի առանց յոգնելու: Այս "Թրքական դիչեր" կոչուած պատմուածքը (2) փոքրիկ գոհար մըն է: Վէպ չէ, գիտական աշխատանք չէ, արցունք թափելիք գիրք չէ. ուրեմն ի՞նչ է: Պարզապէս, Երիտթուրքերուն ծաւալած քաղաքականութիւնը ու ոճիրները կը պատմէ, չատ խիտ ոճով մը, մէկ-մէկ ցնցող ու հարազատ մէջբերումներով: Ծանօթ դէմքեր կ'ոգեկոչէ, ինչպէս Ճոնա Ռիտ, Լեփսիուս, Մորկընթաու, Վանկընհայմ, Էմալի Տէյվիս, Լօրանս տ'Արապի, Փիէռ Լոթի... ամէն մէկը հակիրճ ու ճշդրիտ որակումով մը: Երկար պատմութիւն մը քանի մը բառով ամփոփելու զարմանալի յատկութիւնը ունի: Օրինակ, երբ եւրոպական կայսրութիւններուն անկումը կը նկարագրէ, պարզապէս կը գրէ. «Սիսիին Եւրոպան վերջ գտած էր» (էջ 123):

Ցեղասպանութեան նուիրուած գործերուն ընթացիկ տեսակները ինչ են: կան վէպեր, երբեմն հետաքրքրական, բայց վաւերականի ազդեցութենէ զուրկ, կան յուշեր, որոնք չատ կարեւոր են, բայց արդէն նուազ ազդեցիկ, երբ մարդիկը վայրագութիւններ տեսնելէ յագեցած են; կան փաստաթուղթերու ժողովածուները, նոյնպէս չատ կարեւոր, բայց միայն իբր ապացոյց, ոչ իբր ընթերցումի հատորներ: Վերջապէս, կան գիտական ուսումնասիրութիւններ, որոնք ընդհանրապէս նիւթին լաւատեղեակներուն ուղղուած են:

Ֆ. Վիտըլիէն նոր սեռի մը ձեռնարկեց: Այս եզակի գրքին ընթերցողը քանի մը ժամուան մէջ ամէն ինչի կը տեղեկանայ ու կը հասկնայ, Ապտիւլ Համիտէն մինչեւ Ինվէրին ամբիւններուն քանի մը տարի առաջ մեծ չուքով վերաթաղումը:

ԱՐՄԷՆ ՄՈՒՐԱՓԵԱՆ

(1) Orhan Pamuk, **Neige**, Gallimard, Paris 2005 (titre original KAR, 2002, traduction française Jean-François Pérouse).

(2) Philippe Videlier, **Nuit turque**, Gallimard, Paris 2005.

ՊՐԻՍՄԱԿԷՍ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄ

ՄԱՐՈՒՇ ԵՐԱՄԵԱՆ

Ընդհանուր զարգացման մրցումի մը ընթացքին, որուն առանցքը Հայոց պատմութիւնն է, երկրորդականը նոր աւարտած երկու տղաք հարցումներուն առջեւ արդէն շմորած, կը զրուցեն իրարու հետ, առանց չատ ուշադրութիւն դարձնելու, որ իրենց զրոյցը կը խանգարէ ներկաները.

– Իրաւ որ բան չենք գիտեր եղեր:

– Չէ ինչո՞ւ, բաներ մը գիտենք. օրինակ՝ Տիգրան Մեծ, Արշակ, Արշակունեաց...

– Տիգրան Մեծը Քիսուսէն առաջ էր, թէ յետոյ:

– Տիգրան Մե՞ծը, չե՞ս գիտեր:

– Վատահ չեմ. գո՞ւն:

– Կարծես... ես ալ չեմ գիտեր:

– Դպրոցը չե՞նք սորված:

– Կարծեմ սորված ենք, բայց պաքալօրէան խելք ձգե՞ց վրանիս:

Նատած եռեւի շարքը, ամբողջովին կըլանուած իրենց այս զրոյցով, կը մոռնամ մրցումը եւ տխուր մտորումներու կը տրուիմ: Իրապէս, դպրոցները իրենց կրթելին կ'ընեն չատ գիտելիք ջամբելու համար աշակերտներուն: Բայց այս չատը, որ դժբախտաբար ամէն նիւթի մէջ չատ է, խճողում կը ստեղծէ տղոց մըտքին մէջ, ուր բան չի մնար քննութիւններու աւարտին, մանաւանդ՝ երկրորդական ուսման աւարտին:

Ի՞նչ ընել: Լաւ կ'ըլլար, եթէ ունենայինք Հայոց պատմութեան այնպիսի ձեռնարկ մը, ուր յիշուած ըլլային մեր պատմութեան ամէնէն կարեւոր դէպքերը, թուականներն ու դէմքերը, յատակ ու հաստ գիծերով գծուած քարտէսի մը պէս, օրինակ՝ Իտալիան՝ կնոջական երկարավիզ կօշիկի ձեւով, կամ Ֆրանսան՝ իր նշանաւոր վեցանկիւնով, սահմանները՝ արեւելքէն, արեւմուտքէն, հարաւէն եւ հիւսիսէն, քանի մը հատ ալ կարեւոր ու մեծ քաղաքներ: Վատահ եմ նման քարտէս, կամ անոր նման իրագործուած Հայոց պատմութեան ձեռնարկ, իր պարզութեամբ պիտի դրաւէր աշակերտին ուղեղին մէջ եւ հոն ալ մնայ:

Այդ օր, հաճելի զուգադիպութեամբ մը ձեռքս անցաւ Գրիգոր Քէօսէեանին գիրքը՝ "Փորձութեան օրեր": կարդացեր էի օրին. տպաւորութիւնս այն էր, որ ըստիւտքահայու հոդեվիճակը արտայայտող քերթուածներու հաւաքածոյ մըն է հա-

ՎԱՀԱԳՆԱՅԻՆ ՀԱՅՈՑ ԵԿԵՂԵՑԻ
ԱՐԵՎՄՏԱՀԱՅ ՈՒՂՂԱՓԱՌ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ
Թարգմանչաց՝
ՆՈՐԱՇԵՆ ԳԱՒԱՌԻ ԱՂՋԱՂԱՔԱՑԻՆ
ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ ԱՐՔԱՅԱԿԱՆ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՏԱՍԱՀԱՅՈՑ

ՎԱՀԱԳՆԱՅԻՆ ՀԱՅՈՑ ԵԿԵՂԵՑԻ

Ընդհանուր ժողովը, որ գումարուեցաւ Ս. Յակոբեանց վանքին մէջ, Երուսաղէմ, 1202 թուականի դեկտեմբեր 14-ին, ներկայ գտնուելով Ս. Աթոռոյս Տեղապահ Գերաշնորհ Արքեպիսկոպոս Տ. Գրիգոր Արքեպիսկոպոս Պետրոսեան, Ս. Աթոռոյս Միաբան Հայրերէն 27 հոգի, ինչպէս նաեւ Ս. Աթոռոյս Ազգային Ժողովոյ 12 պատգամաւորներ, ընտրեց հետեւեալ Վարչութիւնը՝

Տ. Գրիգոր Արքեպիսկոպոս Պետրոսեան, Նախագահ
Տ. Գերասիմոս Վարդապետ Ալեքսանեան, Փոխանորդ
Տ. Գրիգոր Վարդապետ Գալուստեան, Գանձապահ
Տ. Գրիգոր Վարդապետ Գալուստեան, Քարտուղար
Տ. Գերասիմոս Վարդապետ Ալեքսանեան, Ատենադպիր
Տ. Գրիգոր Վարդապետ Գալուստեան, Ատենադպիր
Տ. Գերասիմոս Վարդապետ Ալեքսանեան, Ատենադպիր

Ընդհանուր ժողովը, որ գումարուեցաւ Ս. Յակոբեանց վանքին մէջ, Երուսաղէմ, 1202 թուականի դեկտեմբեր 14-ին, ներկայ գտնուելով Ս. Աթոռոյս Տեղապահ Գերաշնորհ Արքեպիսկոպոս Տ. Գրիգոր Արքեպիսկոպոս Պետրոսեան, Ս. Աթոռոյս Միաբան Հայրերէն 27 հոգի, ինչպէս նաեւ Ս. Աթոռոյս Ազգային Ժողովոյ 12 պատգամաւորներ, ընտրեց հետեւեալ Վարչութիւնը՝

Տ. Գրիգոր Արքեպիսկոպոս Պետրոսեան, Նախագահ
Տ. Գերասիմոս Վարդապետ Ալեքսանեան, Փոխանորդ
Տ. Գրիգոր Վարդապետ Գալուստեան, Գանձապահ
Տ. Գրիգոր Վարդապետ Գալուստեան, Քարտուղար
Տ. Գերասիմոս Վարդապետ Ալեքսանեան, Ատենադպիր
Տ. Գրիգոր Վարդապետ Գալուստեան, Ատենադպիր
Տ. Գերասիմոս Վարդապետ Ալեքսանեան, Ատենադպիր

«Ժողովոյն մէջ եղած դառն տարաձայնութիւնները, որոնք ներկայացուցին Ս. Աթոռոյս Միաբանութեան մէկ մասը, ներկայ պարագաներուն մէջ, ոչ միայն չեն ներուժեր Ս. Աթոռոյս Միաբանութեան միասնականութեան, այլ ընդհակառակն, ամրապնդեցին զայն։ Ժողովոյն մէջ ներկայ գտնուող Ս. Աթոռոյս Միաբանութեան անդամները, ինչպէս նաեւ Ազգային Ժողովոյ պատգամաւորները, միաձայնութեամբ յայտնեցին իրենց վճռակամութիւնը՝ ամէն ջանք թափելու Ս. Աթոռոյս Միաբանութեան միասնականութեան ամրապնդման համար։ Ժողովը կը յուսայ, որ Ս. Աթոռոյս Միաբանութեան մէջ ներկայ գտնուող տարաձայնութիւնները, որոնք ներկայացուցին Ս. Աթոռոյս Միաբանութեան մէկ մասը, ոչ միայն չեն ներուժեր Ս. Աթոռոյս Միաբանութեան միասնականութեան, այլ ընդհակառակն, ամրապնդեցին զայն։ Ժողովոյն մէջ ներկայ գտնուող Ս. Աթոռոյս Միաբանութեան անդամները, ինչպէս նաեւ Ազգային Ժողովոյ պատգամաւորները, միաձայնութեամբ յայտնեցին իրենց վճռակամութիւնը՝ ամէն ջանք թափելու Ս. Աթոռոյս Միաբանութեան միասնականութեան ամրապնդման համար։ Ժողովը կը յուսայ, որ

(Շար. Ա. էջէն)

պիտի կարենան քուէարկել, բացի Համասէն, որու արգիլուեցաւ ընտրապայքար տանիլ: ԱՄՆ մտահոգ են այդ ուղղութեամբ, մանաւանդ իսրայէլացի նախարարներու յաջորդական թեր ու դէմ հակասական յայտարարութիւններուն պատճառաւ:

ՍԻՄՈՆ-ՎԻԶՆԹԱԼ կեդրոնը, զեկոյցով մը խստօրէն դատապարտած է Վենեսուէլայի նախագահին հակահրէական յայտարարութիւնները ("Ցառաջ", Յունուար 10) եւ կ'ուզէ որ Շաւէզ հրապարակաւ ներողութիւն խնդրէ: Կեդրոնը իր հակազդեցութիւնը հիմնած է նախագահին այն արտայայտութեան վրայ, ուր ան ըսած էր -Դեկտ. 24ին-, որ Հրեաները "չառաւիղն են անոնց որոնք Քրիստոսը խաչը հանեցին":

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉի Փարիզի "Աբչալոյս Թադէոսեան" մանուճիւղի ժողովը Շաբաթ, Յունուար 14, ժամը 16ին, սովորական վայրը:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Գարակիւլեան ընտանիքը կը ծանուցանէ թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի Կիրակի, Յունուար 15ին, Փարիզի Ս. Յովհաննէս - Մկրտիչ եկեղեցին, իրենց հօր, մեծ-հօր եւ խնամիին՝

ՏՕՔԹ. ՄԵԼՔՈՆ ԷՊԻՂԱԹԵԱՆ-Ի

մահուան քառասունքին ի յիշատակ:

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն:

MAISON ARMENIENNE DE LA JEUNESSE ET DE LA CULTURE
12-14 rue Saint-Bazile, Marseille 1er
☎ 04 91 50 15 09

Super Loto
Dimanche 15 janvier
à 15 heures
Venez nombreux
Ambiance cordiale et chaleureuse

Ա. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՐԻԶ

ՈՒՐԲԱԹ, Յունուար 13·-
Ը. Օր Ծննդեան,
Աւետաբերութիւն Տեառն

Սկիզբ ժամերգութեանց՝ ժամը 9ին:

Պատարագի աւարտին Առաջնորդարանիս "Տնօրհնէք"ը կը կատարուի, որուն կը հետեւի ընդհանրապէս եկեղեցւոյ բոլոր զաւակներուն տուներուն օրհնութիւնը:

***

ԵԿԱՅՔ ՏՕՆԵՍՑՈՒՔ···

ՇԱԲԱԹ, Յունուար 14·-
Տօն Ծննդեան
Սրբոյն Յովհաննու-Կարապետին

Աւետաբերութեան Տօն է այսօր Փարիզի Ս. Յովհաննէս-Մկրտիչ Մայր Տաճարիս

Ժամը 9·30ին Գիշերային եւ Առաւօտեան ժամերգութիւն կը կատարուի, որու աւարտին Մայր Տաճարիս եկեղեցականները՝

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐ ՄԱՆԹԱՇԵԱՆի եւ ՄԱՆԹԱՇԵԱՆ ԸՆՏԱՆԻՔԻ

ննջեցեալոց յիշատակին, հոգեհանգստեամբ՝ գոհաբանական աղօթք եւ բաւեմաղթութիւն կը կատարուի:

ԴԻՒԱՆ ՄԱՑՐ ՏԱՃԱՐԻ

Ա. ՅԱԿՈԲ - ԼԻՈՆ

ՈՒՐԲԱԹ, Յունուար 13· -
Տօն է աւետաբերութեան

Այս առթիւ Լիոնի Սուրբ Յակոբ Մայր եկեղեցւոյ մէջ առաւօտեան ժամը 10ին պատարագ կը մատուցուի:

Յաւարտ պատարագի Եպիսկոպոսարանի Տնօրհնէքը կը կատարուի:

ՀԱՄԱՍԿԱՅԻՆ HAMASKAINE

ՓԱՐԻԶ

ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ
դասախօս, մանկավարժ, բնիպատ
ԳՐԻԳՈՐ ՇԱՀԻՆԵԱՆ-Ի
հետ
իր "ՎԵՐԱԿԱՆԳ" գրքին
հրատարակութեան առթիւ:

Խօսք կ'առնէ՝
ԳՐԻԳՈՐ ՊԱԼՏԵԱՆ
Ուրբաթ, Յունուար 13, ժամը 20·30ին
Փարիզի Հայ Մշակոյթի Տան մէջ
17 rue Bleue — 75009 Paris

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապոյտ Խաչի Մարսէյլի "Ջաւօ Շանթ" մանուճիւղը, հոգեհանգստեան առթիւ շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները·-

Գ. Դաւիթեան 150 եւրօ, Տ. Պանտիկեան 45, Ժ.-Մ. Քէչէեան 40, Մ. տը Սիմոն, Ժ. Սիմոնեան 50ական, Ս. Թոքաթլեան, Ժ. Պարոնեան, Ա. Պիւլկիւրեան, Ժ. Փանոսեան, Ա. Կիրակոսեան, Ա. Պոտուրեան, Ա. Սիվաճեան, Մ. Հոթոթեան, Տ. Նալպանտեան, Ֆ. Էօրտէքեան, Մ.-Ա. Սիվաճեան, Ր. Մելիքեան, Հ. Լուսարարեան 30ական, Է. Քոճեան, Տ. Խաչատուրեան 40ական, Ժ. Շալճեան, Ժ. Աւետեան 25ական, Ժ.-Փ. Ծառուկեան, Կ. Արթէն, Վ. Պօյաճեան, Մ. Պեհիկեան, Կ. Պասմաճեան 20ական, Ժ. Մերտինեան 15, Մ. Ճանիկեան 10:

ՇԱԻԻԼԻ ՏՕՆԱԾԱՌԸ

Կիրակի, Յունուար 15, ժամը 15ին
ATRIUM
Parvis Robert Schumann
(avenue Roger Salengro)
CHAVILLE

Գեղարուեստական ճոխ յայտագիրը պատրաստուած "Լեւոն Շանթ" դպրոցի աշակերտներուն կողմէ:

Կ ա ղ ա ն դ Պ ա պ ա յ ի ժամանում:

- Մուտքը ազատ է -

La Section **«SEVAN»** de Vienne
présente

LE SPECTACLE DE NOEL

DE SON ECOLE HEBDOMADAIRE
Le Dimanche 22 janvier
à 15h30 précises
au Théâtre Municipal de Vienne
Au programme
Chants, Danses, Poésies, Sketches,
Théâtre sous la direction
de **Nareg DOURIAN** en collaboration
avec la Maison de la Culture
Arménienne de Vienne

Comme chaque année, le Père Noël sera au rendez-vous pour distribuer cadeaux et friandises aux enfants.
Venez nombreux les encourager.

□

ՏԷՍԻՆԻ ԵՐԵԿՈՑԹԸ

Գիտե՛ք, որ բոլորէ կը սպասէիք կապոյտ Խաչի "Պէօրէկ"ի ճաչին... Ուրեմն, ահա կրկին, մեր բազմատեսակ "պէօրէկ"ները համտեսելու համար, հրամեցէ՛ք Տէսինի Հայ Մշակոյթի Տունը, Շաբաթ Յունուար 21ի իրիկուան ժամը 20:30էն, նուագով, երգով, պարով՝ ուրախ երեկոյթ մը, որու գինը միա՛յն 15 եւրօ է:

Զմոռնա՛ք ձեր տեղերը ապահովելու, հեռաձայնելով Ռոզին՝ 04-78-49-19-44:

□

ՁԱՇ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆրանսահայ կապոյտ Խաչը Պէլֆոնթէնի կայանի յոթելեանին առիթով, Լիոնի շրջանին մէջ կազմակերպած է պարանոցիկ երեկոյթ մը՝

Շաբաթ, Յունուար 28,
ժամը 20էն սկսեալ
"Նովոթէլ-Պրոն"ի չքեղ սրահներուն մէջ:

Եկէք միասին փչենք այս տարեդարձին 50 մոմերը, մանաւանդ կայան յաճախած նախկին եւ նոր աշակերտներու, անոր մաս կազմող մեծերին, դաստատու եւ հսկիչներուն հետ, որոնց յուշերուն մէջ քանդակուած կը մնայ Պէլֆոնթէնի կայանը:

Այս բացառիկ երեկոյթին իր ներկայութիւնը կը բերէ Ամերիկայէն մասնաւորապէս ժամանող հանրածանօթ

ԱՏԻՍ ՀԱՐՄԱՆԴԵԱՆ

մասնակցութեամբ Ա Ն Ի նուագախումբին:

Ճաշատէին՝ 55 եւրօ,
երախաներու համար՝ 40 եւրօ:
Ամապարեցէ՛ք չուտով հայթայթելու ձեր տեղերը, հեռաձայնելով՝
04·78·45·17·55 կամ 04·74·04·74·97 թիւերուն:

Section **«A. Tathéossian»**
de PARIS

Séjour familial à Bellefontaine

12 AU 19 FEVRIER

La Section «Archaiouys TATHEOSSIAN» de Paris organise son séjour familial dans le centre de vacances à Bellefontaine (JURA).
Ambiance arménienne assurée!!!
Venez avec vos enfants, petits-enfants ou amis et rejoignez-nous sur les pistes de ski, de luge ou tout simplement dans le Centre!!!
Renseignements et inscriptions
auprès de :
- Araxie **01. 39. 83. 71. 19** (19h à 21h);
- Alice **01. 42. 93. 03. 56** (19h à 21h).

Date limite d'inscription :
15 JANVIER

□

GRANDE TOMBOLA NATIONALE

à l'occasion des Cinquante ans de la Colonie de BELLEFONTAINE

Vous pouvez gagner
— 1 Renault Twingo (1er lot),
— 1 voyage A/R Paris-Erevan pour 2 personnes,
— 1 séjour d'été d'une semaine pour 4 personnes aux Ménuires,
— 1 séjour d'hiver d'une semaine pour 2 personnes aux Ménuires,
— 1 week-end de thalassothérapie à Dinard pour 2 personnes,
— des bijoux,
— 1 lithographie de JANSEM,
— 1 lithographie de PAPAZ,
— 1 lithographie de SERGE BENOIT,
— 1 tableau de FERDI ZIPCI,
— 1 tapis,
— 1 corbeille garnie de la maison PETROSSIAN.
— 1 top haute couture des frères TARLOYAN,
— 1 lecteur DVD-DIVX

SOUTENEZ BELLEFONTAINE
en achetant vos billets
auprès des sections de la CBAF
Tirage au cours de la soirée de gala du 28 janvier 2006.

Imprimé sur les Presses
du Journal «HARATCH»
83 rue d'Hauteville 75010 Paris
Siret : 571 027 317 000 15
Commission Paritaire : N° 0609 K 84976

CROIX BLEUE DES ARMENIENS DE FRANCE

L'UNION CULTURELLE FRANCAISE DES ARMENIENS DE FRANCE
vous invite
à une
CONFERENCE-DEBAT
EXCEPTIONNELLE
avec
Mme SYLVIE GOULARD
Chercheur associé au CERI,
Enseignante à Sciences-Po Paris

Le jeudi 19 janvier à 20h30

Sur le thème :
OU VA L'EUROPE ?
QUELLES FRONTIERES ?
QUELLE POLITIQUE ?

Mme Goulard dédicacera
son dernier ouvrage :
«Le Grand Turc et la République de Venise»,
Ed. Fayard

UCFAF
6 Cité du Wauxhall
75010 Paris
Métro : République
P.A.F.: 6 euros
Adhérents: 4 euros

CROIX BLEUE DES ARMENIENS DE FRANCE

LES 50 BOUGIES
DE LA COLONIE DE
BELLEFONTAINE

FETONS ENSEMBLE CET ANNIVERSAIRE
EN NOUS RETROUVANT TOUS, ANCIENS ET AMIS

LE SAMEDI 28 JANVIER

SOIREE DE GALA

à 20 heures
au CHALET DE LA PORTE JAUNE
Avenue de Nogent — Bois de Vincennes
75012 PARIS

DINER et BAL
avec l'Orchestre GAIDZAG'S

Tirage de la TOMBOLA NATIONALE

Réservation :
Auprès des SECTIONS DE LA CBAF :
Renseignements :
Tél. : 01 53 34 18 18 — E-mail : cbaf@wanadoo.fr

ՈՒՐԲԱԹ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ 13
VENDREDI
13 JANVIER
2006

LE NUMERO: 1,20 €

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ (1884 - 1957)

HARATCH

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE FONDE EN 1925

DIRECTRICE : ARPIK MISSAKIAN

83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
TEL. : 01 47 70 86 60 — FAX : 01 48 00 06 70
COURRIEL (E-MAIL) : jharatch@aol.com

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար· 250 եւրօ — Վեցամսեայ : 135 եւրօ
Արտասահման : Տար· 300 եւրօ (Ամէնօրեայ առաքում)
270 եւրօ (Շաբաթաւոյ առաքում) — Հատը : 1,20 եւրօ
C.C.P. PARIS 15069-82 E

81ՐԴ ՏԱՐԻ – ԹԻՒ 21·367 — Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN — 81e ANNEE — N° 21·367

ՕՐՈՒԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՑԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Տ· ՏԸ ՎԻԼԸՓԷՆ, բաւական ծանր յանձնառութիւններ ստանձնեց Ցունուար 11ին, Հանրային Ֆիլմանոներու Ազգային Ժողովին առջեւ (Պէրսի), խոստանալով որ երկրին բացը 0–ի պիտի իջնէ 2010ին եւ այս նպատակին պիտի հասնի առանց որեւէ յաւելում ընելու տուրքերու կամ ՍԷ· ԷՍ· ԺԷ·ի վրայ: Կը մնայ սակայն որ տեղական հաւաքականութիւնները եւ ընկերային ապահովագրութիւնը հարկ եղած խնայողութիւններն ընեն եւ աճն ալ տեղի ունենայ:

ՖՐԱՆՍԱ առեւտրական իր բացին մըր-ցանիչը կոտրած է Նոյեմբերին, 2,434 միլիառ Եւրոյին բարձրանալով 3,138 միլիառ Եւրոյի, բաղդատմամբ Հոկտեմբերին: 11 ամիսներու վրայ կորուստը կը հասնի 22,825 միլիառի, բաղդատմամբ նախորդ տարուան 5,959 միլիառ Եւրոյին:

ՊԵԼԺԻԱՑԻ Սերժ Պրամեցն է, որ կը յաջորդէ Տեթլեւ Մեհլիսի, միջազգային այն յանձնախումբին գլուխը, որ քննութիւն կը կատարէր Հարիրիի սպանութեան մասին: Նշանակումը կատարուած է ՄԱԿ-ի ընդհանուր քարտուղար Քոֆի Ա-նանի կողմէ: 43 տարեկան, Պրամեց դատախազի կոչումէն է Լա Հէյի Պատժական Միջազգային Ատեանին: Անցեալին ալ քննութիւններ կատարած էր Գոնկոյի, Տարֆուրի եւ Ուկատայի մէջ գործուած ջարդերուն:

ՊԷՐԼԻՆի մէջ է, որ Ցունուար 12ին, եւրոպական թրոյքան (Ֆրանսա, Գերմանիա, Մեծն Բրիտանիա) կ'ուսումնասիրէր Իրանի որոշումը, ինչ կը վերաբերի հիւլէական ծրագրին եւ հաւանական կը նկատուէր, որ յետ քննութեան, հարցը փոխանցէ Ապահովութեան Խորհուրդին: Ուշինկթըն միտք չունի կրկնելու Իրաքի վրայ յարձակումը, այլընքն ինքնագլուխ գործելու եւ կը փորձէ հաւաքական համաձայնութիւն մը ստեղծել որեւէ նախաձեռնութեան դիմելէ առաջ:

ՈՒԿՐԱՆԻՈՑ նախագահը՝ Իուշչենկօ, Ցունուար 11ին տեսակցութիւն մը ունեցած է Պուտինի հետ, ինչ որ առաջին հանդիպումն է կազին տագնապէն ի վեր: Տեղւոյն վրայ, սակայն, պէտք է դէմ դնէ իր Խորհրդարանին, երեսփոխանական ընտրութենէն առաջ: Նախագահը կ'ըսէ թէ Խորհրդարանին որոշումը կապ չունի կազի հարցին հետ, մինչ երեսփոխանները կառավարութեան տապալումը քուէարկած են այդ պատճառով: Իուշչենկօ կ'ըսէ թէ պատահածը "փորձ մըն է քաղաքականացնելու հարցեր, որոնք պէտք է հեռու մնան քաղաքականութենէն" եւ Խորհրդարանին որոշումը "անհասկնալի, ապօրինի" կը գտնէ:

ԼԻՊԵՐԱՍԻՈՆ նոր գործադուլի մը կոչառնելիքի տակ էր Ցունուար 12ին: Անձնակազմը որոշումը տուած էր 100 ձայնով 9ի դէմ եւ ինը ձեռնպահութեամբ, բայց գործադրութիւնը յետաձգուած էր եւ թերթը կրնար լոյս տեսնել Ցունուար 13ին: Տարակարծութիւնը հիմնուած է թերթին ցրուման վրայ: Տնօրէնութիւնը մերժած է սեռտիքաներու բոլոր առաջարկները: Ֆրանս – Սուար ալ չէր լուծած իր սուր տագնապը եւ Ցունուար 12ին աշխատաւորները ցոյց մը կ'ընէին Թրոքատէրօ:

ԻԽ· ՏԷ· ԷՖ·ի նախագահն ալ, Ֆր· Պայրու չնորհաւորեց իր հիւրերուն, Ամանորը: Ինք կը շարունակէ քննադատել կառավարութիւնը, բայց ընդդիմադիր չէ, կողքէն ալ չէ, պարզապէս ազատ է: Ինչ կը վերաբերի երկրին կացութեան, առանդական մեծ բացն է, կ'ըսէ պաշտօնական լաւատեսութեան եւ Ֆրանսացիներու յոռետեսութեան միջեւ:

Ֆ· ՏԸ ՎԻԼԻԷ Ամանորեան իր մաղթանքները վերածած է նախագահական ընտրապայքարի, զոր կ'ուզէ տանիլ "ժողովրդական հայրենասիրութեան" դրօշին տակ: Կը ճշդէ որ իր թեկնածութիւնը մեծամասնութեան թեկնածութիւն մը չէ այլ "արտաքին եւ ազատ թեկնածութիւն մը": Ֆ· ԸԸ Վիլիէ կ'ըսէ թէ իր կուսակցութիւնը՝ "Շարժում Ֆրանսայի համար" 16·500 անդամ ունի:

ՓԱՐԻԶԵԱՆ դատարան մը յետաձգումով ամիս մը բանտարկութեան դատապարտած է անձ մը որ մահուան գրաւոր սպառնալիք ըրած էր Շարլ Ազնաւուրին: Ան դատապարտուած է նաեւ հազար Եւրօ տուգանքի: Ենթական ինքզինքը ներկայացուցած է որպէս Հայ Դատի համակիր մը եւ երդիչը դատապարտած է ինք եւս Հայ ըլլալով հանդերձ բաւարար լըրջութեամբ հետեւողութիւն ցոյց չտալով նոյն դատին:

ՇԱՐՈՆի առողջական վիճակը թեթեւ բարելաւում մը արձանագրած է Ցունուար 11ին եւ այդքանը բաւած է, որպէսզի իր հիմնած նոր կուսակցութիւնը՝ Քադիմա, որոշէ գինքը դնել ընտրական ցանկին գլուխը: Նոյնիսկ մահաքունի մէջ, Շարոն կը շարունակէ տիրապետել եւ հարցախոյզի մը համաձայն, Քատիմա կրնայ 44 աթոռի տիրանալ 120ի վրայ, նոյնիսկ եթէ գլուխը մնայ ԵՀուա Օլմերթ, որ "Շարոնի ժառանգորդը" կը նկատուի· բայց, Լիքուտի ղեկավարը՝ Նեթանիահու ինքզինք հռչակած է "Շարոնի ժառանգորդը" եւ մրցակցութիւնը կրնայ սուր ըլլալ:

ՍԱՆԹԻԱԿՈՑԻ (Չիլի) վերաքննիչ ատեանը յայտարարած է Ցունուար 11ին, որ Ջնջած է նախկին բռնատիրոջ՝ Փինոչէի անձեռնմխելիութիւնը, որպէսզի կարելի ըլայ զինքը դատել երկու սպանութիւններու համար, որոնք վերագրուած են "Մահուան կարաւան"ին, զինուորական ջոկատ մը որ գործած է Չիլիի մէջ 1973–ին:

ԱՌԱՆՑ ՍԱՀՄԱՆԻ ԼՐԱԳՐՈՂՆԵՐՈՒՆ ՆԱԽԱԳԱՀԸ ԱՀԱԶԱՆԳ ԿԸ ՀՆԶԵՑՆԷ ԹՈՒՐՔԻՈՑ ՄԱՍԻՆ

"Առանց սահմանի լրագրողներ"ուն նախագահը Ռոպէր Մէնար նամակով մը դիմած է Եւրոպական Խորհուրդի ներկայի նախագահ երկրին՝ Աւստրիոյ վարչապետին, մտահոգութիւն յայտնելով եւ ուշադրութիւն պահանջելով Թուրքիոյ մէջ արտայայտութեան ազատութեան կաշկանդումներուն:

Նամակագիրը ըսած է թէ ներկայիս աւելի քան քանի լրագրող դատական հետապնդումի ենթակայ են հոն, ինչպէս Հրանդ Տինքը, կամ Օրհան Փամուքը եւ ուրիշներ: Կազմակերպութիւնը արդէն քանիցս չեշտած է Թուրքիոյ մէջ այդ ոլորտին տիրող կարգ մը թապուներու գոյութիւնը· կառավարութիւնը, բանակը և ամէն հիմնարկութիւն իրենց յարմար դատած պահուն կրնան չարաշահել պատժական օրէնքին 301րդ յօդուածին նման յօդուածները, երկրին, կամ Թրքութեան անարգանքի բնոյթով ծանր ամբաստանութիւններ ընելու համար լրագրողներուն:

Ռ· Մէնար գրելէ ետք թէ թրքական պատժական նոր օրէնսգիրքը յուսախաբութիւն պատճառած է, Վ· Շլիւսէլէն պահանջած է որ որպէս Եւրոպական Միութեան նախագահ երկրին վարչապետը, վճռական դեր կատարէ Թուրքիոյ մէջ արտայայտութեան իսկական ազատութիւն մը հաստատելու գործին մէջ:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՃԱԿԱՏ

ԿԱՐԳԱԽՈՐՄԱՆ ՅՈՅՍԸ՞Ր

Բրիտանական "Ճէյնս" տեղեկատուական հեղինակաւոր գործակալութեան մեկնաբանները պնդած են որ Ադրբեջան վերջապէս հաւանած է Լեռնային Ղարաբաղի շրջանին վերջնական կարգավիճակը որոշելու համար հանրաքուէ կազմակերպելու դաշտաւարին: Նոյն աղբիւրին համաձայն Հայաստան ալ հակում ցոյց կու տայ կարգաւորման փուլային ծրագիրը ընդունելու· անով կը նախատեսուի հայկական զինեալ ուժերը հանել Ղարաբաղը շրջապատող գօտիէն:

Նոյն գործակալութիւնը կը յայտնէ նաեւ թէ կը ծրագրուի միջազգային խաղաղապահ ուժեր փոխադրել շրջան, իբրեւ նակչութեան ապահովութեան որպէս եբաշխիք:

ԱԽԱՐՏԱՃԱՌԵՐՈՒ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԻՒՆ ԳԷՈՐԳԵԱՆ ՃԵՄԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ

Մայր Աթոռ Ս· Էջմիածնի Գէորգեան ճեմարանին մէջ Ցունուար 11ին տեղի ունեցած է աւարտաճառերու պաշտպանութիւն: Շերտակի թեմի առաջնորդ Միքայէլ Եպիսկ· Ասլապահեանի գլխաւորած քննիչ յանձնախումբը ունկնդրած է Արտակ Սրկ· Գրիգորեանի, Արսէն Սրկ· Հայրապետեանի եւ Սամուէլ Սրկ· Մկրտչեանի աւարտաճառները: Ցաջող պաշտպանութեամբ այդ սարկաւագները միացած են Մայր Աթոռի միաբանութեան շարքերուն:

ՀԱԿԱԶԴԵՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԱՂՃԱՑԻ ԱԶԱՏ ԱՐՁԱԿՈՒՄԻՆ

Թուրք մամուլի որոշ հատուած մը բաւական խստօրէն կը հակազդէ Ալի Աղճայի ազատ արձակումին: Անընդունելի կը համարուի այդ որոշումը երբ ան սպանած է նաեւ լրագրող Ս· Իփէքճին ու թրքական պատժական օրէնքով պէտք է 36 տարուան բանտարկութեան պատիժ կրէ միայն այդ ոճիրին համար: Դատախազութեան դիմումներ կատարուած են, պահանջելով որ բանտարկութեան տարիներուն հաշիւը վերաքննուի ու ազատալի մը չնորհիւ "արիւնոտ ձեռքերով ոճրագործը" ազատութիւնը չվերապահի:

Անընդունելի կը դտնուի այն որ Պապէին սպանութեան համար կրած քսան տարուան բանտարկութեան պատիժը զեղչուած է Ս· Իփէքճիի ոճիրին փոխարէն 36 տարուան պատիժէն: Մինչդեռ, կը գրեն թերթերը, երկու տարբեր ոճիրներուն պատիժները պէտք է կրուին անջատաբար: Աղճա տակաւին օգտուած է տասնամեայ ներումի յօդուածէ մը: Հակազդողները կը գլխաւորէ Ս· Իփէքճիի ընտանիքին փաստաբանը:

Նոյն մամուլը կ'արձագանգէ նաեւ Վատիկանի Պետոյ Ներկայացուցիչ Ժ· Մաքովիչի ազգարարութեան· ան ըսած է թէ կայ թրքական որոշ մամուլ մը որ դրեթէ կը հերոսացնէ ոճրագործը, ինչ որ ծայր աստիճան վտանգաւոր բան է:

ԹԻՖԼԻՍ

Ճ· ՊՈՒՇԻ ՄԱՀԱՓՈՐՁԻՆ ՀԵՂԻՆԱԿԸ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԱԾ

Անցեալ Մայիսին Ճ· Պուշի Թիֆլիս այցին մահափորձ մը գործուած էր իրեն դէմ: Հեղինակը հայ երիտասարդ մըն էր Վլ· Ցարութիւնեան· ձերբակալուած էր ու դատարան յանձնուած: Իր դատը աւարտած է ու երիտասարդը ցկեանս բանտարկութեան դատապարտուած է իր արարքին համար: Մահափորձը գործուած էր ձեռնառումբով մը որ չէր պայթած:

բանքները մինչեւ վաճառքի հանդրուանը անասնաբուժական քննութեան կ'ենթարկուին:

Նման միջոցներու դիմած է ԼՂՀ ղեկավարութիւնն ալ· Նոյեմբեր 1ին արգիլուած է վարակում արձանագրուած երկիրներէն Թռչունի եւ Թռչնային մթերքներու ներածումը: Արգիլուած է նաեւ վայրի Թռչունի որսը:

Կառավարութեան մամուլի գրասենեակը յայտարարութիւն ցրուած է որ բնակչութիւնը Թռչուններու անկումի պարագաներուն ինքնագլուխ չգործէ, անմիջապէս տեղեակ պահէ անասնաբուժական, համաճարակներու եւ արտակարգ վիճակներու սպասարկութիւնները: Մինչեւ հիմա Թռչնային կրիպի ոչ մէկ դէպք տեղնուած է Արցախի մէջ:

ԽԻՍՏ ՄԻՋՈՑՆԵՐ ԹՌՉՆԱՑԻՆ ԿՐԻՓԻՆ ԴԷՄ

Թռչնային ախտին Թուրքիոյ մէջ ծաւալումը լուրջ միջոցներ առնելու մղած է Ռուսաստանը· յատկապէս խստացած են այդ երկրին հետ սահմանի անցքերուն վրայի քննութիւնները, արգելք ըլլալու համար մահացու մանրէներուն ներթափանցումին: Որոշուած է մեկուսացումի շրջան մը պարտադրել ամէն անոնց որոնք ախտանշաններ ցոյց կու տան:

Նման միջոցներ առնուած են նաեւ Վրաստանի հետ սահմանին վրայ· կը հականեխուին բոլոր ինքնաշարժներն ու անձերը որոնք Ռուսաստան մուտք կը գործեն այդ երկրէն: Լուրջ հսկողութեան տակ են Հայաստանի ու Ադրբեջանի սահմաններն ալ:

Հայաստանի մէջ ալ, Գիւղատնտեսութեան փոխ նախարար Լ· Ռուխիկեանի ղեկավարած յատուկ բաժինէն յայտարարուած է թէ սահմանային հսկողութեան կէտերուն վրայ եւ երկրին սահմաններէն ներս Թռչնային կրիպի դէպք արձանագրուած չէ: Թռչնաբուծարաններուն մէջ արտակարգ երեւոյթներ չեն տեսնուած: Թռչնազգիներու եւ Թռչունի միսի ներածումը այն երկիրներէն, ուր վարակումի պարագաներ պատահած են, արգիլուած է: Ժողովուրդին կը թելադրուի Թռչունի տեղական միս ու տեղական հաւկիթ գնել, քանի որ այդ ապ-

ԵՐԵԻԱՆԵԱՆ ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ

Թիւ-41

Երեւան, Յունուար 2006

ԽԱՄԱՃԻԿԸ

Ա՛խ այդ խամաճիկը... Նոր Տարիի առաջին օրը ի՛նչ ահաւոր տակնուվրայութիւն ստեղծեց հոգիէս ներս... տակնուվրայութիւն մը խառնուած գութի, զղջումը զգացումներու, տխրութեան, իրապաշտ անկարողութեան...:

Եղած-չեղածը համակրելի, գութ շարժող դիմապիծերով խամաճիկ մըն էր, Մաշտոցի պողոտայի աջ մայթին, հոն ուր հայրեր եւ մայրեր մանուկներուն ձեռքէն բռնած կ'առաջնորդեն, հոն ուր վառվռուն երկսեռ մանուկներ փայլուն աչքերը սեւեռած ժամերով գամուած կը մնան խամաճիկներու չարժումներուն, ամէն մէկ արտայայտութեան առջեւ աչխարհի իրականութիւնը չճաշակած, երազանքներու տիեզերք մը ապրելով: "Խամաճիկներու թատրոն", ամէնէն աւելի յաճախուածը, ամէնէն աւելի "անմեղ" կարծուածը, մանուկներուն ամէնէն աւելի սիրածը:

Մանուկներուն բազմութիւնը տեսնելով եւ ալ ներս մտայ, վստահ ըլլալով որ հինգ վայրկեանը բաւարար պիտի ըլլայ ճանճրանալու եւ ճամբան չարունակելու, ընկերներս գտնելու, նոր տարիի առաջին թէյը միասին խմելու համար:

Չհաճեցայ նայիլ նոյնիսկ թէ ներկայացուած պատմուածքը Թումանեանի՞ն էր, Անտէրսընի՞ն թէ Պուշկինէն. ինչո՞ կարեւորութիւն ունէր. երազելու տարիքըս չատոնց անցած է, ուշադրութիւնս անմիջապէս գրաւողը 101 թելերով կապուած, յոխորտ արտայատութեամբ խամաճիկ մըն էր, Ծովակալի "պէրէ" մը գլուխին որուն դերձանները ո՛ր ուղղութեամբ ալ քաշէր պատուանդանին տեւը պահուըտած լարախաղացը, ան միաձայն կը գոռար. "կեցցէ՛ ազատութիւնը... ես ազատ եմ, ես անկախ եմ, ես ազատ եմ..." պատմութիւն մը կը պատմուէր վստահաբար, մանուկները զուարճացնելու եւ անոնք ամէն բացագանչութեան կը ծիծաղէին բարձրաձայն:

Չհասկցայ թէ ինչպէս ակնթարթի մը մէջ ամբողջ մարմինովս փչաքաղուեցայ. աչքերս մթագնեցան, ճչացող մանուկներու ձայնը հեռանալ սկսաւ, Փիէռոյի դիմագիծով խամաճիկը գութ կը հայցէր, մինչ լարախաղացը կը չարունակէր որովայնին ձայներով "Ես ազատ եմ, ես անկախ եմ" գոչել եւ 101 թելերով կապկրպած՝ աջ-ձախ, վեր-վար կը քաշքշէր խամաճիկին չարժուն բոլոր մասերը...:

Տէ՛ր Աստուած. այս որքա՜ն նմանութիւն նոյնութիւն կար խեղճ "տիկնիկ"ին եւ մեր "ազատ, անկախ" Հայրենիքին միջեւ որ 101 թելերով կապուած, ամէն օր քիչ մը վեր, քիչ մը վար կը քաշքշուի մեծ լարախաղացներու կողմէ, որոնք կը պնդեն թէ "ազատ" ենք, "անկախ" ենք, բայց մեզ կը քաշքշեն հոն ուր կ'ուզեն, կրնան ճանչնալ կամ չճանչնալ ցեղասպանութիւնը, կրնան բանալ եւ գոցել կապի խողովակները եւ մեր սահմանները, չոգեկառքի դիծերը կամ զլխաւոր մայրուղիները, աթոմակայանը եւ նոյնիսկ ընտրել երկրին նախագահը. կրնան որոշել քաղաքակրթութեան մեր չափանիշը եւ ընտրութիւններուն օրինաւորութիւնը:

Ես սիրեցի Փիէռոյի դէմքով այդ խամաճիկը, յուզուեցայ անոր խեղկատակ արտայայտութիւններէն, լաթեղէն դէմքին վրայ կարծես արցունքի կաթիլներ ըլլային... անկիւն մը քաշուած ափովս բարեւեցի, ամբողջ էութեամբս տակնուվրայ եղած եւ մատներու վրայով դուրս ելայ սրահէն...

ԵՐԵՒԱՆ "ԲԱՆՏԸ"

Տեղացիին համար անտարբեր է ամառ է թէ ձմեռ, ձիւն կայ կամ սառոյց, մշուշ է թէ պայծառ, օդակայանը բաց է թէ գոց... անոր կեանքը կանոնաւոր կ'ընթանայ տունէն գործ, գործէն տուն, տարւան բոլոր եղանակներուն: Ան վարժուած է նոյնիսկ երկար ճամբայ կարել հետիոտն իր առօրեայ պահանջներուն համաձայն. ձմեռնային "տաչա" չունի քաղաքին դուրս, ոչ ալ օդանաւով ճամբորդելու պահանջ:

Օտարականը, Սփիւռքահայը, գործով եկողը, պիտի նախընտրէր Մայիսին-Հոկտեմբեր գոնուիլ Հայաստան չրջափակուած ըլլալու ախտէն չտառապելու համար: Կ'ենթադրեմ թէ որքան զժուար եղած պիտի ըլլան օտարականներուն համար անցնող ամսուան թանձր մշուշի օրերը, երբ մարդ ոտքը պանդոկի դուռէն դուրս չէր դներ...:

Հիմա օդը պայծառ է, Երեւանի մէջ չրջազայութիւնը բնականոն, բայց ոչ ոք կը համարձակի մայրաքաղաքէն հեռանալ, լեռնային ճամբաները վստահելի չեն, ամէն անկիւնադարձին կարելի է սառոր եւ ձիւնի հանդիպիլ եւ մայրուղինեըէն դուրս ելլելը անհնարին: Ո՞ւր երթալ, ի՞նչ ընել: Շրջափակուած մեր զրացի երկիրներէն, չրջափակուած ցուրտէն ու ձիւնէն, որքացած բացօթեայ կեանքէն, համերգասրահներու եւ թատրոններու մեծ մասին փակուելէն (ջեռուցումի բացակայութեան պատճառով) Երեւան ընդարձակ "բանտ"ի մը պիտի նմանէր... եթէ չըլլար ընտանեկան եռուն կեանք մը որ սկիզբ կ'առնէ Նոր տարին կանխող օրերուն եւ կ'երկարի մինչեւ Յունուար 14 եւ կը կոչուի...

ՆՈՐ ՏԱՐՈՒԱՆ ՇՆՈՐՀԱՒՈՐԱՆՔ

Այս օրերուս, ամբողջ Հայաստանը չէ նորհաւորանքներու մէջ է: Զկայ տուն մը, որքան ալ աղքատ եւ չքաւոր ըլլայ որ սեղան պատրաստած չըլլայ չոր պըտուղներու, ընկոյզի, չամիչի, տան պատրաստութիւն "սուճուխ"ի որ ներբերչիկի նմանութեամբ ընկոյզով եւ խաղողի հիւթերով պատրաստուած հրաչք մրն է, նաեւ թարմ ներածուած պտուղներու (նարինջ, քիվի, մանտարին, խաղող, խնձոր, տանձ) երչիկի զանազան տեսակներ, ըմպելիներու առատութիւն մը, ազգային Արենի գինիէն ու քոնիաքի բոլոր մակնիշներէն մինչեւ մոսկովեան օղիներն որ կը մրցին տնային պատրաստուածներուն հետ, բայց երբեք չեն հասնիր մեր հայրենի հոնի, թուղթի եւ վերջերս նաեւ ծիրանի օղիներուն...: Օրուան թաղաւորը խոզի պուտն է, երբեմն նաեւ հնդկահաւի որ տունին ամէնէն վարպետը կը պատրաստէ եւ կը զետեղէ ճոխ սեղանին կեդրոնը:

Այս հաճոյքին պատրաստութիւնը կ'երկարի ամբողջ տարուան ընթացքին: Պըտուղները տեղին կը չորցուին երբ ատրեաը կիզիչ է. ընկոյզն ու չամիչը կը մթերուին երբ թարմ եւ առատ են, խոճկորը կ'ապսպրուի ծանօթ մսավաճառին կամ գիւղի ազգականին, որովհետեւ Նոր Տարուան չնորհաւորանքը կու գայ հինէն, չատ հինէն եւ կը չերմացնէ ընտանեկան կապը որ տարուան ընթացքին թուլցած կրնայ ըլլալ: 15 օր անդադար, սեղանները առատ պէտք են մնալ, վերանորոգուիլ եթէ հարկ ըլլայ, որովհետեւ ամուսնացած, թոռնիկի տէր եղբայրներ եւ քոյրեր իրարու պիտի այցելեն փոխադարձաբար, մօտակայ երկիրներ մեկնածները անպայման 10 օրով կու գան մասնակցելու ընտանեկան այս նուիրական արարողութեան, որ չաճախ միակ առիթն է ընտանեկան չերմութիւնը վերապտնելու եւ այդ օրերուն է որ մենք ալ որ հեռաւոր հորիզոններէ եկած հոն կը գտնուինք, կը զգանք որ ազգ եւ ժողովուրդ ենք, խոշոր ընտանիք ենք, պատմութեան խորերէն եկած հասած ընտանեկան չերմութիւն մը մեզ կը յաջողի տակաւին մխացնել, բաժանումներու պատնէշը չքացնել, ցուրտն ու սառնամանիքին պատճառած կղզիացումը մոռցնել եւ կրկին ու կրկին յոյսերով լեցնել մեր յուսալքուած հոգիները:

ՄԵԳՍԻԿԱՀԱՅ "ՕՀԱՆ"Ը

Այդ ինչ՛ հրաչալի երիտասարդ մըն էր, որուն ամիս մը առաջ պատահմամբ հանդիպեցայ Արմենիա - Մարիոթի մուտքին, երբ իր համակրելի լատին-ամերիկեան չեշտով հայերէն կը խօսէր իմ վարիզաբընակ հոգեբոյժ մտերիմ ընկերոջս հետ:

Պահ մը իտալահայ թուեցաւ ինծի եւ հարցուցի թէ ո՞ր քաղաքէն է... ինք չատ աւելի հեռուներէն կու գար՝ Մեքսիքօ:

Նոյն առաւօտ Վրաստանի սահմանամերձ գիւղ մը պիտի երթայինք. զեղձերու, պտղատու ծառերու եւ խաղողի այգիներու փոքր դրախտ մը. որոշեցինք "Օհանը" մեզի հետ տանիլ. սիրով յօժարեցաւ: Ուրիշներ պինք տարած էին դասական տեղեր. Գառնի, Գեղարդ, Նորաւանք, Սեւան: Վրաստանի սահմա՞ն. Մե՛ծ սիրով, ըսաւ եւ ճամբայ ելանք. Սեւան, Դիլիջան, Իջեւան, Նոյեմբերեանի ուղղութիւնը բռնելով:

Առաջին այցելութիւնն էր Հայաստան. ճարտարապետ էր. եղբօրը հետ ծրագիրներ մշակած Մեքսիքոյի եւ հեռաւոր Պուէնոս Այրէսի մէջ: Մաքուր հայերէն կը խօսէր լատինօ-ամերիկեան մեզվ բառաձայներով: Հպարտ էր իր լիբանահայ մայրով եւ հայախօս հայրով եւ բազմանդամ քոյր-եղբայրներով. բոլորն ալ հայախօս - բայց ցրուած աշխարհիս չորս անկիւնները, ինչպէս քիչ մը ամէնքս, այն օրէն երբ Միջին Արեւելք "Իսթայէլ" պետութիւն մը կերտուեցաւ եւ մեր զաղութներուն խաղաղ կեանքը ալեկոծուեցաւ անվերադարձ կերպով... Կիլիկիոյ եւ բարձր Հայքի քաղաքներէն Միջին Արեւելք խմբուած մեր ժողովուրդը, տասնամեակներու ընթացքին կազմակերպըւած իր վարժարաններով, եկեղեցիներով, միութիւններով, վերջապէս սկսած էր ինքզինք գտնել եւ նոր վերածնունդ մը ապրիլ եղեռնի հետեւանքները թօթափած երբ ծայր տուին Պաղեստինի եւ Հրեաստանի անվերջ պատերազմները (1947) որոնք մինչեւ այսօր կը չարունակուին ամբողջ Միջին Արեւելքը բռնկեցնելով... Եւ աղէտի մը պատճառով հոն խմբուած հայութիւնը երկրորդ աղէտով մը կը հեռանար իր նոր ծննդավայրերէն, ի խնդիր խաղաղ անկիւնի մը...

Հիմա "Օհան", իսկական անունով "Խուան", իր հայացուցած ինքնութեամբ Հայրենիք եկած էր իր իսկական աղբիւրներուն... եւ արդէն չաբաթ մըն է լուսանկարի գործիքով եւ թուղթ մատիտով զինուած, զեղադէմ աղջիկներուն նկարներն ու էլ-ցանցի հասցէները կ'առնէր... "Օհանը" մեզի հետ տանիլ. սիրով յօժարեցաւ: Ուրիշներ պինք տարած էին դասական տեղեր. Գառնի, Գեղարդ, Նորաւանք, Սեւան: Վրաստանի սահմա՞ն. Մե՛ծ սիրով, ըսաւ եւ ճամբայ ելանք. Սեւան, Դիլիջան, Իջեւան, Նոյեմբերեանի ուղղութիւնը բռնելով:

Առաջին այցելութիւնն էր Հայաստան. ճարտարապետ էր. եղբօրը հետ ծրագիրներ մշակած Մեքսիքոյի եւ հեռաւոր Պուէնոս Այրէսի մէջ: Մաքուր հայերէն կը խօսէր լատինօ-ամերիկեան մեզվ բառաձայներով: Հպարտ էր իր լիբանահայ մայրով եւ հայախօս հայրով եւ բազմանդամ քոյր-եղբայրներով. բոլորն ալ հայախօս - բայց ցրուած աշխարհիս չորս անկիւնները, ինչպէս քիչ մը ամէնքս, այն օրէն երբ Միջին Արեւելք "Իսթայէլ" պետութիւն մը կերտուեցաւ եւ մեր զաղութներուն խաղաղ կեանքը ալեկոծուեցաւ անվերադարձ կերպով... Կիլիկիոյ եւ բարձր Հայքի քաղաքներէն Միջին Արեւելք խմբուած մեր ժողովուրդը, տասնամեակներու ընթացքին կազմակերպըւած իր վարժարաններով, եկեղեցիներով, միութիւններով, վերջապէս սկսած էր ինքզինք գտնել եւ նոր վերածնունդ մը ապրիլ եղեռնի հետեւանքները թօթափած երբ ծայր տուին Պաղեստինի եւ Հրեաստանի անվերջ պատերազմները (1947) որոնք մինչեւ այսօր կը չարունակուին ամբողջ Միջին Արեւելքը բռնկեցնելով... Եւ աղէտի մը պատճառով հոն խմբուած հայութիւնը երկրորդ աղէտով մը կը հեռանար իր նոր ծննդավայրերէն, ի խնդիր խաղաղ անկիւնի մը...

Հիմա "Օհան", իսկական անունով "Խուան", իր հայացուցած ինքնութեամբ Հայրենիք եկած էր իր իսկական աղբիւրներուն... եւ արդէն չաբաթ մըն է լուսանկարի գործիքով եւ թուղթ մատիտով զինուած, զեղադէմ աղջիկներուն նկարներն ու էլ-ցանցի հասցէները կ'առնէր...

ԿԱՆԽՈՐՈՇՈՒԱԾ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆ

ՉԱՐԵՆՑԵԱՆ ՄԻ ԱՆՅԱՅՏ ՎԱՒԵՐԱԳԻՐ

ՅՈՎԻԿ ՉԱՐԽՉԵԱՆ

ԵԼԻՇԷ ՉԱՐԵՆՑԻ ԿԵԱՆՔՆ ՈՒ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԻՒՆՆ ԱՌԱՒԵԼԱԳՈՅՆՍ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԱԾ ՈՒ ԼՈՒՍԱԲԱՆՈՒԱԾ Է

Չնայած այն բանին, որ բանաստեղծի մահուից յետոյ ոչնչացուել էին նրան առընչուող հսկայածաւալ արխիւները, ձեռագրերն ու փաստաթղթերը, այնուհանդերձ, մենք այսօր քիչ թէ շատ լիարժէք պատկերացում ունենք այն տարիների իրադարձութիւնների, գերիչխող տրամադրութիւնների եւ Չարենցի դերակատարութեան մասին:

Սակայն ժամանակը ցոյց տուեց, որ նորանոր փաստերի, անյապաղելի բացայայտումների չղթան ամենեւին էլ սպառած չէ: Չարենցի մահից չուրջ 7 տասնամեակ յետոյ էլ յայտնաբերւում են նիւթեր, որոնք ոչ միայն լրացնում, այլեւ կարող են սրբագրել մինչ այս եղած պատկերացումների, դէպքերի, գործակցումների տրամաբանութիւնը, վերանայել բանաստեղծի կեանքի մի չարք դրուագներ, մղել նոր մեկնաբանութիւնների: Այս տեսանկիւնից առանձնակի ուշադրութեան առարկայ կարող են դառնալ այն վերջալոյս փաստաթղթերը, որոնք պահւում են մոսկովեան արխիւներում եւ առ այսօր հայ ընթերցողների համար եղել են անյայտ: Առայժմ դրանցից միայն մէկի մասին կը ցանկանայինք պատմել ստորեւ: Հանրայայտ փաստ է, որ 1930ական թուերի կէսին խորհրդային տոտալիտար համակարգը երկիրը վերածել էր մի հսկայական բանտի, որտեղ հասարակութիւնը մասնուած էր բացարձակ մեկուսացման ու հսկողութեան: Այդ հալածանքներն առաւել խստութեամբ կրում էին մտաւորականները, արուեստի եւ գրականութեան աչքի ընկնող ներկայացուցիչները: Մշակութային ոլորտը պատուել էր գործակալների ցանցով, խստագոյն գրաքննութիւնն ուղեկցըւում էր բռնութիւններով, ահաբեկումներով ու մատնութիւններով: Բազմաթիւ լրատուներ իրենք էլ գրողներ էին, ստեղծագործական միութիւնների անդամներ, ովքեր նատում, գրուցում էին գրչակից ընկերների հետ, իսկ այնուհետեւ այդ գրոյցների բովանդակութիւնը յանձնում էին "համապատասխան մարմիններին": Ահա այդ ժամանակաշրջանի մի դրուագ, որ կապուած է Չարենցի անունի հետ:

1936ի Յունիսի 25ին, յիշեալ բաժնի պետ, պետանվտանգութեան կապիտան Մորոմիևի կողմից: Գրութեան պատճենները անմիջապէս ուղարկուել են մի քանի հասցէներով: Դրանցից առաջինը ըստացել է ՆԿ ժողկոմ Յագոդան: Գաղտնագրի Մեքսիքօ մնացած իր հայ ընկերները յարաբերութեան մէջ դնէ եւ հայկական բոյներ կազմել տայ, հայրենիքին կապէ, ներգրաւմները կատարեն եւ վերադառնան իրենց արմատներուն...

– Ուրեմն դուն յատուկ առաքելութե՞մբ Հայրենիք եկած ես:

– Այո՛, եւ պիտի տեսնէք որ ամբողջ Սփիւռքը պիտի վարակենք մեր ընտրած ճամբով:

– Յաջողութի՛ւն "Օհան", սիրելի մեքսիքահայ ընտիր երիտասարդ:

ՉՄՈՌՑԱՆ ԱՐՁԱՆԱԳՐԵՄ

Անցնող տարին տակաւին թարմ է. մի քանի բաներ մեծ տպաւորութիւն ձղեցին. Առաջինը "Գոր թատրոնի" ներկայացումն էր Դեկտեմբեր 9ին, Սունդուկեանի չէնքի մէկ մասնաճիւղին մէջ. աննշան, աղքատ երեւոյթով, բայց ո՛րքան կատարելութեան, ո՛րքան "փրոֆէսիոնալիզմ", արժանի միջազգային որեւէ բեմի: Դերասանուհի Ժիւլիէթ Ստեփանեան ամբողջ ժամ մը իր հրաշալի մենախօսութեամբ եւ բեմադրական բացառիկ ներկայացումով, փոքր դահլիճին բոլոր հանդիսականները դիւթեց առանց սրահին ցրտութիւնը զգացնելու:

Ցաճախ պիս կ'ապշեցնէ Հայաստանի Հայուն ստեղծագործ հանճարը. կը զարմանամ թէ ինչպէս նիւթականացած եւ օրէ օր մարդկային դիմագիծը կորսնցնող Երեւանին մէջ առանց աղմուկի, նիւթին կտրուած, հանճարեղ տղաք կ'ապրին իրենց տաղանդով եւ որակաւոր ստեղծագործութիւններով. անոնք անդադար լաւատեսութիւն կը ներարկեն հոգիիդ ներս, երբ կը կարծէիր ամէն յոյս կորսընցուցած ըլլալ:

Հրաշալի՛ է մեր ժողովուրդը. քաջութի՛ւն. յոյսով ապրինք.

ՑԻՊԼ

նի ծառայութիւնների անհանգստութիւնն էր յորդորել այն վաստը, որ դեռեւս 1935թ. ամրանը ուկրանացի զրոյ Իգոր Պաստուպալսկու նախաձեռնութեամբ, նրա հայրենակից Պաւէլ Կարաբանի եւ ռուս զրոյ Վլադիմիր Նարբուտի ակտիւ մասնակցութեամբ հիմնադրուել էր Խորհրդային զրողների միութենէն անկախ մի կազմակերպութիւն, ուր համախմբուում էին ազատ հայեացքներով ու "վտառնգաւոր" նկատակներով զրողները: Հիմնադրումէն չատ չանցած՝ խմբին անդամագրուում են եւս մի քանի ազգեցիկ մտաւորականներ, իսկ աշնանն այդ կազմակերպութիւնն արդէն խորհրդանչական անուն ունէր եւ կոչուում էր "Աւազների միաւորում": Ինչպէս իր զեկոյցում զրուում էր անվտանգութեան աշխատակիցը, "...պարբերաբար կազմակերպուող հաւաքների ժամանակ խումբը հակախորհրդային ոգով քննարկում էր հասարակական-քաղաքական եւ զրական խնդիրներ...":

Սակայն վերադառնանք այդ զաղտնի խմբում Չարենցի դերակատարութեանը, անուն, որը վաստաթղթում յիշատակուում է մի քանի անգամ: Ահա, հազորդագրութեան առաջին էջերէն մէկում կապիտան Ստրոմինը զրում է. "...Խմբի անդամների առաջին խորհրդակցութիւնից յետոյ կապեր են հաստատուել ուկրանացի զրողներ Բաժանի, Ռիլսկու, Պանչի, Կոպիլենկոյի, Սեմենկոյի եւ ուրիշների հետ, ազդայնականօրէն տրամադրուած հայ զրող Եղիշէ Չարենցի հետ: Աղրիւնքում ազգային հանրապետութիւնների զրողների հետ կապերն ընդլայնուել ու ամրացել են...":

Չարենց ե՞րբ կարող էր իմանալ նորաստեղծ կառոյցի գոյութեան եւ դրա նպատակների մասին: Ո՞վ կարող էր նրան յայտնել այդպիսի տեղեկութիւններ եւ առանձնակի անդամակցելու համաձայնութիւնը: Ամենայն հաւանականութեամբ, խմբի եւ Չարենցի միջեւ կապաւորի դերը ստանձնել է Մ. Բաժանը, որը, ինչպէս վաստաթղթում է աւելում, "նախորդ տարուայ (այսինքն՝ 1935ի) ամառը անցկացրել է Վրաստանում եւ կապեր ունի տեղի ազգայնական զրողների հետ...": Յայտնի փաստ է, որ նոյն տարուայ աշնանը Միկոլա Բաժանը Պ. Տիչինայի հետ եղել է նաեւ Երեւանում՝ Հայաստանում սովետական կարգերի հաստատման 15-ամեակի տօնակատարութեանը մասնակցելու նպատակով: Միաժամանակ յայտնի է, որ Չարենցը նրան հրաւիրել է տուն եւ երկար զրուցել: Կարող ենք ենթադրել, որ հէնց այդ հանդիպումն էլ կանխորոշել է դէպքերի յետագայ ընթացքը: Իսկ ինչպիսի՞ն էր Չարենցի մասնակցութեան աստիճանը: Արդեօ՞ք նա համաձայնագրում էր միայն հեռակայ կարգով, թէ մասնակցել է այդ զաղտնի հաւաքոյթներին, որոնք սովորաբար գումարուում էին նախաձեռնողներից ոեւէ մէկի տանը: Ամենայն հաւանականութեամբ, ներկայութիւնը մի չարք դէպքերում եղել է ուղղակի: Այդ մասին խիստ հետաքրքիր վկայութիւն ենք գտնում նոյն Բաժանի յուշերում: Վերջինիս յիշողութեան մէջ յատկապէս տպաւորուել է մոսկովեան մի երեկոյ, որը նա անց է կացրել Չարենցի հետ՝ մի խումբ ռուս զրողների ընկերակցութեամբ: Ի դէպ, ներկաներից չատերի անունները յիշատակուում են քննութեան առարկայ հաղորդագրութեան էջերում իբրեւ "Աւազների միաւորման" անդամներ: Ուկրանիայում հրապարակած իր յօդուածում Մ. Բաժանն այդ մասին հետեւեալն է զրել. "...Ցիշում եմ, յիշում, եւ վերջ չկայ յիշողութիւններիս, որ սկիզբ են առնում այն երեկոյից, երբ Պաւլիկի (Պաւէլ Անտոկոլսկու) հրաւէրով նրա մօտ եկանք Նիկոլայ Տիխոնովը, Վիկտոր Գոլցեւը, Եղիշէ Չարենցը եւ ես: Հայազգի Եղիշէին եւ ինձ՝ Ուկրանացուս, ուրախալի էր լսել, թէ ինչպէս են ռուս զրողները՝ Պաւլիկը, Նիկոլայը եւ Վիկտորը, յուզուած խօսում մեր բազմազգ զրականութեան գլուխգործոցները համամիութենական ընթերցողին հասցնելու իրենց ձգտման եւ ստեղծագործական օգնութիւն ցոյց տալու պատրաստակամութեան մասին...": Այդ օրը ամէնքը հիացած էին Չարենցի՝ Բաժանի խօսքերով՝ "փոքրահասակ, կրակոտ, հիւանդագին, նեարդային չարժումներով, անմիջական հակազդեցութեամբ, նուրբ դատողութիւններով, չատ անկեղծ եւ յաճախ իր կարծիքը յայտնելիս չատ կրքոտուկ, լեռնային սրաթռիչ թռչնի կիսադէմով այդ մարդու" եղոյթով: Այժմ դժուար չէ կռահել, թէ ինչի մասին կարող էր խօսել Չարենցն այն երեկոյ: Իսկ որ նրա կարծիքի հետ խմբի անդամները հաչուի էին նստում եւ նրա որոշ առաջարկութիւններ դարձնում քննարկման նիւթ, այդ մասին հաւաստում էին նաեւ անվտանգութեան աշխատակիցներն ու նրանց զրող-ինֆորմատորները: Ահա եւս մի հատուած զաղտնի փաստաթղթից. "...Այդ հաւաքի ժամանակ Պաստուպալսկին նորից զրողների առանձնայատուկ կազմակերպութիւն ստեղծելու հարցը բարձրացրեց՝ ի հակադրութիւն խորհրդային Գրողների միութեան: Պաստուպալսկին յայտարարեց. «Հետաքրքիր է, որ բոլոր հանրապետութիւններում ընկերները միանմանն են մտածում: Լաւ կը լինի իսկական մարդկանց կազմակերպութիւն ստեղծել: Չարենցն ինձ ասաց, որ եթէ կրկին վերաբացենք զրասէրների ընկերութիւնը, – իսկ դա իսկապէս զաղափար է, – այնտեղ միայն իսկական մարդիկ կը լինէին»":

Հետաքրքրական է, որ Չարենցը վկայակոչել է դեռեւս յեղափոխութիւնից առաջ մշակութային կեանքում նշանակալի դերակատարութիւն ունեցող վինկերութիւնն՝ համոզուած լինելով, որ այն կարող էր իբրեւ նախատիպ ծառայել նորաստեղծ միութեան համար: Նոյն փաստաթղթում մի քանի անգամ յիշատակուում է բանաստեղծ ու արձակագիր Լէոնիդ Պերվոմայսկու անունը: Վերջինս մասնակցել է 1936թ. Մայիսի 1ին կայացած զաղտնի հաւաքին: Չարմանալի զուգադիպութեամբ (իսկ գուցէ նաեւ ոչ պատահաբար) հէնց նոյն օրը, երբ խմբի անդամները իրենց զրոյցում հերթական անգամ յիշատակում էին Չարենցի անունը, "Լիտերատուրնայա Գազետա" թերթում տպագրուել էր Պերվոմայսկու բանաստեղծութիւնը՝ նուիրուած Չարենցին:

Այդ ստեղծագործութիւնը անսովոր երկար ու հետաքրքիր վերնագիր ունէր՝ "Եղիշէ Չարենցին՝ հայ բանաստեղծին, որին, ինչպէս եւ շատ-շատերին, զարմացրել է իմ ազգանունը":

Մոսկովեան կապերի մասին անուղղակիօրէն վկայող փաստերից մէկն էլ կարելի է համարել այն, որ երբ Մոսկուայում նոյն այդ օրերին նախապատրաստուում են լոյս ընծայել Չարենցի ռուսերէն ժողովածուն, ապա բանաստեղծի խմբագրանքով արտահաստիքային խմբագիր է ընտրուում Իգոր Պաստուպալսկին: Եւ դա այն դէպքում, երբ դիրքն արդէն ունէր նշանակուած մէկ այլ խմբագիր: Միայն թէ, ինչպէս ասում են, չաբաթն ուրբաթից չուտ եկաւ...

Եթէ յիշում էք, մատնագիր-վաստաթուղթը կազմուել էր 1936թ. Յունիսի 25ին: Երեք օր անց Չարենցի ժողովածուն ստորագրուում է տպագրութեան... Եւ այլեւս լոյս չի տեսնում (ի դէպ, չհրատարակուած այդ դիրքի եզակի օրինակը այժմ էլ պահպանուում է Մոսկուայում, գրականութեան եւ արուեստի կենտրոնական արխիւում): Սակայն դա ընդամէնը դժբախտութիւնների չղթայի առաջին օղակներից էր: Ուշադրութիւն դարձնելով այս ամսաթիւին եւ Չարենցի կեանքում այդ պահից յետոյ կատարուած իրաւարձութիւնների յաջորդականութեանը՝ պէտք է արձանագրել, որ դրանցում տրամաբանական կապի գոյութիւնը միանգամայն իրատեսական է: Յետագայ օրերին նա յայտնուում է մեկուսացման մէջ: Շաբաթներով փակուում է տանը: Թերթերն այլեւս ոչ մի բառ չեն գրում նրա մասին: Օգոստոսի սկզբին արգելում են բուժման նպատակով արտասահման մեկնել: Մի քանի օր անց, Բերիան նրան կանչում է Թիֆլիս, որտեղ կը զտնուէր Տրակոն Պօյաճեանի պարտէզին մէկ անկիւնը, իր զնած կալուածին մէջ: Նախկին տանտէրը ձեռք ձգած է 1960ին, Լուրտ կատարած ուխտագնացութեան մը ընթացքին, եւ անբացատրելի բժշկութեան մը առթիւ վաճառած է արձանը երկու հարիւր չիսուն հազար ֆրանքի: Այսօր, զեղարուեստի մասնագէտներու կողմէ զնահատուած է չուրջ երկու միլիոն եւրոյի:

Ցոյժ թանկագին նուէր մը որ արտայայտութիւն է մտքի, սրտի եւ հոգիի բացառիկ վեհանձնութեան մը:

Կոմիտաս Վրդ. Ցովհաննեան պատարագի աւարտին կուռ եւ հոգեչունչ խօսքերով վեր առաւ այս աշխուհական արարքը, բացատրեց արձանէն բխող հոգեկանութիւնը որպէս ներչնչում եւ հրաւէր հաւատացեալներուն դէպի իրենց հաւատքի բերդը եւ հայկականութեան տաճարը:

Տեղական մամուլը լայն սիւնակներ յատկացուց այս դէպքին:

Ցունուար 7ի "Լա Փրովանս"ը կը խոբագրէր՝ «Երկու միլիոն եւրոյի Ցիսուս մը կը ննջէր պարտէզի մը անկիւնը» եւ "Լա Մարսէյէզ" «Ծնունդի հայկական հէքեաթ մը»:

Իսկ Ցունուար 9ի երկու օրաթերթերը նկարներով կը նկարագրէին արարողութիւնը եւ ընդհանուր մթնոլորտը, ջերմեռանդութիւնը:

Հանդիսութիւնը վերջ գտաւ ընդունելութեամբ մը:

ԿԱՐՕ ՑՈՎՍԷՓԵԱՆ

«ՑԻՍՈՒՍ» ՄԸ ՊՕՄՈՆԻ ՄԷՋ

ՄԱՐՍԷՅ (ՅԱՒԱՋ)

Պօմոնի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցին ապրեցաւ բացառիկ կիրակի մը, Ցունուար 8ին:

Կանուխէն խիտ բազմութիւն մը փութացած էր եկեղեցի ոչ միայն մասնակցելու օրուան ժամերգութեան եւ պատարագին, զոր մատոյց Հոգեւոր Հովիւ՝ Կոմիտաս Վրդ. Ցովհաննեան, երգեցողութեամբ տեղւոյն երգչախումբին ղեկավարութեամբ Տէր եւ Տիկին Արթինեանի, այլեւ ներկայ ըլլալու Ցիսուսը մարմնաւորող վեհազղեցիկ մարմարէ արձանի մը բացման հանդիսաւոր արարողութեան, արձան զետեղուած եկեղեցւոյ մուտքին:

Երկու մեթր երեսուն բարձրութեամբ եւ աւելի քան երկուքուկէս թոն ծանրութեամբ պատկառելի արձան մը որ քօղաղերծեցին Պօյաճեան հայր եւ որդիք, արձանին նուիրատուները, ընդհանուր ոգեւորութեան, խանդավառութեան եւ երկարատեւ ծափահարութիւններու մէջ: Ապաք առին՝ Կոմիտաս Վրդ. Ցովհաննեան, բարերար Տրակոն Պօյաճեան, շրջանի եպիսկոպոսը՝ Քրիսթոֆ Մաս, Մարսէյլի քաղաքապետական խորհուրդի անդամ՝ Ժիլպէր Քէրքէրեան եւ Մարսէյլի 13րդ եւ 14րդ թաղամասերու քաղաքապետ՝ Կարօ Ցովսէփեան:

Այս "Ցիսուս"ը յղացումն է խտալացի քանդակագործ Լուիճի Մէյոլիի, 19րդ դարուն սկիզբը, Վատիկան երթալու համար: Սակայն, արձանին ողիսականը առած է այլ ճանապարհ ճանչնալու համար այլ ճակատագիր: Երեսուն տարիէ ի վեր կայտնում է ծանր ու ճնշող խօսակցութիւն: Սեպտեմբեր 24ին ՆԳԺԿ-ն Չարենցից տեղեկանք է վերցնում Երեւանից չբացակայելու համար: Իսկ Դեկտեմբերի 15ին նա արդէն գրում էր.

Իմ մահուան օրը կ'իջնի լուռիւն,
Ծանր կը նստի բաղաքի վրայ,
Ինչպէս ամպ մթին
կամ հին տրտմութիւն,
Կամ լուր աղէտի՝
թերթերում գրուած...

Ողբերգութեան աւարտը կանխորոշուած էր ի սկզբանէ...

Ե. Ջ.

"Հայկական ժամանակ"
Դեկտեմբեր 3

ԱՐՏՈՅՏՆԵՐՈՒ ԱԳԱՐԱԿԸ

Ա.ՆԹՈՆԻԱ Ա.ՐՍԼԱՆ

Թարգմանեց՝
ՎԱՉԳԻՆ ԲԱՄՊԱԿԵԱՆ

ՄԱՍ ԱՌԱՋԻՆ
ՄԱՐԱՏ ՀՕՐԵՂԲԱՑՐԸ

Երեք ամիսը քիչ է, բայց եղած ուխտ մը ուխտ է. գրասները կը չատնան, մանաւանդ որ երկուորեակները առանձին կ'աշխատին: Մարտ որ խոշոր գումար մը դրաւ ի չահ իրենց, պատրաստ է փոքրիկ խաբէութիւն մը ընելու եթէ արիկա կարենար իրենց օգնել: Բայց կարելի չէ, եղած ուխտ մը ուխտ է: Երկուորեակները կ'ընդունին միայն, երբ վար կ'իջնեն մէջօրէի հանդիստին համար, համեղ ուտելիքներու սակառը զոր Շուշանիկ իրենց համար պատրաստած է ժամկոչին հանդարտ տան չուքին: Ժամկոչը Աստուծոյ նուիրուած պարզ մարդ մըն է եւ կը կոչուի Կարօ, Մարտին երկրորդ տղուն պէս:

Աստուծոյ հետ Կարօ խակապէս կը խօսի ամէն օր, եւ կը զարմանայ որ միւսները նոյն բանը չեն ըներ: Երկնքի կապոյտ դաշտերը նոյնքան ընտանի են իրեն համար որքան երկրի կանաչ դաշտերը: Իր երկարատեւ մանկութիւնը նոյն հանդարտութեամբ կը խաղայ թէ՛ վերը, ուր գունաւոր հրեշտակները միշտ ներկայ են, թէ՛ հոս, վարը: Կարօ գոյները կը դիտէ հրեշտակներու միջոցաւ, բոլորին ծանօթ է ատիկա:

«Կանաչ մը ըսաւ որ», Ապրիլ ամսուան գով միջօրէի մը հանգիստին լրջութեամբ կը յայտարարէ իր ունկնդիրներուն, «կարճ ժամանակուան մէջ բոլորս պիտի խաղանք իրեն հետ, եւ որ ճիշդ մեզի համար նոր խաղեր հնարելու վրայ է»: Իր ունկնդիրները սովորական երրեակն է. փայտակերտ չինուածքէն վար իջած երկուորեակները որ այնքան մօտ են երկնքի կամարին եւ իրենք ալ կը տեսնեն հրեշտակները, եւ փոքրիկ Կարօն, որ բերաւ ուտելիքներու սակառը: Ինք ոչ մէկ բանէ կասկած ունի, եւ կը սիրէ բոլոր ապրող արարածները:

«Ինչպէ՞ս պիտի ըլլան արդեօք երկնքի բոյրերը» կը խորհի Արմէն: Եւ Հրայր անմիջապէս իրեն կը պատասխանէ (երկուորեակները ամբողջովին ինքնաբաւ են իրենց մտնջենական խօսակցութեան մէջ): «Այստեղիններուն պէս, բայց աւելի գօրաւոր: Եւ քնաւ փափաք պիտի չզգանք հեռանալու»: Եւ պզտիկ Կարօն կը միջամտէ. «Բայց դուք ինչո՞ւ պիտի հեռանաք: Ոչ մէկ տեղ պիտի գտնէք ասոր պէս երկինք մը»: Բայց ժամկոչ Կարօն կ'ուղղէ զինքը. «Բոլոր երկինքները բնականաւած են հրեշտակներէ: Կարելի է միայն որ ուրիշ գոյն ունենան»:

Ամերիկայի երկնքի հրեշտակներուն գոյնին վճիռ խանդավառ եւ կրակոտ կ'ըլլայ: Ամէն մէկը կը յայտնէ իր զաղափարը եւ պաշտպանելու համար մանրամասնութիւններ կ'աւելցնէ, եւ այսպէս ժամանակը ուրախութեամբ կ'անցնի: Ցետոյ երկուորեակները կը վերսկսին ներկել, եւ ժամկոչը Կարոյին հետ կ'երթայ պտոյտ մը ընելու: Գաղտնի նպատակավայր մը ունին. ջրվէժի գեղեցիկ տեսարանին վրայ չէնքը: Հայրենիք վերադարձած պանդուխտ մը բաւական ժամանակ առաջ չինել տուած էր տաշտած փայտերով զբուիցերական չալէի մը պէս:

Ճարէ, խոշոր սունկի ձեւով չինուած տեղան մը, եւ աւելի փոքր սունկի պէս չինուած երկու աթոռներ կը գրաւեն ամբողջ իրենց հիացումը, եւ կը նստին մբաաձկոտ, ձեռքերը կոխցուցած ծունկերուն վրայ, եւ լուռ կը խոկան: Մեծ Կարօն եւ փոքր Կարօն չատ հաչտ կ'երթան, մէկը միւսը կը պաշտպանէ իր կեանքը վտանգելու գնով: Պարտականութենէն հեռու, կը վայելեն այս ժամը որ ամբողջովին իրենց մէջ կը բաժնեն, գուռնաւոր տեսիլքներու եւ իրական բազմազբաղ հրեշտակներու հոյլի մը հետ որուն չեն կրնար պատմել զրեթէ ուրիշ ոչ մէկուն:

Փոքր Կարօն կլոր աչքեր եւ անկանոն մազերով խոշոր գլուխ մը ունի: Անխիթր կը գուրգուրայ բոլորին վրայ եւ, այդքան փոքր մարմնէ մը ելլող ապշեցուցիչ ձայն մը ունի: Առանց յստակ արտասանութեան խօսակցութիւնը, լսողին կը փոխանցէ խաղաղութեան զգացում մը եւ մոռացութեան մտածումներ: Բոլոր մայրերը իրենց զաւակները կը վստահին իրեն, բայց իր զաղտնի ցաւը կը մնայ Շուշանիկին անվստահութիւնը իրեն հանդէպ, այն օրէն սկսեալ երբ չուկային մէջ փոքրիկ Հաներիէթը կորսնցուց: Ծորհրդաւոր կերպով գտնուեցաւ ան որ կը փնտռար Սամուէլսոնի խանութներէն մէկուն մէջ, այն հրեայ ոսկերիչին որ չէր կրնար զաւակ ունենալ:

(Շար. 20)

Ա. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ–ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՐԻԶ

ԵԿԱՑՔ ՏՕՆԵՍՑՈՒՔ...

ՇԱԲԱԹ, Յունուար 14.–
Տօն Ծննդեան
Սրբոյն Յովհաննու–Կարապետին

Աստուածակոչութեան Տօն է այսօր Փարիզի Ս. Յովհաննէս–Մկրտիչ Մայր Տաճարին

Ժամը 9·30ին Գիշերային եւ Առաւօտեան ժամերգութիւն կը կատարուի, որու աւարտին Մայր Տաճարին եկեղեցականները

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐ ՄԱՆԹԱՇԵԱՆԻ
ԵՒ ՄԱՆԹԱՇԵԱՆ ԸՆՏԱՆԻՔԻ

ննջեցելոց յիշատակին, հոգեհանգստեան՝ դոհաբանական աղօթք եւ բարեմաղթութիւն կը կատարուի:

ԴԻՒԱՆ ՄԱՅՐ ՏԱՃԱՐԻ

LE
Centre Culturel
SAINT MESROB
présente
dans le cadre de ses soirées
culturelles et littéraires

ZABEL ESSAYAN

(1878 - 1943)
LE RETOUR ET LA FIN
Une femme dans la tourmente stalinienne.

La conférence sera donnée
en français par :
LEON KETCHEYAN
Présentation de Karen SIMONIAN

Le jeudi 19 janvier à 20h30

au 10 bis rue Thouin Paris 5ème
Métro : Monge, Cardinal Lemoine

— Entrée libre —
Cocktail

ՇԱԻԼԻ ՏՕՆԱԾԱՌԸ

Կիրակի, Յունուար 15, ժամը 15ին
ATRIUM
Parvis Robert Schumann
(avenue Roger Salengro)
CHAVILLE

Գեղարուեստական ճոխ յայտագիր պատրաստուած "Լեւոն Շանթ" դպրոցի աշակերտներուն կողմէ:

Կաղաւնդ Պապայի ժամանում:

– Մուտքը ազատ է –

MAISON ARMENIENNE
DE LA JEUNESSE
ET DE LA CULTURE
12-14 rue Saint-Bazile, Marseille 1er
☎ 04 91 50 15 09

Super Loto

Dimanche 15 janvier
à 15 heures
Venez nombreux
Ambiance cordiale et chaleureuse

L'UNION CULTURELLE FRANCAISE
DES ARMENIENS DE FRANCE
vous invite
à une

CONFERENCE-DEBAT

EXCEPTIONNELLE
avec
Mme SYLVIE GOULARD
Chercheur associé au CERI,
Enseignante à Sciences-Po Paris

Le jeudi 19 janvier à 20h30

Sur le thème :
OU VA L'EUROPE ?
QUELLES FRONTIERES ?
QUELLE POLITIQUE ?

Mme Goulard dédicacera
son dernier ouvrage :
«Le Grand Turc
et la République de Venise»,
Ed. Fayard

U C F A F
6 Cité du Wauxhall
75010 Paris
Métro : République
P.A.F.: 6 euros
Adhérents: 4 euros

Հ.Մ.Ը.Մ. - ՖՐԱՆՍ

ՃԱՇ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Մասնակցութեամբ՝
ԱՏԻՍ ՀԱՐՄԱՆՏԵԱՆԻ
եւ իր նուագախումբին

Շաբաթ, Յունուար 21ին

Հասցէ՝
Le Méridien «ETOILE»
Salon «RENOIR»
81, Boulevard Gouvion Saint Cyr — 75017 PARIS

Տեղերը ապահովելու համար հեռաձայնել՝
01·44·05·17·77 *կամ* 01·43·78·57·67 *թիւերուն:*

Կայքի հասցէ՝
http://www.homenetmen-france.com
e-mail: comite@homenetmen-france.com

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Փարիզի "Արշալոյս Թադէոսեան" մանուճիւղի ժողովը Շաբաթ, Յունուար 14, ժամը 16ին, սովորական վայրը:

Imprimé sur les Presses
du Journal «HARATCH»
83 rue d'Hauteville 75010 Paris
Siret : 571 027 317 000 15
Commission Paritaire : N° 0609 K 84976

CROIX BLEUE
DES ARMENIENS
DE FRANCE

LES 50 BOUGIES
DE LA COLONIE DE
BELLEFONTAINE

FETONS ENSEMBLE CET ANNIVERSAIRE
EN NOUS RETROUVANT TOUS, ANCIENS ET AMIS

LE SAMEDI 28 JANVIER

SOIREE DE GALA

à 20 heures
au CHALET DE LA PORTE JAUNE
Avenue de Nogent — Bois de Vincennes
75012 PARIS

DINER et BAL
avec l'Orchestre GAIDZAG'S

Tirage de la TOMBOLA NATIONALE

Réservation :
Auprès des SECTIONS DE LA CBAF :
Renseignements :
Tél. : 01 53 34 18 18 — E-mail : cbaf@wanadoo.fr

LA CATHEDRALE APOSTOLIQUE ARMENIENNE DE MARSEILLE
SERPOTZ TARKMANTCHATZ
organise

PAQUES A JERUSALEM

PELERINAGE
du lundi 17 avril au mercredi 26 avril
Le Dimanche de Pâques sera célébré le 23 avril
au Patriarcat Arménien de Jérusalem, d'après l'Ancien Calendrier

PRIX : 1 690,00 euros

Ce prix comprend :
Aller-Retour: Marseille — Tel-Aviv — Marseille • Les transferts aéroport - hôtel • Hôtel 4 étoiles «Christmas Hôtel» à Jérusalem, en pension complète • Les excursions et visites en autocar de luxe • Assurances.

Inscription obligatoire avant le 10 février 2006.
Acompte de 500 euros à verser par chèque à l'ordre de : «Jérusalem 2006».

Renseignements et réservations :
☎ 04 91 77 84 70 / 06 16 04 16 69 / 04 91 26 20 95 (le soir)

Visites : Nazareth, Capharnaüm, Tibériade, Mont Thabor, Mont Sion, Ghétsémani, Betléem, Eglise de la Sainte Vièrge, Vieille ville de Jérusalem, Saint-Sépulcre, Jérico, Mer morte, Mont des Oliviers.

Commémoration du 24 avril 1915 avec la Communauté Arménienne de Jérusalem.

Attention : validité du passeport : minimum 6 mois.

CROIX BLEUE DES ARMENIENS DE FRANCE

La Section **«SEVAN»** de Vienne
présente

LE SPECTACLE DE NOEL

DE SON ECOLE HEBDOMADAIRE
Le Dimanche 22 janvier
à 15h30 précises
au Théâtre Municipal de Vienne
Au programme
Chants, Danses, Poésies, Sketches,
Théâtre sous la direction
de **Nareg DOURIAN** en collaboration
avec la Maison de la Culture
Arménienne de Vienne

Comme chaque année, le Père Noël sera au rendez-vous pour distribuer cadeaux et friandises aux enfants.
Venez nombreux les encourager.

□

ՏԷՍԻՆԻ ԵՐԵԿՈՅԹԸ

Գիտե՛ք, որ քոլորդ կը սպասէիք կապոյտ Խաչի "Պէօրէկ"ի ճաչին... Ուրեմըն, ահա կրկին, մեր բազմատեսակ "պէօրէկ"ները համտեսելու համար, հրամեցէ՛ք Տէսինի Հայ Մշակոյթի Տունը, Շաբաթ Յունուար 21ի իրիկուան ժամը 20:30ին, նուագով, երգով, պարով՝ ուրախ երեկոյթ մը, որու դինը մի՛այն 15 եւրօ է:

Զմոռնա՛ք ձեր տեղերը ապահովելու, հեռաձայնելով Ռօզին՝ 04–78–49–19–44:

□

ՃԱՇ – ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆրանսահայ կապոյտ Խաչը Պէլֆոնթէնի կայանի յոթելեանին առիթով, Լիոնի շրջանին մէջ կազմակերպած է պարահանդէսի երեկոյթ մը՝

Շաբաթ, Յունուար 28,
ժամը 20էն սկսեալ
"Նովոթէլ–Պրոն"ի չքեղ սրահներուն մէջ:

Եկէք միասին փչենք այս տարեդարձին 50 մոմերը, մանաւանդ կայան յաճախած նախկին եւ նոր աշակերտներու, անոր մաս կազմող մեծերնին, դասատու եւ հսկիչներուն հետ, որոնց յուշերուն մէջ քանդակուած կը մնայ Պէլֆոնթէնի կայանը:

Այս բացառիկ երեկոյթին իր ներկայութիւնը կը բերէ Ամերիկայէն մասնաւորապէս ժամանող հանրածանօթ

ԱՏԻՍ ՀԱՐՄԱՆՏԵԱՆ

մասնակցութեամբ Ա՛ն ի նուագախումբին:

Ճաշադին՝ 55 եւրօ,
երախաներու համար՝ 40 եւրօ:

Ամապարեցէք չուտով հայթայթելու ձեր տեղերը, հեռաձայնելով՝
04·78·45·17·55 *կամ* 04·74·04·74·97 *թիւերուն:*

□

GRANDE TOMBOLA NATIONALE

à l'occasion des Cinquante ans
de la Colonie de BELLEFONTAINE
Vous pouvez gagner
— 1 Renault Twingo (1er lot),
— 1 voyage A/R Paris-Erevan pour 2 personnes,
— 1 séjour d'été d'une semaine pour 4 personnes aux Ménuires,
— 1 séjour d'hiver d'une semaine pour 2 personnes aux Ménuires,
— 1 week-end de thalassothérapie à Dinard pour 2 personnes,
— des bijoux,
— 1 lithographie de JANSEM,
— 1 lithographie de PAPAZ,
— 1 lithographie de SERGE BENOIT,
— 1 tableau de FERDI ZIPCI,
— 1 tapis,
— 1 corbeille garnie de la maison PETROSSIAN,
— 1 top haute couture des frères TARLOYAN,
— 1 lecteur DVD-DIVX

SOUTENEZ BELLEFONTAINE
en achetant vos billets
auprès des sections de la CBAF
Tirage au cours de la soirée de gala
du 28 janvier 2006.

ՇԱԲԱԹ – ԿԻՐԱԿԻ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ 14-15
SAMEDI-DIMANCHE
14-15 JANVIER
2006

LE NUMERO: 1,20 €

ՀԱՅՐԱՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ (1884 – 1957)

HARATCH

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE FONDE EN 1925

DIRECTRICE : ARPIK MISSAKIAN

83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
TEL. : 01 47 70 86 60 — FAX : 01 48 00 06 70
COURRIEL (E-MAIL) : jharatch@aol.com

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 250 եւրօ — Վեցամսեայ : 135 եւրօ
Արտասահման : Տար. 300 եւրօ (Ամէնօրեայ առաքում)
270 եւրօ (Շաբաթական առաքում) — Հատը : 1,20 եւրօ
C.C.P. PARIS 15069-82 E

81ՐԴ ՏԱՐԻ – ԹԻՒ 21·368 | Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN | 81e ANNEE — N° 21·368

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՆԻՔՈԼԱ ՍԱՐՔՈԶԻ մամուլը կ'ընդունէր Յունուար 12ին Սալ Կալօ եւ այդ առթիւ ընտրապայքարի ելոյթ մըն է որ ունեցաւ: Կը նախատեսէ նախագահական վարչակարգ մը, ուր նախարարապետը համակարգողի դերով մը պէտք է գոհանայ: Նախագահականն պաշտօնը մի-այն երկու անգամ կրնայ տեղի ունենալ, նախագահին եւ Մորհրդարանին յարաբերութիւնները պէտք է բարեփոխուին, նախագահը կրնայ Մորհրդարան գալ եւ բացատրել իր քաղաքականութիւնը: Ապահովութեան դեռնի վրայ, կը թելադրէ պահեստի կամաւորական ոստիկանութիւն մը պայքարելու համար աւազակախումբերու դէմ, 2500 ոստիկաններու ստեղծումը երկաթուղիին համար, յանցագործութիւնը 3% նուազում պէտք է արձանագրէ 2006ին: Գաղթատիրութեան Փետր. 23ի օրէնքին 4րդ յօդուածին կապակցութեամբ, համաձայն է որ կրկին շարադրուի, էյիշուին Անդրծովեան հողամասերը, ճշդել որ դպրոցական ծրագրերը ֆրանսական ներկայութեան պատմութեան չնորհեն այն տեղը, զոր ունեցաւ: Հարցումներու դեռնին վրայ, մերժեց պատասխանել իր անձնական կեանքին վերաբերող որեւէ հարցումի:

ՄԵՔՔԻի ուխտագնացութեան, ինչպէս ամէն անգամ, այս անգամ ալ Յունուար 12ին հրմշտուքներու զոհ գացին 370 հոգի, դիւաւորաբար փաքիստանցի, ինտոնեզիացի, եւլն.: Կային նաեւ աւելի քան 300 վիրաւորներ, որոնց մէջ ֆըրանսաբնակ մահմետականներ: Համախմբուած էին երկու միլիոն ուխտաւորներ եւ այն պահուն երբ աւանդական ծէսը կը կատարէին, այսինքն քարկոծել Ճամարաթ կամուրջին վրայ բարձրացած երեք կոթողները, որոնք սկզբունքով Սատանան կը խորհրդանշեն, ահաւոր հրմըշտուք մը առաջին պատճառը եղած է արկածին: Կ'ըսուի նաեւ թէ բազմաթիւ ուխտաւորներ մեռած են ուխտաւորներու ճամպրուկներու անկումէն:

ՓԱՐԻԶԻ Սէ. էն. էր. էՍ·ը (Գիտական Հետազօտութեան Ազգային Կեդրոն) ծանր տագնապի մէջ է եւ ղեկավարներու ամբողջութիւնը նամակով մը դիմած է Հանրապետութեան Նախագահին: Անցեալ չաբթու, կազմակերպութեան նախագահը՝ Պերնար Մէօնիէ իր հրաժարականը տուած է, չորս օր յետոյ ընդհանուր անօրէնը՝ Պերնար Լարութիւրու կը պաշտօնազրկուէր Հետազօտութեան Նախարարին կողմէ եւ Յունուար 11ին ալ բոլոր վարիչները չոր յայտարարութեամբ մը կը դիմէին Շիրաքի: Իրենք պիրենք, ոչ ֆաքթօ, պաշտօնանկ կը նկատէին: Պերնար Լարութիւրու հաստատութեան գլուխը նշանակուած էր նախարարին կողմէ եւ 2004ի գարնան ծրագիր մը ներկայացուցած էր, զոր պատրաստած էր նախորդ նախագահին հետ: Այս վերակազմակերպումը գործնական պէտք է դառնար 2006 Յունուար 1ին, ուժէն վեցի իջեցնելով գիտական ճիւղերը: Բայց, Պ. Մէօնիէ իր ընդդիմութիւնը յայտնած էր այս ծրագրին, զոր իր հրաժարականին մէջ որակած էր "վարչական չափազանցեալ բարդութիւն մը" եւ մերժած էր անհրաժեշտ կարգ մը նշանակումներ ընել անոր գործադրութեան համար: Բարձրագոյն ուսման ու հետազօտութեան պատուիրակ նախարարը յայտնած է թէ ամէն ջանք թափած է որպէսզի երկու անձերը միասին աշխատին, բայց չէ յաջողած: Ուրեմն, վրճռած է երկուքն ալ փոխարինել եւ Յունուար 11ին, նախարարաց խորհուրդը նախագահ նշանակած է Գաթրին Պրէչինեան, որու կցորդ անօրէնն մըն ալ պիտի նախանակուի: Սէ. էն. էր. էՍ·ի գլխատումը "Փրկենք Հետազօտութիւնը" հաւաքականին համար, ցոյց կու տայ հիմնարկը ապակայունացնելու կամքը:

ՊԷՐԼԻՆ հաւաքուած թղօյքան (Ֆրանսա, Գերմանիա, Մեծն Բրիտանիա) Յունուար 12ին, որոշեց ընդհատել Թեհրանի հետ բանակցութիւնները, այս վերջինին հիւլէական ծրագրերուն վերաբերեալ եւ հարցը փոխանցել Ապահովութեան Խորհուրդին: Եւրոպա 3ը կը պահանջէ նաեւ Հիւլէական Ուժանիւթի Միջազգային գործակալութեան կառավարիչներու խորհուրդի արտակարգ նիստ մը, գալիք չաբաթներու ընթացքին, որ պարտի ձեռք առնել բոլոր միջոցները գործադրել տալու համար իր իսկ բանաձեւերը: Երեքները յոյս ունին նաեւ որ Չինաստան եւ Ռուսաստան (Ապահովութեան Խորհուրդի երկու մնայուն անդամ) կը միանան Արեւմտեաններուն, այս հարցին մէջ: Մոսկուա արդէն տարբեր լեզու սկսած է գործածել Թեհրանի հետ: Այս մթնոլորտին մէջ, քարիւղին գինն ալ օրէ օր կը բարձրանայ եւ հասած էր 63,94 տոլարի՝ տակառը: Վախ կայ որ եթէ պատժական միջոցներ ձեռք առնուին Թեհրանի նկատմամբ, տակառին գինը 70 տոլարի հասնի:

ՈՒԿՐԱՆԻՈՑ ՆԱԽԱԳԱՀԸ ասպարէզ կը կարդայ իր երեսփոխաններուն եւ կը պահանջէ որ հրաժարին իրենց քուէարկութենէն, որ կը տապալէր կառավարութիւնը: Ղազախստան եղած առենն էր որ երեսփոխանները պաշտօնազրկած էին կառավարութիւնը, համաձայն Մոսկուայի հետ եղած կարգադրութեան կազմի վերաբերեալ: Իսկական ճակատումի մը կը դիմէ նախագահը, յայտարարելով որ Սեպտեմբերին նշանակուած Եուրի Եխանուրովի կառավարութիւնը (որ կը փոխարինէր Եուլիա Տիմոշենկոյի դահլիճը) գործի գլուխ կը մնայ մինչեւ Մարտ 26:

ԻՍՐԱՑԼԻի փոխանցման չրջանի վարչապետ՝ Եհուտ Օլմերթ Արդարութեան նախարար տիկին Ցիփի Վիվնին Արտաքին նախարար նշանակեց, աթոռ մը զոր կը զբաւէր Ս. Շալոմ: Այս վերջինը, ինչպէս Լիքուտի իր երեք պաշտօնակիցները, հրաժարած են, ինչպէս պարտադրած էր Լիքուտի պարագլուխը՝ Բ. Նեթանիահու: Շարոնի մասին, բժիշկները կ'ըսեն թէ թեթեւ բարելաւումներ կան, բայց այնպէս վիճակը չատ ծանր է: Երբեմն չարժումներ կ'ընէ եւ կանոնաւոր յառաջդիմութիւններ նկատելի են:

ՖՐԱՆՍԱՑԻ պետական պաշտօնատուներու սենտիքաները միաձայնութեամբ "անընդունելի" նկատեցին (Յունուար 12ին) կառավարութեան առաջարկները, որոնք 0,5%ի յաւելումի մը կը վերաբերին միայն, մինչ իրենք 1,8% կը պահանջեն: Նախարարը (Քրիսթիան Ժագոպ) կը խորհի որ դեռ կարելի է վերջնական խզումին առաջքն առնել:

ՓԱՐԻԶԻ Իսրայէլեան ժողովը, Եւրոպացի Ռաբունիներու ժողովը եւ Եւրոպական Հրէական Համագումարը բուռն կերպով դատապարտած են այն յարձակումը զոր քանամեայ երիտասարդ մը գործած է Մոսկուայի կեդրոնը գտնուող սինակոգին դէմ: Ութ հոգի, որոնց մէջ ռաբունի մը, վիրաւորուած էին:

ԳԻՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱԿԱԴԵՄԻԱՆ ՊԱՀԵՄ ԹԷ ՓԱԿԵԼ

Հայաստանեան մամուլը Յունուար 10-11ի թիւերով նիւթ կ'ընէր Գիտութիւններու Ազգ. Ակադեմիային առընչուած գոյութենական հարց մը. ՄԱԿ-ի երեւանեան գրասենեակին փորձագէտները այն եզրակացութեան յանգեր են որ ակադեմիան հարկ է վերածել հանրային կազմակերպութեան: Այդ եզրակացութիւնը արդիւնքը եղեր է Հայաստանի գիտութեան մարզը հիմնովին վերակազմակերպելու նպատակով կատարուած պրպըտումին: Փորձագէտները յարմար նկատեր են որ ակադեմիային չրջանակին մէջ գործող չորս տասնեակ գիտական – հետազօտական հիմնարկներուն մէկ մասը կապուի բարձրագոյն ուսման տարբեր հիմնարկներու, մէկ մասն ալ ուղղակի փակուի:

"Հայկական ժամանակը" (Յունուար 10) կը գրէր թէ առայժմ փորձ կ'ըլլայ նշուած ծրագիրը չհրապարակելու, գիտաչխատողներու չրջանակին հաւանական բուռն հակազդեցութենէն խուսափելու համար:

Առաջարկը բականաբար ակադեմականներու միջեւ մեծ դժգոհութիւն պատճառած է. անոնք կը սպասուի որ ամէն միջոցի դիմեն, որպէսզի ՄԱԿ-ի փորձագէտներու թելադրանքը նախագահ Ռ. Քոչարեանի հաւանութեան չարժանայ:

Լուրը մէկ կողմէն կը մղէ թնական այն հակազդեցութեան թէ ՄԱԿ-ի փորձագէտներուն իրաւասութեան մէ՞ջ կ'էյնայ Հայաստանի Գիտութիւններու ազգային ակադեմիային ճակատագիրը վրճռելու գործը: Արդէն այդ մասին Գիտութեան – կրթութեան փոխ նախարար Արտակ Սահրադեան ըսած է թէ նման ծանրակչիռ որոշում ամբողջ հայ ժողովուրդին կողմէ պէտք է տրուի ("Ազատ օր", Յունուար 10):

Միւս կողմէ, ինչպէս կը գրէր Լուսինէ Բարսեղեան ("Հայկական ժամանակ"), կարելի չէ պնդել թէ ՄԱԿ-ի խումբին առաջարկածը լաւագոյն տարբերակն է, "բայց փաստ է նաեւ այն որ Ակադեմիային բարեփոխումներու խնդիրը վաղուց է հասունացել": Լրագրողուհին կը յիշեցնէ թէ նախագահ Ց. Սարգսեան ամենալուրջ մեղադրանքներու թիրախ եղած է. տակէ զատ "82ամեայ Սարգսեանը օրէնքի խախտումներով երեք անգամ ընտրուելէ յետոյ «ընտրուել է» նախագահ":

"Ակադեմական"ը լրջագոյն կոչումներէն էր խորհրդային օրով, ծանօթ ու ենթադրելի բոլոր բարիքներով. ատոր համեմատութեամբ ալ հաւասարմութիւն, հնազանդութիւն, անկեղծութիւն կը պահանջէր: Բաներ որոնք հասկնալի ու ծանօթ է, չատ կապ չունէին գիտութեան հետ: Նոյնքան հասկնալի է այսօր ալ թէ ակադեմական փափուկ բարձերէն ոչ ոք կ'ուզէ վար իջնել, նոյնիսկ ի խնդիր երկրին գիտութեան մարզին առողջացումին: Մանաւանդ որ այդ հսկայական կառոյցին մէջ կա՛ն իսկական գիտնականներ, կան նաեւ հաւասացածներ թէ իրենք այդպիսին են: Իսկ պատեհապաշտութեան գիտակցութիւնը ունեցողներէն քնա՛ւ կարելի չէ ակնկալել որ իրենց անձնական չահը զոհեն հաւաքականին սիրոյն:

Ի՞նչպէս կը հարթուի կնճիռը. կա՛մ Ռ. Քոչարեան, երեւանի կառուցումին մէջ կեդրոնի քնակչութեան վիճակած իր անդրդուելի կեցուածքը կը կրկնէ Ակադեմիային պարագային ալ, գիտութեան նման կենսական ոլորտ մը պարագայական թափթփուքներէն մաքրելով. կա՛մ ուղղաքրութեան հարցին մէջ ցոյց տուած անհամարձակ ու չքմեղական ընթացքով կը վերաբերի, Ակադեմական տրտունջներու ժամանակաչրջանին սկիզբ դնելով Հայոց Պատմութեան մէջ:

ՄԱԿ-ի երեւանեան գրասենեակն ալ հաւանօրէն նոր ուսումնասիրութեան մը կը ձեռնարկէ, ստուգելու համար թէ քանի՛ ազգային բարձի տէր է հայ ժողովուրդը...

Ա. ԹՈՒԹՈՑԵԱՆ

ՆԱԽԻՋԵՒԱՆԻ ԽԱՉՔԱՐԵՐԸ ՊԱՇՏՊԱՆԵԼ «ՌԱԶՄԱՓԱՂԱՓԱԿԱՆ» ՓԱՑԱԼԵՒՈՎ

"Ազգային միաւորութեան ուխտ"ի խորհուրդին նախաձեռնութեամբ Յունուար 12ին հոծ մասնակցութեամբ ժողով մը տեղի ունեցած է Երեւանի Գիտութիւններու Ազգային Ակադեմիային սրահին մէջ, Նախիջեւանի հայկական խաչքարերուն քանդումին նիւթով: Մասնակցած են ակադեմականներ, լրատուականերու ներկայացուցիչներ, պատմագէտներ: Կազմուած է յանձնախումբ մը, որուն պարտականութիւնն է միջազգային ատեաններուն հասցնել կատարուածը:

Նոյն օրը հրապարակուած է նախաձեռնող կուսակցութեան Յայտարարութիւնն ալ. հոն կ'ըսուի որ Ազրբեջան 1998–2002 տարիներուն ոչնչացուցած է մօտ երեք հազար խաչքար ու քանի մը հայկական աղօթատեղի: Հակառակ բարբարոսութեան վերջ տալու միջազգային կոչերուն, քանդումը չարունակուեցաւ եւ մնաց անպատիժ:

Յայտարարութիւնը կ'աւարտի հետեւեալ տողերով.

"Գանի որ միջազգային կառոյցները չեն կարողացուր դադրեցնել Նախիջեւանի մշակութային յուշարձանների աւելի քան եօթ տարի շարունակուող անպատիժ ու անխնայ ոչնչացումը, Ազգային Միաւորութեան Ուխտը Հայաստանի իշխանութիւններին առաջարկում է ռազմաքաղաքական անհրաժեշտ քայլերով Նախիջեւանում Հայաստա՛նն ապահովի Հայոց յուշարձանների պահպանութիւնը՝ կասեցնելով դրանց յետագայ աւերումը":

ՄՈՍԿՈՒԱ

ՀԱՅՈՒ ՆՈՐ ՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ

Մոսկուայի մէջ Յունուար 10ին հայաստանցի Հայկ Դոլուխանեանի դիակը գտնուած է: Ան կ'աշխատէր չինարական ընկերութեան մը մէջ: Սպանութիւնը կատարուած է դաշունահարումով: Ոստիկանութիւնը ինչպէս ամէն անգամուն ձեռնարկած է հետաքննութեան:

Այս մէկը վերջին երկու ամիսներուն Հայաստանցիներու սպանութեան երրորդ դէպքն է: Նոյեմբեր 30ին սպանուած էր գործի մարդ մը, Արմէն Եղիազարեան, որ զինուակահարուած էր, իսկ Դեկտեմբեր 3ին գտնուած էր Լեւ Կարապետեանի դիակը: Անցնող չաբթուան ընթացքին սպանուած է նաեւ 14 տարեկան Եւգենի Պաղտասարեանը որ Ուզբեկիստանի քաղաքացի էր:

նակակին դէմ: Ութ հոգի, որոնց մէջ ռաբունի մը, վիրաւորուած էին:

"ԳԼԵՄԱՆՕ" օդանաւակիր մարտանաւը Սուէզի ջրանցքին դուռը մնացած էր Յունուար 13ին, որովհետեւ Եգիպտացիները չէին գոհացած ներկայացուած ֆըրանսական փաստաթուղթերով եւ նոր ապահովութիւններ կը պահանջէին: Ծանօթ է որ "Գլեմանօ" Դեկտ. 31ին ճամբայ ելած էր Թուլոնէն եւ Հնդկաստան կ'եր թար, որպէսզի հոն մաքրուի ամիանթէն, թէեւ Հնդկաստանի իշխանութիւններն ալ չատ նպաստաւոր չեն այս կարգադրութեան:

ՓԱՐԻԶԻ «ԵԿԵՂԵՑԻՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ»

Փարիզի եկեղեցական ընտրութիւնը տեղի ունեցաւ Մարտ 6ին ու խանգարելով տասնամեակներու լռութեամբ, անտարբերութեամբ հաստատուած աւանդութիւն մը, տեղի տուաւ նաեւ գրաւոր դժգոհութիւններու, բողոքներու, որոշ պահանջներու: Աւանդութեան խախտումին մէջ որոշ դեր ունեցաւ թեմական կեանքի վերակազմակերպման, եկեղեցական նոր կանոնագրութեան պատրաստութեան հոլովոյթը: Եկեղեցական վերին իշխանութեան հրահանգով այլեւս ստորագրած փոփոխութիւններու հետապատկերը խախտեց նաեւ Փարիզի թեմին վարչականներուն միաճոյլ կարծուած ճակատը. տարիներով ամէն տեսակի դժգոհութեան, ընդվզումի դէմ պատի պէս խուլ ու կոյր ձեւացողներ յանկարծ սկսան շատ տարակուսելի թծախնդրութիւններ, նախանձախնդրութիւններ արտայայտել, դէմառ թիրախ առած փարիզի առաջնորդը: Մինչդեռ այսօր ուղղամտութիւն, անկեղծութիւն եւ այլ բարեմասնութիւններ պահանջողները տարբիներով հլու, համաձայն գտնուած էին նոյն հոգեւորականին, բաժնելով այսօր իրենց իսկ քննադատած պարագաներու պատասխանատուութիւնը:

Ընտրութեան նախորդող չաբաթներէն իսկ բերանացի շրջանառութեան դրուած դժգոհութիւններն ու քննադատութիւնները չատ չատերու կողմէ մեկնաբանուեցան ընկզմելու մօտ նաւէն ժամ առաջ խոյս տալու փութկոտութիւն որպէս. նաեւ փոփոխութեան հեռանկարին մէջ աթոռէ, դիրքէ զուրկ չմնալու խուճապ: Այս մթնոլորտին մէջ գրաւոր առաջին հակազեցութիւնը որ ղրկուեցաւ "Ճառագ"ի, Մարտ 6ի ընտրութեան ընթացքն ու հետեւաբար նաեւ արդիւնքը խնդրակատնացնող հաղորդագրութիւն մըն էր Յուլիս 17 թուակիր ("Ճառագ", Յուլիս 21): Ան ստորագրուած էր 35 ընտրեալներէն 18ին կողմէ. կը մատնանշէր թէ ծանր ու ակներեւ ապօրինութիւններ կատարուած են ընտրութեան կազմակերպումին, քուէներու հաշուառման ընթացքին. կը քննադատէր արդիւնքներուն պաշտօնական հրապարակումին ամիսներու յապաղումը, կը պահանջէր որ անվաւեր յայտարարուի ընտրութիւնը. կ'ըսէր նաեւ թէ նոյն պահանջը ներկայացուած է փարիզի առաջնորդին ու ոչ մէկ պատասխան ստացուած. անպատասխան մնացած էին նոյն հասցէին ուղղուած նամակներն ալ:

Մասամբ նիւթը չօշափող, զայն այժմէականացնող յաջորդ գրութիւնը որ լոյս տեսաւ "Ճառագ"ի մէջ, Ժիրայր Զուլաքեանի «Լռութիւն ու լրութիւն» յօդուածն էր (Դեկտ. 22): Մասամբ, քանի որ փարիզի կրօնական վերին իշխանութեան ուղղուած քննադատութիւններուն առաջին բաժինը միայն կը վերաբերէր Մարտ 6ի ընտրութեան, անոր ապօրինութիւններուն, յարուցած դժգոհութեան, ապա նիւթ կ'ընէր թեմի վերակազմակերպութեան գործին մէջ նոյն պատասխանատուներուն վերապահ, քմայքոտ կեցուածքը:

Ընտրութեան մասին Ժ. Զուլաքեանի բառերը կը մեկնէին Յուլիս 17ի վերոնշեալ հաղորդագրութենէն. աննախադէպ էր 18 ընտրեալի հրաժարումը որով ակներեւ կը դառնար ապօրինութիւնը. նոյն առիթով կը յիշեցնէր փարիզի եկեղեցական իշխանութեան հինէն ի վեր ունեցած ոչ վաւերացնելի ընթացքը, օրինակ տալով Ալֆորվիլի դպրոցին կառուցումի խնդրին մէջ ունեցած խոչընդոտող դիրքը, եւլն.: Ափսոսանք կը յայտնէր որ գործուած սխալները, անկանոնութիւնները սրբագրելու, սկզբունքները յարգելու տրամաբանութիւնն ալ կը բացակայէր:

Հոս վստահաբար աւելորդ չէ նշել որ այս ալեկոծումը հիմ ունի մինչեւ հարիւր հազարնոց նկատուած համայնքի մը մէջ չուրջ 300 հոգիի առընչուած գործընթաց մը: Հազարէն երեքի համեմատութիւն մը որ հետաքրքրական է, վիճակագրական առումով ներկայացուցչական հանգամանքէ զուրկ ըլլալով հանդերձ, կը յաջողի առեղծած հակազեցութիւններով ամուսկ-ազազակ բարձրացնել համայնքային համատարած քունի մեր նիւթային մէջ:

Վերոնշեալ հրապարակումներէն երեք, Յունուարի առաջին շաբաթը ստացանք նախ Ֆրանսերէն, ապա հայերէն տարբերակով նոր հաղորդագրութիւն մը, Յունուար 2 թուակիր: Ստորագրուած էր Մարտ 6ի ընտրութեան ընտրական յանձնախումբին հինգ անդամներուն կողմէ. Տրդատ Աբրահեան, Վարուժան Կիւրեղեան, Յակոբ Գուլումճեան, Տիգրան Շիրվանեան եւ Անայիս Ստասեան: Նիւթ կ'ընէր ընտրութեամբ ծագած բանավէճը, հայ մամուլին մէջ լոյս տեսած յօդուածներու, հարցազրոյցներու պարագան: Ու մերժելով կողմնակալութեան, պարտազանցութեան ամէն վերագրում, կը վստահեցնէր թէ առաքելութիւնը լաւագոյն կերպով կատարած է, «Բացարձակապէս ազնիւ եւ թափանցիկ կերպով, համաձայն կրօնական եւ քաղաքացիական կանոնագրի տարի ու ոգիին»:

Այս ընդգծումէն եւս կարեւորը այդ նոյն առաքելութեան աւարտուած երեք կէտերու զորս կ'արժէ յանձնել ընթերցողին նկատառման:

Առաջինը կ'անդրադառնայ ընտրողներու թղթատարով ղրկած քուէներուն յատուցած հարցին, քանի որ անոնք ընտրութեան յաջորդ օրը միայն իրենց յանձնուած էին. կ'ըսուի թէ անոնք 15 հատ էին: Հաշուառումին մէջ առնուած են որովհետեւ թղթատարի կնիքները կը կը-րէին փետրուար 18 եւ Մարտ 2 թուականները: Ընտրական յանձնախումբին անդամները կ'ըսեն. «Տրամաբանօրէն մեր այս 15 fուէները վաւերական համարեցի՞մ fանզի ա՞ոnմ անպայման ընտրութեէն առաջ հասած ըլլալու էին եկեղեցի, եթէ ոչ չէին կրնար մեզի փոխանցըւիլ 7 Մարտի առաւօտեան ժամը 8:30ին, այսինքն նամակաբաշխի այցէն ժամեր առաջ»:... «Սակայն մեզի համար հանելուկ կը մնայ անոնց Ընտրական յանձնախումբին փոխանցմա՞ն ուշացումը՝ նկեղեցւոյ fարտուղարութեան կողմէ: ... եկեղեցիին կը մնայ այս հանելուկը լուծել, ոչ՝ Ընտրական յանձնախումբին»:

Ուշադրութեան արժանի երկրորդ կէտը հաստատումն է թէ «Բացայայտ է որ մեր եկեղեցւոյ կառավարման մէջ շատ լուրջ հաքց կայ: Ասիկա նորութիւն չէ, ոչ ալ առաջին անգամ՝ որ անոր դեկավարները ընտրութիւնը խնդրոյ առարկայ կը դառնայ: Ասիկա նոյնիսկ աւանդութեան վերածուած է»:

Վերջին կէտն ալ կերպով մը մեղայական մըն է, ամէնէն սովորական բանին պէս ներկայացուած: Կ'արժէ կրկնել թէ ինչպէս հաղորդագրութիւնն ալ կ'ըսէ. «Ընտրութիւնը կը վերաբերի միայն մօտ 300 հոգիանոց սեղմ շրջանակի մը»: Ու այդ սեղմ շրջանակին մէջ ալ «Անշուշտ բացառելի չեմ կարգ մը հաշուական սխալներ fուէախոյզ որոշ հաւատացեալներու կողմէ: Սակայն ատոնք շատ չնչին սխալներ են, որոնք որեւէ կերպով չեն ազդեր ընտրութեան արդիւնքներուն վրայ: Նմանօ սխալներէ կը սպրդին նաեւ աշխարհի ամենամեծ ժողովրդավար երկիրներուն մէջ»:

Նոյն հաղորդագրութենէն նշելի յաւելեալ կէտ մըն ալ այն է որ յանձնախումբը ողջամտակի ծանօթութեամբ մը կ'ընդունի "միակ մեղք"ը որ կրօնական ընկերակցութեան ոչ անդամի մը ներկայութիւնն է իր կազմին մէջ: Միւս խնդրականներէն յապաղումով յանձնուած պահարաններուն մեղքը քարտուղարութեան վզին է, հաշուառման սխալներունը՝ "fբւէախոյզ որոշ հաւատացեալներուն":

Հասցէատէր չէ նշուած միայն ուղղագրական չուրջ տասնեակ մը սխալներուն որոնք սպրդած են մինչեւ գեղաչրջանակ կնիքին մէջ:

Ի՞նչ ըսել. լուսաբանուեցա՞նք ու լուսաբանեցի՞նք...

Ա. ԹՈԹՈՑԵԱՆ

ԴԱՐՁԵԱԼ ՄԱՄՈՒԼԻ ԵՒ ԿԱՐԾԻՔԻ ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

Վերոնշեալ խորագիրը ենթադրել կու տայ թէ մտքին գործածուած է նախապէս մամուլի ու կարծիքի ազատութեան կաշկանդումի այլ առիթով: Ինչպէս միշտ եւ ամէն տեղ, ազատութիւնը հալածուած թռչուն մը եղած է, յաճախ անունդմէ, որուն ազատութեան չեփորահարները եւ պաշտպանները ըլլալ կը ձեւացնեն, խորքին մէջ զայն հալածելով ու խափանելով: Սակայն, ինչպէս աւանդութիւնը կ'ըսէ, ազատութեան փխրուն թռչունը իր մոխիրներէն ալ կը վերյառնէ, որովհետեւ ազատութեան թռչունը անմահ է:

Ինչպէսի կաշկանդումներու եւ հալածանքի ալ ենթարկուած ըլլայ ազատութիւնը, միշտ ալ մնացեր է ու պիտի մնայ մարդ արարածին դերազոյն ձգտումը: Ոչ հուրը եւ ոչ ալ սուրը կրցեր են ընկճել այդ ազնուագոյն իտէալը, որ դերիչխ կեանքին, կենդանականէն մինչեւ մարդկայինը ամէնէն նախնականէն մինչեւ բարձրագոյն մակարդակ:

Մարդկային պատմութիւնը հարուստ է ազատութեան համար մղուած պայքարով՝ պատերազմներով, պարտութիւններով ու յաղթանակներով: Ժողովուրդներու ազատութիւնը ճգմել փորձող բռնատէրերու յաջողութիւնը ժամանակաւոր եղած է, ի վերջոյ, տեղի տալով ազատութեան յաղթանակին: Երկար է շարքը ազատագրական պայքարներուն, որոնց վերջին երկուքը մեր ժամանակներուն ու կենցաղին վրայ վճռական ազդեցութիւն ունեցան: Անոնց առաջինը Ֆրանսական յեղափոխութիւնը ներկայ ըմկերվարութեան ու ռամկավարութեան (դեմոկրատի) նախատիպարը ու ներշնչարանը հանդիսացաւ: Ֆրանսայի յեղափոխականներն էին, որ լոզունգի վերածեցին «կեցցէ՛, ազատութիւնը, հաւասարութիւնը եւ եղբայրութիւնը»:

Ապա, քառերորդ դարուն ակիզբը ոգիալիզմը զօրանալով ճամբայ հարթեց ռուսական համայնավար յեղափոխութեան: Աչխարհի մեծագոյն ու վարակիչ այդ վարդապետութիւնը համամարդկային ընդունելութիւն գտնելով՝ պատճառ դարձաւ դասակարգային բեւեռացումներու, Արեւելք-Արեւմուտքի միջեւ տաք եւ պաղ պատերազմի, ի վերջոյ, իր ծննդավայրին մէջ տկարանալով իշխանութիւնը կորնչելով: Սակայն, հակառակ ատոր, այսօր բազմաթիւ ժողովուրդներ, պետութիւններ կան համայնավար կամ նման վարչաձեւերով, որոնց գլխաւորն է աչխարհի հզօրագոյն պետութիւններէն մէկը՝ Չինաստանը:

Ազատութեան ձգտումի այս մթնոլորտին մէջն է որ զարգացաւ ու զօրացաւ նաեւ խօսքի, բերանացի ու գրաւոր կարծիքի ազատութիւնը՝ ընթացք տալով ազատ մամուլի հրատարակութեան: Սակայն, բռնատիրական բնոյթ ունեցող պետութիւններ ու կազմակերպութիւններ անհանդիսատ զգալով մամուլի ազատութենէն, սանձահարել փորձեցին զայն զբաքննութեամբ, հալածանքի այլազան ձեւերով՝ բանտարկութեամբ եւ ի հարկին սպանութեամբ: Բայց այս բոլորը չըյաջողեցան կասեցնել ազատութեան ընթացքը, որուն առջեւ փուլ եկան կաշկանդումի պատերը:

Այս բոլորին յետոյ ի՞նչ է համաչխարհային մամուլին, կամ զանգուածային լրատուութեան պատկերը: Սանձուած ու կողմնակալ մամուլի կողքին, երեւութապէս կայ նաեւ ազատ մամուլ: Երեւութապէս ըսինք, որովհետեւ, ազատ կոչուած մամուլն իսկ իր անձը ձեռքին մէջ պահողներ ունի, որոնք պէտք եղած պարագային, ազատութեան ընթացքը ըստ կամս փոխելու համար կը քաչեն զայն: Հասկնալի է որ անձուած ազատութիւնը ազատութիւն չէ: Հետեւաբար, կարելի է եզրակացնել թէ անկախ մամուլ գրեթէ գոյութիւն չունի: Եղած բացառութիւնները ալ հազիւ թէ գոյութիւն կը քաչեն:

Այս ընդարձակ ներածականէն յետոյ, մեր ակնարկը սեւեռենք հայ մամուլին վրայ: Կուսակցութիւններու, միութիւններու կամ անհատներու նեցուկով եւ զոհողութեամբ մամուլի բաւական լայն ցանց մը ունինք Սփիւռքի մէջ: Ինչպէս կարգին իր պատուոյ տեղը ունէր Ռուսական Սրեւմտեան Միացեալ Նահանգներու Օրկան "Նոր Օր"ը, որուն համար կարելի է ըսել, թէ մեր լաւագոյն չաբաթաթերթերէն մէկն էր: Ունէր լաւ խմբագիր եւ աչխատակիցներու ընտիր փաղանգ մը: Սակայն, յանկարծ, փոքրիկ "պետական հարուած"ով մը խմբագիրը պաշտօնանկ եղաւ տեղը տալով խմբագրական մարմնի մը: Եղածը դուրսէն եւ հեռուէն դիտելով մարդ կը խորհի, թէ նման անակնկալ փոփոխութիւն մը երկու հիմնական պատճառ կրնայ ունենալ՝ տարիքային ու որակային: Նկատի ունենք որ պաշտօնանկ խմբագիրը չուրջ եօթանասուն տարեկան է, սակայն կարդալով գինք փոխարինող խմբագրական կազմը՝ իմմէ աւելի երիտասարդը չեմ տեսներ: Որակի մասին խօսելով, այդ մարդին մէջ ես չեմ տեսներ ոեւէ մէկը, որ աւելի որակաւոր ըլլար հրապարակագրական ու խմբագրական մարզի մէջ, քան պաշտօնանկ խմբագիրը: Ուրեմն, ի՞նչ պատճառ կար այս փոփոխութեան: Ի հարկէ, կարելի չէ զանց ընել անհատական տարակարծութիւնները ու ճղճիմ փառասիրութիւնները, որոնք սակայն բաւարար պատճառ չէին այս «պետական հարուածին»: «Նոր Օր»էն դժգոհ անձեր ու կողմեր կային, որոնք անհանդիստ կը զգային հոն հրատարակուող կարգ մը յօդուածներէ: Այո՛, վերջին չրջանին Մելգոնեան կրթական Հաստատութեան փակումը ազգային հարցի մը վերածուած էր եւ յաճախ գրութիւններ կը հրատարակուէին այդ մասին: Այդ յօդուածները բացարձակ մեծամասնութեամբ կը դատապարտէին փակումը հըրահանգող Հ.Բ.Ը. Միութեան ներկայ գեկավարութիւնը: Խմբագիրը ինք ալ դէմ էր փակումին: Ի վերջոյ, կարծիքի եւ մամուլի ազատութենէն խմբագիրներն ալ կրնան օգտուիլ:

Եւ ահա ազատութիւն ճգմող լախտը լսել նաեւ "Նոր Օր"ի խմբագրի գլխուն:

Ողբերգութիւն է անշուշտ, բայց զարմանալի բան չկայ:

Ինծի համար զարմանալին Ռ.Ա. Կուսակցութեան դիրքն է: Եթէ Լոս Անճըլըսի գեկավարութիւնը ենթակայական պատճառներով տեղի տուաւ ՀԲԸՄ-ի վերջին եկած ճնշումին՝ ուր է Ռ.Ա.Կ. դերը. վարչութիւնը, ո՞ւր է ամբողջ կուսակցութիւնը, հանրային կարծիքը: Չի կրնար ըլլալ որ այս բոլորը համակարծիք ըլլան այս դատապրութեան:

Ռ.Ա. Կուսակցութիւնը, ազգային որեւէ ողջմիտ կազմակերպութիւն, Հայու հոգի ունեցող ոեւէ անհատ, կրթութեան ու մշակոյթի հատատացող ոեւէ հայ չի կրնար համակարծիք ըլլալ Մելգոնեանի պէս փառաւոր անցեալ ունեցող հաստատութեան մը փակումին, որուն առջեւ ծառայութեան աւելի մեծ դաշտ տեղծըւած է Կիպրոսի եւրոպական համայնքին միանալովը:

Այս առթիւ "Նոր Օր"ի խմբագրին պատահածը մամուլի եւ կարծիքի ազատութեան կոպիտ ոտնահարումն է, որ դէմ է Ռամկավար Ազատական Կուսակցութեան աւանդութեանց ու դաւանանքին, եւ անմիջականօրէն պէտք ունի արբագրութեան:

ՀԱՅԿ ՆԱԳԱՇԵԱՆ

ՄԱՅՐ Է ՄԵՌԵԼ...

ՇՈՒՐԱ-մայրիկի յիշատակին

Ո՞վ առաջինը չէնջաց՝ արագիլ է, արագիլ է: Մի պահ հեռը բոլորը նայում էին սարի կողմը: Արագիլն էս կողմերում ի՞նչ է անում: Հա էլի արագիլ է՝ չեղած բան է, չլսած բան: Արագիլը թեւում էր՝ պահ էր կախարդանքի մէջ փոչիացած:

Ահա նրա ոտքերին վաղուց սովոր աչքահաները, նրա ձայնին ծանօթ ձորերը, որ արդէն իրենք-իրենց կարող էին արձագանդել նրա մտորումները: Սարերը, որոնց երիցուկաբոյրը դեռ պահւում է նրա ծոցի մէջ:

...Մէկը զսպած արցունքները՝ չրջեց դէմքը, միւսները՝ զննող արցունքներով նայեցին նրա կողմը: Իսկ երբ բարձրացրին հայեացքները՝ արագիլը չկար, Զաքցել էր այնպէս, ինչպէս յայտնուել էր:

...ՄԱՅՐ Է ՄԵՌԵԼ:

Մանրամոլ աչխարհը որբացել է: Իսկ նա մայր էր· բոլոր որբերի ապաստանը: Գիչերներ ի վեր չէր քնում, քնելու ժամանակ չէար՝ յետոյ, յետոյ կը ջոկի: Իսկ յետոյ հիւանդացաւ ու այլեւս չքնեց: Այլեւս դպրոց տանող ճանապարհը չպարեց նրա ոտքերի տակ, սարեր-ձորերի արահետները փորձեցին մոռանալ խնկաբոյրը կնոջ, բակի ծառերն անգամ այնպէս չէին բերք տալիս, ծորակն էլ այնպէս չէր կչկչում...

ՄԱՅՐԸ հիւանդ էր:

Իսկ երբ դալիս էին նրա օրհնութիւնն առնելու բակի ծառերի պէս արեւաճիդ զաւակները, հաւաքում էր կեանքի հոտը դէպ ամբարած ողջ ագահակամք մղումները եւ փորձում ուղղել այլեւս չհնազանդուող մէջքը: Ու ժպտում էր այնպէս, ասես թէ դա իրեն յաջողուել է. պէտք է օրհնել՝ զաւակները դրա կարիքն ունեն: Այլ կերպ հնարաւոր չէ, առանց նրա օրհնութեան ոչինչ չէր կատարւում այդ պերդաստանում: Հիմա չուարած կանգնել են՝ դեռ այնքան կեանք կայ ապրելու, դեռ այնքա՞ն բան կայ անելու... բա ո՞վ է օրհնելու:

...Ո՞վ էր առաջինը, որ չէնջաց՝ արագիլ է, արագիլ է...

Սուսսս... ՄԱՅՐ Է ՄԵՌԵԼ, ՄԵԾ ՄԱՅՐ:

Կատարուել է կեանքի ամենամեծ անարդարութիւնը, Աստծոյ ամենամեծ սխալը, մոլորակի ամենամեծ ողբերգութիւնն է դա՝ Մա՛յր է մեռել:

Դեղնադարձ աչխարհը այլեւս գունաթափուել է:

ԱՐՓԻ ՎԱՆԵԱՆ

Արցախ

— ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ —

ԳԱՄԻՇԼիի կիւլպէնկեան սրահին մէջ, Դեկտեմբեր 4ին, նախաձեռնութեամբ Համազգայինի "Ա. Ահարոնեան" մանուճիւղի վարչութեան, ոգեկոչման հանդիսութիւն մը տեղի ունեցած է Կոմիտասի վախճանման 70ամեակին առթիւ: Նախագահած է Համազգայինի Սուրիոյ Շրջ. Վարչութեան առենապետը Նշան Օղիկեան: Բացման խօսքը արտասանած է Սեւան Կարապետեան որ ներկայացուցած է Կոմիտասը: Օրուան յայտագիրը կազմած են Կոմիտասի երգերը: Բանախօսը եղած է Հալէպցին Պ. Ժիրայր Բէչճեան որ Կոմիտասի երգերուն վերլուծումին ընդմէջէն ընդգծած է այն միտքը թէ ամեակներու կապուած անուն մը չէ Կոմիտասը: Ան միաճուլուած է հայօրէն ապրող բոլոր մարդոց հանապազօրեայ ան ունդին հետ: Ս. Ճակոր Եկեղեցւոյ Դպրաց դասի երգչախումբը հրամցուցած է փունջ մը հոգեւոր երգեր Կոմիտասէն: Բեմ հրաւիրուած է Ճեզիրէի Հայոց առաջնորդական փոխանորդ Մասիս Վրդ. Զոպուեան, որ դնահատանքի իր խօսքը ուղղած է Համազգայինի մանուճիւղի վարչութեան կազմակերպած այս ոգեկոչումին առթիւ: Շեչտած է որ Կոմիտաս դարձած է հայ եբաժչութեան Մաշտոցը: Կոմիտասն ալ Մաշտոցի նման հայացուցած է ազգը՝ տալով անոր արժանապատուութիւն, ինքնավստահութիւն եւ ուրոյն դիմագիծ:

***

ՀԱԼԷՊԻ Ս. Օ. Խաչի ընկերաբժչական կեդրոնի "Գ. Համալեան" սրահին մէջ, Ս.Օ.Խ.-ի Շրջ. Վարչութեան Ձեռարուեստի եւ Աչխատանոցի համադործակցութեամբ, կազմակերպուած է Ամանորեան ցուցահանդէս – վաճառք, որու բացումը կատարուած է Դեկտեմբեր 7ին: Աչխատանոցի յանձնախումբէն Լիզա Մինասեան, արաքերէն, կատարած է բացման խօսքը, ողջունելով երկրէն յառաջդիմութիւնը նախագահին իմաստուն եւ չրջահայեաց ղեկավարութեամբ: Ապա, հայերէն լեզուով արտայայտուած է Ձեռարուեստի յանձնախումբէն Այտա Պերեճիքլեան: Հպարտութեամբ նշած է Ս.Օ.Խ.-ի գործունէութիւնը, ինչպէս հայկական ասեղներու (Ուրֆա, Այնթապ, Մարաչ, Էրզրում, Վան, Տիգրանակերտ, Մալաթիա, Պոլիս, Սվազ) եւ այլ օտար ձեռագործներու դասընթացքները, նպատակ ունենալով կորուստէ փրկել ասեղնագործութիւնները եւ որպէս աւանդ փոխանցել յաջորդ սերունդներուն: Խօսք առած է Հայաստանի Հալէպի հիւպատոս Արմէն Մելքոնեան: Ապա, խօսած է առաջնորդը՝ Շահան Եպիսկ. Սարգիսեան, որ իր դնահատութիւնը յայտնած է տարուած բծախնդիր աչխատանքին համար:

***

ՊՈԼՍՈՑ Ս. Փրկիչ Ազգային Հիւանդանոցի երդիքին տակ, Դեկտեմբեր 29ին, կաղանդի հաւաքոյթ մը կազմակերպուած է ի պատիւ մնայուն բնակիչներուն: Նախագահած է Արամ Եպիսկ. Աթէչեան: Գեղարուեստական յայտագրէ մը ետք, խօսք առած է Արամ Եպիսկ. եւ փոխանցած Պատրիարքին չնորհաւորութիւնները եւ դնահատանքի խօսք ուղղած է հոգաբարձութեան, կատարած գործունէութեան համար հիւանդանոցէն ներս:

Ա. ԱԿՈՒՃԵԱՆ ԿԸ ՑՈՒՑԱԴՐԷ

Ծանօթ ու դնահատուած լուսանկարիչ Անթուան Ակուճեան Հայերու լուսանկարները կը ցուցադրէ Ցունուար 19էն Մարտ 19: Անոնք 1989–2005 չրջանի մէկուկէս տասնամեակի հայաստանեան ու միջին արեւելեան իր թափառումներուն արդիւնքը կը կազմեն:

Ցուցադրութիւնը տեղի կ'ունենայ Maison Robert Doisneau-ի մէջ(*):

Բացումը Չինգչաբթի, Ցունուար 19, ժամը 19էն:

(*) 1 rue de la Division du Général Leclerc — 94250 Gentilly.

ՀԱՑԱՍՏԱՆԵԱՑ

ԹՈՒԹՈՑ

Երկու տղամարդ տանը նստած ձայներիզներ են լսում:

– Սա կնոջս ձայներիզն է, – թունդ կարմիր խաչով նչան արածը ցոյց տալով ասում է մէկը:

– Ի՞նչ է երգում է...

– Ո՛չ, հայհոյում է:

– Բա, ինչո՞ւ ես պահել:

– Ամէն վայրկեան կարող եմ անջատել, ձայնը կտրել եւ քայֆ բռնել:

◆

Կալանավայրում բաժանում են օրուայ փոստը:

Բոլորը կարդում են, միայն մէկը ծրարից հանում է մի մաքուր թուղթ, պահում ձեռքում եւ նայում պատուհանից դուրս:

– Այդ ի՞նչ մաքուր թուղթ է ձեռքիդ:

– Կնոջս նամակն է:

– Իսկ ինչո՞ւ ոչ մի բառ գրուած չէ:

– Խռով են...

◆

– Դէ ի՞նչ, Ալլան համաձայնուե՞ց ամուսնանալ քեզ հետ:

– Ի հարկէ: Միայն թէ խնդրեց մի քիչ սպասել:

– Այդ ո՞նց:

– Ասաց, որ ես վերջին տղամարդը կը լինեմ, որի հետ ինքն ամուսնանալու է:

◆

Ամուսիններ թունդ վիճաբանում են:

– Աւելի լաւ կը լինէր, որ ես մեռնէի, պրծնէի քեզնից, – ասում է կինը:

– Ես էլ:

– Ուրեմն դու մեռիր: Դու կ'ազատուես ինձնից, ես կը պրծնեմ քեզնից:

"ՈԶՆԻ"ԷՆ

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԿԱՄ
Հաճդէս վերլուծական
Թիւ 6
Խմբագիր՝ Մ. ՆՇԱՆԵԱՆ
Լոս Անճելըս, հրատարակութիւն՝ Ապրիլ գրատուն, 2005

ՍԻՈՆ
Պաշտօնաթերթ Երուսաղէմի Հայ Պատրիարքութեան
Թիւ 7–12 (Ցուլիս - Դեկտեմբեր 2005)
Երուսաղէմ

ԱՐՏՈՑՏՆԵՐՈՒ ԱԳԱՐԱԿԸ

ԱՆԹՈՆԻԱ ԱՐՍԼԱՆ

Թարգմանեց՝
ՎԱՉԳԻՆ ԲԱՄՊԱԿԵԱՆ

ՄԱՍ ԱՌԱՋԻՆ
ՅՄԲԱՏ ՀՕՐԵՂԲԱՑՐԸ

Ոչ մէկը կրցաւ բացատրութիւն մը տալ թէ Հանրիէթ որ երեք տարեկան է, որ երեքալով կը քալէ, որ միշտ կը հեծկըլտայ, որ չատ խոչոր քիթ մը ունի, ինչպէս մինչեւ հոն հասաւ: Խանութը դոց էր եւ պզտիկը ներսը կը քնանար հանդարտօրէն: Էլիա Սամուէլսոն, որ զարթցած եւ պիտուն մարդ մըն էր, պզտիկը թեւերուն մէջ առած, լալով Սմբատին տունը տարաւ:

«Իմ դոց խանութիս մէջ երեւցաւ: Աստծոյ հրեշտակ մը դինքը բերաւ: Եթէ ինծի ձդէք պատիւով պիտի խնամեմ» կը փսփսայ երկչոտ ձայնով, եւ պզտիկը թեւերը կ'երկնցնէ դէպի իրեն եւ կը ժպտի հանդարտութեամբ,- եւ յետոյ, աւելի ցած ձայնով կը շարունակէ. «Դուք եօթը հատ ունիք, այս վտանդաւոր ժամանակներուն... իսկ քրիստոնեայ պիտի մեծցնէի ես»:

Շուչանիկ, ընչասպառ, ոչ իսկ կը պատասխանէ: Սմբատ կը լռէ, եւ իր պարզ սրտին մէջ, ահազանգի մը նոր ղօդանջը կը լսէ, եւ յանկարծ կ'անդրադառնայ որ մտածում մը ունի. «պէտք է ընեմ» բայց չի գիտեր ինչո՞ւ համար: Բայց չուտով, նորէն, կը սրբէ մտքէն այդ մտածումը:

***

Աւազ չաբաթ է: Թակարդը կը համբերէ, իր փայլուն փշաթելերով եւ թանցրացած արիւնով, պատրաստ է սեղմելու, մինչ կեանքը՝ մակերեսին վրայ, անվերադով կը սահի:

Ճելալ Ճէմին, երիտասարդ սպան որ Աքնիւին սիրահարած է, երկու չաբաթ է որ չերեւար, եւ Աքնիւ սրտի փոքրիկ սեղմում մը կը զդայ ,որովհետեւ վարժըւած էր անոր թախանձոտ եւ լուռ ներկայութեան, թաւշային աչքերուն բոցավառ նայուածքին որ կը հետեւէր իրեն յարդանքով, բայց հաստատ կամքով: Բայց իր մասին չի կրնար դուրսը ոչ մէկուն հարցնել, իսկ Վերոն, քոյրը՝ այնքան չատ զբաղած է Պոլսոյ ճամբորդութեան պատրաստութիւններով որ չի կըրնար զբաղիլ իրմով: Թէեւ Աքնիւ չատ չի զդար երիտասարդին բացակայութիւնը, բայց պզտիկ խայթոց մը կը մտնէ իր անապարծութեան մէջ: Սպան չատ լաւ թեկնածու մըն է որեւէ աղջկան համար, մանաւանդ՝ Հայու մը:

Այսպէս կը խորհի Աքնիւ, ինքն իր մէջ ցած ձայնով երգելով, մինչ տարիքոտ Սրբուհիին հետ բակլավայի խմոր կը բանայ: Ինք լաւ կը յաջողի ասոր մէջ, իր քոյրը համբերութիւն չունի: Բայց ոչ մէկը պէօրէկին մէջուկը անոր չափ կը յաջողի չափել:

Այս փոքր քաղաքին մէջ, մէկ տունէ միւս կը փոխանցի մօտալուտ Զատկուան. տարուան ամէնէն կարեւոր տօնին ուրախութիւնը: Ամէն սեղանի վրայ կը սկսին չարուիլ խաչած հաւկիթները, խոտերով ներկուած եւ յետոյ ձեռքով համբերութեամբ նախշուած, պզտիկներէն գաղտնի: Տուփերուն մէջ արդէն պատրաստ է "չաքար-լոքման", նուշի ու կարագի փաթաթը համով այս փխրուն անուշը:

Տունէ տուն կ'երթան աղջիկները, մաքուր գոգնոցով, առնելու կամ տանելու համար քիչ մը չաքար կամ ալիւր, աղ, Իմիրի չամիչ կամ նուշի ջուր: Տունէ տուն կը վազեն տղաքը, խումբով, խանդավառ, ստանալու համար աւելցուքներ, խմորի կտորներ, չյաջողած պիսքոթներ:

Մեծերը պէտք է պահէին Զատկուան պահքը, բայց միայն կիները խիստ կերպով կը գործադրեն :Բանի մը արտակարգ մտայնութիւններ, ինչպէս բժիչկ Գրիգորինը, ցուցամոլութեան համար, ճիչդ Աւագ Ուրբաթ օրը միս կամ զոյգ մը խորոված թռչուն կ'ապսպրեն: Փոքր մեղքեր են զորս Աստուած դրեթէ անտես կ'առնէ, բայց Գրիգոր բծախնդրութեամբ կը պատրաստուի աւտր, առաւել հաստատելու համար իր եւրոպականութեան եւ Պերլին առած այլեւս ոչ թարմ վկայականին համբաւը:

Ծերուկ Համբարձումին ընդարձակ տան եռեւի մասը (այժմ երկուքի բաժնուած է, Սմբատի ընտանիքին եւ այրի Նուարդին համար որ իր երկու աղջիկներով՝ Աքնիւի եւ Վերոնի հետ կը բնակի, բայց պարտէզը երկու ընտանիքին ալ հաւասարապէս կը պատկանի, եւ երկու խոհանոցները բաժնող դուռը միչտ բաց կը մնայ) կը տարածուի դէպի բանջարանոց - պտղաստան - պարտէզը, ուր գիչերային փափուքները եւ խաբուսիկ հանդարտութիւնը կը կանխեն տօնական օրը:

Բանջարանոցը անտուոր կերպով մեկուսացած է բաց հողամասի մը խորքին վրայ գտնուող պարիսպին առջեւ: Բոլոր սենեակներէն կը տեսնուի յատակ կերպով: Շատ աւելի հին, քան տունը, այս հզօր պատը կը չրջապատէ եւ խստիւ կը պաչտպանէ անոր չուրջը գտնուող տարածութիւնը: Շարք մը պտղատու ծառերու մէջէն, խնձորենի, դեղձենի, պատին պառկած տանձենի, հսկայ չինարները եւ երեսուն տարի առաջ Անգլիայէն ներածած մագլցող վարդենիներ, կը հանդուցեին դեղեցիկ "փրոմընատին" մէջ որ կը տանի դէպի կլոր պաչտգամը բուսական բարձր ճարտարապետութեան Ներքէս պարտիզպանին գլուխ-գործոցը: Արեւի ոչ մէկ ճառագայթ կ'անցնի բուրումնաւէտ կամարէն ,ուրկէ կը կախուին մութ կարմրագոյն խոչոր վարդերը, որ տարին անգամ մը կը ծաղկին, ճիչդ Ապրիլ ամսու վերջերը:

Հոն, պարտէզը չրջապատող պատը քանի մը մեթր ծածկուած կը մնայ պատրզամին ծառերէն: Եւ հոն՝ վերէն վար կախուող բուսականութենէն ծածկուած է փոքրիկ դուռ մը որ կը բացուի Սուրբ Առաքեալներու եկեղեցին տանող նեղ փողոցին վրայ:

Գարնան իրիկնայի, թեթեւ եւ հանդըստաւէտ մեղմաղճոտութեան մէջ, մինչ տղաքը կը վազվզեն ծիծեռնակներու պէս եւ ճիչերը իրարու կը խառնուին վերէն եւ վարէն, Աքնիւ՝ Ֆրանսական վէպ մը ձեռքին՝ կը նստի պատչգամին խորը գտնուող փայտէ նստարանին վրայ: Վէպը քիչ մը յանդուգն պատմութիւն մըն է որ աղջիկները իրարու կ'անցընեն: Անմեղ տարփանքով կը կարդան եւ անձկութեամբ կը հետեւին փարիզեան սիրոյ անողոք պատմութեան:

(Շար. 21)

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊԱՆԿԻ

Տիկին Ատէլ Կարապետեանի յիշատակին Պ. Անտրէ Եսիքարտաչեան 150 եւրօ կը նուիրէ "Յառաջ"ին։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹԵԱՄԲ ՍՏԱՑԱՆՔ

ՊԱՆԵԼՕ.- Տիկին Սաթենիկ Փիրէնկիւլեան 150 եւրօ։

LE
Centre Culturel SAINT MESROB
présente
dans le cadre de ses soirées culturelles et littéraires

ZABEL ESSAYAN

(1878 - 1943)
LE RETOUR ET LA FIN
Une femme dans la tourmente stalinienne.

La conférence sera donnée en français par :
LEON KETCHEYAN
Présentation de Karen SIMONIAN

Le jeudi 19 janvier à 20h30

au 10 bis rue Thouin Paris 5ème
Métro : Monge, Cardinal Lemoine

— Entrée libre —
Cocktail

L'UNION CULTURELLE FRANCAISE DES ARMENIENS DE FRANCE
vous invite
à une

CONFERENCE-DEBAT
EXCEPTIONNELLE
avec
Mme SYLVIE GOULARD
Chercheur associé au CERI,
Enseignante à Sciences-Po Paris

Le jeudi 19 janvier à 20h30

Sur le thème :
OU VA L'EUROPE ?
QUELLES FRONTIERES ?
QUELLE POLITIQUE ?

Mme Goulard dédicacera son dernier ouvrage :
«Le Grand Turc et la République de Venise»,
Ed. Fayard

U C F A F
6 Cité du Wauxhall
75010 Paris
Métro : République
P.A.F.: 6 euros
Adhérents: 4 euros

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH»
83 rue d'Hauteville 75010 Paris
Siret : 571 027 317 000 15
Commission Paritaire : N° 0609 K 84976

Gravez votre nom sur la terre d'Arménie

Legs et donations au Fonds Arménien de France

Léguer c'est choisir.
Le donateur exprime sa volonté, en son âme et conscience, libre de toute contrainte. C'est un acte d'autant plus libre qu'on peut changer d'avis par la suite. Le loi ne retient que le dernier des actes qu'on a passés chez le notaire ou consignés soi-même.

Léguer est un acte de confiance
par lequel on charge une association d'affecter à un but précis le fruit du travail de toute une vie. Il est donc indispensable de vérifier l'habilitation du bénéficiaire à recevoir des legs sans aucun droit de succession ainsi que sa capacité à réaliser son projet. Dans le cas inverse, l'ensemble des fonds recueillis est automatiquement versé au Trésor Public. Les conseils d'un notaire seront donc utiles.

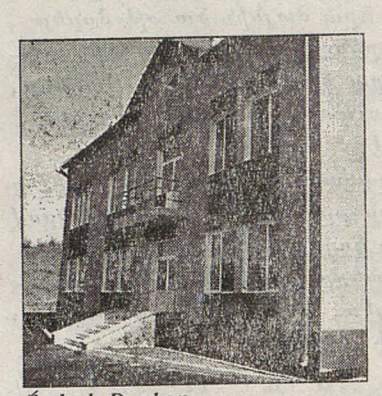
Que puis-je faire en Arménie ?
En léguant vos biens au Fonds Arménien de France, reconnu de Bienfaisance, votre réalisation profitera à plusieurs dizaines, voire ce taines d'enfants et de personnes, et portera votre nom, celui de votre famille ou de l'un de vos proches :

Constructions d'écoles, d'immeubles d'habitations, de réseaux d'adduction d'eau et d'électricité, rénovations de musées, création de Fonds nominatif d'aide aux orphelins, soutien à la recherche scientifique, à l'éducation...

CHACUN A DANS SON CŒUR UN RÊVE À RÉALISER

Fonds Arménien de France
5 avenue Reille
BP 12 , 75660 Paris Cedex 14
Tél : 01 48 83 51 06.
E-mail : info@fondsarmenien.net

Quelques réalisations

École de Drmbon.
Legs Zarouhi Djivelekian.

École Antranik Nourian de Gumri.
Legs Antranik Nourian.

École Zareh Vorpouni de Dzaghgaber.
Legs Daniel et Krikor Chabinian.

ԹԵՐԱՐ ՊԵՏԱՆԵԱՆ

Արձանագործ Թերար Պետանեանի գործերը կը ցուցադրուին մինչեւ Յունուար 28, **Médiathèque,** 6 Place du Château Sainte-Barbe — 92260 Fontenay - aux - Roses (fermée le vendredi).

Renseignements au : 01. 41. 13. 52. 01.

CROIX BLEUE DES ARMENIENS DE FRANCE

ՏԷՍԻՆԻ ԵՐԵԿՈՅԹԸ

Գիտե՞նք, որ բոլորդ կը սպասէիք կապոյտ Ծաչի "Պէօրէկ"ի ճաշին... Ուրեմըն, ահա կրկին, մեր բազմատեսակ "պէօրէկ"ները համտեսելու համար, կը բամեցէ՛ք Տէսինի Հայ Մշակոյթի Տունը, Շաբաթ Յունուար 21ի իրիկուան ժամը 20:30էն, նուագով, երգով, պարով՝ ուրախ երեկոյթ մը, որու գինը միա՛յն 15 եւրօ է։

Ձմոռնա՛ք ձեր տեղերը ապահովելու, հեռաձայնելով Իօզին՝ 04-78-49-19-44։

La Section **«SEVAN»** de Vienne
présente

LE SPECTACLE DE NOEL
DE SON ECOLE HEBDOMADAIRE
Le Dimanche 22 janvier
à 15h30 précises
au Théâtre Municipal de Vienne
Au programme
Chants, Danses, Poésies, Sketches,
Théâtre sous la direction
de **Nareg DOURIAN** en collaboration
avec la Maison de la Culture
Arménienne de Vienne

Comme chaque année, le Père Noël sera au rendez-vous pour distribuer cadeaux et friandises aux enfants.
Venez nombreux les encourager.

Հ.Մ.Ը.Մ. - ՖՐԱՆՍ

ՃԱՇ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Մասնակցութեամբ՝
ԱՏԻՍ ՀԱՐՄԱՆՏԵԱՆԻ
եւ իր նուագախումբին
Շաբաթ, Յունուար 21ին
Հասցէ՝
Le Méridien «ETOILE»
Salon «RENOIR»
81, Boulevard Gouvion Saint Cyr — 75017 PARIS
Տեղերը ապահովելու համար հեռաձայնել՝
01 · 44 · 05 · 17 · 77 *կամ* 01 · 43 · 78 · 57 · 67 *թիւերուն։*
Կայքի հասցէ՝
http://www.homenetmen-france.com
e-mail: comite@homenetmen-france.com

SPÉCIAL HIVER
ARMÉNIE
*La semaine à 590€**
avec
Saberatours SevanVoyages
■ Vols Directs
PARIS › EREVAN › PARIS
■ Séjours, 7nuits d'Hôtels
1ère catégorie
■ Petit Déjeuner
Buffet
■ Transferts
AÉROPORT › HÔTEL › AÉROPORT

■ 11, rue des Pyramides
75001 Paris
tél 01 42 96 10 10
fax 01 42 96 18 77
armenie@saberatours.fr
■ 48, cours de la Liberté
69003 Lyon
tél 04 78 60 13 66
fax 04 78 60 92 26
sevan@selectour.com
■ 67, La Canebière
13001 Marseille
tél 04 95 09 30 60
fax 04 95 09 30 61
marseille@wasteels.fr
■ 32-38, rue Hanrabedoutian
Erevan
tél 374 10 52 55 55
fax 374 10 56 40 30
incoming@saberatours.am

EN COLLABORATION AVEC LA NOUVELLE COMPAGNIE AÉRIENNE
Armavia
Արմավիա

*A partir de Départ Paris hors taxes d'aéroport. Offre valable du 1/11/05 au 31/03/06.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ 17
MARDI
17 JANVIER
2006

LE NUMERO: 1,20 €

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ (1884 - 1957)

HARATCH

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE FONDE EN 1925

DIRECTRICE : ARPIK MISSAKIAN

83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
TEL. : 01 47 70 86 60 — FAX : 01 48 00 06 70
COURRIEL (E-MAIL) : jharatch@aol.com

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 250 եւրօ — Վեցամսեայ : 135 եւրօ
Արտասահման : Տար. 300 եւրօ (Ամէնօրեայ առաքում)
270 եւրօ (Շաբաթական առաքում) — Հատը : 1,20 եւրօ
C.C.P. PARIS 15069-82 E

81ՐԴ ՏԱՐԻ 3 ԹԻՒ 21·369 — Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN — 81e ANNEE — N° 21·369

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Ջիլիի նախագահուհի ընտրուեցաւ, ինչպէս կը սպասուէր, ընկերվարական Միշէլ Պաչըլէ, ձայներու 53,22%ով ընդդէմ մեծահարուստ, աջի թեկնածու՝ Սեպաստիան Փինեռայի, որ ստացաւ ձայներու 46,77%ը եւ չընորհաւորեց Լատին Ամերիկայի առաջին կին նախագահուհին: Մ. Պաչըլէի ընտրապայքարի յանձնախումբին ղեկավարը "պատմական" որակեց այս յաղթանակը եւ Ճունուար 15ի դիւերը, ժողովուրդը փողոց իջած իր ուրախութիւնը կ'արտայայտէր: 54 տարեկան, Միշէլ Պաչըլէի հայրը զինուորական մըն էր որ չարչարանքի տակ մեռած է փինոչէի վարչակարգին օրով: Ինք ալ մօրը հետ ձերբակալուած, բանտարկուած եւ աքսորուած է (Աւստրալիա, Արեւելեան Գերմանիա): 2002ին, Պաչտպանութեան նախարար եղած է: Իրեն կը մնայ ձեռնարկել բազմաթիւ բարենորոգումներու:

ՔՈՒԻՆԹԻ իշխանապետը՝ Շէյխ Ճապէր իր մահկանացուն կնքած է Ճունուար 15ին, 78 տարեկանին: 28 տարի է իշխանութեան գլուխ էր: Իրեն կը յաջորդէ Շէյխ Սաատ ալ-Ապտալլահ ալ-Սապահ, 75 տարեկան, որ ինք ալ հիւանդ է եւ յաջորդութեան հարցը դիւրին չի կրնար կարգադրուիլ:

Ժ. ՇԻՐԱՔ ամանորեան իր մաղթանքները վերջացուց Թիւլի մէջ (Փոռէզ) Ճունուար 14ին եւ իր ելոյթին մէջ չեզոտեց թէ պէտք չէ յոռետես ըլլալ, հարկ է հաւատալ եւ պայքարիլ: Պէտք է հանդարտութեամբ ու վստահութեամբ դիմաւորել 2007ը:

ՓԱՓԻՍՏԱՆՑԻՆԵՐԸ փողոց իջած էին Ճունուար 14ին, բողոքելու համար ամերիկեան ռմբակոծութիւններուն դէմ, որոնց հետեւանքով 18 բնակիչներ մեռած էին (8 կին եւ 5 երախայ), մինչ Ամերիկացիք նախորդ օրը պարծանքով յայտարարած էին թէ ռմբակոծութենէն մեռած է ալ-Քաիտայի թիւ 2ը՝ Այման ալ-Զաւահիրի: Ինչպէս կը պատահի նման պարագաներու, ծերակուտական Ճոն Մըք Գէյն ներողութիւն խնդրած է յանուն Միացեալ-Նահանգներուն, Փաքիստանի կառավարութենէն:

ԺՒԳ ՖԻԶԱՆ, Ֆրանսայի ամէնէն ծանօթ եւ գնահատուած ծաղրանկարիչը մեռաւ Ճունուար 14ին, 87 տարեկանին, Սիւէնի Ֆոչ հիւանդանոցը: Արդէն, շաբաթներէ ի վեր մթնոլորտ մը պատրաստուած էր, որմէ վախճանը կը դուշակէր: Տասնեակ տարիներով աշխատակցած է Ֆիկառոյի, քաղաքական դիպուկ ծաղրանկարներով, որոնց ամէնէն յիշատակելին կը նկատուի Մառիան մը, որ կու լայ արմատախիլ կաղնիի մը կողքին, որ Կօլի մահուան վաղորդայնին: Վերջին շրջանին, երբ այլեւս դադրեցուցած էր իր աշխատակցութիւնը, իր հին ծաղրանկարները լոյս կը տեսնէին Ֆիկառոյի մէջ, մինչ իր պաշտօնակիցներն ալ զինք կը մեծարէին:

...

Ա. ՇԱՐՈՆԻ վիճակը միշտ նոյն ձեւով կը հաղորդուի՝ "ծանր, բայց կայուն": Ճունուար 15ին, բժիշկները նոր գործողութեան մը ձեռնարկած էին (թրաքէոթոմի) որ պէտք է թոյլ տայ որ հանգիստ կարենայ շնչել առանց ժամնդակ գործիքի:

...

ԳԼԵՄԱՆՅՕ օդանաւակիր մարտանաւը արտօնութիւն ստացաւ Սուէզի ջրանցքը անցնելու եւ ճամբան բռնած էր Հնդկաստանի ուր պէտք է մաքրուէր ամիանթէ, բայց Ճունուար 16ին կը հաղորդուէր որ Հնդկաստանի Մերհրդարանը իր որոշումը պիտի տայ Փետր. 13ին եւ մինչ այդ Գլեմանսօ չի կրնար հնդկական ջուրերը մտնել:

ԱՖԽԱԶԻԱ

ՀԱԿԱՀԱՅ ՏՐԱՄԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Աբխազիոյ մէջ հակահայ տրամադրութիւններու նիւթով հանդիպում մը տեղի ունեցած է Ճունուար 12ին հայ համայնքին ներկայացուցիչներուն եւ երկրին նախագահին ու իշխանութեան ներկայացուցիչներուն միջեւ: Հայկական համայնքին խորհուրդի նախագահը Մարիէթթա Թոփչեան ըսած է թէ կացութիւնը ողբերգականացնելու նպատակ չունին, բայց կ'ուզեն այդ մասին իշխանութիւններու կեցուածքին տեղեկանալ:

"Ազգ"ը լուրը տալով (Ճունուար 14) կ'աւելցնէր թէ Աբխազիոյ առաջնորդը յայտարարած է իր հայ խօսակիցներուն թէ համայնքներու միջեւ լաւ յարաբերութիւնները առանձին նշանակութիւն ունին իրենց համար եւ իրենք հանրութեան մէջ տարանջատում չեն թոյլատրեր: Ան ընդունած է այսուհանդերձ թէ պատշաճ ուշադրութեան առարկայ եղած չեն հայութեան խնդիրները, սակայն կառավարութիւնը եւ Մերհրդարանը կը ջանան զանոնք յաղթահարել:

ՀԱՑԱՍՏԱՆ

74 ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԵՐԿԻՐ

2005ի վերջին երկու ամսուան մէջ պաշտօնապէս արձանագրուած երեք նորերով Հայաստան այսօր ունի 74 կուսակցութիւն: Նորերն են Ալպէր Բազէեանի նախագահութեամբ "Ազգային վերածնունդ"ը, Ղարաբաղի Պաշտպանութեան նախկին նախարար Ս. Բաբայեանի "Դաւինք"ը եւ Կարինէ Թումանեանի "Մայր հայրենիք"ը: Այս վերջինին անդամները շուրջ 60%ով կիներ են:

ԱՐՏՕՆՈՒԹԻՒՆ ստացաւ Սուէզի ջրանցքը անցնելու եւ ճամբան բռնած էր Հնդկաստանի ուր պէտք է մաքրուէր ամիանթէ, բայց Ճունուար 16ին կը հաղորդուէր որ Հնդկաստանի Մերհրդարանը իր որոշումը պիտի տայ Փետր. 13ին եւ մինչ այդ Գլեմանսօ չի կրնար հնդկական ջուրերը մտնել:

ԱՄՆ

ՀԱՏՈՒԱԾՈՒՄԻ ԴԱՏ ԵՐԿՈՒ ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԴՐԱՄԱՏԱՆ ԴԷՄ

Ինչպէս յայտարարուած էր իրաւաբան Վարդգէս Եղիայեանի ու երկու գործակիցներուն Փարիզ եռօրեայ կայքին, Ճունուար 14ին իրենց զրասենեակին կողմէ պաշտօնապէս դատ բացուածէ Լոս Անճըլըսի մէկ տաեռանին մէջ գերմանական երկու դրամատան դէմ. այս վերջիններէ –Տոյչէ Պանք եւ Տրէզտներ Պանք– եւս, ինչպէս նախապէս ամերիկեան Նիւ Եորք Լայֆը եւ Ֆրանսական ԱՔՍԱ-ն, կ'ամբաստանուին Օսմանեան կայսրութեան քաղաքացի Հայերու 1915էն առաջ ծախուած կեանքի ապահովագրութեան մուրհակները յետադայ տարիներուն ու մինչեւ այսօր վճարած չըլլալով անոնց շահառուներուն: Ամբաստանող կողմը կը պնդէ թէ երկու հաստատութիւնները իւրացուցած կամ թրքական կողմին յանձնած են այդ գումարներէն միլիոնաւոր տոլարներ:

Դատը բացուած է յանուն ԱՄՆ ապրող եօթը հոգիի որոնք տուժող կողմը կը ներկայացնեն: Ինչպէս ըսած է պաշտպան փաստաբաններէն Պ. Քապաթէք, դատը կարեւոր հանդրուան մը կը ներկայացնէ Ցեղասպանութեան ճանաչումի հոլովոյթին մէջ: Ան բացատրած է նաեւ թէ երկու դրամատուները հայապատկան գումարները յանձնած են օսմանեան իշխանութիւններուն, երկիրը իրենց զինակիցը եղած ըլլալով առաջին աշխարհամարտին:

Դատին բացուած օրը տեղացի Հայեր, մեծ մասով երիտասարդներ, ցոյց մը ըրած են գերմանական երկու դրամատուներուն դէմ, որպէս զօրակցութիւն անոնց դէմ ձեռնարկուած գործողութեան: Ֆրանսական հեռատեսիլին Բ. կայանը նոյն օրը կէս գիշերուան լուրերուն արձագանգեց այդ ցոյցին:

Հայ փաստաբաններու երրեակին դրասենեակին նախաձեռնած այս դատը երրորդն է չարքին: Նախապէս նոյն ամբաստանութեան Թիրախ ապահովագրական ընկերութիւններէն Նիւ Եորք Լայֆը 2000ին 20 միլիոն տոլար, ԱՔՍԱ-ն անցեալ Հոկտեմբերին 17 միլիոն տոլար վճարած էին տուժող կողմին:

***

Թուրք մամուլը բնականաբար արձագանգած է լուրին, հետաքրքրական նշեւամներով: "Թիւրքիյէ" օրաթերթին մէջ հատուցումի հայկական դատերուն յաջորդ հանդրուանը նախատեսուած էր հեռեւեալ ձեւով.– "Հայերը պիտի պնդեն թէ 1915ի աքսորը կազմակերպած է Գերմանիան, այդ երկրին սպայակոյտը ներշնչում բանեցուցած ըլլալով էնվէր փաշային վրայ: Եւ որովհետեւ ատիկա է ընդմարտութիւնը, Գերմանիա ամօթով պիտի մնայ:

Ահա՛ այս է հետեւանքը գերմանական Խորհրդարանին անցեալ տարուան որոշումին, որով 1915ի աքսորը ցեղասպանութիւն համարուած ու յանցանքը Թուրբերուն վերագրելու փորձ եղած էր":

"Հիւրրիյէթ"ի խմբագիր Օ. Էքշի ալ կը գրէր. «Հայկական ցեղասպանութեան փաստաբանները բայլ մը եւս առին իրենց նպատակներուն ուղղութեամբ: Այդ նպատակները գաղտնիք չեն. "ցեղասպանութեան թուական" տրուած 1915ի համրիւրամեակին ամբողջ աշխարհին դատապարտել պիտի տան Թուրբիան: Ու ամբողջ աշխարհի պախարակած Թուրբիայէն իրենց իրաւունքները պիտի պահանջեն:

Իրենց իրաւունքնե՞րը. նախ անհատապէս ստացուածքերու հատուցում. յետոյ "օսմանեան երեք վիլայէթին Հայաստանի յանձնումը"... երեք վիլայէթ որոնք կը կարծեն թէ իրենց կը պատկանին: Այդ երեք վիլայէթին սահմաններուն մէջ են երկայիս Կարսը, Արտահանը, Արդուինն ու Էրզրումի Օլթու, Օլուր եւ Շէնիֆայա գաւառակները եւ Վրաստանի Պաթումը":

Լրագրողը կը գրէ տակաւին թէ "հայկական զրպարտիչ միաւորները" չատ լաւ աշխատանք կը տանին, մինչ Թուրքիոյ Արտաքին գործերու նախարարն ու նախարարութիւնը "հարկաւոր ջանքը չի նախայելու" հաւաստումներ կ'ընեն միայն:

ՏԵՐՈՒՆԻ

ԳԷՈՐԳ ՊԱԳԼՐՃԵԱՆ

Ճունուար 13էն 14 լուսնալիք գիշերը, ութ տը Թրեվիզի իր բնակարանին մէջ, իր մահկանացուն կնքած է գաղութիս երբեմնի ծանօթ դէմքերէն Գէորգ Պագլրճեան:

Ան տարիներէ ի վեր մոռցուած էր, քաշուած կ'ապրէր իր բնակարանը, եւ կրօնքնուցած էր անցեալի իր կենսունակութիւնը, ջերմեռանդ խառնուածքը, ամէն վայրկեան ամէն տեղ հասնելու իր կորովը:

Կը մեռնի 100 տարեկանին: Փառաւոր տարիք մը, եթէ դժբախտաբար, արդէն իսկ կեանքին հետ կապը խզած չըլլար:

Բնիկ այնթապցի, մանուկ էր ցեղասպանութեան օրերուն, երբ եղբայրներուն հետ կը բռնէր աքսորի ճամբան ու ընտանեօք կը հասնէին Հալէպ, ուր կը յաճախէր Հայկազեան վարժարանը: Իր պատանեկան յիշողութեան մէջ դրոշմըւած կը մնար Այնթապի ինքնապաշտպանութիւնը, բոլոր ղրուագները: Եւ այնքան խորապէս կապուած էր Այնթապի, որ 1970ին, Երեւանի մերձաւոր աւանի՝ Մաշտոցի շրջանի Թագաւիւղը վերանուանուած է Նոր Այնթապ եւ խումբ մը հայրենակիցներու հետ, տարիներու երկայնքին զարգացուցած էին վայրը, զարկ տըւած շինութիւններու, ժանեակի գործատուն մը օժտած արդիական մեքենաներով:

Ֆրանսայի մէջ ալ մեծ եղած է իր լուռ բարերարութիւններու բաժինը: Օգնած է միութիւններու, դպրոցներու, դեղարուեստական ձեռնարկներու: Գորգավաճառի իր խանութը կը գտնուէր (եւ կը գտնուի) երբեմնի Ազգային Տան դիմացը եւ չենք մոռնար որ իր՛նչ աշխուժութեամբ օգնեց մեզի 1972 Հոկտեմբերին, երբ 24 ժամուան մէջ վտարուեցանք "Ճառաջ"ի խմբագրատունէն, չէնքը վտանգըւած նկատուելով փրկիչ թիւր մը փոլիսի ճարտարապետին կողմէ: Օգնած է նաեւ հեղինակներու, օժանդակած է գիրքերու հրատարակութիւններու: Եթէ մտաւորական չէր բառին լրիւ իմաստով, մեծ ընթերցասէր մըն էր եւ պատահած է նոյնիսկ որ դիպուկ յօդուածներով աշխատակցի "Ճառաջ"ի:

1986 Փետր. 2ին, Հայ Նախկին Ռազմիկներու Միութիւնը եւ Հայ Դիմադրականներու Միութիւնը մեծարանքի հանդիսութիւն մը կազմակերպած էին իրեն ի պատիւ եւ բազմաթիւ ատեներ արտայայտուած այդ առթիւ: Մէկ կարճ նախադասութիւնը կ'ամփոփէ իր բուն նկարագիրը՝ կը սիրէր տալ: Այդ օրը, ինք ալ խօսք առնելով կը յիշէր որ ինչպէս բոլոր այնթապցիները ինք ալ Թրքահօս էր երբ Ֆրանսա եկած էր ու հայերէնը սորված էր չնորհիւ "Ճառաջ"ին ու իր մասին խօսելով, անկեղծ համեստութեամբ կ'ըսէր՝ "Ես միայն գորդ նորոգող մըն եմ"...:

Ճուղարկաւորութեան մանրամասնութիւնները տե՛ս. Դ. էջ:

Մեր ցաւակցութիւնները իր զաւկին՝ Րաֆֆիին:

ԵՐԵԻԱՆԵԱՆ ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ

ԹԻՒ-42

Երեւան, Յունուար 2006

ՆՈՐ ՏԱՐՈՒԱՆ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻԻՆ

Ողբերգութիւնը ամէնօրեայ է. նոր տարուան սեղանի մը չուրջ լսած ըլլալուս համար ափսոս կոչեցի:

Նոր տարուան ընտանեկան հաւաքոյթներուն, չնորհաւորանքի աւանդական այցելութիւններու առիթով, խօսակցութիւններու նիւթը ընդհանրապէս անցած-գացած անձերու եւ դէպքերու մասին կը դառնայ, ընտանիքի անդամներուն եւ անմիջական ծանօթներու միջեւ:

Երեւան հաստատուած ջաւախքցի ծանօթ ընտանիքի մը հիւրն էի: Ծանուցերը նոր վերադարձած էր իր ծննդավայրէն ուր տակաւին կ'ապրին իր ծնողները: Գացած էր իր զաւակներուն հետ Ս. Ծնունդը անցընելու, պապիկն ու տատիկը ուրախացնելու, նիւթական օգնութիւն տանելու, բազմաթիւ երեւանաբնակ ջաւախքցիներու նման, որոնց ծնողները կը յամառին մնալ իրենց ծննդավայրին մէջ, հակառակ ծայր աստիճան խշուառութեան, քրիստոնեայ վրացիներու տուած նեղութիւններուն, բեւեռային կլիմային եւ ամիսներ տեւող կղզիացումին:

Աղքատ, չատ աղքատ է Ջաւախքը, բայց ունի նկարագրի տէր, հողին եւ ընտանեկան սրբութիւններուն կապուած հայութիւն մը որուն ոչ այնքան հեռաւոր արմատները կուգան Բարձր Հայքի նահանգէն եւ շրջակայ հայահոծ քաղաքներէն եւ գիւղերէն, յատկապէս Էրզրումի, Երզնկայի, Տրապիզոնի, Բաբերդի, Ալաշկերտի, Դերճանի, երբ 1830ին ռուս նահանջող բանակներու հետեւեցան 7·300 հայ ընտանիքներ, 60էն աւելի նոր գիւղեր եւ 50 նոր եկեղեցիներ հիմնելով, հայ բազրատունիներու Գուգարք նահանգին մէջ, որ անցած էր Վրաստանի սահմաններուն մէջ, ռուսական տիրապետութեան շրջանին եւ մեծ դժուարութիւններով եւ հալածանքներով կը շարունակէ հայ մնալ, հակառակ Վրաստանի տարած հայաթափումի քաղաքականութեան...:

Հիւրընկալ տանուտէրը, բազմաթիւ "կենաց"ներու կարգին յիշեց նաեւ իրենց գիւղին ընտանիք մը եւ պատմեց անոնց ողբերգութիւնը:

Երեք անչափահաս զաւակի տէր հայրը, անօթութեան սեմին հասած ընտանիքը ստոյգ մահէն փրկելու համար կը մեկնի Ռուսաստան. պատահական գործերով կը յաջողի համեստ օգնութիւններ հասցընել: Առեն մը վերջ կը տիրէ լուութիւն, կինը կը ստիպուի պարտքերու տակ մըտնել եւ հոսակ տունը ծախել: Լուութիւնը կը շարունակուի... Տունէն յետոյ, 200 տոլարի, Ազէրիի մը կը վաճառէ իր կրտսեր զաւակը... Ցանկարծ կը յայտնըւի հայրը, բաւական հարստացած պայմաններով եւ կը յաջողի 2000 տոլար գումար նուիրելով տուն բերել իր զաւակը...

Այս եւ աւելի դժուան վերջարանով դէպքերը սկսած են բազմանալ Ջաւախքի եւ Շիրակի աղքատութեան մատնուած գիւղերուն մէջ, ուր կ'ըսուի որ անտէր մնացած կարգ մը մայրեր, իրենց անչափահաս մանուկները վաճառած են 10/15 հազար տոլարով... գործարաններու օգտագործումի նպատակներով... Երբ բժշկապետին հարց տուի թէ նման բանի ինչպէ՞ս թոյլ կու տաք - Մոսկուացիները են - ըսաւ - յաճախորդները, որոնք իրենց ցանցերուն միջոցով կ'երթան կ'որսան թշուառութեան եւ անտէրութեան մատնուած մայրը, որ այդ յուսահատ արարքով կը փորձէ ընտանիքի միւս անդամները փրկել...

- Իշխանութիւնները ի՞նչպէս աւտարբեր կրնան մնալ...:

- Ո՞ր իշխանութիւնները...

ՆՈՐ ՏԱՐՈՒԱՆ ԱՌԱՋԻՆ ՍԱՐՍԱՓԵԼԻ ԵՐԱԶՍ

Հաղուագիւտ է որ տարուան ընթացքին երազ տեսնեմ, կամ արթննալուս յիշեմ տեսածս: Կան մարդիկ որ կանոնաւոր յաճախականութեամբ կ'երազեն, չատեր նոյնիսկ բաց աչքերով... վերջինները ընդհանրապէս ամէնէն բախտաւորներն են, կ'երազեն ունենալ այն ամէն ինչը որմէ զրկուած են, բայց չորս կողմերնին առաւօրէն կը վիտայ... մարդավարի ընակարան, համեստ կառք մը, բաւարար անուշդ եւ դրամական միջոց ընտանիք մը պահելու վայելուչ կերպով... "Sognare non nuoce" կ'ըսէ իտալական առածը - Երազելը վնաս չի հասցներ - կ'ըսայ - միայն սին պատրանքներ ստեղծել:

Իմ երազս տարտափելի բան մըն էր...

Ջեմ գիտեր ինչ՞ հրաշքով, դարձած էի մեր հայրենի կառավարութեան կարեւոր նախարարութեան մը բաժնի վարչութեան պետ: Ինծի նման միւս բոլոր բաժիններու վարչութեան պետերը հաւաքուած էինք մեր ակնյայտուր նախարարին կլոր սեղանին չուրջ, նոր տարուան եւ Ս. Ծնունդի մաղթանքներ կատարելու, չիակացնելով չամփանիայով լեցուած մեր բաժակները երբ յանկարծ մեր "Շէֆը" բիւրեղեայ դաւաթը մարմարէ յատակին փշրելով, փրփրած լորձունքներով դոռաց:

- Ամառուննե՛ր, փող աշխատէք - միայն փողն է ինձ հետաքրքրում... ապա թէ ոչ մէկիդ չեմ թողնի. փո՛ղ աշխատէք իմանո՞ւմ էք, հիւրանոց պիտի սարքեմ, ամենամեծը, ամենալիւքսը...: Ցնցուղով արթնցայ. զաւակ մը ջուր խմեցի, նոյն ջուրով երեսս ալ թրջեցի որ չքաւնայ դրօշմուած սարսափելի պատկերը եւ կրկին քուն մտայ:

Կը թուի թէ "օրս էր": Զուշացաւ երկրորդ երազը... Զինակոչուած էի խումբ մը տարեկից ընկերներով, ոտքի վրայ չարուած զօրանոցի բակին մէջ, երբ նախարարին տեղակալը, երկար ցուցակ մը ձեռքին, մօտեցաւ առաջին շարքին, մինչ նախարարը հեռատեսիլի աղդային ալիքէն, նոյն պահուն, հոեւորական, յուզուած չեչտերով կը խօսէր Հայրենիքի պաշտպանութեան կարեւորութեան, երիտասարդ զինակոչուածներու արբազան պարտականութեան եւ հերոսական նկարագրին մասին...:

Տեղակալը ունէր մեր իւրաքանչիւրին ցանկը, մեր ծնողներու տնտեսական կացութիւններու մասին մանրամասն տեղեկութիւններ, սակերու ցուցակ մը՝ ազատ արձակուիլ փափաքողներուն... նոյն քաղաքին մէջ ծառայել ուզողներուն, ծառայել-չծառայել փափաքողներուն եւ զանազան ճակատագրային կարեւորութիւններ՝ նիւթական միջոց չունեցողներուն...

Երբ տարտափահար արթնցայ, ականջիս մէջ տակաւին կը հնչէին նախարարին դրուատիքներն ու հայրենասիրական կոչերը, ուղղուած՝ նոր զինակոչուածներուն...:

Վա՛յ, ի՜նչ լաւ բան որ երազ էր միայն, դէշ երազ մը: Շուրջինները չատ համաձայն չէին. կը պնդէին որ չատ հեռու չէ իրականութենէն...:

"ՀԵՋԱՃԱԿՈՒՆ ՊԱՐՈՆ ԵՄ ՍԻՐՈՒԻ"

Առենէ մը ի վեր Զարենցի ոգեկոչած "Նայիրեան աղջիկներէ հեզաճկուն պարը" զոր ինք "սիրուի էր", իր "Անուշ Հայաստանի" քերթուածին մէջ, բարձրաձայն յայտարարելով... վերածուած է մարզական չարժումներու, յաճախ արարքական պարերու մէջքի կոտրտուքներով, որոնք ոչ մէկ կապ ունին 60ական թուականներուն առաջին անգամ Միջին Արեւելք հասած, Թաթուլ Ալթունեանի ղեկավարած Հայաստանի Երդի-պարի համոյթին հետ, ուր մինչեւ գետին երկարող աղդային տարազներու տակ մեր նայիրեան աղջիկները իսկապէս հեզաճկուն էին. կարծես օդին մէջ քալէին նազանքներով, գրեթէ թռչկոտելով, ազդային ոսոսմնասիրուած տարազներով Մայր Հայաստանի երիտասարդ ներկայացուցչուհի՛ր. որոնք այնքան մեծ խանդավառութիւն ստեղծեցին իրենց բոլոր տեղափոխութիւններուն ընթացքին:

Վերջերս զանազան առիթներով տեսած համոյթներս Օփերայի բեմին վրայ, ինծի թուեցաւ թէ անցեալի համեմատութեամբ չահած են միայն տարազներու որակի տեսակէտով. անցեալի թաղադիր սիրուն գլուխները փոխարինուած են չուկայի վրայ քանի մը ճարպիկներու յօրինած, մաչած կարպետներէ ձեւուած, Սասունի - Շատախի գաւառներու քրտական գլխարկներով, կանանց բծաւոր դեղին տարազներով եւ մանաւանդ անհետակայելի կարճ փէչերով որոնք ո՛չ մէկ ազդային աւանդութեան կը համապատասխանեն... ի՞նչ է բեմադիրներու նպատակը, յայտնի չէ: Արդեօք Շաքիրա-

ԹԱՆԱՏԱ

ՊՈԼՍԱՀԱՅ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԳԵՂԵՑԻԿ ՕՐԱՑՈՅՑԸ

Ա. ԹՈՓՈՑԵԱՆ

Տարեսկիզբ է, օրացոյցերու չրջանը: Շատ մը կազմակերպութիւններ, միութիւններ, եկեղեցական ու աչխարհիկ - իրենց ներկայացուցիչը յիչեցնելու, ամբողջ տարի մը մեզի ընկերանալու յարմարագոյն ձեւը դատած են օրացոյցը: Տարեվերջի ու տարուան ակիզբի օրերուն անոնք կը հանդիպ աչ ու ձախէն, միչտ ընկերացած չնորհաւորական տողերու, բարի մաղթանքներու: Ընդհանրապէս բոլորն ալ պատրաստութեան յատուկ ուչադրութիւն, բծախնդիր ընտրութիւն կը մատնեն: Եկեղեցականները ամէն ամսաթերթի ընկերացուցած կ'ըլլան կրօնական նիւթով նկար մը, բնապէր մը: Նկարներ առնուած կ'ըլլան հայկական մանրանկարներէ, սրբապատկերներէ. իսկ բնապէրները առընչուած կ'ըլլան ամսըւան ընթացքին նչելի տօներուն:

Աչխահական կազմակերպութիւններու, միութիւններու օրացոյցերը աւելի լայն ընտրանք ունէին: Ու պէտք է ըսել որ ամէն մէկը բաւական նպատակայարմար ձեւով կ'օգտագործէ այդ կարելիութիւնը: Օրինակ, դպրոցականները յաճախ չատ տեղին որոչումով դասարաններու խմբանկարներով կը զարդարեն իրենց էջերը: Գոյզգոյն, պճլտուն նեկայութիւն մը կը բացուի ամէն մէկ ամուան հետ. նոյն առեն տարուէ տարի այդ օրացոյցերը ժամանակագրութեան տեսրը կ'ըլլան տրուած հաստատութեան: Աչխոյժ էջերը գունաւոր լուսանկարներէն զատ գրեթէ միչտ կը պարունակեն հաստատութեան մասին թուական ու այլ բնոյթի տուեալներ:

Օրացոյցերու մնացեալ խումբը մեծ մասով ամսաթերթերուն կ'ընկերացնէ հայկական նիւթով նկարներ. նախընտրութեան առաջին տեղը կը գրաւեն պատմական յուչարձանները: Ճիշդ է որ երբ պրպտումի, սովորական ղարձածէն դուրս գալու մեծ չանք չկայ, այլեւս ատոր կարիք չկայ, Մայքըլ Ճէքսընի կամ Մատոննայի ֆլիփներուն մասնակցի՞լ կը ցանկան իրենց մարզական, գինուորական, արաբաթըրքական կոտրտուք պարերով...:

ԴԱԴԻՎԱՆՔԻ "ՀՐԵՇՏԱԿԸ"

Մասնագէտներու համաձայն հայկական ճարտարապետութեան միջնադարեան վանական համալիրներուն մեծագոյնն է:

Կը գտնուի հիւսիս արեւմտեան Արցախի եւ Քարվաճառի սահմանին վրայ. համաձայն կարգ մը քարտէսներու, Արցախի հողամասին մաս կը կազմէ. կան քարտէսներ որ Քարվաճառի մէջ տեղաւորած են զայն. հիմա այլեւս խմաստ չունի այս տարբերակը, քանի վերջնականապէս միացած է Արցախ:

Կոչուած է նաեւ Խութավանք, Յաչէն գաւառի Թարթառ գետի ձախ ափին, եղած է նչանաւոր հոգեւոր եւ մչակութային կեդրոն. ներկայի կառոյցներուն մեծագոյն մասը ԺԲ-ԺԳ դարերէն հասած է, սակայն 5րդ դարէն յիչատակուած է որպէս եպիսկոպոսանիստ աթոռ (Տե՛ս. Հայաստանէն Պատկերներ էջ 214–218):

Ես այս տարի Դադիվանք չգացի, հոնկէ սրբազան մասնիկ մըն է որ եկած, հասած է Երեւան, արուեստագէտ ընկերոջ մը արուեստանոցը..., հրեչտակի մը փառաւոր խորաքանդակը:

Ընկերներով պտոյտի ելած են դէպի Արցախ. եւ Վարդենիսի վրայով տուն դարձի ճամբուն, հանդիպած են Դադիվանք, որու վերականդնումի սկսուած աչխատանքները, Ղարաբաղի ճարտարապետի մը խնամքին յանձնուած, մեծապէս ուրախացուցած է զիրենք: Գետին նետուած հրեշտակի մը նուրբ խորաքանդակը ուչադրութիւնին գրաւած ըլլալով, քարակոփ-գործաւորը բացատրած է որ, պատին մէջ պակսող քար մը ստիպուած եղած են ամբողջացնել, ճարտարապետին հրահանգով, սղոցելով խորաքանդակը եւ օգտագործելով անոր ընտիր քարը...

Աւելի լաւ պիտի ըլլայ եթէ հանգիստ ձգեն յուչարձանները մինչեւ այս բարբարոս սերունդը անհետանայ մեր իրականութենէն...

"ԻՄ ՏՂԱՍ ՀԱՆՁԱՐԵՂ Է"

Քանի մը օրէ ի վեր կը հեռաձայնէր ամէն առաւօտ նոյն ժամուն, իր հանճարեղ տղուն "գլուխ-գործոցը" ցոյց տալու համար եւ ի հարկին... ծախելու:

Հայրը միջին տարիքի, լուրջ, զարգացած անձ կը թուէր. խօսակցութիւնը յարդալիր, բառերը կշռուած, թաւ ձայնով, ներկայացաւ որպէս պատմագէտ, ուսումնասէր, գրող:

Տղան, 16–18 տարեկան, երկչոտ, լռակեաց, երկու ափերուն մէջ ամուր բռնած էր լաթապատ ծրարը որ խնդրանքիս վրայ մեծ զգուչութեամբ, կրօնական երկիւղածութեամբ բացուեցաւ: "Իր գլուխ-գործոցն" էր: Հաստ, դեղին թուղթի վրայ ամպագոյճ ձեռագիրով (իր) ընդօրինակուած Մատթէոսի Աւետարանը, նոյնքան անպաճոյճ քանի մը մանրանկարներ ընդօրինակուած, գունաւոր ծծումն մելաններով եւ արծաթախառն փայտէ կողք մը կոչտ կաչիով պատուած, դասական եւ աւետական խառն ուղղագրութեամբ...

- Ինչպէ՞ս կրնամ օգտակար ըլլալ ձեզի·

- Կ'առաջարկեմ գնէք·

- Շնորհակալ եմ, կարիք չունիմ, բայց քանի մինչեւ մօտս եկած էք դին մը ըսէք, թերեւս բարեկամի մը առաջարկեմ...

- 150·000 տոլար, նուազագոյնը...

- Ափսո՛ս այդքան հարուստ բարեկամներ չունիմ...

ՔԻՊԷ

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԾՆՈՒՆԴԸ ՆԻՍԻ ՄԷՋ

Փոքր գաղութիս անվիճելի "սիրտը" կրնանք նկատել, իր օծումէն (1928) ցայսօր, մեր Ս. Աստուածածնայ եկեղեցին: Իրապէս, այս մեր նուիրական զմբեթին ներքեւ է, որ ահա՛, երկար տասնամեակներէ ի վեր, ամէն հանդիսաւոր առիթի՝ ցնծալի թէ տխրալի օրներէ մինչեւ ընթացիկ կիրակիները, դէ՛ն պակսի կամ մկրտութեան բերկրալի պահեր, թաղման ցաւառիթ ժամեր, ազդայիններ կը վուրթան այստեղ, առաւելաբար իրենց հարազատ դխմադիծը գտնելու ու հաստատելու ներքին քնական ձայնով: Ընդօծին մըղումով: Զի մեր եկեղեցին հայ մարդուն կը վոխանցէ դարաւոր աւանդ մը, քերթողին երգած "կենսաւէտ հիւթը հին" : Հայու Հոգին:

Պսակազարդ մայր բարբառովը մեր:

Յունուար 6: Ուրբաթ: Տօն Ծննդեան եւ Աստուածայայտնութեան: Մեր հաւատքի աւազ տօներուն առաջինը, քանի կը հանդիպի տարեսկիզբին: Այս անգամ եւս եկեղեցի եւ բակ խռնուած - լեցուած են հաւատացեալներով: Շատուր են միջին տարիքի մարդիկ ու երիտասարդները՝ յուսադրիչ երեւոյթ, ամենասիրած: Պատարագը մատոյց եւ քարոզեց գաղութիս հոգեւոր հովիւը՝ Վաչէ Քհնյ. Հայրապետեան: Սրբազան երգեցողութիւնը ապահովեց Դպրաց դասը՝ կազմուած բացառաբար Սայաթ-Նովա երգչախումբի երգչուհիներէ, թիւով՝ երկվեցեակ մը: Մեր եկեղեցական կամ ա՛յլ սահմանումով կրօնական երգեցողութեամբ վայելը աւելցուցին Սիւզան Արմենակեան, Անոյշ Մարտիրոսեան, Անի Եըլմազեան-Քոնկէ եւ Տիգրիս Քոկէ: Զորան ալ տէր տպաւորիչ ձայներու, անչուշտ՝ մարզուած:

Գաղութիս՝ Նիս եւ շրջակայք, նախկին հոգեւոր առաջնորդը՝ Նարեկ Եպսկ. Շահբաբեան կարդաց Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին Ս. Ծննդեան օրհնութեան գիրը՝ միանգամայն Պատգամ մը՝ յղեալ իր բարեպաշտ հօտին:

Խմբուած հաւատացեալները, անկաշկանդ, հաճոյքով ունկնդրեցին շրջանիս այժմու հոգեւոր հովիւ Վաչէ Քհնյ. Հայրապետեանի հոգեկից քարոզը, արտասանուած յղկուն եւ կոկ հայերէնով, անշահախնդիր եւ նոյն ատեն բաղձալի այս եւ այլ առիթներով: Հանդիսաւոր կամ ո՛չ: Ցիրաւի, մատչելի խօսքերով պատկերացուց օրուան խորհուրդը՝ փըրպատկերացուց օրուան խորհուրդը՝ փըրկչին մէջ տեսնելով մարմնացեալ սէրը՝ նուիրական պատուիրան մը, իսկապէս: Եզրափակիչ խօսքին մէջ ընդգծեց, թէ առանց բարեպաշտ ժողովրդեան եկեղեցին կը մնայ, կը դառնայ լոկ կառոյց մը: Այլ սակայն ասիկա կը դառնայ բարձր բերդը հաւատքի, նուիրական խորան մը չնորհիւ իր ժողովուրդին: Մեր եկեղեցին Հայով կը զգենու հայկական նկարագիր եւ ոգի:

Յաւարտ պատարագի կատարուեցաւ Ջրօրհնէքի աւանդական պաշտօնը՝ եկեղեցական կարգը, Փրկչի մկրտութեան տօնին արարողութիւնը:

Ծննդեան պատարագին եւ անոր յաջորդող Ջրօրհնէքին ներկայ գտնուեցան Էքիւմէնիք միութեան նախագահը՝ Հայր Պլանքի, Մոնաքոյէն Հայր Քեփէլ եւ Անկլիքան եկեղեցւոյ տեղւոյն ներկայացուցիչը՝ Ժողովրդապետ Քհնէք:

***

Եկեղեցւոյ բակին, յուշերու փոքր տըրցակ մը կը բացուի, ակամայ: Քաղցր պահերու հիւսքով շրջանակուած: Ցիրաւ, աս ամէնուն հարսի մը նման ինքզինք ցոյց տուող արեւին, աչքիդ առաջ կը պատկերանայ ասոր նման Ծնունդի օր մը, իր այնքան հոգեցունց վայրկեաններով, իր այնչափ յանկուցիչ արարուածներով:

Մինդր կու գայ տարին՝ 1985:

Այդ օր, այստեղիներուն համար իսկապէս թացառիկ էր ձմեռը Նիսի մէջ: Ձիւնը՝ առատ, իր սպիտակ սաւանը լայն փուած, տիրակալի քմահաճ ծիծաղով, կարծես մարտահրաւէր կը կարդար անցնող-դարձողներուն: Է՜հ, իրապէս մէկէ աւելի էին անմոռանալի երթուղիները, զբօսանգամի, շրջանցումի հրաւիրող ազդանշանները:

Իմնչ փոյթ: Այդ տարին, Ծնունդի օրը, յետ եկեղեցական արարողութեան ճիւիճիչդ 310 ազային էին մէկտեղուած քաղաքիս կեդրոնի Փլացա պանդոկի մեծկակ ճաշասրահը: Դուրտը մնացածներն ալ տեղ գրաւած էին քովընտի սրահի բազմոցներուն վրայ:

Մեր Տիկնանցի եւ օրուան Կրօն. Ընկերակցութեան վարչութեան միատեղ նախաձեռնութեամբ կազմակերպուած ճաշին՝ բեմին վրայ էին քաղաքիս Միւրեայ դպրոցի սան – սանուհիները: Քառասուներէ աւելի փոքրեր: Կը՛երգէին, կ՛արտասանէին, առանձին, խմբովին, մանկական պարեր... տոհմիկ տարազներով: Եւ, վերջապէս, այնքան ակնկալուած Պապան, համաչափ քայլ նետող աւանակի մը կողքին՝ սայլի վրայ բարձուած նուէրներով:

Ուրախ ճիչ: Ծինդ ու ժպիտ: Ծափեր երկար:

Այլ կայ սակայն ամէնէն կարեւորը: Ցատկանշականը: Հոգեպարար երեսը ցերեկոյթին: Բեմ թէ սրահ, ներս թէ դուրս, ամէնուր, ժամեր անընդմէջ ու անվերջ կը լսես հա՛ կը լսես միայն եւ բացառաբար սա այնքան քաղցր, սա այնքան անոյշ հնչող Մայրենին, հարազատ բարբառը Հայկականներու:

Կը մտաբերես, – եկեղեցական պաշտօնէ ետք, աշխարհիկ հանդիսութիւն: Հայկական Ծնունդի օր, յիրաւի:

ԺԻՐԱՑՐ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԾՆՈՒՆԴԸ ՎԻԷՆԻ ԾՈՒԽԻՆ ՄԷՋ

Յունուար 8ին Վիէնի Ծուխը եւս Ծընունդը տօնեց առաջին անգամ ըլլալով համախմբուելով փիփէ բլուրին գագաթը գտնուող Ս. Աստուածածնին եկեղեցւոյ մէջ: Այս առթիւ պատարագը կը մատուցանէր Իշէր նահանգի հայկական համայնքներու հոգեւոր տեսուչ՝ կարապետ Վրդ. Ցարութիւնեանն:

Իր քարոզին մէջ ան նախ նկարագրեց Ծննդեան տօնի տարբեր աւանդութեանց եւ թուականներու գոյութիւնը եւ յետոյ անդրադարձաւ օրուան խորհուրդին: Զուգահեռ մը կատարելով Քրիստոսի ծնընդեան եւ մկրտութեան միջեւ, ան բացատրեց թէ երկու դէպքերը համազօր են քանի որ առաջինին ժամանակ Աստուած կը մարդանայ, մարմին կ'առնէ, մինչ երկրորդով համայն մարդկութեան առջեւ կը բացայայտուի Ցիսուսի աստուածութիւնը. այդ պատճառով ալ, Հայ Եկեղեցւոյ մէջ, Արեւելեան Ուղղափառ միւս եկեղեցիներուն պէս, պահպանուած է առաջին դարերու քրիստոնէական համայնքներու աւանդութիւնը իրարմէ երեսուն տարիներ անջատ երկու դէպքերը ոգեկոչելու "Տօն Ծննդեան եւ Աստուածայայտնութեան" ընդհանուր անուան տակ:

Պատարագի աւարտին, աւանդութեան համաձայն, տեղի ունեցաւ "Ջրօրհնէք"ի արարողութիւնը որուն ընթացքին կարգացուեցաւ Ս. Բարսեղ Հայրապետի հոգեշունչ աղօթքը:

Արարողութեան ժամանակ հաւատացեալներուն ծանուցուեցաւ թէ երեք ամսուան փորձի մը աւարտին, ծուխը վերջնապէս պիտի վերադառնայ իր նախկին եկեղեցին:

Ի դէպ յիշեցնենք, թէ Վիէնի գաղութը որ Ցրանսայի ամէնէն հիներէն մէկն է, եւ հարուստ անցեալով մը օժտուած, մինչեւ այսօր չէ կրցած իր սեփական աղօթատունը ունենալ: Քսանական թուականներէն սկսեալ արարողութիւնները կատարուած են զանազան ակումբներու, սրահներու եւ Վատիկանեան Ռ. Ժողովէն յետոյ քաղաքի կաթոլիկէ եկեղեցիներուն մէջ: Այս թափառական վիճակը դադրած է քան տարիներ առաջ երբ համայնքը ապաստան գտած էր քաղաքին Ս. Թէոդորոս մատրան մէջ, ուր 1985էն ի վեր, անխափան, իւրաքանչիւր ամսուան երկրորդ կիրակին պատարագ կը մատուցէր: Երկու տասնամեակներու ընթացքին, այս համեստ սրբավայրին մէջ մըկըրտուեցան տասնեակ հայ երախաներ: Իրերայաջորդ մեր պատարագներով, մեր աղօթքներով մասնակցեցանք չէնքին սրբացման եւ աստիճանաբար ան մեր սրտերը գրաւեց եւ ձեւով մը ԺԹ. դարէն ժառանգուած Ս. Թէոտորոս մատուռը "մերը" դարձաւ գոնէ մեր ենթագիտակցութեան մէջ: Քանի մը ամիսներ առաջ, հոգաբարձուներու առաջարկով պատարագները տեղափոխուեցան Փիփէի Աստուածամօր նշանաւոր եկեղեցին որ նոյնպէս յատուկ տեղ մը ունի շրջանի Հայերուն սրտին մէջ: Վիէնի գաղութի պատմութեան քիչ թէ շատ ծանօթ ընթերցողները գիտեն որ այստեղ, երջանկայիշատակ Յովսէփ Վրդ. Լեւոնեանի նախաձեռնութեամբ, յիսունական թուականներուն հաստատուած էր կաթողիկէ Հայոց Նոյեմբեր 1ի ուխտագնացութեան աւանդութիւնը: Այս ուխտի օրը մինչեւ այսօր կը յարգուի գաղութին բոլոր անդամներուն կողմէ, անկախ իրենց յարանուանական պատկանելիութենէն: Հոգարարձուները նկատի ունենալով այդ կապը եւ մղուած կարդ մը գործնական այլ հանգամանքներէ, փափաքած էին արարողութիւնները այդ եկեղեցւոյ մէջ կատարել: Թէր ու դէմ կարծիքները չշափելէ յետոյ, որոշուեցաւ Փետրուարին վերադառնալ Ս. Թէոտորոս եկեղեցին: Կասկած չկայ որ այս որոշումն ալ պիտի չգոհացնէ բոլորը:

Հարցը իր վերջնական լուծումը կը գտնէ անշուշտ սեփական մատուռի մը կառուցմամբ: Վերջերս տեղական մամուլին միջոցաւ ցաւով տեղեկացանք համայնքային պատասխանատուի մը կարծիքին, ըստ որուն "հայկական եկեղեցիի մը բացակայութիւնը կը վկայէր Վիէնի Հայութեան յաջող համարկումին մասին": Մեր տեսակէտը բոլորովին այլ է՝ ուր որ Հայոց Եկեղեցին կանգուն է ու առողջ, հոն ազգը կը գոյատեւէ, երբ ան բացակայ է ու վատառողջ, հոն ազգային յատկանիշներն ու արժէքները կը մաշին ու չուտով կ'անհետանան: Մեր դարաւոր ու վշտալից փորձառութեան գլխաւոր ասանդն է սա, մեր ժողովուրդին գոյատեւման ու կենսունակութեան մեծ "գաղտնիքը":

Ս. ՍՈՒՔԻԱՍԵԱՆ

ԱՐՏՈՅՏՆԵՐՈՒ ԱԳԱՐԱԿԸ

ԱՆԹՈՆԻԱ ԱՐՍԼԱՆ

Թարգմանեց՝
ՎԱԶԳԻՆ ԲԱՄՊԱԿԵԱՆ

ՄԱՍ ԱՌԱՋԻՆ
ՄԻՄԲԱՏ ՀՕՐԵՂԲԱՑՐԸ

Ազնիւ այս գիշեր քիչ մը ցրուած է: Մաղիկ չէ դրած մազերուն մէջ, եւ քիչ մը խռնաւ ձեռքերը ընկոյզի եւ կինամոնի հոտ ունին: Եւ ճիշդ այդ վայրկեանին կը լսէ յստակ ձայն մը պատին եռեւէն, որ հապճեպով կը կանչէ, արագօրէն խօսելով. «Օրիորդ Ազնիւ, գիտեմ որ հոն էք: Տեսայ ձեզի: Խնդրեմ, խնդրեմ, ձըդեցէք որ մտնեմ վայրկեանի մը համար: Մտիկ ըրէք ինծի»: Օրուան ամբողջ անհանգստութիւնը կը ճուլուի իր մէջ եւ կը վերածուի միակ, արագ չարժումի մը: Հասկցաւ որ թուրք սպան է - եւ հակառակ ամէն կանոններուն կը վազէ դէպի դուռը, ձեռքով անդին կը հրէ վարդեվազարէն, Գոնիայէն, Նիյտէէն, Անգարայէն, Կեսարիայէն, Տրապիզոնէն, Օրտուէն, Սամսունէն, Պաֆրայէն, Կիւմիւշհանէէն, Սեբաստիայէն, Կիւրինէն, Մարզուանէն, Ամասիայէն, Մերսինէն, Սիսէն, Էրզրումէն, Կարսէն, Վանէն տեսարանները: Մէկուն մէջ հայկական վարժարան է, ուրիշի մը մէջ վանք մը, եկեղեցի մը, հայկական թաղ մը, փողոց մը, եւլն.: Ամէն մէկը ներկայացուած երկուերեք տողնոց հայերէն, անգլերէն ու ֆրանսերէն ծանօթացնող մակագրութեամբ մը: Արդէն գրեթէ բոլոր բացիկներուն վրայ կ'երեւին Ֆրանսերէն տպուած արձանագրութիւնները:

Ինչ կը վերաբերի ամառթերթի էջերուն, անոնց վրայ նշուած են կրօնական տօնները, ազգային եւ տեղական նշելի թուականներ (Հայաստանի անկախութիւն, Մայրերու օր, եւլն.): Օրացոյցին պատրաստութիւնը կարելի եղած է առեւտրական խումբ մը ձեռնարկի յատկացումներով, ինչպէս կ'երեւի ամէն մէկ ամսաթերթի ներքեւ զետեղուած ծանուցողական երիզէ մը. պէտք է ըսել որ համեստագոյն ձեւով տրուած են այդ բաժինները ու չեն խանգարեր էջին ընդհանուր տպաւորութիւնը:

Ոչ միայն պարունակութեամբ, այլեւ չափերով, ներկայացման ձեւով չատ ճաշակաւոր օրացոյց է Պոլսահայ մշակութային միութեան պատրաստածը: Վըստահաբար տարի մը հաճոյքով ծառայելէ ետք պիտի պահուի գրադարանի մը, թղթածրարի մը մէջ: Չէ նշուած տեղ մը թէ վաճառքի համար ալ նախատեսուա՞ծ է, ի՞նչ եղած է տպաքանակը: Բայց տրուած է միութեան կայքէջին հասցէն, ուրկէ կարելի է հարկաւոր տեղեկութիւնը ստանալ.

www.saimontreal.org

Ա. Բ.

ՄԱՍ ԱՌԱՋԻՆ

«Շատ կը խնդրեմ, մայիսեան վարդ» կ'որոշէ վերջապէս երիտասարդը «ինծի մտիկ ըրէ, ականջ տուր ծրագրիս: Ինծի հետ եկուր, անմիջապէս: Կը խոտանամ, քեզմէ զատ ուրիշ կին չունենալ, կրօնափոխութիւն չտիպել քեզ: Միասին Եւրոպա պիտի երթանք, պիտի աշխատիմ, փարիզ պիտի ապրինք...»:

Ազնիւ չի հասկնար: Այս մարդուն միայն անունը գիտէ, ան ալ կրցաւ հետաքրքիր բարեկամուհիներու միջոցաւ հասկընալ, եւ իրմէ միայն քանի մը զարդարուած նամակներ առացաւ, երբեք չխօսեցաւ հետը, ոչ ալ ինք երբեք չանաց անոր հետ խօսիլ, ուր մնաց իր սէրը յայտնել: Ոչ ալ հիմա կը յայտնէ, կարծես անծանօթ աճապարանք մը զինքը աւելի անդին կը մղէ, կարծես իրենց միջեւ ամէն բան համաձայնուած ըլլար:

Ազնիւ լուռ կը մնայ, ակամայօրէն, այս անակնկալէն լուսթեան մատնուած է: Ան որչափ աւելի կը տագնապի անհանդիստ՝ ծնրադիր մարդ խիճերուն վրայ, այնքան ինք նուազ կը հասկնայ, ոչ ալ երիտասարդի յաջորդ խօսքերը աւելի կը պայծառացնեն իր միտքը: «Չեմ ուզեր որ դուք տառապիք, իմ մայիսեան վարդս, իմ փոքրիկ իշխանուհիս: Ես պիտի ազատեմ ձեզ: Փարիզ, Լոնտոն կամ Վիէննա պիտի երթանք, ուր որ կ'ուզէք: Ես պիտի աշխատիմ...»:

(Շար. 22)

Տէր եւ Տիկին Րաֆֆի Պաղըրճեան եւ զաւակը՝ Նիքոլա

եւ ընտանեկան բոլոր պարագաները յաւով կը ծանուցանեն իրենց հօր եւ մեծ հօր՝

ԳԷՈՐԳ ՊԱՂԸՐՃԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Յունուար 14ին, 100 տարեկանին։

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Շորեքշաբթի, Յունուար 18, ժամը 14։30–ին, Փարիզի Ս. Յովհաննէս–Մկրտիչ եկեղեցին՝

15 rue Jean Goujon — 75008 Paris

Որեւէ մահազդ ղրկուած չըլլալով, կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել։

L'UNION CULTURELLE FRANCAISE DES ARMENIENS DE FRANCE
vous invite
à une
CONFERENCE-DEBAT
EXCEPTIONNELLE
avec
Mme SYLVIE GOULARD
Chercheur associé au CERI,
Enseignante à Sciences-Po Paris
Le jeudi 19 janvier à 20h30
Sur le thème :

OU VA L'EUROPE ?
QUELLES FRONTIERES ?
QUELLE POLITIQUE ?

Mme Goulard dédicacera
son dernier ouvrage :
«Le Grand Turc
et la République de Venise»,
Ed. Fayard

U C F A F
6 Cité du Wauxhall
75010 Paris
Métro : République
P.A.F.: 6 euros
Adhérents: 4 euros

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH»
83 rue d'Hauteville 75010 Paris
Siret : 571 027 317 000 15 — Commission Paritaire : N° 0609 K 84876

Ցաւագին ազդարարութիւն

«ԱԿՆ» ՀԱՄՈՅԹԸ ՇԱԻԻԼԻ ՄԷՋ

"Ակն" համոյթը Արամ Քերովբեանի ղեկավարութեամբ Յունուար 21 Շաբաթ ժամը 20։45ին Մնունդի չարականներու յայտագրով մը հանդէս կուտայ Շաւիլի(*) մէջ։

Երեկոյթը ընդգրկուած է Էքսփօ-Պիալը ծրագրին մէջ։

(*) *Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցին,*
6, rue Père Komitas — Chaville

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ՇՐՋԱՆԱՅԻՆ ԴԱՏԱՐԱՆ, ԳԱԼԻՖՈՐՆԻՈՑ ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՇՐՋԱՆԻՆ ՀԱՄԱՐ

ՓԻՒՐՋԵԱՆ, եւ այլք,
իրենց եւ բոլոր նման կարգավիճակի մէջ գտնուղներու կողմէ,
Հայցուորներ,

ընդդէմ,

ԱՓՍԱ, ՍԱ., եւ այլք,
Պաշտպանեալ.

Դատ. Գործ. թիւ. – CV 02-01750

ՈՒԶՈՒՆԵԱՆ, եւ այլք,
իրենց եւ բոլոր նման կարգավիճակի մէջ գտնուղներու կողմէ,
Հայցուորներ,

ընդդէմ,

ԱՓՍԱ, ՍԱ., եւ այլք,
Պաշտպանեալ.

Դատ. Գործ. թիւ. – CV 05-02596

ԱՄՓՈՓ ՑԱՑՏԱՐԱՐԱԳԻՐ ԽՄԲԱՅԻՆ ԴԱՏԵՐՈՒ ԱՌԿԱՑՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՌԱՋԱՐԿՈՒԱԾ ԼՈՒԾՈՒՄԻ ՄԱՍԻՆ

ԲՈԼՈՐ ՆՊԱՍՏԸՆԿԱԼՆԵՐՈՒՆ, ԱՆՈՆՑ ԺԱՌԱՆԳՈՐԴՆԵՐՈՒՆ, ՊԱՑՄԱՆԱԳԻՐՆԵՐՈՒ ՍԵՓԱԿԱՆԱՏԷՐԵՐՈՒՆ, ԱՆՈՆՑ ԺԱՌԱՆԳՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԲՈԼՈՐ ԱՑՆ ԱՆՀԱՏՆԵՐՈՒՆ, ՈՐՈՆՑ ՈՐԵՒԷ ՏԵՍԱԿԻ ՀԱՅՑԵՐ ՈՒՆԻՆ ԿԵԱՆՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ՊԱՑՄԱՆԱԳԻՐՆԵՐՈՒՆ ԴԻՄԱՑ ԵՒ ՈՐՈՆՔ ԿԸ ԼՐԱՑՆԵՆ ՀԵՏԵՒԵԱԼ ՊԱՑՄԱՆՆԵՐԸ.– 1) ԿԱՊԱՀՈՎԱԳՐԵՆ ԾԱԳՈՒՄՈՎ ՀԱՅ ԱՆՀԱՏՆԵՐՈՒ ԿԵԱՆՔԸ, 2) ՎԱՃԱՌՈՒԱԾ ԵՆ ԹՐՔԱԿԱՆ ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԿԱՑՍՐՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ ՄԻՆՉԵՒ ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 31, 1920 ԹՈՒԱԿԱՆԸ ԵՒ ԿԱՄ ՄԻՆՉԵՒ ԱՅՆՔԱՆ ԱՏԵՆ ՈՐ ԹՐՔԱԿԱՆ ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԿԱՑՍՐՈՒԹԻՒՆԸ ԳՈՑՈՒԹԻՒՆ ՈՒՆԷՐ, 3) ՎԱՃԱՌՈՒԱԾ Է ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ԷՓՈՒԻԹՔՊԸԼ ԿԵԱՆՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ, ԱՓՍԱ ՖՐԱՆՍ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ, ԱՓՍԱ ՖՐԱՆՍ ՎԻՒ, Լ'ԻՒՆԻՈՆ ՄԱՐԴԿԱՑԻՆ ԿԵԱՆՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ, ՓԱՐԻԶԵԱՆ Լ'ԻՒՆԻՈՆ ԿԵԱՆՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ, ՓԱՍՍ ՓԱԹԷՐՆԷԼԻ, ԼԱ ԳՈՆՖԻԱՆՍԻ, ՆԻՒ ԵՈՐՔԻ ՄԻՒԶՈՒԷԼ ԿԵԱՆՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ, ՆՈՐՏԻՍԹԸՐՆ ԼԵՊԵՆԻ ԵՒ ԿԱՄ ԱՍՈՆՑՄԷ ՈՐԵՒԷ ՄԷԿՈՒՆ ՆԱԽՈՐԴԻՆ, ՑԱՋՈՐԴԻՆ ԵՒ ԿԱՄ ԵՆԹԱԿԱՆՆԵՐՈՒՆ ԿՈՂՄԷ։

Այս Յայտարարագրի նպատակն է տեղեակ պահել հանրութիւնը խմբային երկու դատերու կապակցութեամբ առաջարկուած Համաձայնագրի մը մասին։ Այս երկու դատերը կը ճանչցուին իբրեւ Քիւրքչեան եւ այլք ընդդէմ ԱՓՍԱ ՍԱ., եւ այլք, դատական գործ թիւ 02–01750 եւ Ուզունեան եւ այլք ընդդէմ ԱՓՍԱ ՍԱ., եւ այլք, դատական գործ թիւ 05–02596, բացուած՝ Միացեալ Նահանգներու Շրջանային Դատարանին մէջ, Գալիֆորնիոյ կեդրոնական Շրջան։ Առաջարկուած լուծումը ներկայացուած է Լուծման Համաձայնագրին մէջ եւ մանրամասնօրէն բացատրուած Խմբային Դատերու Ցաւելուած Յայտարարագրին եւ Առաջարկուած Համաձայնագրին մէջ։ Առանք բոլորը կարելի է տեսնել, համակարգչային փոխանցում կատարել եւ կամ տպել

www.armenieninsurancesettlement.com

կայքէջին միջոցով։ Այս կայքէջին վրայ կրնաք տեսնել նաեւ առաջարկուած լուծման կարգավիճակի մասին ընդհանուր տեղեկութիւններ ինչպէս նաեւ, վաւերացուելու պարագային, Համաձայնագրին մաս կազմելու միջոցներ եւ պայմանները։ Այս տեղեկութիւնները ժամանակ առ ժամանակ պիտի յաւելայուին։

Դատական այս գործը կը պնդէ, որ ԱՓՍԱ, ՍԱ. եւ անոր որոշ ներկայի եւ նախկին գործակից ընկերութիւնները սխալութեամբ ձախողած են հատուցումներ վճարել կեանքի ապահովագրութիւններու դիմաց, որոնք վաճառուած էին 1880 – 1930ին Ծագումով հայ անհատներու, Թրքական օսմանեան կայսրութեան մէջ։ ԱՓՍԱ կը մերժէ այս պնդումները եւ կը հաւատայ, որ անոնք անճիշդ եւ ապակողմնորոշիչ են։ Հայցուորներու այս պնդումներուն դիմաց ԱՓՍԱ պաշտպանողական բազմաթիւ հակաճառութիւններ ներկայացուցած է։ ԱՓՍԱ կը պնդէ, որ առաջարկուած Համաձայնագիրը պէտք չէ մեկնաբանուի իբրեւ ընդունում յանցանքի, պատասխանատուութեան, սխալ գործարք կատարած ըլլալու, ինչպէս նաեւ այս դատերուն մէջ ներկայացուած հայցերու ուժականութիւնը կամ տակրութիւնը մատնանշող փաստերու։

Անմիջապէս որ Համաձայնագիրը վաւերացուի դատարանին կողմէ, ԱՓՍԱ համաձայնած է վճարել 17,5 միլիոն ամերիկեան տոլար դումար մը, որ պիտի բաժնուի հետեւեալ ձեւով.– 1) Հայցուորներու խումբի անդամներուն, որոնք դուրս չեն եկած այս Համաձայնագրէն եւ որոնց հայցի դիմումները ներկայացուած են Համաձայնագրի Հիմնադրամի Յանձնաժողովին եւ վաւերացուած անոր կողմէ, 2) Ֆրանսայի մէջ նորաստեղծ բարեգործական հիմնադրամին, 3) Հայցուորներու խումբի փաստաբաններուն, իբրեւ աշխատավարձ, ծախսերու վերահատուցում, ինչպէս նաեւ Համաձայնագրի գործադրութեան վարչական ծախսերու հատուցում։ Առաջարկուած Համաձայնագիրը պարտաւորութիւններէ ազատ կը կացուցանէ ԱՓՍԱ-ն եւ անոր յարակից ընկերութիւնները (ինչպէս սահմանուած են Լուծման Համաձայնագրին մէջ) որեւէ եւ բոլոր կեանքի ապահովագրական պայմանագիրներու եւ/կամ Ազատ կացուցուած Հայցերու (ինչպէս սահմանուած է Համաձայնագրին մէջ, 5) Արդեօ՞ք Հայցուորներու Խումբի անդամները ենթակայ պէտք է ըլլան դատական մնայուն արգիլման, որ, ի միջի այլոց, կ'արգիլէ Հայցուորներու Խումբի անդամները դատական թղթածրար բանալու, նման գործի նախաձեռնելու, դատական հետապնդում կատարելու, իրենց Հայցուորներու Խումբի անդամ միջնորդ կամ մասնակից ըլլալու որեւէ այլ դատական գործի մէջ, անկախ անոր իրաւական չրջանէն եւ անկախ դատական այդ գործերու դրդապատճառներէն, անոնց ներկայացուցած փաստերէն կամ պարագաներէն, 6) Արդեօ՞ք Դատարանը պէտք է վաւերացնէ փաստաբաններու աշխատավարձի ու ծախսերու փոխհատուցման դիմումները, 7) Արդեօ՞ք Դատարանը պէտք է վաւերացնէ Հայցուորներու խումբի ներկայացուցիչներու անհատական հատուցման դիմումները, որոնք ներկայացուած են անոնց փաստաբաններուն կողմէ։ Անգամ մը որ դատարանը վաւերացնէ առաջարկուած Համաձայնագիրը բոլոր հայցերը արդէն պատասխանատուութենէ ազատ կացուցած ԱՓՍԱ–ի դէմ նոյնպէս պիտի ազատ կացուցուին։

Եթէ Հայցուորներու խումբին անդամ էք կրնաք ընտրել որ բացառուիք այս Համաձայնութենէն, ինչպէս որ մանրամասնօրէն բացատրուած է Խմբային Դատի Ցաւելուած Յայտարարագրին մէջ։ Հայցուորներու խումբի բոլոր այն անդամները որոնք կ'ընտրեն դուրս գալ այս Համաձայնութենէն, ենթակայ պիտի չըլլան դատական վերջնական վճիռի տրամադրութիւններուն։ Եթէ ընտրած էք դուրս գալ առաջարկուած Համաձայնագրէն, պէտք է այս մասին գրաւոր տեղեկացնէք։ Ցաւելուած խմբային Յայտարարագրին համաձայն, դուրս գալու ձեր այս դիմումնագիրը պէտք է ժամանակին եւ կանոնաւոր ձեւով յղէք նշելով իւրաքանչիւր կեանքի ապահովագրական պայմանագիր, որու կապակցութեամբ դուք հայց(եր) ունիք։ Ձեր այս դիմումնագիրներու յղման թուականը պէտք է ըլլայ ոչ ուշ քան 2006 Ապրիլ 14, եւ առաքուին հետեւեալ հասցէին.

Kabateck Brown Kellner LLP
and Geragos & Geragos,
350 South Grand Avenue, 39th Floor,
Los Angeles, California 90071, U.S.A.

Իւրաքանչիւր դիմումնագրի մէջ պէտք է նշուած ըլլայ 1) ձեր անունը, ներկայի ձեր հասցէն եւ հեռաձայնի թիւը, 2) տեղեկութիւններ կեանքի ապահովագրական պայմանագրի կամ պայմանագիրներու մասին որոնց կապակցաբար կը փափաքիք բացառուիլ Համաձայնագրի Հայցուորներու խումբէն։ Կրնաք, օրինակ, նշել պայմանագրի թիւը, թուականը, պայմանագրի տիրոջ անունը, ապահովագրեալի անունը, վայրին անունը ուր պայմանագիրը վաճառուած է եւ կամ պայմանագրին վրայ նշուած ապահովագրեալ գումարը, 3) գրաւոր հաստատում մը որ կ'ուզէք բացառուիլ եւ չստանալ որեւէ հատուցում այս Համաձայնագրէն։ Առաջարկուած Համաձայնագրէն եթէ բացառում չպահանջէք եւ եթէ փափաքիք առարկել Համաձայնագրի արտօնագրութիւններուն ձեր գրաւոր առարկութիւնը պէտք է յղէք ոչ ուշ քան 2006 Ապրիլ 14 թուականը, հետեւելով ցուցմունքներուն որոնք նշուած են Ցաւելուած Յայտարարագրին մէջ։

Այս յայտարարութիւնը պարզագոյն ամփոփում է։ Համաձայնագրի մանրամասնութիւնները, ներառեալ Համաձայնագրին մաս կազմելու միջոցները եւ պայմանները բացատրուած են Ցաւելուած Խմբային Յայտարարագրին մէջ եւ որ կրնաք տեսնել, համակարգչային փոխանցումով ունենալ եւ կամ տպել այցելելով

www.ArmenianInsuranceSettlement.com

կայքէջը։ Համաձայնագրի օրինակ մը կրնաք նաեւ տեսնել դատարանի Դիւանակալի Գրասենեակը՝ Միացեալ Նահանգներու Շրջանային Դատարան, Գալիֆորնիոյ Կեդրոնական Շրջան։

ԿԸ ԽՆԴՐԵՆՔ ԵՐԲԵՔ ՉՀԵՌԱՑԱՑՆԵԼ ԴԱՏԱՐԱՆ ԿԱՄ ԴԱՏԱՐԱՆԻ ԴԻՒՆԱԿԱԼԻՆ ՑԱՒԵԼԵԱԼ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆ ԸՍՏԱՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ։

ՀՐԱՄԱՆՈՎ՝ ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ՇՐՋԱՆԱՑԻՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ, ԳԱԼԻՖՈՐՆԻՈՑ ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՇՐՋԱՆ։

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ 18
MERCREDI
18 JANVIER
2006

LE NUMERO: 1,20 €

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ (1884 - 1957)

HARATCH

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE FONDE EN 1925

DIRECTRICE : ARPIK MISSAKIAN

83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
TEL. : 01 47 70 86 60 — FAX : 01 48 00 06 70
COURRIEL (E-MAIL) : jharatch@aol.com

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 250 եւրօ — Վեցամսեայ : 135 եւրօ
Արտասահման : Տար. 300 եւրօ (Ամէնօրեայ առաքում) 270 եւրօ (Շաբաթական առաքում) — Հատը : 1,20 եւրօ
C.C.P. PARIS 15069-82 E

81ՐԴ ՏԱՐԻ – ԹԻՒ 21.370 — Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN — 81e ANNEE — N° 21.370

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Տ. ՏՐ ՎԻԼՐՓԷՆ նոր կարդադրութիւն մը երեւան հանեց, Յունուար 16ին, պայքարելու համար երիտասարդներու դործազրկութեան դէմ: Ան վերապահուած է 26 տարեկանէն վար երիտասարդներու եւ մկրտուած է "առաջին աշխատանքի պայմանագիր": Գործատէրը կրնայ նաեւ երկու տարուան ընթացքին ճամբու դնել երիտասարդը առանց մանաւոր բացատրութեան: Սենափքանները եւ ձախը անմիջապէս քննադատած են ինչ որ "խախուտ" կարգադրութիւն մը կը դանեն: Ֆրանսա եւրոպայի այն երկիրն է ուր երիտասարդներու գործազրկութիւնը ամենամեծ համեմատութեան հասած է:

ԱԼԻ ԱՂՃԱՑԻ ազատ արձակումը կը չարունակէ բուռն հակազդեցութիւններ արթնցնել Թուրքիոյ մամուլին մէջ: Իր մասին վերջին լուրերը կը վերաբերէին պինտրական ծառայութենէն զերծ կացուցելուն եւ նամակներուն: Ան 2000ին Թուրքիոյ լրահաւաք գաղտնի կազմակերպութեան պատասխանատուներէն մէկուն ուղղած նամակով մը առաջարկած է որ զինք ազատ արձակեն, որպէսզի երթայ Աֆղանիստան, թափանցէ Պէն Լատէնի կազմակերպութեան մէջ ու ԱՄՆ–ու յանձնէ Պէն Լատէնը կենդանի կամ մեռած:

ՔԱՆՏԱՀԱՐԻ (ԱՖղԱՆԻՍՏԱՆ) գաւառին մէջ անձնասպանական արարքներու զոհ գացած են 24 հոգի: Երիտասարդ մը պայթեցուցած է իր կրած ռումբերը Սիխին Պոլտաք քաղաքին չուկային մօտ, որու հետեւանքով քսան հոգի մեռած է, բոլորն ալ պարզ բնակիչներ, ինչ որ նախընթաց չունէր Աֆղանիստանի մէջ: Յարդ, բոլոր յարձակումները ապահովութեան թէ միջազգային ուժերու դէմ եղած էին: Նոյն օրը, քամիքազ մըն ալ Քանտահարի մօտ՝ Քանտահարաու իր կրած ռումբը պայթեցուցած է եւ աֆղան երեք զինուոր ու մէկ բնակիչ մեռած են: Այլ յարձակումներէ գանատացի դիւանագէտ մը սպաննուած է եւ 15 Աֆղաններ ալ վիրաւորուած են, որոնց մէջ գանատացի երկու զինուոր, որոնք ծանր վիճակի մէջ են: Արարքները ստանձնած են թալիպաններու նախորդ վարչակարգէն ըմբոստներ:

ԻՍՐԱՑԷԼԻ փոխանցման չրջանի վարչապետը արդէն իսկ առժամեայ վերջնական բնոյթ կու տայ եւ Յունուար 16–ին կառավարական կարեւոր փոփոխութիւններու ձեռնարկած է, քաշելով նախարարական այն պաշտօնները, զորս Շարոն ստանձնած էր ուղեղային տագնապէն առաջ: Ներկայիս, իր հիմնած նոր կուսակցութեան՝ Քատիմայի ղեկավարութիւնը որոշած է եհուտ Օլմերթի յանձնել Մարտ 28ի ընտրութիւններու ցանկին ղեկավարութիւնը: Իրեն պիտի օժանդակէ Արդարութեան նախարարը՝ Ցիփի Լիվնի, որ նաեւ Շարոնի հաւատարիմ մըն է: Պաղեստինեան կողմը, Մ. Ապպաս ալ համակերպած է Շարոնի երկար բացակայութեան և յայտարարած՝ "կ'աշխատինք Օլմերթի հետ առանց կանխակալ գաղափարներու: Անցեալին, արդէն աշխատած եմ իրեն հետ եւ զինքը լաւ կը ճանչնամ": Ու աւելցուցած է անակնկալ յայտարարութիւն մըն ալ.– "Պիտի վերջացնեմ երեք տարիներու չրջանս Իչխանութեան գլուխը եւ այլեւս պիտի չներկայանամ":

ՖՈՍ – ՍԻՒՐ – ՄԻՒԻ մէջ, չրջանի եւրէք քաղաքներու բնակիչները միացած, ցոյց մը ըրած են բողոքելու համար ազբակիզարանի մը տեղաւորման դէմ իրենց չրջանը: Իրենց բացասական քուէն ալ տուին, բայց որեւէ արժէք չունի, միայն խորհրդակցական բնոյթ ունի: Ազբակիզարանը կը վերաբերի Մարսէյլի եւ անոր հաստատման որոշումն ալ տուած է Մարսէյլի քաղաքապետ Ժ.–Գ. Կոտէն:

ԹՈՒՐՔԻՈՑ երկաթուղիի տնօրէնութիւնը որոշած է վերադառնալ իր կազմէն հանգստեան կոչուածներուն "Սէրգիոֆ" մականիչի ժամացոյց նուիրելու աւանդութեան: Աւելի քան հարիւրամեայ այդ աւանդութիւնը ընդհատած էր 1994ին, խնայողութեան նպատակով. այս տարի Թրքական երկաթուղին իր հիմնումին 150ամեակին առիթ կը վերադառնայ աւանդութեան: Արդէն հազար հարիւր ժամացոյցի ապսպրանք տրուած է Ռուսաստանին: Յատուկ չարքով մը պատրաստուած այդ ժամացոյցներուն վրան կայ չոգեկառքի մը պատկերը եւ ներքեւը գրուած է "Անտիոք չնորհելիք իր հովուապետական այցելութիւններուն մասին:

Հուսկ, Մեսրոպ Արք. չերմ ընդունելութեան համար չնորհակալութիւն յայտնած է ներկաներուն եւ առողջութիւն ու արեւչատութիւն մաղթած Հայրենակցական Միութեան անձնակազմի մէն մի անդամին, իրենց ընտանիքներուն ու Վաքըֆգիւղի բոլոր համակիրներուն:

ՄԵՍՐՈՊ ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՎԱՔՐՖԻՒՂԻ ՄԷՋ

ՄԵՍՐՈՊ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻՆ ՀՈՎՈՒԱՊԵՏԱԿԱՆ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆԸ ՎԱՔՐՖԻՒՂԻ ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Մեսրոպ Պատրիարք Հայրը Յունուար 8ին, կիրակի, ժամը 20:00ին, Ամանորի ու Ս. Ծնունդի առթիւ հովուապետական այցելութիւն չնորհած է Վաքըֆգիւղի Հայրենակցական Միութեան:

Պատրիարքարքը մուտքին դիմաւորուած է միութեանատենապետ՝ Հրաչ Արսլանեանի գլխաւորած մեծ ու փոքր Վաքըֆգիւղցիներու կողմէ: Իրեն կ'ընկերանային Նարեկ Եպսկ. Ալեմէդեան, Սիփան Վրդ. Քէչէճեան, Զաքէոս Աբգ. Օհանեան, Դաւիթ Աբգ. Քարամեան եւ Շնորհք Աբգ. Սարգիսեան:

Սարքուած է Մուսա Լերան խոհանոցի նմոյշներէն բաղկացեալ կաղանդի ճոխ սեղան մը: Բացման խօսքը կատարած է փոքրիկն Զեփիւռ Ալթընքայա: Ապա վաքըֆգիւղցի մանուկներու կողմէ կատարուած է գեղարուեստական յայտագիր մը: Այսպէս, կարգաւ Արթին Ճան Պահարօղլուն արտասանած է «Կաղանդ Պապա», Տարօն Արսլանեան եւ Լենա Քիւչիւքմըսըլեան միասնաբար արտասանած են «Նոր Տարուան Նուէր», Բարին Արսլանեան «Ելէ՛ք Ելէ՛ք», Արեզ Զուռնաճը «Ս. Ծնունդ», Արաս Պահարօղլու «Նոր Տարի» բանաստեղծութիւններն ու երգերը եւ վերջապէս իր չութակով հանդէս եկած է Նորա Զուռնաճը:

Ապա գիւղական, ազգագրական, տոհմիկ ու հոգեւոր երգերով ստեղծուած է չատ մտերմիկ եւ տաքուկ մթնոլորտ մը:

Մեսրոպ Արք. ներկաներուն մէկ մէկ ծանօթացուցած է իրեն ընկերացող հիւր հոգեւորականները, որոնք Ս. Ծննդեան օրերուն հոգեւորական դասուն օգնելու համար Պոլիս ժամանած էին: Ապա վաքըֆգիւղցիներուն տուած է Ս. Ծնունդի իր պատգամը: Ներկաներուն պատուիրած է կապուած մնալ գիւղին ու անոր աւանդութիւններուն եւ արժէքներուն, ամուր պահել յատկապէս գիւղի Հայերէն բարբառը: Ցիչեցուցած է նաեւ անցեալ տարիներու ընթացքին Վաքըֆգիւղի մէջ կատարուած չինարարական ու հեգեւոր-մչակութային աչխատանքները, որոնց չնորհիւ աչխուժացաւ ու վերակենդանացաւ գիւղը: Տեղեկութիւններ տուած է նաեւ յառաջիկայ ամիսներու ընթացքին Անտիոք չնորհելիք իր հովուապետական այցելութիւններուն մասին:

Հուսկ, Մեսրոպ Արք. չերմ ընդունելութեան համար չնորհակալութիւն յայտնած է ներկաներուն եւ առողջութիւն ու արեւչատութիւն մաղթած Հայրենակցական Միութեան անձնակազմի մէն մի անդամին, իրենց ընտանիքներուն ու Վաքըֆգիւղի բոլոր համակիրներուն:

ՆԱԽԻՋԵՒԱՆԻ ԹԱՂՔԱՐԵՐՈՒ ՆԻՒԹՈՎ ԲՐԻՏԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ԱԴՐԲԵՋԱՆԱԿԱՆ ՆՈՑՆԱՏԻՊ ՊԱՏԱՍԽԱՆ

Բրիտանական կառավարութիւնը Յունուար 12ի նամակով պատասխանած է Լորտերու ժողովի փոխ նախագահ պարոնուհի Գոգսի Նախիջեւանի հայկական խաչքարերուն վերաբերեալ հարցումին: Պարոնուհին հարց տուած էր թէ իր երկրին կառավարութիւնը նպատակ ունի՞ ադրբեջանական այդ արարքին նիւթը արծարծելու ԻՆԷՍԿՕ–ի մէջ:

Նամակով ըսուած է.– "Կառավարութիւնս տեղեակ է եւ մտահոգ, Ադրբեջան գտնուղ հայկական որոշ գերեզմանեներու պղծումին: Կը դատապարտէ շիրմաքարերու կամ կրօնական կոթողներու ամէն տեսակի պղծում, ո՛ւր որ ալ կատարուին. այդ կարգի արարքներ կը վարկաբեկեն իրենց հեղինակները":

Պիղատոսեան այս պատասխանը ամբողջացնող տողերով ալ բրիտանական կառավարութիւնը կը չարունակէ թէ միտք չունի ԻՆԷՍԿՕ–ի մէջ ինք արծարծելու հարցը, քալ դիտնալով թէ Հայաստան պիտի ընէ այդ գործը:

Նոյն կեցուածքէն քալ մը անդին է Ադրբեջանի ԱՄՆ–ու դեսպան Հ. Փաչաեւի պատասխանով արտայայտուածը նոյն հարցին մասին. դեսպանն ալ պատասխանած է Գոնկրէսի Հայաստանի բարեկամներու խմբակէն ձօ Նոլէնպէրկի եւ Ֆրանք Փալոնի նամակին, ըսելու համար թէ կը ցաւի որ Գոնկրէսի այդ երկու անդամները հիմնուած են "աղբիւրներու վրայ որոնք ստուգուած չեն": Ըսած է նաեւ թէ իր երկրին Տեղեկատուութեան նախարարութիւնը կը հերքէ նման պատահար, չեչտելով.– "Ներկայիս Ադրբեջանի մէջ մօտ 30 հազար Հայ կ'ապրի եւ հոն պահպանութեան տակ են մշակութային, պատմական եւ ճարտարապետական կոթողները":

ՎՐԱՍՏԱՆԻ ԱՐՏԱՔԻՆ ԳՈՐԾԵՐՈՒ ՆԱԽԱՐԱՐԸ ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ

Հայեւրացական հարցերու համապարփակ քննութեան մը առիթ տուած է արտաքին գործերու նախարար Գ. Բեժոյեանվիլիի երկօրեայ Երեւան այցը, Յունուար 16–17ին: Վ. Օսկանեանի հետ հանդիպումին օրակարգին կարեւոր նիւթերը եղած են Կարս – Ախալքալաք – Թիֆլիս երկաթուղիին հեռանկարը, Իրանին Հայաստանի ճամբով Վրաստան կազ ներածելու հարցը, հայեւրացական սահմանի աչխատանքները:

Ցօսելով Կարս – Ախալքալաք – Թիֆլիս երկաթուղիով Հայաստանը մեկուսացնելու Թուրքիոյ հեռանկարին մասին, Վրաց նախարարը ըսած է թէ իրենք երբեք չեն մտածեր զրացի երկիր մը մեկուսացնելու միտող ծրագրի մը մասին: Պատասխանելով Գէմրի – Նինոծմինդա երկաթուղիի մը կառուցումին մասին հարցումին, Վ. Օսկանեանի հիւրը ըսած է թէ իրենք ոչ մէկ ծրագիր կը խոչընդոտեն եթէ ան կը նպաստէ իրենց ճամբաներուն առաւել օգտագործումին: Աւելցուցած է թէ ներկայիս ուսումնասիրութեան փուլին մէջ է այդ ճամբուն տնտեսական ցուցանիշը:

Իրանէն կազ ներմուծելու նիւթը բացած է ռուսական կազին դինին ծանօթ յաւելումին առիթով. Վրաստան համոզուած է որ այդ յաւելումը քաղաքական որոշումի արդիւնք է, սակայն իրենք ինքնուրոյն քաղաքականութիւն կարենալ վարելու համար պատրաստ են վճարելու պահանջուած դինը: Իրանէն Հայաստանի ճամբով կազ ներածել այսօր կարելի չէ, քանի որ ատիկա կարելի դարձնող կազատար չկայ: Երբ կազատարը պատրաստ ըլլայ, այդ տարբերակն ալ կը քննարկեն:

Հանդիպումին յայտրդած մամուլի ասուլիսին Վ. Օսկանեան հաւաստած է որ կը չարունակուին Հայաստանի ու Վրաստանի սահմանադծին աչխատանքները. երկու երկիրներուն մօտեցումներուն մէջ կան որոշ տարբերութիւններ, բայց քաղաքական կամքով կարելի կ'ըլլայ հարցերը ամենայն հանգստութեամբ լուծել:

ԿԻՊՐՈՍ

ԿԱՐԱՊԵՏ ԱՂԱ ՄԵԼԳՈՆԵԱՆԻ ԱՆՈՒԱՆ ՏՕՆԱԽՄԲՈՒԹԻՒՆԸ

Մելգոնեան վարժարանի սաները Յովհաննու Կարապետի օրը (Յունուար 14) հոգեհանգիստով ու համախմբումներով նչած են վարժարանին հիմնադիրներէն Կարապետ Մելգոնեանի անուան տօնը: Նոյն առիթով "Ցիչէ՛ զիս, յիչէ՛ զիս" խորագրուած կարճ յայտարարութիւն մը հրապարակած են:

Համլէթին հօրը ուրուականին այդ կոչը անոնք ուղղած են Հ.Բ.Ը.Մ.–ի վարվութեան կեդր. Խորհուրդի անդամներուն որոնք կը չանան վերջ տալ Մելգոնեանի գոյութեան. հաստատութիւն մը որ ամբողջովին լծուած էր Սփիւռքի հայ մչակութային ու դաստիարակչական առաքելութեան:

Մելգոնեանցիները այդ վարչականներուն կը հասցնեն Մելգոնեան եղբայրներուն ուրուականին կոչը որ Համլէթի հօրը ուրուականին օրինակով կ'ապղերազրէ.– "Ցիչէ՛ զիս, յիչէ՛ զիս":

Կ'աւելցնեն թէ ամբողջ աչխարհի Հայերը ու մարդկային իրաւունքներու պաչտպանները իրենց կարգին կը դոչեն. "Խախտած բան մը կայ Հ.Բ.Ը.Մ.–ի վարչութեան կեդր. Խորհուրդին մէջ: Բայց մենք պիտի յաղթահարենք ատիկա":

ՄԱՅՐ ԱԹՈՌ

ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱԿԱՆ ՕԾՈՒՄ

Ամենայն Հայոց կաթողիկոս Գարեգին Բ. Յունուար 15ին եպիսկոպոս օծած է Եգիպտոսի թեմի առաջնորդ Աչոտ Վրդ. Մնացականեանը եւ Դամասկոսի առաջնորդ Արմաչ Վրդ. Նալպանտեանը: Արարողութեան ներկայ գտնուած են Հայաստանի ու Արցախի թեմակալ առաջնորդները, Գերագոյն հոգեւոր խորհուրդի անդամներ, Եգիպտոսի եւ Սուրիոյ Երեւանի դեսպանները, եւլն.:

Աչոտ Եպսկ. ծնած է 1972ին Տաթեւ գիւղը, 2005ին ընտրուած է Եգիպտոսի թեմին առաջնորդ. Արմաչ Եպսկ. Նալպանտեան ծնած է 1973ին Հալէպ, 2004ին ի վեր Դամասկոսի առաջնորդն է:

ՏԽՈՒՐ ԷՋԵՐ

Հայաստանի անկախութեան, աւելի ճիշդ՝ խորհրդային կարգերու փլուզումին հետ երբ վերցան սահմաններու կապանքները, ամէնէն ուշագրաւ երեւոյթը եղաւ արտագաղթի մեծ թափը: Ի՞նչ կը սպասէինք. անկախ հայրենիքին կառուցման նուիրուելու պատրաստակամութի՞ւն, ի վերջոյ "մեր տան" մէջ ազատօրէն ապրելու առիթէն խթանուած ներգա՞ղթ, Հայաստանի սահմանները մինչեւ աշխարհի ամէնէն հեռաւոր կէտին վրայի Հայուն ալ հացնելու տրամադրութի՞ւն է թիւը անոնց որոնք տասնամեակներու իշխանութիւննե՞ր: Հաւանաբար ներու պատասխաններէն, դժբախտութիւններէն ետք պատմական առիթը յարմար պահ նկատեցին նշուածներուն բոլորը մէկ ակնկալելու: Ու անոնք եղան յուսախաբութեան մեծագոյն բաժնետէրերը:

Անկախ հայրենիք կառուցանելու նպատակը մնացած էր միլիոններոց ցոյցերու հրապարակին մէկ անկիւնը. ճիշդ այնպէս, ինչպէս Ղարաբաղեան սկսեալ բոլոր ցանկալիներուն համար պայքար ուխտող ճառախօսները: Մեր տան մէջ միասնօրէն, ազատօրէն ապրելու հեռանկարը, հակադարձ պատկերով իրականութեան մը վերածուեցաւ, երբ սահմաններուն բացումով երկրին քաղաքացիութեան չուրջ կէսը չունէր առաւ հոն ուր հովը նետեց զինքը: Ո՛չ միայն հայկական աւանդական գաղութներուն զուգահեռ նոր համայնքներ գոյացան, այլեւ շատ կարճ ժամանակի մէջ հազարաւոր Հայերու ներկայութիւն նկատուեցաւ այնպիսի անկիւններու մէջ ուր "Հայ" անունն անգամ շատ լսուած բաներէն չէր: Զանգուածային արտագաղթը անխուսափելի ազդեցութիւն ունեցաւ հայկական գաղութներուն համար ալ որոնք համարկում-ձուլումի նաւահանգիստներուն մինչեւ կը նաւարկէին հանդարտօրէն: Սպիտակի երկրաշարժին օժանդակութեան համար կազմակերպուելու պարտադրանքը, անոր անհրաժեշտ աշխատանքը տակաւին վերջ գտած չէր երբ հարկ եղաւ զբաղիլ նաեւ արտագաղթածներով: Բարեսիրական կազմակերպութիւններ ճակատի առաջին գիծին վրայ գտան իրենք զիրենք, ամէն օր մեծցող ու չուտով ամէն կարելիութեան սահմանը զանցող երեւոյթի մը դէմ. յանդիման: Թուղթի, քնակարանի, աշխատանքի հարցերը, անոնց քով յաւուկ պարագաներ - առողջական խնդիրներու, դպրոցի, եւլն.. չուտով ձեռնթափ ըրին գաղութային կազմակերպութիւնները որոնք ո՛չ նման կացութիւն մը դիմագրաւելու պատրաստ էին, ո՛չ ալ ատոր միջոցները ունէին: Եղան չնչին համեմատութեամբ վերադարձողներ, մնացածը յաճախ սեփական ճարպիկութեամբ ճար գտաւ իր վիճակին ու խուճապը քիչ-քիչ մարեցաւ: Հետաքրքրական երեւոյթ մը այս բոլորին մէջ եղաւ այն որ հայաստանցի եկուորները մեծ մասով չճուլուեցան տեղական գաղութներուն, մնացին զուգահեռ դիրքի վրայ:

Ինչ կը վերաբերի Հայաստանի սահմաններուն մէջ ամէնէն հեռաւոր կէտի Հային ալ ընդգրկելու երազին, միամտութեան չափանիշ մը կրնայ համարուիլ միայն. չափանիշ որուն այլեւս ոչ ոք պէտք ունի, սթափեցնող իրականութեան ապտակէն ետք: Հայաստանէն դուրսի Հայուն սահմանի փոխարէն ընդհանրապէս պարտամուրհակներ երկարեցան, դառնահամ դեղահատը քաղցր պատեանի մէջ ներկայացնողի ճապկումով. պէտք է ըսել որ կլլեցնելու գործը շատ դժուար չեղաւ, քանի որ մօտ դար մը առաջ հայրենիք կորսնցուցած արեւմտահայը անհուն ու անբուժելի վիպականութեամբը, երազամոլութեամբը կամաւոր թեկնածու էր որեւէ բան կլլելու:

Այսօր, անկախութեան յաջորդած անհակակշռելիներուն - զգացականին, չհարկումին-, համեմատական խթդաղեցումէն ետք, դրեթէ անկապ ներկայութիւններ կը պահեն ցեղասպանութեան վերապրողներու շառաւիղներէն ու Հայաստանի տնտեսական պայմաններէն խոյս տուածներէն գոյացած երկու հաւաքականութիւնները:

Հաւաքական կերպով դրեթէ անդոյ փոխադարձ յարաբերութիւններու մթնոլորտի մէջ կայ ազգակ մը որուն ընդհանրապէս անդրադարձ չ'ըլլար, նոյնիսկ երբ խօսակցութեան յաճախակի նիւթ կր դառնայ ան ներհայկական շրջանակներու մէջ: Վրդովում պատճառող, հակառակ զայրոյթին, ամօթին, պոռթկումին, տեսակ մը ամօթխածութիւն եւ լռութիւն պարտադրող բան է այդ մէկը: Կը վերաբերի Հայաստանէն արտագաղթողներէ ոմանց բարոյական ըմբռնումի, մարդկային արժէքներու, պարկեշտութեան քիչ մը իւրայատուկ չափանիշներուն: Այդ չափանիշները շատ յարիր չեն աւանդական մեր գաղութներուն մէջ մանաւանդ անհատական մակարդակի վրայ գոյութիւն ունեցողներուն. իսկ ո՛չ մէկ համեմատական կարելի է ընել վերապրողներու սերունդին հետ որ ո՛չ թէ տնտեսական պատճառներէ, այլ կեանքը փրկելու հրամայականէն մղուած ինկաւ օտարութեան մէջ: Այդ մարդիկը իսկական սուրբեր էին. անհանդիստ չընելու ծայրայեղ թծախնդրութեամբ մը գոյութիւն պահեցին, զիրենք հիւրընկալող երկիրներուն անհուն երախտապիտութեան երբեմն ըմբոստացնող զգացումին ծանրութեան տակ: Աչխատեցան, տքնեցան, յաճախ իրենց կոտրած-թափած էութեան կարողութիւնը լայնօրէն զանցող թափով. անհաշիւ տուին ինչ որ մնացած էր ատրատիզն, մահէնն, ապահով ապագայ ու մարդավայել կեանք ձգելու համար իրենց զաւակներուն: Ո՛չ աչխատանքի պայմանները, ո՛չ զործատիրոջ - բանուորի յարաբերութիւնները, կամ իրենց իրաւունքները, ընդունելին - անընդունելին հետաքրքրեցին զիրենք: Օրէնքը, կանոնները ամէն բանէ վեր, ամէն բանէ հզօր էին. անոնց յարգանք, հպատակութիւն պարտէին իրենք եւ վերջ:

Ճատկապէս ա՛յս պատկերին հակասական է հայաստանեան արտագաղթով այսօր քիչ մը ամէն տեղ պարբերաբար տըրուած "Հայ"ու տիպարը: Գալիֆորնիան անոնց "քաջագործութիւն"ներուն անհատնում պատմութիւններով գլխաւոր տեղը կը դրաւէ, բայց այլ վայրերու մէջ ալ կան բազմաթիւ օրինակներ:

Եւ ուշագրաւ է որ Սփիւռքի մամուլին, շրջանակներուն լռութիւն պահած նիւթեր արձագանգ կը գտնէ հայաստանեան թերթերու մէջ: Վերջին մէկ էջը կը պատկանի "Հայոց Աչխարհ"ին (Դեկտ. 17): Ունի «Մերոնք օտարութեան մէջ» խորագիրը, ստորագրուած է Տիգրան Աւագեանի կողմէ: "Ամօթ"ով կ'ըսէ թէ «Արդար ու անարդար ճանապարհով եւրոպական դրախտ ընկած մեր հայրենակիցներից շատ շատերը գոյատեւում են այնտեղ տարրական գողութեան հաշուին: Գողութիւնը երանէք վերածել են մասնագիտութեան, ապրուստի միջոցի: Եւ ներքաշուել է աշխարհը դատում Հայաստանի ու Հայերի մասին»: Ճետոյ կը նշէ Գերմանիայէն պարագաներ. գողութիւնը գողութիւն, յաւելեալ՝ գողերուն ամբարտաւանութիւնն ու լկտիութիւնը: Երբ բերնէ-բերան լեցուցած ու առանց վճարելու հանրախանութէն հանած իրենց մասնաւոր պայուսակներով կ'իյնան ոստիկաններու ճանկը, վոխանակ փախուստի դիմելու, կը փորձեն փրկուիլ ոստիկաններէն, ամուր կառչած իրենց գողէնին: Ոստիկանական կառքին միջամրտութիւնը վերջ կու տայ իրենց արշաւին:

Նոյն բնոյթի երկրորդ պարագայի մը վայրը Տորթմունտ քաղաքն է. չորս հայասանցի ձերբակալուած է հոն, նոյն տեսակի գողութեան պատճառով: Զորսըն ալ քաղաքական ապաստան խնդրած են Գերմանիայէն, այն պատճառաբանութեամբ որ հալածուած էին «ամբողջատիրական վարչակարգ»էն... Անոնց բնակարանին մէջ ոստիկանները գտած են առաքումի պատրաստ ապրանքի այնպիսի ճոխ տեսականի ու քանակութիւն որ «կարող էր երջանկացնել ողջ Արարատի մարզի բնակչութեանը»:

Տ. Աւագեան նման ծանրակչիռ նիւթի առընչութեամբ յաջողած է երիպիծանքի չեշտ մը պահել. կը յիշեցնէ թէ «որպէս անցումային փուլ, գողից մարդու վերածուելու ճանապարհին կարող է ծագայել մուրացկանութիւնը»: Կ'աւելցնէ թէ հակառակ այդ գործունէութեան եւ-

---

րոպայի մէջ արդիւնաւոր ընթացքին, եթէ ենթական ոչ մէկ ձեւով կը յաջողի տոկալ, "կարելի է եւ գողանալ: Միայն թէ ի՛չ-ի՛չ, ինչպէս ասում են՝ հոգու համար":

Այս տխուր էջը միտք կը բերէ քիչ մը կաղապարատիպ արդարացում - պատճառաբանութիւնը որ սովետական կարգերուն կ'առընչէ ամէն ժխտական երեւոյթ: Ըսե՛նք որ բաժին մը իրականութիւն կայ ըսուածին մէջ, բայց մնացածին պատասխանատուութի՞ւնը...

Ա. ԹՈՓՈՃԵԱՆ

ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆԻ ՆԵՐԿԱՅՈՒԹԻՒՆԸ ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ ԵՒ ՊՈՒԼԿԱՐԱՀԱՅ ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼԻ ԱՐՁԱԳԱՆԳԸ (*)

ՅԱԿՈԲ ԿԻԼԻԿԵԱՆ

Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութեան հիմնադիրներէն կառկառուն ու անխոնջ անձնաւորութիւն մը եղած է Քրիստափոր Միքայէլեան, ծնած Վերին Ագուլիս 1859 Հոկտ. 18/31ին [1]:

Ան իր կուսակցական, քաղաքական ու կազմակերպչական գործունէութեան ընթացքին երկու անգամ գտնուած է Պուլկարիա: Այդ ուղղութեամբ առաջին տեղեկութիւնը կը քաղենք յօդուածէ մը [2], ուր կը յիշուի թէ ան 1890ին այցի եկած է Փլովտիւ: Իրականութեան մէջ ուսումնասիրութեան [3] մը համաձայն, ան գըտնուած է Թիֆլիս, կուսակցական աչխատանքի լծուած, որուն հետեւանքով 1891 Ապրիլ 16ին կը ձերբակալուի ռուս ոստիկանութեան կողմէ եւ կը բանտարկուի Մետեխի բանտը: Այստեղ որոշ ժամանակ մնալէ վերջ իրաւունք կը ստանայ որպէս աքսորավայր ընտրելու Նովոչերկասկը, ուր կը հաստատուի 1891 Մայիս 2ին [4]:

Այստեղ պարտադրուած կը մնայ որոշ ժամանակ մը, իսկ յետոյ գինք կը տեղափոխեն նոր աքսորավայր մը՝ Բիչինեւ [5, 6]: Այս աքսորի տեւողութեան հնարաւորութիւն մը կը գտնէ Պուլկարիա փախչելու եւ կը մնայ Սոֆիա՝ 1891ին այստեղ սկսուած ու կիսատ մնացած "Դրօչակ"ի առաջին թիւը խմբագրելու եւ լոյս ընծայելու համար: Ճայտնի չէ սակայն թէ՝ ո՛ր թուականին (օր, ամիս, տարեթիւ) Քրիստափոր Միքայէլեան կը հեռանայ Պուլկարիայէն: Հաստատ տըւեալներ կան, որ 1902ին արդէն Թիֆլիս կը գտնուի, իսկ յետագայ երեք տարիները տարբեր պարտականութիւններով կ'անցնի Արեւմտեան Եւրոպա եւ կը գործէ Ֆրանսա, Զուիցերիա, Գերմանիա, ապա Աւստրիա, մինչեւ Փետրուարի վերջաւորութեան, 1905ին, ճիշդ այդ ամսէն վերջ պուլկարահայ մամուլը, յատկապէս Դաշնակցութեան հրատարակութիւնները որոշ տեղեկութիւններ կը տըպագրեն Քր. Միքայէլեանի մասին: Պուլկարական հողի վրայ ան իր գործունէութեան ամբողջ շրջանին գաղտնի կերպով աչխատած է Թուրքիան չգրգռելու եւ Պուլկարիոյ ու Թուրքիոյ միջեւ յարաբերութիւններուն չվնասելու միտումով:

Քրիստափոր Միքայէլեանի գաղտնի ճամբորդութեան մասին դէպի Պուլկարիա, յօդուածագիրը՝ կուսակցական անդամ Կ. Պոնճուքեան տեղեկութիւն կը ստանայ թէ մօտ օրէն Վիէննայէն գնացքով Սոֆիա պիտի ժամանէ կուսակցութեան կարեւոր անձերէն մէկը, որուն հետ ինք տեսակցութիւն մը պէտք ունենայ "Պուլկարիա" պանդոկին մէջ: Ք. Միքայէլեանի եւ Վառմչապուհ Քենտիրեանի առաքելութիւնը եղած պէտք է ըլլայ պուլկար մակեդոնական ՎՄՌՕ կազմակերպութեան ղեկավար անձերու հետ կապ հաստատելը, որոնց կարգին եւ Բորիս Սարաֆովի հետ: Հաւանաբար նաեւ Հ. Ց. Դ.եան ու ՎՄՌՕ-ի յեղափոխական աչխատանքները զուգորդելու կապակցութեամբ: Ծրագիրը միդուցէ ընդգրկած ըլլայ մասնաւոր ձեռնարկներու իրագործում, յատկապէս պայթուցիկ յարմարանքներու՝ ձեռնառումբերու փորձարկում: Այդ վտանգաւոր գործը իրենց վրայ կը վերցնեն Քր. Միքայէլեան ու Վառմչապուհ Քենտիրեան. անոնց եղերական մահով կը վերջանայ փորձարկումը, 1905 Մարտ 4ին: Այն տեղի կ'ունենայ Վիթոշ լերան լանջերուն Քնեաժեւօ գիւղի մօտակայքը՝ Շանցիթէ կոչուած վայրին մէջ:

Այս եղերական դէպքը լայն արձագանգ կը գտնէ պուլկար մամուլի ու Դաշնակցութեան տեղական եւ արտասահմանեան մամուլի էջերուն մէջ: Առաջին տեղը այդ ուղղութեամբ կը գրաւէ կուսակցութեան "Դրօչակ" օրգանը: Նկատի ունենալով այդ հանգամանքը, զանց կ'առնեմ զանոնք եւ ուշադրութիւնս կը դարձնեմ պուլկարահայ մամուլի արձագանգին, որ հազիւ թէ նկատի առնուած ըլլայ Դաշնակցութեան պատմութեամբ զբաղող անձերու կողմէ:

Մենք, առանց յաւակնութիւն ունենալու լրիւ ու լայնատարած պատկեր մը ներկայացնելու պուլկարահայ մամուլի վերաբերումին՝ հանդէպ Քր. Միքայէլեանի ու Վառմչապուհ Քենտիրեանի գործունէութեան Պուլկարիոյ մէջ եւ անոնց ողբալի եղերական վախճանին, փափաքեցանք երթալ մեր մամուլի հետքերով: Մեր գործին հիմք ծառայեց իմ ծննդավայր Փլովտիւ քաղաքի պետական "Իւան Վազով" գրադարանի պուլկարահայ մամուլի հաւաքածոն 1884 Ճունուար 4էն մինչեւ 1945: Մենք մօտեցանք հարցի քննութեան եւ ուսումնասիրութեան, նըկատի առնելով եղերական դէպքի թուականին չուրջ, անկէ առաջ եւ անկէ վերջ լոյս տեսած պուլկարահայ թերթերը՝ առանց ուշադրութիւն դարձնելու անոնց կուսակցական կամ չէզոք պատկանելիութեան: Հարկաւոր գտանք մեր աչխատանքը բաժնել երկու հատուածներու.

Առաջին հատուած.-

Պուլկարահայ լրագիրներ 1905 - 1906 շրջանին հրատարակուած եւ հաղորդումներ կամ գրութիւններ տպած եղերական դէպքին եւ զոհերուն մասին: Առաջին թերթը, զոր պրպտեցինք, Վառնա հրատարակուող "Իրաւունք" լրագիրն էր՝ հիմնադրուած 1896 Ճունուար 12ին եւ տեւած մինչեւ 1911 Յուլիս 14: Ճատկապէս ուշադրութիւն դարձուցինք անոր 1905 Փետր. 15 / Մարտ 2ի թիւերէն մինչեւ 1905 Մարտ 20/30ի թիւերուն վրայ, բայց դժբախտաբար որեւէ արդիւնքի չհասանք:

Ոչ մէկ տող եղելութեան եւ Քր. Միքայէլեանի մասին, ինչ որ տրամաբանական պէտք է նկատել, ծանօթ ըլլալով յիշեալ թերթի էութեան եւ հակադաշնակցական ընթացքին: Երկրորդ հայկական թերթը, զոր քննեցինք, Փլովտիւ տպագրուող "Ռազմիկ" քաղաքական - հասարակական եռօրեան էր՝ Դաշնակցութեան օրգան, Ռուբէն Զարդարեանի խմբագրութեամբ: Ան սկիզբ կ'առնէ 1903 Հոկտ. 15ին, ուրեմն դէպքէն եօթը ամիս վերջ, եւ այդ իսկ պատճառով որեւէ

(*) Խօսուած՝ "Պուլկարներ եւ Հայեր դպրերու ընթացքին եւ Քրիստափոր Միքայէլեան" գիտաժողովին, Սոֆիա, Մարտ 10-11:

Ծանօթ

1.- Ֆրանգեան Երուանդ - Քր. Միքայէլեան, Բաֆու 1917, 56 էջ.
Ֆրանգեան Երուանդ - Քր. Միքայէլեան. Հրատ. «Վահէ Սէթեան» տպ. «Կայծեր» մատենաշար թիւ 1:
Խուրխուրեան Գէորգ - Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութիւն, Երեւան.

2.- Մազմանեան Վահան - Տ'ր. Միքայէլեան Պուլկարիոյ մէջ: (Յուշեր «Ազատ խօսք» թիւ 85, բացառիկ թիւ, Սոֆիա 1935 Օգոստոս 18)

3, 4.- Տե'ս Ֆրանգեան Երուանդ, Խուրխուրեան Գէորգ:

5, 6.- Անդ:

7.- Յովհաննիսեան Մարտիկ - Ցիշատակներ անցեալէն - Քրիստափորի եւ Վառմի մահուան 30ամեակի առթիւ: (Յուշեր «Ազատ խօսք» թիւ 85, բացառիկ թիւ, Սոֆիա, 1935 Օգոստոս 18. էջ 7)

տեղեկութեան չենք հանդիպիր: Միւս քանի մը հրատարակութիւնները այդ շրջանին այլ բնոյթի ըլլալով, ոչ մէկ լուր կը հրապարակեն յիշեալ դէպքին մասին:

Նոյն եղերական տարեթուին Վառնա հրատարակուող Դաշնակցութեան "Շարժում" լրագիրը իր թիւ 697ին մէջ (1905 Մարտ 16) կը տեղեկացնէ Քր. Միքայէլեանի ու եղուարդի (Վռամշապուհ Քենթրեան, Ց.Կ.) մահուան մասին՝ "Երկու մեծ զոհեր եւս" խորագրին տակ, մէջբերելով նաեւ Սոֆիա տպուող պուլկարական "Վեչերնա փոշթա" (Երեկոյեան փոստ, Ց.Կ.) որպէս աղբիւր այդ լուրին: Որոշ տարբեր պուլկարական թերթեր այդ ժամանակէն քննեցի առանց արդիւնքի մը հասնելու: Դարձեալ "Շարժում" թերթն է, որ տեղ կու տայ իր 698 թիւին (1905 Մարտ 19) էջերուն վրայ նոր դրութեան մը՝ "Քրիստափորի ու եղուարդի Ցիշատակին", հեղ. Վարդ., ծածկանունը՝ Խաչ Արվախիի, Դաշնակցութեան եռանդուն անդամ, քաղաքական գործիչ, լրագրող, որ դժբախտ վերջ մը ունեցաւ, գրելէ ետք իր դիրքը՝ "Տապը տարի Դաշնակցութեան մէջ":

Նոյն լրագիրը իր թիւ 703ին (1905 Ապրիլ 6) կը հրատարակէ Քրիստափորի մահուան առթիւ 1905 Մարտ 13ին Թիֆլիսի մէջ կայացած հոգեհանգստեան մասին՝ ըստ Բաքուէն գրուած թղթակցութեան, հեղինակի անունը՝ Ֆալագ, որ անկասկած ծածկանուն մըն է, բայց ինծի իսկական անուն մականունը անծանօթ կը մնան: "Շարժում"ի թիւ 707 (1905 Ապրիլ 23) մէջ արտատպում մը կը գտնենք՝ «"Դրօշակ"ը Քրիստափորի մասին» վերնագրով: Նոյն թերթին մէջ մասեր առնուած են նաեւ "Դրօշակ"ի 1905 ապրիլեան թիւէն:

Երկրորդ հատուած· 1906 – 1945

Քրիստափոր Միքայէլեանի ու Վռամշապուհ Քենթրեանի յիշատակումները կը վերաբծարծուին մանաւանդ կլոր տարիներու առիթներով եւ այստեղ միայն Դաշնակցական պուլկարահայ մամուլն է, որ իր պարտականութեան ու դիրքին վրայ կը գտնուի: Անոնց մահուան առաջին տարելիցին առթիւ Փլովտիւ լոյս տեսնող "Ռազմիկ" լրագիրը կը հաղորդէ թէ՝ քաղաքիս "Սուրբ Գէորգ" եկեղեցւոյ մէջ հոգեհանգիստ կատարուած է ի յիշատակ Դաշնակցութեան երկու զոհերու մահուան առաջին տարելիցին (թիւ 40 / 1906 Մարտ 11): Նոյն բնոյթի լուրերէն դուրս հանդիպեցայ այլ տեղեկութեան մը, որու համաձայն Պալչիք՝ Սեւ ծովի ափին հիմնուած, քաղաքին հայկական ընթերցարանը "Քրիստափոր ու Եղուարդ" կը կոչուի: Կ'ենթադրեմ որ այս փոքրաթիւ հայ համայնքին մէջ գոյութիւն ունեցած ըլլայ Հ.Ց. Դաշնակցութեան տեղական խմբակ մը, որուն պատկանած ըլլայ ընթերցարանը: Թէ ինչ ճամբաներով Դաշնակցութեան երկու գործիչներու մահուան բօթը Պալչիքի հայ համայնքին կը հասնի, նոր ուսումնասիրութեան առիթ կ'ընծայէ:

Պուլկարիոյ մէջ հայ պարբերական մամուլը յաջորդաբար կը զարգանայ մանաւանդ 1922էն ետք, երբ Փոքր Ասիայէն ու Թրակիայէն հայկական հոծ զաղթականութիւն մը կը հաստատուի երկրին մէջ, հանդերձ որոշ մակարդակի վրայ գտնող հայ մտաւորականութեամբ: Հայկական քաղաքական երեք կուսակցութիւնները կը հրատարակեն իրենց օրգանները՝ օրինակ Հ.Ց.Դ.՝ "Հայաստան", "Արաքս", "Նոր Արաքս", "Ազատ Խօսք" մինչեւ 1944 Օգոստոս 28, Ս. Դ. Հնչակեան՝ "Պալքանեան մամուլ", 1931 Մարտ 7էն մինչեւ 1943 Դեկտեմբեր 30, Ռամկավար կուսակցութեան օրգան՝ "Լուսաբաձակ" 1920 Մայիս 1էն մինչեւ 1924 Նոյեմբեր 13 եւ "Փարոս", 1929 Մայիս 11էն մինչեւ 1945 Յուլիս 20: Ոչ դաշնակցական երկու հրատարակութիւնները ոչ մէկ տողով յիշատակած են եղերական դէպքը եւ անոր զոհերու՝ Քրիստափորի ու Վռամշապուհի մասին: Նոյն լռելեայն դիրքը կը պահեն անոնք յիշատակման երկու տարելիցներու կապակցութեամբ՝ մէկը Դաշնակցական երկու գործիչներու մահուան 15 եւ միւսը 30ամեակի առթիւ: Անկասկած այս երեւոյթը պէտք է վերագրել հայ երէց քաղաքական - հասարակական կուսակցութիւններու միջեւ եղած հակամարտութեան եւ առճակատումին մէջ, երբեմն դատապարտելի երեւոյթներով: Պարզ է՝ ամէն կուսակցութիւն կը ձգտի իր հերոսները առաջ քաշել, զանոնք պանծացնել, փառաբանել, անոնց յիշատակը յարգել:

Եւ այդ տեսակէտէն Դաշնակցութիւնը կը պահէ իր աւանդութիւնը եւ կլոր տարելիցներու առթիւ այս կամ այն ձեւով կը նչէ յիշատակը Քրիստափորի ու Վռամշապուհի: Եւ այդ ուղղութեամբ փաստեր չեն պակսիր: Այսպէս, "Հայաստան" թերթը կ'անդրադառնայ անոնց 15 ամեակի կապակցութեան, նոյնը կը գտնենք Սոֆիա հրատարակուող "Նոր Արաքս" Դաշնակցութեան թերթին թիւ 13-14ին մէջ (1930 Մարտ 18), երբ կը լրանայ այդ եղերական դէպքին 25ամեակը: Անոր առաջին էջին վրայ կը կարդանք խմբագրականը՝ "Քրիստափոր Միքայէլեան" վերնագրով՝ հեղինակ Օննիկ Մխիթարեան: Մէջտեղը Քրիստափորի կիսանդրակերպ նկարը, անոր կենսագրականը՝ ներկայացուած՝ Տ. Ց. սկզբնատառերով՝ Փլովտիւ: Սոֆիայի աշխատակիցներէն Վ. Հուրեան ստորագրած է "Բարոյական Հսկան", իսկ Վառնայէն՝ Թղթակցութիւն մը՝ "Քրիստափորի մահը եւ թաղումը". հեղինակը՝ Մ. Մ. սկզբնատառերով ,որ ճշդումի կը կարօտի: Նոյն թերթին մէջ կը տեսնենք նաեւ արտատպումներ, օրինակ՝ "Դրօշակ", Թիւ 4, 1905, "Քրիստափոր Միքայէլեանի բօթը եւ Սիմանթօ": Այլ արտատպոյթ մը՝ "Քրիստափորի խօսքի ուժը"՝ Միք. Վարանդեանէն, "Ընկերվարական եւ Հայրենասէր"՝ Միք. Ցովհաննիսեանէն, նաեւ "Հրապարակագիրը", հեղինակ՝ Բերունի (Սիմոն Յակոբեան), Քրիստափորի յիշատակին, 1909, Պոլիս: Արժէքաւոր գրութիւն մը տեղ գտած է այս թերթին մէջ Աւ. Ահարոնեանէն, վերնագրուած՝ "Օտար Հորիզոններէ տակ" (Քրիստափորի յիշատակին): Եւ այլ նիւթեր, կարճ ծանօթով:

Հինգ տարի վերջ՝ "Ազատ Խօսք" որպէս Դաշնակցութեան հրատարակութիւն, շարունակութիւնը՝ "Նոր Արաքս"ի, կը հրատարակէ բացառիկ մը բաղկացած 10 էջերէ, թիւ 85 (135), 1935 Օգոստոս 18ին, բազմապիսի բովանդակութեամբ: Ցիշենք խմբագրականը՝ "Քրիստափոր. Իր եղերական մահուան երեսնամեակին առթիւ": Քննելով այս բացառիկը, կարելի եղաւ հաստատել որ անոր առաջին էջին վրայ տեղ գտած են տեղական մտաւորականներ՝ Դաշնակցութեան գործօն անդամներ, որոնց կողքին Ցովհաննէս Տէվէճեանի (ծածկանուն՝ Արմէն Սեւան) յօդուածը՝ "Քրիստափորի խորհուրդը", Հ. Ա. (Հայկ Աատրեան) ներկայացած է "Գործի Դաղափարախօսը" գրութեամբ: Տարբեր էջերու վրայ՝ "Ցիշողութիւններ Ժընեւից", փրոֆ. Վահան Տոտոմեանց, "Ցիշատակներ Անցեալէն", Քրիստափորի եւ Վռամի մահուան 30ամեակին առթիւ: Հեղ. Մարտիկ Ցովհաննէսեան՝ "Քրիստափորը Պուլկարիոյ մէջ" նիւթը ստորագրած է Վահան Մազմանեան: Տարբեր նիւթեր՝ արտատպոյթներ "Դրօշակ"էն 1905, որոնք ցոյց տրուած են նախօրօք "Նոր Արաքս" մէջ ալ: Ուշադրութեան արժանի է "Ցուշեր Քրիստափորի կեանքէ" գրուած Ա. Գիւլխանդանեանի կողմէ

ՀՈՂՎՐՏԻԿ

ԱՏԻԼ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆԻ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

Ողբացեալը ծնած էր 1937 Յուլիս 27ին Պորճ Պու Արիտիճ (Ալժերիա): Զաւակն էր Աբէլ Գոհարեանի եւ Անի Ամատունիի, մեռած 1971ին եւ 2000ի: Մեծցած էր անոյշ նարնջենիներու երկիրը, հոն ուր երկինքը միշտ կապոյտ է: 1966, Յուլիս 17ին, ամուսնացած էր վարպետ քար-փիէռ կարապետեանի հետ եւ ունեցած էր երկու աղջիկ՝ Նաթալի (1968) եւ Սիլվի (1969):

Աչխատելէ ետք որպէս ուսուցչուհի, ապա, ընդհանուր հսկիչ Մարսէյլի վարժարանի մը մէջ, ուրախութիւնն ունեցած էր մօրը հետ, դիպուածով գտնելու ազգ մը, ուր Ա.Ա.Ս.Մ-ը (Աղքատախնամ) անօրինուհի մը կը փնտռէր Հայկական Հանգստեան Տան համար, Սէն-Ռաֆայէլ: Ուրեմն, ընտանիքով, հաստատուեցաւ Սէն-Ռաֆայէլ, ուր իր կեանքը ծաղկեցաւ այդ չրջանին, ծառայելով ուրիշներու 1975էն սկսեալ, թէ արհեստի, մարդկային եւ համայնական եւ քաղաքական պետիններու վրայ: Շատ երկար պիտի ըլլար ցանկը իր զոհաբերութեան հայ գաղութին համախմբման համար եւ հանդստեան տան մարդկային դիմագիծ մը տալուն մէջ: Ցիշենք միայն քանի մը թըւականներ, առաւելաբար կարեւոր:

1978ին իսկ, կրցաւ օժանդակել, չնորհիւ մէկ մօտիկ անձին, տիկին Տիարակէրեան, Հայկական Հոմին Ս. Ցովհաննէս մատրան ստեղծման: 1979ին, ծնունդ տուաւ Օգոստոս 15ի Դաչտահանդէսին, ուննենալով իր չարունակութիւնը "Ազատ Խօսքի" յաջորդական թիւերուն մէջ: Նոյն թերթի 5րդ էջը պատկերազարդ, Հ.Ց. Դաշնակցութեան հիմնադիրներու եւ այլ գործիչներու նկարները, նուագոյնը ու պետական զինանշանը, Քրիստափորի ու Վռամի յուշարձանի նախագիծը (իրագործումը եղած է այլ նախագծով): Ցաւով պէտք է նչենք որ ան վանտալ արարքի մը հետեւանքով զոդցուած է Սոֆիայի կեդրոնական գերեզմանատունէն: Նոր կիսանդրիի տեղադրում, "Ազատ Խօսք"ի բացառիկը մասնաւոր էջ մը եւ դրութիւններ յատկացուցած է Փէյօ Նաւորովին ու անոր յուշարձան - կիսանդրիի բացման արարողութեան:

Ցեղակրօնութեան չարժման կապակցութեամբ Պուլկարիոյ մէջ (Գաղափարախօս Գարեգին Նժդեհ) ակիզբ առած անոր «Ռազմիկ» թերթը 1937 Փետրուար 7էն 1944 Մարտ 4 չէ անդրադարձած Քրիստափորի ու Վռամշապուհի եղերական մահուան ու առաջինի գործունէութեան:

Համայնավար իշխանութեան տարիներուն (1944 Սեպտ. 9էն 1989 Նոյ. 10) ոեւէ պայման չէ եղած չարունակելու աւանդութիւնը, նոյնիսկ թաղու եղած է Միայն այդ համայնավար վարչակարգի տապալումով նոր, ազատ միջավայրի մէջ վերահաստատուեցան փակուած հայկական միութիւնները եւ հիմք դրուեցաւ Հ.Ց.Դ. խմբակներուն, որոնք վերահաստատեցին յիշատակումը Քրիստափորին եւ Վռամշապուհին՝ անոնց մահուան տարելիցներու առթիւ այցեր կազմակերպելով անոնց գերեզմանին:

Կ'ուզենք հաւատալ որ հայ ազատագրական պայքարին զոհերը յետագային այ յարգանքի ու յիշատակման առարկայ պիտի ըլլան:

Փլովտիւ, Փետրուար–Մարտ 2005

Ց. Կ.

ԱՐՏՈՅՏՆԵՐՈՒ ԱԳԱՐԱԿԸ

ԱՆԹՈՆԻԱ ԱՐՍԼԱՆ

Թարգմանեց՝
ՎԱԶԳԻՆ ԲԱՄՊԱԿԵԱՆ

ՄԱՍ ԱՌԱՋԻՆ

ՄԻՄՈՍ ՀՕՐԵՂԲԱՑՐԸ

Այս բառերը, յանկերգի մը պէս, կը մխրճուին Ագնիւի մտքին մէջ եւ զինքը կը տանին զարմանալի թմրութեան մը մէջ: Երկա՜ր, երկար վայրկեաններ երիտասարդը կը չարունակէ խօսիլ, մինչեւ որ Ագնիւ յանկարծակի կը զգաստանայ եւ իրեն կ'ուղղէ այնպիսի սուր ձայնով "Ինչո՞ւ" մը որ երիտասարդը կը վրդովի:

Մինչ այդ դիշերը լման է, պզտիկները ներս քաչուած են: Երկինքը մթագնած է սեւ եւ մանիշակագոյն ամպերով եւ եղերքները սկսած են փայլատակել: «Ինչո՞ւ այս բաները կ'ըսէք ինծի» կը կրկնէ Ագնիւ: «Ոչ իսկ իրար կը ճանչնանք...»

«Որովհետեւ կ'ուզեմ փրկել ձեզ» կը պոռթկայ մարդը, եւ չուրջը կը նայի դողունի: «Դուք, սիրելի աղչնակ, պէտի է հաւատաք ինծի :Ես կրնամ, ես պէտք է ազատեմ ձեզ: Չեմս եկէք, անմիջապէս: Ես ալ կը ձգեմ բանակը: Երկու արադ ձիեր ունիմ...» եւ, աւելի ծռելով, անոր ձեռքերը իր դէմքին չուրջ կը տանի, եւ ծունկերը կը համբուրէ:

Մինչ յուսահատ սարսուռ մը ամբողջ մարմինը կը ցնցէ, Ագնիւ անսպասելիօրէն կը զգայ վտանգ մը, սպառնացող սարսափ մը, եւ իր երիտասարդ արիւնը հեչտալի յոյսի մը ոստումը կ'առնէ: Կոյր բնազդ մը զինքը կը մղէ հեռանալու այդ տեղէն, ուր վարդերը հիմա կարծես մեռելի բոյր ունին, եւ պարտէզին պատը անծանօթ մեռելներու դերեզմաններ կը ծածկէ: Ոտքի կ'ելլէ, եւ այն տեղն ան ալ (որ ոչինչ կրահեց) իրեն հետ ոտքի կ'ելլէ եւ կը սեղմէ զինքը համբուրելու համար: Հազիւ հպանցիկ համբոյր մը կ'ըլլայ, բայց իր մէջ կ'արթնցնէ խոր տրտմութիւն մը ամօթի, խենթութեան, անպատուութեան: Ձիւղ հօրենական տան մէջ...

Ագնիւ կը սեղմէ թեւերը կուրծքին վրայ, կը չիկնի, եւ նոյն արագութեամբ որ զինքը ներս առաւ, կը բանայ դռնակը եւ անձայն պոռթկումով մը դուրս կը հրէ երիտասարդը: Մարմինը իրեն ըսաւ այն ինչ որ միտքը չէր կրցած տակաւին ըմբռնել: Ըսաւ թէ տարբերութեան ծովը որ միշտ աւելի կարմիր կը գառնայ, կը բաժնէ երկու ժողովուրդները, եւ ինք կը գտնուի մէկ ափին վրայ եւ ան միւսին վրայ:

«Կը խնդրեմ, մտածէ, պիտի վերադառնամ վաղը», դրան եռեւէն կը յաջողի այսուհանդերձ ցած ձայնով ըսել տագնապած երիտասարդը: Բայց Ագնիւ կը չարունակէ անմխիթար լալ, հրաբորբոք երեսները չոյելով: Մինչեւ այդ ատեն կ'երազէր, աղջնակ մը աղջնակներու մէջեւ: Այդ վայրկեանին կը գառնայ կին:

Բայց վերջը կը վազէ դէպի տուն, մութին, արագութեամբ կը բարձրանայ սանդուխներէն եւ կը վազէ դէպի հայելին: Թրջելով մատերը բերնին մէջ, կը հարթէ թարթիչները եւ յօնքերը, դէմքին վրայ կ'անցընէ կարմիր շղարշ մը, ազատ ձգելով աչքերը, եւ հիացմունքով կը պիտէ ինքզինքը:

«Հայաստանի աղջիկը կը յառաջանայ հպարտ նայուածքով» կ'ըսէ ժողովրդական երգ մը: Ինծի ինծի յօնքերը գրեթէ իրարու կը միանան զօրեղ եւ չիտակ քիթին վրայ: Վարը, աչքերը որքա՜ն դեղեցիկ կ'երեւան եւ, պատահածէն գրգռուած, անբնական կերպով վիլլուն: Ագնիւ անհամբեր է պատահածը մէկու մը պատմելու: Վերոնին ոչ, արդեօ՞ք Սմբատին: Մեծ եղբայրը հեղինակութիւն ունի բայց չի գործադրեր եւ իր հանդէպ մասնաւոր տկարութիւն մը ունի: «Այդպէս, այո այդպէս պիտի ըլլամ» կ'որոշէ: Ցետոյ, խոր յոգնածութիւն մը կը զգայ, եւ ի վերջոյ, երջանկութեան հառաչանքով մը, իր առաջին համբոյրէն վերջ, կը մտնէ անկողին: Հանդարտ եւ գոհ՝ քունը չուտով կը տանի, այս թռնուատր դիչերուան մէջ:

(Շար. 23)

Հ.Մ.Ը.Մ.-ի կեդրոնական Վարչութիւնը, Հ.Մ.Ը.Մ. - Ֆրանսի Վարչութիւնն ու անդամները կը զուժեն կեդրոնական Վարչութեան անդամ, վաստակաշատ Հ.Մ.Ը.Մ.-ական

ԵՂԲ. ԿԱՐՕ ԹԻԹԻՒՆՃԵԱՆ-Ի

անակնկալ մահը, որ պատահեցաւ Երկուշաբթի, Յունուար 16ին, Լիբանանի մէջ:

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Լիոն. - Իրենց սիրելի բարեկամին՝ Գեղամ Տէրտէրեանի մահուան առիթով Էքինճեան ու Ց. Չէքիեան ընտանիքները 100 Եւրօ կը նուիրեն "Ցառաջ"ին:

LE
Centre Culturel
SAINT MESROB
présente
dans le cadre de ses soirées
culturelles et littéraires

ZABEL ESSAYAN

(1878 - 1943)
LE RETOUR ET LA FIN
Une femme dans la tourmente stalinienne.

La conférence sera donnée
en français par :
LEON KETCHEYAN
Présentation de Karen SIMONIAN

Le jeudi 19 janvier à 20h30

au 10 bis rue Thouin Paris 5ème
Métro : Monge, Cardinal Lemoine

— Entrée libre —
Cocktail

L'UNION CULTURELLE FRANCAISE DES ARMENIENS DE FRANCE
vous invite
à une

CONFERENCE-DEBAT

EXCEPTIONNELLE
avec
Mme SYLVIE GOULARD
Chercheur associé au CERI,
Enseignante à Sciences-Po Paris
Le jeudi 19 janvier à 20h30
Sur le thème :
OU VA L'EUROPE ?
QUELLES FRONTIERES ?
QUELLE POLITIQUE ?
Mme Goulard dédicacera
son dernier ouvrage :
«Le Grand Turc et la République de Venise»,
Ed. Fayard

U C F A F
6 Cité du Wauxhall
75010 Paris
Métro : République
P.A.F.: 6 euros
Adhérents: 4 euros

(Շար. Ա. Էջէն)

քարէի մը նկարը եւ Թրքական երկաթուղիին խորհրդանիշը:

ԹԵՀՐԱՆ կ'ուզէ սեմինէր մը կազմակերպել Հրեաներու Ողջակիզումին վերաբերեալ: Ծանօթ է, որ նախագահը՝ Ահմատինեճատ "առասպել" որակած էր Շոան եւ ներկայիս ալ կ'ըսէ թէ տեւէ մէկը կրնայ վիճիլ այդ մասին եւ կը խորհի որ "գիտնականներուն կ'իյնայ արտայայտուիլ այդ մասին":

ՖՐԱՆՍ ԹԵԼԵՖՈՄ 600 հազար բաժանորդ կորսնցուցած է վերջին շրջանին: Մեծ մասը նախընտրաբար կը դիմէ համացանց, հեռատեսիլ եւ առանց սահմանի հեռաձայն երբեակը մէկտեղող ընկերութիւններու: Բայց այս կացութենէն օգտուող մրցակիցները (Ֆրի, Նէօֆ եւ Ալիս) լռելեայն սկսած են փոխել "առանց սահմանի" հեռաձայնի իրենց պայմանագիրները:

Հ.Մ.Ը.Մ.-ՖՐԱՆՍ

Հ.Մ.Ը.Մ. - Ֆրանսի վարչութիւնը կը վերակազմէ Մխիթեան Հեխոբախումբը (փաֆֆարը):

Այս տարեշրջանին ֆանֆարի փորձերը տեղի կ'ունենան կիրակի օրերը, ժամը 13էն 15, "Դպրոցասէր" վարժարանէն ներս. հասցէ՝

1 Boulevard du Nord — 93340 Le Raincy

ղեկավարութեամբ արհեստավարժ խմբավար Պ. Եդուարդ Բարսեղեանի:

Ցաւելեալ մանրամասնութեան համար հեռաձայնել հետեւեալ թիւերուն՝ 06·23·12·69·14 կամ 06·25·93·28·90:

Հ.Մ.Ը.Մ.-ՖՐԱՆՍԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

CROIX BLEUE DES ARMENIENS DE FRANCE

Section **«Djavo Shant»** de St-Jérôme

SUPER LOTO !!!

Dimanche 22 janvier
à 14 heures 30
Centre d'Animation de Quartier
de St Jérôme
30 avenue de St-Jérôme —
13013 Marseille
— Parking assuré —

□

ՏԷՍԻՆԻ ԵՐԵԿՈՅԹԸ

Գիտե՞նք, որ բոլորդ կը սպասէիք Կապոյտ Խաչի "Պէօրէկ"ի ճաշին... Ուրեմըն, ահա կրկին, մեր բազմաւեակ "պէօրէկ"ները համտեսելու համար, հրամեցէ՛ք Տէսինի Հայ Մշակոյթի Տունը, Շաբաթ Յունուար 21ի իրիկուան ժամը 20:30էն, նուագով, երգով, պարով՝ ուրախ երեկոյթ մը, որու գինը միա՛յն 15 եւրօ է:

Զմոռնա՛ք ձեր տեղերը ապահովելու, հեռաձայնելով Ռօզին՝ 04-78-49-19-44:

□

La Section **«SEVAN»** de Vienne
présente

LE SPECTACLE DE NOEL

DE SON ECOLE HEBDOMADAIRE
Le Dimanche 22 janvier
à 15h30 précises
au Théâtre Municipal de Vienne
Au programme
Chants, Danses, Poésies, Sketches,
Théâtre sous la direction
de **Nareg DOURIAN** en collaboration
avec la Maison de la Culture
Arménienne de Vienne

Comme chaque année, le Père Noël sera au rendez-vous pour distribuer cadeaux et friandises aux enfants.
Venez nombreux les encourager.

□

ՃԱՇ – ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչը Պէլֆոնթէնի կայանի յոթելեանին առիթով, Լիոնի շրջանին մէջ կազմակերպած է պարահանդիսակ երեկոյթ մը՝

Շաբաթ, Յունուար 28,
ժամը 20էն սկսեալ
"Նովոթէլ-Պրոն"ի չքեղ սրահներուն մէջ:

Եկէք միասին փչենք այս տարեդարձին 50 մոմերը, մանաւանդ կայան յաճախած նախկին եւ նոր աշակերտներու, անոր մաս կազմող տէօրէնին, դասատու եւ հսկիչներուն հետ, որոնց յուշերուն մէջ քանդակուած կը մնայ Պէլֆոնթէնի կայանը:

Այս բացառիկ երեկոյթին իր ներկայութիւնը կը բերէ Ամերիկայէն մասնաւորապէս ժամանող հանրածանօթ

ԱՏԻՍ ՀԱՄԱՐՄԱՆՏԵԱՆ

մասնակցութեամբ Ան ի նուագախումբին:

Ճաշազին՝ 55 եւրօ,
երախաներու համար՝ 40 եւրօ:

Ամապարեցէք չուտով հայթայթելու ձեր տեղերը, հեռաձայնելով՝ 04·78·45·17·55 կամ 04·74·04·74·97 թիւերուն;

l'Association MACHTOTZ
pour la défense de la langue arménienne
organise

1) Cours intensif d'arménien 1er niveau pour non-arménophones

NOUVELLE SESSION : 4 FEVRIER — FIN JUIN 2006

Ces cours s'adresseront aux débutants de 8 à 70 ans,
Les élèves seront capables de parler, lire et écrire l'arménien.
L'enseignement est assuré par Mme Hilda Kalfayan-Panossian
avec sa METHODE AUDIOVISUELLE
Stage de 50 heures, le samedi matin de 9h à 12h, à Paris.
(Absentéisme exclu)

2) Les cours de 2e, de 3e et de 4e niveaux continuent,
le samedi entre 12h et 15h, à Paris.
Les nouveaux élèves sont acceptés après un test de niveau.

3) Vous pouvez aussi vous procurer votre MANUEL D'ARMENIEN OCCIDENTAL POUR LES NON-ARMENOPHONES
Une méthode audiovisuelle utilisable chez soi.
3 volumes en couleur + 1 coffret de 4 cassettes audio :
87 euros + 8 euros frais d'expédition

Pour tous ces cours et le manuel ,
RENSEIGNEMENTS, INSCRIPTIONS: 01 47 50 97 51

CROIX BLEUE DES ARMENIENS DE FRANCE

LES 50 BOUGIES DE LA COLONIE DE BELLEFONTAINE

FETONS ENSEMBLE CET ANNIVERSAIRE
EN NOUS RETROUVANT TOUS, ANCIENS ET AMIS

LE SAMEDI 28 JANVIER

SOIREE DE GALA

à 20 heures
au CHALET DE LA PORTE JAUNE
Avenue de Nogent — Bois de Vincennes
75012 PARIS

D I N E R et B A L
avec l'Orchestre GAIDZAG'S

Tirage de la TOMBOLA NATIONALE

Réservation :
Auprès des SECTIONS DE LA CBAF :
Renseignements :
Tél. : 01 53 34 18 18 — E-mail : cbaf@wanadoo.fr

Հ.Մ.Ը.Մ. - ՖՐԱՆՍ

ՃԱՇ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Մասնակցութեամբ՝
Ա Տ Ի Ս Հ Ա Մ Ա Ր Մ Ա Ն Տ Ե Ա Ն Ի
եւ իր նուագախումբին
Շ ա բ ա թ, Յ ո ւ ն ո ւ ա ր 21ին

Հասցէ՝
Le Méridien «ETOILE»
Salon «R E N O I R »
81, Boulevard Gouvion Saint Cyr — 75017 PARIS

Տեղերը ապահովելու համար հեռաձայնել՝
01·44·05·17·77 *կամ* 01·43·78·57·67 *թիւերուն:*

Կայքի հասցէ՝
http://www.homenetmen-france.com
e-mail: comite@homenetmen-france.com

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH»
83 rue d'Hauteville 75010 Paris
Siret : 571 027 317 000 15 — Commission Paritaire : N° 0609 K 84976

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ 19
JEUDI
19 JANVIER
2006

LE NUMERO: 1,20 €

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ (1884 - 1957)

HARATCH

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE FONDE EN 1925

DIRECTRICE : ARPIK MISSAKIAN

83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
TEL. : 01 47 70 86 60 — FAX : 01 48 00 06 70
COURRIEL (E-MAIL) : jharatch@aol.com

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար· 250 եւրօ — Վեցամսեայ : 135 եւրօ
Արտասահման : Տար· 300 եւրօ (Ամէնօրեայ առաքում)
270 եւրօ (Շաբաթական առաքում) — Հատը : 1,20 եւրօ
C.C.P. PARIS 15069-82 E

81ՐԴ ՏԱՐԻ - ԹԻՒ 21·371 — Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN — 81e ANNEE — N° 21·371

ՕՐՈՒԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՊԻՃԱՆի (Գոթ տ'Իվուառ) մէջ ցոյցերը կը բազմանան եւ լուրջ տագնապ մը կը տիրէ երկրին մէջ: Նախագահ Կպակպոյի կողմնակիցները կը պահանջեն որ կապոյտ սաղաւարտաւորները մեկնին եւ կուսակցութիւն ալ կը քաշուի կառավարութենէն: Չեկոյցով մը, կուսակցութեան նախագահը յայտարարած է.– "Կը քաշուինք խաղաղութեան գործընթացէն եւ կը մերժենք աւելի երկար ատեն վաւերացնել վերազինութեան գործընթացը որ յանձն առնուած է ՄԱԿ-ի հովանիին տակ": Ցունուար 17ին ալ, նախագահին "Հայրենասէրները" անդամալոյծ ըրած են Ապիճանը եւ ցոյց մը կազմակերպած Ֆրանսայի դեսպանատան առջեւ:

ՌՈՒԱՍԱՏԱՆի նախագահը հռչակած է այն օրէնքը որ հակակշռի տակ կ'առնէ Ոչ Կառավարական Կազմակերպութիւնները (Ո – Էն – Ժէ) որ կ'աշխատին Ռուսաստան: Այս նոր օրէնքը քննադատուած է արեւմտեան երկիրներու եւ ռուսական անկախ միութիւններու կողմէ, քանի թոյլ կու տայ առակսել անոնց գործունէութիւնը եթէ անոնք "սպառնան Ռուսաստանի անկախութեան, հողային ամբողջականութեան, միասնականութեան և ազգային ինքնատպութեան, մշակութային ժառանգութեան կամ ազգային շահերուն": Արդէն իսկ ռուսական իշխանութիւնները Ինգուշիա (Չէչէնիոյ սահմանակից) երթալու արտօնութիւն չեն տուած մէկը բրիտանական, միւսը գերմանական երկու կազմակերպութիւններու:

ԹՈՒՐՔԻՈՑ Արդարութեան նախարարը Ճ· Ջիչէք վճռաբեկ ատեանին դրաւոր դիմումով մը առարկած է Աղճայի ազատ արձակումի որոշումին: Ան պնդած է թէ կարելի չէր Թուրքիոյ մէջ գործած ոճիրին պատիժը դեղչել Պապին մահափորձին պատճառով կրած բանտարկութեան պատիժէն: Նախարարին հաշիւով ոճրագործը պէտք է 36 տարի բանտը մնար միայն Թուրքիոյ մէջ գործած ոճիրին փոխարէն: Եթէ վճռաբեկ ատեանը տեղին գտնէ նախարարին առարկութիւնը, պիտի հաստատուի թէ Ցուիհանէս – Պօղոս Բ.ի մահափորձին հեղինակը կանխահաս կերպով ազատ արձակուած է:

ՌՈՒԱՍԱՏԱՆ ԵՒ ՄՈԼԴԱՒԻԱ համաձայնութիւն մը կնքած են, Ցունուար 16–ին, կազի վերաբերեալ: Ռուսաստան 110 տոլարի պիտի ծախէ 1·000 խոր· մեթրը: Մոլդովակազի եւ կազպրոմի միջեւ գոյացած համաձայնութիւնը վերջ կը դնէ վէճի մը որ կը տեւէր եւ որու հետեւանքով Ռուսաստան դադրեցուցած էր կազ հայթայթել Մոլդաւիոյ: Կազպրոմ մինչեւ 160 տոլար պահանջած էր 80ի փոխարէն (2005ին) եւ ի վերջոյ միջին ճամբայ մը գտնուած է:

ԲԵՆԵԴԻԿՏՈՍ ԺԲ· ալ, իր նախորդէն քսան տարի ետք, պիտի այցելէ Հռոմի սինակոկը, դեռ չճղուած Թուականի մը: Հռոմի մեծ ռաբունին՝ Ռիքարտօ տի Սեկնի յայտարարած է որ Ցուիհ–Պօղոս Բ.ի այցելութիւնը իւրայատուկ դէպք մըն էր, բայց ոչինչ կ'արգիլէ որ կրկնուի: Պապը ընդունած է հրաւէրը: Նման այցելութիւն մը անհրաժեշտ կը նկատուի հակահրէութեան զարգացումը կասեցնելու համար: Երկուքն ալ կը փափաքին որ քրիստոնեաներն ու Հրեաները դործակցին այդ երեւոյթին դէմ: Պապը ըսած է, ինչ որ անընդհատ կ'ընէ գերման Պապի մը համար· – "Եկեղեցին մօտ է Հրեաներուն: Ձեր բարեկամն է", խօսքն ուղղելով Հռոմի ռաբունիին:

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎի նախագահը Ժ·–Լ· Տըպրէ յայտարարած է որ Փետր· 23ի օրէնքին 4րդ յօդուածը որ կը վերաբերի Ֆրանսայի դաղթատիրութեան դրական դերին, նոր չարադրութեան մը պիտի ենթարկուի, որ "ոչ զղջում, ոչ հրաժարում եւ ոչ ալ ուրացում" ըլլայ: Ձէ յայտնած թէ ո՞ր թուականին պիտի ներկայացուի նոր չարադրութեան մը առաջարկը:

ԱՄԵՐԻԿՈՒԻի լրագրողը առեւանգողները (Իրաքի մէջ, Ցունուար 7ին) յայտարարած են, որ զայն ազատ կ'արձակեն մէյն –72 ժամէն– եթէ իրաքուհի բանտարկեալները ազատ արձակուին: Ցունուար 17ին, Քաթարի ալ-Ժազիրա հեռատեսիլի կայանէն է որ սպառնալիքը եղած է: Ցոյց տրուած է լրագրողուհին, բայց ձայնը չէ լսուած: Ենթական՝ ձիլ Գարոլ կ'աշխատակցի Քրիշչըն Սայընս Մոնիթորի:

ՃՈՆի ՀԱԼԻՏէի Պելժիոյ քաղաքացի դառնալու որոշումը բաւական մեծ հոսեցուց Ֆրանսայի մէջ, ուր իշխանութիւններն իսկ ցաւ յայտնեցին: Իր բացատրութիւնը, ըստ որուն կ'ուզէ հօրը հպատակութիւնը ստանալ, չատ մարդ չէ համոզած եւ այս "զգացական" արդարացումը միայն Պելժիացիք ուրախացուցած է: Լիպերասիոն (Ցունուար 18) կը գրէ թէ այս փափաքին ետին նուազ դովելի յետին մտքեր կան որոնք տուրքերու կը վերաբերին: Այդ ճամբով, Ճ· Հալիտէ կ'ուզէ Մոնաքոյի քաղաքացի դառնալ եւ որպէս Ֆրանսացի չէր կրնար, որովհետեւ Ֆրանսայի եւ Մոնաքոյի միջեւ հարկային համաձայնագիր մը կայ, ըստ որուն Ֆրանսացիները չեն կրնար օգտուիլ, բայց Պելժիոյ ճամբով հարցը կը դիւրանայ: Գաւառ Անշէնէ մէկ երկիծական աղուոր նախադասութիւն մը ունէր այս առթիւ (Ցունուար 18)· – "Ուղեղներու գաղթը"···:

ԱՄՆ–ՈՒ Արտաքին նախարարը եւ Ներքին Ապահովութեան նախարարը յայտարարած են Ցունուար 17ին, որ Ուաշինկթընը նոր ռազմավարութիւն մը պիտի որդեգրէ, որ թոյլ կու տայ "ապահով սահմաններ եւ բաց դուռներ" որպէսզի ԱՄՆ մնան "հիւրնկալող ազգ մը": Ծրագիրը կը նախատեսէ երեք հարցազրոյց, որոնք կը վերաբերին "21րդ դարու համար ճամբորդութեան փաստաթուղթերու" ստեղծումին եւ աւելի լաւ քննութեան մը "վտանգ ներկայացնող" այցելուներու:

ՖՐԱՆՍԱՑի բնակչութեան թիւը 62 միլիոն 900 հազարի հասած է, այսինքն 367 հազարի յաւելում մը 2005ին: Կը թուի որ գաղթող կիները աւելի զաւակ կը բերեն (2,4% 1,7%ի բաղդատմամբ 1999ին):

ԹՈՒՐՔԻՈՑ արեւելեան չրջանը Տողուպայազիթի մէջ, երախայ մը եւս վարակած է թռչնային կրիփէ: Մանրէին զոյութիւնը հաստատուած է 81ի վրայ 13 դաւառներու մէջ: Շրջանը սահմանակից է Հայաստանի, Պարսկաստանի եւ Ադրբեջանի:

ԳԱԼԻՖՈՐՆԻԱՑի 89 տարեկան կին մը յաջողեցաւ չահիլ դատերը (ամերիկեան եւ աւստրիական դատարաններու առջեւ) եւ Աւստրիոյ պետութիւնը պարտաւորուեցաւ վերադարձնել իրեն Կուսթաւ Քլիմթի հինգ պաստառները: Ծագումով աւստրիացի Մարիա Ալթման կը պահանջէր (1999ին ի վեր) որ Աւստրիա վերադարձնէ հօրեղբօր՝ Ֆ· Պլոք–Պաուըրի պատկանող վեց պաստառներ, յաղթեց 5ի համար: Իրաւարար ատեան մըն է "երեք հմաստուն"ներէ կազմուած, որ պահանջը արդար գտաւ: Աւստրիոյ մէջ այս կարգադրութիւնը մեծ իրարանցում առեղծած է: Սեփականատէրը՝ ճարտարարուեստի հրեայ ծանօթ դէմք մը, կտակով պաստառները իր չառաւիղին կը ձգէր, բայց կինը նամակով մը ամուսնին կը թելադրէր որ պաստառները նուիրէ Վիէննայի Պլէվէէրի թանգարանին, իր մահէն ետք (1925), ինչ որ ըրած էին նաեւ կինները, ակամայ կտակակատարներ:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՃԱԿԱՏ

ԿԱԶԻ ՆՈՐ ԳԻՆԸ

Վարչապետ Ա· Մարգարեան յայտնած է թէ ընդունուած է կրկնապատիկ դին վճարել ռուսական կազին, համաձայն կազպրոմի պահանջին: Նոր գինը պիտի սկսի վճարուիլ Ապրիլ 1էն· մինչ այդ Հայաստան պիտի վճարէ նախկին սակով· հազար խոր· մեթրին փոխարէն 56 տոլար:

Վերջնական համաձայնագիրը կը ստորագրուի նախագահ Ռ· Քոչարեանի եւ Վլ· Պուտինի այս ամսուան ընթացքին նախատեսուած Մոսկուայի հանդիպումին:

*
**

ԹՈՒՉՆԱՅԻՆ ԿՐԻՓԻ ԱՆՀԻՄՆ ԿԱՍԿԱԾ

Առողջապահութեան նախարար Ն· Դաւիթեան Ցունուար 17ին պաշտօնապէս յայտարարած է թէ երկրին մէջ թռչնային կրիփէն վարակուած մադկ չկայ: Կասկածի պարագայ մը յայտնուած է, բայց քննութեամբ հերքուած է: Կը չարունակուին կանխարգիլման աշխատանքները: Շիրակի, Տաուշի, Լոռիի, Սիւնիքի մարզերուն պետական սահմանի կէտերուն վրայ անընդմէջ հերթապահութիւն կը կատարուի· կը հականեխուին թուրքիացէն, այլ երկիրներէ անցած փոխադրամիջոցները, ժամանողներու առողջական կացութիւնը կը ճշդուի, ինչպէս անոնց օթեւանելու վայրերը, հարկաւոր պարագային անհրաժեշտ միջոցներուն կարենալ դիմելու համար:

*
**

ՉԱԽԱԽ

ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆի ՆԱԽԱԳԱՀԻՆ ԱՅՑԸ

Վրաստանի Խորհրդարանին նախագահուհին Ն· Բուրջանաձէ Ցունուար 15ին կարճատեւ այց մը կատարած է Ախալքալաք, ներկայ գտնուելու համար Ս· Մինքայէլ մատուռին բացումի եւ օծմանը առաքողութեան: Այդ մատուռը կառուցած է նախկին մանկապարտէզին վայրը, տարածքը եկեղեցին անվճար կերպով իւրացնելէ ետք: Ախալքալաքցիներու դժգոհութեան տեղի չտալու համար յայտարարուած է թէ մանկապարտէզին բակին մէջ բարեսիրական ճաշարան մը կը հաստատուի:

Այցին ընթացքին Ն· Բուրջանաձէ յայտարարած է թէ երկրին դեկավարութիւնը ամէն բան կ'ընէ դրացի Թուրքիայէն թռչնային կրիփի ներթափանցումը արգիլելու համար: Այդ հարցը լուրջ մտահոգութեան աղբիւր է տեղացիներուն համար, չրջանը անմիջական սահմանակից ըլլալով Թուրքիոյ: Ախտին վտանգը չեզոքացնելու համար Ախալքալաքի քնակիչները որոշ չրջաններու մէջ սկսած են կամաւոր քնաջնջել իրենց թռչնազդիները:

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 6-7Ի ՄԱՍԻՆ ՀԱԿԱԹՈՒՐՔ ՀԱՏՈՐ ՄԸ

Պոլսոյ Ցունաց Պատրիարքարանին լուսանկարիչը Տ· Գալուստեան լուսանկարներու անձնական ճոխ արխիւ մը պահած է 1955 Սեպտ· 6–7ի դէպքերէն: Այդ արխիւը եւ լուսանկարիչին ականատեսի վկայութիւնները քանի մը ամիս առաջ լոյս տեսած են անգլերէն 659 էջնոց հատորով մը· Հոն կը պատմուին գործածած վայրագութիւնները, անոնց հետեւանքով Պոլսոյ յոյն համայնքին գոյութեան տըրուած ծանր ու ճակատագրական հարուածը: Հեղինակն է Ս· Վրիոնիս:

Հատորը որ լոյս տեսած է "Տհը Մէհմիճիմ օֆ Գաթասթրոֆ" խորագրով, անցեալ Հոկտեմբերին ձրի բաշխուած է Եւրոպական Խորհրդարանի երեսփոխաններուն: Ընկերացած նամակի մը մէջ ալ ըսուած է· "Երբ կը բացուին Եւրոպական Միութեան Թուրքիոյ անդամակցութեան բանակցութիւնները, պէտք է ուշադրութեամբ քննէք Թուրքիոյ եւրոպական արժէքերու փարատումին աստիճանը: Մարդկային իրաւունքներն ու կրօնական ազատութիւնը այդ արժէքներուն մաս կը կազմեն: Իսկ Պոլսոյ Ցունաց Պատրիարքարանը այս առումով լուրջ տագնապի մը դէմ յանդիման կը գտնուի":

Հատորին կողքին վրայ տեղ տրուած է Հայկական Ցեղասպանութեան նկատմամբ հետապտուտիւններու հեղինակ Թուրքերու –Թ· Աքչամ, Ֆ· Կէօչէք– եւ Հայերու –Ռ· Ցուիհանէսեան, Վ· Տատրեան– տեսակէտները:

ՋԱԽԱՔ

ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆի ՆԱԽԱԳԱՀԻՆ ԱՅՑԸ

Վրաստանի Խորհրդարանին նախագահուհին Ն· Բուրջանաձէ Ցունուար 15ին կարճատեւ այց մը կատարած է Ախալքալաք, ներկայ գտնուելու համար Ս· Մինքայէլ մատուռին բացումի եւ օծմանը առաքողութեան: Այդ մատուռը կառուցած է նախկին մանկապարտէզին վայրը, տարածքը եկեղեցին անվճար կերպով իւրացնելէ ետք: Ախալքալաքցիներու դժգոհութեան տեղի չտալու համար յայտարարուած է թէ մանկապարտէզին բակին մէջ բարեսիրական ճաշարան մը կը հաստատուի:

Այցին ընթացքին Ն· Բուրջանաձէ յայտարարած է թէ երկրին դեկավարութիւնը ամէն բան կ'ընէ դրացի Թուրքիայէն թռչնային կրիփի ներթափանցումը արգիլելու համար: Այդ հարցը լուրջ մտահոգութեան աղբիւր է տեղացիներուն համար, չրջանը անմիջական սահմանակից ըլլալով Թուրքիոյ: Ախտին վտանգը չեզոքացնելու համար Ախալքալաքի քնակիչները որոշ չրջաններու մէջ սկսած են կամաւոր քնաջնջել իրենց թռչնազդիները:

Գ. ԿԻԼԻՊՃԵՆԿԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԵԱՆՆԻՐ ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԻՒՆԸ

«ԱՐԵՒԻԿ-2» ԴԱՍԵՐԻՋ-ԽՏԱՍԱԼԻԿԸ

Լիզպոնի Գալուստ Կիւլպէնկեան Հիմնարկութեան Հայկ. բաժանմունքը, որ մասնաւորաբար սա վերջին տասնամեակին հայալեզու կամ հայատառ գրականութեան եւ մշակոյթի տարածման ու անոր կենդանի պահպանման քնազատառին մէջ անհանգիստ ներդրումներ ունեցաւ, բոլորովին նորերս, կաղանդի անմիջական նախօրէին, հրապարակ հանեց այնքան սպասուած իր թանկագին ամենավերջին նուէրն ալ՝ "Արեւիկ-2" լատեսողական խտասալիկը (ՍԷ-ՏԷ):

Սփիւռքի չորս ծագերուն ցրուած հայկական հարիւրաւոր վարժարաններուն, հազարաւոր աշակերտներուն, այլեւ՝ պայմաններու դժխեմ պարտադրանքով հայկական միջավայրէ եւ ուսումէ հեռու մնացած անհամար հայորդիներու համար նախատեսուած սքանչելի իրագործում մըն է այս, որ հրապարակ կ'իջնէ իբրեւ Կիւլպէնկեան Հիմնարկութեան հերթական մէկ տուրքը՝ Մաշտոցեան 1600ամեայ ժառանգին կամ աւանդին:

Պիտի յիշուի անշուշտ, որ "Արեւիկ"ը հայերէնի (աւելի ճիշդ արեւմտահայերէնի) համակարգչային արդիաշունչ դասընթացք մըն է, որուն Ա. խտասալիկը պատրաստուած ու հրապարակ հանուած էր 2003ին: "Արեւիկ-1"ը համակարգիչի պաստառէն դասաւանդուող չատ հետաքրքրական այբբենարան մըն էր, որ նոր-նոր լեզու ելլող մեր երախաներուն նախ կը ճանչցնէր, ապա դիւրատար վարժութիւններով կը սորվեցնէր Հայոց Այբուբենին 38 տառերը: 38 դասերէ բաղկացած խտասալիկը ունէր տառաճանաչութեան, ընթերցանութեան, դրավարժութեան եւ այդ բոլորը մէկտեղող համակարգչային խաղերու չատ հետաքրքրաշարժ ու առինքնող պարունակութիւն մը: Ան իր տեսակին մէջ իսկական նորութիւն մըն էր եւ կու գար զոհացնել Սփիւռքի համար խիստ այժմէական պահանջք մը ժամանակաշրջանի մը մէջ, երբ հայախօսութիւնն ու հայագրութիւնը մըտահոգիչ համեմատութիւններով նահանջ կ'արձանագրէին ամէն կողմ:

Խտասալիկը պատրաստուեցաւ Հալէպի մէջ՝ գործակցութեամբը մասնագէտներու փոքրաթիւ խմբակի մը, հայերէնասէր Հայր Հուստ ուսուցիչ եւ մանկավարժ Ճակոր Զոլաքեանի ղեկավարութեամբ: Այնտեղ կարեւոր դերեր ստանձնած էին Այտա Մինասեան (ընթերցումներ), Բենիկ Միշոյեան (նկարիչ), Կարօ Քէլէլիկեան (ձայն ու երաժշտութիւն) եւ Միքայէլ Սարգիսեան - Ռուբէն Գէորգեան զոյգը՝ իբրեւ համակարգչային պատասխանատուներ: Ամբողջ աշխատանքը յառաջ տարուեցաւ Կիւլպէնկեան Հիմնարկութեան Հայկ. Բաժանմունքի տնօրէն Պր. Զաւէն Եկաւեանի հետեւողական հետապընդումներով ու քաջալերանքով, եւ անշուշտ՝ Հիմնարկութեան նիւթական ու բարոյական անգնահատելի նեցուկով:

Օրին, ըսուած էր արդէն, թէ համակարգչային այս տեսա-լսողական դասընթացքը պիտի չսահմանափակուէր միակ խտասալիկով մը: Գործը պիտի ունենար իր շարունակութիւնը՝ հետզհետէ աւելի՛ խորացնելով զայն օգտագործող անհատին հայերէնագիտական կամ լեզուաճանաչողական նախնական պաշարը, մինչեւ որ ան հասնէր ցանկալի մակարդակի մը: Այս "ցանկալի մակարդակ"ը ուրիշ բան չէ անշուշտ, եթէ ոչ անկաշկանդ հայերէն խօսիլ, հայերէն կարդալ, հայերէն գրել...

Հիմա, մեր տրամադրութեան տակ է ահաւասիկ Ծրագրեալ չարքին Բ. խտասալիկը՝ "Արեւիկ-2"ը:

Այս երկրորդ "Արեւիկ"ը այլեւս այբբենարան մը չէ նախկինին նման, այլ հայերէնի լուրջ դասագիրք մը, սահմանուած՝ նախակրթարանի եւ նոյնիսկ միջնակարգի հայ աշակերտութեան համար: Օր. Աստղիկ Զամբէրթէն, որ յանուն Գ. Կիւլպէնկեան Հիմնարկութեան՝ ընդհանուր պատասխանատուն է հրապարակուած խտասալիկներուն, "Արեւիկ-2"ի բացատրական ծանուցագիրներուն մէջ նկատել կու տայ արդէն, թէ «երախաներ, որոնք "Արեւիկ"ի առաջին դասերիցին միջոցով ծանօթ են հայոց այբուբենին, խաղերով ու հաճելի եղանակով պատրաստուած երկրորդ խտասալիկիս մէջ պիտի գտնեն բերականական աննպաժեշտ գիտելիքներ՝ դպրոցական Դ. – Ե. – Զ. – է. տարիներու մակարդակներուն համապատասխան: Ան կ'աւելցնէ տակաւին՝ թէ դասերիզը ցախատեսուած է սփիւռհայ իւրաքանչիւր անհատի, որ կը փափաքի ծանօթանալ իր նախնիներու լեզուին, ամրապնդել եւ զարգացնել Հայոց լեզուի իր իմացութիւնը՝ զայն խարխլելով իւրացուման լաւագոյն հիմերու վրայ»:

Կասկածէ վեր է, որ այս խտասալիկը եւս երկար ու համբերատար աշխատանքի մը պտուղն է: Աշխատանք մը, որ անպայման ի մի պէտք է բերէ քանի մը մասնագիտական բնագաւառներու հմուտ ըսպասարկուներ, որպէսզի գործը յաջողութեամբ պսակուի: Այլ խօսքով, հայագէտին ու բերականագէտին կողքին օժանդակութեան պիտի կանչուին գեղանկարիչն ու համակարգչային մասնագէտն ալ՝ ձայնային մարզի, ծրագրաւորումի եւ տակաւին ինչ-ինչ թէքնիք պատասխանատուներու քովն ի վեր:

Այս անհրաժեշտ նախապայմանը, նախորդ խտասալիկին աշխատանքային եղանակին նման, այս անգամ եւս իրագործուած է հալէպահայ հայ մասնագէտներու մէկտեղումով: Այսպէս, նկարչական գործերը կը պատկանին գեղանկարիչ Վիգէն Պէրթիզեանին, քնագիրներու ընթերցումը կը կատարէ Ռենա Տէր Արթինեան ձայնային խմբագիրը Կարօ Քէլէլիկեանն է, քնագիրներու եւ վարժութիւններու համադրումը կատարած է Աղաւնի Ֆըստըքճեան, համակարգչային ծրագրաւորումը՝ Ռուբէն Գէորգեան, իսկ համակարգչային եւ թէքնիք կազմի վերահսկիչն է Միքայէլ Սարգիսեան (բոլորն ալ Հալէպցի): Ծրագրին գլխաւոր խմբագիրն է քերականագէտ եւ ուսուցիչ Կարօ Առաքելեան (Պէյրութէն): Աստղիկ Զամբէրթէն (Լիզպոն) կը պահէ Կիւլպէնկեան Հիմնարկութեան կողմէ այս ծրագիրը վերահսկելու պատասխանատու պաշտօնը: Արհեստավարժ կատարեալ էֆիփ մը ահաւասիկ, որ Կիւլպէնկեան Հիմնարկութեան նիւթական նեցուկին ապաւինած՝ իրականացուցած է Սփիւռքի տարածքին անհերեւակայելիօրէն մեծ ղերակատարութեան սահմանուած անգնահատելի ծրագիրը մը:

Ինչե՞ր կը պարունակէ "Արեւիկ-2"ը:

Բաղդատաբար իր նախորդին, "Արեւիկ-2"ը աւելի ծաւալուն եւ դէպի խորացում առաջնորդող յայտագիր մը կ'ընդգրկէ: Այդ յայտագիրը կը բաղկանայ 33 դասերէ, որոնց աւանդումին համար օգտագործուած են արտակարգօրէն հմայիչ ու գեղաճաշակ համակարգչային թէմիներ (դոյն, ձայն, նկար, չարժուն ու չնչաւորուած պատկերներ, չարժականութեան ատակ բառեր եւայլն, եւայլն), որոնց դիմաց՝ անկարելի է որ անտարբեր մնայ ոեւէ երախայ կամ պատանի: Արտակարգ քաշողականութիւն մը, արդարեւ, որ համակարգիչի պաստառին առջեւ պիտի դամէ հայերէն սորվելու ատակ փոքրահասակ թեկնածուները...: Ասիկա ինքնին առաջին յաղթանակ մըն է, որ դուռ կը բանայ դէպի ցանկալի միւս հանդրուանները:

Վերոնշեալ 33 դասերէն իւրաքանչիւրը իր կարգին կը բաղկանայ 4 մասնաբաժիններէ, որոնք անջատաբար զետեղուած են "ընթերցանութիւն", "բառագիտութիւն", "ուղղագրութիւն" եւ "քերականութիւն" անուններուն տակ: Ամէն մէկ դաս իր յարակից մասնաբաժիններով ու խաղ-վարժութիւններով միատեղ կը պարունակէ 18–20 էջ: Հետեւաբար, խտասալիկին էջերուն թիւը կը հասնի աւելի քան 600ի, ինչ որ ինքնին կ'ենթադրէ պատկառելի "ծրար" մը:

Ընթերցանութեան համար ընտրուած էջերը (որոնք առհասարակ 12–15 տողնոց պատումներ են) ընդհանրապէս կը ներկայացնեն մեր հայրենի երկրին աշխարհագրութիւնը, բնանկարներն ու պատմութիւնը: Զորօրինակ՝ Հայկական Բարձրաւանդակը, Երեւանը, Սեւանայ լիճը, Աբարատեան դաշտի աշուն, Հայկ Նահապետ, Արամ Նահապետ, Արա Գեղեցիկ, Արտաշէս թագաւոր, Տրդատ թագաւոր եւ Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ, Մեսրոպ Մաշտոց եւ գիրերու գիւտը, Աւարայրի ճակատամարտը ու դեռ ուրիշ խորագիրներ կ'իյնան այս չրջագծին մէջ եւ անոնցմէ դասաւանդութիւն մը ալ կը բանան մեր վառաւոր անցեալին մասին: Ասոնց կողքին կան հայկական հին աւանդութիւններէ քաղուած պատումներ ալ (ինչպէս՝ "Սպասուցի Դաւիթ", "Տարմ Անգեղ") կամ առակներու ձեւով տրուած դաստիարակչական դրութիւններ ("Առիւծը եւ աղուէսը", "Կարապ, ձուկ ու խեչափառ" եւայլն): Այս էջերուն պատկերազարդումները հրաչալիօրէն չարժուն են ու չնչաւոր եւ այդ իսկ պատճառով կը փոխանցեն տեսողական վայելք մը: Հայկական նո՛ւիքան առինքնող երաժշտութիւն մը (կոմիտասէն կամ Արամ Խաչատուրեանէն) կ'ընկերակցի այդ էջերուն:

Բառագիտութեան մասնաբաժինը, որ կ'ընկերանայ իւրաքանչիւր դասի, կը սկսի հոմանիշ-հականիշի ծանօթացումով ու հետզհետէ կը յառաջէ մինչեւ մենիմաստ ու բազմիմաստ բառեր, արմատի ու ածանցի բացատրութիւններ, բարդ բառեր եւայլն:

Իր կարգին, ուղղագրութեան մասնաբաժինը, որ արտակարգօրէն ճոխ է բազմաթիւ հաճոյալից դրավարժութիւններով, դրեթէ ամբողջական դասաւանդութիւն մը կը կիրարկէ՝ անջատաբար բացատրելով հայերէնի նմանաձայն տառերու (դ–թ, ո–ր, գ–ք, է–ե, հ–յ եւայլն) գործածութեան օրէնքները եւ արմատացնելով երախայի մօտ՝ ուղղագրական կանոններու նկատմամբ հաւատարմութիւնը:

Ինչ կը վերաբերի բերականութեան մասնաբաժինին, ապա ան կ'օգնէ լեզուի ճանաչողութեան ու կը նպաստէ ճիշդ խօսելակերպին: Այստեղ բացատրութիւններ կը տրուին նախադասութեան եւ զայն կազմող խօսքի միւս բաղադրիչներուն մասին, կը ծանօթացուին հայերէնի հընչիւնները, առոգանութեան նշանները, բառերուն վանկերը, բայն ու անոր խոնարհումի ձեւերը, բայերուն սեռը, գոյականն ու անոր հոլովումը, եւ տակաւին՝ ածականն ու դերանունները, մակբայը, չաղկապը, ձայնարկութիւնը...: Մէկ բանիւ՝ հայերէն լեզուի քերականական ամբողջ համակարգը, անչուշտ միշտ մնալով երախաներուն կամ պատանի դպրոցականներուն համար մատչելի ու դիւրըմբռնելի չրջագծի մը մէջ:

Բացառիկ իւրագործում մը իսկապէս, բառին բովանդակ առումով: Իրագործում մը, որ կրնայ խաղալ Սփիւռքի օտարախօսութեան բարձր ալիքներուն դէմ ցցուած ամբարտակի մը դերը՝ եթէ ճիգ չխնայուի անոր տարածումին եւ սպասուելիք ամբողջ Սփիւռքի համար: Ամէն Հայ Տուն, ուր երախաներ կամ պատանի - պարմանուհիներ կան (նաեւ անչուշտ անհրաժեշտ սարքը՝ համակարգիչը), "Արեւիկ"ի խտասալիկները մուտք պէտք է դործեն անպայման: Ծանուցը Հայախօսութեան, յանուն Հայապահպանման, յանուն արեւմտահայերէնի գոյատեւումին:

ԼԵՒՈՆ ՇԱՒՈՑԵԱՆ

Հալէպ

Ծանօթ.– Եւրոպահայ գաղութներ "Արեւիկ" խտասալիկները կրնան ապահովել՝ ուղղակի դիմելով Լիզպոնի Գ. Կիւլպէնկեան Հիմնարկութեան, Օր. Աստղիկ Զամբերթենի հասցէին.–

atchamkerten@gulbenkian.pt

ԱՐԳԱՍԱՒԵՐ ԱՇԽԱՏԱՆՔ.

«ՇԷՆ»Ի ՕԳՆՈՒԹԻՒՆՆ ԱՌԱՏ ԲԵՐՔ Է ՏԱԼԻՍ ԼՈՒՍԱԿՆՈՒՄ

ՎԱՀԱՆ ԻՇԽԱՆԵԱՆ

Լուսակն գիւղի բնակիչներն ասում են, որ մինչեւ "Շէն"ի գիւղ մուտք գործելը իրենք վայրենի էին:

Աչխարհից կտրուած քարքարոտ անապատային տարածքում Արագածոտնի մարզի այս գիւղը սկսեց չնչել 2001 թուականից, երբ "Շէն" հասարակական կազմակերպութիւնն սկսեց գիւղի զարգացման ծրագիր իրականացնել: Առաջին հերթին գիւղը կպրապատ ճանապարհով միացաւ մայրուղուն: "Շէն"ի օգնութեամբ գիւղը նաեւ խմելու ջուր ստացաւ (նախկինում ջուրը ջրատարներով բերւում, վաճառւում էր):

Վերանորոգուեց դպրոցը, գիւղի կենտրոնի հրապարակը, որտեղ նախատեսւում է կառուցել մշակոյթի տուն, մաքրուեց քարերից ու աղբից: Եւ ամենագլխաւորը՝ գիւղում հիմնուեցին մրգատու այգի ու մրգի չորանոց, որը երկու տարի առաջ այցելեց երկրի նախագահը:

"Շէն" հասարակական կազմակերպութիւնը ստեղծուել է 1988 թուականին: Պոլիտեխնիկական հիմնարկի երկու դասախօս մի քանի ուսանողների հետ. Ղարաբաղում սկսում են տներ կառուցել Սումգայիթի փախստականների համար: "Էն ժամանակ, երբ ամբողջ հանրապետութիւնը գործադուլ էր անում, մենք աչխատում էինք, տուն էինք կառուցում", – ասում է "Շէն"ի հիմնադիրներից մէկը՝ "Լուսակնի" ծրագրի ղեկավար Մաքսիմ Նազարեանը, որ այն ժամանակ ուսանող էր:

Յետագայում "Շէն"ը մասնագիտացաւ համայնքների զարգացման ծրագրերի մէջ եւ այդ ասպարէզում դարձաւ Հայաստանի ամենահզօր հասարակական կազմակերպութիւններից մէկը: 16 տարում "Շէն"ը իր 5 մարզային գրասենեակների միջոցով ծրագրեր է իրականացրել մօտ 200 համայնքներում՝ կառուցելով ջրագծեր, բուժկէտ, վերանորոգելով դպրոցներ, իրականացնելով քնապահական ու գիւղատնտեսական ծրագրեր: "Շէն"ի գործունէութեան պսակը մրգի չորանոցներն ու մրգատու այգիներն են:

Աչխարհից մոռացուած մօտ 40 ընտանիքից բաղկացած Լուսակնը նոյնպէս "Շէն"ն է յայտարերել: Գիւղը հիմուել է 1985 թուին, ծրագիր է եղել այստեղ ջրամբար կառուցել, սակայն Սորհրդայինից Միութեան փլուզումից յետոյ մոռացւել է նաեւ այդ նախագիծը: Ասում են, որ Լուսակնը նոյնիսկ քարտէսի վրայ չկայ:

«Կոմունիստների մի յիմարութիւն էր էս գիւղը: Բա էս անապատում գիւղ կը հիմնուէ՞ր, – հարցնում է Լուսակնի բնակիչներից մէկը: – "Շէն"ը մեզ փրկեց: Եթէ չլինէր, մենք հիմա չգիտեմ ինչ կը լինէինք»:

"Շէն"ը ստեղծել է "Լուսակն" հիմնադրամը, որին պատկանում են հինգ չորանոցները (յետագային հիմնադրամին կը յանձնուի նաեւ "Շէն"ի տնկած մրգատու այգին): Ստացուած եկամուտները հիմնադրամը կ'ուղղի չրջակայ հինգ գիւղերի սոցիալ-տնտեսական զարգացմանը:

Քրիստ Անտոնեանը չորանոցը կառուցողներից է, եւ հիմա նա, կինն ու աղջիկը աչխատում են չորանոցում:

"Կեանք տեսած մարդ եմ, բայց գըրպանս փող չէր լինում: Հիմա գրպանս միչտ փող կայ, սաղ տունը էս հիմնադրամով է ապրում", ասում է նա: Անտոնեանը չորանոցի պահակն է եւ ստանում է ամսական 20 հազար դրամ: Բացի այդ, սէզոնին նա, կինը եւ աղջիկը օրավարձ են ստանում՝ իւրաքանչիւրը 2 հազար դրամ: Չորանոցի չորս ապակէ տանիքներով կառոյցներում պատրաստւում է ծիրանի, դեղձի, կեռասի, քալի, լոլիկի, սալորի չիր: Եթէ չորանոցն աչխատողջ հզօրութեամբ, կարող է արտադրել 30 թոն չիր ("Շէն"ի ստեղծած չորանոցների արտադրանքը իրացնում է նրա իսկ հիմնադրած "Չիր" սահմանափակ պատասխանատուութեամբ ընկերութիւնը):

2001 թուականին "Շէն"ի տնկած այգին որ այս տարի առաջին բերքն է տուել՝ նուբարը, մօտ 4 թոն միրգ: Սակայն, երբ այդին սկսի իր ամբողջ հնարաւորութեամբ բերք տալ, ասում են՝ ամբողջ Հայաստանի չորանոցներն էլ չեն հերիքի նրա միրգը չորացնելու համար:

Աչնապատային քարքարոտ տարածքում է ստեղծուել 40 հեկտար մրգատու այգին: Տարածքը մաքրուել է քարերից, անկացւել է ոռոգման ջրագիծ, 3,5 քմ. պարըսպապատուել: Մօտ 7,5 հազար ծիրանի, դեղձի, կեռասի ծառերով այգուց սպասկը տրուին նախադասութեան եւ զայն կազմող խօսքի միւս բաղադրիչներուն մասին, կը ծանօթացուին հայերէնի հընչիւնները, առոգանութեան նշանները, բառերուն վանկերը, բայն ու անոր խոնարհումի ձեւերը, բայերուն սեռը, գոյականն ու անոր հոլովումը, եւ տակաւին՝ ածականն ու դերանունները, մակբայը, չաղկապը, ձայնարկութիւնը...: Մէկ բանիւ՝ հայերէն լեզուի քերականական ամբողջ համակարգը, անչուշտ միշտ մնալով երախաներուն կամ պատանի դպրոցականներուն համար մատչելի ու դիւրըմբռնելի չրջագծի մը մէջ:

Բացառիկ իւրագործում մը իսկապէս, բառին բովանդակ առումով: Իրագործում մը, որ կրնայ խաղալ Սփիւռքի օտարախօսութեան բարձր ալիքներուն դէմ ցցուած ամբարտակի մը դերը՝ եթէ ճիգ չխնայուի անոր տարածումին եւ սպասուելիք ամբողջ Սփիւռքի համար: Ամէն Հայ Տուն, ուր երախաներ կամ պատանի - պարմանուհիներ կան (նաեւ անչուշտ անհրաժեշտ սարքը՝ համակարգիչը), "Արեւիկ"ի խտասալիկները մուտք պէտք է գործեն անպայման: Ծանուցը Հայախօսութեան, յանուն Հայապահպանման, յանուն արեւմտահայերէնի գոյատեւումին:

ԼԵՒՈՆ ՇԱՒՈՑԵԱՆ

Հալէպ

Ծանօթ.– Եւրոպահայ գաղութներ "Արեւիկ" խտասալիկները կրնան ապահովել՝ ուղղակի դիմելով Լիզպոնի Գ. Կիւլպէնկեան Հիմնարկութեան, Օր. Աստղիկ Զամբերթենի հասցէին.–

atchamkerten@gulbenkian.pt

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՆՈՐ ՋԷՆՔԸ

Իշխանութեան գալէն ճիշդ վեց տարի ետք նախագահ Պուտին քօղազերծեց իր աշխարհաքաղաքական նոր ծրագիրը. ան պատրաստուած է իրեն հետ Կրեմլին հասած խմբակին կողմէ։ Մեծ մասով Քա-ԿԷՊ-ի նախկին անդամներ են ու փորձառութիւնը ունին ամէն բան հարկաւոր ձեւով թիւնը ընելու։ Պուտին արդէն 1990ական թուականներէն ի վեր Ս. Պետերսբուրգի քաղաքապետ Ա. Սոպչակի մեթոտներէն կը ներշնչուէր, երկրին առեւտրական դործունէութեան հզօրացումին վրայ հիմ. ծրագիր մը ստեղծելու համար։ Պաշտեան ծովէն անցնելիք կազաշարին չինութեան հակիչ յանձնախումբին Գերմանիոյ նախկին վարչապետ Կ. Շրէօտըրի դեկավար նշանակումը այս վերջինը կը դնէ Սթազիի նախկին գործակալի մը են. թակայութեան դիրքին մէջ։ Այդ գործակալը Պուտինի մէկ բարեկամն է, եւ անոր կողմէ կազատարի կառուցման ընկերութեան նախագահ նշանակուած է։

Այդ կազատարը եւ Ուկրաինոյ հետ վերջին տագնապը ցոյց կու տան որ վեց տարուան ընթացքին կեանքի կոչուած համակարգը սկսած է իր պտուղները տալ։ Անոր չնորհիւ Մոսկուան կերպով մը իր ձեռքը ունի աշխարհին կէսը։ Պուտին 2000էն ի վեր իրեն գործակիցներուն յանձնած է կազի եւ քարիւղի զլխաւոր ձեռնարկութիւններուն հակակչիռի իրաւունքը, յաւելեալ իրենց ունեցած պաշտօններուն։ Աւտր չնորհիւ է որ ներկայի փոխ-վարչապետ ու Պուտինի յաջորդ նըկատուած Դ. Մեվետեւ որ նախագահական վարչակազմի դեկավարն է, կազպրոմի հսկիչ յանձնախումբին ալ դեկավար նչանակուած է. իսկ անոր փոխանորդը Ի. Սէչին նոյն աթոռը գրաւած է Ռոզնէֆթ քարիւղի ընկերութեան մէջ։

Երկու ձեռնարկութիւնները ալ որոնց տնձաները իրականութեան մէջ Ռուսաստանի նախագահին ձեռքը կը գտնուին, իրենց ուժը ցուցադրելու համար որոշած են գործածել ուժանիւթի պղպիւրները։ Աւելկա, նկատի առած յատկապէս այն զօտիները ուր Արեմուտքը ամերիկացի դեկավարներու քաջալերանքով ռուսական չահերուն ոտնձգութիւններ կ'ընէ։ Ուկրանական տագնապը ատոր առաջին հակազդեցութիւններէն էր ու նախատեսել կու տար որ Եւրոպայի մէջ ուժի կշիռները նորովի պէտք է որոշուէին։ Այդ յաջողութեամբ խորհրդային կարզերու քանդումէն ի վեր Ռուսաստան հրճուելու կարեւոր առիթ կ'ունենար. պետական հակակչիռով տարուած հակաուկրանական քարոզչութիւնը այն արդիւնքը տուաւ որ քաղաքական մարդոց դասէն մինչեւ հասարակ քաղաքացին, ամէն մարդ բաւարարուած էր։ Այնքան նուաստացում-ներէ ետք իրականութեան ժամը հնչած էր ու Մոսկուա կրկին բարձրացած էր իր օրկնքը ինք դնելու դիրքին։

ՔԱՂՀԱՆ

ՄԱՇՏՈՑԵԱՆ ԳԻՒՏԻ
1600ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՒԹԻՒ

ՇԱՐԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՄՐՑՈՅԹ ՍՓԻՒՌՔԱՀԱՅ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉՆԵՐՈՒ ՄԻՋԵՒ

կազմակերպուած
փարիզի
ՄԱՇՏՈՑ Հայ Լեզուի Պաշտպանութեան
Միութեան կողմէ

Մրցումի նիւթն է հետեւեալը.–

Ի՞նչ եղած է իր ստեղծումէն մինչեւ 1922 Մեսրոպեան այբուբենի եւ ազգային ուղղագրութեան դերը՝ հայ ժողովուրդի գրաւոր հաղորդակցութեան եւ մշակութային միասնութեան կայացման մէջ, հակառակ քաղաքական եւ աշխարհագրական բաժանուածութեան, ինչպէս նաեւ՝ արեւելահայ եւ արեւմտահայ գրական լեզուներու տարբերութեան։

Ի՞նչ է կացութիւնը ներկայիս, 1922էն ի վեր։ Մինչեւ իր արդիւնքը Խորհրդային Հայաստանի մէջ, աշխարհատարած հայ ժողովուրդի բոլոր հատուածներուն եւ համայնքներուն կողմէ օգտագործուած Մեսրոպեան ուղղագրութիւնը կը խորհի՞ք թէ կրնայ այսօր ալ միասնական մշակոյթ յառաջ բերել՝ գրաւոր հաղորդակցութեան կապը վերահաստատելով ու զարգացնելով Հայաստանի եւ Սփիւռքի միջեւ։ Ի՞նչ պէտք է ընել այս նպատակին հասնելու համար։

Մասնակցութեան պայմանները.–

1) Մրցոյթին կրնան մասնակցիլ մինչեւ 25 տարեկան Սփիւռքահայերը,

2) Մրցոյթի լեզուն է հայերէնը (արեւելահայերէն կամ արեւմտահայերէն),

3) Գրութիւնները պէտք է գրուած ըլլան Մեսրոպեան ուղղագրութեամբ,

4) Գրութիւնները պէտք է մեքենագրուած ըլլան առաւելագոյն երեք էջի սահմաններուն մէջ եւ ուղարկուին փարիզ, մինչեւ Մարտ 15, Միութեանս հասցէին, որ հետեւեալն է.–

Association MACHTOTZ
8 rue Lamennais
92370 Chaville / France

5) Գրութիւններու վրան կամ տակը չդնել անուն, ազգանուն կամ ստորագրութիւն,

6) Անջատ թուղթի վրայ գրել մասնակցողին համառօտ կենսագրականը եւ հասցէն,

7) Դատակազմի անդամներ բաղկացած են գրողներէ, ուսուցիչներէ եւ մամուլի ներկայացուցիչներէ,

8) Մրցումին արդիւնքները կը յայտարարուին Ապրիլի վերջ,

9) Պարգեւներ –
Առաջին մրցանակ՝ 250 ԱՄՆ տոլար
Երկրորդ մրցանակ՝ 150 ԱՄՆ տոլար
Երրորդ մրցանակ՝ 100 ԱՄՆ տոլար

10) Առաջին, երկրորդ եւ երրորդ հանդիսացողներու գրութիւնները կը հրատարակուին մամուլով։

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Արտասահմանի թերթերէն կը խնդրուի արտատպել։

ՍՏԱՅԱՆՔ

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՆ ՈՒ ԿԻՆԸ

ՎԱՉԳԻՆ ՇՈՒՇԱՆԵԱՆ

Երեւան, "Նայիրի" 2005

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ

ԱՊԻՆ

– Դու այսօր ջուր խառնե՞լ ես կաթին, – հարցնում է կաթնավաճառը օգնականին։

– Այո։

– Իսկ ի՞նչ է, մի՞թէ չգիտես, որ դա անբարոյականութիւն է։

– Ախր, դու ես կարգադրել։

– Ես քեզ ասել եմ՝ սկզբից պէտք է ջուրը լցնել եւ նոր դրան աւելացնել կաթը։ Եթէ այդպէս անես, ես մաքուր խղճով կարող եմ երդուել, որ կաթին ջուր չենք խառնում։

◆

Մի տղամարդ մօտենում է հարեւանի դարպասին եւ սկսում ուժեղ թակել դուռը։ Ոչ մի ձայն։ Էլի է թակում։ Ինչ անց պատի վրայ է բարձրանում հարեւանի շունը։

– Ի՞նչ ես ջարդում դուռը, չե՞ս տեսնում տանը մարդ չկայ, – մարդկային ձայնով ասում է շունը։

Տղամարդը վախից ուշագնաց է լինում։ Ուշքի գալով, տեսնում է իր վրայ կոպացած շանը։

– Դու ի՞նչ է, հաչալ չգիտե՞ս։

– Գիտեմ, ուղղակի չէի ուզում քեզ վախեցնել։

"ՈԶՆԻ"ԷՆ

ուում է մօտ ապագայում ստանալ մինչեւ 50 թոն մրգ, իսկ 10–15 տարի անց՝ հարիւրաւոր թոններ։ Այգու ծառերի 80 տոկոսը ծիրանենի է։

"Սովետը քանդուաւ, տանը պարապ նստած էի, հիմա ամիսը 120–130 հազար դրամ փող է մտնում տուն", – ասում է այգում աշխատող Սամուէլ Դաւթեանը, որ Լեռնագոգ գիւղից է։

Այս գիւղը ժամանակին հարուստ էր խոզաբուծարանի չնորհիւ, որտեղ աշխատում էր Դաւթեանը։ Սակայն Խորհրդային Միութեան փլուզումից յետոյ գործարանը փակուեց եւ գիւղը դարձաւ հանրապետութեան ամենաղքատ համայնքներից մէկը։ Դաւթեանը, նրա երկու որդիներն ու կինը աշխատում են այգում։ Այժմ այգում աշխատում է 15–20 մարդ, իսկ այգեգործական աշխատանքների սեզոնին՝ մինչեւ 400։ Յաջորդ տարի այգին կը յանձնուի "Լուսակն" հիմնադրամին։

Ընդհանուր առմամբ Հանրապետութիւնում "Շէն"ը տնկել է 120 հեկտար այգիներ, որոնք տալիս են օրգանական բերք, այսինք՝ մշակւում են առանց քիմիական նիւթերու գործածութեան, բնապահպանութեամբ մաքուր եղանակով։ Լուսակնի այգու ծառերը պարարտացւում են գոմաղբով։ Փոխարէնը, կենդանիներն արածում են այգու խոտը։

"Շէն"ը նախատեսում է այստեղ եւս 100 հեկտար տարածք ազատրկել ու մաքրել քարերից ու դարձնել վարելահող։

Այսուհանդերձ, Մաքսիմ Նազարեանը, որ այգու եւ "Լուսակն" հիմնադրամի տնօրէնն է, դժգոհում է գիւղացիների անտարբերութիւնից։ Օրինակ՝ գիւղի փողոցների մայթեզրերին "Շէն"ը ծիրանի ծառեր են տնկել, իւրաքանչիւրը առանձին ցանկապատել, որ անասունները չվնասեն։ Գիւղացիներին մնում էր միայն ջրել, բայց չեն ջրել, եւ ծառերը չորացել են։

"Շէն"ը գիւղի ղեկոյին համակարգիչ է նուիրել, սակայն գիւղապետն այն տարել է իր գրասենեակ։ "Շէն"ի աջակցութեամբ խմելու ջուր է մտել գիւղ, սակայն այն վատ է գալիս, քանի որ գիւղացիները չեն ցանկանում գումար հատկել, ջրագծի հսկողութեան համար աշխատող վարձել եւ վերանորոգել խափանուած հատուածները։

Վ. Ի.

"ԱՐՄԵՆԻԱՆ ԱՌԱՋ"

ԱՐՏՈՅՏՆԵՐՈՒ ԱԳԱՐԱԿԸ

ԱՆԹՈՆԻԱ ԱՐՍԼԱՆ

Թարգմանեց՝
ՎԱՉԳԻՆ ԲԱՄՊԱԿԵԱՆ

ՄԱՍ ԱՌԱՋԻՆ

ՍՄԲԱՏ ՀՕՐԵՂԲԱՑՐԸ

Հետեւեալ օրը Զատիկ է։ Ագնիւ ինքնինքը արդէն արձակած է իր գրեթէ-մեղքէն (միայն անխոհեմութիւն մը, կ'ըսէ ինքնիրեն) քիչ մը անհանգիստ կը ըզգայ ինքզինքը, քիչ մը յանցաւոր, մանաւանդ որովհետեւ ան ըսաւ որ այս դիշեր պիտի վերադառնայ։ Բայց չուտով կը սուզուի հազար ու մէկ հաճելի տօնական զբաղումներու մէջ եւ կը մոռնայ։

Արդէն ժամանակ ալ չկայ այլեւս Սմբատին հետ խօսելու, ան ձիով դուրս եկաւ, չատ կանուխ, աչք մը նետելու հացհամար ագարակին, որ ամէն ինչ պատրաստ ըլլայ Զատկուան ճաշին համար, դեռնայարկի սրահին մէջ, որ հազիւ վերազարդարուած է ծաղկեպսակներու, մանկիկներու եւ պտուղով լեցուն սակառներու որմնանկարներով, նկարիչ Մելքոնեան որ, կ'ըսէ ինքը, այս արուեստը փարիզ սորված է (այս մանկիկներուն վրայ ցատքած արիւնի հետքերը հարեւական զուարթ զարդերու պիտի նմանին, եւ վարդագոյն ամպերը, վերը, մէկը պիտի ջանայ ածուխով սրբել)։

Սուրբ Յարութեան օրը չատ գեղեցիկ ըլլալ կը թուի։ Իսմէնէ, ինչպէս ամէն տարի, առաջին եկողն է, սակաւ մը թարմ հազարով, որուն վրայ զետեղած է օրհնուած հաւկիթները։ Բերած է նաեւ հաց մը, օրհնուած յոյն քահանայէն, Իսաագ Արխեթոյանիսէն։ Այս խեղճ մարդը, սակաւաթիւ հաւատացեալներ ունի այս փոքր քաղաքին մէջ, ուր միշտ բիծերով լեցուն կապոյտ զոգնոցով մը կը շրջի, ցանցառ մազերը սեղմ հաւաքած ծոծրակին եռեւը։

Երեցկինը զերմակուհի է եւ տոնները կ'երթայ օրականով աշխատելու, եւ իրենց միակ տղան երկու տարի առաջ Թռչախտէ մեռաւ, հակառակ Սմբատի կիրարկած դեղերուն եւ խնամքին։ Բայց Իսաագ եւ իր կինը Գաթէրինան, ինչպէս նաեւ Իսմէնէն, երբեք չեն մոռնար իրենց տղուն տուած խնամքները, ոչ ալ փոքր կարօն որ ամբողջ դիշերը արթուն մնաց պզտիկին ձեռքը բռնած, նայուածքը կեդրոնացուցած անոր դէմքին վրայ։

«Քրիստոս յարեաւ ի մեռելոց։ Օրհնեա՛լ ըլլաս» կ'ըսէ Իսմէնէ։ «Իրաւամբ յարեաւ» կը պատասխանէ Ագնիւ ուրախութեամբ եւ ներս կ'առնէ զինքը։ Ցետոյ կ'երթայ դէպի հայելի, բերնին մէջ ծամակալները սեղմած երգ մը մրմնջալով. «Ո՛հ սիրուն, սիրուն»։

Բայց Իսմէնէ չի դանդաղիր սովորական քաղաքավարական խօսակցութիւններու համար, ինչպէս «Վարդի բերան, ինչպէ՞ս քնացար» կամ «Բարձը որուն վրայ դլուխդ կը հանդչեցնես, թող մտածումներդ երեւան բերէ...»։

Իսմէնէ խոհանոցը կը դնէ սակաւը, հապճեպով կը բարեւէ Նուարդը որ դիմացի պատուհանէն կը դիտէ զինքը, եւ կը վազէ իր սիրելի Շուշանիկին մօտ։ Գլուխը լեցուն է մահուան մտածումներով, որ Յարութեան այս օրը, իրեն հայհոյել կուտան։ "Քրիստոս, ո՛հ մահացած Քրիստոս, ի՞նչպէս յարութիւն պիտի առնես այս տարի"։ Ողբերգակի իր լալագին երդերուն եղանակներէն մէկուն մէջ այս արտայայտութիւնը կը ցայտէ իր դանկին մէջ, իբրեւ բարկացկոտ հայհոյանք մը։

Շատ չի դիտեր Իսմէնէ, բայց կը կռահէ մտածումները։ Երէկ, երբ Գայմագամին ծերութենէն նոր մահացած հօրաքրոջը զգեստները կարգի կը դնէր, նօսր մազերը կը հիւսէր եւ Մարիամին կ'աղօթէր իրեն համար ալ (ցած ձայնով, իրեն միայս չի բերեր), եղբօրորդին վայրկեան մը եկաւ մեռելը տեսնելու։ Իր անթափանցիկ աչքերը բան չըսին, բայց Իսմէնէ կռահեց իր մտածումները։ Մահ, մահ տալ, կողոպտուտ, սւար առնել։ Բայց որմէ՞, ուրկէ՞։ Այս փոքր քաղաքին մէջ զանազան են ժողովուրդները։ Իսմէնէ կ'ուզէ խորհրդակից խելացի Շուշանիկին հետ, որ միշտ դիտէ իրեն բանը եւ կը փարատէ միտքը պատող ամպը։

"Ա՛հ Շուշանիկ, լսի՛ր թէ իսկապէս իմաստուն ըլլայիր..." Բայց Շուշանիկին խելքը իր Զատկուան տօնին վրայ է, եւ յետոյ գիտէ որ Իսմէնէ կը կռահէ մըտածումները, եւ քանի անգամներ մխիթարած է զինքը։ Նոյնը կ'ընէ այս անգամ եւս, եւ ուրախացներու համար զինքը կը հրաւիրէ տօնախմբութեան, Տէր Իսահակին եւ իր տխուր կնոջը հետ («բայց չատ կը խնդրեմ կապան փոխել տուր, կարեւոր մարդիկ պիտի ըլլան, երեսնիս մաքուր հանէ»)։

Վերադառնալով իրականութիւնը եւ սովորական գործելակերպը, Իսմէնէ կը մոռնայ։ Եւ Զատկուան օրը ամբողջովին երջանիկ պիտի ըլլայ, հիւրասիրուած միւսներուն հաւասար, մեծ ընտանիքին ջերմ եւ հիւրընկալ դիրկին մէջ։ Իր նստած տեղը, ոսկեզօծ եռափեղկ նկար մը կը կազմուի, քովի փեղկերուն մէջ զետեղելով չաճախորդները եւ բարեկամները իրեւ չրջապատ, բոլորը զետեղուած սուրբ եւ այնպիսի հին կարզով մը, որ կարծես, ոչինչ պիտի կրնայ խորտակել։

*
**

Կէսօրէն վերջի ժամերը զուարթութիւն բերին Վերոնին, որ ինչպէս միշտ, առանձին գնաց անկիւքաններու ծխախոտարութեան եւ աւելի վերջ՝ ագարակ, բժիշկ Գրիգորին երկանիւ թեթեւ կառքով, միւսներուն միանալու համար։ Գրիգոր կը չանար միշտ զինքը սիրաչահիլ։

(Շար. 24)

CROIX BLEUE
DES ARMENIENS
DE FRANCE

LES 50 BOUGIES
DE LA COLONIE DE
BELLEFONTAINE

FETONS ENSEMBLE CET ANNIVERSAIRE
EN NOUS RETROUVANT TOUS, ANCIENS ET AMIS

LE SAMEDI 28 JANVIER

SOIREE DE GALA

à 20 heures

au CHALET DE LA PORTE JAUNE
Avenue de Nogent — Bois de Vincennes
75012 PARIS

DINER et BAL
avec l'Orchestre GAIDZAG'S

Tirage de la TOMBOLA NATIONALE

Réservation :
Auprès des SECTIONS DE LA CBAF :
Renseignements :
Tél. : 01 53 34 18 18 — E-mail : cbaf@wanadoo.fr

TELEVISION
FRANCE 2

La prcohaine émission de «Foi et Traditions des Chrétiens Orientaux» concernant l'Arménie sera diffusée par **France 2, le dimanche 22 janvier,** de **9h30 à 10h**. C'est un message de Torkom II Manoogian, Patriarche Arménien de Jérusalem, exhortant les Arméniens de France et d'Europe à venir nombreux en pèlerinage à Jérusalem. Sa Béatitude a, fait exceptionnel, autorisé «Foi et Traditions des Chrétiens Orientaux» à filmer les trésors de la cathédrale St Jacques, entre autres, la canne et le sceptre du roi Héthoum ou les évangiles enluminés de Toros Rosline ou d'Avedis.

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապոյտ Խաչի Շրջանային Վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է 160 եւրօ Տէր եւ Տիկին Մինասեանէ, Հայաստանի որբերուն համար։

Հ.Մ.Ը.Մ.-ՖՐԱՆՍ

Հ.Մ.Ը.Մ. – Ֆրանսի վարչութիւնը կը վերակազմէ Մխիթեան շեփորախումբը (փաֆարը)։

Այս տարեշրջանին ֆանֆարի փորձերը տեղի կ'ունենան կիրակի օրերը, ժամը 13էն 15, "Դպրոցասէր" վարժարանէն ներս. հասցէ՝

1 Boulevard du Nord —
93340 Le Raincy

ղեկավարութեամբ արհեստավարժ խմբավար Պ. Եդուարդ Բարսեղեանի։

Յաւելեալ մանրամասնութեան համար հեռաձայնել հետեւեալ թիւերուն՝
06·23·12·69·14 *կամ* 06·25·93·28·90։

Հ.Մ.Ը.Մ.-ՖՐԱՆՍԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Imprimé sur les Presses
du Journal «HARATCH»
83 rue d'Hauteville 75010 Paris
Siret : 571 027 317 000 15
Commission Paritaire : N° 0609 K 84976

CROIX BLEUE
DES ARMENIENS
DE FRANCE

Section **«Djavo Shant»** de St-Jérôme

SUPER LOTO !!!

Dimanche 22 janvier
à 14 heures 30
Centre d'Animation de Quartier
de St Jérôme
30 avenue de St-Jérôme —
13013 Marseille
— Parking assuré —

□

ՏԷՍԻՆԻ ԵՐԵԿՈՅԹԸ

Գիտե՛նք, որ բոլորդ կը սպասէիք կապոյտ Խաչի "Պէօրէկ"ի ճաշին... Ուրեմըն, ահա կրկին, մեր բազմատեսակ "պէօրէկ"ները համտեսելու համար, հըրամեցէ՛ք Տէսինի Հայ Մշակոյթի Տունը, Շաբաթ Յունուար 21ի իրիկուան ժամը 20:30էն, նուագով, երգով, պարով՝ ուրախ երեկոյթ մը, որու գինը միա՛յն 15 եւրօ է։

Ջմոռնա՛ք ձեր տեղերը ապահովելու, հեռաձայնելով Ռօզին՝ 04–78–49–19–44։

□

La Section **«SEVAN»** de Vienne
présente

LE SPECTACLE DE NOEL

DE SON ECOLE HEBDOMADAIRE
Le Dimanche 22 janvier
à 15h30 précises
au Théâtre Municipal de Vienne
Au programme
Chants, Danses, Poésies, Sketches,
Théâtre sous la direction
de **Nareg DOURIAN** en collaboration
avec la Maison de la Culture
Arménienne de Vienne
Comme chaque année, le Père Noël sera au rendez-vous pour distribuer cadeaux et friandises aux enfants.
Venez nombreux les encourager.

□

ՃԱՇ – ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչը Պէլֆոնթէնի կայանի յոթելեանին առիթով, Լիոնի շրջանին մէջ կազմակերպած է պարահանդիսակ երեկոյթ մը՝

Շաբաթ, Յունուար 28,
ժամը 20էն սկսեալ
"Նովոթէլ-Պրոն"ի չքեղ սրահներուն մէջ։

Եկէք միասին փչենք այս տարեդարձին 50 մոմերը, մանաւանդ կայան յաճախած նախկին եւ նոր աշակերտներուն, անոր մաս կազմող ծնօրէնին, դաստատու եւ հսկիչներուն հետ, որոնց յուշերուն մէջ քանդակուած կը մնայ Պէլֆոնթէնի կայանը։

Այս բացառիկ երեկոյթին իր ներկայութիւնը կը բերէ Ամերիկայէն մանանաւորապէս ժամանող հանրածանօթ

ԱՏԻՍ ՀԱՐՄԱՆՏԵԱՆ

մասնակցութեամբ Ա Ն Ի նուագախումբին։

Ճաշադին՝ 55 եւրօ,
երախաներու համար՝ 40 եւրօ։

Ամսապարեցէք չուտով հայթայթելու ձեր տեղերը, հեռաձայնելով՝
04·78·45·17·55 *կամ* 04·74·04·74·97 *թիւերուն։*

Հ.Մ.Ը.Մ. - ՖՐԱՆՍ

ՃԱՇ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Մասնակցութեամբ՝
ԱՏԻՍ ՀԱՐՄԱՆՏԵԱՆԻ
եւ իր նուագախումբին
Շաբաթ, Յունուար 21ին
Հասցէ՝

Le Méridien «ETOILE»
Salon «RENOIR»
81, Boulevard Gouvion Saint Cyr — 75017 PARIS

Տեղերը ապահովելու համար հեռաձայնել՝
01·44·05·17·77 *կամ* 01·43·78·57·67 *թիւերուն։*

Կայքի հասցէ՝
http://www.homenetmen-france.com
e-mail: comite@homenetmen-france.com

l'Association MACHTOTZ
pour la défense de la langue arménienne
organise

1) Cours intensif d'arménien 1er niveau
pour non-arménophones

NOUVELLE SESSION : 4 FEVRIER — FIN JUIN 2006

Ces cours s'adresseront aux débutants de 8 à 70 ans,
Les élèves seront capables de parler, lire et écrire l'arménien.

L'enseignement est assuré par Mme Hilda Kalfayan-Panossian
avec sa METHODE AUDIOVISUELLE

Stage de 50 heures, le samedi matin de 9h à 12h, à Paris.
(Absentéisme exclu)

2) Les cours de 2e, de 3e et de 4e niveaux continuent,
le samedi entre 12h et 15h, à Paris.

Les nouveaux élèves sont acceptés après un test de niveau.

3) Vous pouvez aussi vous procurer votre
MANUEL D'ARMENIEN OCCIDENTAL
POUR LES NON-ARMENOPHONES

Une méthode audiovisuelle utilisable chez soi.
3 volumes en couleur + 1 coffret de 4 cassettes audio :
87 euros + 8 euros frais d'expédition

Pour tous ces cours et le manuel ,
RENSEIGNEMENTS, INSCRIPTIONS: 01 47 50 97 51

LA CATHEDRALE APOSTOLIQUE ARMENIENNE DE MARSEILLE
SERPOTZ TARKMANTCHATZ
organise

PAQUES A JERUSALEM

PELERINAGE
du lundi 17 avril au mercredi 26 avril
Le Dimanche de Pâques sera célébré le 23 avril
au Patriarcat Arménien de Jérusalem, d'après l'Ancien Calendrier

PRIX : 1 690,00 euros

Ce prix comprend :
Aller-Retour: Marseille — Tel-Aviv — Marseille • Les transferts aéroport - hôtel • Hôtel 4 étoiles «Christmas Hôtel» à Jérusalem, en pension complète • Les excursions et visites en autocar de luxe • Assurances.

Inscription obligatoire avant le 10 février 2006.
Acompte de 500 euros à verser par chèque à l'ordre de : «Jérusalem 2006».

Renseignements et réservations :
☎ 04 91 77 84 70 / 06 16 04 16 69 / 04 91 26 20 95 (le soir)

Visites : Nazareth, Capharnaüm, Tibériade, Mont Thabor, Mont Sion, Ghétsémani, Betléem, Eglise de la Sainte Vièrge, Vieille ville de Jérusalem, Saint-Sépulcre, Jérico, Mer morte, Mont des Oliviers.

Commémoration du 24 avril 1915 avec la Communauté Arménienne de Jérusalem.

Attention : validité du passeport : minimum 6 mois.

ՈՒՐԲԱԹ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ 20
VENDREDI
20 JANVIER
2006

LE NUMERO: 1,20 €

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱԽԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ (1884 - 1957)

HARATCH

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE FONDE EN 1925

DIRECTRICE : ARPIK MISSAKIAN

83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
TEL. : 01 47 70 86 60 — FAX : 01 48 00 06 70
COURRIEL (E-MAIL) : jharatch@aol.com

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 250 եւրօ — Վեցամսեայ : 135 եւրօ
Արտասահման : Տար. 300 եւրօ (Ամէնօրեայ առաքում)
270 եւրօ (Շաբաթական առաքում) — Հատը : 1,20 եւրօ
C.C.P. PARIS 15069-82 E

81ՐԴ ՏԱՐԻ - ԹԻՒ 21.372 — Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN — 81e ANNEE — N° 21.372

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՆԻԹՐՈՑԻ ողբալի հարցին հրապարակային ցուցադրութիւնը, Յունուար 18ին, խորհրդարանական քննիչ յանձնախումբին առջեւ մեծ յուզում պատճառեց քաղաքական շրջանակներու մէջ, ինչպէս նաեւ ամբողջ երկրին: Յանձնախումբին ստեղծումը որոշուած էր Դեկտ. 7ին, երեսփոխաններու միաձայնութեամբ: Կը բաղկանայ երեսուն անդամէ (19 ԻԻ. ԷՄ. ՓԷ, 8 ընկերվարական, երկու ԻԻ. ՏԷ. ԼՖ. եւ մէկ համայնավար) եւ կը նախագահէ ընկերվարական Անտրէ Վալինի: Իր տեղեկագիրը պէտք է յանձնէ Յունիս 7ին: 13 "ամբաստանեալ"ներու ելոյթները մեծ յուզում պատճառեցին եւ բոլոր նկարագրութիւններու թիրախ է դատաւոր Ֆիւրկօ, որ կը մերժէ քաւութեան նոխազի դերը, ինչպէս նաեւ ներողութիւն խնդրել, ինչ որ "դիւրին լուծում մը" կը նկատէ (էֆսիբէսի հարցազրոյց, Յունուար 19): Բանտարկուած անմեղներու պատմածները իսկապէս չմեղսուցիչ են եւ Ֆրանսայի Արդարութիւնը իր պատմութեան ամէնէն սեւ էջերէն մէկը կ'ապրի: Անպատրաստ արձակուելէ ետք ալ, բազմաթիւ ընտանիքներ քայքայուած են եւ իրենց արգելափակման չրջանը չեն կրնար մոռնալ, հետքերը կը մնան: Սկիզբը այս ունկնդրութիւնները պէտք է դռնփակ ըլլային, բայց բողոքներու հետեւանքով հրապարակային դարձան, ինչ որ նաեւ իր վնասն ունի, մանաւանդ յուզումի գետնին վրայ: Ամէն պարագայի մէջ, այս հարցին մէջ, բուն ամբաստանեալը Ֆրանսայի Արդարութիւնն է:

ԿՊԱԿՊՕ եւ նախարարապետը կոչ մը ըրին, Յունուար 18ին, որպէսզի երիտասարդ "Հայրենասէրները" տուն վերադառնան, վերջ տալով իրենց ցոյցերուն: Նոյն օրը, ՄԱԿ-ի ուժերուն հետ բախումներու ընթացքին չորս Իվուարցիներ սպաննուած էին: "Հայրենասէրները" բուռն կերպով կը չարունակեն պահանջել 7000 կապոյտ սաղաւարտաւորներուն (ՄԱԿ-ի ուժեր) եւ 4000 ֆրանսացի զինուորներուն մեկնումը:

ԻՐԱՔՅի վեց կիներ ազատ արձակուած են Ամերիկացիներու կողմէ եւ ըստ այս վերջիններու աղբիւրներուն, որոշումը տրուած կ'ըլլայ նախքան ամերիկացի ընդդիմադիրին ազատ արձակման համար եղած պահանջը: Ամերիկեան բանակը յայտարարած է որ ուժի իրաքցի կիներ արգելափակուած են:

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆ տիրող ահաւոր ցուրտը պատճառ եղած է, որ Յունուար 18ին, կազպրոմ նուազեցնէ Եւրոպայի հայթայթած իր կազը եւ կարգ մը երկիրներ, ինչպէս Իտալիա տուժած են: Կազպրոմ ապահովութիւն կու տայ որ պիտի յարգէ իր պարտաւորութիւնները: Ներկայիս, կազպրոմ Եւրոպական Միութեան չուրջ 25%ը կը մատակարարէ, բայց Ֆրանսա պէտք չէ մտահոգուի, ըստ կապի տնօրէնութեան:

ՊԷՅՐՈՒԹի հիւսիսային արուարձաններէն Ալֆաքի մէջ, Յունուար 17ին, 20 հազար երիտասարդներ ցոյց մը ըրած են ամերիկեան դեսպանատան առջեւ, բողոքելու համար ամերիկեան միջամտութեան եւ դաւադրութիւններուն դէմ: Սուրիա-

ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՄԱՍԻՆ ԼՈՆՏՈՆԻ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄՆԵՐԸ

Յունուար 18ին, Լոնտոնի մէջ սկսած են Ղարաբաղի հակամարտութեան բանակցութիւնները. Մինսկի խումբի երեք նախագահները հանդիպում ունեցած են Հայաստանի ու Ադրբեջանի Արտաքին գործերու նախարարներուն հետ: Նոյն օրը Վ. Օսկանեան հանդիպում ունեցած է նաեւ Մեծն Բրիտանիոյ Արտաքին գործերու նախարարութեան Ւրոպական հարցերու պատասխանատու Տ. Ալեքսանդրի հետ:

Վ. Օսկանեանի ու Է. Մամէդեարովի հանդիպումը տեղի կ'ունենար Յունուար 19ին, Մինսկի խումբի նախագահներուն մասնակցութեամբ:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՁԱԿԱՏ

ԵՐԱԽԱՆԵՐՈՒ ՎԵՐԱԴԱՐՁ

Դոնի Ռոստովի հայկական հիւպատոսութեան ջանքերով անցեալ Դեկտ. 21ին Գիւմրիի վերադարձած են երեք անհափաո հասներ որոնք կ'ապրէին Ռոստովի մարզի Սալսկի քաղաքի մանկատան մէջ: Անոնց հետ վերադարձած է նաեւ 15ամեայ Տիգրան Գասպարեանը որ երեք տարի առաջ կորսնցուցած է իր ծնողքը. Պատանին փափաքած է վերադառնալ Հայաստանի իր հարազատներուն մօտ:

***

ՌԱԶՄԱԳԵՐԻԻ ՎԵՐԱԴԱՐՁ

Յունուար 18ին Եղուարդ Մուրթալեան որ ղեկի ինկած էր Ադրբեջան, վերադարձած է Հայաստան: Վերադարձը կարելի եղած է շնորհիւ կարմիր Խաչի միջազգային կոմիտէին միջամտութեան: Նոյն կազմակերպութիւնը 1992էն ի վեր նպաստած է 655 հոգիի հայրենադարձին, կամ տեղափոխութեան:

ԱՂՃԱՆ ՈՒ ԲՆԱՋՆՋՈՒԱԾ ՄԻԼԻՈՆ ՄԸ ՀԱՅԸ

Ինչպէս քանիցս գրեցինք, Մ. - Ա. Աղճայի ազատ արձակումը, մանաւանդ այդ առիթով իրեն ուղղուած համակրանքի ցոյցերը, հակասական հակազդեցութիւններու պատճառ կ'ըլլան թուրք հանրային կարծիքին մէջ: Իրեն գաղափարակիցները քաւական անվերապահութեամբ կը չարունակեն զօրակցիլ անոր ու բացայայտ կերպով ընել ատիկա. ուրիշ խումբ մը, գլխաւորութեամբ "Միլլիյէթ" օրաթերթի կազմին, յամառօրէն կը չեշտէ ոճրագործին կանխահաս ազատ արձակումով թուրքիոյ բաժին ինկած ամօթը: Ծանօթ է որ նոյն օրաթերթին գլխաւոր խմբագիրը Ա. Իփէճիի զոհը եղած էր նոյն չարագործին: Աղճա յետոյ բանտէն ու թուրքիայէն խոյս տուած, գործած էր Պապին ուղղուած մահափորձը:

Այս հատուածին գրութիւններուն մէջ ուր ափսոսանք, ցաւ կ'արտայայտուի, երբեմն հետաքրքրական առընչութիւններ կը հաստատուին: Ատոնցմէ մէկն է "Ռատիքալ"ի մէջ Յունուար 18ին տեղ գրաւած գրութիւնը որ ստորագրուած է Ե. Թիւրքէրի կողմէ:

Ան կը գրէ "...Պետական բոլոր գործիքներուն ընտրանիը ծանօթ է: Շուրջ հարիւր տարի առաջ հանդուրժած ու տեղը նոր հանրապետութիւն հիմնուած Օսմանցիին բնաջնջած, բնաջնջումը կազմակերպած, կատարուածը անտեսումի մատնած շուրջ միլիոն մը Հայուն մասին հարցում ուղղել ձեզ անմիջապէս դաւաճանի պիտի վերածէ: Քարկոծումի ենթարկուած կը պահուի գերագոյն իշխանութեան կողմէ: Սակայն իր ետին պահուած ո՛վ գիտէ քանի դիակով ծանօթ, այդ մասին ոչ մէկ գաղտնիքի տէր գործիք ոճրագործի մը բանտի դռներուն առջեւ սիրոյ ու հպարտութեան թիրախ ըլլալու երեւոյթը, անոր եղբօր կողմէ Ա. Իփէճիի ուղղուած պաղատագիր խօսքերը, իշխանութիւններու ջղային ոչ մէկ պատասխանութեան պատճառ եղած են: Ընդհակառակը, մեծ լայնախոհութիւն, ըմբռնում ցոյց կը տրուի Միջին Անատոլուի այդ կըտրիճներուն":

ՎՐԱՍՏԱՆ

ՓՈՔՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՆԻՒԹՈՎ ՀԱՐՑԱԽՈՒՋ

"Վրաստան" թերթին տեղեկատուութեամբ, երկրին փոքրամասնութիւններուն նիւթով հարցախոյզ մը կատարուած է, հազար հոգիի վրայ: Ջախջախիչ մեծամասնութեան (72,2%) տեսակէտը այն եղած է որ հարկ է "ստեղծել այնպիսի պայմաններ որ փոքրամասնութիւնները իրենց պատմական հողերը վերադառնան": Մնացեալէն 18,8%ը հարցին լուծումը կը տեսնէ փոքրամասնութիւններու վրացականացումին մէջ: Այս հատուածն ալ կ'ուզէ որ պայմաններ ստեղծուին որպէսզի ազգային փոքրամասնութիւնները ձուլուին վրացի քնակչութեան: Փոքր տոկոս մը միայն յարմար կը դատէ որ ազգային փոքրամասնութիւնները մշակութային եւ կրօնական ինքնութիւնը պահպանելու պայմաններ ստեղծուին, ապահովուի անոնց վրացերէնի տիրապետութիւնը, ամբողջական մասնակցութիւնը վրացական պետութեան կառուցումին:

"Ազգ" (Յունուար 18) արձագանգելով լուրին, կը յիշեցնէր թէ Գամսախուրդիայի ժամանակին լոզունգը՝ "Վրաստանը Վրացիներուն", աւելի քան արդիական է եւրոպական արժէքներու մխուում արտայայտող եւ ինքզինք ժողովրդավարութեան ջատագով յայտարարած Վրաստանի մէջ:

***

ՎՐԱՑԱԿԱՆ ԹԵՐԹԸ ՀԱՑԵՒԱԲԽԱԶԱԿԱՆ ԿԱՊԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

Աբխազիոյ հակահայ տրամադրութիւնները ուշադրութիւնը գրաւած են վրացական մամուլին ալ: "Նոր սերունդ" թերթը անդրադառնալով ստեղծուած կացութեան, գրած է թէ լուրջ հակադրութեան վտանգ կայ Աբխազներու եւ Հայերու միջեւ, թէ ամենը կրնայ բաւական "տաքնալ": Պատճառը այն է որ Աբխազները զժգոհ են հոն ապրող Հայերու կեցուածքէն եւ գործունէութենէն:

Հայերը, ըստ նոյն թերթին, 1992-93ին արխազեւրացական հակամարտութեան մէջ պայքարեցան Աբխազներու կողքին: Բայց ներկայիս այս վերջինները մտահոգ են տնտեսական գետնի վրայ, քանի որ "տնտեսական գործերու եւ առեւտուրի մէջ աշխարհի վրայ Հայերէն աւելի ո՛չ ոք կրնայ յաջողիլ: Ատոր արդիւնքը այն է որ Հայերը Աբխազիոյ մէջ զգալի ազդեցութիւն եւ դրամական միջոցներ ձեռք ձգած են, մէկդի ձգելով Աբխազները":

Վրացական թերթը գրած է թէ Աբխազները չեն հաշտուած Հայերու գերակայութեան հետ եւ անոնց համեմատաբար յարձակողական հատուածը ձեռնարկած է բացայայտ գործողութիւններու: Նոյն աղբիւրին համաձայն Սուխումիի մէջ Հայերու եւ Աբխազներու լուրջ հակամարտութիւն մը կը խմորուի, քանի որ Աբխազիան անոնց միջեւ բաժնելը չատ դժուար է:

ԹԷՆԻՍ

Աւստրալիոյ օփընին, Դաւիթ Նալպանտեան (Արժանթին) յաղթած է Վաւրինքայի (Զուիցերիա) 6 - 4, 3 - 6, 6 - 4, 6 - 2:

ԱԶԱՏ ԿԱՐԾԻՔ ԻՄ ԱՆԿԻՒՆԷՍ

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՀԱՅ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻՆ ԹԵՄ Կ'ՈՒՆԵՆԱ՞Յ, ԻՍԿԱՊԷ՞Ս

Ներաղբիս հարցական կամ կասկածի չեշտը թերեւս ոմանք զարմացնէ, նոյնիսկ զայթակղեցնէ: Մանաւանդ այս օրերուն երբ ազնիւ մարդիկ որոնք Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Փարեղին Բ.ի մղումով ոտք ի բուն գործի լծուած են Ֆրանսահայ թեմի կազմակերպումը դրլուխ հանելու համար. եւ անհամբեր կը սպասեն յառաջիկայ Մարտ 31ին, որ սահմանի թուականն է թեմական կանոնադրութեան վաւերացումին, Ֆրանսայի մէջ գործող 18 կրօնական ընկերակցութիւններուն կողմէ: Թեմական հարցով ալ թերթիս սիւնակներուն մէջ արտայայտուեցան Նորվան Եպսկ. Զաքարեան (2004 Հոկտեմբեր) եւ վերջերս երկու յօդուածներով՝ Ժիրայր Զոլաքեան:

Հոս թող ներուի ինծի յիշեցնելու թէ տողերս առորագրողը առաջինը եղաւ որ "Հայաստանեայց Եկեղեցին Ֆրանսայի մէջ երէկ, այսօր. իսկ վա՞ղը" խորագրեալ յօդուածով ("Յառաջ", Յունիս 1–2, 1994) Ֆրանսահայ եկեղեցւոյ հարցերը ամբողջութեամբ արծարծեց, եւ ոչ միայն թեմական կառոյցի երեսակով: Ու պէտք է այսօր խոստովանիմ թէ չատ միամիտ, չըսելու համար պարզամիտ, դնուելը եմ վերջաւորութեան գրելով. "Մեծապէս վարձատրուած պիտի ըլլամ եթէ մամուլով դուռ բանամ կարծիքներու լայն փոխանակութեան, որուն մասնակցին ո՛չ միայն աշխարհականները, այլեւ մեր չատ յարգելի եկեղեցականները":

Մեկ արձագանգը որ եկաւ, Արփի Թոմոյեանի "Հարցերէն դէպի լուծում ճամբայ կա՞յ" խորագրուած յօդուածն էր ("Յառաջ", Յունիս 11–12 1994) ուր ան եւս յոյս կը յայտնէր եկեղեցականներու արտայայտութեան, գրելով «Ատիկա հակափաստ մը պիտի ըլլայ այն կարծիքին որ չաճախ կը վերագրուի եկեղեցականին. ու ապացոյց պիտի տայ թէ արձարծուած հարցերը ի՞նչպէս կը դիտուին "ներս"էն»:

Արդեօք ինչի՞ վերագրել այդ քար լռութիւնը: Աչխարհականներուն տեսակէտո՞վ թէ Ֆրանսահայ համայնքին մէջ հանրային կարծիք ըսուածը վաղուց չըքացած բան էր. թէ՞ այս "լայիք" երկրին մէջ եկեղեցին արդէն բրածոյ հաստատութիւն դարձած բան մըն էր, որուն մասին լորձունք ու մելան սպառելը բոլորովին աւելորդ էր: Թէեւ ոմանք տակաւին զայն "Սրբութիւն Սրբոց", "Լոյսի Փարոս", "Հաւատքի բերդ" կը կոչէին եւ անոր կը չռայլէին իրար գերազանցող ըստորոգիչներու չարքեր...: Իսկ մեր "չատ յարգելի" եկեղեցականներուն համար ալ այսպէս չատ լա՞ւ է, "մեղմէ եառ ջրհեղե՞ղ"...: Այդ թուականէն անցեր է մօտ 12 տարի, եւ վաղը արդէն դարձեր է այսօր. ու ոչ մէկ դրական բան տեղի չէ ունեցեր ի բացառութիւն թեմական կառոյց առաջ բերելու աշխատանքները, ան ալ ոչ լիճնաթուխ կերպով, այլ արտաքին ճնշումով, այսինքն Ամենայն Հայոց Հայրապետին վճռակամութեամբ: Եւ որուն մխիթարական յաջողութիւն կըրնանք մաղթել:

Այսպէս ուրեմն. մինչեւ յառաջիկայ Մարտ 31: Իսկ յետո՞յ: Թեմին սահմանումը իսկական նոր մեկնակէտ կը դառնայ ո՛չ միայն Ֆրանսայի Հայաստանեայց եկեղեցւոյ, այլեւ ողջ Ֆրանսահայութեան համար, քանի Առաքելական "յարանուանութիւնը" կը կազմէ աւելի քան 90 տոկոսը: Մեր եկեղեցին կը դադրի՞ լոկ ինքնութենական ցուցափեղկ ըլլալէ դառնալու համապատասխան եկեղեցի, այսինքն հաւատացեալներու համախմբում, ըստ յուշարէն "էվէլգիա" բառին ճիշդ սահմանումին: Նոր կառոյցով ամէն ինչ կը յաջակա՞յ: Կը գադրի՞ Փարիզի թեմին մէջ թեմ ըլլալու դրութիւնը: Օրինաւորապէս լուծարքի կ'ենթարկուի՞ հայրապետական Ֆրանսայի թեմը (Հաստատուած Ամենայն Հայոց Հորէն Ա. կաթողիկոսի կոնդակով 1936ին) որ տասնամեակներէ ի վեր չգործելով հանդերձ, տակաւին պետութեան մօտ արձանագրուած կը մնայ "Union des Communautés Arméniennes" անուան տակ: Այս եւ չատ այլ բաներ. թէ ոչ թեմական պիտակին տակ կը չարունակուին կոչկոռ կապած վնասակար սովորութիւնները:

Շատ լուրջ մարտահրաւէրներ – որոնց մասին պատեհ առիթով լայնօրէն կ'անդրադառնամ - կը սպասեն նորակազմ թեմին: Անոնց յաղթահարումը կարելի կ'ըլլայ եթէ ղեկավարութեան կոչուածները հարցերուն մօտենան քրիստոնէական ոգիով, եկեղեցին իրրեւ համազգային կառոյց՝ ամէն կողմնակի, անձնական կամ հատուածական հաշիւներէ վեր դասելով: Ու մանաւանդ չատ բան կը սպասուի ապագայ ընտրեալ Առաջնորդէն, իրրեւ դլուխ կառոյցին: Ան ամէն օր եւ ամէն ժամ ի մտի կ'ունենա՞յ իր եպիսկոպոսական ձեռնադրութեան օրը իմաստ Սեդանին առջեւ կատարած ուխտը. "Դնել զանձն իւր ի վերայ ոչխարաց, առաջնորդ լինել կուրաց, խրատիչ անզդամաց, լուսատու տիեղերայ": Միով բանիւ անսակարկ նուիրուիլ իր հօտին, գիտակցելով թէ դեկավարելը ծառայել է միմիայն: Եթէ այո՛, չատ բան եւ չուտով դրականօրէն կը փոխուի: Եթէ ոչ, եթէ ան այլոց նման մտածէ ու գործէ միայն իր անձին ու աթոռին մասին, կը մնանք ուր որ ենք 80 տարիէ ի վեր: Եւ թեմը կ'ըլլայ նորէն անիմաստ պիտակ մը: Այդքան եւ ոչ աւելի բան մը:

ՍՏԵՓԱՆ ՍԻՒՐ. ՊՕՂՈՍԵԱՆ

Մարսէյլ, 12 Յունուար 2006

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ

ԳՐԻԳՈՐ ՇԱՀԻՆԵԱՆԻ ՄԵԾԱՐԱՆՔԸ

Համազգայինի Փարիզի մասնաճիւղը տեղին գաղափարը ունեցած էր օգտուելով անոր կատարած այցին առիթէն, եւ թեկոյթով մը մեծարելու Գրիգոր Շահինեանը: Ան Փարիզ կը գտնուէր չուրջ երկու չաբաթէ ի վեր, հարազատներու հետ անցընելու համար տօնական օրերը: Այդ առիթէն գատ, Համազգայինի Փարիզի շրջանակին մէջ կարեւոր համամասութիւն կը կազմէր գինքը Պէյրութի ճեմարանին մէջ որպէս ուսուցիչ - դաստիարակ ունեցածներու թիւը: Այս պարագային վրայ կու գայ աւելնալու Գ. Շահինեանի կենսագրական հատորին՝ "Վերաքաղ"ի հրատարակութիւնը (2004). աւելի ճիշդը՝ հատորէն օրինակներու Փարիզ հասնելու առիթը:

Համազգայինի կողմէ Հուրիկ Պաղտասարեանի ողջոյնի խօսքով արդէն ուղղուած էր օրուան մեծարեալին պատկերը: Հ. Պաղտասարեան հեռաձայնով ունէր քանի տասնեակ մը ճեմարանցիներու տպաւորութիւնները խմբած էր իրենց ուսուցիչ Գ. Շահինեանի մասին. ամէն մէկուն վկայութիւնէն կը ցոլանար իր ասպարէզին նկատմամբ անկեղծ փարումի տէր, պատրաստուած, լայնախոհ, արդիական ուսուցչի տիպարը: Մէկը որ սէր ու ճաչակ ներչնչած էր իր աշակերտներուն, որոնք տասնամեակներ ետքն այ խանդավառ ղգացումներով կը խօսէին իր մասին, հիացում ու սէր արտայայտելով:

Հ. Պաղտասարեան ընթերցումը ընելէ ետք "Վերաքաղ"ի մասին Բժ. Մ. Մանուկեանի դրուատական տողերուն, խօսք առնելու հրաւիրեց Գրիգոր Պըլտեանը: Ան եւս ճեմարանի մէջ նախ աշակերտած էր մեծարեալին, յետոյ նոյն հաստատութեան մէջ պաչտօնակից եղած անոր, ապա իրենց յարաբերութիւնը չարունակուած էր ու կը չարունակուէր բարեկամութեան կապով:

Ուսուցիչ - աշակերտի իրենց դիրքերը գործակցութեան վերածուած էր "Ահեկան" հանդէսին հրատարակութեամբ: Գր. Պըլտեան յիչեց խմբագիր Գ. Շահինեանի հետ կատարուած խորհրդակցութիւնները, աչխատանքը 1965–70ական տարիներուն:

Ցետոյ խօսեցաւ քննադատ - դրադատ Շահինեանի մասին: Համատեղի, Շանթի, Գ. Մահարիի, յետոյ Շահնուրի գործերուն յատկացուած ուսումնասիրութեան հատորներով ան առաջին լրջօրէն ներկայացնողը եղած էր անոնց գործին. յատկապէս առաջինները՝ պարագային, երբ գրութիւնները լոյս տեսած էին գրողներուն կենդանութեան: Շատ հետաքրքրական նկատեց Հայաստանի ու ըսփիւռքի 60–70ական թուականներու նոր գրողներուն մասին Գ. Շահինեանի մեծագրութիւնները: Անոնց մէջ կարեւորագոյնը նկատեց գրական գործը իր ստեղծած ժամանակին քննելու արարքը:

Ելոյթին վերջին մասով անդրադարձաւ "Վերաքաղ"ին որ նախորդ նչուածներէն տարբեր տեսակի հատոր մըն էր: Անիկա հաչուեյարդար մըն էր ապրուած անցեալին հետ. վկայութիւն մըն էր այդ անցեալին ու զայն փոխանցելու նպատակով գրուած:

Շնորհակալութեան խօսքով հանդէս եկաւ մեծարեալ դաստիարակը. ըսաւ թէ տարօրինակ տպաւորութիւն մը ունի տեսնելով թէ սիրելի դէմքեր իր մասին կը խօսին այն նոյն սրահին մէջ ուր ինք խօսած է ուրիչներու մասին: Կրկնեց հանդիպումներու, հարցազրոյցներու ըսածը թէ ինքզինք երջանիկ մանկավարժ մը կը նկատէ, թէ միշտ գոհունակութիւն ունեցած է ասպարէզին մէջ: "Ինքզինքս դրադատ - քննադատ չեմ նկատեր. ուզած եմ դրադէտի մը գործէն զգացած խանդավառութիւնս ուրիչներու հետ բաժնել" ըսաւ ան. իսկ ինչ կը վերաբերէր "Վերաքաղ"ին, գրելու հաճոյքը չօչափած էր անոր դրութեան ընթացքին: Ընլլալով մէկը որուն ապրած տարիները զուգադիպած էին Սփիւռքի կազմաւորման տարիներուն, տեսած էր այդ շրջանի ողբերգութիւնները, քիչ մը պոռոտ հայրենասիրութիւնը, ճանչցած էր գլխաւոր դերակատարները, ձեռնարկած էր այդ բոլորին մասին վկայելու գործին:

Իր ամփոփ խօսքէն եառ Գր. Շահինեան պատասխանեց հարցումներու, որոնցմէ ետք Հ. Պաղտասարեան իր ընտրած ղգայուն մէկ էջը կարդաց "Վերաքաղ"էն:

Փարիզի Հայ մչակոյթի տան սրահը ամբողջութեամբ լեցուցած բազմութիւնը երեկոյթին պաչտօնական բաժնին աւարտէն եառքն ալ յամեցաւ հոն, գրեթէ ընտանեկան մթնոլորտի մը մէջ չարունակելով զրոյցը:

Ա. ԹՈՓՈՁԵԱՆ

ԶԱՑՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

ՆՈՐ ՏԱՐՈՒԱՆ ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐ

Մարսէյլ (Յառաջ):

Ցունուար 13ին, զուգադիպութիւն մը՝ հայկական հին տոմարով Նոր Տարիի օրը, Մարսէյլի Հայ Մշակոյթի Տան վարչութիւնը կազմակերպեց մաղթանքներու արարողութիւնը հրաւիրելով տեղական իչխանութիւնները, հայկական միութիւններ եւ հասարակութիւնը:

Վասպուրական սրահը լեցուն էր խիտ բազմութեամբ մը, չուրջ երեք հարիւր հոգի:

2006ը, Մարսէյլի Հայ Մշակոյթի Տան հիմնադրութեան 30ամեակի տարին է:

Վարչութեան նախագահը վերյիչեց 1976 Մայիս 9ի բացման հանդիսութեան օրը, հիմնադիրներու համագաղութային տեսլականը, համոզումները, հաւաքական չահերու առաջնահերթութիւնը, նուիրատուներու բանակին վեհանձնութիւնն ու հպարտութիւնը մասնակցած ըլլալու հաւաքական եւ գաղութային նկարագիր ու կոչում ունեցող հաստատութեան մը կառուցումին:

Ապա, բնորոչեց Մշակոյթի Տան հիմնական նպատակը՝ պաչտպանել, ճանչցնել եւ պանծացնել հայ մշակոյթը իր մեծարժէք արտայայտութիւններուն մէջ, ապրիլ եւ ապրեցնել հայ գիրն ու հայ խօսքը, ըլլալ միութենական հանդիպումներու, աչխատանքներու ու փոխանակումներու վայր բացուած բոլորին առջեւ, էքիմէնիք նկարագրով: Ծանրացաւ կատարուած ձեռնարկներու այլազանութեան եւ դիմարին, գործունէութիւններու խտութեան, նախաձեռնութիւններու ծաւալին, արձանագրուած յաջողութիւններուն, դիմագրաւուած դժուարութիւններուն եւ այդ հայկական յարկէն ներս ընդունուած ըլլալու հայ եւ ոչ-հայ բարձրաստիճան անձնաւորութիւններ՝ քաղաքական, եկեղեցական, մտաւորական, ամտեսական եւ գեղարուեստական աչխարհին պատկանող: Մշակոյթի Տան վարչութեան նախագահը ակնարկեց նաեւ 30ամեակի տարուան ծրագիրներուն, Ֆրանսայի մէջ Հայաստանի տարուան մասնակցութեան, Թուրքիոյ ժխտականութեան դէմ տանելիք յարատեւ պայքարին, Հայաստանի Հանրապետութեան յառաջդիմութիւններուն եւ դժուարութիւններուն եւ աւարտեց իր խօսքը մաղթելով որ Մարսէյլի հայ գաղութի միութենական կեանքը ըլլայ անխոով, միակամ, բեղմնաւոր, խիտ, ապագայատեսիլ եւ իւրաքանչիւր կազմակերպութիւն իր սեփական բերքով հարստացնէ հաւաքական դործը եւ սատարէ համահայկական նպատակներու իրագործման:

Ապա, խօսք տրուեցաւ Ռընէ Օմէթեին ներկայացուցիչը Պուչ Տիւ Ռոն նահանգի ընդհանուր խորհուրդի նախագահ Ժան Նոյէլ Կէռնիւի եւ եւրօ-երեսփոխան՝ Կի Պոնօ ներկայացուցիչը Փրովանս Ալփ Քոթ տ'Ազիւռ Երջանկային Խորհուրդի նախագահ Միչէլ Վոզէլի: Ներկայ էին նաեւ, իւ մէջ այլոց, երեսփոխաններ՝ Սիլվի Ա'նտրիէօ, Ժան Լիւք Պէնամրէա եւ քաղաքապետական խորհուրդի բազմաթիւ անդամներ: Իրենց ներկայութեամբ արարողութիւնը պատուեցին Զաւիկ Վրդ. Աւետիքեան, հայրապետական պատուիրակի փոխանորդը Հարաւային Ֆրանսայի համար, Հայ Կաթողիկէ եկե-

ՄՈՒՐԱՑ ՀՈՐԻՉՆԵՐԻ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹՅԱՆ

ՂԱՎԱՆ ՆԱՄԱԳԻ

Հասցե՝ Վիեննա, ա/տ 1180, Հայկական մշակութային միության «Ազգային Գործունեության Կենտրոն» հասցեին։

Հեռ. տեղեկությունների՝ Տարոն Ղազարեանի, որ ներկայիս կը գտնուի Հայաստանի Հանրապետութեան մէջ, ծանօթ է 15-ամեայ բացակայութեան պատճառը, այս առիթով, ցաւով կը տեղեկացնենք, որ ան մեզ ներկայացուցած է հետեւեալ պատմութիւնը։

***

Ես ոտքերեցի, որ Տարոն, ինչպէս ընդհանրապէս իր հասակակիցները, ձեռնարկած է ընդհանրապէս ամէն տեսակ գործերու, որոնք կրնան ապահովել իրեն ապրուստի միջոցները։ Ան ունի ընտանիք, որ կը բաղկանայ մայրէն, հօրմէն, քոյրերէն եւ եղբայրներէն։ Ան ունի նաեւ ընկերներ, որոնք կը սիրեն զինք, կը գնահատեն եւ կ՚ակնկալեն անկէ ամէն տեսակ օգնութիւն։ Ան ունի նաեւ ուսումնական պարտականութիւններ, որոնք ան կը կատարէ ամէն ջանքով։

Տարոն ունի նաեւ սիրելի աղջիկ մը, որ կը սիրէ զինք եւ որ կը սիրուի անկէ։ Ան ունի նաեւ ուրիշ ընկերներ, որոնք կը սիրեն զինք, կը գնահատեն եւ կ՚ակնկալեն անկէ ամէն տեսակ օգնութիւն։ Ան ունի նաեւ ուրիշ ընկերներ, որոնք կը սիրեն զինք, կը գնահատեն եւ կ՚ակնկալեն անկէ ամէն տեսակ օգնութիւն։

Տարոն

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ՏՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹԵԱՄԲ ՍՏԱՑԱՆՔ

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ. – Տոքթ. Ասրինէ Գաբրաչեան 200 եւրօ, թերթին 80ամեակին առթիւ։

⁂

ՓԱՐԻԶ. – Ասաղիկ Տէր Պարսամեան նոյն առիթով 80 եւրօ։

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Տիկին Մօնա Կիւմիւշկերտանեան 100 եւրօ կը նուիրէ "Ցառաջ"ին, իր մօրաքրոջ՝ Աբուսեակ Երէցեանի մահուան 10րդ տարելիցին առթիւ։

TELEVISION
FRANCE 2

La prcohaine émission de «Foi et Traditions des Chrétiens Orientaux» concernant l'Arménie sera diffusée par **France 2, le dimanche 22 janvier,** de **9h30 à 10h**. C'est un message de Torkom II Manoogian, Patriarche Arménien de Jérusalem, exhortant les Arméniens de France et d'Europe à venir nombreux en pèlerinage à Jérusalem. Sa Béatitude a, fait exceptionnel, autorisé «Foi et Traditions des Chrétiens Orientaux» à filmer les trésors de la cathédrale St Jacques, entre autres, la canne et le sceptre du roi Héthoum ou les évangiles enluminés de Toros Rosline ou d'Avedis.

Հ.Մ.Ը.Մ.-ՖՐԱՆՍ

Հ.Մ.Ը.Մ. – Ֆրանսի վարչութիւնը կը վերակազմէ Մխիթեան Հեներպախումբը (փաֆֆարը)։

Այս տարեշրջանին ֆանֆարի փորձերը տեղի կ'ունենան կիրակի օրերը, ժամը 13էն 15, "Դպրոցասէր" վարժարանէն ներս. հասցէ՝

1 Boulevard du Nord — 93340 Le Raincy

ղեկավարութեամբ արհեստավարժ խմբապետ Պ. Եդուարդ Բարսեղեանի։

Ցաւելեալ մանրամասնութեան համար հեռաձայնել հետեւեալ թիւերուն՝
06·23·12·69·14 կամ 06·25·93·28·90։

Հ.Մ.Ը.Մ.–ՖՐԱՆՍԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

MAISON DES ETUDIANTS ARMENIENS
57 Bd Jourdan 75014 Paris

L'ASSOCIATION
DES ANCIENS RESIDENTS
DE LA MAISON DES ETUDIANTS ARMENIENS
invite les **anciens résidents** à un

COCKTAIL DE RETROUVAILLES

le vendredi 27 janvier à 19h30

Cette annonce tient lieu d'invitation.

Prière de confirmer votre présence :
☎ **01 44 16 10 60**

Հ.Մ.Ը.Մ. - ՖՐԱՆՍ

ՃԱՇ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Մասնակցութեամբ՝
ԱՏԻՍ ՀԱՐՄԱՆՏԵԱՆԻ
եւ իր նուագախումբին
Շաբաթ, Յունուար 21ին
Հասցէ՝

Le Méridien «ETOILE»
Salon «RENOIR»
81, Boulevard Gouvion Saint Cyr — 75017 PARIS

Տեղերը ապահովելու համար հեռաձայնել՝
01·44·05·17·77 կամ 01·43·78·57·67 Թիւերուն։

Կայքի հասցէ՝
http://www.homenetmen-france.com
e-mail: comite@homenetmen-france.com

l'Association MACHTOTZ
pour la défense de la langue arménienne
organise

1) Cours intensif d'arménien 1er niveau pour non-arménophones

NOUVELLE SESSION : 11 FEVRIER — FIN JUIN 2006

Ces cours s'adresseront aux débutants de 8 à 70 ans,
Les élèves seront capables de parler, lire et écrire l'arménien.

L'enseignement est assuré par Mme Hilda Kalfayan-Panossian
avec sa METHODE AUDIOVISUELLE
Stage de 50 heures, le samedi matin de 9h à 12h, à Paris.
(Absentéisme exclu)

2) Les cours de 2e, de 3e et de 4e niveaux continuent,
le samedi entre 12h et 15h, à Paris.
Les nouveaux élèves sont acceptés après un test de niveau.

3) Vous pouvez aussi vous procurer votre MANUEL D'ARMENIEN OCCIDENTAL POUR LES NON-ARMENOPHONES
Une méthode audiovisuelle utilisable chez soi.
3 volumes en couleur + 1 coffret de 4 cassettes audio :
87 euros + 8 euros frais d'expédition

Pour tous ces cours et le manuel ,
RENSEIGNEMENTS, INSCRIPTIONS: 01 47 50 97 51

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH»
83 rue d'Hauteville 75010 Paris
Siret : 571 027 317 000 15 — Commission Paritaire : N° 0609 K 84976

CROIX BLEUE DES ARMENIENS DE FRANCE

Section **«Djavo Shant»** de St-Jérôme

SUPER LOTO !!!

Dimanche 22 janvier
à 14 heures 30
Centre d'Animation de Quartier
de St Jérôme
30 avenue de St-Jérôme —
13013 Marseille
— Parking assuré —

□

ՏԷՍԻՆԻ ԵՐԵԿՈՅԹԸ

Գիտէ՞նք, որ թոլորդ կը սպասէիք կապոյտ Ծաչի "Պէօրէկ"ի ճաչին... Ուրեմըն, ահա կրկին՝ մեր բազմատեսակ "պէօրէկ"ները համտեսելու համար, հրաւիրե՛ք Տէսինի Հայ Մշակոյթի Տունը, Շաբաթ Յունուար 21ի իրիկուան ժամը 20:30էն, նուագով, երգով, պարով՝ ուրախ երեկոյթ մը, որու գինը միա՛յն 15 եւրօ է։

Ջմռանա՛ք ձեր տեղերը ապահովելու, հեռաձայնելով Ռօզին՝ 04-78-49-19-44։

□

La Section **«SEVAN»** de Vienne
présente

LE SPECTACLE DE NOEL

DE SON ECOLE HEBDOMADAIRE

Centre Culturel SAINT MESROB
à PARIS

Jeudi 26 janvier à 20h45

RENCONTRE

avec
M.-A. VARTENIE BEDANIAN
qui présentera son livre
TRAVERSE MERE DE DIEU... MARSEILLE
Exposé suivi de la lecture d'extraits du texte et d'un débat avec le public.

Réservez votre soirée pour un grand moment d'émotion et de convivialité.

Vente et dédicace du livre.

10 bis rue Thouin — Paris 5ème
Métro : Cardinal Lemoine / Monge
— Entrée libre - Cocktail —

Le Dimanche 22 janvier
à 15h30 précises
au Théâtre Municipal de Vienne
Au programme
Chants, Danses, Poésies, Sketches,
Théâtre sous la direction
de **Nareg DOURIAN** en collaboration
avec la Maison de la Culture
Arménienne de Vienne
Comme chaque année, le Père Noël sera au rendez-vous pour distribuer cadeaux et friandises aux enfants.
Venez nombreux les encourager.

□

ՃԱՇ – ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆրանսահայ կապոյտ Ծաչը Պէլֆոնթէնի կայանի յոթելեանին առիթով, Լիոնի շրջանին մէջ կազմակերպած է պարահանդէսի երեկոյթ մը՝

Շաբաթ, Յունուար 28,
ժամը 20էն սկսեալ
"Նովոթէլ-Պրոն"ի չքեղ սրահներուն մէջ։

Եկէք միասին փչենք այս տարեդարձին 50 մոմերը, մանաւանդ կայան յաճախած նախկին եւ նոր աշակերտներու, անոր մաս կազմող տնօրէնին, դաստիարակներուն հետ, որոնց յուշերուն մէջ քանդակուած կը մնայ Պէլֆոնթէնի կայանը։

Այս բացառիկ երեկոյթին իր ներկայութիւնը կը բերէ Ամերիկայէն մասնաւորապէս ժամանող հանրածանօթ

ԱՏԻՍ ՀԱՐՄԱՆՏԵԱՆ

մասնակցութեամբ Ա.Ն.Ի նուագախումբին։

Ճաշադին՝ 55 եւրօ,
երախաներու համար՝ 40 եւրօ։

Ամսաթերեցէք չուառով հայթայթելու ձեր տեղերը, հեռաձայնելով՝
04·78·45·17·55 կամ 04·74·04·74·97 Թիւերուն։

□

RECHERCHE

La Croix Bleue des Arméniens de France recherche pour les séjours de Bellefontaine :

Eté : Juillet et Août 2006
- **Directeurs diplomés BAFD**
- **Animateurs diplomés BAFA ou stagiaire BAFA (bon niveau de ski pour le séjour d'hiver)**

Candidatures à adresser à :

CBAF — 17 rue Bleue 75009 PARIS.
par e-mail : cbaf@wanadoo.fr
ou par fax : 01 53 34 12 13

CROIX BLEUE DES ARMENIENS DE FRANCE

LES 50 BOUGIES
DE LA COLONIE DE
BELLEFONTAINE

FETONS ENSEMBLE CET ANNIVERSAIRE
EN NOUS RETROUVANT TOUS, ANCIENS ET AMIS

LE SAMEDI 28 JANVIER

SOIREE DE GALA

à 20 heures
au CHALET DE LA PORTE JAUNE
Avenue de Nogent — Bois de Vincennes
75012 PARIS

DINER et BAL
avec l'Orchestre GAIDZAG'S

Tirage de la TOMBOLA NATIONALE

Réservation :
Auprès des SECTIONS DE LA CBAF :
Renseignements :
Tél. : 01 53 34 18 18 — E-mail : cbaf@wanadoo.fr

ՇԱԲԱԹ - ԿԻՐԱԿԻ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ 21-22
SAMEDI-DIMANCHE
21-22 JANVIER
2006

LE NUMERO: 1,20 €

ՀԱՅԿԱԿ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ (1884 - 1957)

HARATCH

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE FONDE EN 1925

DIRECTRICE : ARPIK MISSAKIAN

83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
TEL. : 01 47 70 86 60 — FAX : 01 48 00 06 70
COURRIEL (E-MAIL) : jharatch@aol.com

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 250 եւրօ — Վեցամսեայ : 135 եւրօ
Արտասահման : Տար. 300 եւրօ (Ամէնօրեայ առաքում)
270 եւրօ (Շաբաթական առաքում) — Հատը : 1,20 եւրօ
C.C.P. PARIS 15069-82 E

81ՐԴ ՏԱՐԻ - ԹԻՒ 21.373 — Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN — 81e ANNEE — N° 21.373

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՇԻՐԱՔԻ Ճունուար 19ի կէսգիշերը Լ'Իլ Լոնկի (Պրէսթի մօտ) խարիսխը այցեցած առեն, բաւական զարմացուց, բայց ընդհանուր ձեւով լաւ տպաւորութիւն գործած է: Ֆրանսայի նախագահը չմարանեցաւ ըսելու. – "Այն պետութիւններու ղեկավարները, որոնք ահաբեկչական միջոցներու կը խորհին դիմել մեզի դէմ, ինչպէս նաեւ անոնք որոնք կը նախատեսեն, այս կամ այն ձեւով, զանգուածային բնաջնջման զէնքեր գործածել, պէտք է հասկնան որ վճռական եւ տեղին պատասխան մը կը գտնեն մեր մօտ: Այդ պատասխանը կրնայ ընթացիկ ըլլալ կամ կրնայ այլ բնոյթ ունենալ": Շիրաք, ընդլայնելով իր ճառը ճշդած է որ "կենսական չահերը" կրնան միւնչեւ իսկ արդարացնել հիւլէական զէնքի գործածութիւնը:

ՊԷՆ ԼԱՏԷՆ կը սպառնայ Միացեալ Նահանգներուն, միաժամանակ գադար մըն ալ առաջարկելով: Ճունուար 19ին է որ Քաթարի ալ-Ժեզիրա հեռատեսիլի կայանէն սփռուած տեսերիզով մը Պէն Լատէն կ'ըսէ որ երկար ժամանակի համար գադար մը կ'առաջարկէ, առանց պայմանները թուելու: ՍԻԱ-ն հաստատեց որ տեսերիզը վաւերական է: ԱՄՆ-ու Սպիտակ Տան բանբերը յայտարարած է.– "Զէնք բանակիր ահաբեկիչներու հետ: կը բնաջնջենք": Պէտք է խոստովանիլ թէ տարիներէ ի վեր այդ բնաջնջումը "ամերիկեան երազ"ի մը բնոյթն ունի: Մնաց որ նման սպառնալիքներ անցեալին ալ եղած են, բայց ոչինչ պատահած է, մինչ Սեպտ. 11ի ոճրափորձերը առանց սպառնալիքի տեղի ունեցան:

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ԱՐՏԱՔԻՆ նախարարը՝ Ֆ. Տուսթ-Պլազ Մոսկուա գացած է, որպէսզի Իրանի նկատմամբ ռազմավարութիւն մը առաջարկէ, որ հասարակաց բնոյթ ունենայ: Ռուսաստան, սակայն, աւանդական զինակցութիւն մը ունի Պարսկաստանի հետ եւ չատ ալ չահեր: Ռուսաստան չուզեր որ Ապահովութեան Խորհուրդը պատժական միջոցներու դիմէ Իրանի դէմ: Տուսթ-Պլազ փորձած է համոզել իր պաշտօնակիցը՝ Ս. Լաւրով, որ չատ կարեւոր է տագնապին դէմ հասարակաց դիրք մը:

ՈՒԹՐՈՑԻ 13 զոհերու, այսինքն անոնք որոնք անարդարօրէն արգելափակուեցան, հրապարակային ելոյթները կը չարունակեն աղմուկ հանել երկրին մէջ: Ընդհանուր եզրակացութիւնն այն է որ հարկ է ջնջել հարցաքննիչ դատաւորի պաշտօնը, ինչ որ կը խոռվէ Արդարութեան նախարարը, որ կը չանայ մտքերը հանդարտեցնել: Անպարտ արձակուած ամբաստանեալներէն եռք, իրենց փաստաբանները կ'արտայայտուին:

ԻՐԱՆի նախագահը՝ Մ. Ահմատինեճատ Դամասկոս գացած է եւ իր պաշտօնակիցին հետ արտայայտած իրենց հասարակաց դատը:: Միւս կողմէ, Սուրիա չանճն առած է ամբողջովին գործակցիլ Հարիրիի սպանութեան քննիչ յանձնախումբին հետ, զոր ներկայիս կը վարէ պելժիացի իրաւագէտ մը՝ Ս. Պրամմեց:

ԹԵԼ-ԱՎԻՒԻ մէջ, Ճունուար 19ին, անձնասպանական ոճրափորձ մը գործուած է, որու հետեւանքով 19 հոգի վիրաւորուած են, որոնցմէ մէկը ծանր վիճակի մէջ է: Արարքին տէր եղած է իսլամապաշտ ձիհատը:

ՄՈՍԿՈՒԱՑի ԵՒ ԿԻԵԻի միջեւ կապի գինին յաւելումէն զատ, այլ հարց մը ծագած է որ մթնոլորտը լարած է: Ան մկրտուած է "փարոսներու պատերազմը": Անոնք կը գտնուին Ղրիմի ափերուն (Ուկրանիոյ հարաւը) եւ որոնց օգտագործման հարցն է որ դէմ առ դէմ հանած է երկու երկիրները: Ամէն ինչ սկսած է Ճունուար 13ին, երբ փոխադրութեանց նախարարութեան ուժ Ուկրանացիներու խումբ մը տէր դարձած է Եալթայի առեւտրական նաւահանգիստին փարոսին: Արգելք հանդիսանալէ եռք, որ հոն աշխատող ռուս սպաները մուտք գործեն, Ուկրանացիներու խումբը կըղպանքները փոխած է եւ տէր դարձած հաստատութեան: Հակառակ վիճաբանութիւններու, կիեւի եւ Մոսկուայի միջեւ միջադէպը կարգադրելու համար, հարցը դեռ առկախ մնացած էր Ճունուար 20ին եւ փարոսը Ուկրանացիներուն ձեռքն էր:

ՋԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ՍԼՈՎԱՔ օդանաւ մը չախչախուած է Ճունուար 19ին Հունգարիոյ հիւսիս-արեւելքը, Սլովաքիոյ սահմանին մօտ: 45 ճամբորդներէն միայն 1 հոգի ողջ մնացած է:

2006-Ի ԹՐՔԱԿԱՆ «ՄԵԾ ԾՐԱԳԻՐԸ»

Հայկական ցեղասպանութեան պըղտումներուն դէմ կը կազմակերպուի "Հայկական փաստաթուղթերով հայկական ցեղասպանութեան տուրը - 2006ի մեծ ծրագիրը" կոչուած չարժում մը որուն վայր ընտրուած է Պէրլինը: Հոն Մարտ 15–19 հանրահաւաք եւ քայլարչաւ պիտի կազմակերպուի, մասնակցութեամբ քաղաքական դէմքերու, տեսուչներու, դատախօսներու, հանդստեան կոչուած հըրամանատարներու, եւլն.:

Կազմակերպիչ մարմնին մէջ կը գտնուի նաեւ Կիպրոսի Թրքական գօտիի իշխանութեան առաջին նախագահը Ռ. Տէնքթաչ: Ան խորհրդակցական առաջին ժողովէն եռք յայտարարած է թէ հակահայ թշնամութիւն ստեղծել չէ իրենց նպատակը, այլ կ'ուզեն բարեկամութեան վերածել Հայերու հակաթուրք զգացումները եւ օրէ օր մեծցող թշնամութիւնը: Ան ըսած է թէ Թուրքերը չատ մը պարագաներու հաւատացած են արդարութեան, ինչպէս Հայկական հարցին, Կիպրոսի կընճիռին մէջ ու այդ հաւատքով չատ կարեւորութիւն չեն տուած քրօղչական աչխատանքին, կորսնցուցած են:

Շարժումին կազմակերպիչներուն կարգին է Թուրքիոյ Բանուորական կուսակցութեան ընդհանուր նախագահ Տ. Փէրինչէք որ ժխտումի արտայայտութիւններուն պատճառով դատական հետապընդումի առարկայ եղած էր Զուիցերիոյ մէջ:

2006-Ը «ՀԱՅ ԴՊՐՈՑԻ ՏԱՐԻ»

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Արամ Ա. կաթողիկոսը յատուկ գիրով 2006ը հռչակած է "Հայ դպրոցի տարի": Հայ դպրոցին հզօրացումը համազգային պարտաւորութիւն նկատելէ եռք Արամ Ա. կը թելադրէ թեմերուն, ազգային իշխանութիւններուն, կրթական մարմիններուն յատուկ հոգածութեան առարկայ դարձընել Հայ դպրոցը, զանազան ազդեցիկ միջոցներով: Նպատակներն են աչակերտութեան թիւը մեծցնել, կրթական նոր համակարգ ստեղծել, հայեցի դաստիարակութեան վերակազմակերպում, նոր դպրոցներու չինութիւն, Հայ դպրոցը տնտեսապէս ինքնաբաւ դարձնելու ճիգ, ուսուցիչներու վերաւորակաւորում:

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆ

ԲԱՆԱՁԵԻ ՄԸ ՂԱՐԱԲԱՂԻ, ՍԱՀՄԱՆՆԵՐՈՒ ԵՒ ԹԱՋԻԿԱՐԵՐՈՒ ՔԱՆԴՈՒՄԻՆ ՄԱՍԻՆ

Եւրոպական Խորհրդարանը Ճունուար 19ին քանաձեւ մը քուէարկած է դրացնութեան եւրոպական քաղաքականութեան նիւթով. քաղաքականութիւն որուն ընդգրկուած է Հարաւային Կովկասը 2004–ին:

Հայ Դատի Եւրոպայի գրասենեակը հաղորդագրութեամբ մը կ'արձագանգէ բանաձեւին ուր Հարաւային Կովկասի մասին ըսուած է. "Ղարաբաղի հակամարտութիւնը կը խոչընդոտէ Հայաստանի ու Ազրբեջանի զարգացումը, ընդլանային գործակցութիւնը եւ գրացնութեան եւրոպական քաղաքականութեան կիրարկումը": Բանաձեւը փոքրամասնութեան իրաւունքներու հիմով եւ միջազգային օրէնսդրութեան յարգանքով երկխօսութեան կը հրաւիրէ առընչակից կողմերը. կը պահանջէ որ կողմերը թոյլ տան գաղթականներու աստիճանական վերադարձին, յատկապէս Ազրբեջանցիներուն, զէպի գրաւուած տարածքները:

Թուրքիայէն ալ կը պահանջուի չինիչ դեր կատարել, բանալ Հայաստանի հետ սահմանը:

Եւ վերջապէս կոչ կ'ըլլայ Ազրբեջանի իշխանութիւններուն որ վերջ տրուի Նախիջեւանի հայկական խաչքարերուն քանդումին:

Հայ Դատի Եւրոպայի գրասենեակին նախագահուհի Հիլտա Ջոպոյեան գոհունակութիւն յայտնելով խաչքարերու քանդումին Եւրոպական Խորհրդարանին նման միջազգային առեանի մը հակազդեցութեան, ըսած է թէ այդ արարքը պէտք է եւրոպական առեաններու, յատկապէս Եւրոպայի Խորհուրդին կողմէ դատապարտուէր ու պատիժի արժանի նկատուէր, ինչպէս եղաւ թալիպաններու պայթեցուցած Պուտտայի արձաններուն պարագային:

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆ

ՑԵՂԱՍՊԱՇՏՈՒԹԻՒՆԸ ԿՐ ՇԵՇՏՈՒԻ

Ռուսաստանի ռաբունապետը արտայայտուելով Մոսկուայի մէկ սինակոկին մէջ ռուս երիտասարդի մը կողմէ ուժի հոգիի դաշունահարումին մասին, ըսած է թէ ցեղասպաչտութեան ու օտարատեացութեան ընդհանուր մթնոլորտ մը կը տիրէ երկրին մէջ: Աւելցուցած է թէ այդ մթնոլորտին միակ զոհերը Հրեաները չեն, այլ նաեւ բոլոր օտարականները: Այդ օտարականներէն թուած է ափրիկեցի ուսանողները, ասիացիները, նախկին խորհ. հանրապետութիւններու քաղաքացիները. ըսած է թէ վերջին տարիներուն գործուած ցեղասպաչտական արարքներուն գլխաւոր հեղինակները զերծուած գլուխներով երիտասարդներն են որոնք չեն հանդուրժեր օտարականներու ներկայութեան:

Նոյն մթնոլորտին զոհ մը կը նկատուի վերջերս Մոսկուայի մէջ դաշունահար սպանուած 13 տարեկան հայ պատանին. անոր սպանութեան պարագաները չեն լուսաբանուած. հարցաքննողները սպանութիւնը խուլիկանական արարք կը նկատեն, մինչ ծնողքը կը պնդէ "ցեղասպաչտական" նկարագրին վրայ:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՁԱԿԱՏ

ՂԱՐԱԲԱՂԵԱՆ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ ՄԱՍԻՆ

Ճունուար 17–18ին Լոնտոնի մէջ տեղի ունեցած Ղարաբաղեան բանակցութիւնները եռք Մինսկի խումբի Ռուսաստանի նախկին նախագահ Վլ. Կազիմիրով հատուցանցի հարցազրոյց մը տուած է: Տարուող բանակցութիւնները նկատած է "չփոխի եզրերու որոնում". մեծ լաւատեսութիւն չէ արտայայտած Հայաստանի ու Ազրբեջանի նախագահներուն յառաջիկայ հանդիպումին մասին: Կրկնած է թէ բանակցութեան հարկ է մասնակցին հակամարտութեան բոլոր կողմերը: Կազիմիրով ըսած է նաեւ թէ խաղաղապահ ուժերը ոչ ոք չի պարտադրեր կողմերուն որոնք իրենք պէտք է լուծեն իրենց խնդիրները:

Քիչ մը աւելի լաւատեսութիւն ցոյց տուած է Ռուսաստանի Արտաքին գործերու նախարար Ս. Լաւրով. ան հակամարտութեան կարգաւորման բանակցութիւններուն մէջ նշանակալից քայլ կ'ակընկալէ: Լաւրով ըսած է թէ քանի մը օրէն տեղի կ'ունենայ Քոչարեան – Պուտինի հանդիպումը, որմէ եռք Ռուսաստանի նախագահը կ'այցելէ Բաքու: Այդ այցին ռուսական կողմը տարուան ընթացքին բանակցային հոլովոյթին մէջ յառաջդիմութիւն արձանագրելու հարցը կը բարձրացնէ:

Բաւական տարբեր լարերէ հանդէս եկած է Ազրբեջանի Պաշտպանութեան նախարարը Ս. Աբիեւ, Եւրոպայի ամերիկեան զինուորական հրամանատարութենէն Զ. Ուալտի հետ հանդիպումին: Աբիեւ չեշտած է թէ միջազգային համայնքը պէտք է ստիպէ Հայաստանը որ իր զինեալ ուժերը քաչէ Ղարաբաղէն, հակառակ պարագային զինեալ նոր հակամարտութիւն մը պիտի ծայր տայ: Աւելի'ն. Աբիեւ կ'ուզէ որ Հայաստան իր ուժերը եռ քաչէ գրաւուած տարածքներէն, առանց որեւէ նախապայմանի:

Զ. Ուալտ Բաքու գացած է, Ուաչինկթընի կողմէ ռազմավարական երկիր նըկատուած Ազրբեջանի ամերիկեան զինուորական օժանդակութիւնը աւելցնելու հեռանկարով:

***

ՆԱԽԱԳԱՀԱԿԱՆ ՄՐՑԱՆԱԿՆԵՐ

Նախագահ Ռ. Քոչարեանի սահմանած մրցանակներով 2.5 միլիոն դրամով, վկայագրով եւ մետալով պարգեւատրուած են երաժչտութեան, քանդակագործութեան եւ գրականութեան մարզի երեք արուեստագէտներ: Մրցանակը հաստատուած է 2002ին եւ կը տրուի երկու տարին անգամ մը: Այս տարի թատրոնի եւ ճարտարապետութեան ճիւղերուն մէջ մրցանակի արժանի չէ գտնուած:

Երաժչտութեան մրցանակը տրուած է Հրաչեայ Մելիքեանի, քաղակագործութեան մրցանակը Գեւոիկ Պաղտասարեանի, գրականութեանը՝ Հենրիկ Էդոյեանի:

2003ին մրցանակի ներկայացուած 30 գործի փոխարէն, 2005ին 15 աչխատանք առաջարկուած է:

ՄՇԱԿՈՅԹԸ՝ ՆԱԽԱՐԱՐՈՎ ԹԷ ԱՌԱՆՑ ՆԱԽԱՐԱՐԻ

ԼՒԼԱՆԵԹ

ՓԱՑԼԱՒ ՄԻՒՍԱՑԼԵԱՆ

Ամանորի հայկական սեղանները տակաւին ամբողջութեամբ բեռնաթափ չէին եղած, օղիի կամ գինիի շիշերուն տակ տակաւին ճնկելիք կար, երբ անսպասելի "նուէր"ի նման ամէն անկիւն հասաւ Հայաստանի մշակոյթի նախարարին սխրագործութեան լուրը: Յունուար 4ին ան զաւկին հետ գացած էր ելեկտրականութեան տնօրէնութիւն, իր բնակարանին հոսանքին խզումին հաշիւը պահանջելու: Կամ ըսե՛նք գաւակն էր գացողը, ինք պարզապէս ընկերացած էր անոր: Այսքանով արդէն գաւառային հրոսակապետի ընթացք մատնող արարքը առնելէն զարմանալի էր ու խորթ:

Այսօր նոյնիսկ Փարիզի, Նիւ Եորքի նման ոստանի մը մէջ ելեկտրական հոսանքը կրնայ խզուիլ ու մութը ձգել նախարարի մը բնակարանն ալ. նախարարն ալ բնական է որ պատճառին հետաքրքրութիւնը ունենայ: Բայց ո՞ւր տեսնուած է որ այդ հետաքրքրութիւնը վարդմանուի գործնական "քայքայումի"ի, նախարարը անձամբ երթայ իրեն թէ պատճառ ստուգելու, զինուած ու պատրաստուած: Ապա տեղւոյն վրայ գործի լծէ իր զինամթերքը, մարդ վիրաւորէ դէպի պատէ: "Հեռաձայն չկա՞յ այդ մայրաքաղաքին մէջ" հարց պիտի տար միամիտ մը: Կամ նախարար կոչուածը գործակատարներ չունի՞, որպէսզի երթան ստուգեն ու տեղեկացնեն իրեն հոսանքի խզումին պատճառը:

Հաւանօրէն երբ երկրի մը նախագահին թիկնապահը նախագահին ու յաճախորդներու ներկայութեան մարդ կը սպաննէ ճաշարանի մը ճեմիչին մէջ, ապա "անրդզդոյշ սպանութեան" արդարացումով դրեթէ ոչ մէկ պատիժ կը ստանայ, այնքան ալ սահմռկեցուցիչ պէտք չէ նկատել նախարարի մը մարդ ծեծել - վիրաւորելը: "Բա, մինչեւ իսկ եթէ ան նախարարն է եւ թեքհազարամեայ մշակոյթի՞ մը" հարց պիտի տայ նորն միամիտը, չարունակելով զարմանալ:

Ո՞վ, ի՞նչ բացատրութիւն պիտի ճարէ, անոր հասկցնելու համար թէ նախարարն ալ մարդ է ի վերջոյ, կրնայ բարկանալ ու հաւանօրէն երեւանեան իրականութիւնը բարկութիւնը ազատ-արձակ պոռթկալու ազատութիւնն ալ կու տայ իրեն: Այդ իրականութիւնը ծայրէն, պոչէն ճանչցող մը արդէն պիտի չկարծէր թէ երբ անձը մշակոյթի նախարար է, ատիկա անպատճառ ուղիղ կապ կ'ենթադրէ ոսկի բաներու, քաղաքակիրթ ընթացքներու, լաւօրէն մշակոյթ կոչուածին հետ: Ո՞վ է յանցաւորը երբ իշխանութեան խոհանոցը այդ կուսակցութեան բաժին հանած է մշակոյթի նախարարութիւնը եւ հոն ալ աւելի յարմար մարդ չէ գտնուած: Ի՞նչ ընէին. իրապաշտութեան սահմանէն դուրս չելլելու համար գաղանագողուսպներու կամ բռնակալներո՞ւ նախարարութիւն ստեղծէին իրենց թեկնածուին համար: Մինաց որ Հովիկ Յովհաննէսեանն նուրբ դիմապիծով, ակնոցով, բաւական տուեալ ունէր մշակոյթի աթոռին վայել համարուելու. ունէր մանաւանդ բանաստեղծի համբաւ մըն ալ: Իր նախորդներուն մէկ այդքանը չունեցողն ալ գտնուած էր, իր անգիտութեամբ անեկդոտներու ներչնչարան դարձածն ալ, բայց մշակոյթն ալ մնացած էր տեղը, նախարարութիւնն ալ: Կարելի է ըսել թէ Հովիկ Յովհաննէսեան անոնց համեմատած, բարեմասնութեան մը փաստը տուաւ, ամօթալի վարմունքէն գրեթէ անմիջապէս ետք հրաժարելով: Նոյնիսկ եթէ իրեն հրահանգուեցաւ այդ հրաժարականը, անով քաղաքակրթական ջնարակ մը անցաւ Յունուար 4ի վայրագութեան վրայէն:

Ի՞նչ կ'ընէ հիմա հրաժարեալ նախարարը. վստահաբար խունկ ու մոմով կը մեծարէ մոռացումի աստուածը որ մարդոց յիշողութենէն սրբէ-տանի իր անունին կապուած անվաստակ տպաւորութիւնը: Անկէ ետք կրնայ ան Օրինաց երկիրէն նոր թառ ակնկալել ու ստանալ: Մինչ այդ կրնայ բանաստեղծութեան մէկ-երկու նոր հատոր հրատարակել, "Մարդը հրացանիս կոթին", կամ "Մի՛ կորիր լոյս" խորագիրներով:

Գրիչին տեղ զէնք կրող նախարարին արարքը ամօթի, դատապարտումի զգացումէն զատ, հետաքրքրութիւն մըն ալ արթնցուց մտաւորական - քաղաքական - պարագայական - պատեհապաշտական ոլորտին մէջ: Ո՞վ կրնար նկատուիլ անոր յարմարագոյն յաջորդը. "յարմարագոյն"ը անշուշտ մշակոյթի' ազդակին կապուած, եւ ոչ թէ զինականին: Եւ տեղին պատասխանը գտնելու դժուարութիւնն ալ այս նրբերանդին արդիւնքն է արդէն:

Յունուարի յաջորդ օրերուն՝ 10ի, 11ի, 12ի օրաթերթերուն մշտական ներկան էր նիւթը: Գրեթէ աւելի շատ տեղ յատկացուած, մեծ հոսած էր նախարարին յաջորդ գտնելու, կռահելու գործին, քան՝ սասանեցնող արարքին: "Ո՞վ կը զբաղեցնի Հովիկ Յովհաննէսեանի տեղը" հարց կու տար "Առաւօտ"ը (Յունուար 10), մինչ "Հայկական աշխարհ"ը (Յունուար 12) կ'արձագանդէը զրոյց Մերուժան Տէր Գրիգորեանի "Մշակոյթը չպէտք է կուսակցականացնել" թելադրանքին: Այս վերջինը այդ յայտարարութիւնը ըրած էր քննարկումի մը որ տեղի ունեցած էր Յունուար 11ին, քանդակագործ Լեւոն Թոքմաջեանի, նկարիչ Հենրիկ Գարուկեանի ալ մասնակցութեամբ:

Այդ քննարկումին պարմանալի չէ որ Հայաստանի մշակոյթի ներկայիչն լայն դժգոհութիւն յայտնուած է: Վերը նըշուած մասնակիցներէն մէկը ըսած է. "Նախարարների երթեր կուգան ու կ'երթան, մենք էլ կը դառնանք ապազգային մշակոյթով ժողովուրդ": Երկրորդի մը արժեւորումը աւելի չեչտակի եղած է. "Ինչպէս մեր կեանքն է, այնպէս էլ մեր մըշակոյթն է: Մեր երկիրը հիմա արուեստի ու մշակոյթի կարիք չունի":

Ցետոյ հնչած է ելքի ճար մը. արուեստագէտները, ստեղագործական միութիւններու անդամները պարտին հաւաքուիլ եւ իրենցմէ նախարար ընտրել: "Թէ չէ, Քոչարեանն ի՞նչ անի. շա՞տ ա ճանաչում արուեստագէտներին, որ իմանայ ում նշանակի" ("Առաւօտ", Յունուար 12):

Նշուած օրերու թերթերուն նիւթին նուիրուած էջերուն մէջ որպէս թեկնածու տրուած անուններ են նկարիչ Փարաւոն Մխիթարեանը որ Հայաստանի ազգային սրահին տնօրէնն է, «ակամայ "Օրինաց երկիր" կուսակցութեան անդամ դարձած». Սակայն ինք «չի ուզում դառնալ նախարար»: Ըստ "Առաւօտ"ի ունեցած տեղեկութիւններուն, նոյն կուսակցութենէն Գագիկ Մխէեան «Չի թաֆցըներում նախարար դառնալու իր բիւրեղեայ երազանքը»: Ի՞նչ հիմով «երիտասարդ տարիներին վեց ամիս պարել է պարային խմբերից մէկում, ցաւօ՛ պահեստի»: Բայց ենթական մերժած է նման երազանք:

Այդ կուսակցութիւնը յայտնապէս ճոխ պաշար ունի մշակոյթի աթոռը կերակրելու. տրուած յաջորդ անունը չատ ալ պէտք չունի անհատական արժանաւորութեան փաստին. ան կը կոչուի Աւիկ Իսահակեան. "Օրինաց երկիր"ին մշակութային միութեան նախագահն է: Բայց խնդիրը հոն է որ այդ ուղղութեամբ տըրամադրութիւնը դիտնալ փորձողներու չի պատասխաներ, այդ հարցը լուրջ չնկատելով... «Ա՛յ քաղգպրանների վերանորոգումից ու մշակութային լուրջ խնդիրներից հարցրէիք, սիրով հարցազրոյց կը տամ. իսկ նախարարի պաշտօնին վերաբերող ոչ մի հարցի չեմ պատասխանի»:

Նոյն զրոյցին մէջ Գոհար Յակոբեան կը յիշէ տակաւին նախագահի խորհրդական, անկուսակցական Վիգէն Սարգիսեանը որ ըսուած է թէ մերժած է պաշտօնը:

Այդ մէկ-երկու օրուան թերթերուն նիւթերէն զատելով, կայ բացայայտ կերպով մշակոյթի նախարար դառնալու պատրաստակամ մէկը. ան նոյն Մերուժան Տէր Գրիգորեանն է որ հարկաւոր կը նկատէ չկուսակցականացնել մշակոյթը. եւ ինք կուսակցական չէ: Զի մերժեր պաշտօնը, «եթէ իշխանութիւնները յըստակ ծրագիր ներկայացնեն եւ թողուն որ ինքը ազատօրէն այն իրականացնի»...

Ցիշուած անուններ եղած են նաեւ կարծեմ Յովիկեանը, Նարեկ Սարգսեանը, Լեւոն Իգիթեանը, Դաւիթ Մուրատեանը:

Հետաքրքրական պիտի ըլլար ներկայի աւիթէն օգտուիլ ու հարց տալ նաեւ թէ ի՛նչ կը պատահի եթէ փորձուի գործնական տարբերակը "մշակոյթի նախարարութիւն", "մշակոյթի նախարար" պիտակները:

Թերեւս մնա՞ր մշակոյթը...

Ա. ԹՈՒԹՈՑԵԱՆ

ԽՄԲ.- Յունուար 8ի "Ցառաջ Միտք եւ Արուեստ"ի թիւը ամբողջովին նուիրուած էր Փայլակ Միհայէլեանի (Գր. Պըլտեանի յօդուած եւ նամականի): Մեր ընթերցողներուն նաեւ ճաշակ մը տալու համար իր գրականութենէն, ստորեւ էջ մը իրմէ լոյս տեսած "Ցառաջ"ի մէջ 1931, Յունիս 7ին:

1

Մանկունակ սիրուհի մը ունիմ: Երիտասարդ ու զուարթ աղջիկ:

Մէկհոտ ու սեւ նայուածք ունի անիկա, ու ղողացող ձայն մը: Սրտանց է իր նուիրումը ու խօսքերը միամիտ են:

Ու ես որ անառակ մը չեմ ու աչքերս կը պահեն դեռ խոնաւնալու չնորհը, ես չարութիւնը ունիմ զայն լացնելու:

Իր դունչին սիրուն փոսիկը, իր ծոծրակին թաւշային ցոլքը՝ չատ անվերապահօրէն, չատ առատօրէն ու բարութեամբ կը տրամադրէ:

Դժգոհ եմ ես:

Երբեմն այնքան խելացի կը խօսի ու այնքան ազնիւ որ, ապշեցուցիչ է պարզապէս:

Ասիկա կը բարկացնէ զիս:

Յղրանքները զոհաբերութիւններ են մեղմութեամբ թաթաւուն ու իր երջանկութեանը գնով պիտի ուզէր փրկել խանդիս խելագար դեգերումները:

Ու երբեք չի վշտանար, չի յոգնիր, չի կշտամբեր:

Զիս կը յուսահատեցնէ իր համբերութիւնը, անսահման ներողամտութիւնը:

Տենչանքներս լքուած նաւերու կը նմանին խղճալիօրէն բանտուած...

Փոքրիկ դունչն իր փոսիկով, ծոծրակն իր ճերմակ սէրով չեն գոհացներ զիս:

Բաժնուի՛լ... Ւ՛նչ յիմար խորհուրդ վշտի, երիտասարդ աղջիկներ, դուք բըննաւ սիրած չէ՞ք...

Բայց, մինակ եմ այսօր: Պիտի գոնէ կարենամ վերադարձի մը, նորոգուած ժպիտի մը ու փունջ մը մանիշակի սպասել:

Չըսի՞ ձեզի որ մանիշակները կը պաշտէ:

2

Ազատութիւնս կը փսփսայ, լեզու կը հանէ ականջիս տակ, ու իր հեգնող զըրպիրը կը տիրապետէ զիս:

Կը խղճամ, կը զղջամ, կը ջանամ, կը պայքարիմ սակայն:

Ձեզի կը տենչամ դեղեցկադէմ աղջիկները կեանքին...

Ու մոռնալու համար իրականութեան անծածկելի, աղքատ նիւթականութիւնը, ու խղճիս քէնը, կը թողում զրքերուս տաղտուկը սեղանին, ու աչքերուս մէջ արեւին բորբոքուն սլաքները՝ լիլա քաղելու կ'երթամ երգելէն, լիլա կը քաղեմ երգելէն, կը վերադառնամ երգելէն.

– Ճիւղ մը լիլայով զիս իրեն կապեց այն խակ կեռասի գոյն եղունգներով աղջիկը,- Օ՛ դիւթանքը վազող ու պահուտ ասեղի մը-, ճիւղ մը լիլայով որ մանիշակի գոյն ունէր, ու ցանցառ ծակոտկէն բուրմունք մը հազիւ ուսդերուն քաշուող նուագո՛ւն... բուրմունք մը անհամարձակ, որ ուրախութիւն կու տայ...

– Վեց, լեցուն, մեծ ճիւղեր փրցուցի, վե՛ց, սիրած թիւը այս ալ միւս եղնիկին, որ սրտի քերթուածով բեռնաւոր էջ մը մետաքսաթղթի պէս ճակատ մը ունէր ու առեղծուած ժպիտ մը,- ի՛նչ անուրջ թիթեռ՝ երբ թարթիչները զրքի մը խաստին կը քաշուէին:

3

Սակայն այսօր լիլաներս մոռ են, ճերմակ են ու կապտաճերմակ, խիտ ու խիստ կեանքով մը սենեակս կը լեցնեն:

Տենդահար դէմքս կը թաղեմ անոնց խոնաւ զովութեան մէջ ու երկարօրէն, ուժգնօրէն կը շնչեմ:

(Ի՛նչ սրսկում, տրոփիւն բուրմունքի... ես կը լսեմ զայն. քիմքս անոր համով կը լորճուն քուտ ու կը չորնայ, մորթս կը փոթփոթի ու կը թուլնայ փոխնիփոխ, ու իր գորշ գոյնով աչքերս կը մթագնին):

Ինծի կ'ըսեն, կը մրմնջեն,- թէ հեռուն, մենաւոր ծառ մը կայ իր չուքին հետ՝ լռակեաց, որուն տակ կոյս մը թխավարս, անոյշ աչքերուն անմեղութիւնը վստահեցաւ, ու,

– Ճիմար տղայ,-

Զորցած միմոզայի մը նիհար ու դեղին յիշատակը շրթներուն՝ արտասուեց...

Ինծի կ'ըսեն հեծկլտալէն,

– Հին քիւրի մը ճեղքուածքէն նայող, զոյգ մը տրտում ծիծեռնակներ՝ տակաւին չեն մոռցեր այն սլացիկ հասակով նայատը, որ.

– Ճեղճ տղայ...

Լուսնին տակ, գետակին մեջտեղն իր պարի պէս ոտքերովը դունաթափեց լըռութիւնը ծիծաղով մը արթնցուց, կանչեց իր թեւերուն փարումին, համբոյրով մը այրեց, ապա մոխրացուց հաւատարիմ ուռիներուն խորհուրդը, ու փախաւ, գընաց,- հէքեաթի՞ն հետ,-

Իր ճամբան է հոն, ճիւղ մը լիլա, անդըթութիւն, թախիծ ու մահ...

Ինծի կ'ըսեն, կը մրմնջե՛ն...

Ու այս ցուրտը որ չունէինք հետ կը սողոսկի գլխուս ու սրտիս գաղտնիքներուս մէջ, կը պոռտի ու սառոյցէ պէս կը հալի ողնայարիս մէջքին՝ կաթի՛լ, կաթի՛լ...

Դառն է կանաչ տերեւը լիլային որ ատամներուս տակ իր լեղի մաղձը կը հատնի...

4

Բաւական է: Գացէք պարտէզին խոտերուն գանգատիլ, ձեր հոգեհան հոգիով:

... Նորէն միայն դաբնիի ճիւղն ունիմ պատուհանիս առջեւ, ու արցունքոտ աչքերուս եղին տենչանքի մը արիւնոտ ելախը, ու ճանկերն արթնցած՝ որ ոտքերուս ու բազուկներուս մէջ վանքիրեան մեղքերով կը գալարուին:

Ձեզի կը տենչամ, ո՛վ երիտասարդ ու խնկելի պեղեցկութիւններ...

Ամբարուած կիրքի ուժ մը ունիմ, կ'ուզեմ պերազոն գոհացումի մը միայն ընծայել զայն:

Ա՛հա՛,

Ձեր մարմնին կատարելութիւնը թանձր մշուշի մը ետեւէն կ'անցնի հապճեպով ու երեւակայութիւնս բարձրացող նրբանները կը լզէ...

Աչքերս փակեր են ձեր ոտքերու մատներուն, որոնց փախտական ձեւն իսկ կը բաւէն ցուցնելու,

Բոմբերու անթերի կերտուածքին վրայ ծալքն ու ճերմակը ծունկերուն,

Հասած պտուղ խոստմնալից, թիթեռնիկները հիւծող՝ լուսամփոփը սրունքներուն.

Ու անկէ վեր,

Ողորկ, ծիածանի մետաքսով բանուած նրբակերտ թաղարը երանդներուն,

Ամող տարիքնքին թրթռուն լարերով գրկուած մեղկութիւնը զիստերուն...

Ծաղկամա՛ն...

Ի՛նչ ծաղիկ, ի՛նչ զոյգ կոկոն վարդի, հազարաթերթ «ֆիւնագունդերու» գաղաթին, անոնց սարսուռովը դալուկ...

Ու մէկդմէկու գալարուն բազուկներու չրջանակէն փրփուր կը տեղայ, պղպջակներ լուսածին:

Որպէս աղբիւրը ծարաւութեան...

Աստղիկնե՛ր, որ կը ծուին ոսկի լոյսով,

գիշերը հիւանդով գլուխնին՝ Իռիսներու հովահարին անձնատուր...

Ձեզի կը տենչամ, մահագին տենչով գեղեցկազարդ աղջիկներ:

Աչքերս կուրութիւն կը հայցեն, մխերըս, դժոխք ձեր մխերէն, ողջակիզում...

5

Օ՛, սրբութիւնը, նուիրականութիւնը, անմահութիւնը մխին, մարմինին:

Գեղեցկութիւննե՛ր...

Համերի արու Արամազդն է գիս կնքեր:

Կ'երդնում ձեզի Վահագնի լըջութիւնով,— այս պահուս ձեր մարմնին իմաստութեամբն եմ պայծառ՝ տիեզերական ճշմարտութեան մը պէս.

Որ վհատաւ Ողիմպոսէն բերի արիւնի երգն այս.

– Նետեցէ՛ք ձեր սրտերը վազրերուն. առէ՛ք, առէ՛ք,առէ՛ք ամէն բան.

Թող մարդկութիւնը, (է՛ս) ձեր չրթնեբուն թոյնով չարչարուի եւ չյագենայ.

Թող դիակ ծամէ ձեր չուքին եռեւէն ու տաճարներ ձեզմով զարդարէ, ձեզի համար քանդելով, ձեզի համար կանգնելով տաճար ու թանգարան.

Եւ Աստուած.

Թող զարերուն հետ զազափարներ ածի. ուրանալով ու մարտիրոսանալով իտէալներ, ու խորչելով ու պաղատելով՝

Աղօթէ՛ ձեզի.

Աչխատի՛ ձեզի համար.

Հերոսանայ, վատանայ, ցեխ հոտի, կամ վեհօրէն սանքայ.

Ձեզի՛, միմիայն ձեզմով...

Ողիմպոսէն բերի արուիող արիւնի երգն այս.

Ես ձե՛զ կը տենչամ...

Գթութի՛ւն... Ահա պրկած կամքս, խլրտացող հրճուանքիս չունչը ձեզի կը պրկեմ...

Կուրծքիս հետ համաչափ տանիքս կը դողայ.

Ու կը տարածուիմ, կ'անխլիանամ, լոյս եմ, հուր եմ, ուժ ու թռիչք, պայթող կայծակ մը չանթարգելներուն հեռու...

...Դպա՞ւ ձեզի հեւքս, քսուեցա՞ւ սեւեռումս ձեր մարմնին, մարմնին մէկ մասին.

Ուսի մ'անկիւնին.

Ձեր մորթէն հիւլէական մէկ կէտին «անթենական» զգայնութեան... հոգի՛ին...

Սարսռացի՛ք, տա՞ք է, ներելի՞...

Որպէսի՛ երանութիւն...

6

... Պալատիս զմրուխտէ դռները կը բացուին ու անոնց եռին բուրվառուող կնդրուկի ամպը լինծի կը դառնայ.

Դուք էք, ծովերու, լեռներու, դաշտերու արշալոյսները... մերկ, կիսամերկ...

Ոսկեծոպ վարագոյրներս կը խոնարհին ձեր առջեւ, ծանրութիւնն ու ճոխութիւնը կահերուս՝ կարասիներուս ոսկեդրուագ անաղմուկ կը քաշուին մէկդի, տեղ կու տան ձեր ընթացքին:

Հովահարները դադրեցան դառնալէ, արձանները փսփսալէ... փչրուող ապակիներ կան որ կը լռեն.

Ձեր աչքերուն սերով, ձեր քայլերուն սահանքով պալատս լեցուեցաւ, սիրտս հիւծեցաւ.

Կոպերս կը նուաղին այտերուս վրայ, բայց, ձեր իւրաքանչիւրին ծփանքով մորթիս գալար ու գարնանային արտի մը պէս կ'ալեծփի անհամար ուղղութիւններով:

Ձեզ կը ճանչնամ ես, ձեր էն նրբին բուրմունքին ու չչուվկին տարբերութիւնն իսկ գերազանցութիւնս կը փնտռէ:

Անարատ, լիառատ, դո՛ւք.

Ոտքերուս քովն էք, ջո՛ւր, ջո՛ւր խընդրող ձկներու նման ու ձեր չոզիացող մասունքը կը դպին մատներուս՝ ինչպէս տաւղաձայն դաշնակի մը ստեղնաշարեբուն...

Ձիս զրկող թաւչեայ բազմոցին ցաւցընող կակուղութիւնը կը քարանայ:

Ու երաժշտութիւնն այս որ ձեզմէ, ինձմէ պալատին երակներէն կը ծորի, կը թափանցէ ականջներս, մաքրելով տանելով բոլոր եսերս...

Գանկս արդէն երգով լեցուն է, եթերային անսահմանութիւն մը ուր բոլոր մեղմութիւնները կ'անցնին կարգով, դանդաղօրէն.

Ու տակաւ ձեր էութիւնը կ'ընտելանայ պալատիս խունկին, ու ծունկերս, ու բազուկներս կը բանան ձեր զեփիւռի պարին:

Ձեր մարմիններով յօդաւորուած ոսկորներս կը սարսռան, ու ձեզ յօդաւորող լոյսը՝ մեծ փետուրէ թեւի մը պէս վրիս կը ծոի:

Հսկայ տերեւը բոցին ահա կը փչրուի, փչրանքները կը կլորնան, պարոյրներ կը կազմեն ձեր ծիծերուն հրաւիրանքին վրայ, ու կը կաթին չրթներուս:

...Ադամանդի եւ ասղի չատրուանի մը տակ, վերադոյն դողդոջ անգսպելիօրէն պահանջկոտ, եւ ձեր կիսաբաց չրթներուն մէջ, համբոյրիս կրակը ամբողջութեամբ կը յանձնեմ...:

7

...Արեւն եկեր է սենեակիս մերկ պատերուն, այդ պատերը զարդարող կեղծ թուղթերուն վրայ կարմրիլ, ու գիս սթափեցնել:

Ես, մինակ, յոգնած ու խոնարհ:

Վարը, պարտէզին մէջ, արտաքսուած լիլաներուս թօշնած մանկութիւնը հովին կը նայի...

Վերը, հոս, ճերմակ պատառի մը վրայ խարկանքիս արատաւոր տպեղութիւնը կայ:

Իսկ սիրտս, երկիւղով, հիւանդագին պաղատանքով մը, բացուած ճամբանեբուդ առջեւ,

– Համեստ սիրական, –

քեզի կը սպասէ անհամբեր:

Եկո՛ւր, եկուր նորէն յենուլ ուսիս, բարութեամբդ մազերուս խենթութիւնը յարդարել, ըսել, որ դժբախտութիւն է անգոյ բաները ըղձալ, ու փոքրիկ, սիրուն դունչիդ փոսիկով, ու անոյշ թարմութեամբը ծոծրակիդ՝

Այս աւերը լեցնել...:

Փ. Մ.

1931 Յունիս 7

– ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ –

ԼՈՍ–ԱՆՃԼԼՍԻՆ Ռ.Ա.Կ.–ի մամլոյ կեդրոնական գիւանը կը հաղորդէ որ «Անդրանիկ Անդրէասեան – "Նոր Օր" մամլոյ մրցանակ»ը շնորհուած է Սարգիս Ց. Մինասեանի, նախկին խմբագիր ու ներկայ խմբագրական կազմի անդամ Ռ.Ա.Կ.–ի Արեւմտեան Ամերիկայի պաշտօնաթերթ "Նոր Օր"ի Ա. Անդրէասեան մամլոյ մրցանքի յանձնախումբին կողմէ: Ս. Մինասեան "Նոր Օր"ի խմբագրութիւնը վարած է 1986 – 1990ին, Հ.Բ.Ը. Միութեան Լիբանանի "Յառնակ" պաշտօնաթերթին 1963 – 1973 ու Զորք Մարզպանի Հայրենակցական Միութեան "Տեղեկատու"ին ,1992էն սկսեալ:

*
**

ՊԻՔՃԱՅՃԻ (Լիբանան) "Բրաբիոն Տումանեան" հանդիսասրահին մէջ, Յունուար 13ին Զաւախքի նուիրուած ձեռնարկ մը տեղի ունեցած է կազմակերպուած Դպրեվանքի սաներուն կողմէ: Տեսուչ Թեան հրաւէրով եւ Ուսանողական խորհուրդին կազմակերպութեամբ Դպրեվանքի ուսուցիչներէն, Ազգ. Լեւոն եւ Սոֆի Յակոբեան վարժարանի տնօրէն Պ. Վիդէն Աւագեան ներկայացուցած է Զաւախքը: Բացման խօսքով, Վարուժան Սրկ. Բենկէգեան ներկայացուցած է այն հողատարածքը որու հողին մխիթարուած է Հայերու քրտինքը, արիւնն ու արցունքը: Գեղարուեստական բաժինէ մը ետք, խօսք առած է Վ. Աւագեան, որ չուրջ ժամ մը արտայայտուած է Սփիւռք նկատուող Զաւախքի մասին, "ուր կեանքը հարիւր տարի ետ է եւ ամէնէն տարրական պայմանները չկան իբրեւ մարդ ապրելու": Եզրափակիչ խօսքը արտասանած է Սիփան Վրդ. Քէչէճեան:

*
**

ՊՈԼՍՈՑ Ս. Աստուածածին Աթոռանիստ Մայր Տաճարի Ցարութիւն Սմիրնա Պէզճեան սրահին մէջ դաղթականներու համար Ծննդեան ընթրիք մը տեղի ունեցած է Յունուար 7ին: Նախագահած է Պոլսոյ Մեսրոպ Պատրիարքը զաւանակից եթովպիոյ ուղղափառ հաւատացեալներու այս ընթրիքին, որու մասնակցած են աւելի քան 100 հոգի եթովպիայէն, Սուտանէն, Սրի Լանքայէն, Պանկլատէշէն եւ չուրջ 200 հոգի ալ Հայաստանէն: Հաւաքոյթը կազմակերպուած էր Պատրիարքարանի եւ Աթոռանիստ Մայր Տաճարի Տիկնանց կազմին, թաղային խորհուրդին կողմէ: Մեծ ու պզտիկ բազմաթիւ դաղթականներ իրենց տոհմիկ պարերով եւ երգերով, ճաշի ընթացքին հաճելի մթնոլորտ մը ստեղծած են: Պատրիարքը սրահը լեցնող չուրջ 320 ներկաներուն հայերէն եւ անգլերէն ուղղած է Մնունդի իր պատգամը, յիշեցնելով բոլորին, որ քրիստոնեաներս մեծ ընտանիք մըն են, ուստի պէտք չէ երբեք որ իրենք պիրենք առանձին ու անտէր զգան: Մեսրոպ Արք. չեշտած է նաեւ որ Հայ Առաքելական Եկեղեցին եւ Հայոց Պատրիարքարանը իրենց հետ է ու միշտ պատրաստակամ բաժնելու բոլորին ուրախութիւններն ու տխրութիւնները: Շեշնորհակալութիւն յայտնած է բոլոր անոնց որոնք կարելի դարձուցած են այս ընթրիքը իրենց առատաձեռնութեամբ եւ ծառայելու գիտակցութեամբ:

*
**

ՊԷՅՐՈՒԹԻ Հ.Բ.Ը.Մ.ի եւ Ա. Տեմիրճեան կեդրոնի հանդիսասրահին մէջ, կազմակերպութեամբ Հ.Բ.Ը.Մ. – Հ.Ե.Ը. "Անդրանիկ" մշակութային միութեան, Դեկտ. 6ին, հանդիսութիւն մը տեղի ունեցած է նուիրուած Համբարձում Պէրպէրեանի 100ամեակին: Բացման խօսքը արտասանած է Արմէն Իւրնէչեան, որ յայտնած է թէ երեկոյթը նաեւ յարգանքի տուրք մըն է արուեստագէտին հանդէպ: Ապա, սահիկներու ներկայացումով ու "Ցիշենք Մաէսթրօն" խորագրով ներկաներուն փոխանցուած է Հ. Պէրպէրեանի կեանքին գլխաւոր հանգրուանները: Տեսերիզի մը միջոցաւ ալ ,Պէրպէրեանի տղան, Վահէ Պէրպէրեան սրտի իր խօսքը ըսած է, արժեւորելով հօրը բեղուն գործունէութիւնը: Գործադրուած է գեղարուեստական յայտադիր մը, որմէ եռք կարդը եկած է օրուան բանախօսին՝ Արամ Սեւերեճեանի, որ չեչտը դրած է երաժշտութեան մէջ Հայու ոգիին անհրաժեշտ գոյութեան վրայ, որպէսզի դիմանայ:

*
**

ՄՈՆՐԷԱԼԻ մէջ, Յունուար 8ին ողջերթի ձեռնարկ մը տեղի ունեցած է, նուիրուած Գանատայի մօտ Հայաստանի դեսպան Արա Պապեանի, որ ի մօտոյ Հայաստան կը վերադառնայ, ուր նոր պաշտօնի մը կը կոչուի Արտաքին նախարարութեան մէջ: Ձեռնարկը հովանաւորած էր թեմի առաջնորդ՝ Խաժակ Արք. Ճաքոբեան, գործակցութեամբ Գանատայի Հ.Ց.Դ. Կեդրոնական Կոմիտէի, յարակից կազմակերպութիւններու, Շրջ. Վարչութիւններու եւ Մոնրէալի եւ Լաւալի Հայ Կեդրոններու մէջ գործող միութիւններու եւ կազմակերպութիւններու: Խօսք առած են Հ.Ց.Դ. Կեդր. Կոմիտէի ներկայացուցիչ Վաղարշ Էհրամճեան, Մոնրէալի Հ.Ց.Դ. Միհրան Փափազեան կոմիտէի ատենապետ Լեւոն Եաղճեան, Լաւալի Հ.Ց.Դ. Սարգիս Զէյթլեան կոմիտէի ատենապետ Վահէ Երէցեան, Հ.Օ.Մ.ի Շրջ. Վարչութեան ատենապետ Աննա Պուլկարեան, որոնք յիշատակի նուէրներ ալ յանձնած են Պ. Պապեանին, որ հինգ տարի է կը վարէր դեսպանի իր պաշտօնը: Խաժակ Արք. անդրադարձած է այդ հինգ տարիներու երկայնքին Պ. Պապեանի տարած գործունէութեան: Վերջին խօսք առնողը եղած է Արա Պապեան, որ յոյս յայտնած է որ Հայաստան ալ կ'ունենայ դանատական դեսպանատուն մը, ինչպէս ծրագրուած է:

ԱՐՏՈՅՏՆԵՐՈՒ ԱԳԱՐԱԿԸ

ԱՆԹՈՆԻԱ ԱՐՍԼԱՆ

Թարգմանեց՝
ՎԱԶԳԻՆ ԲԱՄՊԱԿԵԱՆ

ՄԱՍ ԱՌԱՋԻՆ
ՍՄԲԱՏ ՀՕՐԵՂԲԱՑՐԸ

Այսպէս, երբ Աշնիւ կը հասնի, ճչլալ արդէն մեկնած է, եւ Նազմ, նորութիւններով լեցուն, կը շարունակէ իր ընթացքը: Ի զուր, Աշնիւ, վէպին հատորը ձեռքը, կը նստի վարդենիներուն տակ, նախկին օրուան տեղը: Ի զուր ինքզինքը կը համոզէ որ ասանկ աւելի լաւ է, եւ թէ ամէն պարագայի պիտի վերադառնայ վաղը, որովհետեւ գիտէ որ այսօր Զատիկ է: Ուրիշ սարսափ մը, անանուն վախ մը կը չրջի ամբողջ պարտէզին մէջ եւ կը սեղմըւի իր պարզ սրտին չուրջ: Չի կրնար կարդալ, կը սպասէ գիշերուան հասնելուն, կարօտով մտածելով կորսուած պատեհութիւններուն վրայ, որոնք այնքան խիստ եւ սակայն այնքան ընտանի են կնոջ մը սրտին համար:

Քանի մը օր վերջ: Երեքշաբթի Ապրիլ 24ի առաւօտ: Երուանդէն նամակ մը հասաւ: Լեւոն Եադովլեան, նամակաբաշխը, անմիջապէս, առաւօտ կանուխ, Սմբատին յանձնեց: Երուանդի ծրագիրները կը բազմանան, հիմա, Ադարակին հիւրանոցին մէջ, կը մտածէ դաշնամուր մը զետեղել տալ, կէս պոչաւոր Հայցման մը, մահոգենիի եւ ոսկեզօծ պղինձէ զարդերով: Համաձայն կը գտնուի Սմբատի որոշած բոլոր փոփոխութիւններուն. պատշգամը, թէնիսի դաշտը, վիէննական սալոնը: Կ'աւելցնէ դաշնամուրը, որպէսզի քոյրերը միշտ պահեն իր յիշատակը: Եւ ինչպէս ինք կը սիրէ, կավարիչին վրայ դնել տուած է իր անուան արծաթագոյն ըսկզբնատառերը:

Երուանդ ամէն բան մտածած է: Քանի որ Աւստրիա-Հունգարիա դաշնակից է կայսրութեան, խնդիր չունենալու համար ընտրած է վիէննական արտադրութիւն մը: Դաշնամուրը պիտի ղրկուի ուղղակի Սմբատին, որպէսզի ամէն բան պատրաստ ըլլայ Ադարակին մէջ: Զետեղումը ընելու համար, դաշնամուրին պիտի ընկերանայ մասնագէտ մը որ պիտի սպասէ մինչեւ Երուանդին հասնիլը, որ վճարումին որոշումը պիտի տայ ամէն բան իր աչքովը քննելէ վերջ: Սմբատ կրնա՞յ այս աւրաթերթերու բաժանորդագրուած է, եւ Սմբատին համար՝ որուն համակրելի անհոգ բնաւորութիւնը կը սիրէ, ինքզինքը կրնար իսկ զոհել:

«Յետ գրաքիւնին նայէ» կը յանդիմանէ զինքը. երբ ընթերցումը կը լմնցնէ. «կարծեմ ներդ՝ կոմսուհին, պիտի չըզայ»:

Սմբատ սրտի խորունկ սոսկումով մը կը կարդայ. «Սիրելի եղբայր, կարծեմ սիրով տուն մը պիտի գնէի, կամ չինել պիտի տայի Ադարակին մօտ: Դուն եւ Օհանը պիտի կրնայիք հետեւիլ գործերուն...»:

Երուանդ չատ տարիներ վերջ ալ պիտի յիշէ այդ տողերը, ներքին գաղտնի հեծկըլտանքով եւ դանդաղ, դանդաղ աղօթքով. «Չչինեցի այդ տունը իմ կորուսեալ հայրենիքիս հողին վրայ... այնպէս որ դու, Տէր Աստուած հայրն մերոյ, կը պատիժ քեզի, տեղ տուր ինծի հին երկնային հայրենիքին մէջ...» եւ ծերանալով, սաստիկ կերպով պիտի տառապի այն խուլ կարօտով մը որ չի կրնար մէկուն հաղորդել, թոռնիկներէն ոչ մէկուն, առանց սիրոյ խօսակցութեան մայրենի անուշ լեզուով որ իր մէջ ճնշուած մնացած է մահամերձի մը պէս. ինք՝ հարուստ եւ մեղաւոր, վերապրած ըլլալուն համար:

(Շար. 26)

CINE-CLUB
Paris 10e
«Rouben Mamoulian»

sous le parrainage de
Robert Guédiguian, réalisateur

présente
Le vendredi 27 janvier
à 20 heures 30

LE CHANT DU PREMIER AMOUR

de **Hovhannès YERZNKIAN**

Film de 1958 (Arménie), en v.o.
avec Khoren Abrahamian,
Hratchia Nercessian
Musique : Arno Babadjanian

Directeur des programmes :
Arto Pehlivanian

Participation aux frais: 5 euros
Adhérents et abonnements: 3 euros

U C F A F
6 Cité du Wauxhall
75010 Paris — Métro: République

Հ.Մ.Ը.Մ.-ՖՐԱՆՍ

Հ.Մ.Ը.Մ. - Ֆրանսի վարչութիւնը կը վերակազմէ Մխիթեան չեփորախումբը (փաւփարը)։

Այս տարեշրջանին ֆանֆարի փորձերը տեղի կ'ունենան կիրակի օրերը, ժամը 13էն 15, "Դպրոցասէր" վարժարանէն ներս. հասցէ՝

1 Boulevard du Nord —
93340 Le Raincy

ղեկավարութեամբ արհեստավարժ խմբավար Պ. Եդուարդ Բաբսեղեանի։

Ցաւելեալ մանրամասնութեան համար հեռաձայնել հետեւեալ թիւերուն՝
06·23·12·69·14 կամ 06·25·93·28·90։

Հ.Մ.Ը.Մ.-ՖՐԱՆՍԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

TELEVISION
FRANCE 2

La prcohaine émission de «Foi et Traditions des Chrétiens Orientaux» concernant l'Arménie sera diffusée par **France 2, le dimanche 22 janvier,** de **9h30 à 10h**. C'est un message de Torkom II Manoogian, Patriarche Arménien de Jérusalem, exhortant les Arméniens de France et d'Europe à venir nombreux en pèlerinage à Jérusalem. Sa Béatitude a, fait exceptionnel, autorisé «Foi et Traditions des Chrétiens Orientaux» à filmer les trésors de la cathédrale St Jacques, entre autres, la canne et le sceptre du roi Héthoum ou les évangiles enluminés de Toros Rosline ou d'Avedis.

«ՅԱՌԱՋԻ ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹԵԱՄԲ ՍՏԱՑԱՆՔ

ՄՈՆԹԼ - ԳԱՐԼՕ - Տէր եւ Տիկին Պերճ Գալայճեան 150 եւրօ։

CROIX BLEUE DES ARMENIENS DE FRANCE

Section **«D. Missakian»**
de Sevran Livry

SOIREE «COUSCOUS»

Le samedi 4 février à 20h30

à la Maison de la CBAF
17 rue Charles Péguy
93190 Livry Gargan

Réservations :
— **Madeleine : 01 43 83 87 68;**
— **Nilva : 01 42 36 33 73**

Nous vous attendons nombreux

□

RECHERCHE

La Croix Bleue des Arméniens de France recherche pour les séjours de Bellefontaine :

Eté : Juillet et Août 2006
- **Directeurs diplomés BAFD**
- **Animateurs diplomés BAFA ou stagiaire BAFA (bon niveau de ski pour le séjour d'hiver)**

Candidatures à adresser à :

CBAF — 17 rue Bleue 75009 PARIS.
par e-mail : cbaf@wanadoo.fr
ou par fax : 01 53 34 12 13

□

GRANDE TOMBOLA NATIONALE

à l'occasion des Cinquante ans
de la Colonie de BELLEFONTAINE

Vous pouvez gagner
— 1 Renault Twingo (1er lot),
— 1 voyage A/R Paris-Erevan pour 2 personnes,
— 1 séjour d'été d'une semaine pour 4 personnes aux Ménuires,
— 1 séjour d'hiver d'une semaine pour 2 personnes aux Ménuires,
— 1 week-end de thalassothérapie à Dinard pour 2 personnes,
— des bijoux,
— 1 lithographie de JANSEM,
— 1 lithographie de PAPAZ,
— 1 lithographie de SERGE BENOIT,
— 1 tableau de FERDI ZIPCI,
— 1 tapis,
— 1 corbeille garnie de la maison PETROSSIAN.
— 1 top haute couture des frères TARLOYAN,
— 1 lecteur DVD-DIVX

SOUTENEZ BELLEFONTAINE
en achetant vos billets
auprès des sections de la CBAF
Tirage au cours de la soirée de gala
du 28 janvier 2006.

□

LA CATHEDRALE APOSTOLIQUE ARMENIENNE DE MARSEILLE
SERPOTZ TARKMANTCHATZ
organise

PAQUES A JERUSALEM

PELERINAGE
du lundi 17 avril au mercredi 26 avril
Le Dimanche de Pâques sera célébré le 23 avril
au Patriarcat Arménien de Jérusalem, d'après l'Ancien Calendrier

PRIX : 1 690,00 euros

Ce prix comprend :
Aller-Retour: Marseille — Tel-Aviv — Marseille ● Les transferts aéroport - hôtel ● Hôtel 4 étoiles «Christmas Hôtel» à Jérusalem, en pension complète ● Les excursions et visites en autocar de luxe ● Assurances.

Inscription obligatoire avant le 10 février 2006.
Acompte de 500 euros à verser par chèque à l'ordre de : «Jérusalem 2006».

Renseignements et réservations :
☎ 04 91 77 84 70 / 06 16 04 16 69 / 04 91 26 20 95 (le soir)

Visites : Nazareth, Capharnaüm, Tibériade, Mont Thabor, Mont Sion Ghétsémani, Betléem, Eglise de la Sainte Vièrge, Vieille ville de Jérusalem, Saint-Sépulcre, Jérico, Mer morte, Mont des Oliviers.

Commémoration du 24 avril 1915 avec la Communauté Arménienne de Jérusalem.

Attention : validité du passeport : minimum 6 mois.

ՃԱՇ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչը Պէյֆոնթէնի կայանի յոթելեանին առիթով, Լիոնի շրջանին մէջ կազմակերպած է պարահանդիսակ երեկոյթ մը՝

Շաբաթ, Յունուար 28,
ժամը 20էն սկսեալ
"Նովոթէլ-Պրոն"ի չքեղ սրահներուն մէջ։

Եկէք միասին փչենք այս տարեդարձին 50 մոմերը, մոռնալով կայան յաճախած նախկին եւ նոր աշակերտներու, անոր մաս կազմող ուսուցչին, դաստիարակ եւ հսկիչներուն հետ, որոնց յուշերուն մէջ քանդակուած կը մնայ Պէյֆոնթէնի կայանը։

Այս բացառիկ երեկոյթին իր ներկայութիւնը կը բերէ Ամերիկայէն մասնաւորապէս ժամանող հանրածանօթ

ԱՏԻՍ ՀԱՐՄԱՆՏԵԱՆ

մասնակցութեամբ Ա.Ն.Ի նուագախումբին։

Ճաշագին՝ 55 եւրօ,
երախաներու համար՝ 40 եւրօ։

Աճապարեցէք չուտով հայթայթելու ձեր տեղերը, հեռաձայնելով՝
04·78·45·17·55 կամ 04·74·04·74·97
Թիւերուն։

Centre Culturel
SAINT MESROB
à PARIS

Jeudi 26 janvier à 20h45

RENCONTRE

avec
M.-A. VARTENIE BEDANIAN
qui présentera son livre
TRAVERSE
MERE DE DIEU...
MARSEILLE
Exposé suivi de la lecture d'extraits du texte et d'un débat avec le public.

Réservez votre soirée
pour un grand moment d'émotion
et de convivialité.

Vente et dédicace du livre.

10 bis rue Thouin — Paris 5ème
Métro : Cardinal Lemoine / Monge
— Entrée libre - Cocktail —

CROIX BLEUE DES ARMENIENS DE FRANCE

LES 50 BOUGIES DE LA COLONIE DE BELLEFONTAINE

FETONS ENSEMBLE CET ANNIVERSAIRE
EN NOUS RETROUVANT TOUS, ANCIENS ET AMIS

LE SAMEDI 28 JANVIER

SOIREE DE GALA

à 20 heures
au CHALET DE LA PORTE JAUNE
Avenue de Nogent — Bois de Vincennes
75012 PARIS

DINER et BAL
avec l'Orchestre GAIDZAG'S

Tirage de la TOMBOLA NATIONALE

Réservation :
Auprès des SECTIONS DE LA CBAF :
Renseignements :
Tél. : 01 53 34 18 18 — E-mail : cbaf@wanadoo.fr

MAISON DES ETUDIANTS ARMENIENS
57 Bd Jourdan 75014 Paris

L'ASSOCIATION
DES ANCIENS RESIDENTS
DE LA MAISON DES ETUDIANTS ARMENIENS
invite les **anciens résidents** à un

COCKTAIL DE RETROUVAILLES

le vendredi 27 janvier
à 19h30

Cette annonce tient lieu d'invitation.

Prière de confirmer
votre présence :
☎ **01 44 16 10 60**

Imprimé sur les Presses
du Journal «HARATCH»
83 rue d'Hauteville 75010 Paris
Siret : 571 027 317 000 15
Commission Paritaire : N° 0609 K 84976

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ 24
MARDI
24 JANVIER
2006

LE NUMERO: 1,20 €

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱԽԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ (1884 - 1957)

HARATCH

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE FONDE EN 1925

DIRECTRICE : ARPIK MISSAKIAN

83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
TEL. : 01 47 70 86 60 — FAX : 01 48 00 06 70
COURRIEL (E-MAIL) : jharatch@aol.com

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար· 250 եւրօ — Վեցամսեայ : 135 եւրօ
Արտասահման : Տար· 300 եւրօ (Ամէնօդեայ առաքում)
270 եւրօ (Շարաթական առաքում) -- Հատը : 1,20 եւրօ
C.C.P. PARIS 15069-82 E

81ՐԴ ՏԱՐԻ – ԹԻՒ 21·374 — Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN — 81e ANNEE — N° 21·374

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԵՐԿՈՒ ՊԱՅԹՈՒՄ ԿԱԶՔ ՉՐԿԱԾ ԵՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆՆ ՈՒ ՎՐԱՍՏԱՆԸ

Կիրակի օրուան առաջին ժամերուն Վրաստանի սահմանին մօտ ռուսական կողմը, Հիւսիսային Օսէթիոյ մէջ երկու պայթումները լրջօրէն վնասած են Մոզտոկ – Թիֆլիս կազատարը որով ռուսական կազ կը հասնէր Վրաստան ու Հայաստան։ Երբորդ պայթում մըն ալ վնասած է ելեկտրական դիծ մը որ ռուսական ելեկտրականութիւն կը փոխադրէր Վրաստան։ Հետեւանքը այն է որ անկէ ի վեր Վրաստան, նաեւ Հայաստան առանց կազի ու մասամբ առանց ելեկտրականութեան մնացած են, մինչ սաստիկ ցուրտ կը տիրէ։

Վրաստանի նախագահը Մ. Սահակաշվիլի ուղղակի դատապարտած է Մոսկուան, պայթումներուն պատասխանատու նկատելով։ Ան ըսած է. "Վրաստան Ռուսաստանի կողմէ ծանրակշիռ խափանարարութեան մը թիրախ եղած է"։ Սահակաշվիլի համոզումով Մոսկուա որ տարապայման ցուրտերուն պատճառով կազի առուտր պէտք ունի, այդ ձեւով փրկուած է իր կազին ոչ շատ հեռաքընքրական երկու յաճախորդէն։

Մոսկուայէն յայտարարած են թէ կազատարին նորոգութիւնը քանի մը օրեր կրնայ տեւել, օդի խիստ պայմաններուն պատճառով։ Վրաստանի համար ըսուած է թէ հազիւ 24 ժամուան պահեստի կազ ունի։ Որոշուած է միայն հիւանդանոցներուն եւ հացի փուռերուն կազ տալ, քանի որ Հայաստան, ալ ստեղծուած կացութեան մէջ զգալիօրէն կրճատած է Վրաստանին ելեկտրականութեան մատակարարումը։ Վրաստանի Ներքին գործերու նախարարութիւնը վախնալով ժողովրդական պոռթկումի մը, ապստամբութեան մը հեռանկարէն, ահազանգի վիճակի բերած է ներքին զօրքերը։

Վերջին տուեալներով, Թիֆլիս կարպաղրած էր որ ռուսականին փոխարէն ազգրեջանական կազ ստանայ։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ ՎԱՐՉԱՊԵՏՈՒՀԻՆ Ա. Մերքէլ Փարիզի հիւրն էր Ցունուար 23-ին· յետմիջօրէին կը մասնակցէր Վէրսայլի պալատին մէջ կազմակերպուած "Սաքսի արքունի փառքը" ցուցահանդէսին, ընկերակցութեամբ նախագահ Ժ. Շիրաքի։ Ապա երկու ղեկավարները հանդիպում մը կ'ունենային, որուն կը յաջորդէր աշխատանքային ընթրիք մը։

Մ. Ալի Ազճա որուն ազատ արձակումը բուռն հակազդեցութիւններու տեղի տուած էր Թուրք հանրային կարծիքին մէջ, վճռաբեկին որոշումով կրկին ձերբակալուած ու արգելափակուած է։ Ցատկապէս իր կողմէ սպանուած լրագրող Ա. Իփէքճիի փաստաբանն ու ընտանիքը կը պնդեն թէ Ազճայի փախուստը աւելի քան հաւանական հեռանկար է։

Ա. Ամի Ազճա որուն ազատ արձակումը բուռն հակազդեցութիւններու տեղի տուած էր Թուրք հանրային կարծիքին մէջ, վճռաբեկին որոշումով կրկին ձերբակալուած ու արգելափակուած է։ Ցատկապէս իր կողմէ սպանուած լրագրող Ա. Իփէքճիի փաստաբանն ու ընտանիքը կը պնդեն թէ Ազճայի փախուստը աւելի քան հաւանական հեռանկար է։

ԱՆԻՊԱԼ ԳԱՎԱԳՕ ՍԻԼՎԱ ընտրութեան Ա. շրջանէն իսկ Փորթուկալի նախագահ ընտրուած է, Ցունուար 22ին, ստանալով քուէներու 50,59%ը։ Կեդրոնաձակողմեան այս թեկնածուն որ 66 տարեկան է, ընկերվարական իր մրցակիցներուն ձգած է Բ. եւ Գ. դիրքերը։ Բ. դիրքի վրայ հասած է ընկերվարական երեսփոխան Մանիւէլ Ալէգրը, քուէներու 18%ով, մինչ նոյն կուսակցութեան պատմական դէմքը Մարիօ Սոարէս ունեցած է միայն 14%։ Ընտրութեան մասնակցութիւնը 62,60% եղած է։

ՔՈՍՈՎՈՑի անկախութեան պայքարի դրօշակիրը Իպրահիմ Ռուկովա մահացած է, Ցունուար 21ին, երկրին ապագայ կարգավիճակին բանակցութիւններուն քանի մը օր մնացած։ Ան միշտ քարոզած էր խաղաղ կարգաւորում մը, արժանանալով "Պալքանեան Կանտին" մականիրին։

ՍԻՊԻՐԵԱՆ ցուրտը չարաթէ մը ի վեր իր ազդեցութեան տակ առած է Ռուսաստանն ու Եւրոպայի հիւսիսային երկիրները։ Թուրքիան եւս մնացած է նոյն ազդեցութեան տակ։ Աբեւելեան շրջաններուն մէջ ջերմաստիճանը իջած է մինչեւ նուազ 40 – 45։ Օդերեւութաբանական կայաններու տեղեկութեան համաձայն ցուրտի ալիքը պիտի յառաջանայ դէպի

(Շար·ը Դ· էջ)

ԿԻՊՐՈՍԻ ՄԱՍԻՆ ԱՆԳԱՐԱՑԻ ՆՈՐ ՓԱՍՏԱԹՈՒՂԹԸ

Թուրքիա ՄԱԿ-ի իր մնայուն ներկայացուցիչին միջոցաւ Կիպրոսի հարցին կարգաւորման մասին նոր փաստաթուղթ մը յղած է Ք. Անանի։ Այդ փաստաթուղթով կը պահանջուի որ ընդհանուր քարտուղարը նախաձեռնութիւններ առնէ ու Յոյներուն մերժած ծրագիրը կրկին այժմէականացնէ։ Եւրոպական Միութենէն կ'ակնկալուի որ Կիպրոսի հիւսիսային Թրքական գօտիին կիրարկուած շրջափակումը վերցնէ ու ստեղծէ արտաքին աշխարհին հետ առեւտուրի կարելիութիւնները։ Պահանջներուն գոհացում տրուելու պարագային Թուրքիա կը խոստանայ Կիպրոսի հանրապետութեան կողմէ Թրքական նաւահանդիստներն ու օդակայանները գործածելու արգելքին վերջ տալ։

Թուրքիոյ Արտաքին գործերու նախարարութենէն յայտարարած են թէ փաստաթուղթը ղրկուած է Բրիւսէլիոյ, Ֆրանսայի եւ ԱՄՆ-ու Արտաքին գործերու նախարարներուն Անդարա այցելուն նախօրեակին. փաստաթուղթը նախապատրաստութեան բնոյթ ունի, յունական օդանաւերուն եւ նաւերուն դէմ Թրքական օդակայաններ ու նաւահանդիստները բանալու վերոյիշեալ երեք նախարարներուն հաւանական պնդումին։

ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ ՆԱԽԱԳԱՀԸ ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԾՆՈՒՆԴԸ ՏՕՆԱԾ

ՊԱԿ-ի նախագահ Մ. Ապպաս Ցունուար 18ին Բեթղեհէմ գացած է, մասնակցելու հայկական Մնունդին տօնակատարութեան։ Երուսաղէմի Թորգոմ Պատրիարքը ընդունելութիւն մը կազմակերպած է ի պատիւ իր հիւրին, քաղաքին հայկական վանքին մէջ։ Մ. Ապպաս ըսած է թէ պատիւ է իրեն համար այդ մասնակցութիւնը, ապա յայտարարած է. "Մենք եւ Հայերը պատմական հարցերու պատճառով տառապած ենք. կը յուսանք որ այդ հարցերը պիտի լուծուին, բայց առնուն պիտի չցնջուին մեր յիշողութենէն"։ Թորգոմ Արք. ալ չեչտած է. "Մենք անբաժանելի մէկ մասը կը կազմենք պաղեստինցի ժողովուրդին եւ կը յուսանք որ պաղեստինեան պետութեան մը հիմնումը շուտով իրականութիւն կը դառնայ"։

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՃԱԿԱՏ

Ռ. ՔՈՉԱՐԵԱՆ ՄՈՍԿՈՒԱ ՄԵԿՆԱԾ

Նախագահ Ռ. Քոչարեան, ինչպէս նաեւ Պաշտպանութեան նախարար Ս. Սարգսեան եւ պատուիրակութիւն մը Ցունուար 22ին մեկնած են Մոսկուա։ Նախագահ Ռ. Քոչարեան Վլ. Պուտինի հետ բացումը կատարած է Ռուսաստանի մէջ Հայաստանի տարուան, ապա երկու նախագահները հանդիպում մը ունեցած են։

***

ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԱԿԱՆ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲԻ ԴԻՄՈՒՄԸ ՄԵՐԺՈՒԱԾ

Ազգային ժողովի ընդդիմադիր կուսակցութիւնները պահանջած են որ խորհրդարանական առուղիչ յանձնախումբ մը կազմուի, քննութեան առնելու համար Նոյեմբեր 27ի Սահմանադրական փոփոխութիւններու հանրաքուէին տեղի ունեցած ապօրինութիւնները։ Համախոհական մեծամասնութիւնը մերժած է առաջարկը։

Ընդդիմադիր վերափոխանները իրենց յոյսերը կեդրոնացուցած են Ազգային ժողովի նախագահ Ա. Պաղտասարեանի գլխաւորած "Օրինաց երկիր" կուսակցութեան վրայ, քանի որ հանրաքուէէն ետք նոյն նախագահը հրապարակաւ յայտարարած էր թէ հանրաքուէին ապօրինութիւններ պատահած էին։ Կուսակցութեան պատասխանատուները ըսած են թէ իրենց վերջնական դիրքը կը ճշդեն Ա. Պաղտասարեանի Աւստրիոյ այցէն վերադարձին։

Կեդրոնական ընտրական Յանձնախումբին վաւերացուցած արդիւնքներով ընտրողներու երկու երրորդը՝ 1,5 միլիոն հոգի քուէարկած էր ու 93% համեմատութեամբ վաւերացուցած փոփոխութիւնները։ Արդարութիւն եւ Ազգային ժողովրդավար Միութիւն կուսակցութիւնները յայտնած էին թէ բազմաթիւ ապօրինութիւններ կատարուած էին։ Եւրոպական Միութեան դէմքերն ալ վերապահութիւն յայտնած էին յայտարարուած արդիւնքներուն։

Դատախազութիւնը երեք հոգիի դէմ հետապնդումի ձեռնարկած է. անոնք կ'ամբաստանուին ուրիշներու տեղ քուէարկելու արարքով. այսուհանդերձ այդ թիւը ընդհանուր արդիւնքէն բան մը փոխելու զօրութիւն չունի։

***

ԵՐՐՈՐԴ ՋՈԿԱՏԸ ԻՐԱՔ ՄԵԿՆԱԾ

Ցունուար 20ին հայկական երրորդ ջոկատը մեկնած է Իրաք, մասնակցելու խաղաղարար գործողութիւններու։ Անոնց մեկնումին արարողութեան պաշտպանութեան փոխ նախարար զօր. Ա. Ազաբեկեան յայտարարած է թէ Հայաստան միշտ պատրաստակամութիւն յայտնած էր Իրաքի վերակառուցումին մասնակցելու, թէ առիւծ ամէն բանէ առաջ բարոյական հարց մըն էր։ Աւելցուցած է թէ հայկական առաջին ջոկատները պատիւով կատարած են իրենց վիճակած պարտականութիւնը։ Նոր մեկնողները նախ չորս օրուան վարժընթաց մը պիտի անցընեն Քուէյթի մէջ։ Ջոկատը բաղկացած է 46 զինուորէ։

***

ԵՐԵՒԱՆԻ ՓԻՒՆԻԿԸ ՁԻ ՄՐՑԻՐ ՆԵՖԹՁԻԻՆ ՀԵՏ

Երեւանի Փիւնիկ ակումբը մերժած է խաղալ Բաքուի Նեֆթչի խումբին հետ,

ԹՈՒՐՔԻԱ

Օ. ՓԱՄՈՒՔԻ ԴԷՄ ԴԱՏԸ Կը ՁՆՁՈՒԻ

Վիպագիր Օ. Փամուքի դէմ "Թրքութիւնը անարգել"ու մեղադրանքով բացուած դատը կը ձնձուի։ Թրքական լրատուիւնները լուրը հաղորդելով կը տեղեկացնէին թէ նման դատի համար արգելութեան նախարարէն արտօնութեան հարց մը պատճառ կ'ըլլայ ձնձումի որոշումին։ Առեանը արգելութեան նախարարին հաւանութիւնը ուզած էր դատին համար, իսկ նախարարը պատասխանած էր թէ լիազօրուած չէ նման որոշում մը տալու։ Ներկայիս այդ պատասխանը դադը ձնձելու պատճառ կը համարուի։

Ծանօթ է որ Հայերու եւ Քիւրտերու Թրքական իշխանութիւններու կողմէ ըսպանութեան մասին արտայայտութիւնը պատճառ եղած էր Փամուքի մեղադրանքին։ Դեկտեմբեր 16ի առաջին նիստին իրեն դէմ մինչեւ երկու տարուան բանտարկութիւն պահանջուած էր ու գրագէտը ազգայնական չրջանակի ներկայացուցիչներու յարձակումներուն թիրախ եղած էր եւրոպացի դէմքերու ներկայութեան։

ՖՈՒԹՊՈԼ

ՀԱՊ-ի եւ Պալթեան երկիրներու բաժակի կէս եզրափակիչ փուլին։ Ակումբին փոխ նախագահը բացատրելու համար իրենց կեցուածքը, ըսած է թէ մրցումին համար ապահովութեան երաշխիքներ ուզած են, բայց չեն ստացած։ Իսկ անցեալ տարուան Փիւնիկ – Նեֆթչի խաղին ծեծկռտուք սկսած է խաղադաշտին վրայ, ապա փոխանցուած հայ եւ ազրբեջանցի համակիրներու չարքերուն մէջ։ Խաղը աւարտած էր 0 – 2 Նեֆթչիի յաղթանակով։

ԼՂՀ

ՇԱՀՈՒՄԵԱՆԻ ԽՆԴԻՐը

Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետութեան Արտաքին գործերու յանձնախումբին նախագահը Վահրամ Աթանէսեան ըսած է թէ ղարաբաղեան հակամարտութեան լուծումը կարելի չէ առանց Ա-զրբեջանցիներուն գրաւուած Շահումեանի չրջանին վերադարձին։ Այդ խնդիրը որ կարգաւորման քանակցութիւններուն նիւթ իսկ չըլլար, կարելի չէ անտեսումի մատնել։ Վ. Աթանէսեան ըսած է թէ Շահումեանը ներկայիս բնակեցուած է մեսխէթ Թուրքերով, մինչ մօտիկ անցեալին, մինչեւ 1992 Ցունիս քսան հազարնոց բնակչութեան 80%ը Հայերէ կը բաղկանար։

Ինք ըլլալով Շահումեանի ընտրուած ներկայացուցիչը, Վ. Աթանէսեան կ'ակնկալէ որ միջազգային միջնորդները ուշադրութեան առարկայ ընեն ըսուածը, այցելեն չրջանը եւ ուղղակի տեղեկանան հարցին։

Շահումեանը զոհն է ազրբեջանական եւ ռուսական յատուկ քաղաքագօրքին 1991 Ապրիլին սկսած "Օղակ" մկրտուած գործողութեան որով նախ Գետաչէնի ու Մարտունաշէնի հայ բնակչութիւնը տեղահանուեցաւ, ապա Շահումեանի Բուգլուխ, Էրքէչ, Մանաշիդ գիւղերը կանոնաւոր ռմբակոծութեան թիրախ եղան։

ԻՆՔՆԱԽԱԲԷՈՒԹԵՆԷՆ ՈՒ ՊԱՏՐԱՆՔԷՆ ԱՆԴԻՆ

(Ա.)

Դեկտեմբերի սկիզբը անօրինակ մառախուղ մը պատած էր Երեւանը, իսկ աւելի քան չաբաթ մը թռիչքներու էջքը դադրած։ Փոխաբերական իմա՞ստ մը արդեօք՝ հայաչխարհի կեանքը պատած մըշուլին։ Մշուշը որ, ինչո՞ւ չէ, կը տարածուի Սփիւռքի վրայ եւս, եթէ այս անգամ հետեւինք... «Մէկ ազգ, մէկ հայրենիք» ցարդ դաւանուկաչունչ (ինչպէս եւ բոլոր նմանները պարագան) նշանախօսքին։

Վերի տողերը հաւանաբար ընթերցողը նախապատրաստած կ'ըլլան «դիմաւորելու» մեր ներկայ իրավիճակին քանիերորդ քննադատութեան եւ թերեւս՝ էջը վոխելու։ Չենք այլաններ զայն։ Մարդ յաճախ սիրտ չունի քննադատական տողեր կարդալու։ Ցուսատու գրութիւններ ալ պէտք են։

Համաձայն ենք։ Մենք ալ մէջ ի մէջ երկու ուղղութիւններով ալ կը դրենք։

Բայց երբեմն իրականութիւնը կը ստիպէ գրիչ վերցնել ու ջայլամի քաղաքականութեան «ո՛չ» ըսել։ Առանց յետին հաշիւներու, պարզապէս որովհետեւ խիղճը իր պարտադրանքները ունի. երբ բարոյական սկզբունքները բոլորովին չեն մեռած եւ մարդ միայն կ'ուզէ յուշարարի անճշան դեր մը կատարել։ Մինչ "Թիթանիք"ը սկսած էր ընկղմիլ, մարդիկ կը չարունակէին զուարճանալ պարասրահին մէջ։ Մենք "Թիթանիք"ին վրայ չենք, բայց օր մը կրնանք ըլլալ։

Անհրաժեշտ կը դառնայ, ուրեմն, ընդղիմանալ ինքնախաբէութեան ու պատրանքին, մերժել իրականութեան մէջ արմատ չունեցող ամէն մտածում։ Վերջին հաշուով, երազները գոյութեան իրաւունք ունին, բայց մեր արարքներն ու ընթացքները են, որոնք ճանապարհ պիտի բանան անոնց իրականացումին կամ, պարզապէս, ջնջումին։

Վերջին հաշուով,

- *Ինքնախաբէութեան ու պատրանքի մէջ ապրելու հետեւանքը եղած է այն, որ 90 տարիներէ ի վեր կ'ոգեկոչենք Մեծ Եղեռնը։*
- *Ինքնախաբէութեան ու պատրանքի հետեւանքով, գիւերու գիւտին 1600ամեակ կը տօնենք, մինչ երկրորդական վարժարան կը փակենք Սփիւռքի մէջ (իբրեւ թէ... երիտասարդական կեդրոն բանալու համար Երեւանի մէջ) եւ Ս. Պատարագը անգլերէնով մատուցանելու կոչերը դեռ թարմ կը հնչեն մեր ականջներուն մէջ։*
- *Ինքնախաբէութիւնն ու պատրանքը մեզ կը մղեն կարծելու, որ ներքնաշխարհի պէս Սահմանադրութիւն փոխելը ամէն գնով (թէկուզ եւ խարդախութեամբ) երաշխիքն է իրաւական պետութեան մը ստեղծումին կամ "կայացում"ին։*

Թուրքիան ու Թուրքը չէինք հասկցած, այսօր ալ հազիւ թէ սկսած ենք պուտ մը խելքով հասկնալ, եւ հետեւաբար ո՛չ լաւ գիտենք, թէ ի՞նչ պէտք է (չ)ընենք՝ երկխօսութեան մէջ մտնելու համար, ոչ ալ գիտենք, թէ ի՞նչ է մեր ուզածը այսօր, որ գիտնանք թէ ի՞նչ պիտի պահանջենք վաղը։ Անշուշտ, կրնայ ըլլալ, որ հասարակաց մահկանացուներէս հեռու, ազգիս ղեկավարութիւնը միանաբար ռազմավարութիւն մը մշակած ըլլայ, որու մանրամասնութիւնները հրապարակումի ենթակայ չեն։ Ինչո՞ւ չհաւատանք անլուր հրաշքներու...

Մեսրոպ Մաշտոցի գիւտը կը վերարծարծենք, մշակոյթի կարեւորութիւնը կը չեշտենք, լեզուի դերը կ'ընդգծենք, սակայն, գիր ու մշակոյթ, լեզու եւ հայեցի դաստիարակութիւն կը չարունակեն մնալ ձեռնթափութեան վայր, թէ՛ ղեկավարութեան եւ թէ հանրային մասնակցութեան տեսակէտէն։ Եթէ մշակոյթը նախ եւ առաջ հաւաքական փորձառութիւն մըն է, կասկած չկայ նաեւ, որ անհատական մասնակցութիւնը էական բաղադրիչ մըն է այս փորձառութեան։

Երբ կը կարդանք, թէ ինչպէ՞ս մարդիկ Երեւանի մէջ իրենց տուներէն բառացիօրէն վռնտուեր են՝ պղտոտայի մը սնոտիքի չինարարութեան սիրոյն, թէ ինչպէ՞ս մարզասպան մը աւանի քաղաքապետ ընտրուեր է, թէ ինչպէ՞ս ցուցարարներ ծեծուեր են՝ իշխանութեան մը կեղծիքներուն դէմ խաղաղօրէն բողոքելու "յանցանքով", եւ ցանկը երկարօրէն չարունակելի է, կը տարուինք հարց տալու, թէ արդեօք սահմանադրութի՞ւն մըն է, որ մարդոց իրաւունքներու յարգանքը կը ստեղծէ, կամ սահմանադրութիւնը յարգող եւ յարգել տուող պետութիւնն է, որ այդ իրաւունքները պէտք է պարտադրէ իր օրինակով որպէս քաղաքացիական տարրական արժէք։

*
**

Այս տողերը գրուած են 2005ի հայկական աշխարհի նշանակալից երեք դէպքերու (Մեծ Եղեռնի 90ամեակ, Գիւրերու Գիւտի 1600ամեակ, Հայաստանի Հանրապետութեան Սահմանադրութեան բարեփոխումի հանրաքուէ) որպէս արագ անդրադարձ, երբ յետադարձ հաշուարկը արդէն սկսած է եւ հաշուեկշիռի պահը՝ հասած։

Երկու ժամէն օղանաւը վայրէջք պիտի կատարէ Երեւան։ Շուտով պիտի բացայայտուի, թէ նորէն մառախլապա՞տ է Հայոց աշխարհը, թէ կարելի է ակնկալել, որ երկինքը բացուեր է։

Երկինքին հետ նաեւ՝ դէմերն յուսոյ...։

ՎԱՐԴԱՆ ՄԱՏԹԷՈՍԵԱՆ

Նիւ Եորք – Լոնկ Այլընտ – Երեւան
Դեկտեմբեր 20, 2005

«ՎԵՐԱՔԱՂ»ԷՆ ՀԱՏՈՒԱԾ ՄԸ

ԽՄԲ. – Իրեն ընծայուած արդար մեծարանքի երեկոյթին առթիւ (Համազգային, Յունուար 13) ճիւթ եղաւ Գր. Շահինեանի իճճնականեսագրական "Վերաբաղ" հատորը։ Ճաշակ մը տալու համար անկէ, կ'արտատպենք "Գարեգին վարդապետ" խորագրուած գլուխէն հետեւեալ հատուածը. հոն ամենայն պարզութեամբ կը տրուի մեր ժամանակակից պատմութեան մէկ ցաւառիթ դրուագը որ կը վերաբերի Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսին Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութեան անցքին ու անհեռատես այդ կարգադրութեան տխուր հետեւանքներուն։ Ներկայի մեր ժամանակագրութիւնը արժանի լրջութեամբ չէ անդրադարձած տակաւին մեծ մասով քաղաքական շահարկումի արդիւնք այդ անցքին որ ապահովաբար իր դերը կատարեց այնքան փայլուն եկեղեցականի մը վաղահաս շիջումին մէջ։ Եկեղեցական որ դժուար փոխարինելի դեր ունէր կատարելիք անկախութեան կրօնական վերակազմակերպութեան մէջ։

Վաղուան պատմաբանին համար վրատեսաբար թանկագին ատաղձ պիտի ըլլայ Գր. Շահինեանի վկայութիւնը։

*
**

... Երբ բացայայտ դարձաւ, որ Գարեգին Վեհափառը թեկնածու է Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութեան, ես սիրտի տկարութիւն ունէի արդէն ու կը պատրաստուէի հիւանդանոց մտնելու։ Իր դէպի բահանեակին մէջ վերջին հանդիպում մը ունեցայ իրեն հետ, որուն ընթացքին անկեղծօրէն ու թերեւս քիչ մը բրտօրէն յայտնեցի իմ կարծիքս եւ տրամադրութիւնս.

- Մի՛ երթաք, Վեհափա՛ռ, ըսի, չ'ա՛ժներ այս զոհողութիւնը ընել։

Որովհետեւ զոհողութիւն մըն էր մեր բոլորիս եւ իր կողմէ եւ վստահ էի, որ զուր էր ան։ Ցետոյ լմացայ, որ Ցակոբ Կիւլոյեանն ալ գրեթէ նոյն բառերով նոյն խնդրանքը ներկայացուցեր է իրեն։ Երկուքս ալ չատ կը սիրէինք զինք ու չէինք հաւատար, թէ պիտի կրնայ իր բեղմնաւոր աշխատանքը չարունակել էջմիածինի մէջ։

Իր Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս ընտրութեան օրը ես Ցունական Հիւանդանոցի վերակենդանացումի սրահն էի արդէն։ Բարեկամուհիս եւ այդ հիւանդանոցի բժշկուհիներէն Սիլվա Վահանեանը քովս եկաւ ու բերաւ Ադդակի այն թիւը, որ ընտրութեան լուրը կու տար։ Ան կը կարծէր, թէ պիտի ուրախանայի, բայց խորապէս տխրեցայ ես։ Արաքսիին հակազդեցութիւնը յատկանշական է այս տեսակէտէ.

- Սիլվա, ի՞նչ ըրիր, ըսեր է, կ'ուզես որ երկրորդ տագնա՞պ մը ունենայ։

Գարեգին Վեհափառին քանի մը անգամ հանդիպեցայ էջմիածինի մէջ եւ միշտ տխուր բաժնուեցայ իրմէ։ Կը ցաւէի, որ կորսնցուցած ենք զինք, ու կը յուզուէի հաւատարով, որ մեր կորուստը չէր փոխարինուած էջմիածինի չահով։ Ան տրտաւորութիւնը ունէի, որ Վեհափառը հիւր էր իր տան մէջ, թերեւս նոյնիսկ անցանկալի հիւր։

Առաջին անգամ, երեւան հասնելուս պէս հեռաձայնած էի աղջկանս տունէն եւ խօսած՝ ուղղակի իրեն հետ։ Կարծած էի, որ մասնաւոր թիւ մըն էր Շաղիկին ունեցածը։ Պատահեցաւ, որ Աւետիք Իշխանեանը խօսի ինծի Վեհափառը տեսնելու դժուարութեան մասին եւ ես մտածեցի ունեցած թիւս իրեն ալ տալ։ Բայց անշուշտ ուզեցի նախ արտօնութիւն առնել Վեհափառէ։ Երբ հանդիպեցայ իրեն, ըսի.

- Վեհափա՛ռ, Իշխանեանին կինը եւ զաւակը կ'ուզեն ձեզի հետ խօսիլ ու չեն յաջողիր։ «Հոս չէ, կ'ըսեն իրենց, հիմա կը հանգստանայ» եւ արդեօք կ'ըլլան ձեզի հետ տեսնուելու։ Կ'ենթադրեմ, որ դուք տեղեակ չէք պատահածէն։ Կրնա՞մ ձեր մասնաւոր թիւը տալ իրենց։

- Մասնաւոր թիւ չունիմ, պատասխանեց, Թող իրիկունը հեռաձայնեն։ Պաշտօնեաները գացած կ'ըլլան, եւ կը պատասխանեմ ուղղակի։

Շատ ցաւեցայ։ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը պէտք է պաշտօնեաներու մեկնումին սպասէր կարենալ խօսելու համար մարդերու հետ, որոնք բախտը չունէին հաճելի ըլլալու իր անմիջական շրջապատին...

Յաջորդ այցելութեանս նոյն անհամութիւնը լինծի պատահեցաւ։ Ամէն անգամ որ հեռաձայնեցի, անկարելի եղաւ կապուիլ Վեհափառին հետ։ Իրիկուններն ալ հեռախօսային գիծը պարզապէս չէր գործեր, Երեւանի բոլոր գիծերուն պէս։ Փորձեցի Գրողներու Միութենէն "կառավարական" կոչուած թիւով հեռաձայնել, դարձեալ չյաջողեցայ։ Որոշեցի երթալ էջմիածին եւ սպասել որքան որ պէտք ըլլար՝ կարենալ տեսնելու համար Վեհափառը։ Հաստ գիրք մը առի ու կէսօրէ հետ գացի։

Տրդատի դուռին քով հեռախօսավարին ըսի.

- Վաղը Պէյրութի կը վերադառնամ, եւ կամ եմ հրաժեշտ առնելու Վեհափառէն; ինդրե՛մ, լուր տուէք իրեն։

Հեռաձայնեց մէկու մը, որ ինքզինք Վեհափառի ապահովութեան պատասխանատուն կը նկատէր։ Ինքնակոչ կերպով։ Ան ըսաւ, որ Վեհափառը հանդիստի մէջ է, ես ալ պատասխանեցի, որ կը սպասեմ։ Հոն, քարին վրայ, նստայ եւ սկսայ գիրքս կարդալ։ Ատեն մը ետք "ապահովութեան պատասխանատու"ն ինքը հեռաձայնեց Տրդատի դուռ եւ հրաւիրեց զիս Վեհարանի մուտքի աթոռներէն մէկուն վրայ նստած սպասելու։ Երկար սպասեցի հոն, "պատասխանատու"ին կողքին. մօտաւորապէս երեք ժամ։ Վեհափառին "հանդիստ"ը չվերջացաւ։ Ի վերջոյ յուշատետրէս թերթ մը պատռեցի, երկտողով մը բացատրեցի կացութիւնը եւ մեկնեցայ։ Ցոյս չունէի, որ երկտողս կու տան Վեհափառին։ Տուա՛ծ էին։ Հաւանօրէն զգացնելու համար իրենց ամենազօրութիւնը։ Յաջորդ օրը, Պէյրութի օդակայանին մէջ, Հայր Շահան Սարգիսեանը, որ նոյնպէս Երեւանէն կը վերադառնար, ըսաւ.

- Վեհափառը ներողութիւն կը խնդրէ երէկուան համար։ Լուր չէ ունեցած. «Լուր ունենայի չէի՞ ընդուներ զինք», ըսաւ։

Լուծի համար պարզ էր այլեւս կացութիւնը։

Յաջորդ անգամ կրցայ հեռաձայնել, բայց Վեհափառին հետ խօսիլը անկարելի եղաւ։ Ամէն անգամ պատճառաբանութիւն մը կը գտնէին։ Որոշեցի կիրակի առաւօտ երթալ էջմիածին եւ պատարագէն ետք տաճարէն ելած ատենը մօտենալ իրեն։ Ցաւելեալ պատճառ մըն ալ ունէի այդպէս վարուելու. Արամ Կաթողիկոսը իրեն յանձնարելիք նամակ մը տուած էր ինծի։ Չէի ուզեր պատահական ձեռքերու վստահիլ զայն։

Կիրակի ժամանակէն առաջ տաճարին մէջ էի արդէն։ Կ'ուզէի որ Վեհափառը տեսնէր զիս եւ գիտնար, որ հետը խօսիլ կ'ուզեմ։ Անցայ դասի ձախ կողմը, հոն, ուր սփիւռքահայ զբօսաշրջիկները կը կեներ, եւ սպասեցի։ Ինչ ետք, երբ մարդիկ հաղորդութիւն առնելու համար դէպի խորանը կ'առաջնային, ես ալ նոյն չարժումը ըրի, բայց Վեհափառին մօտենալու համար։

- Աստուած օգնակա՛ն, Վեհափա՛ռ, չշնջեցի, ձեզ տեսնել կ'ուզեմ։

- Ինչ ետք Վեհարա՛ն եկուր։

Երբ բաւական սպասցնելէ ետք առաջնորդեցին զիս Վեհափառին քով, դառնօրէն գանգատեցայ իր շրջապատի վերաբերումէն։

-Ձեր շուրջը անանցանելի պատուար մը քաշած են, Վեհափա՛ռ, միայն իրենց ուզած անձերը ներս կը ձգեն։ Օրերէ ի վեր կը փորձեմ ձեզի հետ խօսիլ եւ չեմ յաջողիր։

Այն ատեն Վեհափառը առաւ քայլ մը, որ խորապէս տխրեցուց զիս. կանչեց գաւազանակիրը եւ ուրիշ վարդապետ մը եւ իմ ներկայութեանս յանդիմանեց զանոնք.

– Դուք ինչպէ՞ս արգելք կ'ըլլաք պարոն Շահինեանին ինծի հետ տեսնուելուն։

Ի՞նչ կացութիւն էր այս, որ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը կը ստիպէր յանդիմանելու իր մօտիկ գործակիցները՝ զինք մեկուսացնելու յանցանքին համար։ Իսկ եթէ Վեհափառը կ'ուզէր ցուցնել այդ ճեւով, թէ ի՛նքն է հրամայողը էջմիածինի մէջ, աւելի՛ գէշ։ Ճիշդ է որ "ապահովութեան պատասխանատու"ն չկար այլեւս, բայց իրերու էութենէն բան չէր փոխած։

Քիչ ետք, ճաշի սեղանին չուրջ համոզեցայ, որ այդպէս էր։ Վեհափառին հիւրերն էինք ինծի անծանօթ երկու ճարտարապետներ, Փաթրիք Տօնապետեանը եւ ես։ Եկաւ նաեւ գաւազանակիրը ու բազմեցաւ մեր կողքին։ Կարծես բա՛ն պատահած չէր, ինք նոյն օրն իսկ յանդիմանուած էր...

Գիտեմ, մարդիկ կան, որոնք համոզուած են, թէ Գարեգին Կաթողիկոսը ամենայն ազատութեամբ կը գործէր էջմիածինի մէջ։ Ես չեմ հաւատար։ Ինք ալ այդ տպաւորութիւնը կ'ուզէր ստեղծել բարեկամներուն մէջ։ Այցելութիւններէս մէկուն ընթացքին, երբ առանձին էինք Վեհարանի դարատափին վրայ, պատմեց, թէ երբ ինք Գերագոյն Հոգեւոր Խորհուրդի անդամները նշանակելու համար խորհուրդ հարցուցած է Տէր Պերտոսեանին եւ Արարքցեանին, անոնք ըսած են իրեն, թէ չեն ուզեր իր գործերուն միջամտել ըլլալ։ Կարծես միջամտել չէին եղած զինք ընտրել տալու համար եւ իրենց կարգադրութեամբ էջմիածին չէր հաստատուած "ապահովութեան պատասխանատու"ն...

Հերթական անգամ մը երբ Հայաստան գացած էի դարձեալ, Վեհափառը հոն չէր։ Մեկնած էր դարմանուելու։ Զէի գիտեր տակաւին դաժան իրականութիւնը. ոսկեբերան, հմայիչ խօսքի տէր Վեհափառը հարուած ստացած էր լեզուէն։ Ա՛լ չլսեցի զինք, ա՛լ չխօսեցաւ ինծի։ Միակ նամակը այս առիթով գրեց։ Իր արտայայտութեան միակ միջոցն էր գիրը այլեւս։ Եւ ոչ երկար ժամանակի համար։

Այս ամէնուն տխուր արձագանգը կայ պատասխանիս մէջ։ Կը մէջբերեմ զայն մասամբ.

Վեհափա՛ռ Տէր

Երախտագիտութեամբ ստացայ Ձեր 19 մարտ թուակիր նամակը՝ գրուած Նիւ Եորք եւ ուղարկուած Հռոմէն, Արտաւազդ Սրբազանի ձեռքով։ Ան միաժամանակ ուրախացուց զիս ու խռովեց։ Ուրախացայ կարդալով Ձեր խօսքերը Խաչէր Գալուստեան կեդրոնին մասին, խռովեցայ տեղեկանալով Ձեր առողջութեան վերաբերող մանրամասնութիւններուն։

Շնորհակալ եմ վերջին տասնամեակի մանկավարժական գործունէութեանս մասին կատարած գովասանական Ձեր արտայայտութիւններուն համար։ Ոչ ոք պիտի կրնար Ձեզի պէս ճշգրիտ գնահատում կատարել, որովհետեւ ոչ ոք այնքան մօտէն հետեւեցաւ գործիս եւ ոչ ոք Ձեզի չափ գործօն մասնակցութիւն բերաւ անոր։ Փաստօրէն Խաչէր Գալուստեանը մէկ վարիչ ունէր եւ մէկ գեր-վարիչ...

ՆԻՒ ԵՈՐՔ – ԼՈՆԳ ԱՅԼԸՆԴ – ԵՐԵՒԱՆ

եւ իրաւունք ունիք մտածելու, թէ այս տասնամեակը երջանկութեան աղբիւր եղաւ ինծի համար:

(..)

Ձեր հիւանդութիւնը, վեհափառ Տէր, տխրութեամբ կը լեցնէ զիս եւ Ձեր բացթիւնը՝ հիացումով: Բայց պիտի ա-ռաջնորդէի ոչ հիանալ եւ ոչ ալ տխրիլ··· Անցած գարնան, ամէն բանէ առեղեակ, փորձեր էի տեսնել Ձեզ, երբ երեւան էիք: Ձեր գաւազանակիրը ըսաւ, թէ երկիբէն դուրս կը գտնուիք, Արշաւիր Գափուեհանն ալ իմացուց, որ հիւանդ էք: Բայց այն ատեն միտքս իսկ չանցաւ, որ տարի մը ետք պիտի հարկադրուիք գրաւոր փոխանցել Ձեր խօսքը, Դուք, որ վարպետն էք բանաւոր արտայայտութեան:

Ամբողջ հոգիովս կը մաղթեմ, որ կասի աւերը հիւանդութեան եւ Դուք վերագտնէք կարողութիւնը Ձեր կենդանի խօսքով հմայելու մեզ, ինչպէս անցեալին: կը գրէք, թէ «բարեկամերու սէրը, աղօթքն ու մաղթանքը մեծ արժէք ունին» Ձեզի համար: Երանի՛ նաեւ ազդեցութիւն ունենային այլապէս:

Չէի դիտեր տակաւին, թէ ա՛լ պիտի չըխօսէր ոսկեբերան Վեհափառը:

Իր վախճանումը դառն սուգի մատնեց բոլորս, բայց որքի պէս անմխիթար ձգեց զիս եւ ինծի պէս անձեր, որոնք մենաչնորհը ունեցած էին ամէն օր տեսնելու զինք, աշխատելու իրեն հետ, վայելելու իր քաղցր մտերմութիւնը: Երբ ցաւակցութիւններու տոմար դրուեցաւ Անթիլիաս եւ մարդիկ սկսան գալ ստորագրելու զայն եւ ցաւակցութիւն յայտնելու Արամ Վեհափառին, Արտեմիսը եւ ես քաշուեցանք վեհարանին մէկ անկիւնը եւ փորձեցինք իրար մխիթարել: Ի զուր: Երկուքս ալ կորսնցուցած էինք մեր կեանքը լուսաւորող մեծութիւն մը, որուն հետ աշխատելու բախտը ունեցած էինք տարիներ ամբողջ: Հայ ժողովուրդին հետ մե՛նք ալ որքէ էինք ու անմխիթար, բայց անձնական երանգով մը, որ աւելի կը ծանրացնէր համազգային սուգը մեզի համար:

Իր ողջութեան այնքան ժամանակ չէի անցկրներ Անթիլիասի մէջ: Շատ անգամ պինք տեսնելու համա՛ր կու գայի միայն: Հիմա ներկայ եմ ամէն օր: կ'անցնիմ այն տեղերէն, ուրկէ ինք կ'անցնէր, կը գործածեմ գիրքեր, որ ինք օգտագործած է, կը դասաւանդեմ դրասեղանի մը եւթին, որ իրը եղած է: Ու միշտ կը յիշեմ պինք: Ֆէքիշիսք չեմ, բայց "Խաչեր Գալլատեան"ի դասարաններէն մէկուն մէջ թանկագին ժառանգի պէս հիւրընկալած եմ իր անձնական դրադարանի սեղանը: Ամէն անգամ, որ զայն կը տեսնեմ կամ կը նստիմ անոր եթին, կը վերյիշեմ իր առաջին դասը, Մանկավարժական կեդրոնին մէջ, կը զգամ գրեթէ ֆիզիքական իր ներկայութիւնը կողքիս: Զայն կը զգամ ամբողջ կաթողիկոսարանին մէջ, ու երբեմն կը չշնջեմ հետը խօսելու պէս· "Բարի հանգի՛ստ վարդապետ, խաղաղ յաւիտենութի՛ւն»:

ԱՐՐԱՀԱՄ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Ճետ երկարատեւ եւ անողոք հիւանդութեան մը, 2005ը չաւարտած, Դեկտեմբեր 31ի վերջին վայրկեաններուն իր մահկանացուն կնքեց Մարսէյլի եւ յատկապէս Լա Սիոթայի փոքրաթիւ հայ գաղութի ծանօթ, ազնիւ եւ արժանաւոր զաւակներէն՝ Աբրահամ (Աբօ) Կարապետեան:

Մնած էր Լա Սիոթա 1937ին: Աբօն 6րդ զաւակն էր բազմանդամ ընտանիքի մը որուն հայրը Ներսէս Կարապետեան, Ծիլըմանակերցի, "կ'լիշխէր" գերդաստանին վրայ, տաղ զաւակ, որպէս պատկառելի նահապետ մը եւ կը վայելէր հարմարումը, յարգանքը, ակնածանքն ու սէրը ամբողջ շրջապատին եւ Լա Սիոթայի հայ ընտանիքներուն ուր հաստատուած էր 1924ին: Ընտանիք մը փարած աւանդական սրբութիւններուն, ազգային արժէքներուն, եկեղեցւոյ ծառայութեան: Շնորհիւ Ներսէս Կարապետեանին է որ Լա Սիոթայի մէջ հայ ընտանիքներ կ'ադօթէին մատուռի վերածուած փոքր սրահի կամ հաւաքավայրի մը մէջ· մինչեւ վերջին տասնամեակին, երբ քաղաքապետարանը տրամադրեց չէնքի մը գետնայարկը որ վերածուեցաւ եկեղեցի՝ Ս· Փրկիչ եկեղեցի: Այս հիւրընկալող ընտանիքին մէջ է որ Աբօն հասակ նետեց, դաստիարակուեցաւ, ժառանգեց հօրենական չունչին, կամքին եւ համոզումներուն ու իր կարգին դարձաւ անչահախնդիր դերակատար մը ազգային կեանքին, համակ ընծայումով մը հայ եկեղեցւոյ:

Իր ծառայութիւնը սկսաւ փոքր հասակէն, որպէս մոմակալ, ապա դպիր եւ սարկաւագ, որպէս վարչական անդամ թաղական խորհուրդներու, Պօմոնի Ս· Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցիէն մինչեւ Փրատոյի Սրբոց Թարգմանչաց եկեղեցին, մինչեւ Լա Սիոթայի մատուռները եւ հուսկ Ս· Փրկիչ եկեղեցին, որուն կառուցման եւ մատակարարման մէջ ունի հիմնական եւ դերազանց դեր:

Աբօն մաս կազմած է Վարդան Սարգսեանի Ամէնիա երգչախումբին, 50ական թուականներուն եւ ապա 1978էն սկսեալ Սահակ Մեսրոպ երգչախումբին զոր կը ղեկավարէ՝ Խաչիկ Ելմազեան:

1995ին, Աբօն մասնակցեցաւ Ազգային Եկեղեցական Ժողովին, էջմիածին, Կաթողիկոսի ընտրութեան, որպէս պատգամաւոր հարաւային Ֆրանսայի Հայ Առաքելական եկեղեցիներու:

2004ին, ձեռամբ Գիւտ Արք· Նազդաշեանի՝ Արեւմտեան Եւրոպայի Հայրապետական Պատուիրակ, ստացաւ Ներսէս Շնորհալի չքանչանը, Գարեգին Բ· Կաթողիկոսի յատուկ կոնդակով մը··· «Տասնամեակներ շարունակ դուք ձախանձախնդրօրէն ձեր ջանքերն էք ներդնում որպէսզի կանոնաւորապէս եւ վայելչաւաքեն, հոն ուր կ'ընդհատուի հողամասը եւ անմիջական կերպով կ'իջնէ դէպի ջրվէժները: Հոն կարելի պիտի ըլլայ կառուցել ամառնային տաղաւար մը, Մարիըննպատի նման որուն նկարը տեսաւ, ամբողջ ծածկուած ճերմակի ներկուած երկաթէ չինուածքով: Եւ առջեւը պատըշգամ մը որուն վրայ կը մագլցին խիտ մանիշակագոյն եւ ճերմակ ճենոդկուզակներ:

Տունը քիչ մը ներս քաշուած պիտի ըլլայ, բայց ճակատը բացուած դէպի ջրվէժներուն լայն տեսարանը: Իսկ եռեւի մասը՝ դէպի ճամբան, նորաձեւ ոճով, քիչ մը հեռու "Ձիաւորներուն Ծառը" կոչուած հսկայ չինարէն որ շուքի տակ կը պահէ դաշտը: Անոր շուքին տակ, հին ժամանակներուն արդէն հսկայ, հայ իշխան մը իր արքունի ամարանոցը կը պահէր, եւ հոն ընդունեցաւ եւ անուշանեց խումբ մը թափառական ձիաւորներ, խաչակիրներ որ կորսնցուցած էին իրենց ճամբան, եւ որոնց համար Փոքր Ասիոյ մէջ գտնուող փոքր հիւրասէր արքունիքները, հարուստ՝ առատ ջուրերով եւ գեղեցիկ աղջիկներով հպարտ, աւելի հրապուրիչ էին, քան՝ իրենց հիւսիսային հեռաւոր երկիրները:

Այս օրհնուած երկիրը եւ հանգստաւէտ կեանք մը ունենալու հեռանկարը գրաւեց զիրենք: Մոռցան իրենց կիները եւ Շամփանիայի կամ Նորմանտիայի փոքր աւատը, եւ ապրեցան հոն, հոն ալ թաղուեցան եւ սերունդ թողուցին: Կիները քաղթեմբ կատարուին ծիսական արարողութիւնները, միշտ շէհ ու պայծառ լինի եւ կեղեցին եւ նրա հովանու ներքոյ աշխոյժ եւ հաւատոյ գործերով իմաստաւորուած համայնքին կեանքը: ··· Բարձր գնահատելով հաւատարմ ձեր ոգին եւ մատուցած ծառայութիւնները մեր եկեղեցւոյ, հայրապետական՝ այսու կոնդակով շնորհում ենք ձեզ առաքելական մեր Ս· եկեղեցւոյ Ներսէս Շնորհալի պատուոյ բարձր շքանշանը»··· Նոյն առիթով, Լա Սիոթայի քաղաքապետը՝ Փաթրիք Պոռէ մեծարեց Աբօ Կարապետեանը քաղաքի պատուոյ մետալով· վարձատրութիւն մը տարիներու իր աշխատանքին Լա Սիոթայի հայ բարեկամականին գլուխ ըլլալով սիրտ եւ բաղուկ, նախաձեռնելով հաւաքավայրի չինութիւնը, ձեռնարկներու կազմակերպութիւնը որոնց շարքին Օգոստոս ամսուան առաջին կիրակի դաշտահանդէսը այնքան սպասուած տեղացիներուն բայց նաեւ Լա Սիոթայի եւ շրջակայքը արձակուրդի եկող Հայերուն եւ ոչ-հայերուն կողմէ:

Բնաւորութեամբ հանդարտ, համեստ, շրջահայեաց, համերաշխ, նկարագրով համակերպող բայց հաւատարիմ իր քնտրութիւններուն մէջ, Աբօն գիտէր ներկայ ըլլալ եւ քաջալերել ազգօգուտ ձեռնարկները, եկեղեցասէրն նախաձեռնութիւնները: Աբօ Կարապետեանի համար հայ եկեղեցին իր ծխակատարութեամբ բայց նաեւ բարքերով, հայ խօսքով, հայ գիրով, հայրենասիրութեամբ եղաւ խորան մը պաշտամունքի եւ հայրենիքը տեսական ապրում:

Աբօ Կարապետեանի յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ Յունուար 4ին, Փրատոյի Սրբոց Թարգմանչաց եկեղեցին: Թաղման կարգին նախագահեց կեդրոնական Ֆրանսայի հայրապետական պատուիրակի փոխանորդը՝ Նորվան Եպսկ· Զաքարեան, յատկապէս ժամանած Լիոնէն, իր շուրջը ունենալով Զատիկ Վրդ· Աւետիքեան եւ Մարսէյլի հայ առաքելական եկեղեցւոյ հոգեւոր հովիւները: Դամբանականները արտասանեցին Զատիկ Վրդ· Աւետիքեան, Դաւիթ Պանտիկեան, Նորվան Եպսկ· Զաքարեան, ինչպէս նաեւ երեսփոխան Պէռնար Ֆլէսել:

Ցարգանք իր յիշատակին:

ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ

ՈՒԺԱՆԻԹԻ ԱՃԸՆՏՐԱՆՔՆԵՐԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

Ռուսաստանի կողմէ բնական կազին քաղաքական ու տնտեսական չհարկումը արեւմտաեւրոպական երկիրները մղած է այլընտրանքներու որոնումին: Մանաւանդ որ այդ ոլորտին կը պատկանին աշխարհի մեծագոյն սպառողներէն երկուքը՝ Միացեալ Նահանգները եւ Եւրոպան որոնք գրեթէ ամբողջովին զրկուած են այդ նախանձելէն:

Առաջին մեծ եկածը փոխադրութեան ժամն մէջ ցնդումով կատարուիլն է, բայց կազին գինը արդէն չատ բարձր է ու մեծ նշանակութիւն չունի փոխադրութեամբ խնայելու տարբերակը: Ատկէ զատ Եւրոպան նկատի առած է երեք այլ տարբերակներ: Առաջինը նոր կապտարերու չինութեան կը վերաբերի: Կայ Նապուլեզ մկրտուած ծրագիր մը որուն կորիզը կազատար մըն է· ան կը մեկնի Կասպից ծովէն, կ'անցնի Թուրքիայէն ու Պալքանեան թերակղզիէն· նպատակն է Իրանի, Թիւրքմէնիստանի, Ղազախստանի հարուստ պաշարներուն պարունակութիւնը Արեւմուտք փոխադրել, առանց Ռուսաստանէն կախում ունենալու:

Տարնապէն խուսափելու երկրորդ տարբերակ մըն է բնական կազին փոխարինումը ուժանիթի այլ աղբիւրով: Այս տեսակէտին տէրերը մատնացոյց կ'ընեն Շուէտը որ յաջողած է իրեն հարկաւոր ուժանիթին մէկ քառորդը հայթայթել կենսաուժանիթով: Գերմանիոյ մէջ բառական աշխոյժ են վիճարկումները· Շըրջապատի նախարարը պատրաստած է ծրագիր մը որով կ'ուզէ սահմանափակել բնական կազին ու քարիւղին կախում ունենալու վիճակը: Կ'առաջարկէ սարքաւորումներու հիմնական նորոգութիւն մը եւ ուժանիթի վերանորոգելի աղբիւրներու օգտագործումը: Անոր ընդդիմադիրները սկսած են օրակարգի նիւթ ընել աթոմային ուժանիթի վերադառնալու հարցը:

Երրորդ բեմադրութիւնը կ'առընչուի ուժի դործադրութեան: Եւրոպական Միութիւնը արդէն կը մտածէ առանձին կամ ԱՄՆ-ու հետ միասնաբար ուժ գործադրել նախանիւթերու մարզին մէջ իր չահերուն պաշտպանութեան համար: Աւելի հաւանական կը նկատուի միասնական պայքարի հեռանկարը: Մանաւանդ որ այդ երկրին տնտեսութիւնը ամէնէն աւելի կախում ունի կազի եւ քարիւղի արտադրութենէն: ԱՄՆ կը սպառէ քարիւղի համաշխարհային արտադրութեան մէկ քառորդը որ կը նշանակէ օրական 84 միլիոն տակառ:

Նախագահ Գլինթընի օրով Փէնթակոնի Երկրորդական հակամարտութիւններու բաժնին պատասխանատուն Տ· Քրիւքըր ըսած է· "ԱՄՆ–ու համար աշխարհի միակ շրջանը որուն համար կ'արժէ պատերազմիլ, այն տարածքն է որ կը գտնուի Արաբեւպարսկական ծոցին, Կասպից ծովուն եւ Կեդրոնական Ասիոյ մի-ջեւ": Տուած է արդարացումն ալ· "Հոն կեդրոնացած են ամբողջ աշխարհի քարիւղի պահեստներուն 75%ը":

ՔՂՀԱՆ

ԱՐՏՈՅՏՆԵՐՈՒ ԱԳԱՐԱԿԸ

ԱՆԹՈՆԻԱ ԱՐՍԼԱՆ

Թարգմանեց՝
ՎԱԶԳԻՆ ԲԱՄՊԱԿԵԱՆ

ՄԱՍ ԱՌԱՋԻՆ

ՍՄԲԱՏ ՀՕՐԵՂԲԱՅՐԸ

Բայց Սմբատ միայն երջանիկ է: Հարեւանցի կերպով կը բարեւէ Գրիգորը, կը վազէ դուրս եւ կը նստի կառքը: Վերոնը դեղարան կը ղրկէ իր տեղը քննելու համար եւ ինք՝ շատ զրգռուած, կը վազէ տեսնելու համար տեղը, (նոյնիսկ եթէ շատ լաւ գիտէ իր ձեռքին մատներուն պէս) ուր Երուանդին վիլլան պիտի կրնայ կառուցուիլ: Որոշած է արդէն տեղը: Բոլորովին նոր պիտի ըլլայ: Ագարակին մօտ հին չինութիւններ կան որոնցմէ ոչ մէկը արժանի է եղբօրը:

Ոչ շատ հեռու, կը մտածէ, պզտիկ տափարակը կայ հին քարայրներով ուր պառաւները սամիթ եւ կատուախոտ կը հաւաքեն, հոն ուր կ'ընդհատուի հողամասը եւ անմիջական կերպով կ'իջնէ դէպի ջրվէժները: Հոն կարելի պիտի ըլլայ կառուցել ամառնային տաղաւար մը, Մարիըննպատի նման որուն նկարը տեսաւ, ամբողջ ծածկուած ճերմակի ներկուած երկաթէ չինուածքով: Եւ առջեւը պատըշգամ մը որուն վրայ կը մագլցին խիտ մանիշակագոյն եւ ճերմակ ճենոդկուզակներ:

Տունը քիչ մը ներս քաշուած պիտի ըլլայ, բայց ճակատը բացուած դէպի ջրվէժներուն լայն տեսարանը: Իսկ եռեւի մասը՝ դէպի ճամբան, նորաձեւ ոճով, քիչ մը հեռու "Ձիաւորներուն Ծառը" կոչուած հսկայ չինարէն որ շուքի տակ կը պահէ դաշտը: Անոր շուքին տակ, հին ժամանակներուն արդէն հսկայ, հայ իշխան մը իր արքունի ամարանոցը կը պահէր, եւ հոն ընդունեցաւ եւ անուշանեց խումբ մը թափառական ձիաւորներ, խաչակիրներ որ կորսնցուցած էին իրենց ճամբան, եւ որոնց համար Փոքր Ասիոյ մէջ գտնուող փոքր հիւրասէր արքունիքները, հարուստ՝ առատ ջուրերով եւ գեղեցիկ աղջիկներով հպարտ, աւելի հրապուրիչ էին, քան՝ իրենց հիւսիսային հեռաւոր երկիրները:

Այս օրհնուած երկիրը եւ հանգստաւէտ կեանք մը ունենալու հեռանկարը գրաւեց զիրենք: Մոռցան իրենց կիները եւ Շամփանիայի կամ Նորմանտիայի փոքր աւատը, եւ ապրեցան հոն, հոն ալ թաղուեցան եւ սերունդ թողուցին: Կիները քաղթեմբ կատարուին ծիսական արարողութիւնները, միշտ շէհ ու պայծառ լինի եւ կեղեցին եւ նրա հովանու ներքոյ աշխոյժ եւ հաւատոյ գործերով իմաստաւորուած համայնքին կեանքը: ··· Բարձր գնահատելով հաւատարմ ձեր ոգին եւ մատուցած ծառայութիւնները մեր եկեղեցւոյ, հայրապետական՝ այսու կոնդակով շնորհում ենք ձեզ առաքելական մեր Ս· եկեղեցւոյ Ներսէս Շնորհալի պատուոյ բարձր շքանշանը»··· Նոյն առիթով, Լա Սիոթայի քաղաքապետը՝ Փաթրիք Պոռէ մեծարեց Աբօ Կարապետեանը քաղաքի պատուոյ մետալով· վարձատրութիւն մը տարիներու իր աշխատանքին Լա Սիոթայի հայ բարեկամականին գլուխ ըլլալով սիրտ եւ բաղուկ, նախաձեռնելով հաւաքավայրի չինութիւնը, ձեռնարկներու կազմակերպութիւնը որոնց շարքին Օգոստոս ամսուան առաջին կիրակի դաշտահանդէսը այնքան սպասուած տեղացիներուն բայց նաեւ Լա Սիոթայի եւ շրջակայքը արձակուրդի եկող Հայերուն եւ ոչ-հայերուն կողմէ:

Բնաւորութեամբ հանդարտ, համեստ, շրջահայեաց, համերաշխ, նկարագրով համակերպող բայց հաւատարիմ իր քնտրութիւններուն մէջ, Աբօն գիտէր ներկայ ըլլալ եւ քաջալերել ազգօգուտ ձեռնարկները, եկեղեցասէրն նախաձեռնութիւնները: Աբօ Կարապետեանի համար հայ եկեղեցին իր ծխակատարութեամբ բայց նաեւ բարքերով, հայ խօսքով, հայ գիրով, հայրենասիրութեամբ եղաւ խորան մը պաշտամունքի եւ հայրենիքը տեսական ապրում:

Աբօ Կարապետեանի յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ Յունուար 4ին, Փրատոյի Սրբոց Թարգմանչաց եկեղեցին: Թաղման կարգին նախագահեց կեդրոնական Ֆրանսայի հայրապետական պատուիրակի փոխանորդը՝ Նորվան Եպսկ· Զաքարեան, յատկապէս ժամանած Լիոնէն, իր շուրջը ունենալով Զատիկ Վրդ· Աւետիքեան եւ Մարսէյլի հայ առաքելական եկեղեցւոյ հոգեւոր հովիւները: Դամբանականները արտասանեցին Զատիկ Վրդ· Աւետիքեան, Դաւիթ Պանտիկեան, Նորվան Եպսկ· Զաքարեան, ինչպէս նաեւ երեսփոխան Պէռնար Ֆլէսել:

Ցարգանք իր յիշատակին:

ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ

ՄԱՍ ԱՌԱՋԻՆ

ՍՄԲԱՏ ՀՕՐԵՂԲԱՅՐԸ

Բայց Սմբատ միայն երջանիկ է: Հարեւանցի կերպով կը բարեւէ Գրիգորը, կը վազէ դուրս եւ կը նստի կառքը: Վերոնը դեղարան կը ղրկէ իր տեղը քննելու համար եւ ինք՝ շատ զրգռուած, կը վազէ տեսնելու համար տեղը, (նոյնիսկ եթէ շատ լաւ գիտէ իր ձեռքին մատներուն պէս) ուր Երուանդին վիլլան պիտի կրնայ կառուցուիլ: Որոշած է արդէն տեղը: Բոլորովին նոր պիտի ըլլայ: Ագարակին մօտ հին չինութիւններ կան որոնցմէ ոչ մէկը արժանի է եղբօրը:

Ոչ շատ հեռու, կը մտածէ, պզտիկ տափարակը կայ հին քարայրներով ուր պառաւները սամիթ եւ կատուախոտ կը հաւաքեն, հոն ուր կ'ընդհատուի հողամասը եւ անմիջական կերպով կ'իջնէ դէպի ջրվէժները: Հոն կարելի պիտի ըլլայ կառուցել ամառնային տաղաւար մը, Մարիըննպատի նման որուն նկարը տեսաւ, ամբողջ ծածկուած ճերմակի ներկուած երկաթէ չինուածքով: Եւ առջեւը պատըշգամ մը որուն վրայ կը մագլցին խիտ մանիշակագոյն եւ ճերմակ ճենոդկուզակներ:

Տունը քիչ մը ներս քաշուած պիտի ըլլայ, բայց ճակատը բացուած դէպի ջրվէժներուն լայն տեսարանը: Իսկ եռեւի մասը՝ դէպի ճամբան, նորաձեւ ոճով, քիչ մը հեռու "Ձիաւորներուն Ծառը" կոչուած հսկայ չինարէն որ շուքի տակ կը պահէ դաշտը: Անոր շուքին տակ, հին ժամանակներուն արդէն հսկայ, հայ իշխան մը իր արքունի ամարանոցը կը պահէր, եւ հոն ընդունեցաւ եւ անուշանեց խումբ մը թափառական ձիաւորներ, խաչակիրներ որ կորսնցուցած էին իրենց ճամբան, եւ որոնց համար Փոքր Ասիոյ մէջ գտնուող փոքր հիւրասէր արքունիքները, հարուստ՝ առատ ջուրերով եւ գեղեցիկ աղջիկներով հպարտ, աւելի հրապուրիչ էին, քան՝ իրենց հիւսիսային հեռաւոր երկիրները:

Այս օրհնուած երկիրը եւ հանգստաւէտ կեանք մը ունենալու հեռանկարը գրաւեց զիրենք: Մոռցան իրենց կիները եւ Շամփանիայի կամ Նորմանտիայի փոքր աւատը, եւ ապրեցան հոն, հոն ալ թաղուեցան եւ սերունդ թողուցին: Կիները քաղթեմբ կատարուին ծիսական արարողութիւնները, միշտ շէհ ու պայծառ լինի եւ կեղեցին եւ նրա հովանու ներքոյ աշխոյժ եւ հաւատոյ գործերով իմաստաւորուած համայնքին կեանքը: ··· Բարձր գնահատելով հաւատարմ ձեր ոգին եւ մատուցած ծառայութիւնները մեր եկեղեցւոյ, հայրապետական՝ այսու կոնդակով շնորհում ենք ձեզ առաքելական մեր Ս· եկեղեցւոյ Ներսէս Շնորհալի պատուոյ բարձր շքանշանը»··· Նոյն առիթով, Լա Սիոթայի քաղաքապետը՝ Փաթրիք Պոռէ մեծարեց Աբօ Կարապետեանը քաղաքի պատուոյ մետալով· վարձատրութիւն մը տարիներու իր աշխատանքին Լա Սիոթայի հայ բարեկամականին գլուխ ըլլալով սիրտ եւ բաղուկ, նախաձեռնելով հաւաքավայրի չինութիւնը, ձեռնարկներու կազմակերպութիւնը որոնց շարքին Օգոստոս ամսուան առաջին կիրակի դաշտահանդէսը այնքան սպասուած տեղացիներուն բայց նաեւ Լա Սիոթայի եւ շրջակայքը արձակուրդի եկող Հայերուն եւ ոչ-հայերուն կողմէ:

Բնաւորութեամբ հանդարտ, համեստ, շրջահայեաց, համերաշխ, նկարագրով համակերպող բայց հաւատարիմ իր քնտրութիւններուն մէջ, Աբօն գիտէր ներկայ ըլլալ եւ քաջալերել ազգօգուտ ձեռնարկները, եկեղեցասէրն նախաձեռնութիւնները: Աբօ Կարապետեանի համար հայ եկեղեցին իր ծխակատարութեամբ բայց նաեւ բարքերով, հայ խօսքով, հայ գիրով, հայրենասիրութեամբ եղաւ խորան մը պաշտամունքի եւ հայրենիքը տեսական ապրում:

Աբօ Կարապետեանի յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ Յունուար 4ին, Փրատոյի Սրբոց Թարգմանչաց եկեղեցին: Թաղման կարգին նախագահեց կեդրոնական Ֆրանսայի հայրապետական պատուիրակի փոխանորդը՝ Նորվան Եպսկ· Զաքարեան, յատկապէս ժամանած Լիոնէն, իր շուրջը ունենալով Զատիկ Վրդ· Աւետիքեան եւ Մարսէյլի հայ առաքելական եկեղեցւոյ հոգեւոր հովիւները: Դամբանականները արտասանեցին Զատիկ Վրդ· Աւետիքեան, Դաւիթ Պանտիկեան, Նորվան Եպսկ· Զաքարեան, ինչպէս նաեւ երեսփոխան Պէռնար Ֆլէսել:

Ցարգանք իր յիշատակին:

ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ

ՈՒԺԱՆԻԹԻ ԱՃԸՆՏՐԱՆՔՆԵՐԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

Ռուսաստանի կողմէ բնական կազին քաղաքական ու տնտեսական չհարկումը արեւմտաեւրոպական երկիրները մղած է այլընտրանքներու որոնումին: Մանաւանդ որ այդ ոլորտին կը պատկանին աշխարհի մեծագոյն սպառողներէն երկուքը՝ Միացեալ Նահանգները եւ Եւրոպան որոնք գրեթէ ամբողջովին զրկուած են այդ նախանձելէն:

Առաջին մեծ եկածը փոխադրութեան ժամն մէջ ցնդումով կատարուիլն է, բայց կազին գինը արդէն չատ բարձր է ու մեծ նշանակութիւն չունի փոխադրութեամբ խնայելու տարբերակը: Ատկէ զատ Եւրոպան նկատի առած է երեք այլ տարբերակներ: Առաջինը նոր կապտարերու չինութեան կը վերաբերի: Կայ Նապուլեզ մկրտուած ծրագիր մը որուն կորիզը կազատար մըն է· ան կը մեկնի Կասպից ծովէն, կ'անցնի Թուրքիայէն ու Պալքանեան թերակղզիէն· նպատակն է Իրանի, Թիւրքմէնիստանի, Ղազախստանի հարուստ պաշարներուն պարունակութիւնը Արեւմուտք փոխադրել, առանց Ռուսաստանէն կախում ունենալու:

Տարնապէն խուսափելու երկրորդ տարբերակ մըն է բնական կազին փոխարինումը ուժանիթի այլ աղբիւրով: Այս տեսակէտին տէրերը մատնացոյց կ'ընեն Շուէտը որ յաջողած է իրեն հարկաւոր ուժանիթին մէկ քառորդը հայթայթել կենսաուժանիթով: Գերմանիոյ մէջ բառական աշխոյժ են վիճարկումները· Շըրջապատի նախարարը պատրաստած է ծրագիր մը որով կ'ուզէ սահմանափակել բնական կազին ու քարիւղին կախում ունենալու վիճակը: Կ'առաջարկէ սարքաւորումներու հիմնական նորոգութիւն մը եւ ուժանիթի վերանորոգելի աղբիւրներու օգտագործումը: Անոր ընդդիմադիրները սկսած են օրակարգի նիւթ ընել աթոմային ուժանիթի վերադառնալու հարցը:

Երրորդ բեմադրութիւնը կ'առընչուի ուժի դործադրութեան: Եւրոպական Միութիւնը արդէն կը մտածէ առանձին կամ ԱՄՆ-ու հետ միասնաբար ուժ գործադրել նախանիւթերու մարզին մէջ իր չահերուն պաշտպանութեան համար: Աւելի հաւանական կը նկատուի միասնական պայքարի հեռանկարը: Մանաւանդ որ այդ երկրին տնտեսութիւնը ամէնէն աւելի կախում ունի կազի եւ քարիւղի արտադրութենէն: ԱՄՆ կը սպառէ քարիւղի համաշխարհային արտադրութեան մէկ քառորդը որ կը նշանակէ օրական 84 միլիոն տակառ:

Նախագահ Գլինթընի օրով Փէնթակոնի Երկրորդական հակամարտութիւններու բաժնին պատասխանատուն Տ· Քրիւքըր ըսած է· "ԱՄՆ–ու համար աշխարհի միակ շրջանը որուն համար կ'արժէ պատերազմիլ, այն տարածքն է որ կը գտնուի Արաբեւպարսկական ծոցին, Կասպից ծովուն եւ Կեդրոնական Ասիոյ միջեւ": Տուած է արդարացումն ալ· "Հոն կեդրոնացած են ամբողջ աշխարհի քարիւղի պահեստներուն 75%ը":

ՔՂՀԱՆ

(Շար· 27)

(Շար. Ա. Էջէն)

նի, Ուկրանիոյ մէջ: Թուրքիոյ մէջ արեւելեան հազարաւոր դիւղեր մեկուսացած եւրոպայի աւելի հարուստ գօտիները ուր ցուրտ սիւոի ընկէ, բայց առանց ձիւնի, չոր օդով: Աննպաստ օդը տասնեակներով մահերու պատճառ եղած է Ռուսաստանն բոլորովին ու մնացած առանց ելեկտրականութեան:

"ՈՒԱՇԻՆԿԹՐԷՆ ՓՈՍԹ" գրած է թէ եթէ Ամերիկացիք չյաջողի Իրանը եւս կեցցնել աթոմական ռումբ պատրաստելու նպատակէն, Թուրքիա եւս կրնայ կարծել թէ ինք եւս իրաւասու է նման բանի: Թուրքիայէն եւս նման յաւակնութեան թեւնածու նկատուած են Եգիպտոսը, Սաուտի Արաբիան:

ԹԷՆԻՍ

Աւստրալիոյ Օփընին, երկրորդ չրջանին, Դաւիթ Նալպանտեան յաղթած է Նիէմմինէնի 2 – 6, 6 – 3, 6 – 2, 7 – 5, ապա 8րդ աւարտականին յաղթած է Ռոպրէտոյի 6 – 3, 6 – 0, 2 – 6, 6 – 2 եւ որակուած է քառորդ աւարտականին համար:

Imprimé sur les Presses
du Journal «HARATCH»
83 rue d'Hauteville 75010 Paris
Siret : 571 027 317 000 15
Commission Paritaire : N° 0609 K 84976

Հ.Մ.Ը.Մ.-ՖՐԱՆՍ

Հ.Մ.Ը.Մ. – Ֆրանսի վարչութիւնը կը վերակազմէ Մխիթեան Հիւրատան հիւրասիրութիւնը (փառնիսարը):

Այս տարեշրջանին ֆառնիսարի փորձերը տեղի կ'ունենան կիրակի օրերը, ժամը 13էն 15, "Դպրոցասէր" վարժարանէն ներս. հասցէ՝

**1 Boulevard du Nord —
93340 Le Raincy**

ղեկավարութեամբ արհեստավարժ խոհարար Պ. Եդուարդ Բարսեղեանի:

Ցաւելեալ մանրամասնութեան համար հեռաձայնել հետեւեալ թիւերուն՝ 06·23·12·69·14 կամ 06·25·93·28·90:

Հ.Մ.Ը.Մ.–ՖՐԱՆՍԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

MAISON
DES ETUDIANTS
ARMENIENS
57 Bd Jourdan 75014 Paris

L'ASSOCIATION
DES ANCIENS RESIDENTS
DE LA MAISON DES ETUDIANTS
ARMENIENS
invite les **anciens résidents** à un

COCKTAIL DE RETROUVAILLES

**le vendredi 27 janvier
à 19h30**

Cette annonce tient lieu d'invitation.

Prière de confirmer
votre présence :
☎ 01 44 16 10 60

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ՇՐՋԱՆԱՅԻՆ ԴԱՏԱՐԱՆ, ԳԱԼԻՖՈՐՆԻՈՅ ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՇՐՋԱՆԻՆ ՀԱՄԱՐ

ՓԻԼԻՊՅԵԱՆ, եւ այլք,
իրենց եւ բոլոր նման կարգավիճակի մէջ
Հայցուորներ,

ընդդէմ,

ԱՓՍԱ, ՍԱ., եւ այլք,
Պաշտպանեալ.

Գատ. Գործ. թիւ. – CV 02-01750
գտնուողներու կողմէ,

ՈՒԶՈՒՆԵԱՆ, եւ այլք,
իրենց եւ բոլոր նման կարգավիճակի մէջ
Հայցուորներ,

ընդդէմ,

ԱՓՍԱ, ՍԱ., եւ այլք,
Պաշտպանեալ.

Դատ. Գործ. թիւ. – CV 05-02596
գտնուողներու կողմէ,

ԱՄՓՈՓ ՑԱՅՏԱՐԱՐԱԳԻՐ ԽՄԲԱՅԻՆ ԴԱՏԵՐՈՒ ԱՌԿԱՅՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՌԱՋԱՐԿՈՒԱԾ ԼՈՒԾՈՒՄԻ ՄԱՍԻՆ

ԲՈԼՈՐ ՆՊԱՍՏԸՆԿԱԼՆԵՐՈՒՆ, ԱՆՈՆՑ ԺԱՌԱՆԳՈՐԴՆԵՐՈՒՆ, ՊԱՑՄԱՆԱԳԻՐՆԵՐՈՒ ՍԵՓԱԿԱՆԱՏԷՐԵՐՈՒՆ, ԱՆՈՆՑ ԺԱՌԱՆԳՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԲՈԼՈՐ ԱՅՆ ԱՆՀԱՏՆԵՐՈՒՆ, ՈՐՈՆՑ ՈՐԵՒԷ ՏԵՍԱԿԻ ՀԱՅՑԵՐ ՈՒՆԻՆ ԿԵԱՆՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ՊԱՑՄԱՆԱԳԻՐՆԵՐՈՒՆ ԴԻՄԱՑ ԵՒ ՈՐՈՆՔ ԿԸ ԼՐԱՑՆԵՆ ՀԵՏԵՒԵԱԼ ՊԱՑՄԱՆՆԵՐԸ.– 1) ԿԱՊԱՀՈՎԱԳՐԵՆ ԾԱԳՈՒՄՈՎ ՀԱՅ ԱՆՀԱՏՆԵՐՈՒ ԿԵԱՆՔԸ, 2) ՎԱՃԱՌՈՒԱԾ ԵՆ ԹՐՔԱԿԱՆ ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԿԱՅՍՐՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ ՄԻՆՉԵՒ ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 31, 1920 ԹՈՒԱԿԱՆԸ ԵՒ ԿԱՄ ՄԻՆՉԵՒ ԱՅՆՔԱՆ ԱՏԵՆ ՈՐ ԹՐՔԱԿԱՆ ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԿԱՅՍՐՈՒԹԻՒՆԸ ԳՈՅՈՒԹԻՒՆ ՈՒՆԷՐ, 3) ՎԱՃԱՌՈՒԱԾ Է ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ԷՔՈՒԻԹԸՊԼԷ ԿԵԱՆՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ, ԱՓՍԱ ՖՐԱՆՍ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ, **ԱՓՍԱ ՖՐԱՆՍ ՎԻԻ**, Լ'ԻՆՆԻՈՆ ՄԱՐԴԿԱՑԻՆ ԿԵԱՆՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ, ՓԱՐԻԶԵԱՆ Լ'ԻՆՆԻՈՆ ԿԵԱՆՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ, ՓԱՍՍ ՓԱԹԷՐՆԷԼԻ, ԼԱ ԳՈՆՖԻԱՆՍԻ, ՆԻՒ ԵՈՐՔԻ ՄԻՒԶՈՒԻԶԼ ԿԵԱՆՔԻ **ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ** ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ, ՆՈՐՏԻՍԹԸՐՆ ԼԵՊՆԻ ԵՒ ԿԱՄ ԱՍՈՆՑՄԷ ՈՐԵՒԷ ՄԷԿՈՒՆ ՆԱԽՈՐԴԻՆ, ՑԱՋՈՐԴԻՆ ԵՒ ԿԱՄ ԵՆԹԱԿԱՆԵՐՈՒՆ ԿՈՂՄԷ:

Այս Յայտարարագրի նպատակն է տեղեակ պահել հանրութիւնը խմբային երկու դատերու կապակցութեամբ առաջարկուած Համաձայնագրի մը մասին: Այս երկու դատերը կը ճանչցուին իբրեւ Քիւրքչեան եւ այլք ընդդէմ ԱՓՍԱ ՍԱ., եւ այլք, դատական գործ թիւ 02–01750 եւ Ուզունեան եւ այլք ընդդէմ ԱՓՍԱ ՍԱ., եւ այլք, դատական գործ թիւ 05–02596, բացուած՝ Միացեալ Նահանգներու Շրջանային Դատարանին մէջ, Գալիֆորնիոյ Կեդրոնական Շրջան: Առաջարկուած լուծումը ներկայացուած է Լուծման Համաձայնագրին մէջ եւ մանրամասնօրէն բացատրուած Խմբային Դատերու Ցաւելուած Յայտարարագրին եւ Առաջարկուած Համաձայնագրին մէջ: Ամենք կրնան տեսնել, համակարգչային փոխանցում կատարել եւ կամ տպել

www.armenieninsurancesettlement.com

կայքէջին միջոցով: Այս կայքէջին վրայ կրնաք տեսնել նաեւ առաջարկուած լուծման կարգավիճակի մասին ընդհանուր տեղեկութիւններ ինչպէս նաեւ, վաւերացուելու պարագային, Համաձայնագրին մաս կազմելու միջոցներ եւ պայմանները: Այս տեղեկութիւնները ժամանակ առ ժամանակ պիտի յաւելցուին:

Դատական այս գործը կը պնդէ, որ ԱՓՍԱ, ՍԱ. եւ անոր որոշ ներկայի եւ նախկին գործակից ընկերութիւնները սխալութեամբ ձախողած են հատուցումներ վճարել կեանքի ապահովագրութիւններու դիմաց, որոնք վաճառուած էին 1880 – 1930ին ծագումով հայ անհատներու, Թրքական օսմանեան կայսրութեան մէջ: ԱՓՍԱ կը մերժէ այս պնդումները եւ կը հաւատայ, որ անոնք անճիշդ եւ ապակողմնորոշիչ են: Հայցուորներու այս պնդումներուն դիմաց ԱՓՍԱ պաշտպանողական բազմաթիւ հակաճառութիւններ ներկայացուցած է: ԱՓՍԱ կը պնդէ, որ առաջարկուած Համաձայնագիրը պէտք չէ մեկնաբանուի իբրեւ ընդունում յանցանքի, պատասխանատուութեան, սխալ գործարք կատարած ըլլալու, ինչպէս նաեւ այս դատերուն միջոցաւ ներկայացուած հայցերու ուժականութիւնը կամ տկարութիւնը մատնանշող փաստերու:

Անմիջապէս որ Համաձայնագիրը վաւերացուի դատարանին կողմէ, ԱՓՍԱ համաձայնած է վճարել 17,5 միլիոն ամերիկեան տոլար դումար մը, որ պիտի բաժնուի հետեւեալ ձեւով.– 1) Հայցուորներու խումբի անդամներուն, որոնք դուրս չեն եկած այս Համաձայնագրէն եւ որոնց հայցի դիմումները ներկայացուած են Համաձայնագրի Հիմնադրամի Յանձնաժողովին եւ վաւերացուած անոր կողմէ, 2) Ֆրանսայի մէջ նորաստեղծ բարեգործական հիմնադրամին, 3) Հայցուորներու խումբի փաստաբաններուն, իբրեւ աշխատավարձ, ծախսերու վերահատուցում, ինչպէս նաեւ Համաձայնագրի գործադրութեան վարչական ծախսերու հատուցում: Առաջարկուած Համաձայնագիրը պարտաւորութիւններէ ազատ կը կացուցանէ ԱՓՍԱ-ն եւ անոր յարակից ընկերութիւնները (ինչպէս սահմանուած են Լուծման Համաձայնագրին մէջ) որեւէ եւ բոլոր կեանքի ապահովագրական պայմանագիրներու եւ/կամ Ազատ կացուցած Հայցերու (ինչպէս սահմանուած է Համաձայնագրին մէջ) նկատմամբ:

Արդարացիութեան Վերջնական Դատական Ունկնդրութիւնը տեղի պիտի ունենայ Մայիս 15, 2006ին, առաւօտեան ժամը 10ին, Մեծայարգ Դատաւոր Քրիստինա Ա. Շնայտըրի առջեւ հետեւեալ հասցէին՝ Միացեալ Նահանգներու Շրջանային Դատարան, Գալիֆորնիոյ Կեդրոնական Շրջան, ճշդելու համար, որ. 1) Արդեօ՞ք առաջարկուած Համաձայնագիրը, ինչպէս որ ներկայացուած է Համաձայնութեան Պայմանագրին մէջ, արդար, պատշաճ ու տրամաբանական է, եւ թէ լաւագոյնս կը պաշտպանէ Հայցուորներու խումբի անդամներուն շահերը, 2) Արդեօ՞ք Համաձայնագրի Հայցուորներու Խումբը պէտք է վաւերացուի իբրեւ այդպիսին, Համաձայնութեան կայացման նպատակներուն համար, 3) Արդեօ՞ք Դատարանը պէտք է կայացնէ Վերջնական Հրաման եւ Դատավճիռ վաւերացնելու Համաձայնագիրը, լուծարելու ԱՓՍԱ-յի դէմ բոլոր առկայ հայցերը, նախապաշարումով եւ արժանիքներու հիմքի, 4) Արդեօ՞ք Հայցուորներու Խումբի անդամները պէտք է ենթարկուին Պարտաւորութիւններէ Ազատ Կացուցման տրամադրութիւններուն, ինչպէս նշուած է Համաձայնագրին մէջ, 5) Արդեօ՞ք Հայցուորներու Խումբի անդամները ենթակայ պէտք է ըլլան դատական մնայուն արգիլման, որ, ի միջի այլոց, կ'արգիլէ Հայցուորներու Խումբի անդամները դատական թղթածրար բանալու, նման գործի նախաձեռնելու, դատական հետապնդում կատարելու, իբրեւ Հայցուորներու Խումբի անդամ միջամուխ կամ մասնակից ըլլալու որեւէ այլ դատական գործի մէջ, անկախ անոր իրաւական չրջանէն եւ անկախ դատական այդ գործերու դրդապատճառներէն, անոնց ներկայացուցած վաստերէն կամ պարագաներէն, 6) Արդեօ՞ք Դատարանը պէտք է վաւերացնէ փաստաբաններու աշխատավարձի ու ծախսերու փոխհատուցման դիմումները, 7) Արդեօ՞ք Դատարանը պէտք է վաւերացնէ Հայցուորներու խումբի ներկայացուցիչներու անհատական հատուցման դիմումները, որոնք ներկայացուած են անոնց փաստաբաններուն կողմէ: Անգամ մը որ դատարանը վաւերացնէ առաջարկուած Համաձայնագիրը բոլոր հայցերը արդէն պատասխանատուութենէ ազատ կացուցած ԱՓՍԱ–յի դէմ նոյնպէս պիտի ազատ կացուցուին:

ԵԹԷ Հայցուորներու խումբին անդամ էք կրնաք ընտրել որ բացառուիք այս Համաձայնութենէն, ինչպէս որ մանրամասնօրէն բացատրուած է Խմբային Դատի Ցաւելուած Յայտարարագրին մէջ: Հայցուորներու խումբի բոլոր այն անդամները որոնք կ'ընտրեն դուրս գալ այս Համաձայնութենէն, ենթակայ պիտի չըլլան դատական վերջնական վճիռի տրամադրութիւններուն: ԵԹԷ ընտրած էք դուրս գալ առաջարկուած Համաձայնագրէն, պէտք է այս մասին գրաւոր տեղեկացնէք: Ցաւելուած խմբային Յայտարարագրին համաձայն, դուրս գալու ձեր այս դիմումնագիրը պէտք է ժամանակին եւ կանոնաւոր ձեւով յղէք նշելով իրաքանչիւր կեանքի ապահովագրական պայմանագիր, որու կապակցութեամբ դուք հայց(եր) ունիք: Ձեր այս դիմումնագիրներու յղման թուականը պէտք է ըլլայ ոչ ուշ քան 2006 Ապրիլ 14, եւ առաքուին հետեւեալ հասցէին.

Kabateck Brown Kellner LLP
and Geragos & Geragos,
350 South Grand Avenue, 39th Floor,
Los Angeles, California 90071, U.S.A.

Իւրաքանչիւր դիմումնագրի մէջ պէտք է նշուած ըլլայ 1) ձեր անունը, ներկայի ձեր հասցէն եւ հեռաձայնի թիւը, 2) տեղեկութիւններ կեանքի ապահովագրական պայմանագրի կամ պայմանագիրներու մասին որոնց կապակցութեամբ կը փափաքիք բացառուիլ Համաձայնագրի Հայցուորներու խումբէն: Կրնաք, օրինակ, նշել պայմանագրի թիւը, թուականը, պայմանագրի տիրոջ անունը, ապահովագրեալի անունը, վայրին անունը ուր պայմանագիրը վաճառուած է եւ կամ պայմանագրին վրայ նշուած ապահովագրեալ գումարը, 3) գրաւոր հաստատում մը որ կ'ուզէք բացառուիլ եւ չստանալ որեւէ հատուցում այս Համաձայնագրէն: Առաջարկուած Համաձայնագրէն եթէ բացառում չպահանջէք եւ եթէ փափաքիք առարկել Համաձայնագրի արդարացիութիւններուն ձեր գրաւոր առարկութիւնը պէտք է յղէք ոչ ուշ քան 2006 Ապրիլ 14 թուականը, հետեւելով ցուցմունքներուն որոնք նշուած են Ցաւելուած Յայտարարագրին մէջ:

Այս յայտարարութիւնը պարզապէս ամփոփում է: Համաձայնագրի մանրամասնութիւնները, ներառեալ Համաձայնագրին մաս կազմելու միջոցները եւ պայմանները բացատրուած են Ցաւելուած Խմբային Յայտարարագրին մէջ եւ որ կրնաք տեսնել, համակարգչային փոխանցումով ունենալ եւ կամ տպել այցելելով

www.ArmenianInsuranceSettlement.com

կայքէջը: Համաձայնագրի օրինակ մը կրնաք նաեւ տեսնել դատարանի Դիւանակալի Գրասենեակը՝ Միացեալ Նահանգներու Շրջանային Դատարան, Գալիֆորնիոյ Կեդրոնական Շրջան:

ԿԸ ԽՆԴՐԵՆՔ ԵՐԲԵՔ ՉՀԵՌԱՉԱՅՆԵԼ ԴԱՏԱՐԱՆ ԿԱՄ ԴԱՏԱՐԱՆԻ ԴԻՒՆԱԿԱԼԻՆ ՑԱՒԵԼԵԱԼ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆ ԸՍՏԱՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ:

ՀՐԱՄԱՆՈՎ՝ ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ՇՐՋԱՆԱՅԻՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ, ԳԱԼԻՖՈՐՆԻՈՅ ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՇՐՋԱՆ:

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ 25
MERCREDI
25 JANVIER
2006

LE NUMERO: 1,20 €

ԱՐԱՐԱՏ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱԿԵԱՆ (1884 - 1957)

HARATCH

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE FONDE EN 1925

DIRECTRICE : ARPIK MISSAKIAN

83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
TEL. : 01 47 70 86 60 — FAX : 01 48 00 06 70
COURRIEL (E-MAIL) : jharatch@aol.com

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 250 եւրօ — Վեցամսեայ : 135 եւրօ
Արտասահման : Տար. 300 եւրօ (Ամէնօրեայ առաքում)
270 եւրօ (Շաբաթական առաքում) — Հատը : 1,20 եւրօ
C.C.P. PARIS 15069-82 E

81ՐԴ ՏԱՐԻ - ԹԻՒ 21.375 | Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN | 81e ANNEE — N° 21.375

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՁԱԿԱՏ

Ռ. ՔՈՉԱՐԵԱՆ - Ի. ԱԼԻԵԻ ՅԱՋՈՐԴ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄԸ

Հայաստանի ու Ադրբեջանի Արտաքին գործերու նախարարներուն Լոնտոնի հանդիպումէն ետք կը սպասուի երկու երկիրներուն նախագահներուն հանդիպումին։ Վ. Օսկանեան ըսած է թէ ան մեծ հաւանականութեամբ տեղի կ'ունենայ Փետրուարի սկիզբի օրերուն, Փարիզի մէջ։ Ֆրանսա տանտիրութիւն առաջարկած է այդ տեսակցութեան որ կարեւոր կը նկատուի զարթաբաղեան բանակցութիւններու արդիւնաւէտութեան տեսակէտէն։

Հայաստանի ու Ադրբեջանի նախագահներուն միջեւ առաջին հանդիպում մը տեղի ունեցած էր Փարիզի մէջ արդէն 2001 Մարտին, Հ. Ալիեւի նախագահութեան օրով։ Վիճելի արդիւնք մը ունեցած էր այդ հանդիպումը, քանի որ ըսուած էր թէ Ռ. Քոչարեան ու Հ. Ալիեւ համաձայնած էին կարգաւորման փարիզեան սկզբունքներու, հայկական կողմը միշտ յայտնած էր թէ Ղարաբաղի յարցով հանդիպումով մը անոնք յառաջացած են, մինչ ադրբեջանեան կողմը միշտ մերժած էր նման համաձայնութեան գոյութիւնը։

***

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՏԱՐՈՒԱՆ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԲԱՑՈՒՄԸ

Հայաստանի ու Ռուսաստանի նախագահներուն բաւական ջերմ հնչող ուղերձներով, Կրեմլինի պետական պալատին մէջ Յունուար 22ին պաշտօնական բացումը կատարուած է Ռուսաստանի մէջ Հայաստանի տարուան։ Հայաստանի նախագահը երկու պետութիւններու փոխադարձ գործակցութեան բարձր մակարդակի վկայութիւնը նկատած է զայն, թէեւ 2005ին Հայաստանի մէջ Ռուսաստանի տարուան հետեւած դրականները. ըսած է թէ աչխուժացած է քաղաքական երկխօսութիւնը, խորացած են տնտեսական կապերը, ապրանքի փոխանակումի ծաւալները աւելցած են, եւլն.։ Ռ. Քոչարեան չեչտած է երկու երկիրներուն ռազմավարական գործընկերութիւնը։

Վլ. Պուտին հաստատած է Հայաստանի նախագահին համոզումները, ըսելով թէ ռազմավարական գործընկերութիւնը ամէն օր կը խորանայ երկու երկիրներուն միջեւ, կը զարգանան փոխադարձ վստահութեան եւ բարիդրացնութեան ա-

նդուածները։ Իր ելոյթը աւարտած է երկու եղբայր ժողովուրդներուն բարգաւաճում եւ իրենց գործընկերութեան մէջ նոր ձեռքբերումներ ու յաջողութիւններ մաղթելով։

Բացման պաշտօնական հանդիսութեան հետեւած է Կրեմլինի 5500 հոգինոց դահլիճը ամբողջութեամբ լեցուցած բազմութիւն մը որ ծափերով դիմաւորած է հոն ներկայ Շառլ Ազնաւուրը։

Նախագահներուն ելոյթներուն յաջորդած է գեղարուեստական յայտագիր մը. անոր մասնակցած են Հայաստանի պետական ֆիլհարմոնիք նուագախումբը, երգչուհի Յասմիկ Պապեան, Ջիւան Գասպարեան, Միշէլ Լըկրան, "Հայաստանի փոքրիկ երգիչները", ճազի պետական նուագախումբը, եւլն.։

Ներկաները գեղարուեստական բաժինէն առաջ այցելած են "Հայաստանի դանձեր" ցուցադրութիւնը, համտեսած հայկական խոհանոցի նմոյշներ, դրօշմաթուղթերու ցուցահանդէսը, եւլն.։

Որոշակի հետաքրքրութեան նիւթ է եղեւյթը որ ուժանիւթի այնքան ճգնաժամային իրականութեան մէջ Հայաստան ու Ռուսաստանի նախագահները իրենց ելոյթներուն մէջ այդ մասին ոչ մէկ ակնարկութիւն ըրած են։ Ծանօթ է որ Հայաստան վստահելի դաշնակից նկատուելով հանդերձ Ռուսաստանի, չէ խուսափած ռուսական կազին գինը կրկնապատկելու հեռանկարէն։

***

ԱՆՆՊԱՍՏ ՕԴԸ ԿԸ ԴԻՕՒԱՐԱՁՆԷ ԿԵԱՆՔԸ

Վրաստանի ու Հայաստանի ռուսական կազ հասցնող երկու կազատարին պայթումին հետ վերջին ծայր աննպաստ օդը, յատկապէս Յունուար 23ի առաւօտեան անընդմէջ տեղացող ձիւնը բաւական անհանդուրժելի կացութիւն ստեղծած են Հայաստանի մէջ։ Առ այժմ կազ կը մատակարարուի Աբովեանի ստորգետնեայ մթերանոցէն, բայց կը նախատեսուի նաեւ անհրաժեշտ նկատուելու պարագային սահմանափակումներ ոչ - կենսական մարզերուն համար։

"Հայռուսկազարդ"ի համաձայն եթէ մինչեւ Յունուար 25 կարելի ըլլայ վերսկսիլ կազի մատակարարումը, սահմանափակումներ անհրաժեշտ չեն ըլլար։ Ներկայիս միայն սահմանափակումի ենթակայ է Հրազդանի ջրաէլեկտրակայանը որուն արտադրած էլեկտրական հոսանքը կ'արտածուէր դէպի Վրաստան։ Այդչն պայթումներուն օրէն ի վեր Հայաստանէն էլեկտրականութիւն չի տրուիր Վրաստանի։

Ուժանիւթի ոլորտի պատասխանատուները կոչ կ'ուղղեն ժողովուրդին որ կարելի խնայողութեամբ գործածեն կազը, գործածեն ջերմութեան այլընտրանքային աղբիւրներ։ Թէեւ աւելցուած է հրանէն ներածուող էլեկտրականութեան քանակը։

Կացութիւնը բոլորովին բարդացնող ազդակ եղած է ձիւնը. երեւանի երթեւեկը քանի մը օրէ ի վեր անդամալոյծ է, ամէն կողմ ձիւնի հաստ խաւի մը տակ մըննացած ըլլալով։ Յունուար 23ին կէսօրէ ետք փակուած է "Զուարթնոց" օդակայանը, ինչպէս եւ Գիւմրիի օդակայանը։ Պատասխանատուները ըսած են թէ անդադար կը մաքրեն օդանաւերու ելեւուղին, բայց հազիւ մաքրող սարքերը կը քաշուին, ձիւնը կը նստի անմիջապէս, վտանգաւոր կացութիւն ստեղծելով թռիչքներու եւ վայրէջքներու համար։

Այն օդանաւերը որոնք չեն կրնար երեւան կամ Գիւմրի էջք կատարել, կը դրկուին պահեստի օդակայանները. Սոչի, Թիֆլիս, Մինվոդի։ Թիֆլիսէն հանրակառքի սպասարկութիւն հաստատուած է մինչեւ Երեւան, ճամբորդները Հայաստան հասցնելու համար։

ԹԻՖԼԻՍ - ԲԱՔՈՒ ԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ինչպէս գրած էինք, Յունուար 23էն իսկ Թիֆլիս կարգադրած էր որ ուժանիւթ ստանայ Ադրբեջանէն։ Կազ եւ էլեկտրականութիւն կը հասնի այդ երկրէն որ հաւաստած է որ մատակարարումը կը չարունակէ, մինչեւ որ վնասուած կազատարն ու էլեկտրալարերը նորոգուին։

***

ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՆՈՐ ԴԵՍՊԱՆԸ՝ ՎԱՀԱՆ ՏԷՐ ՂԵՒՈՆԴԵԱՆ

Նախագահ Ռ. Քոչարեանի Յունուար 21ի հրամանագրով վերջ գտած է Արեգ Յովհաննիսեանի Լիբանանի դեսպանութեան պաշտօնը։ Անոր յաջորդ նշանակուած է Վահան Տէր Ղեւոնդեան որ նոյն պաշտօնով Փարիզ պաշտօնավարած էր 1993 - 95։ Ապա ղրկուած էր Արժանթին, ըլլալով նաեւ Ուրուկուէյի ու Պրազիլիոյ մէջ Հայաստանի դեսպանը։

1998 - 2003 վ. Տէր Ղեւոնդեան եղած էր "Հայաստան" հիմնադրամի գործադիր տնօրէնը, յետոյ Արտաքին գործերու նախարարի խորհրդական։

***

ԵԿԱՏԵՐԻՆԱ Բ.Ի ԱՐՁԱՆԸ ՄՈՍԿՈՒԱ ՎԵՐԱԴԱՐՁԱԾ

Ռուս ծանօթ քանդակագործ Ա. Օ. պեկուչին Ի.դարու սկիզբին քանդակած է Եկատերինա Բ. Թագուհիին արձանը որ պետեղուած է Մոսկուայի Քաղաքային Դումային չէնքին մէջ։ Յետոյ, 50ական թուականներուն սկիզբէն նոյն արձանը պտնուած է Երեւանի մէջ։ 2003ին Հայաստան կառավարութիւնը որոշած է արձանը վերադարձնել Մոսկուա։ Փոխադրութիւնը կատարուած է նոյն տարին ու նորոգութեան աշխատանքներէ ետք գործը զետեղուած է մայրաքաղաքի Տրետեակով պատկերասրահին մէջ։ Յունուար 23ին ալ տեղի ունեցած է Հայաստանի կողմէ արձանին յանձնումին պաշտօնական արարողութիւնը։

ՄԱՄՈՒԼ

«LE MONDE»

(22/23 janvier)

ԶԿՆԿԻԹԸ ԿԸ ՍՊԱՌԻ՞

Թերթը ամբողջ էջ մը նուիրած է այս "հրատապ" հարցին, ուր կ'արտայայտուի մասնաւորաբար Արմէն Պետրոսեան, "տէրը, կը գրէ թերթը, Պուլվար տը Լա Թուր Մօպուրի մակնիչին պատմական վաճառատան եւ ճաշարանին" (տարեկան 40 միլիոն Եւրոյի գործառնութիւն)։

Ա. Պետրոսեան երկարօրէն կը բացատրէ կացութիւնը, չգոյութեան պատճառները, դիներու յաւելումը։ Ներկայիս, իր վաճառատան մէջ 125 կրամ պելուկան կ'արժէ 620էն 870 Եւրօ։ Չգոյութեան պատճառը իրեն համար, հետեւանք է ճկնկիթի արտադրութեան եւ արտածումի ճիւղին անկազմակերպութեան, կապուած Խորհրդային Միութեան անհետացումին։

որու հետեւանքով 39 մեռեալ կայ եւ 135 վիրաւոր։ Փոխ վարչապետը ըսած է որ հաշուկշիռը վերջնական բնոյթ չունի։ Ճեպընթացը Պիժելօ Փոլժիէնն (Մոնթէնեկրոյի հիւսիսը) Փոթիկորիչա կ'երթար 300 ճամբորդներով, երբ գիծէն ելած է։ Ճամբորդներուն մէջ բազմաթիւ մանուկներ կային, որոնք արձակուրդէ կը վերադառնային։

ՔՐՔԱԿԱՆ ԻՇԽԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ աւելի լաւատես են ինչ կը վերաբերի Թրուէնայինի կրիփին, որու հետեւանքով 4 մեռեալ կար երկրին արեւելեան չրջանը։ Թուրքերը կը հաստատեն որ նոր պարադաներ չեն յայտնաբերուած։ Բայց, երկու պարագաներ երեւան ելած են Ինտոնեզիա, ինչ որ 19ի կը հասցնէ մեռեալներու թիւը։

ԹԷՆԻՍ

Աւստրալիոյ Օփընին քառորդ աւարտականներուն Դաւիթ Նալպանտեան (Սրժանթին) 7 - 5, 6 - 0, 6 - 0 յաղթելով Ֆապրիս Սանթորոյի (Ֆրանսա) որակուեցաւ կէս աւարտականներուն համար։

ԻՆՔՆԱԽԱԲԷՈՒԹԵՆԷՆ ՈՒ ՊԱՏՐԱՆՔԷՆ ԱՆԴԻՆ

(Բ.)

Այս անգամ Լոնտոնն է ու իր անծայրածայր օդակայաններէն մէկը՝ Հիթրոն, Հայաստանը կապող միջանկեալ օդակը: Լոնտոն-Երեւան ու Երեւան-Լոնտոն, ըստ երեւոյթին, Արեւմտեան Եւրոպա երթ ու դարձը ընող միակ թռիչքներն են, որոնք մարդավարի ժամերու կը մեկնին ու կը հասնին: Կէս գիշերէն առաջ Երեւան հասնիլն ու արդէն արեւը հորիզոնին վրայ կարգին երեւցած Երեւանէն մեկնիլը հաճելի են թէ՛ քնանալու եւ թէ արթնանալու համար, մանաւանդ, երբ քաղաքը այնքան մօտ է օդակայանին:

Օդանաւին մէջ, մեր ուշադրութիւնը կը գրաւէ, որպէս քնական ընթերցում, «Պրիթիշ Մաիլթըրէյնիըն»ի հանդէսին՝ "Impressions"ի Դեկտեմբեր / Յունուար 2006ի թիւը: Հանդէսը կը պահէ իր շրջանային դիմագիծը, կը մատուցէ յօդուածներ ընկերութեան պարփակած ամբողջ ուղեգիծին մասին՝ Եթովպիայէն մինչեւ Կիրգիզիստան:

Էջ 42–43 գրաւող յօդուած մը կայ՝ "Արեւելքի Փարիզը": Պէյրութը առեներն կոչուած է Միջին Արեւելքի Փարիզը, իսկ յօդուածագիրը՝ Փիթըր Սփիթճընս, կը գրէ, թէ «...Հայաստանը ասիական ցամաքամասի ստորոտը կը տարածուի, բայց եւրոպական նշանակալից զգայնութիւն մը ունի: Իսկ ասիկա յատկապէս ճիշդ է իր մայրաքաղաքին՝ Երեւանի պարագային»:

Նկարագրական խիստ գրական ոճով գրուած (նման հանդէսներ, ի վերջոյ, կեանքի կոչուած են զարկ տալու իրենց օդային գիծերու գործին), յօդուածագիրը աւելի անդին գիտել կու տայ.-

«Քաղաքը ուժեղօրէն կ'ընդդիմէ մշակոյթը, ուլպէս այդպիսին ինծի յիշեցնելով Փրակայի կամ Փարիզի նման քաղաքներ: Մի՛ զարմանաք քաղաքի որեւէ անկիւնը յանկարծ Պախ կամ աւանդական հայկական եղանակ մը նուագող ջութակահար մը լսելով: Հարիւրաւոր սրճարաններ ու ճաշարաններ կան, յաճախ ճաշի նուագախումբով, իսկ քաղաքը օժտուած է առնուազն 25 մեծ թանգարաններով: Համեմատութիւնը աւելի եւս սրելու համար, եթէ Երեւանը (փոքրիկ) Փարիզ մըն է, ուրեմն Վերնիսաժը (մեծ) Մոնմարթր մըն է»:

Վերնիսաժին մասին երկար խօսելէ ետք, հպանցիկ յիշատակումներ կան պատմութեան թանգարանին, ազգային պատկերասրահին, Մարտիրոս Սարեանի ու Սերգէյ Պարաճանովի թանգարաններուն մասին: Այսքանով կը փակուի նիւթը, հետեւեալ նշումով.-

«Եթէ ոչ իր չարժանկարներով, Պարաճանով թերեւս պէտք է յիշուի սոսկ այն բանին համար, որ ի հեճուկս վարչակարգի մը, որ մէյն իր կեանքը կերած է, ան իր ղուարթախոհութիւնը պահած է: Բան մը ղոր ան կը կիսէ Երեւանի հետ, քաղաք մը, որ տառապանքի իր բաժինը ունեցած է, բայց եւ այնպէս հակցած ապրելու արուեստը իրրեւ նշանակալից joie de vivre-ով յատկանշուած»:

Ալեքսանտր Թամանեանն ալ, երբ 1920–1930ական թուականներուն Երեւանը կը նախագծէր, Փարիզը իմ ունէր: Եթէ կեդրոնական Երեւան պուլոտիք, դեմոնուդիի "Զօրավար Անդրանիկ" կայարանէն մինչեւ "Բարեկամութիւն" կայարանը եւ փակ շուկային մինչեւ համալսարանը, փարիզեան բուլմոնք մը կը զգացուի (անկէ դուրս, «սովետական ազատ անկախ աշխարհ է» է հիմնականին՝ Պանկլատէշէն մինչեւ Ալասկեակ): Ի՞նչ կը պատահի այդ չրջագիծէն ներս, բարձրարկ տաճեւ չէնքերու բազմացումով, բացօթեայ սրճարաններու բազմապատկումով ի հաշիւ կանաչութեան, պատմական բեկորներու քանդումով...: «Փարիզեան» Երեւանը մեր աչքին առջեւ դանդաղօրէն կը վերածուի անճեւ քաոսի, 1918ի գաւառական մտայնութենէն ձերբազատած, բայց անոր մէկ ապօրինի զաւակին գոհը դարձող քարակոյտի մը, որ թերեւս անցեալ չունենայ, իսկ թէ ա՛յս էր Զարենցի բառերով Թամանեանի տեսած «արեւային քաղաք»ին հասնելու միակ ճանապարհը, թող հաճին պատասխանել մերօրեայ ճարտարապետները:

*
**

Նոյն թիւին առաջին էջի նիւթերէն մէկն է «Ցառաջապահ (trendy) Թիֆլիս. նոր վայրեր որ կ'ամրացնեն Հին քաղաքը» խորագրուածը (էջ 18–21): Գլխաւորը կ'ըսէ.-

«Թիֆլիսի Հին քաղաքը՝ Մտկվարի գետի ալ ափին, Մետաքսի ճանապարհի երբեմնի աշխոյժ կեդրոն մը որ ներկայիս սիրով կը վերականգնուի ու կը վերակենդանացուի, արդիօրէն կ'աճի որպէս քաղաքին հակազդեցութիւնը Սոհոյին եւ երկրին խրախճանասէրները անդամ մը եւս այդ փողոցները կը լեցնեն լաւ մը պահ անցընելու համար»:

Թիֆլիսը Կովկասի մայրաքաղաքն էր ու Կովկասի Հայոց մայրաքաղաքն էր, երբ 1918ին Երեւանը 25·000նոց գիւղաքաղաք մըն էր, իսկ Թիֆլիսահայ մտաւորականութիւնն ու քաղքենիութիւնը հոն ոտք դնելու մասին չէին մտածեր: Մինչեւ այսօր քաղաքը պահած է իր պեղկութիւնը, կ'ըսեն, իր "քաղաքային" հին մշակոյթը, ի հակադրութիւն Երեւանի դեռ "մայրագիւղ"ական նկարագրին; Մարդ երբ կը հանդիպի մերօրեայ երեւանցի մտաւորականներու, որոնք Թիֆլիսի ծնունդ են, կ'անդրադառնայ, որ տարբերութիւն մը կայ, անորսալի կամ թերեւս դժուար որոշելի յատկանիշ մը...:

Սոֆի Սիթուէլ կը գրէ յօդուածին մէջ, թէ «ցերեկ կամ գիշեր, Հին քաղաքը ("Մայտան"ը կամ "Քալա"ն) այցելուին համար ճիշդ տեղն է Թիֆլիսի էութիւնը յայտնաբերելու իր դարձադարձիկ խճաճածիկ փողոցներով եւ աւանդական ճարտարապետութեան, արհեստանոցներու եւ արուեստանոցներու, վրացական ու եւրոպական բազմաթիւ ճաշատեսակներու ընպասարկող սրճարաններու, ըմպելարաններու եւ ճաշարաններու համախմբումով, բոլորն ալ ոտքով մատչելի»:

Այս քանի մը տողը կարդալով եւ տեսնելով յօդուածին ընկերացող փողոցներուն նկարները, Թիֆլիս երբեք չայցելած մարդը կը տարուի մտածելու, որ կը դանուի Փարիզի, հին Մոնրէալի կամ Վիէննայի որեւէ մէկ շրջանը: Իսկ Երեւա՞նը:

Ո՞ւր են Երեւանի համեմատաբար քիչ, քանիերորդ դարասկիզբին մնացած ու այսօր հինին բոյրը մեզի բերող բաժինները, բացառելով Աբովեան փողոցի հատուկենտ տեղեր՝ Աբովեան 1ի հարիւր մեթրը, "Երեւան" հիւրանոցը, եւայլն: Թերեւս ոչինչ մնացած ըլլայ Երեւանի մէջ, որ իր նորոգ վիճակով դէթ արտաքին նկարագիրը յիշեցնէ երբեմնի Աատաֆեանին: Օրինակ՝ քանդուող հինաւուրց չէնքերը, Հանրապետութեան փողոցի ճակատներէն չատերուն անխնամ վիճակը (Հանրապետութիւն 37՝ առաջին Հանրապետութեան խորհրդարանին չէնքը, կը թուի, թէ անտէր մնացած է Սփիւռքի Կոմիտէի վերջնական կազմալուծումէն ետք, իսկ Հայաստանի Պատմական Ցուչարձաններու Պահպանման Կոմիտէի չէնքը՝ Հանրապետութիւն 30, իր վերջին դիմայարդարումը ստացած է 1991էն առաջ...), քնաւ սրտապնդող նշաններ չեն:

Սիթուէլ կը շարունակէ.-

«Շինարարները ճիշդ կերպով աչքառած են վերականգնել Հին քաղաքը իր սկզբնական վիճակով, արդի յարմարութիւններ աւելցնելով առանց կորսնցնելու չրջանի անհատականութեան ու մշակութային ինքնութեան զգացողութիւնը: Աւելի՛ն. Թիֆլիսի աւանդական ճարտարապետութիւնը հակամէտ է առեւտուրի ու ճաշի միջոցներ բանալու: Գետնայարկի եւ առաջին յարկի գեղարուեստօրէն քանդակուած փայտեայ պատշգամները թեթեւ են, խանութներու եւ արհեստանոցներու լուսաջուր միջոց մը բանալով ի հակադրութիւն աղիւսաշէն նկուղներուն, որոնք ակումբներու եւ ըմպելարաններու ստորգետնեայ յարմարագոյն ու չերմ ըզգացողութիւն մը կը ստեղծեն»:

Ականջը խօսի ամէնուրեք, ամենաթաղութեան մթնոլորտի մէջ իրրեւ թէ "ինորը" չինող ու վճռապէս սակաւաթիւ հինը ի բնէ կործանող երեւանեան չինարարներուն: Մարդ կը կարդայ նկարագրող յօդուածին երեք էջերը եւ մատ կը խածնէ մտածելով, թէ իրաւամբ ազգայնամոլ հովերով տարուող ու յօդուածագրին մատնանշած Թիֆլիսի բազմամշակութային դիմագիծը աւերող Վրացիները (հայկական եկեղեցիներու քանդումն ու վրացականացումը վկայ) գոնէ իրենցը պահելու եւ ժամանակի չունչով վերականգնելու գիտակցութիւնը ունին: Մենք կը բողոքենք թուրք - ադրբեջանական բարբարոսական աւերումներուն դէմ Արեւմտեան Հայաստանի կամ Հին Ջուղայի մէջ, օրինակ, բայց մեր ձեռքով թրջաւարի գործ կ'ընենք մեր սեփական մայրաքաղաքին մէջ:

Ո՛վ պէտք է տայ հակառակին օրինակը եւ քաջալերանքը:

ԱՐԱՄ ՍԵՓԵԹՃԵԱՆ

ԱՐՈՒԵՍՏԱԲԱՆԻՆ ԴԵՐՆ ՈՒ ՏԵՂԸ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԻՆ ՄԷՋ. ԱՐՈՒԵՍՏԱԲԱՆ ՇԱՀԷՆ ԽԱՉԱՏՐԵԱՆ

ԱՐԱՄ ՍԵՓԵԹՃԵԱՆ

Մօտիկ անցեալին, երբ Եղեռնի 90ամեակը կը նշէինք, Շահէն Խաչատրեան Պէյրութէն կ'անցնէր բերելով հայ մամուլին իր արուեստաբանական վերլուծումները հայ գեղանկարիչներուն այն պատառներուն, որոնք կ'արտացոլացնեն Հայոց Ցեղասպանութեան անդրադարձն ու վկայութիւնը գեղարուեստական ընկալումներով: Ապա, նոյնին մատուցումը լիբանանահայ արուեստասէր հասարակութեան, երբ ՀԲՄ Իւթեան Ե. Տեմիրճեան Կեդրոնի հանդիսասրահէն ներս սահիկներու ցուցադրութեամբ կու տար իր դասախօսութիւնը յագեցած մանապիտական խորունկ դիտարկումներով:

Եթէ երբեք գեղարուեստական դրսեւորութեան մէջ կը փնտռենք բարեկամութիւնը գեղագիտական որոնումներու եւ դրաքննադատական հայեացքներու, նոյնպէս՝ գեղանկարչութեան եւ գեղարուեստի այլ բնագաւառներէն, գեղագէտ-արուեստաբանն է, որ իր ունեցած խորունկ հմտութեամբ, գեղարուեստական համապարփակ ծանօթութեամբ եւ արտայայտչականութեամբ կը մօտեցնէ մեզի "անծանօթ աշխարհ"–ները գեղանկարչութեան պատառներու, դոյներու "լեզուաբանութեան" եւ զգայողութեան, կամ երաժշտական կտորներու – ձայնային իմաստաբանութեան, գեղապարային չարժումներու ներքին կշռոյթին եւ երաժշտութեան հետ անոր ստեղծած միաձոյլ առարկայականութեան:

Շահէն Խաչատրեանը արուեստաբան է բառին ամբողջական իմաստով: Առաւել արուեստի վաստակաւոր գործիչ մը, որ իր պարագային պիտի նշանակէր լծուիլ հայ գեղարուեստի ու մշակոյթի ուսումնասիրութեան, երբ ՀԲՄ Իւթեան Ե. Տեմիրճեան Կեդրոնի հանդիսասրահէն ներս սահիկներու ցուցադրութեամբ կու տար իր դասախօսութիւնը յագեցած մանապիտական խորունկ դիտարկումներով:

Ծնունդով հալէպահայ (1934 Սեպտ. 28): Հայրենադարձ 1946ին, 1965ին աւարտած է Լենինգրադի Ռեպինի հիմնարկը: 1959էն սկսած է աշխատիլ Հայաստանի ազգային պատկերասրահէն ներս: 1967ին կոչուած է Մարտիրոս Սարեանի տուն – թանգարանի տնօրէնի պաշտօնին, զոր կը վարէր ձեռնհասօրէն մինչեւ վերջերս: Այժմ՝ տնօրէնն է էջմիածնի Սբշիլ Կորքի թանգարանին, բացառեալ՝ մեծ գեղանկարիչին ծննդեան 100–ամեակին առիթով:

Շահէն Խաչատրեան կազմած, խմբագրած եւ կամ գրած է յառաջաբանները չարք մը պատկերագիրքերու, որոնցմէ մեզի ծանօթ են յատկապէս՝ Պետրոս Գունտուրաճեանի, Մինաս Աւետիսեանի, Ց. Ալվազովսկիի, Ցակոբ Ցակոբեանի, Սբշիլ Կորքի նուիրուած գործերը: Ինչպէս նաեւ Հայաստանի ազգային պատկերասրահի ուղեցոյց բազմաժէք գեղատիպ հատորը:

Ներկայիս Միացեալ Նահանգներու մէջ մամուլի տակ է Հայոց Ցեղասպանութեան 90ամեակի ծիրին ներս կատարուղ աննախընթաց պատկերագիրք մը՝ "Ցաւին գոյնը" խորագրեալ: Գիրք մը՝ որ կ'ընդգրկէ ժթ. դարու վերջին հայ մխիթարեան կոտրածներէն մինչեւ Մեծ Եղեռն եւ յետ-Եղեռնեան մեր հայ նկարիչներուն պատառներէն նմոյշներ, որոնք կ'արտացոլացնեն ներքին տառապանքը հայ արուեստագէտներուն: Ահաւասիկ՝ ամփոփ գիծերու մէջ Շահէն Խաչատրեանին ունեցած բեղուն գործունէութիւնը Հայաստանի մէջ թէ սփիւռքահայ կարեւոր գաղթօճախներէն ներս, Մերձաւոր Արեւելքէն մինչեւ Միջագետքի ափեր:

Ինչպէս անցեալ Ապրիլին, նոյնպէս Հոկտեմբեր 10ին, ՀԲՄ – ՀԵԸ–ի Անդրանիկ Մշակութային Միութեան հրաւէրով, Մ. Սարեանի ծննդեան 125ամեակին առիթով, Շահէն Խաչատրեան կրկին անդամ ըլլալով այցելեց գաղութս, ներկայացնելու համար բազմերախտ մեծ գեղանկարիչին կեանքն ու գործունէութիւնը՝ սահիկներու ցուցադրութեամբ:

Ներկայ գրութիւնը չի միտիր իբրեւ թղթակցութիւն անդրադառնալու դասախօսութեան ձեւին ու բովանդակութեան, այլ մէկը թողնելով մամուլի յատուկ աշխատակիցներուն: Մեր մօտեցումը՝ վկայութիւնն է այն մեծ գործին, որուն լծուած է արուեստաբան Շ. Խաչատրեանը: Գեղարուեստական հարցերու մեկնաբան – դասախօսը, վարպետը՝ իր մարզէն ներս, մանաւանդ երբ կը խօսի ան իր "հոգեւոր հօր", մեծանուն վարպետ Մարտիրոս Սարեանի կեանքին եւ ստեղծագործութեան չուրջ: Վարպետին կեանքին իւրաքանչիւր հանգրուանը խոր իմաստ ապրումն է արուեստագէտի իր ներաշխարհին, բնութեան գոյներուն եւ արեւին լոյսի մէջ կ'ողջունէ կեանքի ներքողը, հայրենիքէն հեռու՝ հայրենի բնաշխարհը անհաս կարօտ է, իսկ լինք կը ներկայանայ իբրեւ մէկ մանրիկը տիեզերքին, անոր պէս յաւերժ՝ իր ստեղծագործած գեղանկարներուն ընդմէջէն: Այնուհետ մեր բանախօսը, երբ իր կեանքին ամէնէն գեղեցիկ տարիները՝ ապրած է մեծ վարպետին ներկայութեան, հոգեպատկի մը հարազատութեամբ, իր ներկայացուցած դասախօսութիւնը պիտի չըլլար պարզ ընթերցում մը ակադեմական նախապատրաստութեամբ, այլ, ժամ մը ամբողջ, անդիր զրոյց՝ մեծանուն նկարիչին կենդանի ու պայծառ յիշատակին հետ: Ահա թէ ինչպէս, մեծ արուեստաբաններուն բանաւոր խօսքերը ունկնդիրը կը տպաւորեն առաւելագոյնս, դասախօսութեան ժամը վերածելով գեղագիտական հաճոյքի:

Բարերախտութիւն է մեզի համար, որ մենք յիսնամեակէ մը ի վեր վայելած ենք հայրենիքէն մեզի հիւրաբար այցելութիւն տուող դասախօսներ, արուեստասէր հասարակութիւնը անկարելի է որ մոռնայ անցեալն ու ներկան կամրջող գեղարուեստական պահերը, մշակութային մեր հանդիսութիւնները:

Կ'արժէ, որ երբեմն յետադարձ հայեացքներով վերակենդանացնենք հեռու թէ մօտիկ անցեալի մեր յուշ յիշատակները: Ցիշենք բոլոր այն դէմքերը, որոնք քաղցրացուցին մեր կեանքին պահերը:

Շահէն Խաչատրեանը եղաւ վերջնակ "առաքեալ"ը, մեզի ղրկուած արուեստագէտ անձը:

"Ն ո ր Օ ր", Պէյրութ

տած են վերականգնել Հին քաղաքը իր սկզբնական վիճակով, արդի յարմարութիւններ աւելցնելով առանց կորսնցնելու չրջանի անհատականութեան ու մշակութային ինքնութեան զգացողութիւնը: Աւելի՛ն. Թիֆլիսի աւանդական ճարտարապետութիւնը հակամէտ է առեւտուրի ու ճաշի միջոցներ բանալու: Գետնայարկի եւ առաջին յարկի գեղարուեստօրէն քանդակուած փայտեայ պատշգամները թեթեւ են, խանութներու եւ արհեստանոցներու լուսաջուր միջոց մը բանալով ի հակադրութիւն աղիւսաշէն նկուղներուն, որոնք ակումբներու եւ ըմպելարաններու ստորգետնեայ յարմարագոյն ու չերմ ըզգացողութիւն մը կը ստեղծեն»:

Ականջը խօսի ամէնուրեք, ամենաթաղութեան մթնոլորտի մէջ իրրեւ թէ "ինորը" չինող ու վճռապէս սակաւաթիւ հինը ի բնէ կործանող երեւանեան չինարարներուն: Մարդ կը կարդայ նկարագրող յօդուածին երեք էջերը եւ մատ կը խածնէ մտածելով, թէ իրաւամբ ազգայնամոլ հովերով տարուող ու յօդուածագրին մատնանշած Թիֆլիսի բազմամշակութային դիմագիծը աւերող Վրացիները (հայկական եկեղեցիներու քանդումն ու վրացականացումը վկայ) գոնէ իրենցը պահելու եւ ժամանակի չունչով վերականգնելու գիտակցութիւնը ունին: Մենք կը բողոքենք թուրք - ադրբեջանական բարբարոսական աւերումներուն դէմ Արեւմտեան Հայաստանի կամ Հին Ջուղայի մէջ, օրինակ, բայց մեր ձեռքով թրջաւարի գործ կ'ընենք մեր սեփական մայրաքաղաքին մէջ:

Ո՛վ պէտք է տայ հակառակին օրինակը եւ քաջալերանքը:

ՎԱՐԴԱՆ ՄԱՏԹԷՈՍԵԱՆ

Երեւան – Լոնտոն – Նիւարք
Յունուար 4, 2006

ՈՒՐ ՄՆԱՑԱԾ Է ՖՐԱՆՍԱՑԻՆԵՐՈՒՆ ՆՐԲԱԳԵՂՈՒԹԻՒՆԸ

Ֆրանսայի առողջապահութեան պատասխանատուները պարբերաբար ահազանգ կը հնչեցնեն երկրին մէջ աչքառու կերպով աւելցնող դիրութեան պարագաներու նկատմամբ: Աչխարհի բարձրաճ երկիրներուն տիրող այս պատուհասը վերջին տասնամեակին զգալի յառաջդիմութիւն արձանագրած է Ֆրանսայի մէջ ալ որուն իպական տեսը վայելչութեան, նրբութեան տիպար կը համարուէր: Դիրութիւնը տկռօչութեան հասնող չափազանցուած սահմաններով կը տարածուի յատկապէս պատանիներու չրջանակին մէջ, ինչ որ ամէնէն մտահոգիչը կը նկատուի:

Երեւոյթը այնքան ուշագրաւ է նաեւ արտասահմանէն որ անդլիացի լրագրող մըն ալ նիւթ ըրած է Ֆրանսացիներուն տկռօչութիւնը: Նախ կը չեշտէ թէ չափազանց դէրերուն համեմատութիւնը 1997 – 2003 8%էն 11%ի բարձրացած է: Այսօր Ֆրանսացիներուն 40%ը աւելորդ քիլօներու տէր է: Այդ համեմատութեամբ հաւասար է ԱՄՆ–ու 1991ի կացութեան եւ ունի նոյն թափը:

Երեւոյթը վերջապէս չարժման մղած է Ֆրանսայի քաղաքական դէմքերը: Նոյնիսկ օրէնք մը ընդունուած է որ 1,5%ի հարկ մը կը պարտադրէ ապառողջ սընտդառութեան ծանուցումներու պիւտճէներուն վրայ: Ֆրանսացիներուն գլխաւոր մեղքը ֆաստ–ֆուտ կոչուած ուտելիքներու առանց այլեւայլի անճնառուր ըլլալն է. Մաք Տոնալտներու ամէնէն հասութաբեր չարանը Ֆրանսայի մէջ դանուածն է. սառած փիցցաները, չաքարոտ խմիչքները յաղողութեամբ կը փոխարինեն ընտանեկան սեղանները, յատկապէս չքաւորներու չրջանակի մէջ:

Անդլիացի լրագրողին եղրակացութիւնը այն է որ Ֆրանսացիին աւանդական նրբագեղութիւնը կորսուելու մօտ է, վրադիրք առիկա ոչ մէկ ազդեցութիւն կը գործէ ենթականերուն վրայ: Կը յիշեցնէ որ Դեկտեմբեր 16ին միլիոնաւոր անձեր հեռատեսիլին առջեւ դիտած են Մակալին. ձախով ու մարմինով պատկառելի երգչուհի մը որ Սթար Աքատեմիին հինգերորդ հանդրուանին յաղթականն էր: Ինք ալ յայտարարած էր թէ առաջին անգամ ըլլալով կլորիկ մը չահած էր մրցոյթը. բան մը որ ապացոյցը կու տար թէ յաղողելու համար ֆիզիքականը դեր չի կատարեր:

ՔԱՂՀԱՆ

ՉԱՑՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ԱՂՕԹՔԻ ՀԱՄԱՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ ՇԱՒԱԹԸ ՄԵԶԻԷՕ

1933ին, Լիոնի մէջ, Հայր Գուէթիւիէի յղացումով, առաջին անգամ ըլլալով տեղի կ'ունենար "Քրիստոնեաներու միութեան աղօթքի չաբաթը": 1935էն յետոյ այս նախաձեռնութիւնը աստիճանաբար պիտի ընդլայնուէր ամբողջ Ֆրանսային եւ չուտով պիտի տարածուէր ամէնուրեք, հինգ ցամաքամասերուն վրայ եւ բոլոր եկեղեցիներուն մօտ: Այսօր, համաքրիստոնէական Աղօթքի այս Ութօրեակը աւանդական ու անչրջելի ժամադրութիւն մը դարձած է ամբողջ քրիստոնեայ աչխարհին համար, իւրաքանչիւր Յունուար ամսուան երրորդ չաբաթը: Ցայտնի է նաեւ, գոնէ Ֆրանսայի մէջ, որ այս տարեկան հանդիպումը առանձին հանդամանք ու կերպար ունի Լիոնի եւ չրջանին մէջ ուր տարբեր համայնքներու եկեղեցիներու համակեցութեան հին աւանդութիւն մը գոյութիւն ունի: Այստեղ, օտարականներուն հիւրընկալութեան աւանդը իր արմատները կ'երկարէ մինչեւ պատմութեան հնագոյն չրջանները, մինչեւ Հռոմէական տիրապետութեան ժամանակները երբ քաղաքը կ'ընդունէր Արեւելքէն եկած առաջին քրիստոնեայ քարոզիչները: Ասոնցմէ ոմանք, ինչպէս Իրենէոս եւ շատ ուրիշներ, յաճախ նահատակութեան զոհ գացին: Աւելի ուշ, Լիոն կարեւոր կեդրոն մը պիտի դառնար Կաթոլիկէ եւ Բողոքական եկեղեցիներուն համար: Ի. դարի քսանական թուականներուն Լիոն կը կը հասնէին հազարաւոր հայ, յոյն եւ ռուս գաղթականներ որոնք զգալի կերպով պիտի ճոխացնէին չրջանին յարանուանական խըճանկարը: Սակայն հակառակ քաղաքին ու չրջանին ցոյց տուած հարուստ համայնապատկերին, եկեղեցիները, յատկապէս մեր "Արեւելեան" եւ "գաղթականաց" եկեղեցիները, մինչեւ վաթսունական թուականները կղզիացած մնացին, քիչ անգամներ չփուելով "տեղական" կրօնական միւս համայնքներուն հետ: Մեր գաղութներուն ընթացող համարկումը եւ Վատիկան Բ.ի ժողովը առիթ եղան յետագային որպէսզի այս կղզիացումին վերջ տրուէր: Այսօր, գոնէ այն չրջաններուն մէջ ուր Հայերը պատկառելի թիւ մը կը կազմեն, մեր եկեղեցին աչխուժօրէն կը մասնակցի համաքրիստոնէական երկխօսութեան:

Այս տարի, Լիոնի արեւելեան արուարձանները, առանց սպասելու հաստատուած պաչտօնական ժամանակացոյցին, որոչեցին աղօթքի այս չաբաթը բանալ Մեզիէօ–ի "Ցովհաննէս Իգ." կեդրոնին մէջ, Յունուար 13ին: Այսպէս, զանազան յարանուանութիւններու պատկանող աւելի քան երկու հարիւր քրիստոեաններ նոյն իրիկունը հաւաքուեցան կարգախօս ունենալով "Մէկը միւսին համար օրհնութիւն մը ըլլալ" սաղմոսի հատուածը: Մինչեւ այս տարի, աւանդաբար այս հաւաքոյթին կը մասնակցէին միայն Կաթոլիկէ եւ Բողոքական եկեղեցիներուն կղերը եւ հաւատացեալները: Այս տարի, նկատի առնելով չրջանին մէջ "Արեւելեան եկեղեցիներու" հաւատացեալներուն թիւին զգալի աճը եւ երկխօսութիւնը ընդլայնելու անհրաժեչտութիւնը, կազմակերպիչները որոչած էին հրաւէր ուղղել նաեւ հայկական եւ ռուսական համայնքներուն: Տեղւոյն կաթողիկէ եւ բողոքական պատասխանատուները, որոնց կարգին Շանթալ Տիւրան, փափաքած էին որ երեկոյթը տեսակ մը երկխօսութիւն ըլլար հինգ հրաւիրեալներու միջեւ. վիճաբանական այս ասուլիսին իրենց մասնակցութիւնը բերին՝ Հայր Ժօ Թեւնոն (կաթողիկէ), պատուելիները Տանիէլ Մարթէլ եւ Ֆրանսուա Սիւնոզ (բողոքական), Ռիչար Սրկ. Վ.ո (ռուս ուղղափառ) եւ Սահակ Սրկ. Սուքիասեան: Իւրաքանչիւր մասնակցող պարտէր քանի մը խօսքով ըսել թէ իր եկեղեցին մէջ ի՞նչ կը սիրէր եւ ի՞նչ պիտի ուզէր բաժնել միւս եկեղեցիներու հաւատացեալներուն հետ: Երեկոյթը ձեռնհասօրէն վարեց Լիոնի կաթողիկէ թեմի համաքրիստոնէական յարաբերութիւններու պատասխանատու եւ ծիրանաւոր Պարպարէնի խորհրդական՝ Ռեժին Մէո. Երեկոյթը վերջացաւ հարցում – պատասխաններու մասով: Հաւաքոյթին մասնակցողներուն վրայ մեծ տպաւորութիւն ձգեց յատկապէս Լիոնի Ս. Ցակոբ եւ Տէսինի Ս. Աստուածածին եկեղեցիներու միացեալ երգչախումբը: Ան, Ցովհաննէս Պէրպէրեանի ղեկավարութեամբ մեկնաբանեց Սուրբ Պատարագէն քանի մը հատուածներ խոկումի եւ ինքնամփոփման պատշաճ մթնոլորտ մը ստեղծելով եկեղեցւոյ մէջ:

ԹՂԹԱԿԻՑ

ՉՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԱԾ ՉԵԹԱԳԻՐՆԵՐԸ ՉԵՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁՈՒԻՐ

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՀԱՅԿԱԿԱՆ Գ.ՀԱՄԱԺՈՂՈՎԸ ԱՆԹԻԼԻԱՍԻ ՄԱՅՐԱՎԱՆՔԻՆ ՄԷՋ

2006 ԱՊՐԻԼ 6–10

ԱՆԹԻԼԻԱՍ. –

Հայաստանի Գրողներու Միութեան նախաձեռնութեամբ 2002ին եւ 2004ին Երեւանի մէջ կայացան հայ գրողներու համահայկական երկու խորհրդաժողովները:

Գրողներու Համահայկական Գ. Համաժողովը Անթիլիասի Մայրավանքին մէջ (Լիբանան) գումարելու Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Կաթողիկոսի հրաւէրին ընդառաջելով՝ Հայաստանի Գրողներու Միութեան վարչութիւնը որոչեց այս պատմական հանդիպումը կայացնել յառաջիկայ գարնան, Անթիլիասի Մայրավանքին մէջ, Վեհափառ Հօր հովանաւորութեամբ եւ անհրաժեչտ միջոցներու հայթայթումով:

Կազմուեցաւ Կազմակերպիչ Ցանձնախումբ մը, բաղկացած՝ Գերաչնորհ Տ. Նարեկ Եպիսկ. Ալեմեղեանէ, Պ.Պ. Պէպօ Սիմոնեանէ, Ժիրայր Դանիէլեանէ, Սարգիս Կիրակոսեանէ եւ Արամ Սեփեթճեանէ:

Համաժողովին մասնակից հայրենի եւ սփիւռքահայ գրողները Լիբանան պիտի ժամանեն Զորեքչաբթի, 5 Ապրիլ 2006ին: Բացման պաչտօնական հանդիսութիւնը տեղի պիտի ունենայ Հինգչաբթի, 6 Ապրիլ 2006, կէսօրէ ետք ժամը 3ին, իսկ փակման հանդիսութիւնը՝ Կիրակի, 10 Ապրիլի երեկոյեան:

Համաժողովին բացման եւ փակման ղոյդ նիստերը պիտի վայելեն Արամ Ա. Վեհափառի բարձր հովանաւորութիւնը և ներկայութիւնը:

"Հայ գրականութիւնը՝ համաչխարհայնացման մարտահրաւէրներուն դիմաց" ընդհանուր խորագիրը կրող սոյն համաժողովի ընթացքին, սփիւռքահայ եւ հայրենի 12 գրողներ եւ գրականագէտներ պիտի զեկուցեն վեց նիւթերու մասին: Զեկուցումներուն պիտի յաջորդեն կարծիքներու փոխանակման նիստեր:

Համաժողովին կրնան մասնակցիլ գեղարուեստական (բանաստեղծութիւն, պատմուածք, ոտանաւորապաչտ արձակ, վէպ, փորձադրութիւն, թատերգութիւն) եւ գրականագիտական գրականութիւն մը չակող բոլոր հայ գրողները: Հետաքրքրուող սփիւռքահայ գրադէտներէն եւ գրականագէտներէն կը խնդրուի դիմել կազմակերպիչ Ցանձնախումբին, մինչեւ 20 Փետրուար 2006, օգտագործելով հետեւեալ հասցէները. –

E-mail : christian-edu@cathcil.org

Հասցէ՝
Kroghnerou Hamahaygagan
Kim Hamajoghov
Armenian Catholicosate of Cilicia
P.O.Box 70 317
Antelias — LEBANON
Fax : (+961-4) 41 97 24

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԻՉ ՑԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲ

Անթիլիաս 9 Յունուար

Livres reçus

LA PERVERSION HISTORIOGRAPHIQUE
Une réflexion arménienne

MARC NICHANIAN

Editions Lignes
2006 Paris

ԱՐՏՈՅՏՆԵՐՈՒ ԱԳԱՐԱԿԸ

ԱՆԹՈՆԻԱ ԱՐՍԼԱՆ

Թարգմանեց՝
ՎԱԶԳԷՆ ԲԱՄՊԱԿԵԱՆ

ՄԱՍ ԱՌԱՋԻՆ

ՍՄԲԱՏ ՀՕՐԵՂԲԱՑՐԸ

Բանտերը մի գործածէք այս խնդրին համար, այլ զօրանոցները: Մի արտօնէք յարաբերութիւնները, գրաւեցէք դիրքերը, եւ մանաւանդ պատասխան մի տաք ոչ մէկ հարցումի:

Տարէք միայն այր մարդիկը: Զդեցէ՛ք կիները»:

Էնվէրը, որ չարունակած էր հաւանութիւն տալ լրջութեամբ, այս վերջին խօսքերուն վրայ զլուխը վեր վերցուց զարմացած: «Ժամանակ կայ կիներուն համար» կը ժպտի հեգնանքով Թալաաթ: «Եօթը Գաւառներուն բոլոր կիները կան: Այստեղացիներուն, այս կեաւուր ցոփերուն որ դեսպանատուներ կը յաճախեն եւ նոյնիսկ օրաթերթերու մէջ կը գրեն, պէտք է հիմա խուսափիլ կոպտութիւն գործադրելէ: Իրենց ամուսինները կը բանտարկուին Պետութեան դէմ դաւադրութեան համար, ո՛չ որովհետեւ Հայ են»:

«Եւ Զօհրա՞պը, ի՞նչ պիտի ընենք Զօհրապը» կրկին հարց կու տայ Էնվէրը, թեթեւ հեգնանքով մը անոր նշանաւոր հայ բարեկամին համար:

«Այսօր արդէն ժամը չորսին պիտի տեսնեմ զինքը, մեր թաւլիին օրն է: Միչտ ճչտապահ է, իրական պարոն մը, եւ քաղաքագէտի ու բանաստեղծի նուրբ գլուխ մը: Ան պէտք է մոռցուի: Մի դպչիք իրեն, եւ եթէ փնտռէ զիս, վստահեցուցէք որ ինծի պիտի յանձնէք իր հարցադրումները, թողէք որ գրէ: Բայց յետոյ նետեցէք իր գրութիւնները, եւ այնպէս ըրէք որ ինքը անդրադառնայ ատոր»:

Եւ Էնվէրն է որ այս անգամ կը ժպտի, միւսներուն հիացած նայուածքներուն տակ: Այսքան բարակ բառերով մտածած չէր երբեք:

Կոստանդնուպոլիս, 1915 Ապրիլ 24ի գիչերը: Սկսան հաւաքական ձերբակալութիւնները: Զաւակներուն եւ յղի կնոջը առջեւ բանաստեղծ Դանիէլ Վարուժան, քալէ կը մնայ, նոյնիսկ կը ժպտի. «Ազահովական միջոց մըն է միայն: Պաերազմական վիճակ կայ: Միջազգային ուշադրութեան կեդրոնն ենք, չեն կրնար այլեւս կարմիր Սուլթանին սարսափելի տարիները կրկնել» (բայց աչքին մէկ անկիւնը, մութ մաս մը, կը նեղէ իր նայուածքը եւ սարսուռ մը կը ցնցէ իր սիրտը):

Մարի արագօրէն կը պատրաստէ պարկ մը եւ մէջը կը դնէ նաեւ հայ մը, դգալ մը, եւ աման մը անուշ: "Պէտք պիտի չունենաք ասոնց" կ'ըսէ սպան որ ոստիկանութեան խմբակին հրամանատարն է, "չատ քիչ ժամանակուան համար է":

Բայց այս քաղաքավար ձայնէն Դանիէլ կը ցնցուի յանկարծ, կը նայի ուղղակի անոր աչքերուն մէջ եւ հոն կը կարդայ մահը: Ան առեն սառն հանդարտութեամբ կ'ողջագուրէ Մարին, կարծես սովորական հրաժեչտ մը ըլլար, կ'առնէ առաջին դիրքը որ ձեռքին տակ կու գայ, դրիչ մը եւ տետրակը որուն մէջ բանաստեղծութիւնները կը գրէ: «Պարապ ժամեր պիտի ունենամ անպայման, "Հացին երգը" կ'առնեմ հետս: Եթէ Ալէքսը ասկէ անցնի, դուն իրեն պատմէ քիչ մը» (այս բառերով կ'ուղէր Մարիին հասկցնել որ դիմէ Ալէքս Սէմիոնովիչ Պուրքինի, ռուսական դեսպանատան քարտուղար եւ բանաստեղծ, իր հրատարակութեան աչխատակից, իր քով ապաստան գտնելու համար, եթէ կարիքը ներկայանայ: Թէեւ վերջերս վէճեր ունեցան, բանաստեղծական նորաձեւութեան մը համար, որ Դանիէլ չէր ըմբռներ: Իրեն օտար լեզուի պէս կը հնչէր):

Մարի կը դիտէ զինքը քիչ մը նեղուած: Ցոյնած կը զգայ ինքզինքը: Այս երրորդ յղութիւնը յանկարծ կը ճնշէ իրեն, կը կարծէ ամէն բան իր ուսերուն վրայ կը բերել, մինակ: Ինչո՞ւ ինք այսչափ հլութեամբ կ'ենթայ, կը մտածէ: Ցետոյ ան նոր մարմնին պարապութիւնը կը զգայ իր կողքին, ահա մեկնեցաւ, եւ օդը այնչափ ծանր է եւ ոչ մէկ բոյր ունի: Ես այլեւս երբեք բոյր պիտի չունենայ:

Փոքր քաղաքին մէջ ձէլալ զայրացած կը պոռտի: Ինք կը ճանչնայ ծրագիրները եւ ամէն գնով կ'ուզէ Ադնիւը ազատել: Կէսօրէ վերջ կրկին պիտի անցնի եւ ամէն միջոց գործածելով անպայման հեռը պիտի տանի: Ինչպէ՞ս համոզել զինքը, եթէ ոչ բռնի կերպով: (Ան չի ճանչնար իր մտածումները...)

(Շար. 28)

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կապոյտ Խաչի Տէսինի "Արշակ Ջամալեան" մասնաճիւղի վարչութիւնը իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Վիէնի "Սեւան" մասնաճիւղի ընկերուհիներ Օտէթ Մաղաքեանին, Ալիս Գլումճեանին եւ իրենց ընտանիքներուն, իրենց մօր՝ Տիկին Ֆախրիկեանի մահուան առիթով:

***

Ցաւակցութիւնները նաեւ Սէն Մօրիս տը Պէնոյի մասնաճիւղի ընկերներ Յովհաննէս եւ Վերժին Ժելոյեաններին, իրենց մօր մահուան առիթով:

MAISON DES ETUDIANTS ARMENIENS
57 Bd Jourdan 75014 Paris

L'ASSOCIATION
DES ANCIENS RESIDENTS
DE LA MAISON DES ETUDIANTS
ARMENIENS
invite les **anciens résidents** à un

COCKTAIL DE RETROUVAILLES

le vendredi 27 janvier
à 19h30
Cette annonce tient lieu d'invitation.
Prière de confirmer
votre présence :
☎ **01 44 16 10 60**

CINE-CLUB
Paris 10e
«Rouben Mamoulian»

sous le parrainage de
Robert Guédiguian, réalisateur

présente
Le vendredi 27 janvier
à 20 heures 30

LE CHANT DU PREMIER AMOUR

de **Hovhannès YERZNKIAN**
Film de 1958 (Arménie), en v.o.
avec Khoren Abrahamian,
Hratchia Nercessian
Musique : Arno Babadjanian
Directeur des programmes :
Arto Pehlivanian

Participation aux frais: 5 euros
Adhérents et abonnements: 3 euros

U C F A F
6 Cité du Wauxhall
75010 Paris — Métro: République

Imprimé sur les Presses
du Journal «HARATCH»
83 rue d'Hauteville 75010 Paris
Siret : 571 027 317 000 15
Commission Paritaire : N° 0609 K 84976

LOTO SPECIAL

CARNAVAL
DE VENISE

1er Prix :
UN SEJOUR POUR 2 PERSONNES
A VENISE
...et de nombreux autres
lots de valeur...

Dimanche
5 février à 15h

organisé par
l'ECOLE ARMENIENNE
KHATCHADOUR ABOVIAN
339 avenue du Prado — 13008 Marseille
Tél. : 04 91 77 84 70

Centre Culturel
SAINT MESROB
à PARIS

Jeudi 26 janvier à 20h45

RENCONTRE

avec
M.-A. VARTENIE BEDANIAN
qui présentera son livre
TRAVERSE
MERE DE DIEU...
MARSEILLE
Exposé suivi de la lecture d'extraits
du texte et d'un débat
avec le public.

Réservez votre soirée
pour un grand moment d'émotion
et de convivialité.

Vente et dédicace du livre.

10 bis rue Thouin — Paris 5ème
Métro : Cardinal Lemoine / Monge
— Entrée libre - Cocktail —

Informations artistiques

L'Association Musicale «Le Diapason d'Or» organise le 27 janvier à 19h30 au Yan's Club une soirée artistique au cours de laquelle les comédiens **Juliette Degenne** et **Claude Lesko** interprèteront «Le pain de ménage» de **Jules Renard** suivi d'un poème de **Victor Hugo** récité par **Claude Lesko.** Seront également exposées, ce soir-là, quelques unes des œuvres du sculpteur **Aleksey Papovyan** et des œuvres humoristiques du peintre **Aram Alecian** (ces dernières resteront exposées pendant un mois).

Le Diapason d'Or
7 avenue Victor Hugo
93220 Gagny
Tél. : 01 43 09 54 64

CROIX BLEUE DES ARMENIENS DE FRANCE

ՁԱՇ – ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆրանսահայ կապոյտ Խաչը Պէլֆոնթէնի կայանի յոթելեանին առիթով, Լիոնի շրջանին մէջ կազմակերպած է պարահանդէսի երեկոյթ մը՝

Շաբաթ, Յունուար 28,
ժամը 20էն սկսեալ
"Նովոթէլ-Պրոն"ի չքեղ սրահներուն մէջ:

Եկէք միասին փչենք այս տարեդարձին 50 մոմերը, մանուանդ կայան յաճախած նախկին եւ նոր աշակերտներու, անոր մաս կազմող անօրէնին, դասատու եւ հսկիչներուն հետ, որոնց յուշերուն մէջ քանդակուած կը մնայ Պէլֆոնթէնի կայանը:

Այս բացառիկ երեկոյթին իր ներկայութիւնը կը բերէ Ամերիկայէն մանուտուրապէս ժամանող հանրածանօթ

ԱՏԻՈ ՀԱՄՐԱՆՏԵԱՆ

մասնակցութեամբ Ա. Ն ի նուագախումբին:

Ձաշադրին՝ 55 Եւրօ,
երախաներու համար՝ 40 Եւրօ:
Ա.ճապարեցէք չուտով հայթայթելու ձեր տեղերը, հետաձայնելով՝
04·78·45·17·55 *կամ* 04·74·04·74·97
Թիւերուն:

Section **«D. Missakian»**
de Sevran Livry

SOIREE «COUSCOUS»

Le samedi 4 février à 20h30

à la Maison de la CBAF
17 rue Charles Péguy
93190 Livry Gargan

Réservations :
— **Madeleine : 01 43 83 87 68;**
— **Nilva : 01 42 36 33 73**
Nous vous attendons nombreux

RECHERCHE

La Croix Bleue des Arméniens de France recherche pour les séjours de Bellefontaine :

Eté : Juillet et Août 2006
- **Directeurs diplomés BAFD**
- **Animateurs diplomés BAFA ou stagiaire BAFA (bon niveau de ski pour le séjour d'hiver)**

Candidatures à adresser à :

CBAF — 17 rue Bleue 75009 PARIS.
par e-mail : cbaf@wanadoo.fr
ou par fax : 01 53 34 12 13

LA CATHEDRALE APOSTOLIQUE ARMENIENNE DE MARSEILLE
SERPOTZ TARKMANTCHATZ
organise

PAQUES A JERUSALEM

PELERINAGE
du lundi 17 avril au mercredi 26 avril
Le Dimanche de Pâques sera célébré le 23 avril
au Patriarcat Arménien de Jérusalem, d'après l'Ancien Calendrier

PRIX : 1 690,00 euros

Ce prix comprend :
Aller-Retour: Marseille — Tel-Aviv — Marseille • Les transferts aéroport - hôtel • Hôtel 4 étoiles «Christmas Hôtel» à Jérusalem, en pension complète • Les excursions et visites en autocar de luxe • Assurances.

Inscription obligatoire avant le 10 février 2006.
Acompte de 500 euros à verser par chèque à l'ordre de : «Jérusalem 2006».

Renseignements et réservations :
☎ 04 91 77 84 70 / 06 16 04 16 69 / 04 91 26 20 95 (le soir)

Visites : Nazareth, Capharnaüm, Tibériade, Mont Thabor, Mont Sion, Ghétsémani, Betléem, Eglise de la Sainte Vièrge, Vieille ville de Jérusalem, Saint-Sépulcre, Jérico, Mer morte, Mont des Oliviers.

Commémoration du 24 avril 1915 avec la Communauté Arménienne de Jérusalem.

Attention : validité du passeport : minimum 6 mois.

CROIX BLEUE DES ARMENIENS DE FRANCE

LES 50 BOUGIES DE LA COLONIE DE BELLEFONTAINE

FETONS ENSEMBLE CET ANNIVERSAIRE
EN NOUS RETROUVANT TOUS, ANCIENS ET AMIS

LE SAMEDI 28 JANVIER

SOIREE DE GALA

à 20 heures
au CHALET DE LA PORTE JAUNE
Avenue de Nogent — Bois de Vincennes
75012 PARIS

DINER et BAL
avec l'Orchestre GAIDZAG'S

Tirage de la TOMBOLA NATIONALE

Réservation :
Auprès des SECTIONS DE LA CBAF :
Renseignements :
Tél. : 01 53 34 18 18 — E-mail : cbaf@wanadoo.fr

l'Association MACHTOTZ
pour la défense de la langue arménienne
organise

1) Cours intensif d'arménien 1er niveau pour non-arménophones

NOUVELLE SESSION : 11 FEVRIER — FIN JUIN 2006

Ces cours s'adresseront aux débutants de 8 à 70 ans,
Les élèves seront capables de parler, lire et écrire l'arménien.

L'enseignement est assuré par Mme Hilda Kalfayan-Panossian
avec sa METHODE AUDIOVISUELLE

Stage de 50 heures, le samedi matin de 9h à 12h, à Paris.
(Absentéisme exclu)

2) Les cours de 2e, de 3e et de 4e niveaux continuent,
le samedi entre 12h et 15h, à Paris.

Les nouveaux élèves sont acceptés après un test de niveau.

3) Vous pouvez aussi vous procurer votre MANUEL D'ARMENIEN OCCIDENTAL POUR LES NON-ARMENOPHONES

Une méthode audiovisuelle utilisable chez soi.
3 volumes en couleur + 1 coffret de 4 cassettes audio :
87 euros + 8 euros frais d'expédition

Pour tous ces cours et le manuel ,
RENSEIGNEMENTS, INSCRIPTIONS: 01 47 50 97 51

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ 26
JEUDI
26 JANVIER
2006

LE NUMERO: 1,20 €

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ (1884 - 1957)

HARATCH

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE FONDE EN 1925

DIRECTRICE : ARPIK MISSAKIAN

83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
TEL. : 01 47 70 86 60 — FAX : 01 48 00 06 70
COURRIEL (E-MAIL) : jharatch@aol.com

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 250 եւրօ — Վեցամսեայ : 135 եւրօ
Արտասահման : Տար. 300 եւրօ (Ամէնօրեայ առաքում)
270 եւրօ (Շաբաթական առաքում) — Հատը : 1,20 եւրօ
C.C.P. PARIS 15069-82 E

81ՐԴ ՏԱՐԻ _ ԹԻՒ 21·376 — Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN — 81e ANNEE — N° 21·376

ՕՐՈՒԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՑԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԴԱՒԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ՊԱՐՈԶՈ ԽԻՍՏ Է ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՆԿԱՏՄԱՄԲ

Ժ. Շիրաք չատ նեղ կացութեան մատնուած է, չկարենալով տէր կանգնիլ 2002ին ըրած իր ընտրական անխոհեմ խոստումին, ինչ կը վերաբերի ճաշարանապետներու Թէ-Վի-Ա-ի դեղչին 19,6%էն 5,5%ի: Նման յանձնառութիւն մը թոյլ պիտի տար նաեւ որ 40 հազար աշխատանք ստեղծուի այդ ճիւղին մէջ: Կարգ մը երկիրներ, զվխաւորութեամբ Գերմանիոյ, խարարը՝ Թիէրի Պրըթոն Պրիւսէլի 24ին տեղի չտուաւ: Տնտեսութեան նախարարը՝ Թիէրի Պրըթոն՝ Պրիւսէլի նիստին աւարտին, իր զոհունակութիւնը յայտնեց, որովհետեւ որոշուած էր որ հարցը կրկին կը քննուի 2007ի կէսերուն: Մնաց որ, այլ հարց մըն ալ խնդրոյ առարկայ է: Առջի օր որոշուած էր որ ճաշարաններու հարցը անփոփոխ կը մնայ, բայց զեղչը կը կատարուի չինարարական ճիւղին մէջ: Զէր նախատեսուեր սակայն, որ հոս ալ խոչընդոտ մը պիտի ծագէր երեք նոր անդամներու պատճառաւ: Արդարեւ Չեխիա, Լեհաստան եւ Կիպրոս դէմ արտայայտուեցան, այսինքն արդէլք հանդիսացան: Իրենց թելադրուած է որ մինչեւ կիրակի իրենց միտքը փոխեն, բայց ատոյգ չէ:

*
**

Այս նոյն հարցին կապակցութեամբ, եւրոպական Յանձնախումբին նախագահը՝ Մանուէլ Տուրանս Պարոզո, սահման ֆրանսերէնով մը բաւական խիստ արտայայտութիւններ ունեցած է Ֆրանսայի հասցէին, Յունուար 24ին, Ազգային Ժողովին առջեւ: Համաչնաւարներուն աչքով, Պարոզո անտեսած է Ֆրանսայի բացասական քուէարկութիւնը, դաս տալով Ֆրանսացիներուն: Չէ պատասխանած երեսփոխաններու հարցումներուն, այլ հանրաժողով մը կազմակերպած է: Բայց Պարոզո դիպուկ պատասխանելով բոլորը լռեցուցած է: Համաչնաւար Պոքէլի եւ ընկերվարական Ժ.-Մ. Էյրոյի ըսած է.– "Յանձնախումբին եւ ինծի հանդէպ խիստ ծաղրանկար մը չինուեցաւ: Եթէ համաչնաւար կառավարութիւն մը գոյութիւն ունենար Եւրոպայի մէջ, հաճոյքով կ'ընդունէի իր ներկայացուցիչը, բայց, չկայ": Պոքէ զինք ամբաստանած է որ "տեղի կու տայ գործատիրութեան առջեւ", ինչ որ ըսել տուած է Պարոզոյի՝ "ձեռնարկութիւններու դէմ ելոյթներով չէ որ աշխատանք պիտի ստեղծէք": Իրեն համար, Ֆրանսա մեկուսացումէն կը տառապի, նոյնիսկ անախորժ մրթնոլորտ մը կը տեսնէ, ինչ որ ըսել կու տայ իրեն.– "Ես ինծի հարց կու տամ, թէ Մոլիէռի երկիրը տեղի չի տար երեւակայական հիւանդի փորձութեան":

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Տ. ՏԸ ՎԻԼՔՓԻՆի աշխատանքի նոր ծրագիրը՝ Առաջին Աշխատանքի Պայմանագրութիւն (26 տարեկանէն վար երիտասարդներու համար) օրէ օր աւելի մեծ աղմուկ կը հանէ եւ իր ու կուսակիցներուն բոլոր բացատրութիւնները ոչ ոք կը համոզեն: Աւելին, վարչապետին որոշումը որ հարցը ստիպողաբար ծեծուի Ազգային Ժողովին առջեւ (օրակարգի տեղափոխումով) աւելի զայրացուց ճակը: Անմիջական հետեւանքն այն եղաւ որ ուսանողներու կազմակերպութիւնները եւ սեռիքանները կոչ ըրին զանգուածային ցոյցի մը դիմելու փետր. 7ին, պահանջելով որ որոշումը ջնջուի: Այս ճիւղին մէջ ալ, աջը անգեալի լաւ յիշատակներ չունի, յայտնաբար պարտաւորուած է հրաժարիլ Տըվաքէ օրէնքէն (1985, ուսանողական ցոյց, համալսարանական բարեկարգման համար) եւ "ՍՄԻԲ–երիտասարդներու" օրէնքէն ալ (1994):

ՍԵՊ, ֆրանսական մեծ ընկերութիւնը տնային մատակարարութեան (խոհանոցի գործիքներ մասնաւորաբար) 890 գործազրկումի պիտի դիմէ հակառակ առնոր որ գործառնութիւնը վնաս չի կրեր, բայց էինական մրցակցութիւնը չատ ուժեղ է եւ ներկայ պայմաններուն մէջ այլեւս չի տոկար: Հարուածը ծանր է երեք գործատուներու աշխատաւորներուն համար: Դեռ 2002ին, տէր դարձած է Մուլինէքսի, բայց կացութիւնը կը ստիպէ որ իր արտադրութիւնը աւելի կեդրոնացնէ Շանկայի իր գործատան վրայ: Ներկայիս Չինաստան պատրաստուած ապրանքները 20 եւրօ աւելի աժան են չուկային վրայ եւ ՍԵՊ-ի վաճառումը զգալի նուազում արձանագրած է: Մեծ սպառումի ապրանքներու Եւրոպա ծախուած համեմատութեան 60%ը Չինաստանէն կու գայ: ՍԵՊ-ի տնօրէնութիւնը խոստացած է կարուկ պաշտօնազրկումներ չընել, բայց եւ այնպէս 15, 20, 25 տարի աշխատողներու համար կացութիւնը չատ մռայլ է:

Օ. ՓԱՄՈՒՔԻ դատին ջնջումը կողմերէն ոչ մէկը դոհ ձգած է, բայց հաւանօրէն Եւրոպական Միութեան չրջանակներէն: Փամուքի փաստաբանը յայտարարած է թէ դատը բազմաթիւ թերիներ, սխալներ ու անտեսումներ ունէր եւ թէ հարկ էր վիպագիրը անպարտ հռչակել: Այսուհանդերձ ըսած է թէ վճռաբեկին պիտի չդիմեն: Այդ դիմումը ըրած են ամբաստանողները: Անոնցմէ իրաւապետներու միութեան վարչական անդամ Ֆ. Քէրինչիսիզ ըսած է թէ դատը ջնջելու վճիռը քաղաքական բնոյթ կը կրէ:

ԹՈՒՐՔԻԱ դատապարտուած է Մարդկային իրաւանց եւրոպական առեանին կողմէ որովհետեւ բանտարկութեան ութ պատիժ պարտադրած էր անձի մը որ կը մերժէր զինուորական զեւստ կրել:

ԱԲԲԱՁ ՓԻԷՐ, 93 տարեկան, որ միայն անխուով աթոռով կը փոխադրուի, Ազգային Ժողով ներկայացաւ Յունուար 24ին, բողոքելու համար անօթեւաններու հանդէպ եղած կարգադրութիւններուն դէմ: Կ'ակնարկէր այն նիստերուն, որոնք կը վերաբերին 3500 բնակիչէն աւելի ունեցող չրջաններուն (գոմիւն) ընկերային բնակարաններու 20%ի գոքա մը ապահովելու օրէնքին փոփոխութեան:

ԻՐԱՔի մէջ, գերմանացի երկու ճարտարագէտներ առեւանգուած են, Յունուար 24ին, երբ կը պատրաստուէին ապրանքերուն մեքենաներ զետեղել Պայիժիի զտարանին մէջ: Միւս կողմէ, Ս. Հիւսէյնի դատավարութիւնը, որ պէտք է վերսկսէր Յունուար 24ին, յետաձգուած է Յունուար 29ին:

ՄԻԼԼԻՈՆ ֆիլմը, որու հեղինակն է Սթիվըն Շփիլպէրկ, ԱՄՆ-էն եռք կը նկերկայացուի Ֆրանսայի մէջ, Յունուար 25էն ի վեր: Նիւթը ծանօթ է. 1972 Սեպտեմբեր 4ին 5ի գիշերը ութ պաղեստինցիներ (Սեւ Սեպտեմբեր խմբակ) մուտք կը գործեն ողիմպիական վայրը եւ պատանդ կը բռնեն 11 իսրայէլացի մարզիկ, որոնց երկուքը կը սպաննուին դործողութեան առեն: կը պահանջեն 243 պաղեստինցի բանտարկեալներու ազատ արձակումը: Գերմանացիք եւ Իսրայէլ կը մերժեն:

(Շար.ը Դ· էջ)

ՀԱՑ ԴԱՏԻ ԵՒՐՈՊԱՑԻ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲԸ ՓԱՄՈՒՔԻ ԴԱՏԻՆ ՄԱՍԻՆ

Հայ Դատի Եւրոպայի յանձնախումբը հաղորդագրութեամբ մը գոհունակութեամբ արձագանգած է վիպագիր Օ. Փամուքի դատին ջնջումին, ատոր մէջ տեսնելով արտայայտութեան ազատութեան կաշկանդումին վերջ տալու մտադրութիւն. յիշեցուցած է այսուհանդերձ թէ Փամուքի պարագան պէտք չէ մոռացումի մատնէ նման պատճառաբանութիւններով դատական հետապնդումի ենթակայ ուրիշներու դոյութիւնը:

Դատին ջնջումին մէջ ընդգծուած է նաեւ Եւրոպական Միութեան ներկայացուցած պահանջներուն կշիռը. ըսուած է թէ ամէն անդամ երբ Միութիւնը կը նահանջէ իր պատասխանատուութիւններէն, Անդարա աւելի Մարդկային իրաւունքներու բռնաբարման քաջալերանք կը նըկատէ:

Նոյն հաղորդագրութեամբ կոչ եղած է Եւրոպական յանձնախումբին որ չանքերը բազմապատկէ ու ընդհանուր քննութեան մը ենթարկէ Թրքական օրէնսդրական բոլոր տուեալները. Սահմանադրութիւն, օրինագիրքեր, կանոնագրութիւններ:

ՌՈՒՍ ՓՈԽՎԱՐՉԱՊԵՏԸ ԲԱԿՈՒԻ ՄԷՋ

Ռուսաստանի փոխ վարչապետ եւ Պաշտպանութեան նախարար Ս. Իվանով Յունուար 24ին Բաքուի մէջ հանդիպում ունենալով Ադրբեջանի իր պաշտօնակիցին հետ, յայտարարած է թէ Ղարաբաղի խնդիրը ռազմական ճամբով լուծելու այլընտրանքը հեռանկար չունի: Սակայն կարելի նկատած է խաղաղապահ ուժերու համակարգութեան գօտի փոխադրութիւնը, բայց պայմանով որ անոր յաջորդ դիւանագիտական կարգաւորումը: Իսկ ադրբեջանցի նախարարը կրկին յայտարարած է թէ եթէ բանակցութիւնները արդիւնք չտան, իրենք ամէն բան կ'ընեն իրենց երկրին տարածքային ամբողջականութիւնը վերահաստատելու համար:

ԱՄՆ-ՈՒ ԳԱՂՏՆԻ ԲԱՆՏԵՐԸ

Սէ-Ի-Ա-ի գաղտնի բանտերուն մասին տեղեկագիրը խոր վրդովում պատճառած է: Հոն կ'ըսուի որ ԱՄՆ-ու գաղտնի ըսպասարկութիւնը բռնաբարելով միջազգային օրէնքները, բազմաթիւ երկիրներէ կասկածելիներ փոխադրած է այդ բանտերը, չարչարանքի տակ խոստովանութիւններ կորզելու նպատակով: Եւրոպան բացառութիւն չի կազմեր ու Եւրոպայի յանձնախումբը Միութեան անդամ երկիրներէն պահանջած է անվարան գործակցիլ, երեւան հանելու համար եւրոպական հողամասին վրայի ամերիկեան գաղտնի բանտերը:

Եւրոպայի Խորհուրդին խորհրդարանական վեհաժողովի նախագահը մամուլի ասուլիսի մը նիւթ ըրած է այդ բանտերուն գոյութիւնը: Ասուլիսին ներկայ ադրբեջանցի լրագրող մը իրեն հարց տըրած է թէ Լեռնային Ղարաբաղի մէջ ալ չկա՞ն գաղտնի նման բանտեր: Եւրոպացի վիւանադէտը պատասխանած է. "Մեզի փաստեր ներկայացուցէք, մենք կը զբաղինք անոնց հետաքննութեամբ":

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՁԱԿԱՏ

ՅՈՒՐՏԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻ

Յունուար 20էն ի վեր տեղացող առատ ձիւնը Ջերմուկի, Հրազդանի, Ամասիայի, Սպարանի եւ Աշոցքի մէջ մօտ մէկ մեթրի հասնող խաւ մը գոյացուցած է. միւս չրջաններուն մէջ ձիւնի խաւը 20–30 սմ. է: Ըստ օդերեւութաբանական նախատեսութիւններու, ձիւնը կը չարունակուի մինչեւ Յունուար 27: Ձիւնին եւ բուքին պատճառով փակուած են Իջեւան – Ճամբարակ, Եղեգնաձոր – Մարտունի մայրուղիները, Սեւլիճի լեռնանցքը: Աշոցք – Իալրա ճամբան ալ դժուար անցանելի է:

Կլիմայական նման պայմաններու մէջ հասկնալի է որ ինչ կարեւորութիւն կը ներկայացնէ պայթած կազատարին նորոգութիւնը: Այդ աշխատանքները, սակայն, Յունուար 24ի դիշերը ընդմիջուած են, կազամուղին վրացական հատուածին մէջ խոցած կազի կարեւոր քանակութիւն գտնուելով, ինչ որ պայթումի վտանգ կը նշանակէ: Առնամանիքն ալ երկրորդ պատճառ մըն է աշխատանքներու ընդմիջումին: Կազատարին պատասխանատու ընկերութեան տնօրէնը ըսած է թէ ընդմիջումը հարիւր ժամ կը նախատեսուի, թերեւս աւելի:

Մոսկուայի իշխանութիւնները կը պընդեն թէ կազատարին խափանարարութեան պատասխանատուն են ծայրայեղական անյայտ խմբաւորումի մը անդամները. մինչ Թիֆլիս, ինչպէս գրուեցաւ, Մոսկուան կը մեղադրէր այդ պերով, Վրաստանը կրկին իրմէ կախում ունեցողի վիճակին մատնելու յոխին նպատակով:

ԶՈՒԱՐԹՆՈՑԸ ՎԵՐԱԲԱՑՈՒԱԾ

Յունուար 24ին Զուարթնոց օդակայանը վերսկսած է բնական թափով գործել: Ձիւնին պատճառով յետաձգուած, կամ ջնջուած թռիչքները կատարուած են:

Նախորդ օրը Մոսկուա – Երեւան թռիչքը կատարող ռուսական օդանաւ մը Երեւանի վրայ տիրող անյատաստ օդի պայմաններուն բերումով ստիպուած էջք կատարած է Բաքու: Օդաչուն էջք կատարելէ առաջ ապահովութեան երաչխիքներ ուզած է ադրբեջանցի իշխանութիւններէն որոնք տուած են հարկաւոր արտօնութիւնը, ճամբորդներուն տաք կերակուր հրամցուցած եւլն: Անկէ օդանաւը մեկնած է Թիֆլիս, սպասելու համար Զուարթնոցի վերաբացումը:

*
**

ՆԱԽԱԳԱՀԻՆ ԱՑՑԵՐԸ

Նախագահ Ռ. Քոչարեան փետր. 7 – 9 պաշտօնական այց կը կատարէ Շուէյց, Ապրիլին աշխատանքի այցով կ'երթայ Գերմանիա: Մայիսին կը սպասուի նախագահին այցը Ֆրանսա:

*
**

«Ս. ԷՋՄԻԱԾՆԻ ԳԱՆՁԵՐԸ» Ս. ՊԵՏԵՐՍԲՈՒՐԳԻ ՄԷՋ

Յունուար 24ին Ռուսաստանի մշակութային մայրաքաղաք Ս. Պետերսբուրգի "Էրմիտաժ" թանգարանին մէջ բացուած է "Սուրբ Էջմիածնի Գանձերը" ցուցահանդէսը: Ան կազմակերպուած է Ռուսաստանի մէջ Հայաստանի տարուան չրջանակին մէջ: Բացումի հանդիսութեան իր ելոյթին Հայաստանի Մոսկուայի դեսպանը Արմէն Մկրտչեան վայրին ընտրութիւնը պատահական չէ նկատած, յիչեցնելով Հայաստանի այդ քաղաքին, յատկապէս "Էրմիտաժ"ի հետ աւանդական կապերը:

Ի ՅՈՒՇ ԻՐ ՄԱՀՈՒԱՆ 49ՐԴ ՏԱՐԵԼԻՑԻՆ
(1957 Յունուար 26)

«ԻՋԻՐ, ԱՐՔԱՅ ՀՋՕՐ» (*)

Կեդր. վարժարանը փակուած էր: Ճաբահատ պիս դրկն թաղին ամերիկեան վարժարանը, որ առաւելապէս յատուկ էր չափահաս աղջիկներու:

Այն առեն անգլերէնի դասընթացք մը հաստատուած էր հայ երիտասարդներու համար եւ հայրս ալ աշակերտ ըլլալով, դպրոցին տեսչութիւնը հաւանած էր ընդունիլ իրրեւ ծանօթ բարեկամի զաւակ եւ անչափահաս:

Ջարդէն վերջը, ինքնին դադրեցաւ անգլերէնի դիւերապային դասընթացքը: (Այն առեն քանի՞ հոգի պիտի թէ անգլերէն սորվելու այս մարմաջն ալ թեւադրըած էր Լոնտոնի «անգլիասէրներէն» եւ «հայասէրներէն», իրրեւ արդիւնք Պերլինի վեհաժողովին):

Սորվելիքս մեծ բան մը չէր այս դպրոցին մէջ: Հայերէնի դասը առանձնած էր բարեպաշտ վարժուհի մը, որ լինք դասի կը կարօտէր: Միւս առարկաները, անգլերէն, կ'աւանդէին միսիոնարուհիներ, որոնց մէկը, Miss Փարքըր, բանդործ ըրած էր իր լեզուն սորվեցնել հիմնովին: Թուրքերէն պիտնալով հանդերձ անգլերէն կը խօսէր, որպէսզի լեզմ, խօսիմ եւ սորվիմ:

Բայց ո՛չ. սորվելիք չատ բան ունէի այս դպրոցին մէջ:

Նախ, ամէն առաու, աղօթքէն վերջը պիտի արտասանէինք Աստուածաշունչի դիրքերուն անունները, – Ծննդոց, Ելից, Թուոց, Երկրորդումն Օրինաց Դատաւորաց, Ա. Թագաւորաց, Բ. Թագաւորաց, Գ. Թագաւորաց, Նաւմայ, Ամբակում, եւայլն: Ամէն օր անխափան, բարձրաձայն եւ խմբովին: Ներելի չէր մէկ անուն իսկ փախցնել:

Ցետոյ պիտի սորվէինք համով-հոտով երգեր.

Իջիր, արքայ հզօր,
Անուն փառաւոր,
Տուր որ գովեմք:

կամ,– «Ցիսուսի եկ, Ցիսուսի եկ»:

Կային թուրքերէն եղանակներ ալ զոր կը լսէինք յարակից ժողովարանին մէջ, կամ կիրակնօրեայ դասերու առեն:

Կիտէյիմ, կիտէյիմ, կիւզել տիյարա,
Ջէլէնկիմ վար տըր կիւզել տիյարտա,
Տավէք իտէր, կիտեմեյիմ...

Թուրքերէնն ալ ունէր իր «Ցիսուսի եկ»ը — «Ցիսուսի կէլ»: Եւ ուրիշ գոհարներ որ անգլերէնէ հայերէնի թարգմանուած էին, իրրեւ հոգեւոր երգ:

Ի՛նչ անուշիկ, խաւտուտիկ խայծեր՝ կիրակնօրեայ դպրոց յաճախելու համար: Ո՛րքան չատ գացած ըլլայիր, այնքան աւելի եւ ծանրագին նուէրներ կը ստանայիր Ամերիկայէն, Ծնունդի առթիւ,- խաղալիկ, հանդերձեղէն, ուտելիք, եւ այլն: Ամէնէն բախտաւորն այն է որ 52 կիրակի անխափան հետեւած կ'ըլլար:

Ես հազիւ 15–20 կիրակի գացած էի, այն ալ առաջին տարեշրջանին: Այս առթիւ ստացած նուէրներուս մէջ կը յիշեմ կապոյտ փողկապ մը թուղթէ, որ այնուհետեւ դարձաւ միակ փողկապս, գոյնով թէ ձեւով, մինչեւ Մխսք Մեծարենցի մահը, երբ ես ալ սեւ կապել սկսայ Գեղամին պէս: (Օսմ. Սահմանադրութեան շրջանին, երբ ողբացեալ Ակնունին երեւցաւ այսպէս թուղթէ սեւ փողկապով եւ հետեւողները չատցան, միամիտներ Դաշնակցական փողկապ կը կոչէին այս ձեւը, թիւրիմացութեամբ):

⁂

Դպրոցին մէջ կային հարուստի աղջիկներ, 14–16 տարեկան, որոնք չրջանը աւարտելէ վերջ կ'երթային Հայ Սքուլ:

Այդ աղջիկներէն երկու քոյրեր դպրոց կուգային մօտաւոր տնտեսի մը հետ, Ենկ Գափուէն: Ամէն կերպով ճոխ, ուշէին նաեւ բան մը անմատչելի ինծի համար,– անգլերէնէ հայերէն բառարան մը:

Ջումնեւորները յաճախ կը դիմէին մեծ քրոջ բարեացակամութեան:

Շիպացածներէն մէկն ալ ես էի – մատ մը խլէզ: Եւ Օր. Վեհանոյշ հաճութեամբ կը տրամադրէր բառարանը, գրաւեղանէ գրաւեղան սահեցնելով: Մինչեւ անդամ կ'արտօնէր տուն տանելու:

Իրկուն մը բառարանը տուն տարած առեն, երկարող մը գտայ մէջը: Օ՛հ, ինչ, փելեր, ցոլեր, իմ եարս: Ապա նաեւ հրաւէր մը՝ դասի առեն իր քովը նստելու:

Սիրտս եփ ելած էր: Անհանդարտ՝ ցերեկը, դիշերն ալ կարծես կը զառանցէի: Առտուն կանուխ, չատ կանուխ զպրոց վազել կ'ուզէի, տեսնելու համար վեհանոյշը,– 16 տարեկան պարմանուհի մը արքունի հագուակով: Ծիրանի պէս հասուն, իսկ իրիկունը կ'ուզէի ժամ առաջ տուն դառնալ:

Թրվռուն՝ անորոշ սարսուռներով, հալիս կրնայի հետեւիլ դասերուս: Տունին մէջ անդամ զարմեր էի տեսակ մը դէս, ցասկոտ, ոտտոստուն:

– Ի՞նչ ունիս, կը հարցնէր մայրս, մտահոգ:

Եթէ Փարիզ ծնած ըլլայի, պատասխանը պատրաստ էր: Ոչ իսկ հարցնող կ'ըլլար: Իսկ Պոլիս, այն ալ կէտիկ փաչա...

Օր մը մինչ Վեհանոյշ նորէն պրասդանէ գրասեղան կը քշէր բառարանը, ինծի տալու համար, ամերիկացի վարժուհին խլեց գիրքը, եւ մէջէն գտաւ երկտող մը: Ինմիջապէս թարգմանել տալով, երբ իմացաւ բովանդակութիւնը, իրրեւ պատիժ Վեհանոյշը հրապարակաւ յանդիմանեց, իսկ զիս չարաթ մը հիւրանոց տարաւ, ծանրացնելով անգլերէնի դասերը:

Վեհանոյշ յուսահատած չէր: Իրիկուն մը, երբ աշակերտները կ'արձակուէին եւ երկու քոյրերը տնտեսին կը սպասէին, հասկցուց որ քիչ մը ուշ մեկնիմ միւս օրը:

Ի՛նչ բախտ: Կառավարիչ ըլլալու կարգը լման էր միւս օրը: Այնպէս որ երբ աշակերտ - աշակերտուհիները հեռացան, մնացի մինակ՝ երկու քոյրերուն հետ, որոնք տնտեսին կը սպասէին, ըստ սովորութեան:

Չեմ յիշեր թէ ինչ խօսեցանք այդ պահուն: Վեհանոյշ կը խայտար. միեւնոյն առեն կը ղողար: Ու մինչ քոյրը մեկուսի կեցած էր, յուշիկ-յուշիկ դէպի հանդերձարան հրեց զիս, ամուր մը գըրկեց եւ սկսաւ տաք-տաք համբուրել. համբուրել ու հառաչել, անուշիկ բառեր գլորել:

Լրջօրէն սրտադողի մը մատնուած, այտերս կարմրած, բուռն ճիգ մը փորձելով, հազիւ կրցայ դասարանէն դուրս նետել ինքզինքս: Ու փախայ, առանց ետ նայելու: Վազեցի, վազեցի մինչեւ տուն:

– Ինչո՞ւ այսքան ուշացար, հարցուց մայրս

– Այսօր ես էի կառավարիչը:

Ա՛հ կառավարիչ. երբ համբոյրին համն ու բոյրը հասկնալու տարիքին հասաւ, Վեհանոյշ հարս գացած էր Մանչեսթըր:

⁂

Տեսնուած բան չէ որ երկու-երեք հայ տղաք գարունը կամ աշունը, հրդեհ մը կամ արկած մը նկարագրելու չափ հայերէն գրել գիտնան եւ թերթի մասին չմըտածեն:

Ե՞ս պիտի կազմէի կանոնին բացառութիւնը: Ուրեմն ձեռագիր թերթ մը, «Գարուն», որուն երկու աշխատակիցներէն մէկը տէր-տէր եղաւ, միւսը պատանի:

Կը նշանակէ պարապ չանցան ո՛չ «Իջիր արքայ»ն, ո՛չ ալ «Ցիսուսի եկ»ը:

(Յարձեմ 8–10 թիւ մը «լոյս տեսաւ» – իւրաքանչիւրը երեք օրինակ՝ 15 օրը անդամ մը, որ կը պտըտէր ձեռք ձեռք):

⁂

Լրացնելով ամերիկեան դպրոցին երկու տարուան չրջանը, կ'ուզէի Րոպըրթ Գոլէճ մտնել:

Երա՛զ: Տարեթոշակն էր 44 ոսկի, հայրը կը ստանար ամսական երեք ոսկի, չորս-հինգ հոգինոց ընտանիքի մը համար: Կէս պնով իսկ ընդունէին, ճար չըկար:

Ինդրեցի միսիոնարուհիներէն որ Ամերիկա դրկեն, մեքենագիտութեան սորվելու համար: Իրականին մէջ միտքս ճարտարապետութիւն էր, սակայն բառերը կը չփոթէի իրարու հետ:

– Դժուար է, դժուա՛ր. ձրի չեն ընդունիր. ցերեկը պիտի աշխատիս ապրուստ ճարելու համար, գիշերն ալ դասընթացքի պիտի հետեւիս. չես կրնար դիմանալ: Եկուր քեզ Անաթոլիա գոլէճ դրկենք: Տարեթոշակը 12 ոսկի է. միայն վեցը կը վճարես, մնացեալը կը ճարես արհեստի մը հետեւելով ի նպաստ վարժարանին,– ատաղձագործութիւն, կօշկակարութիւն, դերձակութիւն, խոհարարութիւն, եւ այլն:

Հայրս ալ համոզեցին եւ առտու մը ինքզինքս գտայ Մարզուան, խումբ մը ունեւոր աշակերտներու հետ:

Շատոնց փակուած էր Գայաեան - Թումայեան չրջանը: Բայց եւ այնպէս գոլէճը ունէր չատ կարող ուսուցիչներ եւ ուսուցչապետներ,– Ցակոբեան, Սըվազլեան (Նահատակուած), Մանիսաճեան, եւայլն: Քննութիւնը գիս տարաւ կեցուց Նախակրթարանի Գ. կարգը ուրկէ կը սկսի բուն ճեմարանը:

Գիշերները կը պահակէի անչափահասներու պատսպարանը (Պոյս Հոմ), ուր կը դտնուէր նաեւ Մեծարենց:

Նոր տարեշրջանը սկսած էր արդէն, երբ տկարութիւն մը հիւանդանոց նետեց զիս: Առանց ատոր ալ, սիրտս տաք չէր, թէեւ կանոնաւորապէս կը հետեւէի դասերուն: Հետզհետէ տհաճութիւն մը կը տողոսկէր սրտիս մէջ: Կ'ուզէի ձգել հեռանալ, նամակ նամակի վրայ գրելով հօրս:

– Այսքան ալ չո՛ւտ... համբերէ՛, տըղաս, համբերէ՛. օրինակ առ ընկերներդ:

Ընտանեկան չրջանակի կարօ՞տը: Ընդհակառակն: Շատ բախտաւոր էի այդ կողմին: Տուն մը բարեկամներ հազար կտոր կ'ըլլային, խնամելով իրենց զաւկին պէս:

Երկար չտեւեց անձկութիւնը:

Կիրակի օր մը, երբ կը խաղայի պարտէզին մէջ, երէց դասարանէն երիտասարդ մը, ուսանող աստուածաբանութեան, մօտենալով հարցուց.

– Ի՞նչ կը բանիս հոս:
– Կը խաղամ:
– Ինչո՞ւ քար նետեցիր թռչունին:
– Մե՞ղք է քար նետել:

– Հարկաւ. եւ երկու մեղք ունիս, որ կը խաղայիր սուրբ օրով, միւսը՝ քար կը նետէիր թռչունին:

– Հապա ի՞նչպէս կ'անցընեն կիրակին:

– Նո՞ր պիտի սորվիս. կիրակնօրեայ դաս կայ վերը: Սաղմոս կը սերտեն այսօր:

Նոյն գիշերն իսկ նամակ մը գրեցի Պոլիս: Պարզապէս վերջնագիր.

– «Ես այլեւս չեմ կենար: Այստեղ մարդ կը չորցնեն»:

Չօրս մօրս խրատները եւ բարեկամներու յորդորները գոնէ մինչեւ տարեգլուխ մնալու՝ անցան ապարդիւն: Ու վերադարձայ Պոլիս, մէկ ամիս հիւանդանոց, մէկ ամիս ալ ճեմարան մնալով:

ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

(*) Հատուած "Օրեր եւ ժամեր" հատորի «Վաստակը» ներածականէն (1958)

ԱԽՈՅԵԱՆ ԱՐԵՒՄՏԱՀԱՅԵՐԷՆԻ (*)

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Հայ լեզուին չուրջ գոյութիւն ունին նախապաշարումներ:

Հին տեսութիւն մը, զոր դասապարտեց Վանտրիէս, պատգամ կը կարդար. "Ժողովուրդն է որ լեզու կը չինէ": Այո՛, հասկցա՞նք, կը հաւատա՞նք, թէ "ժողովո՛ւրդն է որ լեզու կը չինէ", ապահովաբար կ'ուզեն ըսել թէ "կը ստեղծէ": Բայց ինչ որ ժողովուրդը կը չինէ կամ կը ստեղծէ, գրագէտը կը մշակէ: Արդ, մըշակում կը նչանակէ ստեղծում: Ի՞նչ պատկեր պիտի ներկայացնէր, երեւակայեցէք, յունարէնը կամ հայերէնը, եթէ մնար ժողովուրդին ստեղծած եւ խօսած ձեւով, եթէ մշակած չըլլար զայն իր գըրագէտը:

Գերման միտքը, զարգացնելով լուտերական գաղափարը, որ չախչախիչ հարուած մը տուաւ լատիներէն լեզուին համատիրութեան, Ժ. դարուն տուաւ կոչնակի մը ղերը, արթնցնելու համար ժողովուրդները, մանաւանդ փոքրերը, որպէսզի մշակեն իրենց ինքնատիպ ժառանգութիւնները, մասնաւորաբար՝ ինչ որ ազգային է եւ տեղական:

Այստեղ կը թողում այս գաղափարին պատմութիւնը, որ կը հասնի մինչեւ Ֆրանսական յեղափոխութիւն, – հատորներ կը պահանջէ նիւթը:

Մեր մէջ, Աբովեան ի վիճակի չէր ըմբռնելու այս գաղափարին վտանգը: Ոչ ալ այն "իրապաշտ" գրագէտները, որոնք ժողովուրդը խօսեցնելու կամ գրականութիւնը ժողովուրդին տանելու հրաւէրին մէջ, դիւրին յաղթանակներ միայն փնտռեցին: Տարազը գեղեցիկ էր, նոյնիսկ նուիրական, բայց ոչ յատուկ մեր պայմաններուն կամ ցորենի այն արտին, ուր սեւ որոմն ու կարմիր հասնուկը, տեղին աշխարհագրական անունն իսկ փոխելու աստիճան չատցած, կրնային խաթարել հունձքին որակը:

Անհրաժեշտ էր մշակում, այս բառին ամէնէն լայն ու գիտական առումով: Կոմիտաս, այս հանճարեղ միտքը, ըմբռնեց տարագին իսկական իմաստը, – ու մշակեց: Իր ճաղած ժողովրդական երգերը մշակուած են թէ՛ բառերով, թէ՛ եղանակով: Կրնաք, – դժուար չէ, – երեւակայել հայ երգին պատկերը՝ եթէ Կոմիտաս երաժշտութիւն տար մեղի այն ձեւով որ գրականութիւն տուին Աբովեան եւ Պոլսոյ իրապաշտները:

Այդ, Շ. Միսաքեան կատարեց հայ լեզուին մէջ, ինչ որ կատարեց Կոմիտաս հայ երաժշտութեան մէջ, – գտում, մշակում: Դուրս նետեց թրքական սեւ որոմը, արտին քարն ու զպռտուկը, առաւ սպիտակ եւ ազնիւ մարմուռը՝ տալու համար նաչիկ, ամէնէն նուրբ ալիւրը, թաւչանման եւ քաղցրահամ:

Եթէ արդի արեւմտահայերէնը հասած է մինչեւ այժմ չգերազանցուած բարձրութեան մը, – եւ իրողութիւն է ասիկա, – շատ բան կը պարտինք Շ. Միսաքեանի:

Հետաքրքրական է հետեւիլ իր իսկ լեզուին յեղաշրջութեան գիծին, Սուրիահաղակէն մինչեւ Յառաջ: Սկիզբը, աւելի երկար էր իր պարբերութիւնը: Տարօրինակ խորչանք մը ցոյց կու տար հանդիպ կարդ մը բառերու, – զգլխիչ, ըմբռշնել: Հնչական դժուարութի՞ւնն էր պատճառը, – չեմ կարծեր, աւելի դժուար արտասանելի բառեր ալ ունինք: Ճիշդ է թէ կ'աշխատէր իր խօսքին տալ մանանայատուկ երաժշտութիւն մը, բայց առաւելապէս կը փնտռէր պատկերաւոր ձեւը, – նկարչագեղ է իր տճը, վրձինի հարուածներ տալու եղանակով մը՝ իր կարճ նախադասութիւնները գոյնի ալիքներ են կարծես, որ կը յաջորդեն իրարու:

Իր լեզուն ակրէսիվ է հոն ուր պատուելի պիտի դառնար ուրիշ մը հակաճառողին դէմ յանդիման, ու գործածած միակ զէնքը՝ քիչ մը թթու, որ բխումի ձեւովը, յաճախ, ընդվզում չի պատճառեր... ընդունողին:

Լեզուի մաքրութեան իր սէրն էր, որ կը մղէր զինք համբերութեամբ սրբագրելու իր մեծ ու պզտիկ աշխատակիցներուն լեզուն, – այսպէս է որ գոյութիւն ունի այսօր "Յառաջ"ի հայերէն մը:

Ի՞նչ յատկանիշով կը ներկայանայ այս տարազը:

Նախ ուղիղ քերականութիւն մը: Զըխախտել համաձայնութեան աւանդական օրէնքները՝ իրենց յետին մանրամասնութեան մէջ: Դէմ էր, օրինակ, Օշականի... ամապարանքին, որ զգացական եւ պատկերներու հեղեղին մէջ՝ կը ջրնջէր կամ "կ'ուտէր" մակբայը, թէեւ իր կարգին՝ աւելորդ կը գտնէր անվնաս եւ ամէնէն խնայողական չաղկապը, որ չատ սիրելի է Աստուածաշունչ Մատեանին: Դէմ էր, վերջապէս, մակբայի այն ձեւին (Նարեկացի եւ Սիամանթօ), որ մակբայական ածանցը կը կրկնէ իր պոչին մըրայ անհաճոյ յօրանջով մը, – զգալիօրէն, կը նախընտրէր ըսել՝ զգալի կերպով:

Այս ուղիղ քերականութեան հետ՝ դրահակառակն: Շատ բախտաւոր էի այդ կողմին: Տուն մը բարեկամներ հազար կտոր կ'ըլլային, խնամելով իրենց զաւկին պէս:

Երկար չտեւեց անձկութիւնը:

Կիրակի օր մը, երբ կը խաղայի պարտէզին մէջ, երէց դասարանէն երիտասարդ մը, ուսանող աստուածաբանութեան, մօտենալով հարցուց.

– Ի՞նչ կը բանիս հոս:
– Կը խաղամ:
– Ինչո՞ւ քար նետեցիր թռչունին:
– Մե՞ղք է քար նետել:

– Հարկաւ. եւ երկու մեղք ունիս, որ կը խաղայիր սուրբ օրով, միւսը՝ քար կը նետէիր թռչունին:

– Հապա ի՞նչպէս կ'անցընեն կիրակին:

– Նո՞ր պիտի սորվիս. կիրակնօրեայ դաս կայ վերը: Սաղմոս կը սերտեն այսօր:

Նոյն գիշերն իսկ նամակ մը գրեցի Պոլիս: Պարզապէս վերջնագիր.

– «Ես այլեւս չեմ կենար: Այստեղ մարդ կը չորցնեն»:

Չօրս մօրս խրատները եւ բարեկամներու յորդորները գոնէ մինչեւ տարեգլուխ մնալու՝ անցան ապարդիւն: Ու վերադարձայ Պոլիս, մէկ ամիս հիւանդանոց, մէկ ամիս ալ ճեմարան մնալով:

ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

(*) Հատուած "Օրեր եւ ժամեր"ու ամաւարտ յուշերէն

ԼՈՒՍԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

«Մնունդը Վիէնի ծուխին մէջ» ("Ցառաջ", Յունուար 17) դրութեան մէջ Ս. Սուքիասեան կ'անդրադառնար հարուստ անցեալի տէր, Ֆրանսայի ամէնէն հին հայկական այդ գաղութին սեփական ազգօրհասն չունենալու երեւոյթին: Այդ առումով յիշած էր տեղական մամուլին մէջ լոյս տեսած կարծիք մը որուն տէրը "համայնքային պատասխանատու" մըն էր. այդ անձը յայտնած էր թէ «Հայկական եկեղեցիի մը բացակայութիւնը կը վկայէր Վիէնի հայութեան յաջող համարկումի մասին»:

Վիէնի Հայ մշակոյթի տան տնօրէն **Փաթրիք Զոպոյեանէն** ստացանք Յունուար 19 թուակիր նամակ մը որուն կը ցաւ. լուսաբանութեան մէջ կը դրէ. «"Համայնքային պատասխանատու" ինձ ալ շատ ցաւեցաւ կարդալով իրեն վերագրուած այդ խօսքերը, բա՛ի իրականութիւնը բիչ մը տարբեր է»:

Ապա կը տեղեկացնէ թէ թերթին լրագրողին հետ հեռաձայնով կատարուած զրոյցին այդ լրագրողը գլխաւորը նիւթ ըրած է Հայերուն յաջող համարկումը: Ինք պատասխանած է. «Եկեղեցիի մը բացակայութիւնը չի նշանակեր որ կրօնական կեանք չկայ Վիէնի մէջ եւ յիշեցուցի թէ տարիներէ ի վեր ամիսը անգամ մը հայկական ծէսով պատարագ կը մատուցուի Փրանսական կաթողիկէ եկեղեցիի մը մէջ, ինչ որ ցոյց կու տայ յարաբերութիւններու որակը մեր եւ տեղական եկեղեցւոյ միջեւ. յարաբերութիւնները որոնք իրենց ձեւով այլ փաստ մըն են մեր համարկումին եւ ոչ թէ անշուշտ սեփական եկեղեցի մը չունենալու պարագան:

Դժբախտաբար խօսքերս աղաւաղուեցան»:

Նամակագիրը Պրն. Փ. Զոպոյեան չէր տեղեկացուցած թէ աղաւաղուած իր խօսքերուն մասին ճշդում մը ղրկա՞ծ է զրոյցին հրատարակուած թերթին, թէ այս, *ինչ եղած է խմբագրութեան հակազեցութիւնը:*

ԵԱԻԻԼ

ՏՕՆԱԾԱՌ 2006

Կիրակի, Յունուար 15ի յետմիջօրէին, Շաւիլի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ "Լեւոն Շանթ" միօրեայ գալոցի աւանդական տօնածառի հանդէսի օրն էր: Ցայտարարուած ժամէն առաջ արդէն, քաղաքին "Աթրիում"ի դեղեցիկ սրահնեըն մէկուն մէջ համախմբուած էին մեծ թիւով ծնողներ ու բարեկամներ:

Ցերեկոյթին բացումը կատարեց կրօնական ընկերակցութեան առենապետ՝ Հրայր Հրաչեան: Ան, երկու լեզուներով չնորհաւորելէ վերջ Ամանորը եւ Ս. Ծընունդը, չնորհակալութիւն յայտնեց բոլոր ներկաներուն իրենց մասնակցութեան համար որ նեցուկ մը ու քաջալերանք մըն է աշակերտներուն: Ապա, խօսքը փոխանցեց ուսուցչուհի Ռոզին Թաշճեանի որ, հակիրճ ձեւով ներկայացուց գալոցին այս ուսումնական տարուան իրավիճակը (28 աշակերտ՝ 4էն 65 տարեկան), իր դժուարութիւններով եւ նաեւ որոշ յաջողութիւններով... Ապա, բեմը տրամադրուեցաւ դերասան – աշակերտներուն, թիւով 15, ճոխ յայտագրի մը համար. անոնք, չուրջ մէկ ժամուան ընթացքին ներկայացուցին դրուագներ Յովհաննէս Թումանեանի "Սուտասան"էն եւ ազգային դիւցազներգութիւն "Սասունցի Դաւիթ"էն: Հակառակ երկար տեւողութեան, աշակերտները լաւագոյնս մարմնաւորեցին իրենց դերերը: Վստահ ենք, որ այս ցերեկոյթը երկար տարիներ դրոշմուած պիտի մնայ իրենց յիշողութեան մէջ:

Պահը եկած էր կաղանդ Պապային ժամանման: Ան, այս տարի եւս բազմապիսի եւ արժէքաւոր նուէրներ բաժնեց աշակերտներուն ու ներկայ մանուկներուն (գիրքեր, տուրմ, դաստիարակչական "Արեւիկ" խաղաալիկներ –ՍԷ·ՏԷ·ՌՈՄ), ամէնուն գոհացում պատճառելով:

Ցերեկոյթը աւարտեցաւ Շաւիլի հոգեւոր հովիւ՝ Գրիգոր Արզ. Աջապահեանի սրտի խօսքով. ան կարեւորեց երիտասարդ սերունդի դերը մեր ապագային համար ու չարունակեց. "Յոյսով եմ որ այս դիւցազներգութիւնը իրենց պիտի ներշնչէ եւ վաղը, նոր Դաւիթ մը պիտի ծնի մեր ժողովուրդին: Մեր յոյսը այլեւս մեր պզտիկներուն վրայ է":

Մասնաւոր չնորհաւորանքներու արժանի են "Լեւոն Շանթ" դպրոցի երկու ուսուցչուհիները՝ Ռոզին Թաշճեան եւ Անի Քալոըլը, որոնք վիթխարի աշխատանք տարած էին Տօնածառի այս հանդէսը յաջողութեամբ պսակելու համար: Ուսուցուհիէն զատ, ամոնք ստանձնած էին նաեւ զգեստներու յղացումը ու ձեւաւորումը, եւ բեմայարդարումը: Ի տես ներկաներուն գոհունակութեան, անոնք յաջողած էին այդ գործին մէջ:

Ցերեկոյթը աւարտեցաւ խանդավառ մթնոլորտի մը մէջ, ընդունելութեամբ մը զեղեցկօրէն զարդարուած Տօնածառին չուրջ:

ՀՐԱՉՔ ՀՐԱՉԵԱՆ

ԴԱՂՈՒԹԻ ԴԱՂՈՒԹ

ՊԷՅՐՈՒԹի Բժիշկի Տան մէջ, Դեկտ. 22ին, կազմակերպութեամբ Լիբանանի բժիշկներու սենտիքային, Լիբանանի Բժիշկի Օրուան առիթով տեղի ունեցած է բժիշկներու պարգեւատրման հանդիսութիւնը: Լիբանանի Հանրապետութեան նախագահը եւ վարչապետը ներկայացուցած է Առողջապահութեան նախարար՝ Մոհամէտ Խալիֆէ: Հանդիսութեան ընթացքին խօսք առած է Բժիշկներու սենտիքայի նախագահը՝ տոքթ. Մարիօ Ասուն, որ Լիբանանի բժիշկներու անունով չնորհաւորած է պարգեւատրուող բժիշկները: Պարգեւատրուողներու անունով խօսք առած է տոքթ. Ալի Ռաատ, որ չեչատ է թէ բժիշկները միացնող կէտը մարդ արարածն է, որ սրբազան արժէք մըն է: Նախարար Մ. Խալիֆէ նախագահին ջերմ մաղթանքները ներկայացնելէ ետք, հաստատած է որ պարգեւատրուող բժիշկներուն դոյութիւնը Լիբանանի մէջ բժշկութեան որակի բարելաւման եւ զարգացման գլխաւոր ապացոյցն է: Պարգեւատրուած 41 բժիշկներու կարգին են տոքթ. Լեւոն Փիլոյեան եւ տոքթ. Սեպուհ Սիսեռեան: Տոքթ. Փիլոյեան ծընած է Պէյրութ 1928ին, եւ 1965ին Ֆըրանսայի մէջ մասնագիտացած է չողարճակումի ախտաճանաչման ճիւղին մէջ: Տոքթ. Ս. Սիսեռեան ծնած է Հալէպ 1919ին, 1956ին Սուրիոյ մէջ մասնագիտացած է կուրծքի հիւանդութիւններուն ճիւղին մէջ:

⁂

ՊԷՅՐՈՒԹի Համազգայինի "Լեւոն Շանթ" մշակութային կեդրոնի "Գ. եւ Հ. Արմէնեան" սրահին մէջ, Դեկտեմբեր 22ին տեղի ունեցած է Սիմա Քէչիչեանի "Ցուշեր հայկական ցեղասպանութենէն" հատորին ներկայացումը արաբերէն լոյս տեսած: Ձեռնարկին բացման խօսքը արտասանած է Համազգայինի Լիբանանի Շրջ. Վարչութեան անդամ Լորիկ Սապունճեան: Ան նշած է որ Համազգայինի Շրջ. Վարչութեան գրական յանձնախումբին համար աւանդութիւն դարձած է նոր հրատարակուած գիրքերու գինեճաշները կազմակերպել, սակայն, այս մէկը տարբեր է նախորդներէն, այն իմաստով որ արաբերէն լեզուով է: Գիրքին նեկայացումը կատարած է Սօսի Սարգիսեան, որ իր խօսքը սկսած է գիրքէն հատուած մը կարդալով, ապա անդրադարձած է ցեղասպանութեան յիշողութեան, որ մըցած է մեր նախնիներուն մտքերուն մէջ, հասած է մեզի եւ պիտի մնայ մինչեւ հայկական հողերու ազատագրումը: Գիրքին հեղինակը Սիմա Քէչիչեան չըներկայացուցած է Համազգայինի ընտանիքին: Ձեռնարկին աւարտին տեղի ունեցած է հիւրասիրութիւն:

ԱՐՏՕՅՏՆԵՐՈՒ ԱԳԱՐԱԿԸ

ԱՆԹՈՆԻԱ ԱՐՍԼԱՆ

Թարգմանեց՝
ՎԱԶԳԷՆ ԲԱՄՊԱԿԵԱՆ

ՄԱՍ ԱՌԱՋԻՆ

ՍՄԲԱՏ ՀՕՐԵՂԲԱՑՐԸ

Ձէլալ չէր մտածեր ընտանիքը ազատել: Միայն Ազնիւը կը հետաքրքրէ զինք եւ ազատել զինքը, կը նշանակէ կատարել սարսափելի պարտականութիւնը որ իրեն կը սպասէ: Ձէլալ որեւէ սպայ չէ. երիտասարդ է եւ խանդավառութեամբ մասնակցած է Միութիւն եւ Յառաջդիմութիւն կոմիտէի ծրագրին՝ թուրքիան եւրիտասարդացնելու, սուլթանը վտարելու, արդիականացնելու գաղափարին, որուն մէջ լռելեայն ընդունուած է "թուրքիան թուրքերուն" գաղափարը: Ոչնչացնել այս ստորադաս ժողովուրդները, որ կանութենէն կը պահանջէր ժուժկալութիւն: Օշական դէմ էր յատկապէս ածականներուն, Շ. Միսաքեան՝ բառերու բազմութեան: Ուժեղ է պարբերութիւնը, թեթեւաշարժ եւ աչխոյժ, երբ չատ հագուած չէ, երբ չատ զարդարուած չէ, նոյնիսկ մինն ալ պակաս՝ երբ նիհար է կազմուածքով:

Լեզուն հարստացնելու, ճոխացնելու համար՝ կ'առաջարկէր ոչ թէ գործածել օտար բառեր, ինչպէս սովորութիւն է կարգ մը արեւելահայ գրողներու մօտ, այլ նախ փնտռել համապատասխանը մեր հին մատենագրութեան մէջ, երկրորդ մեր բազմաթիւ բարբառներու մէջ: Եթէ կը պակսի, կերտել նորը՝ վարպետութեամբ եւ համաձայն մեր լեզուին օրէնքներուն: Այս մտահոգութեամբ՝ Ցառաջ մեր լեզուին տուած է նորակերտ բազմաթիւ բառեր, յաջող եւ զեղեցիկ: Կ'ընդունէր որ երեւանի մէջ եւս, այժմ, կը գործածուին բառեր, որոնք կամ առնուած են հին մատենագրութենէն, կամ կերտուած են նորապէս եւ վարպետութեամբ:

Արդի աչխարհաբարին մեծագոյն ուսուցիչը... գրաբարն է, կ'ըսէր եւ իրաւունք ունէր:

Արեւմտահայերէնի ապագային մասին՝ կը բաժնէր մտահոգութիւնը, զոր կարելի չէ ծածկել կամ ուրանալ:

Երբ կը խմբագրէր Ազատամարտ չաբաթաթերթը, բացառ հարցարան մը, – տեսակ մը հրապարակային խորհրդակցութիւն՝ երկու բարբառներու միացման, արեւելահայերէնի եւ արեւմտահայերէնի ձուլման կարելիութիւններուն մասին: Պատասխանեցին գրագէտներ եւ լեզուագէտներ: Եզրակացութիւնը՝ վաղաժամ կը համարուէր միացման փորձ:

Ան կը հաւատար որ ամէն մարդ կրնայ ստեղծագործել, եթէ ունի ներշնչում, ոճի զգացում, ինքնավստահութիւն, ինքնաքննադատութիւն, ինքնակրթութիւն, ինքնակատարելագործում: Այս վերջին տարիներուն, ձայն մը լսուեցաւ Երեւանէն, ապահովաբար իմաստակի մը յայտարարութիւնը, որ պետական լեզու կը յայտարարէր արեւելահայերէնը, իսկ արեւմտահայերէնը՝ կորբըստեան դատապարտուած իբրեւ գաւառաբարբառ: Շ. Միսաքեան պատասխանեց անմիջապէս, պաշտպանելով արեւմտահայերէնին պատմական արժէքը, դերը եւ իրաւունքները:

Ապագա՞ն – կա՞ն փոքր ժողովուրդներ, որոնք, թէեւ հանդիսած՝ իրենց հողերուն վրայ, հագուած՝ իրենց աւանդութեանց զրահները, տէր իրենց բարբառին՝ նոր կամ հին, կրնան յայտարարել հիմա թէ ապահոված են իրենց գոյութիւնը, ապագա՛ն:

Ինչքան ալ յոռետեսութիւն ներչնչէ ժամանակը, ի՛նչքան ալ յուսահատութիւն պատճառեն քաղաքական դէպքերը, արեւմտահայերէնին ախոյեանները պիտի պաշտպանեն հայ լեզուի այս հրաչալի ծաղիկը գրագէտի իրենց պատիւով, եւ պիտի մչակեն զայն իրենց տաղանդով: Աղէտներու մասին խօսողները կը մոռնան մէկ բան, – հայ լեզուն փխնիկ մըն է: Սխալած մարգարէները վաղը պիտի ըսեն, – հրա՛չք մըն է: Հրաչք մը չէ՞, արդէն, տեսնել որ հողէն ու ժողովուրդէն կտրուած՝ ծաղկեր է աննման գարնան մը զգեստաւորումով:

Վերջապէս, հրաչալի ծաղկումներու իր ընդունակութեան համար չէ՞, որ կը պահանջուի ժողովուրդը վերադարձնել իր հողերուն վրայ:

Ահա արեւմտահայերէնի ախոյեանին հանգանակը եւ կտակը, այնքան որքան ծանօթ է ինծի:

Շ. Ն.

մէջ զատաճանած են, որ օգնած են կայսրութեան քայքայումին: Դո՛ւրս, դուրս Հայերը, Յոյները, Ասորիները, Սուրիացիները – այս ստահակներու բազմութիւնը: Ամէն երկիր իր ժողովուրդին, ինչպէս ըրին Եւրոպայի ազատագրական պատերազմները: Եթէ Յունաստանը Յոյներուն է, ինչո՞ւ Թուրքիան չըլլայ Թուրքերուն:

Ձէլալի գլուխը լեցուն է այս գաղափարներով եւ մտքէն բնաւ չանցնիր որ Հայերը եւ միւսները Փոքր Ասիոյ այս հողերուն վրայ հազարամեակներէ ի վեր կը գտնուին, որ անոնք հերկած եւ պարբարացուցած են այս հողերը, որ սա է իրենց երազած հայրենիքը, որ ուրիշ մը չունին. եւ քանի հեզ են ու երեւակայող, եւ այս հողը լայն է եւ առատաձեռն, կարելի պիտի ըլլար միասին ապրիլը (այսպէս երգեց բանաստեղծը, իր գրութեան մէջ զոր Երուանդ իր զրամապանակին մէջ կը պահէ):

Բայց Ազնիւ, Ազնիւը· իր ուզած կինն է Ազնիւ: Ձէլալ պատահմամբ տեսած էր զինքը ձիով անցած ժամանակ· կը պարէր մրզաստանի մը մէջ, գաշտահանդէսի մը եւ անոր չնորհքը զինքը յափշտակած էր: Իրեն համար վերագտաւ աւանդական սիրոյ երգերը, համբերութեամբ տարաւ բարեկամներու թեթեւ հեգնանքները, ամխներով բաւարարուեցաւ երազելով եւ հետապնդելով: Հիմա, վճռական եկրպով, իր լաւագոյն բարեկամին՝ Տէտիայեւի տենդագին կը պատմէ իր յուսահատական ծրագիրը:

Տէտիայեւ ծագումով ռուս է, թոռը՝ քոզաքի մը որ տարիներ առաջ իր հայրենիքին՝ Ուկրանոյ սեւ հողերը ձգեց, դաւանափոխ եղաւ եւ իր դիրքը բարելաւեց; ինք ալ սպայ է, լաւ դիրք ունի, բնութեամբ հանդուրժող է եւ երազող: Ձէլալին ընկերացաւ ծեր Համբարձումին յուշարկաւորութեան, ծանօթ է անոր սիրոյ պատմութեան որ միշտ իբրեւ խաղ նկատեց, հապա քիչ մը ռոմանթիկ, ձեւ մը՝ չձանձրանալու համար այս գաւառական կեանքին մէջ:

Հիմա կը տեսնէ կատղած ձէլալ մը – այսինքն – սիրահարած եւ միաժամանակ վիրաւորուած, որուն մէջ յարգալիր սիրահարութեան մը նուրբ մաշկին տակէն, ամէն մէկ արտասանած բառէն վերջ մակերես կ'ելլէ աւարառուի մը դերակշռող բնական դաստիարակութիւնը: Տակաւին, վերէկ, եւ Ազնիւ այսպէս կը յիշէ եւ այսպէս ալ կը վերապրի, իր առջեւ ծունկի եկած էր: Իսկ այսօր կ'ուզէ հետը տանիլ ամէն գնով, նոյնիսկ ուժի միջոցաւ: Եթէ Ազնիւ զինքը ներս առաւ, կը նշանակէ որ ան ալ զինքը ընտրեց, եւ տարակոյս մը յատակացնելու համար ուժի գործածութեան պէտք չկայ այլ համոզումի, բայց այլեւս ժամանակ չկայ: Հիմա պէտք է մեկնին եւ ինք լաւ գիտէ որ վերջը Ազնիւ քօղով ծածկելիք կին մը պիտի չըլլայ, այլ ընդհակառակը, ցուցադրելիք կին մը, իբրեւ թանկագին, արժեւորած պատուղ:

Տէտիայեւ կը զուարճանայ: Զի հասկընար աճապարանքին պատճառը, բայց կը յօժարի օգնել իրեն եւ կը խոստանայ հօրը ձին եւ կառքը տրամադրել: Մտրմուրդ կու տայ անմիջական փախուստի մը, հեռու պատերազմական ճակատէն որ վտանգաւոր կերպով կը մօտենայ, եւ առանց ժամանակ կորսնցնելու Իզմիրէն նաւ առնելու: Տէտիայեւ կուսակցութեան չի պատկանիր, Հայկական ծրագիրին մասին միայն անկատար չշուկներ լսած է (ձէլալ լաւ գիտէ որ բանթուրքիզմի գաղափարները զինքը չեն հետաքրքրեր): Բայց ինք ալ երիտասարդ է եւ արկածախընդիր, այս աղջիկը ազատելու գաղափարը կը հաւնի: Եւ միտքը կու գայ որ Իզմիրի մէջ բարեկամ մըն ալ ունի, յոյն նաւավար մը որ մաքսանենգութիւն կ'ընէ եւ քիչ մը դրամի համար... Խնդիր չէ դրամը, ինք կը հայթայթէ: Ամէն մէկը լաւ է խաղ մը խաղալու համար քնոտ եւ ապուշ Գայմագամին՝ մէկ կողմէն, եւ Ազնիւի բծախնդիր եւ դժուարահաճ, բայց ազդեցիկ ընտանիքին՝ միւս կողմէն:

(Շար. 29)

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊԱՍԱԿԻ

ՓԱՐԻԶ. – Մովսէս Պէլքճեան 100 եւրօ կը նուիրէ "Յառաջ"ին, Գէորգ Պագըրճեանի մահուան առթիւ:

Informations artistiques

« L'ART ARMENIEN AUX PORTES DE L'AUBE »

L'Association «Interkap» organise une exposition de peinture (H. Margaryan, Vahram Harutunyan, Nikol Aghababian, Ferdinand Manukyan) aux Arcades, 6 rue du Pont Royal à Troyes, du 1er au 10 février.

(Շար. Ա. էջէն)

Շփոթի կացութիւն մը կը ստեղծուի: Ահաբեկիչները հանրակառք մը երկու թըռան կը պահանջեն օդակայան երթալու համար: Հոն, Գերմանացիք կրակ կը բանան ահաբեկիչներուն վրայ՝ 11 Իսրայէլացի կը սպաննուին, նաեւ 5 Պաղեստինցի եւ գերման ոստիկան մը: Կոլսա Մէյր կ'որոշէ Եւրոպա ղրկել Մոսատի գործակալները, որպէսզի քնաջնջեն գործողութեան "ուղեղ"ները, այլ խօսքով 11 հոգի: Իսրայէլ կը մեղադրէ որ ֆիլմը "շատ մարդկային նկարագիր" տուած է ահաբեկիչներուն:

CROIX BLEUE DES ARMENIENS DE FRANCE

ՃԱՇ – ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչը Պէլֆոնթէնի կայանի յոթելեանին առիթով, Լիոնի շրջանին մէջ կազմակերպած է պարահանդէսի երեկոյթ մը՝

Շաբաթ, Յունուար 28,
ժամը 20Է ն սկսեալ
"Նովոթէլ-Պրոն"ի հքեղ սրահներուն մէջ:

Եկէք միասին փչենք այս տարեդարձին 50 մոմերը, մանաւանդ կայան յաճախած նախկին եւ նոր աշակերտներու, անոր մաս կազմող ուսուցիչին, դաստատու եւ հակիչներուն հետ, որոնց յուշերուն մէջ քանդակուած կը մնայ Պէլֆոնթէնի կայանը:

Այս բացառիկ երեկոյթին իր ներկայութիւնը կը բերէ Ամերիկայէն մասնաւորապէս ժամանող հանրածանօթ

ԱՏԻՍ ՀԱՄՄԱՆՏԵԱՆ

մասնակցութեամբ Ա. Ն Ի նուագախումբին:

Ճաշադին՝ 55 եւրօ,
երեխաներու համար՝ 40 եւրօ:

Ամապարեցէք չուառով հայթայթելու ձեր տեղերը, հեռաձայնելով՝
04·78·45·17·55 կամ 04·74·04·74·97
թիւերուն:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ՄՈՒՐԱՏ ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆ ՆԱԽԿԻՆ ԱՇԱԿԵՐՏԱՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ

կը ծանուցանէ թէ
Հոգեհանգստեան պաշտօն
կը կատարուի

Կիրակի, Յունուար 29
ժամը 10·30ին
Սամուէլ Մուրատեան
վարժարանին մէջ

ի յիշատակ ննջեցեալ
նախկին աշակերտներուն
եւ իրենց դաստիարակ
վարդապետներուն ու բոլոր
ուսուցիչներուն հոգիներուն համար:

Կը պատարագէ՝
Հայր Վրթանէս Վարդապետ
ՈՒԼՈՒՀՈՃԵԱՆ

Ի գիտութիւն ողբացեալներուն
յիշատակը յարգողներուն:

MESSE DE REQUIEM L'UNION DES ANCIENS ELEVES MOORAT - RAPHAËL

vous convie à la messe de requiem
qui sera célébrée

le Dimanche 29 janvier
à 10h30 précises
au Collège Samuel-Moorat
26 rue Troyon — 92310 Sèvres

en hommage
aux Anciens Elèves
et à leurs éducateurs
aujourd'hui disparus.

Célébrant
Rév. Père Vertanès
OULOUHODJIAN

A 12h. Assemblée générale annuelle
suivie d'un Buffet campagnard.

LA CATHEDRALE APOSTOLIQUE ARMENIENNE DE MARSEILLE
SERPOTZ TARKMANTCHATZ
organise

PAQUES A JERUSALEM

PELERINAGE
du lundi 17 avril au mercredi 26 avril
Le Dimanche de Pâques sera célébré le 23 avril
au Patriarcat Arménien de Jérusalem, d'après l'Ancien Calendrier

PRIX : 1 690,00 euros

Ce prix comprend :
Aller-Retour: Marseille — Tel-Aviv — Marseille • Les transferts aéroport - hôtel • Hôtel 4 étoiles «Christmas Hôtel» à Jérusalem, en pension complète • Les excursions et visites en autocar de luxe • Assurances.

Inscription obligatoire avant le 10 février 2006.
Acompte de 500 euros à verser par chèque à l'ordre de : «Jérusalem 2006».

Renseignements et réservations :
☎ 04 91 77 84 70 / 06 16 04 16 69 / 04 91 26 20 95 (le soir)

Visites : Nazareth, Capharnaüm, Tibériade, Mont Thabor, Mont Sion, Ghétsémani, Betléem, Eglise de la Sainte Vièrge, Vieille ville de Jérusalem, Saint-Sépulcre, Jérico, Mer morte, Mont des Oliviers.

Commémoration du 24 avril 1915 avec la Communauté Arménienne de Jérusalem.

Attention : validité du passeport : minimum 6 mois.

LOTO SPECIAL

CARNAVAL
DE VENISE

1er Prix :
UN SEJOUR POUR 2 PERSONNES
A VENISE
...et de nombreux autres
lots de valeur...

Dimanche
5 février à 15h

organisé par
l'**ECOLE ARMENIENNE**
KHATCHADOUR ABOVIAN
339 avenue du Prado — 13008 Marseille
Tél. : 04 91 77 84 70

Imprimé sur les Presses
du Journal «HARATCH»
83 rue d'Hauteville 75010 Paris
Siret : 571 027 317 000 15
Commission Paritaire : N° 0609 K 84976

CINE-CLUB
Paris 10e
«Rouben Mamoulian»

sous le parrainage de
Robert Guédiguian, réalisateur

présente
Le vendredi 27 janvier
à 20 heures 30

LE CHANT DU PREMIER AMOUR

de **Hovhannès YERZNKIAN**
Film de 1958 (Arménie), en v.o.
avec Khoren Abrahamian,
Hratchia Nercessian
Musique : Arno Babadjanian

Directeur des programmes :
Arto Pehlivanian

Participation aux frais: 5 euros
Adhérents et abonnements: 3 euros

U C F A F
6 Cité du Wauxhall
75010 Paris — Métro: République

l'Association MACHTOTZ pour la défense de la langue arménienne

organise

1) Cours intensif d'arménien 1er niveau pour non-arménophones

NOUVELLE SESSION : 11 FEVRIER — FIN JUIN 2006

Ces cours s'adresseront aux débutants de 8 à 70 ans,
Les élèves seront capables de parler, lire et écrire l'arménien.

L'enseignement est assuré par Mme Hilda Kalfayan-Panossian
avec sa **METHODE AUDIOVISUELLE**
Stage de 50 heures, le samedi matin de 9h à 12h, à Paris.
(Absentéisme exclu)

2) Les cours de 2e, de 3e et de 4e niveaux continuent,
le samedi entre 12h et 15h, à Paris.
Les nouveaux élèves sont acceptés après un test de niveau.

3) Vous pouvez aussi vous procurer votre
MANUEL D'ARMENIEN OCCIDENTAL
POUR LES NON-ARMENOPHONES
Une méthode audiovisuelle utilisable chez soi.
3 volumes en couleur + 1 coffret de 4 cassettes audio :
87 euros + 8 euros frais d'expédition

Pour tous ces cours et le manuel ,
RENSEIGNEMENTS, INSCRIPTIONS: 01 47 50 97 51

CROIX BLEUE DES ARMENIENS DE FRANCE

LES 50 BOUGIES DE LA COLONIE DE BELLEFONTAINE

FETONS ENSEMBLE CET ANNIVERSAIRE
EN NOUS RETROUVANT TOUS, ANCIENS ET AMIS

LE SAMEDI 28 JANVIER

SOIREE DE GALA

à 20 heures
au CHALET DE LA PORTE JAUNE
Avenue de Nogent — Bois de Vincennes
75012 PARIS

DINER et BAL
avec l'Orchestre GAIDZAG'S

Tirage de la TOMBOLA NATIONALE

Réservation :
Auprès des SECTIONS DE LA CBAF :
Renseignements :
Tél. : 01 53 34 18 18 — E-mail : cbaf@wanadoo.fr

ՈՒՐԲԱԹ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ 27
VENDREDI
27 JANVIER
2006

LE NUMERO: 1,20 €

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ (1884 - 1957)

HARATCH

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE FONDE EN 1925

DIRECTRICE : ARPIK MISSAKIAN

83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
TEL. : 01 47 70 86 60 — FAX : 01 48 00 06 70
COURRIEL (E-MAIL) : jharatch@aol.com

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 250 եւրօ — Վեցամսեայ : 135 եւրօ
Արտասահման : Տար. 300 եւրօ (Ամէնօրեայ առաքում)
270 եւրօ (Շաբաթական առաքում) — Հատը : 1,20 եւրօ
C.C.P. PARIS 15069-82 E

81ՐԴ ՏԱՐԻ - ԹԻՒ 21.377 — Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN — 81e ANNEE — N° 21.377

ՕՐՈՒԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ՊԱՂԵՍՏԻՆԵԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՀԱՄԱՍԸ ԿԸ ՑԱՌԱՋԴԻՄԷ

Ցունուար 26ի առաւօտուն պաշտօնական ոչ մէկ արդիւնք կար ինչ կը վերաբերի նախորդ օրուան պաղեստինեան եւ իսրայէլեան ընտրութիւններուն: Այս պաշտօն չշուկներու համաձայն թէ՛ իշխանութեան կուսակցութիւնը, այսինքն Ֆաթահը եւ թէ՛ Համասը յաղթանակ կը յայտարարէին, բայց, հարկ էր սպասել: Ամէն պարագայի մէջ, մեծ եղած էր մասնակցութեան համեմատութիւնը (80%) եւ ոչ մէկ միջադէպ պատահած էր, ինչ ու արդէն շատ դրական երեւոյթ մըն է: Ժամը 10ին մօտ, սակայն, անակնկալ մը կը պատահէր եւ Ֆաթահն իսկ կը խոստովանէր որ Համասը ապահոված էր ընդհրդարանին մեծամասնութիւնը, ինչ որ անշուշտ նոր բարդութիւններ պիտի ըստեղծէ:

Իսրայէլ յստակ կերպով յայտարարած է որ չի գործակցիր կառավարութեան մը հետ, որու Համասը մասնակցի: Այս վերջինը իրեն, բայց, նաեւ ԱՄՆ-ու համար ահաբեկչական կազմակերպութիւն մըն է: Ինչ որ յստակ է, այն է որ հիմնովին բան մը փոխուած է այլեւս: Եւ այդ փոխուածը կը վերաբերի գլխաւորաբար Ֆաթահի, որու բացարձակ տիրապետութեան վերջ կը տրուի: Համասը, ցարդ պօյքոթի ենթարկած է Պաղեստինեան իշխանութեան օրինաւոր Ընդհրդրը: Մ. Ապպաս, ապահովութիւն կու տայ որ Իսրայէլացիք պէտք չէ վախնան, ընդհակառակն, պէտք է ուրախանան, որովհետեւ, կ'ըսէ «ժողովրդապետութիւն մը կը չինենք որ հիմ կրնայ ծառայել խաղաղութեան համար մեր մէջ»: Ցունուար 26ի գլխաւոր հարցականը կը վերաբերէր Համասի ներկայացուցիչներուն համեմատութեան խորհրդարանին մէջ, որ 132 երեսփոխաններէ կը բաղկանայ: Պարզ է որ բացարձակ մեծամասնութիւն մը Համասի համար, չի կրնար նոր բարդութիւններ չստեղծել:

Բոլոր դէտերը, տեղացի թէ միջազգային (հաշապաւորներ) գոհ են պարզուած պատկերէն: Բայց, ընտրողներու մօտ ալ, վախը կը մնայ: Ոմանք կ'ըսեն «Զօրաւոր Համաս մը կ'ուզենք, բայց՝ ոչ յաղթական»: Գաղտնի զօսին ապրող պաղեստինական մը աւելի մտահոգ է. «Եթէ Համասը լաւ արդիւնք ձեռք ձգէ, այնատեն Պաղեստինեան Իշխանութիւնը, Իսրայէլ եւ Ամերիկացիք պարտին խորհիլ: Եթէ յաղթէ, ամէն բան կը փոխուի, Ֆաթահն երբեք պիտի չընդունի իշխանութիւնը կորնցնել: Կրկին կրակոցներ պիտի բազմանան փողոցներու մէջ եւ կը կորնչը նենք միջազգային հաւաքականութեան զօրակցութիւնը: Ֆաթահ պէտք է պահէ իշխանութիւնը, ամէն մարդ ծանօթ է դործելակերպին: Համասին հետ, ոչ ոք կրնայ ըսել թէ ո՞ւր կ'երթանք»:

Արեւելեան Երուսաղէմի մէջ, Պաղեստինցիք նամակագրութեամբ քուէարկած են, ինչ որ Իսրայէլի պահանջն էր, քանի չի ճանչնար պաղեստինեան որեւէ իշխանութիւն քաղաքին արեւելեան բաժնին մէջ: 120 հազար ընտրողներու վրայ, միայն 6300ը կրցած են քուէատուփի երթալ, որոնք նամակատուփի վերածուած էին: Միւսները, պարտաւորուած էին կեդրոններու դիմել, որոնք պատնէշներէն անդին էին:

Ամէն բան յստակ կրնար ըլլալ միայն պաշտօնական արդիւնքներէն ետք:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՁԱԿԱՏ

ԿԱԶԱՏԱՐԸ ԴԵՌ ՉԻ ՆՈՐՈԳՈՒԱԾ

Մոզդակ – Թիֆլիս կազատարը նորոգելու աշխատանքները որոնք ընդհատած էին Ցունուար 24ին, չէին վերսկսած Ցունուար 26ին: Եթէ կացութեան մէջ դրական փոփոխութիւն չարձանագրուէր, Հայաստանի մէջ հաւանական կը նկատուէին սահմանափակումները: Նորոգութեան աշխատանքը խոչընդոտող ազդակներէն է ցուրտը որ պայթումի շրջանին մէջ նուազ 22 աստիճան է:

Վրաստան սկսած է աղբբեջանական կազ ստանալ, բայց հասած քանակութիւնը չատ անբաւարար է ու գործատուներ, թնակարաններ առանց կազի մնացած են: Կացութիւնը մասնաւորաբար դժուար է երկրին արեւմտեան գօտիին մէջ ուր կը գտնուի երկրին երկրորդ մեծ քաղաքը՝ Քութայիսին:

Իրան պատրաստակամութիւն յայտնած է կազ մատակարարելու Վրաստանին, մինչեւ որ ճգնաժամը աւարտի:

*
**

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆ ԶԻ ԶԻՆԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ

Ռուսաստանի Պաշտպանութեան նախարար, փոխ վարչապետ Ս. Իվանով որ Բաքու կ'այցելէր, ամէնէն աւելի Թիրախ մնացած է Հայաստանին ռուսական դէնք ապահովելու մասին հարցումին: Պատասխանելով Ադրբեջանցիներու այդ յամառ հետաքրքրութեան, ան ըսած է թէ իր երկիրը պատրաստ է թէ՛ Հայաստանին, թէ՛ Ադրբեջանին դէնք վաճառելու, նկատի ունենալով չրջանին մէջ ուժերու հաւասարակշռութիւնը:

Իվանով ըսած է նաեւ թէ իրեն համար սովորական են Ռուսաստանին կողմէ Հայաստանը զինելու մասին հարցումները: Այդ մասին ռուս նախարարը նախ չեշտած է թէ Վրաստանէն Հայաստան ռուսական զինամթերքին փոխադրութիւնը Հայաստանը զինել չի նշանակեր, այլ ռուսական մէկ խարիսխէն միւսը փոխադրութիւն: "Ապրանքը Ռուսաստանի սեփականութիւնը է եւ այդպէս ալ կը մընայ" ըսած է Իվանով, աւելցնելով. "ուստի ըսել թէ Ռուսաստան Հայաստանը կը զինէ, առնուազն ճիշդ չէ":

Անդրադառնալով Ադրբեջանի եւ Հայաստանի ռուսական զօրամասերը կատարած այցերուն, ան բացատրած է թէ նպատակը ստուգելն է թէ այդ զօրամասերը ի՛նչ կարելիութիւն ունին Ախալքալաքի ռուսական խարիսխէն փոխադրուելիք զինամթերքին մէկ մասը ընդունելու:

ՏԵՐՈՒՆԻ

ԿԱՐՊԻՍ ՅԱԿՈԲԵԱՆ

Ցապաղումով իմացանք որ անցեալ Կիրակի, Ցունուար 22ին, իր մահկանացուն կնքած է Հ.Ց.Դ. Դաշնակցութեան գաղութիս ամէնէն հին անդամներէն Կարպիս Յակոբեան, 100 տարեկանին:

Ողբացեալը, դեռ անցեալ տարի, դրաւոր մամուլին թէ հեռատեսիլին կը նկարագրէր Ապրիլեան տեղահանութիւնը եղեռնի 90ամեակի ոգեկոչման չրջագծիին մէջ: Այդ յուշերը ցոյց կու տային, որ մինչեւ վերջ ողբացեալը պահած էր իր մտքի արթնութիւնը եւ յիշողութիւնը:

Կանուխէն մտած էր Դաշնակցութեան չարքերը, եղած է նաեւ արեւմտեան Եւրոպայի կեդր. Կոմիտէի անդամ: Հաւանաբար, հաւատաւոր չարքայինի սահմանումը, ոչ ոքի պիտի յարմարէր, որքան իրեն:

Մեր յաւակցութիւնները իր զաւակներուն: Ցուղարկաւորութեան մանրամասնութիւնները՝ տես 4րդ էջ:

ՀԱՑՈՑ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԹՈՒՐՔԻԱ ԿԸ ԲՈՂՈՔԷ ՊԵԼՃԻՈՑ ԴԷՄ

Անդարա կրկին "կը զբաղի" Հայոց Ցեղասպանութեամբ եւ բոլոր բարձրացուցած է, որովհետեւ խորհրդարանական բանաձեւ մը կը պատրաստուի Պելճիոյ մէջ, ըստ որուն Հայոց Ցեղասպանութեան ղլուխ մը տեղ պիտի գտնէ դպրոցական ղասագիրքերու եւ համալսարանական ծրագրերու մէջ:

Ցունուար 4ին, Թուրքիոյ դեսպանը՝ Ցուսէֆ Թանլայ կը դատապարտէ այդ նախաձեռնութիւնը Պելճիոյ Ֆրանսախօս Խորհրդարանի նախագահին, չեչտելով. «Նիւթ մը, զոր նոյնիսկ պատմաբանները դեռ չեն լուծած դասագիրքերու մէջ, որպէս պատմական ճշմարտութիւն, գալիք սերունդներու երիտասարդ Պելճիրու յիշողութեան մէջ, նախապաշարումները պիտի ստեղծէ Թուրքերու դէմ, ատելութիւն մը եւ թշնամութիւն մը ան ոնց հանդէպ»: Դեռ, կ'աւելցնէ. «Նոյնիսկ փափաքը նման նախապաշարումներ գետեղել դասագիրքերու մէջ, իմ ինձի անպատասխանատու է, գրգռիչ եւ ծայրայեղօրէն վտանգաւոր»:

Բանաձեւին հեղինակները որպէս "ապընդունելի ճնշում" դատապարտած են եղածը:

Պելճիոյ Ներակոյսը Հայոց ցեղասպանութիւնը ճանչցած է 1998ին:

Ամերիկուհի լրագրողուհիին ազատ արձակման հետ (առեւանգողները կը պահանջէին որ իրաքցի բոլոր կիները ազատ արձակուին):

ՔԱԹՄԱՆԴՈՒԻՆ (Նեփալ) 500 քմ. ա-րեւմուտք, մաոյական ապստամբները յարձակում գործած են եւ յաջորդաբար պայթումներ պատհած են պաշտօնական չէնքերուն եւ ոստիկանատուներուն մէջ: Ութ մեռեալ կար, որոնց մէջ չորս ապստամբներ: Ցունուար 2ին է, որ ապստամբները վերջ դրած են չորս ամսուան միակողմանի հրադադարին: 1996էն ի վեր, ապստամբական չարժումը 12 հազար մեռեալ պատճառած է: Թագաւորական Թուականը (Փետր. 8) պատճառ է լարած կացութեան: Ապստամբները կ'ուզեն արդեւք հանդիսանալ որ ամենք տեղի ուտենան, ինչպէս որոշած է կիանկնտա արքան, որ բացարձակ իշխանութեամբ կը վարէ երկիրը:

ՄՈՆԹՐԻՕԻ (փարիզեան արուարձան) Լընէն-տը-Թիման վարժանին մէջ է այս անգամ, որ Ցունուար 25ին, 6րդ դասարանի աշակերտ մը չարձակած է 30-ամեայ ուսուցչուհիին վրայ, փորձելով զայն խեղդել, մինչ միւս աշակերտները կը ծափահարէին: Ուսուցչուհին վիրաւորուած չէ, իսկ աշակերտը արտաքսուած է: Ցաջորդ օրը, ուսուցչական ամբողջ կազմը դործադուլի դիմած էր:

ԹԻՖԼԻՍԻ ՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՆԵՐՈՒՆ ԼՈՒԾՈՒՄԸ

Շուրջ տասը օր առաջ Ախալքալաքէն լուր մը կը տեղեկացնէր թէ Յունուար 15ին կարճատեւ այցով մը Վրաստանի խորհրդարանի նախագահուհին՝ Ն. Բուրջանաձէ: Այցին դրդապատճառը նորակառոյց տաճարի մը օծումի արարողութիւնն էր: Նոյն լուրը կ'ըսէր նաեւ թէ ոչ ստոյգ տեղեկութիւններու համաձայն, ծրագրուած է եղեր Գումբուրդօ կոչուած վայրին ալ այց մը. սակայն այն մտավախութիւնը թէ նման այց կրնայ զայրոյթը գրգռել տեղացի Հայերու, այցը տեղի չէ ունեցեր. մանաւանդ որ վիճայարոյց միջնադարեան տաճար մը կը գտնուի հոն:

Տեղացի Հայերու զայրոյթ պատճառելու վախը, առիթ խուսափելու համար այցէն հրաժարելու լուրը քիչ մը չափազանցութիւն կը հոտին: Այսուհանդերձ, ըսուածը արդիւնք է լուրջ վէճի մը որ պարբերաբար անախորժ հակադրութեան կը մղէ Վրացիներն ու Հայերը: Շատ նոր բան ալ չէ այդ վէճը: Ու տակաւին ո՛վ գիտէ որքան ատեն պիտի չարունակուի:

Մի քանի տարի է թարմ է այն բախտը որ տեղի ունեցած էր Վրաստանի թեմին առաջնորդին իրաւական մարզի խորհրդական Լեւոն Խաչանեանի զեկուցումին պատճառով, Թիֆլիսի մէջ Նոյեմբերին կայացած միջազգային գիտաժողովին: Ան փորձած էր անդրադառնալ Վրաստանի մէջ Հայ եկեղեցիին պատմական դերին ու թեմը վրդովող հարցերու. անոնցմէ էին իրաւաբանական կարգավիճակի տրըամադրումը, հայկական պատմական եկեղեցիներու վերադարձը:

Ինչպէս կը հետեւէր թեմին առաջնորդը Վազգէն Եպսկ. Մխրզախանեան իրեն հետ կատարուած հարցախոյզի մը ընթացքին ("Հայոց աշխարհ", Դեկտ. 10), Վրաստան չորրորդ մասի չափ երկիրն է որ չունի կրօնքի եւ խղճի ազատութեան օրէնք: Վախ կայ որ անով աղանդաւորական կազմակերպութիւնները վնասեն ազգային աւանդութիւններուն, տկարացնեն Վրաց ուղղափառ եկեղեցիին հիմերը, եւլն.: Պետութիւնը 2002ին եկեղեցիին հետ սահմանադրական համաձայնագիր կնքած ու բոլոր իրաւունքները տուած է անոր: Եկեղեցին ունի նաեւ քաղաքական առաքելութիւն որ կը կայանայ ազգային տարանջատումները միաւորելու գործին մէջ:

Ինչ կը վերաբերի եկեղեցիներու պատկանելիութեան կռուախնճոյրին, ինչպէս կը բացատրէ նոյն եկեղեցականը, «Վրացի որոշ պատմաբաններ թիւր կարծիք են ստեղծել Վրաստանում, թէ իբր շատ հայկական եկեղեցիներ նախկինում վրացական են եղել, որոնք ժամանակի ընթացքում վաճառուել են Հայերին, կամ որոշ եկեղեցիներ կառուցուել են վրացական եկեղեցիների հիմքերի վրայ»:

Վազգէն Եպսկ. Մխրզախանեան կ'ամփոփէ հարցին պատմականն ալ. Հայ պատմաբաններու տուեալներով Ե. դարէն ի վեր Վրաստանի մէջ կառուցուած են 638 եկեղեցիներ, վանքեր, մատուռներ: Մէկ մասը խորհրդային տասնամեակներուն քանդուած, անհետ կորսուած է: Իսկ վերջին 15 տարուան ընթացքին հայկական բազմաթիւ եկեղեցիներ վրացականացուած են, անոնցմէ ընդունելով հայկական ամէն հետք եւ արձանագրութիւն: Այսօր վրացական պատրիարքութեան հետ որոշակի համաձայնագիր կնքուած է որ նման արարքներ չթոյլատրուին, խնդրայարոյց հարցերուն բանակցելով լուծում փնտռուի:

Ցաւոնի է որ հայ պետական դէմքեր վերջին տարիներուն երբ Վրաստան կ'այցելեն, կամ Երեւանի մէջ վրացի ղեկավարներ կ'ընդունին, միշտ սեղան բերած են Վրաստանի Հայոց թեմին ալ յատուկ կարգավիճակ տալու, ի բնէ հայկական եկեղեցիները վերադարձնելու հարցերը: Սակայն էականը այն է որ մինչեւ այսօր ոչ մէկ ղրական քայլ առնուած է: Ներկայիս ալ պայքարը կը շարունակուի առաջնորդ եպիսկոպոսը վկայած է որ Վրաստանի պատկան մարմինները ի վերջոյ քաղուածքը կը դնեն ժողովուրդին ըսելու իրականութիւնները եւ հարցերը կարգաւորելու:

Վազգէն Եպսկ. Մխրզախանեան պրուցեալը Հեղինէ Մկրտչեանի հարցումներուն պատասխանելու ընթացքին անգամ մը միայն կը ձգէ խաղաղարար, յուսալի առաջնորդի ոճը: Ակներեւ է որ մատնանշածը բաւական ծանր կը դատէ: Այդ մատնանշածը հայկական եկեղեցիին դէմ ձեռնարկուած գործողութիւններն են որոնց նպատակն է տկարացնել հայութիւնը, քանի որ եկեղեցին «Հայաստանից դուրս հայութեան ողնաշարը հանդիսանում է»: Ան կը փափաքի որ հայաստանեան լրատուիւնները աւելի ուշադիր ըլլան Վրաստանէն ստացուած լուրերու պարագային: Պէտք է անդրադառնալ, ըստ նոյն առաջնորդին որ «Հայութեան դէմ ուղիղ կերպով ոչ մի գործողութիւն չի ձեռնարկւում, այն կատարւում է մեր ազգի որոշ ներկայացուցիչների միջոցով»:

Զրոյցին վերջաւորութեան կու տայ թեմին պատկերը. այսօր հոն 21 եկեղեցի կը գործէ, կան տասը հոգեւորականներ: Ձեւաւորման ընթացքին մէջ են թեմական եւ համայնքային կառոյցները:

Վրաստանի հայ եկեղեցւոյ թեմին կընճռոտ ու մտահոգիչ հարցերը լաւագոյն լուծումի մը յանդելու նախանշաններ տրուած են, ըստ "Առաւօտ"ի նոյն օրուան թիւին մէջ Մելանիա Բարսեղեանի գրածին: Հայկական եկեղեցիները աւերելու կամ վրացականացնելու երեւոյթին դէմ ընդվզելու տեղ, խօսքը գործով փոխարինելուն փաստը տուած են երիտասարդները: Դեկտեմբեր 4ին քանի մը հայկական կազմակերպութիւններ, ինչպէս "Նոր սերունդ"ը, Հայ ուսանողներու միութիւնը եւ Հայ երիտասարդութիւնը յիսուն հոգինոց խումբ մը կազմած են եւ մաքրած հայկական Նորաշէն եկեղեցիին շրջակայքը: Հակառակ վրացական եկեղեցիի մը հետ նոյն բակին մէջ գտնուելուն, վերջին հինգ տարուան ընթացքին Նորաշէնը աղբանոցի վերածուած է: Եւ ըսել որ ան 1507ին հիմնուած է, կը գտնուի Թիֆլիսի կեդրոնը: Ներքնամասը զարդարուած է Ցուլնաթանեան նկարիչներու վիմապատկերներով: Ունի բազմաթիւ վիմադրութիւններ որոնց ուսումնասիրութեամբ Փրոֆ. Պարոյր Մուրատեան ապացուցած է որ եկեղեցին հայկական է: 1650ին նորոգուած է, 1795ին վերանորոգուած, եւլն.: 1925ին Վրաստանի քաղաքական եւ հանրային գործիչներուն մեծամասնութիւնը թիւր կը քուէարկէ եկեղեցիին քանդումին, բայց ճարտարապետ Սեւերովի ջանքերով հինքը կը փրկուի:

Խորհրդային կարգերու փլուզումէն ետք Հայերը կը խնդրէն որ հոն ու Ս. Նշան եկեղեցիներուն մէջ ծառայութիւն մատուցանեն. խնդրանքը կը մերժուի այն բացատրութեամբ որ զրադարան եւ դիրքերու պահեստարան ըլլալով գործածուղ եկեղեցիներու ճակատագիրը պիտի որոշէ երկրին մշակոյթի նախարարութիւնը: Մինչեւ 1995 ոչ մէկ որոշում կը տրուի, յետոյ շրջակայ բնակիչներ կը նկատեն որ "նորոգութեան" աշխատանքներ տեղի կ'ունենան. անոնք կը վառեն եւ պատճառ կ'ըլլան որ մասամբ ջնջուին Ցուլնաթանեաններու որմնանկարները:

Երիտասարդներու կազմած մաքրողկամաւորներու խումբը ըսած է թէ ամէն ամիս նման աշխատանքներ կը ծաւալէն: Բայց ցաւած են որ հակառակ հայկական եկեղեցիներու բակերուն մէջ փակցուած իրենց ազդերուն, հայկական եկեղեցիներէն ո՛չ մէկ ներկայացուցիչ հարկ զգացած է մասնակցելու իրենց:

Բայց ատիկա ջլատիչ ոչ մէկ ազդեցութիւն գործած է անոնց վրայ: Յայտարարած են թէ այլեւս պիտի չենթարկուին հայկական եկեղեցիներուն շուրջ ստեղծուած իրավիճակին: «Այսօրուանից մեզ՝ այն մարդկանց տերունդը որ բարիք են արարել մեր հաղաթի, երկրի եւ ժողովուրդի համար, թողնելով մեզ անգնահատելի մշակոյթ եւ հոգեւոր արժէքներ՝ Հայերս, թիֆլիսցիներս, Վրաստանի հաղաթացիներս, մեզ համարում ենք յիշեալ գործընթացի լիիրաւ մասնակիցը» ըսուած է անոնց յայտարարութեան մէջ:

Աղուոր է երիտասարդներուն լուծումը, չէ՞: Քիչ մը կը յիշեցնէ Սարդարապատի երգին «Երբ չի մնար ելք ու ճար»ը: Վրացիները կը փորձե՞ն արդեօք արգելք ըլլալ իրենց աղբանոցի վերածած, աւերած եկեղեցիներուն մէջ անոնց տարած գործունէութեան. կամ այս անգամ ալ կը պնդեն թէ հայ երիտասարդները վրացական տաճարներու շրջակայքը բարեկարգելու հայրենանուէր գործի՞ն լծած են: Ինչ որ ալ ըլլալ պարագան, երիտասարդները իրենց չափով լուծում բերած են հարցին, կը մնայ որ մեծերը հետեւին անոնց օրինակին:

Ա. ԹՈՓՈՃԵԱՆ

ՄՏՈՐՈՒՄՆԵՐ ՓԱՐԻԶԻ ՍԷՆ ՄԷՐԻ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ «ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՄԵՐԳ»ԻՆ ՄԱՍԻՆ

ԲԺԻՇԿ ԼԵՒՈՆ ՄՈՄՃԵԱՆ

Ցիրաւի ազնիւ գաղափարը ունեցած էր Տիկին Լիտի Պարզեւ կազմակերպելով երաժշտական երեկոյթ մը Կիրակի Յունուար 8ին, Սէն-Մէրի եկեղեցւոյ մէջ. գըլխաւոր նպատակն էր քայլերել եւ հանրութեան ծանօթացնել երիտասարդ նոր երաժիշտներ: Եւ այդ երեկոյ եկեղեցին ամբողջութեամբ լեցուն էր հայ եւ օտար ունկնդիրներով:

Տիկին Լիտի Պարզեւ նրբութեամբ նըշադեց գողտրիկ կտորներ Ստեփան Էլմասէն եւ իրօխտ ու կեանքոտ արտայայտութեամբ Զրբաշեանի "Թոքաթթա"ն:

Ակնյայտ էր երիտասարդ ջութակահարուհի Սաթենիկ Մուտաֆեանի զգայնութիւնը կոմիտասի "Կռունկ"ին մէջ, առաւել բացայայտ՝ իր թէքնիք կարողութիւններըը Արամ Խաչատրեանի "Պարերգ"ին մէջ: Այնոր "տուպլը քօրտ աքօրտներ"ը ճշդրիտ էին, առանց սխալ հընչիւնաւորութեան - տէֆօնասիոն - եւ ճըպոտի հարուածները անապաթաք:

Հոս պէտք է մատնանշենք կարգ մը անճըշդութիւններ որոնք սպրդած էին յայտագիրին մէջ. "Կռունկ"ը գոր կոմիտաս գրած է ի մասնաւորի երգի եւ դաշնակի եւ ոչ թէ ջութակի համար, ներկայացեցաւ ուրիշ դաշնաւորումով մը: Հետաքրքրական պիտի ըլլար եթէ յայտագիրին մէջ ճշդուէր նոր մշակողին անունը: Նոյնպիսի սխալ մըն ալ. "Հօյ իմ Նազան եար"ի հեղինակը Թաթուլ Ալթունեանն է: Ցայտնի չեղաւ թէ ի՞նչ է դերը Ռիո / Ի. Մարքորիչի. արդեօք պարզապէս անուան յիշատակութիւն էր, թէ "պատշաճեցնո՞ղն" էր, որոշապէս գիտենք որ երգին հեղինակը չէր:

Ուշադրութեան արժանի էր երիտասարդ սոփրանօ Յասմիկ Առաքելեան: Իր առաջին քայլերուն ծանօթ ըլլալով, յառաջդիմութիւն նկատեցի իր մէջ: Ունի լաւ առաղձ, անոյշ, նուրբ եւ համելի ձայն: Քիչ մը տկար էր ցած նօթերուն մէջ եւ այդ իսկ պատճառաւ "Սիրտ իմ սասանի"ի մեկնաբանութիւնը տկար էր:

Պաս Միքայէլ Գարաճֆիլեան կը մնայ անսասան պատնէշին վրայ, իր առնական հզօր ձայնով:

Իսկ հնդեակը - լարային քառեակ առաւել արհնդ – հաճոյքով ունկնդրուեցաւ ներկաներուն կողմէ: Թէեւ զգալի էր պակասը .իրենց միամօյր նուագը, որուն համար պէտք է աւելի խոստապահանջ ըլլալ:

Անճկագին կը սպասէի ունկնդրելու Ա. Լէմմշահի "Իմ եարը" եւ "Իղձ" հայկական երաժշտութեան դոհար լիտերը: Սակայն կատարա դոհացում չգտաւ դժբախտաբար: Երգողն էր Լիւսի Տէրոյեան:

*
**

Քաղաքացիական եւ հանրութեան ծանօթացումի նպատակէն դուրս կը մնար անշուշտ մեր Սիւիան Կոմիտաս երգչախումբը:

Անհամբեր կը սպասէի անոր ելոյթին, որ այս անգամ ուրիշ երաժիշտի ձեռքին տակ էր, յանձին Լիւսի Տէրոյեանի: Ցայտագրին այս բաժինը կը կազմէր վերջին ու կարեւոր մասը: Հիասթափութիւնս մեծ եղաւ:

Ափրիկեան պէտք էր աւելի մօտէն հըսկէր անոնց վրայ:

*
**

Հրճուանքով տեսանք, որ վերջերս Sélection du Reader's Digest հրապարակ հանած է հինգ խտասալիկներէ բաղկացած արկղիկ մը, "Voix du monde, Chœurs de légende" խորագիրին տակ: Այդ արկղիկին մէջ կան Եւրոպայի ինը մեծ եւ հռչակաւոր միջազգային տարողութեամբ երգչախումբերու կատարումները: Անոնց մաս կը կազմէ նաեւ Սիփան-Կոմիտաս երգչախումբը, ղեկավարութեամբ Կարպիս Ափրիկեանի. Կոմիտասի ինը հոգեւոր եւ հարանեկան գործերը՝ "Splendeur des Chœurs Arméniens" մակդիրին տակ, ուր ըստ գրքոյկին, "անկըրկնելի յուզիչ ձայնով մեծծօ-սոփրանօ Սօնիա Նիկողոսեան, երկխօսութեան մէջ է երգչախումբին հետ", "Սիրտ իմ սասանի"ի մեկնաբանութեան ընթացքին:

Ինչպէս որ նկատելի է, այս նախաձեռնութիւնը հայկական չէ, հետեւաբար անոր մէջ կարելի չէ ոչ մէկ հաճոյակատարութիւն, զգացական հայրենասիրութիւն կամ կողմնապաշտութիւն: Իրաւ երաժշտասէրներուն իսկական վայելք մը կը պարգեւեն այս խտասալիկներով տարբեր ժողովուրդներու եւ տարբեր խումբերու երգերը, միաժամանակ բաղդատութեան կարելիութիւն ընծայելով:

Այո՛, իսկապէս մեծ անակնկալ էր այդ միջազգային խումբին մէջ գտնել ՀԱՅ ԵՐԳԸ, Սփիւռքի սիրողներով արհեստավարժ մակարդակի հասած Փարիզի Սիփան-Կոմիտաս երգչախումբին կատարումները, Կարպիս Ափրիկեանի հմուտ, զգայուն եւ բծախնդիր ղեկավարութեան տակ:

Հայ իրականութեան, Հայաստանի եւ Սփիւռքի մակարդակով հայ երգը կը մընայ նեղ շրջանակի մը մէջ, երբ Սփիւռքի կարողութիւններուն նկատմամբ վերապահութիւն կը ցուցաբերուի: Բոլորովին օտար շրջանակէ եկող այս գնահատանքը որ կրկնենք՝ ապսպրանք չէ, իր ներշնչումը չի ստանար զանազան պղտոր թելադրութիւններէ: Այս պարագան վաղուան համար երաշխիք է: Ուրեմն երգը, ՀԱՅ ԵՐԳԸ ունի ինքնատիպ որակ: Իսկ Կարպիս Ափրիկեանի ղեկավարութեամբ եւ մեկնաբանութեամբ, երգերու ընտրութիւնը անդամ մը եւս կը վկայէ հայ երաժշտագէտի արուեստին եւ արժէքին մասին:

Մենք՝ Հայերս, որ օտարէն եկած գնահատանքին կարեւորութիւն տալու սովորութիւն ունինք, թող այս անգամ առիթ ըլլայ սիրելու հայ երգը եւ արժանին հատուցելու բազմավաստակ Կարպիս Ափրիկեանին:

Մեծահարուստ Ռուսերը եւ Ֆրանսան

Շատ կը խօսուի ու նաեւ կը պրուի Ֆրանսայի զբօսաշրջական կեդրոններուն մէջ Ռուսերու ներկայութեան, անոնց անհաչիւ ծախսած գումարներուն, պերճանքի մեծ հակումին մասին: Այդ կեդրոններէն էր Գուրչըվէլը· բայց դատելով ռուսական թերթի մը գրածէն, չարք մը պատճառներով չնորհազրկուած է ու չի վայելեր առաջուան ժողովրդականութիւնը: Ռուսերը դժգոհ են որ Ֆրանսացիները միայն իրենց չահը կը մտածեն, սպասարկութիւնը լաւ չէ, անձնակազմը կը խարդախէ եւ գիները սարսափելի բարձր են: Մանրակրկիտ կը նկատուի այն որ Ս. Պետերբուրգի նախկին քաղաքապետ Սոպչակի աղջիկը յայտարարած է թէ այս ձմեռ ոտք չի դներ Գուրչըվէլ:

Անցեալ ձմեռ ալ մեծահարուստ, լոնտոնեան Զելսի Ֆութպոլի ակումբին տէր Ռ. Ապրամովիչ Գուրչըվէլ չեկաւ, հակառակ հոն չալէ մը գնած ըլլալուն: Ըսուեցաւ թէ կը նախընտրէր չմշկել Գերմանիոյ հանդարտ մէկ անկիւնը. թերեւս նաեւ կ'ուզէր դաս մը տալ Ֆրանսացիներուն, իր հայրենակիցները արձակուրդի այլ վայր փնտռելու մղելով:

Ռուս մեծահարուստները դժգոհ են որ նախընտրելի պանդոկին՝ Էրէլի մէջ սենեակ վարձել չատ-չատ դժուար է: Ցաւելեալ, օրական 1200 Եւրոյին հետ տնօրէնութիւնը յանձնարարական նամակ մը կը պահանջէ: Այսուհանդերձ այս ձմրան համար թոլոր սենեակները վարձուած են Մայիսէն ի վեր: Ռուսերը սիրուած, յարգուած յաճախորդներ են. ոչ ոք իրենց հետ արհամարհանքով կը վարուի:

Բայց ամէն տեղ պարագան նոյնը չէ: Զմռուած գիներ կ'աւելցուին ճաշի մը հաչիւին վրայ, տուրճերու թիւը կը մեծնայ, եւլն.: Այնքան որ ռուս գործարար մը լսած է թէ որոշած ու ամբողջ անճնակազմին ալ յայտարարած է թէ պիտի վճարէ միայն այն հաչուեցոյցերը որոնք իր ստորագրութիւնը կը կրեն: "Կծծի մէկը չեմ, բայց կը զայրանամ տեսնելով որ պիս ապուշի տեղ կը դնեն" ըսած է գործարարը: Հոն ճաշարանի մը մէջ ճկընկիթին քիլօն 16 հազար Եւրօ կ'արժէ: Անբնական չէ տեսնել որ Ռուսերուն ըսպասարկող պաշտօնեայ մը յաջորդ ճմեռը որպէս յաճախորդ արձակուրդը անցընելու երթայ Գուրչըվէլ:

Ու հակառակ բոլոր դժգոհութիւններուն, չըլլանը միշտ կենդանի է: Հերմէսին վաճառատունը տարեկան չահը կ'արձանագրէ չնորհիւ ռուս գնորդներուն, միշտ չնալով անոնց ծախել անցած տարուան կօշիկները, ներկայի գիներով: Ռուսերը հիացած չեն Ֆրանսացիներու ընթացքին, բայց ինչպէս ըսած է անոնցմէ մէկը. "Ոչ մէկ տեղ հանդիպած եմ զզուելի նման վայրի, որքան Գուրչըվէլը... բայց ատկէ լաւը չկրցանք գտնել տակաւին...":

ՔԱՂՀԱՆ

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՄԵԾԱՐԱՆՔ ԱՐԹԱՔԻՆ ՑԱԿՈԲԵԱՆԻ

ՄԱՐՍԷՅԼ (ՑԱՌԱՋ)

Սէն Թ'Անթուանի Ս. Թաղէոս և Բարթուղիմէոս եկեղեցւոյ Թաղական խորհուրդը աղնիւ և գեղեցիկ գաղափարը ունեցաւ, Կիրակի Յունուար 22ին, յարգելու եւ մեծարելու իր վարչութեան պատուոյ նախագահ եւ ծուխի արժանաւոր անդամներէն՝ Արթաքին Ցակոբեանը իր ծնընդեան 80ամեակին առթիւ:

Եկեղեցին լեցուն էր մեծարեալին ընտանիքով, բարեկամներով եւ անձերով որոնք գիտեն երախտաչատ զգացումներով մօտենալ նման նախաձեռնութիւններուն:

Պատարագը մատոյց հոգեւոր հովիւ Գառնիկ Քհնյ. Կարապետեան եւ ատարանին հոգեհանգստեան կարգ կատարուեցաւ Արթաքին Ցակոբեանի ծնողաց յիշատակին:

Եկեղեցւոյ վից սրահին մէջ տեղի ունեցաւ ջերմ ընդունելութիւն մը որուն ընթացքին Թաղական խորհուրդի ատենապետ՝ Կարպիս Սայապալեան բերաւ վկայութիւնը Արթաքին Ցակոբեանի կարեւոր ներդրումին, դերակատարութեան գործէն ներս, վերջին տասնամեակներու ընթացքին:

1970ական թուականներուն, Արթաքին Ցակոբեան Արամ Խաչատրեան հիմնարկին մէջ եւ Արշամ Պապայեանի կողքին մասնակցեցաւ բազում ձեռնարկներու կազմակերպութեան, ինչպէս Անոյշ օպերայի բեմադրութեան Մարսէյլ եւ Փարիզ: 1974ին, ստանձնեց "Արմէնիա" ամսաթերթի մատակարարումը: Ծառայեց Հայ Առաքելական եկեղեցւոյ Սէն Թ'Անթուան Ս. Թաղէոս Բարթուղիմէոս եկեղեցին 1974էն 1990 որպէս ատենապետ, ինչպէս նաեւ Փրատոյի Սրբոց Թարգմանչաց եկեղեցին որպէս վարչութեան անդամ, 1976էն 1995: 1977ին եղաւ հիմնադիրներէն մին Սահակ-Մեսրոպ երգչախումբին եւ նոյնանուն մշակութային կեդրոնին մէջ վարեց պատասխանատու պաշտօններ:

Արթաքին Ցակոբեան իր բեղուն գործունէութեան կողքին եղաւ վեհանձն անձնաւորութիւն մը որ գիտցաւ քաջալերել, տալ հոն ուր ազգային չահերը գերադաս էին: Անխոնջ աշխատեցաւ գաղութի ներդաշնակութեան եւ կազմակերպութիւններու համերաշխ գոյակցութեան: Քանիցս եղաւ Ապրիլեան Եղեռնի ոգեկոչման հանդիսութեան կազմակերպիչ մարմնի անաչառ նախագահ:

Այսօր կը վայելէ յարգանքը եւ ակնածանքը իր շրջապատին:

Այս առիթով եկեղեցւոյ վարչութիւնը նուիրեց յուշի արծաթէ ափսէ մը օրուան յիշատակութեամբ: Մարսէյլի 13րդ եւ 14–րդ թաղամասերու քաղաքապետը նուիրեց իր քաղաքապետարանին պատուոյ մետալը:

Գառնիկ Քհնյ. Կարապետեան ջերմ խօսքերով ողջունեց Արթաքին Ցակոբեանի տարեդարձը եւ հրաւիրեց ներկաները հետեւիլ մեծարեալի օրինակին:

Եկեղեցւոյ օժանդակ Տիկնանց Ցանձնախումբը հիւրասիրեց ներկաները:

ԿԱՐՕ ՑՈՎՍԷՓԵԱՆ

— ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ —

ԳԱՏԼԳԻՒղի Ս. Թաղաւոր եկեղեցիին հովուապետական այցելութիւն մը տուած է Մեսրոպ Պատրիարք Յունուար 8ին եւ նախագահած է արարողութեանց: Իր քարոզին մէջ, Մեսրոպ Սրբ. բացատրած է ճաշու աւետարանին "...զի լցցի մարգարէիցն, թէ Նազովրեցի կոչեսցի" համարը: Ապա, անդրադարձած է "պոլսեցի" կոչումին, որով կը ներկայացուէր իր ժառանգած աւանդութեանց, սրբութեանց տէր եւ պաշտպան կանգնող ու զանոնք յաջորդ սերունդներուն փոխանցող հաւատացեալի տիպարը: Շեշտած է թէ աշխարհի վրայ կան երկու գաղութներ՝ մին Պոլիսը, միւսը Հալէպը, որոնք նախանձախնդրութեամբ կ'ապրեցնեն իրենց հոգեւոր աւանդութիւնները: Ցիշեցուցած է որ Դ. դարէն սկսեալ Հալէպ Հայեր հիւրասիրած է: Պոլիսը, յատկապէս պատրիարքական Աթոռի հաստատումէն յետոյ կեդրոնը եղած է արեւմտահայ մշտաւոր զարթօնքին: Մեսրոպ պատրիարք ընդգծած է նաեւ ընտանիքի կարեւորութիւնը համայնքէն ներս կեանքի առողջ գոյատեւման համար եւ իր խօսքերը եզրակացուցած է ըսելով. "ընտանիքը ամենափոքր բջիջն է համայնքին: Հոն է որ պիտի պահուին մեր հաւատքը, մեր լեզուն եւ մեր աւանդութիւնները: Ամէն ընտանիք եկեղեցի է": Արարողութենէն ետք, Պատրիարքը նախագահած է պալըքճեան սրահի սիրոյ սեղանին: Խօսք առած են Գրիգոր Ա. Քհնյ., Թաղային խորհուրդի ատենապետ Շապուհ Զոլաքեան, Նարեկ Եպսկ. եւ Դաւիթ Սրդյ.: Հուսկ բանքը արտասանած է Մեսրոպ Պատրիարքը:

*
**

ԷՄԻՐԿԵԱՆի Սապանճը թանգարանի չէնքին մէջ, նախաճեռնութեամբ Թոյոթա հաստատութեան, համերգներու չարք մը տեղի ունեցած է, որուն առաջինը կայացած է Յունուար 7ին, մասնակցութեամբ Լոնտոնի "Լեւոն Զիլինկիրեան քառեակ"ին: Քառեակը հրամցուցած է Հայտրնի Թիւ 1 լարաւոր քառանուագը, ապա Պէթհովընի օփիւս 135 լարաւոր քառանուագը եւ վերջաւորութեան Ռաւէլի լարաւոր քառեակը (1902): Աւարտին, Լեւոն Զիլինկիրեան պատասխանելով ծափահարութիւններուն, անդլերէն արտայայտուած է եւ յիշեցուցած թէ հայրը յայտնի երաժիշտ էր եւ Թուրքիացի, ու առիթ ունեցած էր աշակերտելու Կոմիտասի: Ու, յայտարարէ գուրս, նուագած է Կոմիտասի "Քէլէ, Քէլէ"ն, լաւաւոր քառանուագի վերածուած:

*
**

ԹՈՐՈՆԹՈՑի Համազգայինի "Ց. Մանուկեան" գրադարանի սրահին մէջ, Յունուար 15ին, կազմակերպութեամբ "Գլաձոր" մասնաճիւղի Գրատարածի յանձնախումբին, հանդիպում մը տեղի ունեցած է գրող Գէորգ Աբէլեանի հետ, վերջերս լոյս տեսած "Ցկեանս նահատակութիւն" իր հատորին առթիւ. (Պէյրութ, Համազգայինի Վահէ Սէթեան տպարան), Հանդիսութիւնը վարած է Էլիզ Շարապխանեան, որ նախ բացատրած է ձեռնարկին նպատակը որ կապ ունէր Համազգայինի տարած գրական – մշակութային լայնածիր աշխատանքներուն հետ, ապա ներկայացուցած է հեղինակը: Վեր. Յովհաննէս Սարմազեան (հրաւիրուած Գէմպրիճէն) խօսած է իր երկար տարիներու գործընկերոջ՝ Գէորգ Աբէլեանի անձին եւ տարած աշխատանքին ու հատորին բովանդակութեան մասին: Հատորէն ընթերցումներ րրած են Սօսի Թաշճեան եւ Անի Հասըրճեան: Վերջին խօսք առնողը եղած է Գէորգ Աբէլեան, որ չնորհակալութեան խօսքէն ետք, ներկայացուցած է սահիկներով իր գիրքին մաս կազմող անձերուն հին եւ նոր լուսանկարները, յաւելեալ բացատրութիւններ տալով անոնց ապրած դժուար եւ տառապալի կեանքին մասին: Գիրքը ոդիսականն է հեղինակին ծանօթ պարմանուհիներուն, փոքր աղջիկներուն, որոնք աքսորի դժնդակ տարիներուն առեւանգուած եւ իսլամացուած էին Թշնամիին կողմէ:

*
**

ԹՈՐՈՆԹՈՑի Համազգայինի Թատերասրահին մէջ, Դեկտ. 22ին, ՀՕՄ-ի տեղւոյն ամէնօրեայ վարժարանի նախակրթարանի, միջնակարգ – երկրորդականի երեք երգչախումբերը ղեկավարութեամբ իրենց երաժշտութեան ուսուցչուհի Նատա Նաւասարդեանի, ներկայացուցած են իրենց տօնական համերգը: "Գանձասարի սոխակներ", "Կաքաւիկներ" եւ "Կռունկ" երգչախումբերէն ամէն մէկը կատարած է յայտագրի իր բաժինը: Փակման խօսքը արտասանած է Հ. Մեղրիկ Ծ. Վրդ. Բարիքեան:

Ա Ր Տ Ո Յ Տ Ն Ե Ր Ո Ւ Ի Ա Գ Ա Ր Ա Կ Ը

Ա Ն Թ Ո Ն Ի Ա Ա Ր Ս Լ Ա Ն

Թարգմանեց՝
ՎԱԶԳԻՆ ԲԱՄՊԱԿԵԱՆ

ՄԱՍ ԱՌԱՋԻՆ

ՍՄԲԱՏ ՀՕՐԵՂԲԱՑՐԸ

Եւ ո՞վ պիտի ըլլայ այս իտալացի դարձած վրոֆէսէօրը որ մրցումի ինքնաչարժով եւ դաչնամուրով մը կը հասնի (լուրերը կը տարածուին, խե՛ղճ Երուանդ): «"Փարիզ-Փերքին" արշաւի նոր տեսակ մը որ կանգ կ'առնէ Փոքր Ասիոյ գիւղաքաղաքի մը հաւերուն եւ այծերուն միջեւ...» կը պոռթկայ Տէտիայեւ:

Բայց նոյն այդ վայրկեաններուն Գայմագամը գործունէութեան կը սկսի: Կէսօրուան մօտ կաղ Նազիմը իր մօտ գացած է: Ան միշտ կ'ամբողջացնէ իր մուրացիկութեան եկամուտը, քիչ մը լաւ վարձատրուած ըրտեսութեամբ: Կը ճանչնայ բոլոր Հայերը եւ իր միջոցաւ է որ անոնց ամէն մէկ չարժումը կը նշմարուի եւ կը փոխանցուի: Նազիմի ներկայութեան բոլորը կը խօսին, առանց վերապահութեան, ան կարասիի մը պէս է, անխօս, յարգալիր բայց միշտ ներկայ: Միայն Իսմէնէ չի սիրեր զինքը, որովհետեւ երբեք ծառայութիւն մը չըներ: "Դրամ կը ստանաս, չէ՞: Բայց երբեք բանով մը չես փոխարիներ" կ'ըսէ:

Բայց Սմբատ կ'ըսէ որ աղքատը Աստուծմէ օրհնուած է, եւ «Ո՞վ պիտի ըլլայինք մենք, եթէ մեր ողորմութեան համար խորութիւն ընէինք քրիստոնեայի եւ մուսուլմանի միջեւ: Ցետոյ, քանիերորդ դարուն մէջ ենք, կրօնքներն ալ կ'արդիականանան»:

Սմբատ կը խնդայ պեխերուն տակէն: Քիչ մը կը զուարճանայ եւ կը գայթակղեցնէ կիները. եւ չի տեսներ Նազիմը որ քիչ մը անդին արհամարհանքով կը թքնէ:

«Դեղագործին քրոջը եւ սպայ Ճէլալին միջեւ գաղտնի սիրաբանութիւն մը կայ: Ճէլալ կ'ուզէ ամուսնանալ հետը եւ դաւանափոխ ըլլալ» փսփսաց Նազիմ: Ցնցիչ լուր մըն է, բայց չատ զարմանալի: Սպայ մը կրնայ առեւանգել աղջիկ մը, կրնայ զինք անչայտացնել, նոյնիսկ ամուսնալ անոր հետ – բայց դաւանափոխ ըլլա՛լ – տեսնուած բան չէ: Մանաւանդ, այս օրերուս:

Ամէն պարագայի, Գայմագամը կը մտածէ խոհեմութեամբ չարժիլ: Նազիմ խորամանկ եւ զգուշաւոր է, բայց այս պարագային սովորական Հայ մը ծուղակը ձգել չէ, ասոնք Թուրք են, բանակի սպայ են եւ չուզեր ինք մինակը կառավարել խնդիրը: Զինքը պիտի ձգէ բարկացած պնդապետ Հիմմէթին ձեռքը, որ այս կորսըսած դաւաին մէջ բան մը ընելու առիթը կը փնտռէ: Այնոր պիտի ըսէ որ ճէլալ քիւրտ աղջիկ մը բռնաբարած է եւ ընտանիքը զինք կը փնտռէ եւ որ Տէտիայեւ օգնած է իրեն: Գնդապետը որ հին դէպրոցին կը պատկանի եւ չի կրնար մարսել կուսակցութեան չարքայինները, առիթը չի փախցներ: Եւ յետոյ, Տէտիայեւ, ինքալ անհատատ ձանձրացուցիչին մէկն է:

Հրահանգ մը կը հանէ որ կը պարտադրէ ճէլալը եւ անբաժանելի Տէտիայեւը երկու ժամուան ընթացքին պատրաստ գտնուելու Դամասկոսի ճամբան բռնելու: Կը ղրկուին ճակատ, ուր հրամանատար է ճէմալ փաշա, եռապետութեան "երրորդ անձը" որ իշխանութեան գլուխն է էնվէրի եւ Թալաաթի հետ: Փախուստի ճամբայ չկայ այս երկուքին համար: Զինուորներու խմբակ մը, ենթասպայի մը հրամանին ներքեւ, հոն է որ պիրենք կը հսկէ, մինչ ինքը՝ գնդապետը, անյայտացած է:

ճէլալ քարացած է, յուսահատ: Տէտիայեւ կը ժպտի, գլուխը կը ծռէ: Արդէն կը մտածէ ինչպէս լուր տալ հօրը, ինչպէս կառավարել կացութիւնը: Բայց իրականութեան մէջ ժամանակը հազիւ բաւարար է պայուսակները օդնականին պատրաստել տալու եւ մօրմէն հրաժեշտ առնելու համար:

Առաջին օրը պիտի դիշերեն ճամբու ընթացքին: Ճէլալ սմքած վիճակ մը ունի, մինչ Տէտիայեւ ռոմանթիկ մտածումներու մէջ փախուստի, եռգարձի մը մասին կ'երազէ, գիշերով· ինչպէ՞ս դուրս բերնալ տալ դեղագործին, ինք՞ ալ դասալիք ըլլայ եւ ընկերոջը հետ փախչի: Եւ եթէ միասին Ամերիկա երթային: Եւ եթէ իրեն համար ալ աղջիկ մը ըլլար...

Բայց երբ ահմանուած տեղը կը հասնին, ճէլալ կը թօթվէ ձիավարութենէն յոգնած ձեռքերը եւ անսպասելիօրէն կը դառնայ ու կ'ըսէ. «Ես անօթի եմ, դո՞ւն», Տէտիայեւ անխօս, աչքերը կը կեդրոնացընէ բարեկամին դէմքին, երբ ճէլալ կ'ըսէ. «Սմէն պարագայի խենթ գաղափար մըն էր, չէ՞ս կարծեր: Կ'ըսեն որ Դամասկոս փորձութիւններով լի հրաշալի քաղաք մըն է»:

Այն տեն Տէտիայեւ, կարծես մեծ ծանրութենէ մը թեթեւցած, ձեռքը կը դնէ ճէլալի ուսին եւ միասին խանի մը ճաշարանը կը մտնեն:

(Շար. 30)

Տիկին Լիսա Սապուհեան, զաւակները եւ թոռները,

Պ. Սարգս Ցակոբեան

եւ ընտանեկան բոլոր պարագանները խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց հօր եւ մեծ հօր՝

ԿԱՐՊԻՍ ՑԱԿՈԲԵԱՆ-Ի

մահը, որ պատահեցաւ Ցունուար 22ին, 100 տարեկանին։

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Շաբաթ, Ցունուար 28, ժամը 10·30ին Փարիզի Սուրբ Յովհաննէս-Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ

15 rue Jean Goujon — 75008 Paris

ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի Մոնփարնասի գերեզմանատունը, ամփոփուելու համար ընտանեկան դամբարանը։

Որեւէ մահազդ ղրկուած չըլլալով կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել։

ՀԱՄԱՍԿԱՅԻՆ
HAMASKAINE

ՓԱՐԻԶ

ԾՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Տոքթ. Մելիոն Էպլիղաթեանի մահուան քառասունքին առիթով, Համազգայինի Փարիզի մասնաճիւղը չնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները։-

Տէր եւ Տիկին Գոգօ Անտեղեան 100 Եւրօ, Տէր եւ Տիկին Հրաչ Սիսեռեան 500, Տէր եւ Տիկին Լեւոն Պաղտասարեան 200, Տէր եւ Տիկին Ցարութ Պաքալեան 50, Տէր եւ Տիկին Տիգրան Շահապեան 50, Տիկին Արփի Շահինեան 50, Պ. Հայկ Նալպանտ 30, եւ այլ անանուն նուիրատուութիւններ որոնց գումարն է 480 Եւրօ։

Prix du CDCA 2006

Le Prix du Comité de Défense de la Cause Arménienne récompense l'auteur d'un travail universitaire ayant abouti à l'obtention d'un diplôme durant l'année 2005.

■ Ce concurs vise à la promotion et au développement des études universitaires en France et dans les pays francophones d'Europe (Belgique, Luxembourg et Suisse) sur des sujets ayant trait à l'Arménie ou aux Arméniens.

■ Toutes les disciplines sont concernées : histoire, géographie, sociologie, économie, science de la vie et de la terre, arts, sciences politiques, sciences physiques, psychanalyse, architecture, cinéma etc...

■ Le concours est ouvert à tout étudiant titulaire d'un niveau BAC+4 (niveau maîtrise ou équivalent) à BAC+5 (Master, DEA, DESS ou équivalent).

■ Un jury pluridisciplinaire composé de chercheurs, professeurs et universitaires déterminera les trois œuvres jugées les meilleures tant sur le plan de l'originalité du thème que de la forme.

Cette année, trois prix récompenseront les meilleurs travaux :

1er Prix : 1 500 Euros
2ème Prix : 1 000 Euros
3ème Prix : 500 Euros

Inscription, remise des documents et des pièces justificatives avant le **31 mars 2006.** Réglement et formulaire d'inscription à retirer :

■ auprès du Comité de Défense de la Cause Arménienne (CDCA),
17 rue Bleue — 75009 Paris
Tél. : 01 44 83 07 02
Fax : 01 42 46 81 59

■ sur le site :
http://www.cdca.asso.fr

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՖՐԱՆՍԱ.

ԱՆԴԱՄԱԿԱՆ ԱՐՏԱԿԱՐԳ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

1· *Լիոնի եւ Շրջակայից Հայ Առաքելական Եկեղեցւոյ Ազգային Մի ութեան Վարչութիւնը*

2· *Տէսինի Սուրբ Աստուածածին Եկեղեցւոյ Կրօնական Ընկերակցութեան Վարչութիւնը*

3· *Վալանսի Կրօնական Ընկերակցութեան Վարչութիւնը*

4· *Կրընոպլի Հայ Ազգային Ընկերակցութեան Վարչութիւնը*

5· *Սէն Թէթիէնի Հայ Ազգային Մի ութեան Վարչութիւնը*

6· *Փոն տը Շէրիւի եւ Շարվիէօյի Հայ Ազգային Մի ութեան Վարչութիւնը*

Ռոն-Ալփեան Շրջանի այս վեց կրօնական ընկերակցութիւններու վարչական կազմերը հաճոյքն ունին հրաւիրելու իրենց անդամները Անդամական Արտակարգ Ընդհանուր Ժողովի որ տեղի կ'ունենայ Կիրակի, 12 Փետրուար 2006ին, կէսօրէ ետք ժամը 15ին, իւրաքանչիւրը իր Եկեղեցւոյ սրահին մէջ։

Օրակարգի նիւթ· – Կանոնագրութեան փոփոխութիւն։

Նոյն օրը նոյն վայրին մէջ կէսօրէ ետք ժամը 16·30ին Արտակարգ Ընդհանուր Ժողովի ընդհատումէն ետք, Անդամները հրաւիրուած են Անդամական Ընդհանուր Պարզ Ժողովի։

Օրակարգ· – Ընտրութիւն Թեմական Պատգամաւորներու։

Կը յիշեցուի թէ ընտրութիւններուն մասնակցելու համար անհրաժեշտ է վճարել անդամատուրքերը։

Առ ի գիտութիւն կը հաղորդուին ասոնք Ընկերակցութիւններու անդամներուն։

ԴԻՒԱՆ
ՌՈՆ-ԱԼՓԵԱՆ ՇՐՋԱՆԻ
ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ
ՊԱՏԱՒԻՐԱԿՈՒԹԵԱՆ
ՓՈԽԱՆՈՐԴՈՒԹԵԱՆ

— LA SOURCE —
Centre de Vacances Evangélique Arménien

Sessions de Ski Février

Session N° 1 — du 04 au 11 février
Direction : Christine HALADJIAN — 10 ave. Henri IV — 92190 Meudon
☎ 01. 49. 66. 90. 99 e-mail : chaladjian@hotmail.com
Session N° 2 — du 11 au 18 février
Direction : Samuel KEHEYAN — Couteau - Quartier les Vernes
05260 Forest Saint Julien ☎ 04. 92. 24. 09. 43
Session N° 3 — du 18 au 25 février
Direction : Jean TEPELIAN — 4 rue des Pyes — 69680 Chassieu
☎ 04. 78. 90. 16. 66
Les arrivées ont lieu à partir de 14h. — Les départs ont lieu avant 10h.

COMBIEN? Adultes : Bâtiment A*: Semaine 270 Euros, journée: 41 Euros. Bâtiment B: Semaine: 232,40 Euros, journée: 35,30 Euros. — De 3 à 6 ans: Bâtiment A. Semaine: 162 Euros, jour:25 Euros. Bâtiment B: Semaine:142,80 Euros, jour: 21,40 Euros.—De 7 à 12 ans: Bâtiment A: Semaine: 203 Euros, jour: 31 Euros. Bâtiment B: Semaine: 179,70 Euros, jour: 26,70 Euros. — 13 ans et plus, étudiants: Bâtiment A: Semaine: 233 Euros, jour: 35,30 Euros. Bâtiment B: Semaine: 204 Euros, jour: 31 Euros

25% *de réduction sur le tarif enfant pour les enfants dormant dans la même chambre que leurs parents.*

A ceci, il faut rajouter la cotisation de membre adhérent: 10 Euros par an et par famille.

Il est conseillé aux skieurs de souscrire une assurance individuelle de type Europe Assistance ou Carte Neige.

* *Chambres de 2 ou 3 personnes avec lavabo, toilettes et douche.*

CROIX BLEUE DES ARMENIENS DE FRANCE

LES 50 BOUGIES
DE LA COLONIE DE
BELLEFONTAINE

FETONS ENSEMBLE CET ANNIVERSAIRE
EN NOUS RETROUVANT TOUS, ANCIENS ET AMIS

LE SAMEDI 28 JANVIER

SOIREE DE GALA

à 20 heures
au CHALET DE LA PORTE JAUNE
Avenue de Nogent — Bois de Vincennes
75012 PARIS

DINER et BAL
avec l'Orchestre GAIDZAG'S

Tirage de la TOMBOLA NATIONALE

Réservation :
Auprès des SECTIONS DE LA CBAF :
Renseignements :
Tel. : 01 53 34 18 18 — E-mail : cbaf@wanadoo.fr

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH»
83 rue d'Hauteville 75010 Paris
Siret : 571 027 317 000 15 — Commission Paritaire : N° 0609 K 84976

LOTO SPECIAL

CARNAVAL
DE VENISE

1er Prix :
UN SEJOUR POUR 2 PERSONNES A VENISE
...et de nombreux autres lots de valeur...

Dimanche
5 février à 15h

organisé par
l'ECOLE ARMENIENNE
KHATCHADOUR ABOVIAN
339 avenue du Prado — 13008 Marseille
Tél. : 04 91 77 84 70

CROIX BLEUE DES ARMENIENS DE FRANCE

Section **«D. Missakian»**
de Sevran Livry

SOIREE «COUSCOUS»

Le samedi 4 février à 20h30
à la Maison de la CBAF
17 rue Charles Péguy
93190 Livry Gargan

Réservations :
— **Madeleine : 01 43 83 87 68;**
— **Nilva : 01 42 36 33 73**
Nous vous attendons nombreux

CABINET TERZIYAN

Toutes Assurances Toutes Compagnies

MEILLEURS PRIX — MEILLEURES CONDITIONS
AUTO — MULTIRISQUES HABITATION ET COMMERCE
MALADIE — PREVOYANCE RETRAITE VIE CAPITALISATION

13, rue Lamartine, 75009 PARIS
Tél.: 01. 42. 82. 01. 41 +

ապահովագրական Ձեր հարցերուն համար
մի՛ վարանիք դիմելու մեզի

ՇԱԲԱԹ - ԿԻՐԱԿԻ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ 28-29
SAMEDI-DIMANCHE
28-29 JANVIER
2006

LE NUMERO: 1,20 €

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱԽԱՐԵՇ ՄԻՍԱԿԵԱՆ (1884 - 1957)

HARATCH

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE FONDE EN 1925

DIRECTRICE : ARPIK MISSAKIAN

83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
TEL. : 01 47 70 86 60 — FAX : 01 48 00 06 70
COURRIEL (E-MAIL) : jharatch@aol.com

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 250 եւրօ — Վեցամսեայ : 135 եւրօ
Արտասահման : Տար. 300 եւրօ (Ամէնօրեայ առաքում)
270 եւրօ (Շաբաթաւերջեան առաքում) — Հատը : 1,20 եւրօ
C.C.P. PARIS 15069-82 E

81ՐԴ ՏԱՐԻ - ԹԻՒ 21.378 — Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN — 81e ANNEE — N° 21.378

ՕՐՈՒԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ՊԱՂԵՍՏԻՆԵԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՄԱՍԻ ՋԱԽՋԱԽԻՋ ՅԱՂԹԱՆԱԿԸ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՄՏԱՀՈԳՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՎԱՆ

Ընտրութեան օրն իսկ (Յունուար 26) պաղեստինեան ծայրայեղ չարժումին՝ Համասի յաղթանակը կասկած չէր վերցներ, կը մնար սպասել այդ յաղթանակին համեմատութեան: Արդարեւ, նոյն իրիկունը այդ համեմատութիւնը բոլոր նախատեսութիւններէն անդին կ'անցնէր եւ Համաս կ'ապահովէր բացարձակ մեծամասնութիւն մը 76 աթոռով 132ի վրայ Խորհրդարանին մէջ, միայն 43 աթոռ ձգելով Եասէր Արաֆաթի հիմնած Ֆաթահին: Այս վերջինին դառնութիւնը սահման չունի, բայց եղած ընտրութիւնը պաղեստինցիներուն մեծամասնութեան կողմէ չի բացատրուիր միայն հիմնական փոփոխութեա՛ մը փափաքով, այլեւ մանաւանդ պատիժ մըն է Ֆաթահին համար, իր կաշառակերութեան, խառնաշփոթ մատակարարութեան, ձախող քաղաքականութեան համար: Ստեղծուած կացութիւնը միայն հարցական մը ունի՝ ի՞նչ պիտի պատահի: Իսրայէլ վճռապէս յայտնած է թէ չի գործակցիր չարժումի մը հետ որու նշանաբանն է՝ զինեալ պայքարը եւ Իսրայէլի բնաջնջումը: Համաս պիտի մնա՞յ նոյն դիրքին վրայ, թէ չարունակէ հրադադար մը եւ համամիտ ըլլայ խօսելու եւ բանակցելու, բայց, ո՛ր հետ: Իսրայէլ ցնցուած է: Ֆաթահը արդէն իսկ յայտարարած է թէ չի մասնակցիր կառավարութեան մը Համասի կողքին, ուրեմն նախագահ Մ. Ապպասի կը մնայ կազմել զուտ իսլամապաշտ կառավարութիւն մը: Նորընտիր Խորհրդարանը հետեւեալ ամբողջական պատկերը կը պարզէ.- Համաս՝ 76 աթոռ, Ֆաթահ՝ 43, մնացեալ աթոռները (13) կը բաժնուին փոքր կուսակցութիւններու միջեւ, որոնք վճռական ոչ մէկ դեր ունին:

*
**

Համասը հիմնուած է 1987ին, առաջին ինթիֆատայի օրերուն եւ կը խորհրդանշէ կեանքին գնով պայքար մղող ըմբոստ պատանին: Իր երթեմնի ղեկավարն էր անդամահատ, սպիտակ մօրուքով՝ չէյխ Ահմէտ Եասին, որ "հոգեւոր հայր" մըն էր մինչեւ 2004 Մարտ, երբ իսրայէլեան հրթիռ մը զինք սպաննեց: Այսօր, կ'իշխէ միայն իր նկարով: Շարժումին կրօնական բնոյթն ալ անուրանալի է եւ իր տեսաբաններէն մէկը՝ Խալիլ ապու Լէյլա կ'ըսէ արդէն.- "Համասը 1987ին չծնաւ, մեր արմատները կ'երթան մինչեւ Մոհամէտ, ըստ Հասան ալ Պաննայի պատուէրներուն, մահմետական եղբայրներու հիմնադիրը": Այս վերջինը, Եգիպտացի, ջատագովն է արաբական ընկերութիւններուն վերիսլամականացման:

*
**

Միջազգային, գլխաւորաբար արեւմտեան չրջանակները խիստ մտահոգ են եւ չեն բացառեր պատերազմի մը հաւանականութիւնն ալ: Պուշ որեւէ խօսակցութիւն կը մերժէ ահաբեկչական այդ կազմակերպութեան հետ: Կը նախընտրէ անտեսել որ Համասի այս յաղթանակը ապտակ մըն է իր մղած քաղաքականութեան Մերձաւոր Արեւելքի մէջ եւ կը յոյսդրէ Իրանի ծայրայեղ իսլամապաշտ Ահմատինեճատի ընտրութեան: Եւրոպական Միութիւնը պայմաններ կը դնէ Համասի համար, որոնց գլխաւորն է զէնքերը վար դնել: Հերթական նախագահը՝ Աւստրիոյ վարչապետը յայտարարած է որ Միութիւնը պիտի դատէ պաղեստինեան յաջորդ կառավարութիւնը ըստ իր "օժանդակութեան խաղաղութեան գործընթացին": Կան երեք պայմաններ, որպէսզի Եւրոպական Միութիւնը չարունակէ իր օժանդակութիւնը.- ա) Համասը պիտի ճանչնայ Իսրայէլը, բ) պիտի մասնակցի խաղաղութեան գործընթացին, գ) հրաժարի բիրտ ուժի գործածութենէն: Եւրոպական Միութիւնը տարեկան 500 միլիոն Եւրօ կու տայ Պաղեստինցիներուն (70ը՝ Պաղեստինեան Իշխանութեան):

ՓԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՓՈՐ-Օ-ՓՐԻՆՍԻ (Հայիթի) օդակայանը երեք Ֆրանսացիներ առեւանդուած են զինեալ անծանօթներու կողմէ, Յունուար 26ին: Առեւանդողները բարձր գումար մը պահանջած են որպէս փրկագին: Պատանդներուն մէջ մէկ մայրապետ կայ եւ մէկ քահանայ: Հայիթի համայնավար վերջին պետութիւններէն մէկն է:

ԼԻԲԱՆԱՆի տիւրզի պարագլուխը՝ Վալիտ Ճումպլաթ հարցազրոյց մը տուած է Լիպերասիոնի (Յունուար 27), ուր կը պահանջէ ի մէջ այլոց, որ միջազգային դատարան մը ստեղծուի քաղաքական ոճրափորձերուն համար: Ճումպլաթ բառերը չի ծամծմեր, իրեն համար Դամասկոս "մարդասպաններու վարչակարգ մըն է": Երբ իրեն հարց կը տրուի թէ ինչո՞ւ Թուէնիի սպանութենէն ետք ոեւէ հարցաքննիչ դատաւոր չէ նշանակուած, անվարան կը պատասխանէ.- "Որովհետեւ, Հանրապետութեան նախագահը՝ Լահուտ կոչեցեալը լաւալէ ալ պէշ է: Կ'ըսեմ՝ աւելի պէշ քան Լաւալը: Սուրիական քար մըն է որ անդամալոյծ կ'ընէ բոլոր նշանակումները: Պարտադրուած է Դամասկոսի կողմէ երկրին չհերուն դէմ": (Ճիշդը որ Լաւալ Ֆրանսայի վարչապետը եղած է Վիչի, Փէթէնի օրով):

ՖՐԱՆՍԱՑԻ Արտաքին նախարարը՝ Ֆ. Տուսթ-Պլազի երթուղարձ մը ըրած է Պոկոթա (Գոլոմպիա), փոքճելով նոր թափ մը տալ Ինկրիտ Պէթանքուրի թրգթածքարին (պատանդ է 4 տարիէ ի վեր): Պատանդներու ընտանիքները մխիթարած է Ֆրանսայի դեսպանատան մէջ, յայտարարելով՝ "ձեր ցաւը, մեր ցաւն է":

ԷՄՄԱՆ ՆԱՑԻՄ, նախկին կառավարիչ լիբանանեան կեդրոնական Դրամատան, նախկին նախագահ (եօթը տարի) լիբանանեան համալսարանին, մեռած է Յունուար 23ին Պէյրութի մէջ, 88 տարեկանին: Մեծ իրաւագէտ էր եւ Սահմանադրութեան մասնագէտ: Էմմոն Նաիմ արաբական աշխարհի իրաւագիտական մեծագոյն դրադարանը ունէր:

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ Գլեմանսօ մարտանաւին թերթօնը կը չարունակուի եւ վերջին լուրերու համաձայն (Յունուար 27), հաւանական կը նկատուէր որ Ֆրանսա վերադառնայ, հեռը բերելով Հնդկաստան ձգելիք ամիսները...:

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆԸ ԿԸ ՓՈԽԱՐԻՆԷ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆՈ՞Վ

Մոզդոկ - Թիֆլիս կազատարին պայթումին, անոր առընչութեամբ Ռուսաստանի անտեսական աշխարհակալութեան ձգտումին, ռուսական, վրացական ու հայաստանեան մամուլին մեկնաբանութիւններուն անդրադարձած է "Գուրիէ Էնթէրնասիոնալ" չաբաթաթերթը:

Պատահարին եաին Ռուսաստանի պատասխանատուութիւնը մատնանշող վրաստանի նախագահին խօսքերուն խստիւ հակազդած է Մոսկուա. ռուս Արտաքին գործերու նախարարութիւնը "մակաբուծութեան, կեղծաւորութեան եւ լկտիութեան խառնուրդ" որակած է Սահակաշվիլիի ամբաստանութիւնները. ըսած է թէ այդ կեցուածքը անպատժելիութեան զգացում մը արդիւնք է. զգացում որուն զարկ կու տայ հակառուս տրամադրութիւններով արեւմուտքցի հովանաւորներ գտնելու յոյսը: Մոսկուայի իր իսկ հաղիւ վերայ պայթումներ կազմակերպելու ամբաստանութիւնը կը նշանակէ, ըսած են նոյն նախարարութենէն, թէ Թիֆլիս կը փափաքի Մոսկուայի հետ իր յարաբերութիւնները վերջնականապէս վատթարացնել. "բան մը որուն հետեւանքները հաչուած են հաւանօրէն":

Կատարուածին մէջ ռուսական պատասխանատուութեան վարկածին հիմնուելով, վրացական մամուլը գրած է թէ Մոսկուայի նպատակը տնտեսական իր աշխարհակալութեան կիրարկումն է: Երեւանի ռուսերէն մէկ թերթին ալ գրած է թէ Մոսկուայի այնքան ալ հոգը չեն այլեւս իր գործընկերներուն քաղաքական նախընտրութիւնները: Տնտեսական չահն է կարեւորը: Ատոր համար է որ կապին համար նոյն փոխարժէքը պահանջուեցաւ ռուսամէտ Հայաստանէն ու հակառուս Վրաստանէն, կամ Ադրբեջանէն:

"Վայրագ դրամատիրութեան" սկզբունքները սկսած են տիրական ըլլալ ռուսական դիւանագիտութեան մէջ ու հաւատարմութեան, պարկեշտութեան նման գաղափարները կրեմլինի համար ներկայիս ոչինչ կը նշանակեն: Արդէն այդ երկիրները ամէն պարագայի այլընտրանք չունին:

Ըստ Թիֆլիսեան թերթի մը "Կազպրոմ"ի նպատակն է Հարաւային Կովկասի ուժանիւթի կարեւոր կէտերուն տիրանալ ու ատոր չնորհիւ Կեդրոնական Ասիան եւ Իրանը կազի իր ենթակառոյցներուն մէջ ընդգրկել, ստեղծելու համար եւրասիական ուժանիւթային հսկայական կառոյց մը: Ատիկա իրեն թոյլ պիտի տայ ՀԱՊ-ի երկիրներուն, Եւրոպայի ու Թուրքիոյ կազի մատակարարումը ամբողջութեամբ իր հսկողութեան տակ պահել:

Ըստ ածը միտք կը բերէ Հրազդանի ելեկտրակայանին եւ Իրան - Հայաստան կազատարին նկատմամբ ռուսական նկրտումները, Բաքու - Թիֆլիս - Ճէյհան քարիւղատարին կառուցումին Մոսկուայի ընդդիմութիւնը:

Կազի գինին յաւելումը, այդ պատճառով հայկական լրատուիւմներու քննադատութիւնները մտահոգիչ քաներ են Հայաստանի իշխանութիւններուն համար, ինչպէս ըսած է Ռ. Քոչարեանի բանբերը Վ. Սողոմոնեան: Մտահոգիչ, որովհետեւ երկու պարագային ալ կը չեշտուին հակառուս տրամադրութիւնները:

Պաշտպանութեան նախարար Ս. Սարգսեան եւս յուսախաբութիւն արտայայտած է ռուսական ընթացքին հանդէպ, աւելցնելով. "այս հարցը միմիայն տնտեսական չէ":

Վ. Սողոմոնեան հերքած է ռուսական թերթի մը գրածը թէ Ռ. Քոչարեան Իրան - Հայաստան կառուցուող կազատարին հայկական մասին 45%ը խոստացած է Վ. Պուտինի եթէ կազպրոմը գինը չաւելցնէ: Իսկ Կազպրոմը հաւաստած է կազի գինը անփոփոխ պահել, եթէ Հայաստան ընդունի Ռուսերուն յանձնել Հրազդանի ելեկտրակայանին հակակշիռը եւ իրանեան կազը գործածելու իրաւունքը: Այդ առաջարկները մերժուած էին վարչապետ Ա. Մարգարեանի կողմէ:

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՁԱԿԱՏ

Ս. ԻՎԱՆՈՎ ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ

Ռուսաստանի փոխվարչապետ ու պաշտպանութեան նախարար Ս. Իվանով Յունուար 26ին Բաքուէն անցած է Երեւան ու նոյն օրը ընդունուած նախագահ Ռ. Քոչարեանի կողմէ: Տեսակցութեան ընթացքին քննարկուած են ռազմաթէքնիք գործակցութեան հարցեր, տարածաշրջանային գործակցութեան հարցեր եւ զարգացման հակամարտութեան կարգաւորման ընթացքը:

Ս. Իվանով կ'այցելէ նաեւ Գիւմրիի ռուսական խարիսխը:

*
**

ՄԱՑՐ ԱԹՈՌ

ՄԻՋԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԵՐԿԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի մէջ Յունուար 26-30 տեղի կ'ունենայ Կաթողիկէ եւ Հին արեւելեան ուղղափառ եկեղեցիներու միջեւ աստուածաբանական երկխօսութեան հերթական հանդիպումը: Անոր կը մասնակցին չորջ 25 աստուածաբաններ, կաթողիկէ, հայ, ղպտի, ասորի, հնդիկ մալապար ուղղափառ եկեղեցիներէն:

Հանդիպումին քննարկութեան նիւթ կ'ըլլան "Եկեղեցին որպէս հաղորդութիւն" թեմային առընչուած աստուածաբանական հարցեր: Ամենայն Հայոց կաթողիկոսութիւնը կը ներկայացնեն ԱՄՆ Արեւելեան թեմի առաջնորդ Խաժակ Արք. Պարսամեան եւ Մայր Աթոռէն Եղնիկ Եպսկ. Պետրոսեան: Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսութիւնը կը ներկայացնեն Օշական Արք. Զօլոյեան եւ Նարեկ Եպսկ. Ալեմէդեան:

*
**

ՌՈՒՍ ՄԱՔՍԱԽՈՐԸ ՄԱՔՍԱՆԵՆԳՈՒԹԵԱՄԲ ԱՄԲԱՍՏԱՆՈՒԱԾ

Ռուս զնդապետ Ի. Ժիրէնկօ որ որպէս մաքսաւոր կը պաշտօնավարէր Հայաստանի մէջ, ոսկիի մաքսանենգութեամբ ամբաստանուած է: Ձերբակալուած է Մոսկուայի Վնուկովօ օդակայանին մէջ, Հայաստանէն բերուած 17 կգ. ոսկեղէնով: Իր վերադիրը որ մաքսային պատասխանատուն է, Ս. Բոնդարեւ մերժած է ամբաստանութիւնը, բացատրելով որ Ժիրէնկօ այդ ոսկեղէնը Մոսկուա տարած է, իր ոսկերիչ մէկ բարեկամին խնդրանքով:

ԹԷՆԻՍ

ՆԱԼՊԱՆԴԵԱՆ ԱԻԱՐՏԱԿԱՆԻՆ ՉՀԱՍԱՒ

Յունուար 26ին, Աւստրալիոյ Օփընին, Դաւիթ Նալպանտեան կէս աւարտականին պարտուեցաւ Կիպրացի Պաղտաթիսէն: 20 տարեկան Կիպրացին Փարիզ դաստիարակուած է, ինչ որ կը մխիթարէ Ֆրանսացիք: Ճաղթանակը տարաւ 3 -6, 5 - 7, 6 - 3, 6 - 4, 6 - 4:

ԻՐ ՅՈՐԵԼԵԱՆԻՆ ԱՌԹԻԻ

ՄԱՍԻՍ ԵՐԳԻՉԱՆԿԱՐԻՉ - ՔՐՈՆԻԿԱԳԻՐԸ

ԳՐԻԳՈՐ ՔԷՕՍԷԵԱՆ

Առօրեայ մամուլին երգիչանկարիչը դերազանցապէս քրոնիկագիր մըն է, որ դիրը փոխարինած է գիծով: Այսպէս մեկնաբանուած՝ Մասիս իւրայատուկ քրոնիկագիր մըն է որ ահա կէս դարէ ի վեր կը ներկայացնէ իր պատկերազարդ մեկնաբանութիւնները մեր ազգային - հանրային կեանքի տարբեր երեւոյթներու մասին, առանց դանդաղելու եւ առանց ընկրկելու: Ան մեր իրականութեան մէջ կ'ապրի, կը քալէ, կը պտըտի,- կարելի է ըսել կը շնչէ, անբաժան՝ իր քրոնիկագիրի տիրական մատիտէն, որուն սրութիւնը եւ բնոյթը ենթակայ են շատ մը ազդակներու,- անճնական հայեցողութեան կողքին՝ իր ընկերային–հանրային չրջանակը, որուն գաղափարական յղքերը հաւատարմօրէն կը տարածուին իր վաստակին մէկ մասին վրայ:

Մասիս տաղանդաւոր արուեստագէտ մըն է, որ ինքզինք պարտադրած է տարիներու աշխատանքով եւ դարձած հանրածանօթ անուն-ստորագրութիւն մը: Այս երեւոյթը մասամբ կը պարզէ նաեւ երգիծանկարչութեան ուժը, որ կը կայանայ իր հանրամատչելի եւ ընդհանրական լեզուին մէջ: Ան նոյնքան խօսուն եւ ըմբռնելի է ընկերութեան բարձրագոյն մակարդակի վրայ գտնուող անձէն որքան անոր համեստ խաւերը կազմող տարրէն: Հաւասարապէս կը տպաւորէ ազդեցիկ քաղաքագէտը եւ կիսագրագէտ աշխատաւորը: Պարզօրէն ըսուած՝ երգիծանկարչութիւնը ժողովրդային արուեստ մըն է, ամէնէն ընկալուող:

Այս տողերը գրի կ'առնուին արուեստագէտին յոբելենական հանդիսութեան առթիւ, որպէս առաւելաբար չնորհաւորական եւ գնահատանքի արտայայտութիւն, հեռու՝ անոր վաստակին լիարժէք ոլորումը կատարելու մերձեցումէ, հակառակ հոն տեղ գտած կարգ մը դատողութիւններու: Մասնագիտական եւ բաղդատական վերլուծումը չէ բաժներէս գործի մը, որուն բոլոր բաղկացուցիչները հաւասարապէս եւ անխառնօրէն զուտ երգիծանկարչութեան կալուածին չեն պատկանիր, զայն եղերելով հանդերձ - անոնք կը տարածուին մինչեւ պատկերազարդում եւ աւելի պատշաճի նկարագարդում հայկական իրազարձութիւններու, որպէս ազգային կամ "շարքային" քրոնիկագիր, այս բառին լայն եւ ազնիւ առումով: Անոր հաստատումը կարելի է գտնել այն առաւարածաւալ հատորին մէջ, ուր ինք ամփոփած է տասնամեակներու իր վաստակին ամբողջութիւնը, որմէ - եւ յետագայ գործերէն - հատընտիր մը աւելի չեշտակի վեր պիտի առնէր երգիծանկարչին դէմքը եւ կշիռը, արդարութիւն ընելով իր տաղանդին:

Սփիւռքեան մեր իրականութեան մէջ Մասիսի ներկայութիւնը կ'առանձնանայ նաեւ այլ պատճառով - երգիծանկարիչներու բացակայութեամբ: Կայ Ֆրանսայի Քիւրազը, որ իր համաշխարհային հռչակը հիմնած է հայ կեանքէն անկախ եւ անջատ: Ան առանձին ուղղութիւն մըն է: Վերջին տարիներուն անհետացան երկու հռչակաւոր տաղանդները - Ռումանահայ Ջէք Տամատեան եւ վերջերս՝ միջազգայնօրէն ծանօթ Ֆրանսահայ Հովիւը (Ռընէ Հովհաննէս 1929–2005), հեղինակ 16 հատորներու: Ընդհանրապէս տաղանդաւոր երգիծանկարիչներու հազուագիւտութիւնը սերտօրէն առընչուած է անոնցմէ ամենակարող մասնայատկութիւններուն, որոնցմէ՝ երգիծաբանի խառնուածք, դիծագրութեան վարպետութիւն, ընդհանուր զարգացում, քննադատական միտք, հոգեբանութիւն: Ու դեռ նաեւ՝ անհատկէտ պարզելու անկախութիւն, որմէ աւիշ կը ստանայ արուեստագէտը եւ որ կը կենսատուէ երգիծանկարը: Այս պատճառաւ ըսուած է թէ երգիծանկարիչը պէտք չէ բարեկամ ունենայ, ոչ իսկ ծանօթ ըլլայ ժողովուրդէն: Իսկ հայկական կեանքի պարագային երգիծանկարիչներու սովը կը բացատրուի, բացի վերոյիշեալ պայմաններէն, մեր համայնքային բարդութիւններով եւ տնտեսական օժանդակներու ամբողջական բացակայութեամբ: Մասիս ինք ճողոպրած է այս ան անելէն, գտնելով ազգային-հասարակական բնագաւառին մէջ ձեռնտու անկիւն մը, իր առաւելութիւններով եւ անխուսափելի անպատեհութիւններով:

Դեռ պէտք է նշել իր բազմահարիւր հետաքրքրական դիմանկարները, որոնք ըստիւռքահայ հանրային դէմքերու թանգարան մը կը կազմեն: Այնոց չուրջ եօթը հարիւրը արդէն մաս կազմած է իր հատորին: Անոնց մէջ միշտ պէտք չէ վնտռել, ու ասիկա ձեւով մը դժբախտաբար, երգիծանկարայինը - ան որ չեշտակի կը ցայտեցնէ ենթակային հոգեբանութիւնը եւ նկարագիրը չափազանցուած թէ տիպական պարզագոյն գիծերով: Տարածուն ցուցահանդէս մը կազմող իր դէմքերը յաճախ կը ներկայանան - ինչ որ այլ ըլլայ անոր տուն տուող պատճառը – որպէս գծագրային – պատկերային պարկեշտ արտայայտութիւններ, որոնք այլապէս կը պահեն իրենց վաւերագրական չահեկանութիւնը:

Մասիս կը չարունակէ ստեղծագործել նոյն խանդով առանց նայելու ետին կամ բաւարարուելու՝ իր երախտապարտ բերքով, որուն լաւագոյն նմոյշները մաս պիտի կազմեն մեր երգիծանկարչութեան պատմութեան որպէս սփիւռքահայ կեանքի վաստագրութիւն: Իրեն կը մաղթենք նոյն թափով ընթացք մը, քանի - ինչպէս ինք կը հաւատայ - «ժպիտը լոյս է»:

Պոսթըն

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՊՈԼՍՈՑ Պատրիարքարանին մէջ, Մբնունդի օրը (Յունուար 6) Մեսրոպ Պատրիարք ընդունած է չնորհաւորութիւնները համայնքի մարմիններու ներկայացուցիչներուն: Իր կողքին եղած են Շահան եւ Արամ Եպիսկոպոսները: Պատրիարքը յայտնած է որ այս տարի Յունիսին Պոլիս կը ժամանէ Ամենայն Հայոց Գարեգին Բ. Կաթողիկոսը: Նոյն տարուան ընթացքին Պոլիս կը ժամանէ նաեւ Բիւնեդիկտոս ԺԶ. Քահանայապետը:

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԺԱՄԱՑԱԿԱՅՈՑՔ
ԽՈՀԵՐ
Ազգային – Գրական – Հասարակական

ԱՐԱՄ ՍԵՓԵԹՃԵԱՆ

Պէյրութ 2005

ՔԵՍԱՊ 2005Ի՝Ն. ԿՐԹԱԿԱՆ ԵՒ ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

*Ամէն տարուան մեր ուսանողութեան հա*մաձայն, այս տարի եւս այցելութիւն մը կատարեցինք Քեսապ, ուր հանդիպումներ ունեցանք հոգեւոր հովիւներուն, կրթական, մշակութային եւ այլեւայլ մարզերու պատասխանատուներու հետ:

Ուրախութեամբ հաստատեցինք, որ չրջանին Հայութիւնը կը չարունակէ իր մշակութային, կրթական եւ հայապահպան գործունէութիւնը՝ հետեւելով իր նախնիներու ճառապարհին: Քեսապ, որ Կիլիկիայէն եւ Արեւմտեան Հայաստանէն կանգուն մնացած հայկական միակ գաւառն է, կը պահէ իր ուրոյն նկարագիրը, իր բարբառը, իր ընկերային հոգեմտաւոր առանձնայատկութիւնները ու աւանդութիւնները, որոնք հիմնական չրձակներ են հայ կեանքի գոյատեւման:

Գաւառին մէջ գործող հայկական դպրոցները մեծ զոհողութիւններով կը չարունակեն հայակերտումի իրենց առաքելութիւնը եւ ուրախալի է նչել, որ Ուսումնասիրաց Միացեալ վարժարանին միջնակարգի վերածուիլը մեծ մասամբ յաչողեցաւ իրենց զաւակներու ուսման համար ընտանիքներու Հալէպ կամ այլ քաղաքներ գաղթին առաջքը առնել:

Մշակութային, բարեսիրական ու մարզական միութիւնները, իրենց կարգին, իրենց կարելիութեանց սահմաններուն մէջ կը ջանան կանգուն պահել գաւառին հայ կեանքը, եւ հոս եւս գոհունակութեամբ կրնանք նչել, որ հակառակ մարդուժի զգալի պակասին՝ այլեւայլ մարզերու մէջ դգալի է բարելաւումի ջանքը:

Ընկերային եւ տնտեսական իմաստով գաւառը կը մնայ չէն. երկրագործութիւնը, յատկապէս խնճորի մշակութիւնը, ժողովուրդին հիմնական զբաղումը եւ եկամուտի աղբիւրն է: Իրրեւ Սուրիոյ գլխաւոր չրջական առաջնակարգ վայրերէն՝ գլխաւորութիւնը նաեւ հիմնական մաս կը կազմէ յատկապէս Քեսապ աւանի բնակչութեան եկամուտին, ուր կան պանդոկներ ու ճաչարաններ: Նչենք, որ վերջին տարիներուն նորանոր ճաչարաններ բացուեցան նաեւ չրջակայ կարգ մը գիւղերու մէջ:

Այս բոլորին կողքին, նչենք նաեւ, որ յատկապէս Քեսապ աւանը, իբրեւ գլխաւոր չրջական վայր, իր աւանդական, բնական դիմագիծէն շատ բան կորսնցուցած է, եւ ամէնուրեք բարձացած նոր չէնքերն ու կառոյցները խաթարած են անոր բնական գեղեցկութիւնը:

ԱԶԳԱՅԻՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑ ՄԻԱՑԵԱԼ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Ազգային Ուսումնասիրաց Միացեալ վարժարանը անցեալին ամբողջ Սուրիոյ եւ Լիբանանի հայկական կրթական բարձրագոյն հաստատութիւնն էր Պէյրութի ձեմարանի կողքին: Ֆրանսական թեքումով վարժարանէն չրջանաւարտները առանց քննութեան կրնային մտնել Ֆրանսական համալսարանները: Սակայն յետագային, յատկապէս 1947ի Հայաստան ներգաղթէն ետք, տարիներու ընթացքին, աշակերտութեան թիւի նուազման պատճառով անիկա վերածուած էր նախակրթարանի, եւ մինչեւ 2003 կը գործէր նախակրթարանի, մակարդակով: 2003ին, պետական արտօնութեամբ անիկա վերածուեցաւ միջնակարգի, որուն հիմամբ ամէն տարի մէկ դասարան աւելնալով, այս տարեչրջանին բացուեցաւ իններորդ դասարանը:

Դպրոցին մեծ մասամբ համալսարանաւարտ, մասնագէտ ուսուցիչ–ուսուցչուհիները եւ տնօրէնութիւնը ամէն չանք կը թափեն կրթական վիճակի առաւել բարելաւման եւ որակաւորման ի խնդիր:

Նչենք, որ կաթողիկէ եւ աւետարանական վարժարաններէն չրջանաւարտները մեծ մասամբ Ուսումնասիրաց վարժարան կը յաճախեն, հոն չարունակելու համար իրենց միջնակարգի ուսումը:

Դպրոցը անցնող տարեչրջանին 180 աշակերտ ունէր. ամավերջի հանդէսը տեղի ունեցաւ Կիրակի, 12 Յունիս 2005ին. վկայական ստացան, մանկապարտէզէն՝ տասնվեց մանուկներ, իսկ նախակրթարանէն՝ տասնհինգ աշակերտներ: Դպրոցը ներկայ տարեչրջանին 195 աշակերտ ունի:

ԿԱԹՈՂԻԿԷ ԲԱՐԵԳՈՒՍՈՅ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Կաթողիկէ Բարեգուսոյ վարժարանը կը գործէ Ս. Միքայէլ վանքի չրջափակէն ներս, հիմնուած՝ Ֆրանչիսկեան լատին միաբանութեան կողմէ: Նախակրթարանի մակարդակով գործող վարժարանը անցնող տարեչրջանին 63 աշակերտ ունէր, դպրոցին ամավերջի հանդէսը տեղի ունեցաւ Հինգչաբթի, 9 Յունիս 2005ին. վկայական ստացան, մանկապարտէզէն՝ տասներկու մանուկներ, իսկ նախակրթարանէն՝ ինը աշակերտներ: Դպրոցը այս տարեչրջանին 68 աշակերտ ունի.

Ժողովրդապետ Գարեգին Վրդ. Քէօչկէրեանի տնօրէնութեամբ գործող վարժարանը իր որակաւոր ուսուցչական կազմով, տարբեր յատուկներու ընդմէջէն, իր կարգին կ'աշխատի ի խնդիր կրթական վիճակի առաւել բարելաւման եւ որակաւորման. յաջող կերպով կը գործէ նաեւ վարժարանին մէջ հաստատուած համակարգչային դասընթացքը:

ԱՒԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ՆԱՀԱՏԱԿԱՑ ՄԻԱՑԵԱԼ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Աւետարանական Նահատակաց Միացեալ վարժարանը, որ իր կարգին անցեալին կրթական բարձրագոյն հաստատութիւն եղած է, կը գործէ նախակրթարանի մակարդակով: Կրթական ծրագիրին մաս կը կազմէ նաեւ ամէն առտուան պաշտամունքը: Այս տարի, Ապրիլ ամսուան պաշտամունքները նուիրուած էին Մեծ Եղեռնի 90ամեակին. ամէն աշակերտ, կարդով, պարտականութիւն ստանձնեց իր ընտանիքին չարդի պատմութիւնը գրաւոր պատրաստելու եւ ներկայացնելու: Ուսուցիչներն ալ իրենց կարգին ընտանիքներուն չարդերու պատմութիւնները պատրաստեցին եւ ներկայացուցին: Տպաւորիչ էին առաւօտները, պաշտամունքի պահուն պատմուող ընտանիքներու չարդերու զգայացունց պատմութիւնները:

Դպրոցի գրադարանին բացումը տեղի ունեցած էր նախորդ տարուան ամավերջի հանդէսին. բաւական ճոխ եւ կոկիկ գրադարանէն կ'օգտուին թէ՛ աշակերտները եւ թէ ուսուցչական կազմը: Նչենք, որ աշակերտներուն մէջ մեծ է գիրքերու հանդէպ հետաքրքրութիւնը. ուսուցիչ-ուսուցչուհիները իրենց կարգին կը քաջալերեն ընթերցասիրութիւնը, եւ, իբրեւ գնահատանք, առաւելագոյն թիւով գիրք կարդացողին նուէր տրուեցաւ:

Դպրոցը նաեւ նոր խաղավայրերով եւ խաղալիքներով օժտուեցաւ ,եւ թէ՛ մանկապարտէզը, թէ նախակրթարանը իրենց առանձին խաղավայրերը ունեցան:

Բնականաբար աւելի ճոխ է մանկապարտէզին դոյ խաղավայրը: Խաղավայրերու կառուցման եւ խաղալիքներուն համար նուիրատուութիւններ կատարեցին աւետարանական համայնքի կրթական խորհուրդը, Գարակէօզեան հիմնարկի Հալէպի մասնաճիւղը, Քէօրքլեանայի եւ Քեսապի աւետարանական եկեղեցիներուն տիկնանց միութիւնները եւ Քեսապի Սմառնայեան Ս. Գրոց վարժարանը:

Վարժարանը նախորդ տարեչրջանին 63 աշակերտ ունէր: Ամավերջի հանդէսը տեղի ունեցաւ Շաբաթ, 11 Յունիս 2005ին. անիկա նուիրուած էր Մեծ Եղեռնի 90ամեակին եւ գիրերու գլուխ 1600ամեակին. գործադրուեցաւ պեղարուեստական յայտագիր. վկայական ստացան, մանկապարտէզէն՝ եօթը մանուկներ, իսկ նախակրթարանէն՝ հինգ աշակերտներ: Դպրոցը ներկայ տարեչրջանին 73 աշակերտ ունի:

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

Քեսապ գաւառի Հայութեան հոգեւոր կեդրոնը Քեսապ աւանի Ս. Աստուածածին եկեղեցին է. Գալատուրանի մէջ կը գործեն Ս. Աստուածածին եւ Ս. Ստեփանոս եկեղեցիները. իսկ Խկիւրանի մէջ՝ Ս. Աստուածածին մատուռը: Գաւառին հոգեւոր հովիւն է տէր Եղիշէ քահանայ Սարգիսեան, որ իր քահանայացումէն՝ 1997էն ի վեր անձնուիրաբար կը

ծառայէ Քեսապի Հայութեան՝ իբրեւ հովիւ եւ կրթական մշակ:

Տարիներու աւանդութեան համաձայն ամէն ամսուան երեք կամ չորս Կիրակիները Ս. պատարագ կը մատուցուի Քեսապի եկեղեցւոյ մէջ, իսկ ամսուան վերջին Կիրակին՝ Գալատուրանի Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ մէջ: Միայն ամրան ապրիլին, Յուլիս եւ Օգոստոս ամիսներուն վերջին Կիրակիները Գալատուրանի մէջ պատարագ չի մատուցուիր: Կրօնական, եկեղեցական բոլոր ծեսերը, Մեծ Պահոց չրջանին՝ Աքեւոպալի եւ Հոկտեմբեր արարողութիւնները անխափան կերպով կը կատարուին Քեսապի եկեղեցւոյ մէջ, իսկ Հոկտեմբեր վերջին արարողութիւնը՝ Գալատուրանի Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ մէջ:

Քեսապի եկեղեցւոյ չրջափակին մէջ գտնուող հնամեայ երիցատունը անցեալ տարի քակուեցաւ, որմէ ետք եկեղեցւոյ չրջափակը ընդարձակուեցաւ եւ նոր, արդիական յարմարութիւններով օժտուած երիցատուն կառուցուեցաւ, ուր իր ընտանիքին հետ կը բնակի տէր Եղիշէ քահանան:

Գալատին հոգեւոր կեանքը առաւել կազմակերպելու եւ աշխուժացնելու նախանձախնդրութեամբ տէր Եղիշէ քահանա դէղեցիկ գաղափարը յղացած է ժողովուրդը հոգեւոր արժէքներուն առաւել հաղորդակից դարձնելու, քրիստոնէութիւնը ամէնօրեայ ապրումի վերածելու նախանձախնդրութեամբ: Տէր Եղիշէ հաստատ համոզուած է որ եկեղեցին, 21րդ դարու ամէնուրեք արագ աշխարհայնացման պայմաններուն տակ, նորահաս երիտասարդութեան հոգիներուն մէջ անպայման պէտք է սերմանէ հաւատքի եւ եկեղեցասիրութեան սերմերը, աւետարանական սկզբունքները ամէնօրեայ ապրումի վերածելու նպատակով: Տէր հայրը այս ուղղութեամբ յատուկ աշխատանք կը տանի. անոր նախաձեռնութեամբ Քեսապի եկեղեցւոյ մէջ կազմակերպուած են Սուրբ Գրոց սերտողութեանց հանդիպումներ եւ դասընթացքներ: Հետաքրքրական է նշել, որ այդ հանդիպումները աննախընթաց խանդավառութիւն ստեղծած են երիտասարդութեան մօտ: Հերթականօրէն կազմակերպուող այս հանդիպումներուն իրենց մասնակցութիւնը կը բերեն Ս. պատարագին, որմէ ետք իրենց յատուկ յայտարիները, խաղեր ու մրցումներ կը կազմակերպեն: Նաեւ՝ ազգային, հոգեւոր ու բարոյական դասախօսութիւններ կը տրուին անոնց: Անոնք նաեւ պարբերաբար դաստիարակչական, մարզական ու մշակութային ճեռնարկներ կը կազմակերպեն:

Գարեգին Վրդ. Քէօչկէրեանի տուեալներով Քեսապի Ս. Միքայէլ եկեղեցւոյ ժողովրդապետութեան կապուած են ութսուն ընտանիքներ, Քեսապի, չրջակայքին եւ Լաթաքիոյ մէջ: Արդարեւ Լաթաքիոյ մէջ կան քառասունհինգ հայ կաթողիկէ ընտանիքներ, որոնցմէ մէկայն քսանհինգը հայախօս է եւ որոնք կապուած են Քեսապի կաթողիկէ եկեղեցւոյ: Տարին երկու անգամ Լաթաքիոյ յոյն կաթողիկէ եկեղեցւոյ մէջ իրենց համար պատարագ կը մատուցուի:

ԱՍՊԵՏ ՄԱՆՃԻԿԵԱՆ

«Ագդակ»

ԷՍԱԵԱՆՑԻՆԵՐՈՒ ԲԱԺԱԿԻ ՕՐԸ

Գոլոյ Էսաեան վարժարանի ներկայիս փարիզաբնակ նախկին աշակերտները Յունուար 22ին անգամ մը եւս մէկտեղուեցան, նչելու համար բաժակի օրուան աւանդութիւնը: Այս տարուան հաւաքոյթին վայր ընտրուած էր Ալֆորվիլի մէջ հայկական ճաշարան մը ուր տասնեակ մը սեղանի չուրջ բոլորուած մօտ 60 էսաեանցիները միասնաբար բաժակ բարձրացուցին իրենց ու բոլոր հայկական վարժարաններուն կենացը:

Ողջոյնի խօսքով ներկաները բարեւեց Էսաեան Փարիզի սանուց միութեան տեսնապետուհին Մարգրիտ Շէրիք, յիշելով թէ աւանդութիւնը 1970ին հիմնուած էր Օր. Հ. Գալուստեանի կողմէ ու անկէ ի վեր կանոնաւորաբար կը չարունակուէր: Ապա կարդաց վարժարանին ներկայի տնօրէնուհի տիկին Սաթենիկ Նշանի գիրը ուր ամփոփ տեղեկութիւններ կային 110 տարեկան Էսաեանի այսօրուան կացութեան մասին: Աչակերտութեան թիւը 320 էր, ուսուցչական կազմինը յիսուն. կար նաեւ 15 հոգինոց անձնակազմ մը: Ժամանակին հետ արագօրէն փոխուող ուսուցումի մեթոտները հետեւողական մնայուն աշխատանք կը պարտադրէին տնօրէնութեան որուն գլխաւոր մտահոգութիւնն էր նոր սերունդին լաւագոյն ձեւով պատրաստութիւնը:

Ս. Նշան յիշեցնելով թէ յառաջիկայ Մայիս 27ին կը նչուէր Էսաեանցիներու օրը, կը հրաւիրէր արտասահման գտնուողները իրենց միանալու:

Ճաշը ընդմիջուեցաւ քոյր վարժարաններու՝ Կեդրոնականի, Մխիթարեանի, Դպրեվանքի ներկայացուցիչներուն արտայայտութիւններով, երգերով, արտասանութիւններով: Փարիզի միութեան տենապետուհին տեղեկացուց թէ անցեալ տարուան ճաշին հաւաքը Հիմնարկամին միջոցով յատկացուած էր հայաստանեան վարժարանի մը, այս տարուանով ալ որոշուած էր հրատարակչական գործի մը օժանդակել. դումարը պիտի ծառայէր հատորի մը լոյս ընծայումին, դասական ուղղագրութեամբ:

Ա. ԹՈՓՈՃԵԱՆ

Օրուան Հարցում

ԻՐԱՔՅԻՆԵՐԸ ՀԱՄԱՁԱՅՆ ԵՆ ՀԻՒԼԷԱԿԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ

Իրաքցիներուն մեծ մասը անտարբերութեամբ հակազդեց Իրանի ու Եւրոպական երեք մեծերու –Մեծն Բրիտանիա, Ֆրանսա եւ Գերմանիա– բանակցութիւններուն վերջին փուլին: Ապացոյցը այն հարցախոյզն է որ կատարուած է Թերթի մը կողմէ եւ ցոյց կու տայ թէ 65%էն աւելի է անտարբերներուն թիւը: Մանաւանդ որ անցեալի օրինակներով ամէն մարդ գիտէ նման բանակցութիւնները ոչ մէկ չօշափելի արդիւնք կու տան: Աւտր քով, իրանցի ղեկավարներուն կեցուածքը երկրին հիւլէական ծրագիրներու ապագային մասին շատ յստակ է եւ հիմնուած այն համոզումին թէ Իրան պէտք չէ իւրանիմի հարստացման ծրագիրէն հրաժարի: Հիւլէականը ազգային այնպիսի գրաւարկի մը վերածուած է որ նոյնիսկ իսլամական վարչակարգին ընդդիմադիրները համաձայն են իշխանութեան այդ մարզի քաղաքականութեան: Ուսանողներու 70%ը գօրակից է աթոմական ծրագրին եւ չուրջ 50%ը կը մտածէ որ Իրան պէտք է տոկայ ճնշումներուն, միմչեւ իսկ պատերազմի մը գնով:

Իրանցիներէն չատեր կը մտածեն որ ԱՄՆ կ'ուզեն պատիժ մը տալ իրենց, ուրովհետեւ Իրան անդադար կը քննադատէ ամերիկեան քաղաքականութիւնը: Այդ պատիժին ետին կը նչմարեն արեւմտեան պետութիւններու դաւադրութիւն մը որուն նպատակն է արգելք ըլլալ Իրանի թէքնոլոժիի յառաջդիմութեան, որպէսզի միչտ մնայ Արեւմուտքէն կախում ունեցողի վիճակին մէջ: Այս պատճառաբանութեան դէմ քաղաքական ոչ մէկ հոսանք միջոց կը գտնէ հիւլէական ծրագիրը լքելու կոչ ընելու:

Իրանի հիւլէական պետութիւն մը ըլլալն արգելքի մէկ ձեւն է յարձակիլ անոր այդ կեդրոններուն վրայ: Բայց չատ մը Իրանցիներ նման հաւանականութեան չեն հաւատար. բայց կը հաւատան որ Իսրայէլ կրնայ նման քայլ առնել: Այսուհանդերձ վճռակամութիւն կայ հիւլէական ծրագիրը չարունակելու: Աւտր մէկ պատճառն ալ այն է որ Իրանցիները գիտեն թէ արեւմուտքցիները մեծ բան չեն կրնար ընել իրենց: Կրնան պատիժներ տալ. բայց ատիկա ի՞նչ արդիւնք կ'ունենայ: Գինները այդ մարզին մէջ տարապայման են ու 2,5 միլիոն տակառ իրանական քարիւղին պոյքոթը միայն կը ծառայէ աւելի բարձրացնելու քարիւղին գինը: Մնաց որ նման պատիժ չօշափելի դժուարութիւններու կը բախի: Արեւմուտքցիները ունի՞ն միջոցները Իրանը դրացի երկիրներէն բաժնող հազարաւոր քմ.նոց ցամաքային ու ծովային սահմաններուն վրայ հսկողութիւն հաստատելու: Ամերիկեան կամ իսրայէլեան օդային յարձակումներն ալ այնքան դիւրութեամբ իրագործելի բան չեն թուիր, նկատի առած հիւլէական ծրագրին ժողովուրդին վայելած նեցուկը: Հիւլէական կեդրոնները թիրախ առնող հարուածները ամէնէն աւելի կը ծառայեն Իրանի կրօնամոլ ղեկավարները նահատակներու վերածելու:

ՔԱՂՀԱՆ

ԹՈՓԻՏ

– Պարոն պետ, իմ հաշուին երկու չաքաթ արձակուրդ տուէք:

– Ո՞նց թէ, երէկ վերադարձար հերթական արձակուրդից:

– Ուզում եմ ամուսնանալ, խնդրում եմ մի մերժէք:

– Իսկ արձակուրդի ժամանակ ինչո՞ւ չամուսնացար:

– Չէի ուզում արձակուրդս փճացնել:

◆

– Ոչ, Վովա, ես այլեւս քեզ փող չեմ տայ: Այն օրուանից, որ դու ամուսնացար այդ վհուկի հետ, ինձ համար դու մեռած ես, – ասում է հայրը:

– Լաւ, գոնէ թաղման ծախսի փողը տուր, – չի զիջում որդին:

"ՈԶՆԻ"էն

ԱՐՏՈՅՏՆԵՐՈՒ ԱԳԱՐԱԿԸ

ԱՆԹՈՆԻԱ ԱՐՍԼԱՆ

Թարգմանեց՝
ՎԱԶԳԻՆ ԲԱՄՊԱԿԵԱՆ

ՄԱՍ ԱՌԱՋԻՆ

ՍՄԲԱՏ ՀՕՐԵՂԲԱՑՐԸ

Վերջին պատահածներէն Ազնիւ լուր չունի: Օրերը կ'անցնին: Ձէլալ կրկին չի ներկայանար: Տան մէջ ամէնքն ալ կը նչմարեն որ Ազնիւ ամէն երեկոյ պարտէզին մէջ կը կղզիանայ, որ ջղայնացած է եւ ականջները լարուած՝ սպասման մէջ են լսելու համար ձայն մը որ կարծես հեռուէն պիտի գայ: Վերոն կը կարծէ որ ասիկա քիչ մը նախանձի արդիւնք է Պոլիս ընելիք իր ճամբորդութեան եւ կը թողու որ այդպէս ալ մնայ: Ներքնապէս սակայն բան մը գինքը կը մաշեցնէ, մեծցող կասկածի զգացում մը, խուլ անձկութիւն մը, որ անուն չունի:

Եւ սակայն, Ազնիւ կը համոզուի որ աւելի լաւ է այսպէս, հակառակ պարագային ինչ խենթութիւն եղած պիտի ըլլար: Եւ յետոյ, իսկապէ՞ս, ես՝ Ազնիւ, պիտի փախչէի մարդու մը հետ: Նաթած եւ վիրաւորած պիտի ձգէի Սմբատը եւ միւսները, ամբողջ ընտանիքը, բոլոր Հայերը որոնք, մեր վրայ պիտի խնդային: Բնական է որ ոչ: Բայց ինչպէ՞ս պիտի փոփաքէի որ ես եղած ըլլայի իրեն ո՛չ ըսողը, ես, անձնապէս, հեծկլտալով, ձգելով որ այս փոքրիկ ներկայացումս հիացումով դիտէր ինք (եւ կամ, եւ կամ... Իսկապէս դաւանափոխ պիտի ըլլա՞ր, ինչպէս դիտեն հիմա ընել արդիական մարդիկ):

Մայիս ամիսը գագաթնակէտին կը հասնի, երկրորդ Կիրակին, Աստուածամօր վարդեր նուիրելու տեսարժան արարողութեամբ: Բոլոր հայ աղջիկները, տօնական հագուստներով, վարդերու խոշոր փունջերով կ'երթան եկեղեցւոյ խորանները զարդարելու, եւ յետոյ, վարդերու թերթերով լեցուն կողովներով կը չարուին ճամբուն երկու կողմերը եւ բուրումնաւէտ գորգի մը կը վերածեն ճամբան ուրկէ Աստուածամօր թափօրը պիտի անցնի:

Բայց այս տարի նորութիւն մը կայ: Փոքր քաղաքին տեղական բանակին դրնդապետը, ան որ ձէլալը ճամբու դրաւ, իր զարմիկէն որ Արտաքին Գործերու նախարարութեան մէջ կցորդ է, խորհրդաւոր հեռաձայն մը ստացաւ որ կ'ըսէր թէ անձնական եւ ստիպողական պաշտօնագիր մը պիտի ստանայ (ո՛չ հեռագիր մը որ չատեր կրնան կարդալ): Զարմիկը կը տեղեկացնէր որ բաներ մը կը պատրաստուին Հայերու նկատմամբ, Անապատավիօրէն, մէկ օրէն միւսը, անոնց ներկայացուցիչները, կ.Պոլսոյ ամէնէն կարկառուն անձերը՝ բժիշկներ, փրոֆէսօրներ, լրագրողներ անյայտացած են: Օրաթերթերը բան չեն գրեր եւ հայ երեսփոխանները մէջտղը չեն երեւիր: Պատրիարքը անտեսանելի է, եւ չատ դիւանագէտներ զգուշութեամբ տեղեկութիւններ կը քաղեն:

«Եթէ հարուստ հայ մը կը ճանչնաս, որուն մտերիմ ես, խմացուր որ մօտալուտ վտանգ կայ», խորհուրդ կու տայ զարմիկը, «կրնաս լաւ վճարել տալ պաշտպանութիւն մը, ապահովագիր մը»: Միչտ այսպէս եղած է հոս, երբ չարդեր կազմակերպուած են:

Իսկապէս, գնդապետը կը կանչէ Սմբատը եւ իրեն կը տեղեկացնէ լուրերը, Նոյն բանը կ'ընէ ոստիկանապետը, որուն կարեւոր գումար մը փոխ տուած է Սմբատ, իր երկու աղջիկները՝ Զինաթան եւ Զելմիրան մեծ չուքով ամուսնացնելու համար: Մայիս Տասը է: Սմբատ ուրիչ նամակ մը ստացած է Երուանդէն, որ հանդիպումը կը ճշդէ մայրաքաղաքին մէջ Յունիս տասին համար, նչանաւոր կալաթա Թաղամասին Փերա Փալասին մէջ, նորաչէն պանդոկը որ ծանօթ է միջազգային ամբողջ բարձր հասարակութեան:

Եւ կը մտածէ որ եղբայրը առանձին զօրաւոր պաշտպան մը կրնայ ըլլալ: Բայց մի՛եւնոյն տեղ, յարգանք ցոյց տալու համար ոստիկանապետին եւ գնդապետին, լաւ կ'ըլլայ կոկիկ գումար մը խոստանալ իրենց պաշտպանութեան համար, եւ նաեւ թերեւս եկեղեցւոյ թափօրը չքնել, որովհետեւ Օհաննէս ալ տեղեկացուց որ կասկածելի չարժումներ կան Քիւրտերուն կողմէ որոնք Ագարակին չրջակայ լեռնները կը բնակին եւ երբեք խոհեմ չէ աղջիկները ցոյց տալ:

Սմբատ խորհրդակցութիւն կ'ընէ Գուլումճեան սրբազանին եւ համայնքին ուրիչ կարեւոր անձերուն հետ: Ամէնքն ալ գիտեն որ բացօթեայ թափօրը չքնելու որոշումը – որ գարնանային երկրորդ ելոյթըն է Զատկէն վերջ, եւ որու ընթացքին չատ ամուսնութիւններ կը ծրագրուին – անձկութեան եւ բարկութեան ընթացք պիտի տայ: Կիները եւ ծերերը առիթը պիտի գտնեն այս լուրերը իրենց բերնին ծամոց ընելու եւ լուրը արագօրէն պիտի տարածուի սարսափ եւ անձկութիւն սրտռելով եւ որուն հետեւանքով տաք գլուխներ եւ տխմարներ կրնան գանագան ձախաւեր ձեւերով հակազդել:

Որով, ի վերջոյ, թափօրը տեղի պիտի ունենայ: Անմեղ արեւուն տակ, կատարեալ լուսաւոր օրուան մը գեղեցիկ գուարթութեան մէջ, այդ մարմինները եւ այդ դէմքերը, վերջին անգամ ըլլալով, պիտի պարեն, ներդաշնակ, եւ այդ մարդկային ծաղկեփունջերու սրտերը, երջանկութենէն եւ մչտակայ սպասումէն թեթեւցած, վերջին անգամ պիտի բաբախեն: Միայն, հեղեղման անձրեւ մը պիտի պայթի գիշերուան մօտ, ջրվէժներուն կողմը. իրենց չերուան մօտ, ջրվէժներուն կողմը. իրենց սպասուր հրեշտակներուն արցունքներն են:

(Շար. 31)

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Տիկին Հերմինէ Գաւաֆեան 125 եւրօ կը նուիրէ "Յառաջ"ին իր ծնողաց՝ Սարգիս եւ Մարիամ Սելքէֆեանի յիշատակին։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹԵԱՄԲ ՍՏԱՑԱՆՔ

ՓԼԷՍԻ-ՌՈՊԻՆՍՈՆ· – Տիկին Հերմինէ Գաւաֆեան 125 եւրօ (80ամեակի առթիւ)։

Imprimé sur les Presses
du Journal «HARATCH»
83 rue d'Hauteville 75010 Paris
Siret : 571 027 317 000 15
Commission Paritaire : N° 0609 K 84976

CROIX BLEUE DES ARMENIENS DE FRANCE

Section «D. Missakian»
de Sevran Livry

SOIREE «COUSCOUS»

Le samedi 4 février à 20h30

à la Maison de la CBAF
17 rue Charles Péguy
93190 Livry Gargan

Réservations :
— **Madeleine : 01 43 83 87 68;**
— **Nilva : 01 42 36 33 73**

Nous vous attendons nombreux

□

ՃԱՇ – ՊԱՐԱՒԱՆԴԷՍ

Ֆրանսահայ կապոյտ խաչը Պէլֆոնթէնի կայանի յոթելեանին առիթով, Լիոնի շրջանին մէջ կազմակերպած է պարանոցիկ երեկոյթ մը՝

Շաբաթ, Յունուար 28,
ժամը 20Է6 սկսեալ

"Նովոթէլ-Պրոն"ի չքեղ սրահներուն մէջ։

Եկէք միասին փչենք այս տարեդարձին 50 մոմերը, մանաւանդ կայան յաճախած նախկին եւ նոր աշակերտներու, անոր մաս կազմող անօրէնին, դաստատու եւ հսկիչներուն հետ, որոնց յուշերուն մէջ քանդակուած կը մնայ Պէլֆոնթէնի կայանը։

Այս բացառիկ երեկոյթին իր ներկայութիւնը կը բերէ Ամերիկայէն մասնաւորապէս ժամանող հանրածանօթ

ԱՏԻՈ ՀԱՐՄԱՆՏԵԱՆ

մասնակցութեամբ Ա Ն Ի նուագախումբին։

Ճաշագին՝ 55 եւրօ,
երախաներու համար՝ 40 եւրօ։

Ամապարեցէք չուտով հայթայթելու ձեր տեղերը, հեռաձայնելով՝
04·78·45·17·55 *կամ* 04·74·04·74·97 *թիւերուն։*

□

RECHERCHE

La Croix Bleue des Arméniens de France recherche pour les séjours de Bellefontaine :

Eté : Juillet et Août 2006

- **Directeurs diplomés BAFD**
- **Animateurs diplomés BAFA ou stagiaire BAFA (bon niveau de ski pour le séjour d'hiver)**

Candidatures à adresser à :

CBAF — 17 rue Bleue 75009 PARIS.
par e-mail : cbaf@wanadoo.fr
ou par fax : 01 53 34 12 13

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ–ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՌԻԶ

ԿԻՐԱԿԻ, Փետրուար 5· –

ԲԱՐԵԿԵՆԴԱՆ Առաջաւորաց Պահոց Առաջաւորաց *կը նշանակէ "առաջին պահք"· այսինքն Հայոց մէջ հաստատուած առաջին հնգօրեայ Պահքը, սահմանուած է Ս· Գրիգոր Լուսաւորչի ձեռքով։*

ԵԿԱ՛ՑՔ ՏՕՆԵՍՑՈՒՔ···

Տօն Սրբոցն Սարգսի զօրավարին
եւ որդւոյ նորին Մարտիրոսին
եւ չորեքտասան զինուորացն։

ՇԱԲԱԹ, Փետրուար 11· –

Ժամը 9·30ին գիշերային եւ առաւօտեան ժամերգութեանց պաշտամամբ։

ԴԻՒԱՆ ՄԱՑՐ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ

Association Arménienne d'Aide Sociale A.A.A.S.

Reconnue d'utilité publique par décret du 8 juin 1956

PROJET «RETOUR AUX SOURCES»

Inauguration d'un Centre d'Accueil et de Formation destiné aux demandeurs d'asile de nationalité arménienne

L'Association Arménienne d'Aide Sociale en coopération avec l'Agence Nationale de l'Accueil des Etrangers et des Migrations et cofinancée par le Fonds Européen pour les Réfugiés a inauguré le 15 novembre 2005 son centre d'accueil et de formation destiné aux nationaux arméniens qui sont en situation irrégulière en France.

Avec ses partenaires, l'AAAS accompagne le retour volontaire en Arménie, en soutenant financièrement et matériellement leur réinsertion par des formations professionneles et des aides à la création d'entreprises.

Pour tout renseignement contactez-nous à l'adresse suivante :

AAAS - Centre d'Accueil et de Formation
5, rue du Marché Ordener
75018 Paris
Tél. : 01. 42. 63. 32. 45
Fax : 01. 42. 63. 32. 81
E-mail : aaas.retour@free.fr

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՓՐԱՆՍԱ

ԱՆԴԱՄԱԿԱՆ ԱՐՏԱԿԱՐԳ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

1· *Լիոնի եւ Շրջակայից Հայ Առաքելական Եկեղեցւոյ Ազգային Միութեան Վարչութիւնը*

2· *Տէսինի Սուրբ Աստուածածին Եկեղեցւոյ Կրօնական Ընկերակցութեան Վարչութիւնը*

3· *Վալանսի Կրօնական Ընկերակցութեան Վարչութիւնը*

4· *Կրընոպլի Հայ Ազգային Ընկերակցութեան Վարչութիւնը*

5· *Սէն Թէթիէնի Հայ Ազգային Միութեան Վարչութիւնը*

6· *Փոն տը Շէրմէի եւ Շարվիէօյի Հայ Ազգային Միութեան Վարչութիւնը*

Ռոն–Ալփեան Շրջանի այս վեց կրօնական ընկերակցութիւններու վարչական կազմերը հաճոյքն ունին հրաւիրելու իրենց անդամները Անդամական Արտակարգ Ընդհանուր Ժողովի որ տեղի կ'ունենայ կիրակի, 12 Փետրուար 2006ին, կէսօրէ ետք ժամը 15ին, իւրաքանչիւրը իր եկեղեցւոյ սրահին մէջ։

Օրակարգի նիւթ· – Կանոնագրութեան փոփոխութիւն։

Նոյն օրը նոյն վայրին մէջ կէսօրէ ետք ժամը 16·30ին Արտակարգ Ընդհանուր Ժողովի լրհատումէն ետք, Անդամները հրաւիրուած են Անդամական Ընդհանուր Պարզ Ժողովի։

Օրակարգ· – Ընտրութիւն Թեմական Պատգամաւորներու։

Կը յիշեցնուի թէ ընտրութիւններուն մասնակցելու համար անհրաժեշտ է վճարել անդամատուրքերը։

Առ ի գիտութիւն կը հաղորդուին ատոնք Ընկերակցութիւններու անդամներուն։

ԴԻՒԱՆ
ՌՈՆ–ԱԼՓԵԱՆ ՇՐՋԱՆԻ
ՀԱՅԱՐԱՊԵՏԱԿԱՆ
ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԵԱՆ
ՓՈԽԱՆՈՐԴՈՒԹԵԱՆ

LOTO SPECIAL

CARNAVAL DE VENISE

1er Prix :
UN SEJOUR POUR 2 PERSONNES A VENISE
...et de nombreux autres lots de valeur...

Dimanche 5 février à 15h

organisé par
l'ECOLE ARMENIENNE KHATCHADOUR ABOVIAN
339 avenue du Prado — 13008 Marseille
Tél. : 04 91 77 84 70

LA CATHEDRALE APOSTOLIQUE ARMENIENNE DE MARSEILLE
SERPOTZ TARKMANTCHATZ
organise

PAQUES A JERUSALEM

PELERINAGE
du lundi 17 avril au mercredi 26 avril
Le Dimanche de Pâques sera célébré le 23 avril
au Patriarcat Arménien de Jérusalem, d'après l'Ancien Calendrier

PRIX : 1 690,00 euros

Ce prix comprend :
Aller-Retour: Marseille — Tel-Aviv — Marseille • Les transferts aéroport - hôtel • Hôtel 4 étoiles «Christmas Hôtel» à Jérusalem, en pension complète • Les excursions et visites en autocar de luxe • Assurances.

Inscription obligatoire avant le 10 février 2006.
Acompte de 500 euros à verser par chèque à l'ordre de : «Jérusalem 2006».

Renseignements et réservations :
☎ 04 91 77 84 70 / 06 16 04 16 69 / 04 91 26 20 95 (le soir)

Visites : Nazareth, Capharnaüm, Tibériade, Mont Thabor, Mont Sion, Ghétsémani, Betléem, Eglise de la Sainte Vièrge, Vieille ville de Jérusalem, Saint-Sépulcre, Jérico, Mer morte, Mont des Oliviers.

Commémoration du 24 avril 1915 avec la Communauté Arménienne de Jérusalem.

Attention : validité du passeport : minimum 6 mois.

—— LA SOURCE ——
Centre de Vacances Evangélique Arménien

Sessions de Ski Février

Session N° 1 — du 04 au 11 février
Direction : Christine HALADJIAN — 10 ave. Henri IV — 92190 Meudon
☎ 01. 49. 66. 90. 99 e-mail : chaladjian@hotmail.com

Session N° 2 — du 11 au 18 février
Direction : Samuel KEHEYAN — Couteau . Quartier les Vernes
05260 Forest Saint Julien ☎ 04. 92. 24. 09. 43

Session N° 3 — du 18 au 25 février
Direction : Jean TEPELIAN — 4 rue des Pyes — 69680 Chassieu
☎ 04. 78. 90. 16. 66

Les arrivées ont lieu à partir de 14h. — Les départs ont lieu avant 10h.

COMBIEN? Adultes : Bâtiment A*: Semaine 270 Euros, journée: 41 Euros. Bâtiment B: Semaine: 232,40 Euros, journée: 35,30 Euros. — De 3 à 6 ans: Bâtiment A. Semaine: 162 Euros, jour:25 Euros. Bâtiment B: Semaine:142,80 Euros, jour: 21,40 Euros.—De 7 à 12 ans: Bâtiment A: Semaine: 203 Euros, jour: 31 Euros. Bâtiment B: Semaine: 179,70 Euros, jour: 26,70 Euros. — 13 ans et plus, étudiants: Bâtiment A: Semaine: 233 Euros, jour: 35,30 Euros. Bâtiment B: Semaine: 204 Euros, jour: 31 Euros

25% *de réduction sur le tarif enfant pour les enfants dormant dans la même chambre que leurs parents.*

A ceci, il faut rajouter la cotisation de membre adhérent: 10 Euros par an et par famille.

Il est conseillé aux skieurs de souscrire une assurance individuelle de type Europe Assistance ou Carte Neige.

** Chambres de 2 ou 3 personnes avec lavabo, toilettes et douche.*

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ 31
MARDI
31 JANVIER
2006

LE NUMERO: 1,20 €

ԱՐԱՐԱՏ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ (1884 - 1957)

HARATCH

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE FONDE EN 1925

DIRECTRICE : ARPIK MISSAKIAN

83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
TEL. : 01 47 70 86 60 — FAX : 01 48 00 06 70
COURRIEL (E-MAIL) : jharatch@aol.com

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 250 եւրօ — Վեցամսեայ : 135 եւրօ
Արտասահման : Տար. 300 եւրօ (Ամէնօրեայ առաքում)
270 եւրօ (Շաբաթաթերթի առաքում) — Հատը : 1,20 եւրօ
C.C.P. PARIS 15069-82 E

81ՐԴ ՏԱՐԻ – ԹԻՒ 21·379 — Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN — 81e ANNEE — N° 21·379

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՁԱԿԱՏ

ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՆԻՒԹՈՎ

Հայաստանի ու Ադրբեջանի նախագահները Ղարաբաղի հարցով Փետրուար 10ի վարիզեան հանդիպումին նախօրեակին միջազգային որոշ շրջանակներու մէջ հետաքրքրութիւն մը նշմարելի է։ Պէլժիոյ Արտաքին գործերու նախարար Ֆ. ոը կիւշա որ Օ.ԷՍ.ԿԸ.ի նախագահութիւնը կը վարէ ներկայիս, անցեալ շաբաթ հանդիպում մը ունեցած է Վ. Օսկանեանի հետ։

Հանդիպումին Հայաստանի Արտաքին գործերու նախարարը չէ ներած է թէ Հայաստան անընդունելի կը նկատէ Ղարաբաղի համար նախատեսուած միջազգային խաղաղապահ ուժի մը մէջ թուրք զինուորներու ներկայութիւնը։ Իր խօսակիցն ալ ըսած է թէ Օ.ԷՍ.ԿԸ.ն պէտք է անյապաղ շրջանին մէջ խաղաղութեան պահպանման ծրագիր մը մշակէ։ Սակայն կազմակերպութիւնը նման առաքելութեան մը համար յատուկ զինուորական ուժ չունենալով, անդամ երկիրները պէտք է գոյացնեն այդ ուժը։

Եւրոպացի դիւանագէտը հանդիպում ունեցած է նաեւ ԼՂՀ նախագահ Ա. Ղուկասեանի հետ. այս վերջինը յայտնած է թէ միջազգային խաղաղապահ ուժի մը շրջան փոխադրութիւնը տակաւին օրակարգի նիւթ չէ, հակառակ այդ մասին յաճախ կատարուած յայտարարութիւններու։ Շեշտած է նաեւ թէ նման կարգադրութեան համար առընչակից բոլոր կողմերը պէտք է համաձայնին։

Ա. Ղուկասեան Ֆ. ոը կիւշաի հետ հանդիպումը առիթ համարած է յիշեցնելու համար թէ Ստեփանակերտի համար Լեռնային Ղարաբաղի անկախութիւնը առաջնային հարց է։

*
**

Հակամարտութեան կարգաւորումը նիւթ եղած է նաեւ Վ. Օսկանեանի և ԼՂՀ նոր նշանակուած Արտաքին գործերու նախարար Գ. Պետրոսեանի Ցունուար 27ի հանդիպումին, որ տեղի ունեցած է Երեւանի մէջ։ Անոնք չօշափած են նաեւ Լեռնային Ղարաբաղի ընկերա–տնտեսական կացութեան բարելաւումին համար հայութեան ջանքերը համադրելու հարցերը։

*
**

ԼՂՀ ՄԱՐԴԱՀԱՄԱՐԻՆ ԱՐԴԻՒՆՔՆԵՐԸ

Հրապարակուած են անցեալ Հոկտեմբերին Արցախի մէջ կատարուած մարդահամարին արդիւնքները։ Ըստ այդ արդիւնքներուն 139·353 հոգիէ կը բաղկանայ Ղարաբաղի բնակչութիւնը։ Այդ թիւին մէջ կան մարզահամարի օրը Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետութեան մէջ գտնուող քաղաքացիները, օտար քաղաքացիութեան տէրերը, քաղաքացիութիւն չունեցողները, նաեւ Ղարաբաղի մնայուն բնակիչ ըլլալով հանդերձ այդ օրը բացակայողները։

Նշուած թիւին մէջ կան 50 հազարը Ստեփանակերտի բնակիչ է։

ՓՈԽԴԱՏԱԽԱԶԻՆ ԽՈՐՀՐԴԱԻՈՐ ՄԱՀԸ

Երեւանի փոխ դատախազ Արշակ Գաբրիէլեանի Ցունուար 27ին մեռած գտնուած է իր աշխատութեան վայրը։

ՕՐՈՒԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՑԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՖՐ. ՊԱՑՐՈՒ արտակարգ համագումարի մը ձեռնարկած էր չարաթաւերջին (Ցունուար 28–29) Լիոնի մէջ եւ որու դիխաւոր որոշումը եղաւ իր կուսակցութեան (ԻԻ. ՏԷ. ԷՖ.) անկախութեան հռչակումը։ Համագումարին մասնակցողներու թիւը մեծ չէ եղած, բայց մեծամասնութիւն մըն է որ քուէարկած է Պայրուի անկախութեան հռչակումը (11 հազար 522 թեր, 1·148 դէմ)։ Պայրու խոստովանած է որ կէսնքէն ամէնէն յուզումնալից պահերէն մէկը կ'ապրի, քանի այլեւս ոչ ոք իրաւոյ առարկայ կրնայ ընել ղեկավարին դիրքը։ ԻԻ. ՏԷ. ԷՖ.ը այլեւս ազատ կուսակցութիւն մըն է։ 2007ի համար Պայրու կ'ըսէ. "Խոստումներ պիտի չընենք։ Ֆրանսայիներուն պիտի ներկայացնենք յոյսի ծրագիր մը Ֆրանսայի համար"։

ԳԱԶԱ ԵՒ ԱՅՍՐՑՈՐԴԱՆԱՆ չփոթ վիճակ մը կը տիրէր Ցունուար 30ին եւ հասած լուրերու համաձայն, Պաղեստինցիները (Ֆաթահ) խաղաղօրէն զբաւած էին Նորհրդարանը, որպէսզի Համասին ձեռք չանցնի։ Անմիջական վիճակը աւելի պաղեստինեան ներքին խլրտումներու կը վերաբերի եւ Մ. Ապպասի դերը չատ փափուկ է։ Միջազգային դեռնի վրայ, Իսրայէլ գոհ է, քանի արեւմտեան շրջանակները որեւէ ձեւով չեն ուզեր կապ ունենալ Համասի կազմելիք կառավարութեան հետ։ Շերաք այդ ապահովութիւնը տուած է Օլմէրթի, չէչեւով թէ ոչ մէկ կապ կ'ունենայ ցորչափ Համասը չի ճանչնար Իսրայէլի գոյութեան իրաւունքը։ Համասի ղեկավարներուն կը մնայ ջուր խառնել իրենց գինիին։

ՖՈՒԹՊՈԼ

ՀԱՑԱՍՏԱՆ-ԱԴՐԲԵՋԱՆ ՆՈՑՆ ԽՈՒՄԲԻՆ ՄԷՋ

Ֆութպոլի Եւրոպայի ախոյեանութեան (2008) վիճակները քաշուած են ու մասնակից 50 հաւաքականները բաժնուած են եօթը խումբերու։ Հայաստան ընդգրկուած է Ա. խումբին մէջ ուր կան ութ հաւաքականներ։ Ամէնքմէ մէկն է Ադրբեջանը։ Միւսներն են Ղազախստանը, Ֆինլանտան, Պելժիան, Սերպիան, Լեհաստանը եւ Փորթուգալը։

Խումբին հաւաքականներէն հայկականը ցարդ ոչ մէկ հանդիպում ունեցած է ադրբեջանականին ու սերպականին հետ։

Մահուան պարագաները խորհրդաւոր կը նկատուին։ Ան մահացած է իր տարբնակէն արձակուած փամփուշտով մը։ Ընդհանուր դատախազութիւնը անմիջապէս հետաքննութեան ձեռնարկած է, մեկնելով անձնասպանութեան վարկածէն։ Սակայն հարկ է բացատրել թէ 40 տարեկան ենթական որ հայր էր չորս զաւակի, ի՛նչ պատճառ կրնար ունենալ անձնասպանութեան։ Արդէն Արդարութեան նախարարութեան բանբերը յայտարարած է թէ մահը կրնայ մարդասպանութեան հետեւանք ալ ըլլալ։ Մանաւանդ որ նախորդ օրը իրեն հանդիպած բարեկամները հաւաստած են թէ ոչ անձկութեան մէջ, ոչ ալ անտրամադիր գտած են զինքը։

ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ հարաւը, Քաթովիչէի մօտ, Շորզովի մէջ, Ցունուար 28ին, ցուցասրահի մը տանիքը փլած է յանկարծ եւ 48 ժամ ետք մեռելներու թիւը 65 էր եւ 141 վիրաւորներ կային։ Արկածը հետեւանք էր տանիքին վրայ կուտակուած ձիւնին։ Իշխանութիւնները երեք օրուան ազգային սուգ հռչակած են եւ յուղումը մեծ է ամբողջ երկրին մէջ։ Ցուրտը զերոյէն վար 17 աստիճանի հասած է եւ արդէն 190 մեռեալ կար Լեհաստանի մէջ, ցուրտին հետեւանքով։ Շորզովի ցուցասրահին մէջ ուղեւոր աղաւնիներ ցուցադրուած էին եւ այդ պատճառով այցելուներու մէջ կային նաեւ օտարներ։ Զոհերուն մէջ են մէկ Գերմանացի, մէկ Սլովաք եւ մէկ Զեխ։

ՊԱՂՏԱՏԻ ԵՒ ՔԻՐԲԻԻԲի մէջ, Ցունուար 29ին եկեղեցիներու դէմ ոճրափորձեր գործուած են, որմէ հետեւանքով երեք մեռեալ կար եւ 17 վիրաւոր։ Պաղտատի մէջ վեց հոգի վիրաւորուած է, երբ կառք մը պայթած է Քարատայի թաղամասը, չորս եկեղեցիներու մօտ։ Հինգերորդ եկեղեցի մըն ալ ոճրափորձի թիրախ եղած է ռիւ տէ Պանքի մէջ, մայրաքաղաքին կեդրոնը։ Քէրքիւքի մէջ ալ, երկու եկեղեցիներ թիրախ եղած են եւ հոս երեք հոգի մեռած է։

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆ վերսկսած է կազ հայթայթել Վրաստանի Ցունուար 29էն ի վեր, խորհրդատուր արկածներէն ետք, որոնց հետեւանքով Վրացիները առանց կազի մնացած էին։ Ամէն պարագայի մէջ, հարցը չէ փակուած եւ նախագահ Սահակաշվիլի կը չարունակէ ամբաստանել Ռուսաստանը եւ այդ առընչութեամբ ալ հարցազրոյց մը տուած է Ֆիկարոյի (Ցունուար 30)։ Իրեն համար, չատ ծանր դէպքեր են եւ նախընթացներ ալ ունին։ Երբ կազուղիներուն արկածները պատահած են, կ'ըսէ նախագահը, հեռաձայնած են Ռուսերուն, որոնք պատասխանած են՝ "կրկին հեռաձայնեցէք 2–3 օրէն"։ Արկածները պատահած են ձրջանի մը մէջ, որ ռուսական ապահովութեան ուժերու պաշտպանութեան տակ է։ Սահակաշվիլիի համար, ներկայ տագնապը առիթ մըն է, որպէսզի Վրաստան արագացնէ ուժանիւթի իր անկախութիւնը։

ՀԱՑԻԹի առեւանգուած երեք Ֆրանսացիները ազատ արձակուեցան։ Պաշտօնական աղբիւրներու համաձայն ոչ մէկ փրկագին վճարուած է։

ՌԷՒԻՆԻՈՆ կղզին մժեղներու պատճառած չիքունկունիայի համաճարակի մը ենթարկուած է եւ Ցունուար 30ին, Առողջապահութեան նախարարը բժիշկներով եւ հիւանդապահուհիներով ու դեղերով Ռէյնիոնի մեկնած էր։ Արդէն 30 հազար հոգի վարակուած են, թէեւ հետեւանքը մահացու չէ, բայց մասնակի անդամալոյծ կ'ընէ, ջերմ կը պատճառէ եւ չարաթ մը կը տեւէ։ Շիքունկունիան կը տարածուի մժեղի մը միջոցաւ, որ կը գտնուի մանաւանդ Արեւելեան Ափրիկէ եւ Հարաւային Ասիա։

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԵՐԿԱԹԱՐՈՒԵՍՏԻ Արեւելք խմբակցութեան վարիչները միաձայնութեամբ մերժեցին լիտոնեզիացի Լ. Միթալի գնման առաջարկը։ Այս վերջինը, Ցունուար 30ին հանդիպում կ'ունենար Ֆրանսայի Տնտեսութեան նախարարի՝ Թ. Պրըթոնի հետ եւ կը ջանար համոզել իր արամադրութիւններուն մասին։ Թ. Պրըթոն յայտարարած էր նախապէս (ԷՒ. ԹԷ. ԷԼ – Ֆիկարօ) որ չատ կը զարմանայ Միթալի վարուելակերպէն, որ չի համապատասխաներ արդիական մեթոտներուն։

ԿԻՊՐՈՍԻ մէջ H5N1 մանրէի (թռչնային կրիպ) հետքեր յայտնաբերուած են, Թրքական (Հիւսիս) բաժնէն եկած հաւազգիի մը վրայ։ Թուրք կիպրական իշխանութիւնները 1·500 հաւազգի սպաննած են։

ՍԵԿՈՒԼԷՆ ՌՈՒԱՑԱԼ սկսած է ուշադրութիւն գրաւել իր բացակայութեամբ։ Միթերանի մահուան 10րդ տարելիցին ոգեկոչումէն ետք, այս անգամ ալ, Ցունուար 29ին, բացակայած է ընկերվարական մասնաճիւղերու քարտուղարներու հաւաքոյթէն (Միւթիւլիթէ)։ Նոյն առաւօտ իր ձրջանը (Փուաթու–Շարանթ) վերադարձած է եւ ջնջած է ելոյթը, զոր պիտի ունենար։

ՌՈՒՍ 12 պինտուրականներ քննութեան տակ առնուած են, յայտնաբերումէն ետք երիտասարդ զինուորի մը կրած տառապանքին իրենց կողմէ։ Պատանին անպատմահատուած է երկու սրունքներէն եւ երեք օր մնացած է առանց խոհակի։

ՉԻՆԱՍՏԱՆ Ցունուար 29ին տօնեց իր Ամանորը մտնելով Շունի տարուան մէջ։ Նպաստաւոր տարի կը նկատուի ամուսնանալու համար։

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ԳԱՂԹԱՏԻՐՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՀԱՑՈՑ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Հարցը չէ փակուած եւ արդէն իսկ թերթօնի ընոյթ առած է։ Հակառակ Շիրաքի որոշումին՝ Սահմանադրական խորհուրդին դիմելու, որպէսզի հիմնովին ջնջուի Փետր·23ի օրէնքին 4րդ յօդուածը, վիճարկումները կը չարունակուին։ Հերատեսիլի ձախաւեր յայտագրէն պատ (Ֆրանս 2, Ցունուար 26, Առլէթ Շապօ) մամուլն ալ ետ չի մնար։

Մոնտի Ցունուար 28ի թիւին վիճակումներ բաժնին մէջ, Առնօ Քլարսֆելտ, որ Դեկտեմբերի վերջ նշանակուած էր աշխատանք մը տանելու օրէնքին, պատմութեան եւ յիշողութեան վրայ, երկար յօդուածով մը կ'ընդդիմանայ պատմութեան իրաւունքը պատմաբաններուն ձգելու տեսութեան։ Դէմ է 19 պատմաբաններու մանիֆեստին, ըստ որուն հարկ է նաեւ ջնջել երեք այլ օրէնքներ (կէսօ, Թոպիրա, Հայոց Ցեղասպանութեան ճանաչում) եւ այս առթիւ կ'անդրադառնայ նաեւ Հայոց Ցեղասպանութեան ու կը գրէ ի մէջ այլոց. – "Եթէ այս ցեղասպանութեան հետեւած ըլլար օրինաւոր արդարութեան աշխատանք մը, ինչպէս խորհեցաւ ատեն մը միջազգային հաւաքականութիւնը, այս առաջին ցեղասպանութեան չատ հաւանաբար հետեւած չէր ըլլար ուրիշ մը Բ. Աշխարհամարտին"։

Լ'Իպ-ուար պարբերականի վերջին թիւն ալ (306, Փետրուար) լայն տեղ կու տայ "19"երու տեսակէտին, զոր ստորագրած է նաեւ Ֆրանսուազ Շանտէրնակոր և որոնց համար պատմութիւը կը պատկանի մեայն պատմաբաններուն։ Իրենց մանիֆեստը խորագրուած էր "Ազատութիւն պատմութեան համար"։ Ինչպէս գրեցինք ատենին (Դեկտեմբեր), ասոնք կ'ուզեն որ ջնջուի նաեւ կէսօ օրէնքը (1990 Ցուլիս 13), Հայոց Ցեղասպանութեան ճանաչումը (2001 Ցունուար 29) եւ Թոպիրա օրէնքը (2001 Մայիս 21)։ Ծանօթ է որ այլ պատմաբաններ, որոնց կարգին իվ Թերնոն, յայտարարութեամբ մը պատասխանեցին այս դիրքորոշումին։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄՇԱԿՈՅԹԸ «ՈՐԲԻ ԳԼՈՒԽ» Է

Ամբողջ աշխարհի հայկական լրատուները մեծ մասով հայաստանեան աղբիւրներէ արձագանգեցին Ռուսաստանի մէջ Հայաստանի տարուան բացման հանդիսութեան: Յատկապէս պաշտօնական աղբիւրները, ինչպէս Արմէնփրէսը, տարպայմանօրէն լայն տեղ յատկացուցին հանդիսութեան, չեչտելով անոր ճոխ բնոյթը, ստեղծած խանդավառութիւնը, եւլն.: Երկու երկիրներուն նախագահները այդ առիթով գովեցին Հայաստանի ու Ռուսաստանի դարաւոր բարեկամութիւնը, սերտ կապերը:

Նման առիթներով արտասանուած սիրաշահ խօսքեր ոչքան ալ պարագայական-ին յատկանիշով ծանօթ ըլլան, Յունուար 22ի այդ հանդիսութիւնը դժուար էր որ յաջողէր բաւական այլ լարերու վրայ պըտտոդ իրականութիւնը քօղարկել: Տակաւին այդ հոգեշահ խօսքերէն կարճ, շատ կարճ ժամանակ առաջ Մոսկուա գործնական փաստը տուած էր թէ թէքած ունի բարեկամութեան դարաւոր աւանդութեան, կամ սերտ-մերտ գործակցութեան վրայ. արեւմտեան լրատուիւներ անգամ չեչտած էին թէ կազի գինին տարբարապայման յաւելումին որոշումով Մոսկուան ամէնէն փոքր զիջում մը, նէտր մը իսկ չէր ըրած Կովկասի մէջ իր ամէնէն վստահելի դաշնակիցը նկատուած Հայաստանին: Ուժանիւթի մարգին մէջ լայն չափով դուրսէն կախում ունեցող այդ երկրէն ալ պահանջուած էր կրկնապատիկ գին: Հայաստան ներածած ռուսական կազին հազար խոր. մեթրին փոխարէն 110 տոլար պէտք է վճարէր, մինչ ներկայիս կը վճարէր 56 տոլար: Այլ հարց էր Ռուսաստանէն վրաստան հասնող կազատարին պայթումը որուն համար Թիֆլիս ուղղակի Մոսկուան ամբաստանած էր: Եթէ ճշմարտութեան կուտ մը կար այդ վերագրումին մէջ, իսկապէս ահռելի էր Կրեմլինի պալատին մէջ նախագահական ելոյթներով խօսքին ու իրականութեան միջեւ բացուած անդունդը: Կազատարը պայթած էր հանդիսաւոր բացումէն քանի մը ժամ առաջ, Հայաստանի դէմ բանալով սաստիկ ցուրտերու ճանկը ջեռուցումի կարեւոր միջոցէ մը զուրկ մնալու հեռանկարը: Մինչ անդին բարեկամութեան, եղբայրութեան հաւաստիքներ կը հռայլուէին փոխադարձաբար:

Բաւական ուշագրաւ էին Կրեմլինի հանդիսութեան յաջորդած Քոչարեան-Պուտին հանդիպումին ուժանիւթի հարցին անտեսումին մասին լուրերը: Ըստ աճած համաձայն Հայաստանի նախագահը սեղան չէր բերած խնդիրը, ո՛վ գիտէ, տաք ապուրին մէջ պաղ ջուր խառնել չուզելով, կամ առիկա ընելու քաջութիւնը չգտնելով: Կ'ըսուէր տակաւին թէ անհամաձայնած է կազի գինի բարեդիպ կարգադրութեան մը փոխարէն Հրազդանի էլեկտրակայանը Ռուսերուն յանձնելու առաջարկին:

Մինչ հակասական այս մտածումները կը չարչրկէին չատերու միտքերը, կրեմլինի հանդիսութիւնն ալ խստիւ քննադատող դրութիւն մը հասաւ: Ան լոյս տեսած էր "Ազգ"ի Յունուար 25ի թիւին մէջ, ըստորագրուած՝ "Եուրի Խաչատրեան, հեռուստադիտող": Այս անձը "Հրաշափառ խայտառակութիւն" խորագրած էր իր դրութիւնը, Յունուար 22ին հեռատեսիլի "Կուլտուրա" կայանէն դիտելէ ետք կրեմլինեան հանդիսութիւնը: Կը գրէր թէ ան «իրականում գաւառական խեղճութեան եւ ողորմելի անճարակութեան արտայայտութիւն էր, բացառութեամբ մէկ երկու համարի»:

Կատարուածին մէջ կը տեսնէր հայկական արուեստին, մշակոյթին դէմքը աղճատելու, աղաւաղելու, առով ամբողջ ժողովուրդ մը նսեմացնելու արարքը: Ի տես որպէս հայ ազուեսար ներկայացուած խեղճ ու կրակութեան, Ե. Խաչատրեան հարց կու տար. «Ո՞ւր մնացին հայ հոգեւոր երաժշտութիւնը, ո՞ւր մնացին կոմիտաս ու Մակար Եկմալեանը, Քրիստափոր Կարա-Մուրզան ու Ռուբեն Մելիքեանը, միւսները»...

Ճաշակ մը տալու համար յօդուածագիրը զայրացնող, ընդվզեցնող "գաւառական խեղճութենէն ու ողորմելի անճարակութենէն", աւելորդ չէ արձանագրել երկու մասնանշում. «Ես չգիտեմ, թէ արուեստի ի՛նչ խորհրդաւոր ու անիմանալի չափանիշերով կարելի է վլադիկէն Բալեանի երգի անսիլտ ու անհոգի ծորուն ծկլթոցը համարել բարձր հայ արուեստ ու ներկայացնել ողջ աշխարհին»:... «Իսկ հանրային հեռուստատեսութեամբ ուղիղ եթեթայիս տարբերակում բեմից հնչած գռեհիկ հումորը որ ներկայացնում էր իբրեւ հայկական երգիծանճ, ասում էր թէ "Հայաստանը օֆիս է": Բայց սա հումոր չէ, պալոնայէ, այլ ցաւալի, դառն, ուղղակի ողբերգական ճշմարտութիւն: Մոսկուայից աշխարհով մէկ սփռուած բեմական արպադղութիւնը ցոյց տուեց որ Հայաստանը ռմակ համար իբօ օֆիս է, հայկական մշակոյթը՝ որբի գլուխ»:

Է՛հ, երկրի մը համար որուն մշակոյթի նախարարը տանը էլեկտրական հոսանքին խզումին հաշիւը հարցնելու կ'երթայ անձամբ, պատասխանատու նկատած պաշտօնեաներն ալ կը խոշտանգէ, կը վիրաւորէ, հիւանդանոց տարուելու աստիճան, մշակոյթը որբի գլուխ ըլլալէ տարբեր այլընտրանք կրնա՞յ ունենալ: Ամէնէն ցաւալին այն է որ այս պարագային մշակոյթը էլեկտրական խզուած հոսանքին չափ ալ արժէք պիտի չներկայացնէ ու ոչ մէկ պաշտօնական դէմք պիտի երթայ խայտառակութեան պատասխանատուները դտնելու, անոնցմէ հաշիւ պահանջելու: Արդէն եթէ գոյութիւն ունենար այդ դէմքը, հայկական մշակոյթն ալ դտնէ սոխի գլուխի չափ արժէք մը ստացած կ'ըլլար... ո՛վ գիտէ քանի հոգի, որքա՛ն ժամանակ այդ հանդիսութեան պատրաստութեամբ պարապեցաւ, վճարուած ստացաւ, ճամբորդեց, եւն.: Այս պարագայի՞ն ալ հարկ է մտածել որ կը գործէ Ա.Մ.Բ. օրէնքը:

Կրեմլինի մէջ ցուցադրուածին անընդունելին չի սահմանափակուիր արուեստի մարզով. կայ քաղաքականն ալ, ըստ նոյն յօդուածագրին: Ե. Խաչատրեան չի մանրամասներ թէ ի՞նչ պարունակի մէջ, ի՞նչ ներկայացուած է. միայն հարց կու տայ. «Արեւմտեան Հայաստանի հայութիւնը ի՞նչ է ամբողջութեամբ ու կամաւոր դուրս եկել իր հայրենիքից եւ սրփռուել աշխարհում: Եղեռնի պատկերների ցուցադրումից յետոյ նման բան կարելի՞ էր ասել բեմից ու հեռուստաէկրանից: Եթէ բաղաքական հանգամանքների բերումով ճշմարտութիւնը չի կարելի ասել, ապա գոնէ կեղծիքը մի՛ սփռէք աշխարհով մէկ»: Այն տպաւորութիւնը կ'ունենայ մարդ որ այդ բաժնին պատասխանատուն Եղեռնին, Արեւմտեան Հայաստանին մասին հրաշափառ բոպիկ մը ըլլալէ զատ, տեղեկանալու ճիշդ հասցէներն անգամ կ'անդիտանայ: Այլ կերպով, ի՞նչպէս կարելի կ'ըլլար որ թրքական ամէնէն անմակարդակ թեզը ներկայացուի այդքան ծանրակշիռ նիւթի մը առընչութեամբ: Թուրքերու ամէնէն տղէտին, կուրօրէն ապդայնամոլին պնդումն է այդ մէկը թէ Հայերը միշտ սիրած են գաղթել, վայր, երկիր փոխել, եւլն., բացատրելու համար ամբողջ աշխարհի մէջ ցրուած Հայերու պարագան: Կարելի՞ բան է որ նոյն միտքերը հնչեն հայկական պատրաստութեամբ նման պաշտօնական առիթով մը:

Ե. Խաչատրեան տակաւին անդրադարձած է չարք մը անընդունելիներու որոնց բոլորն ալ մէկ բան կը փաստեն «որ Հայաստանի մշակոյթը տնօրինում են անտեղեակ, պատահական ու յարաբերական մարդիկ»:

Գրութեան վերջաւորութեան որպէս յաւ բան կը յիշէ Մ. Լըկրանի նուագը եւ Շ. Ազնաւուրի ազնուական ու լուսաւոր ներկայութիւնը, իր ազնուական ու մեղմ ժպիտը, եւլն.:

Այսքանով կը փակուի հայաստանցի հեռատեսիլ դիտողին նիւթը: Դիտած, նուաստացած ու հակապըճած է ան, քաղաքացիական պարտականութիւնը կատարելով:

Դուրսը, մասնաւորաբար Ֆրանսա ապրողին համար այդ կէտէն կը ծագին վախը, մտահոգութիւնը: 2006-ի Ֆրանսայի հերթին է "Հայաստանի տարի" կազմակերպելու: Ժողովներ կ'ըլլան, տեղեկատուական հանդիպումներ կը կազմակերպուին, առաջարկներ կ'արձանագրուին, յայտագիրը կը մշակուի: Ունի՞նք երաշխիքը որ Կրեմլինի օրինակը, կամ առնուազն նման բան մը պիտի չկրկնուի հոսանքէ: Ե. Խաչատրեանի ընդվզումը այս առումով կրնայ օգտակար ազդեցութիւն մը ունենալ: Եթէ կազմակերպութեան գործը ստանձնածները չմոռնան թէ հայկական մշակոյթը ո՛չ որբի, ոչ ալ սոխի գլուխ է, կը բացառուի անհեթեթութիւնը, ծուռը, անընդունելին, "հրաշափառ խայտառակութիւնը":

Ս. ԹՈՓՈՑԵԱՆ

ՓԵՍԱՊ 2005ԻՆ. ԱՒԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ՀԱՄԱՅՆՔ, ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔ ԵՒ ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐ

Նախորդ յօդուածով անդրադարձած էինք Փեսապի ղպրոցներուն, եկեղեցական կեանքին եւ կաթողիկէ համայնքին. այժմ կը ներկայացնենք աւետարանական համայնքին գործունէութիւնը, ինչպէս նաեւ 2004ի տարեվերջէն մինչեւ 2005 Մարտ երկարող ժամանակաշրջանին տեղի ունեցած ձեռնարկները՝ կազանդ, Վարդանանց, Բարեկենդան եւ այլն:

ԱՒԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ՀԱՄԱՅՆՔ

Աւետարանական համայնքը ունի չորս եկեղեցի. Փեսապի Ս. Երրորդութիւն, ինչպէս նաեւ էքիզօլուքի, Քէօրքիւնայի եւ Գալատուրանի եկեղեցիները: Էքիզօլուքի եւ Քէօրքիւնայի եկեղեցիներուն հովիւն է վերապատուելի Յակոբ Սարգիսեան, իսկ Փեսապի եւ Գալատուրանի եկեղեցիները ունեցան նոր հովիւ՝ յանձին պատուելի Սեւակ Թրաչեանի:

Արդարեւ լիբանանահայ Սեւակ Թրաչեան 2005 Յուլիս 1ին ստանձնեց Փեսապի եւ Գալատուրանի եկեղեցիներուն հովուութիւնը: Պաշտօնակոչութեան արարողութիւնը տեղի ունեցաւ Կիրակի 28 Օգոստոսին, Փեսապի եկեղեցւոյ մէջ. ներկայ էին Սուրիոյ համայնքապետ վեր. Յարութիւն Սելիմեան, այլ հովիւներ եւ հոծ բազմութիւն մը: Ուխտի նման հրապարակային հարցումներ եղան նորընծային եւ ժողովուրդին: Վեր. Սերոբ Մըկրտիչեան յորդոր ուղղեց ժողովուրդին, իսկ վեր. Փօլ Հայտոսթեան՝ պատուելի Սեւակ Թրաչեանի: Այսպէսով, քարոզելու, վարչական ժողովներ վարելու եւ թաղամ կատարելու արտօնութիւն տրուեցաւ պատուելիին: Ամուսնեռեւ պատուելի Սեւակ Թրաչեան իր պատգամը փոխանցեց ժողովուրդին:

Վեր. Յակոբ Սարգիսեան ամէն Կիրակի երկու պաշտամունք կը կատարէ յաջորդաբար Քէօրքիւնայի եւ էքիզօլուքի եկեղեցիներուն մէջ, մէկը՝ առաւօտեան ժամը 9.30ին, միւսը՝ 11ին. ամիսը անգամ մը կը փոխուի կարգը: Փեսապի եկեղեցւոյ մէջ ամէն Կիրակի պաշտամունք կը կատարուի, իսկ Գալատուրանի եկեղեցւոյ մէջ՝ ամէն ամսուան առաջին Կիրակին:

Աւետարանական իւրաքանչիւր եկեղեցի իր Տիկնանց միութիւնը ունի. անոնք ամէն չաբաթ կը հաւաքուին եւ պաշտամունք կը կատարեն, իսկ ամիսը անգամ մը բոլոր Տիկնանց միութիւնները միասնաբար համահաւաք կը կազմակերպեն, ամէն անգամ մէկ եկեղեցւոյ մէջ:

Զանից երիտասարդաց եւ Զանից Պատանեաց միութիւնները առանձին – առանձին կամ միացեալ հաւաքները կը կազմակերպեն էքիզօլուքի, Քէօրքիւնայի կամ Գալատուրանի եկեղեցիներէն մէկուն մէջ: Զանից նաեւ չաբաթը անգամ մը, Ուրբաթ օր մը Փեսապի մէկ, Ուրբաթ մըն ալ Լաթաքիոյ մէջ հաւաք կը կազմակերպէ, նաեւ՝ Շորեքչաբթի օրերը Լաթաքիոյ արաբ աւետարանական եկեղեցւոյ սրահին մէջ: Նշենք, որ Փեսապի Զանիցականներուն մէկ կարեւոր մասը առժամաբար Լաթաքիա քնակութիւն հաստատած համալսարանական ուսանողներ են:

Ամրան եղանակին Սուրիոյ տարբեր վայրերէ հաւաքուած Զանից մանուկներու, պատանեաց եւ երիտասարդաց համագումարներ տեղի ունեցան Փեսապի ԿՋԱԿ-ին մէջ: Նշենք, որ միայն Փեսապի Զանիցականներու համագումարները տեղի կ'ունենան ձմեռնային եղանակին:

Էքիզօլուքի աւետարանական հին ղպրոցը նորոգուեցաւ եւ հանդիպումներու սրահի վերածուեցաւ, ուր պարբերաբար դիւղական հանդիպումներ տեղի կ'ունենան:

Համայնքը ծրագրած է նաեւ Փեսապի աւետարանական եկեղեցւոյ ամփոփ պատմականը պատրաստել եւ գրքոյկով մը հրատարակել: Ցիշենք նաեւ որ աւետարանական եկեղեցիները ունին իրենց հոգեւոր գրականութիւնը՝ հայերէն եւ արաբերէն լեզուներով, որոնք ձրի կերպով կը բաժնուին այցելուներուն:

Նշենք ,որ Փեսապի հայ աւետարանական համայնքին կապուած են նաեւ Լաթաքիոյ հայ աւետարանականները, որոնք սակայն առանձին եկեղեցի չունին: Վեր. Յակոբ Սարգիսեանի տուեալներով, Փեսապի եւ չրջակայքի եւ Լաթաքիոյ հայ աւետարանականները մօտաւորապէս հարիւր ընտանիք կը հաշուեն:

ՏԱՐԵՎԵՐՋԻ ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐ

Փեսապի Օգնութեան Խաչի "Մեղրի" մասնաճիւղը 9 Նոյեմբեր 2004ին, Սահակեան սրահին մէջ նախաճաշ մը կազմակերպեց. ըստ աւանդութեան, նորընտիր վարչութեան առաջին ձեռնարկն էր ան-ոիկա:

Համազգայինի Փեսապի "Համօ Օհանջանեան" մասնաճիւղին վարչութեան կազմակերպութեամբ Շաբաթ, 11 Դեկտեմբեր 2004ին Սարդարապատ սրահին մէջ տեղի ունեցաւ տոհմիկ երեկոյթ: Գեղարւեստական յայտագրին իրենց մասնակցութիւնը բերին հայկական ժողովրդական նուագարաններու մասնագէտ տէր եւ տիկին Եդուարդ եւ Անժելա Ղեւոնդեան, որոնք չէի եւ թառ նուագեցին, իսկ տեղացի երիտասարդներ՝ սրինգ, այդպէսով ճոխ եւ խանդավառ մթնոլորտ ստեղծելով:

ՆՈՐ ՏԱՐՈՒԱՆ ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐ

Հայ Կաթողիկէ Բարեկուսոյ վարժարանին նոր տարուան ձեռնարկը տեղի ունեցաւ 24 Դեկտեմբեր 2004ին, ղպրոցի մուտքի սրահին մէջ. աշակերտութեան, ուսուցչական կազմին կողքին ներկայ էին նաեւ բոլոր ծնողները: Իրենց կարգին Հ.Կ.Մ.ի պատանիները վանքին երկրորդ յարկին վրայ գտնուող իրենց ակումբին մէջ կազանդի առանձին ձեռնարկ կազմակերպեցին:

Աւետարանական վարժարանը եւս կազանդի ձեռնարկ կազմակերպեց, որուն ներկայ գտնուեցան նաեւ ծնողները:

Ուսումասիրաց Միացեալ Վարժարանի կազանդի նախատօնակի հանդէսը տեղի ունեցաւ 29 Դեկտեմբեր 2004ին, Սարդարապատ սրահին մէջ, կազմակերպութեամբ՝ ղպրոցի հոգաբարձութեան եւ ուսուցչական կազմին, թէ՛ նիւթական

եւ թէ բարոյական օժանդակութիւն ապահովելու համար դպրոցին։

Այս առիթով խօսք առաւ տէր Եղիշէ քահանայ Սարգիսեան եւ ըսաւ. «Դպրոցը մեր տունն է. կը նշանակէ, թէ այնպէս ինչպէս որ մեր տան համար կ'աշխատինք, եւ ամէն բան կատարեալ կ'ընենք, նոյնպէս պէտք է ընենք դպրոցին համար, որպէսզի մեր զաւակներուն տըրուածը, մտայինն թէ հոգեկան, ըլլան կատարեալ»։

Այնուհետեւ աշակերտները զեղարուեստական յայտագիրով, երգով, պարով ու զաւեշաններով, եւ Հալէպէն հրաւիրուած աշուղական երգերու մեկնաբան Մհեր Մինասեան, օրկի նուագակցութեամբ Սազօ Ադամեանի, ճոխացուցին մթնոլորտը։ Հանդիսութեան աւարտին տեղի ունեցաւ աճուրդ, կատարուեցան նուիրատուութիւններ. դրամահաւաքին նպատակն էր դպրոցին օգտակար ըլլալ։

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ

Ամէն տարուան աւանդութեան համաձայն Վարդանանց տօնը նշուեցաւ հանդիսաւոր եւ համաժողովրդական չուքով, Հինգշաբթի, 3 Փետրուար 2005ին, Քեսապի Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ մէջ։

Բացման խօսքով հանդէս եկաւ Գարեգին Վրդ. Քէօշկէրեան, որ ընդհանուր գիծերու մէջ անդրադարձաւ Վարդանանց խորհուրդին։ Օրուան դասախօսն էր վեր. Յակոբ Սարգիսեան .ան վեր առաւ Վարդանանց ճակատամարտին պատմական արժէքը, չեշտը դնելով հաւատքի համար նահատակութեան գաղափարին վրայ։

Փակման խօսքը արտասանեց տէր Եղիշէ քահանայ Սարգիսեան. ան ըսաւ. «2005 թուականը յատկանշական է անով որ անիկա իր մէջ կ'ամփոփէ հիմնական երեք ամեակներ։ Յեղասպանութեան 90-ամեակ, գիրերու գիւտի 1600ամեակ եւ Դպրեվանքի հիմնադրութեան 75ամեակ։ Հետեւաբար 2005ին մէջ ազգային եւ հոգեւորականը կը միանան իրարու, եւ անոնց թարգմանը կը հանդիսանայ Վարդանանց ճակատամարտը, որ մղուեցաւ վասն հաւատոյ եւ վասն հայրենեաց։ Այդ գիտակցութեամբ արժեւորենք 2005 թուականը, լաւագոյնս իրականացնելու ի նպաստ հայ ազգին եւ Հայաստանեայց Առաքելական եկեղեցւոյ»։

"ԳԵՂԱՐԴ" ՄԱՆԿԱՊԱՏԱՆԵԿԱՆ ՊԱՐԱԽՈՒՄԲԻ ԵԼՈՑԹ

Համազգայինի Քեսապի "Համօ Օհանջանեան" մանկավարժական կազմակերպութեամբ Շաբաթ, 5 Փետրուար 2005ին Լաթաքիոյ "Գեղարդ" մանկապատանեկան պարախումբը ելոյթ ունեցաւ Սարդարապատ սրահին մէջ։

Բացման խօսքը արտասանեց Վարդենի Դանիէլեան, իսկ եղրափակիչ խօսքը տըրուեցաւ Եղիշէ Քահանային, որ ըսաւ. "Մեր նիտրան պարտիզն է միշտ վառ պահել հայ մշակոյթը։ Ոսկեդարէն եկող ջահը բոցավառ պահենք, որպէսզի անիկա փարոս ըլլայ մոլորեցնող ովկիանոսին մէջ տատանող Հայուն"։

ԲԱՐԵԿԵՆԴԱՆ ԵՒ ՄԻԶԻՆՔ

Բարեկենդանի տօնին առիթով Օգնութեան Խաչի Քեսապի մասնաճիւղին կազմակերպութեամբ կիրակի, 6 Փետրուար կէսօրէ ետք ժամը 15ին Սահակեան սրահին մէջ տեղի ունեցաւ կիներու յատուկ հանդիսութիւնը։ Գեղարուեստական ճոխ յայտագրին կողքին, եղան նաեւ խաղեր, մանկունակներ եւ կոկիկ հիւրասիրութիւն։

Նոյն առիթով Հ.Կ.Մ.ի պատանիները, աւանդութիւնը պահպանելու նախանձախընդրութեամբ, ծպտուած, երգով ու պարերով ելոյթ ունեցան. լաւագոյն ծըպտուողը մրցանակ չահեցաւ։

Օգնութեան Խաչին կազմակերպութեամբ Մարտ 2ին Սահակեան սրահին մէջ կազմակերպուեցաւ Միջինքի ճեռնարկ, որ քառանօրեայ պահեցողութեան կէսը ըլլալով, պահեցողութեան մթնոլորտին մէջ հաւաք մըն էր եկեղեցւոյ չրջափակէն ներս, թէ' ուրախանալու եւ թէ օրուան խորհուրդը զգալու։

"ԼՈՒՒ" ՄԱՆԿԱՊԱՏԱՆԵԿԱՆ ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲԻՆ ԵԼՈՑԹԸ

"Լոռի" մանկապատանեկան թատերախումբը, որ տարիներէ ի վեր սպասուած երազ մըն էր, Համազգայինի "Համօ Օհանջանեան" մանանճիւղին հովանաւորութեամբ ելոյթ ունեցաւ Մարտ 5ին եւ 6ին, Սարգարապատ սրահին մէջ, տիկին Ռիթա Մանճիկեանի բեմադրութեամբ ներկայացնելով "Ոսկի կարասը"։

Հանդիսութեան աւարտին խօսք առաւ Եղիշէ Քահանան եւ ըսաւ. "Մեր զաւակները ունեցան լաւագոյն առիթը գրականութենէն ստեղծագործութիւն մը կարդալու, ճանչնալու անոր հեղինակը, հեղինակին ապրած ժամանակաշրջանը, տիրող հոգեբանական եւ ընկերային մթնոլորտը։ Այս բոլորին վրայ մեր զաւակները իրենց յատուկ համեմը դնելով ներկայացան մեզի"։

ԱՊԵՏ ՄԱՆՃԻԿԵԱՆ

"Ա ր ա գ ած"

2005 Դեկտեմբեր 14

ՊԱՀԱԿԱԳՈՒՆԴԻ ԱԶՆԻՒՆԵՐԷՆ ՄԻՆ ԵՒՍ ՇԻՋԱԾ Է

(Կարպիս Ցակոբեանի մահուան առիթով)

Սրտի խօսք։

Մահը միշտ անակնկալ է։ Ե՞րբ կը բախէ դուռը, ոչ ոք գիտէ։

Հարիւրամեայ Կարպիս Ցակոբեան, ընկեր Կարպիսը, չիջած է։ Շաբաթ օր, Յունուար 28ին, յուղարկաւոր եղանք, հետեւելով ընկալեալ սովորութեան։ Զինք ճանչցողներուն սրտին մէջ պիտի մնայ իր յիշատակը, որ սոսկ կենսագրութիւն մը չէ, ծնած քաղաք մը, Թուականի մը, մեռած Թուականի մը եւ քաղաք մը։

Քանի որ ընկեր Կարպիս աւելին էր։ Ամէն անգամ որ իրեն կը հանդիպէի, կը յիշէի Ռուբէնի "Արտամեաի խնճորը", որուն համար կ'ըսէր թէ համը ուրիշ էր, նոյնիսկ եթէ մէջը որդ ինկած ըլլար, Ռուբէն, որուն մասին կը սիրէր յուշեր պատմել, կը պատմէր Արշակ Ջամալեանի, Ալեքսանդր Խատիսեանի, Արշամ Խոնդկարեանի, Շաւարշ Միսաքեանի եւ ուրիշներու մասին, որոնց չուքին տակ ճաճած էր եղեռնի սերունդի որբերէն ընկեր Կարպիսը։ Որբ իր ճշդրիտ տարիքն անգամ չէր գիտեր։ Արտամեաի խնճորին համը ունէր ընկեր Կարպիս։

Հաւատարիմ, զոհաբերող։

Նման պարագաներու սովորութիւն է ըսել "անդամակցած է Հ.Ց.Դաշնակցութեան"։ Իր պարագային այս բնորոշումը չատ աղքատ է եւ անբաւարար՝ իր կեանքի դանագիրը լմընցնելու համար։ Հ.Ց.Դաշնակցութիւնը "ազգ" էր իրեն համար, ինչպէս իր սերնդակիցներէն չատերուն, իր ինքնութիւնը, հաւատքը, պայքարը, յոյսը, անով ձեւ, թռիչք կը ստանայինն։ Ոչ ընտանիքը եւ ոչ կեանքի մէջ յաջողութիւնը ստուեր ձգեցին իր անխառն զգացումներուն վրայ։ Աքսորի ճամբաներէն եկած ընկեր Կարպիսը յաղթահարած էր իր որբի զգացումները, բայց պահած էր նահապետական ընտանիքի չառաւիղ ըլլալու ամուր գիտակցութիւնը։ Իր տան դուռը բաց եղած է բոլոր անոնց առջեւ որոնք ծառայած են Հ.Ց.Դաշնակցութեան։ Իրեն եւ իր կնոջ համար, հիւր ընդունիլ սիրոյ տուրք էր, քաղքենիական սովորութիւն չէր, տեղ հասնելու կամ հասցնելու համար տեսակ մը ներդրում չէր, ինչպէս այդ կը պատահի աշխարհի մէջ ընդհանրապէս, եւ մեր չուրջ։

Հակառակ յառաջացեալ տարիքին, պարտականութեան եւ պատասխանատուութեան գիտակցութեամբ, ներկայ կ'ըլլար ժողովներու։ Գրոց-բրոցներուս պէս երկարատատում վերլուծումներ չէր ըներ, բայց կը բերէր կենսափորձի եւ ողջախոհութեան նպաստը։ Գիտէր կարեւորին եւ անկարեւորին սահմանը։ Իր սերընդակիցներէն կը տարբերէր նաեւ անով որ, սաւանի պէս վկայական չունենալով հանդերձ, գիտէր պատմութիւն, դրականութիւն, քանի որ կը կարդար, եւ կը կարդար հայերէն, անսեթեւեթ կերպով գիտակցելով որ մայրենի լեզուով կը փոխանցուին ժառանգութիւնը եւ հարազատութիւնը։ Այս պատճառով ալ կը յարգէր մինք եւ գաղափար կրողները։ Վերջին տարիներուն դժուարութեամբ կը կարդար, խոշորացոյց ունէր, բայց այդ ալ չբաւեց, եւ քանիցս խոստովանեցաւ որ կը տառապէր այդ պատճառով։

Երբ կը խօսէր, կը պատմէր, կը յիշէի Արամ Հայկազի ինքնակենսագրական էջերը, "Փիւրտխատանի լեռներուն մէջ"... Շատեր մնացած են այդ լեռներուն մէջ եւ անհետ կորած։ Կարպիս Ցակոբեան վերապրած էր հայութեան։

Վերջին անգամ իր յարկին տակ զրուցեցայ ,կէսօրուան ճաշի մը։ Հրաւիրած էր քանի մը ծանօթներ, իր նահապետական տան աւանդութիւնը վառ պահելու դիտաւորութեամբ։ Եւ ինչպէս միշտ, յուզումով կը յիշէր "Արմենուհի"ն, կեանք տեւած սիրոյ յիշատակը։ Կարծէք Արմենուհիին կ'ուզէր ըսել որ իր աւանդութիւնը կը չարունակուի։

Իր յաճախ յիշած դէմքերուն կ'երթայ միանալու։ Եւ կը մեկնի պարտականութիւնը կատարած մարդու եւ Հայու գիտակցութեամբ։ Աւելի բախտաւոր քան ուրիշներ, քանի որ ժամանակը եկաւ ցոյց տալու որ իր հաւատքը անոտիապաշտութիւն չէր։ Տեսաւ Հայաստանի վերանկախացումը։

Կարպիս Ցակոբեանի նման տիպարները հանդիսացած են ազգի գոյատեւման երաշխիք, գինքը վար չդնող անգամները պահակագոմիէի։

Ց. ՊԱԼԵԱՆ

ԱՐՏՈՅՏՆԵՐՈՒ ԱԳԱՐԱԿԸ

ԱՆԹՈՆԻԱ ԱՐՍԼԱՆ

Թարգմանեց՝
ՎԱՉԳԻՆ ԲԱՄՊԱԿԵԱՆ

ՄԱՍ ԱՌԱՋԻՆ
ՍՄԲԱՏ ՀՕՐԵՂԲԱՑՐԸ

Տօլօյի ամարանոցին մէջ Երուանդ մանրամասնօրէն հաւաքեց ամէն ինչ որ պէտք ունէր ճամբորդութեան համար։ Քարտէսներ, հեռադիտակներ, ինքնաշարժին գոյնով թեթեւ վերնազգեստներ, արեւու սեւ ակնոցներ, վերնակօշիկներ, ամէն տեսակի ջահեր, ջրամաններ, չիճուկներով եւ ասեղներով չատ լաւ պարենաւորուած դեղատուփ մը, ջուր եռացնելու ամաններ, գտարաններ, զտիչներ։ Մոյկեր եւ ոտքը պաչպանող պահպանակներ (ասոնցմէ երկու զոյգ ալ չինել տուաւ Դամասկոսի կերպասէ, ուղղակի խենթութիւն մը, որ լաւ մը պահեց բժշկական, իր սկզբնատառերով պայուսակին խորը, կրկնակ յատակին վրայ, որուն մէջը դիզած էր աւստրիական թալէրները, Վիքթորիա թագուհիին եւ Գայզէրին ոսկեդրամները եւ փոքրաթիւ յարդի քարերը)։

Ընտրեց երկու փորձառու վարիչներ, Անթոնիօ Պոսքարինի եւ Փինօ Վիանէլլօ։ Ասոնցմէ մէկը Տէմիտոֆ իշխանին հետ Ռուսիոյ երթուղարձը ըրած էր։ Այս երեք անձերը, մեծ ըրջութեամբ կը խորհըրդակցին մեքենայի պահեստներու, պէնզինի պահեստի համար մեստղէ ամաններու, օդամուղներու, եւ ամէն տեսակի ուրիչ գործիքներու մասին զոր մեքենագործի մը վարժութիւնը եւ երեւակայութիւնը կըրնայ ընտրել։ Բայց Երուանդ չատ կը վստահի նաեւ այդ երկիրներուն հետ ունեցած իր ծանօթութեան, եւ հոն խօսուած լեզուին, հետը ունեցած դրամին եւ անձնական հանդարտութեան որոնցմով ինքզինքը օժտուած կը զգայ, եւ որոնք պիտի արգելք ըլլան լուրջ նեղութիւններ ունենալու։

Խորհուրդ չի հարցներ - ոչ ալ կուտայ - իր զաւակներուն, որոնք նկատուած են ծրարներ (արժէքաւոր ծրարներ) որոնք բանի մը օգտակար չեն կրնար ըլլալ կոմսուհիին.այս նրբակազմ պարոնիկները։ Այս վայրկեանին սպասողական վիճակի մէջ են։ Տիկինը իր բոլոր ազգականներու միջամտութեան դիմեց կարենալ արգիլելու համար այդ վտանգաւոր ճամբորդութիւնը։ Ատոր ինք հակազդեց, չոր կերպով ըսելով որ առանձին պիտի երթայ տղոց հետ - քան մը որ զինքը աւելի տառապեցուց։ Իրաւ կը սիրէ զիրենք։ Կը սիրէ այս ամուսինը, այնքան տարաշխարհիկ եւ առնական, կը սիրէ իր զաւակները...

Տղաքը չեն խօսիր։ Այսինքն, իրականութեան մէջ, այնպէս բուռն կողմնակից են Իտալիոյ պատերազմին մասնակցութեան, մէկը՝ որովհետեւ տղեկ մըն է եւ կը բաժնէ իր բարեկամներուն եւ ուսուցիչներուն պատերազմասէր երազները, միւսը՝ պարզ տղայական գաղափարաբանութեամբ եւ հակաճառութեան ոգիով. չեն հաւատար որ ժամանակին դէմ հօրը մղած պայքարը որ սկսաւ պատրաստութիւններով, առանց նկատի առնելու ժամանակներուն կացութիւնը, կրնայ խսկապէս յաղթել։

Իրենց ամբողջ մարմնով տղաքը կը լզգան որ Իտալիա կը պատրաստուի պատերազմի։ Եւ գրեթէ կարեկցելով իրենց հօր, ներկայ են անոր դէպի իր արմատները աստիճանաբար յառաջացող ջանքերուն, դէպի իրենց անծանօթ անցեալ մը որմէ իրենք քիչ մը կ'ամչնան, ինչպէս նաեւ առանց յօդ գործածելու անոր իտալերէն խօսելու ձեւին որով նոյնիսկ անվարժ ականջներ կամ բարեացակամ անձեր գինքը ամմիջապէս օտար կը նկատեն։ Պիտի յաջողի՞ Երուանդ մեկնիլ, նախքան որ Աւստրիա-Հունգարիա իր սահմանները գոցէ։ Ինչպէ՞ս կրնայ խորհիլ որ պիտի յաջողի, կը մտածեն տղաքը զայրացած, որովհետեւ իրենք ալ այս պատրաստութեան մէջ պարտականութիւններ ունին։ Եւ ինչպէ՞ս կը խորհի ան այդպիսի առիւծներու տեղերը քաշկըտել մեր մայրը, այնքա՞ն նուրբ եւ այնքա՞ն զգայուն։

Երուանդ չի զգար եւ չի տեսներ։ Շաբունակաբար կը գրէ Սմբատի, բայց չըսեր Թէրէզային եւ տղոց որ հոն տուն մը գնելու նպատակ ունի։ Նախավճար մը պիտի տայ եւ մնացեալը Իտալիայէն պիտի դրկէ - կ'որոշէ ինք։

Կեանքին մնացեալ բոլոր տարիներուն Երուանդ պիտի յիշէ այդ ամիսները։ Այդ ժամանակաշրջանին անոնք իրեն համար եղան կարեւորագոյնը եւ ամբողջական երջանկութիւն։ Ինքզինքին կատարեալ կազմակերպութիւն կարենալ չնորհելու ուրախութիւնը, վերջապէս առանց ըսպառնալիքի հանգստութեան զգացումը, Յուլիսի խաղողին համը, հեռաւոր, մըշուշոտ, չատ գեղեցիկ Իսկուհի մօր դէմքը։ Եւ մխրճուիլ ջրվէժներուն մէջ, վերջապէս մաքրասրբուիլ, յարութիւն առնել։ Վերածնունդ մը։

Իր բոլոր մկաններէը կը պրկուին, եւ իր ամբողջ երկար համբերութիւնը կը լուծուի նոր խաղաղութեան մը մէջ։ Կրցաւ յաջողութիւն ունենալ, եւ այս է իր վարձատրութիւնը։ Անքուն գիշերները, Փատովայի եւ Փարիզի ուսումը, երկար ամիսներ միայն չոր ծիրանով, աղքատներու ապուրով անանիլը, ժանտախտէ տառապող հիւանդներու խնամքը, առաջին հիւանդներու պատճառած անճկութիւնը, Վենետիկի պզտիկներու դարմանատունը, Լիտոյի թոքախտավայրը, ամէն տեղ, վերաբուժական նշդրակը միչտ ձեռքին՝ մաքուր, կարող, արտադրող, հեղինակաւոր։ Ամէն բան կը պտուտկի եւ կը դառնայ իր սրտին մէջ եւ վերջապէս կը հանդարտի։

Յանկարծ կը յիշէ պարտէզին հովանին, կախ վարդենիներու բոյրը, Ապրիլ ամիսը, եւ Մայիս ամսուան թարմօրը եւ աղջիկները։ Տասներեք տարեկան էր երբ մեկնեցաւ, ինչ դէմք պիտի ունենայ արդեօք այսօր Մատամ Նուարդը, խորթ մայրը, որուն կը պարտի իր փախուստը - եւ ամէն բան որ վերջին պատահեցաւ։ Վերջապէս կը զգայ որ կարող է գինքը ներելու։

(Շար. 32)

Ա. ՅԱԿՈԲ - ԼԻՈՆ

ՍՈՒՐԲ ՍԱՐԳԻՍ
ՇԱԲԱԹ, փետրուար 11 -

Տօն է Սուրբ Սարգիսի
Այս առթիւ Լիոնի Ս. Յակոբ Մայր Եկեղեցւոյ մէջ պատարագ կը մատուցուի առաւօտեան ժամը 10ին:
Կը պատարագէ՝
ԻՍԱՀԱԿ Ա. ՔՀՆԱ. ՀԷՔԻՄԵԱՆ

Imprimé sur les Presses
du Journal «HARATCH»
83 rue d'Hauteville 75010 Paris
Siret : 571 927 317 000 15
Commission Paritaire : N° 0609 K 84976

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ–ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՐԻԶ

ԿԻՐԱԿԻ, փետրուար 5 -
ԲԱՐԵԿԵՆԴԱՆ Առաջաւորաց Պահոց Առաջաւորաց *կը նշանակէ "առաջին պահք". այսինքն Հայոց մէջ հաստատուած առաջին հնդօրեայ Պահքը, սահմանուած է Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի ձեռքով:*

ԵԿԱՒՑՔ ՏՕՆԵՍՑՈՒՔ...

Տօն Սրբոց Սարգսի զօրավարին
եւ որդւոյ նորին Մարտիրոսին
եւ չորեքտասան զինուորաց:

ՇԱԲԱԹ, փետրուար 11 -
Ժամը 9·30ին պիհերային եւ առաւօտեան ժամերգութեանց պաշտամունքը:

ԴԻՒԱՆ ՄՍՑՐ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ

Հ.Մ.Ը.Մ.-ՖՐԱՆՍ

Հ.Մ.Ը.Մ. - Ֆրանսի վարչութիւնը կը վերակազմէ Մխիթեան Հեփորախումբը (փաֆֆարը):

Այս տարեշրջանին ֆանֆարի փորձերը տեղի կ'ունենան կիրակի օրերը, ժամը 13էն 15, "Դպրոցասէր" վարժարանէն ներս. հասցէ՝

**1 Boulevard du Nord —
93340 Le Raincy**

ղեկավարութեամբ արհեստավարժ խմբավար Պ. Եդուարդ Բարսեղեանի:

Ցաւելեալ մանրամասնութեան համար հեռաձայնել հետեւեալ թիւերուն՝
06·23·12·69·14 *կամ* 06·25·93·28·90:

Հ.Մ.Ը.Մ.–ՖՐԱՆՍԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

LOTO SPECIAL

CARNAVAL
DE VENISE

1er Prix :
**UN SEJOUR POUR 2 PERSONNES
A VENISE**
...et de nombreux autres
lots de valeur...

**Dimanche
5 février à 15h**

organisé par
**l'ECOLE ARMENIENNE
KHATCHADOUR ABOVIAN**
339 avenue du Prado — 13008 Marseille
Tél. : 04 91 77 84 70

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ՇՐՋԱՆԱՅԻՆ ԴԱՏԱՐԱՆ, ԳԱԼԻՖՈՐՆԻՈՑ ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՇՐՋԱՆԻՆ ՀԱՄԱՐ

ՔԻՒՐՔՋԵԱՆ, եւ այլք,
իրենց եւ բոլոր նման կարգավիճակի մէջ
Հայցուորներ,

ընդդէմ,

ԱՔՍԱ, ՍԱ., եւ այլք,
Պաշտպանեալ.

Դատ. Գործ. թիւ. – CV 02-01750
գտնուողներու կողմէ,

ՈՒԶՈՒՆԵԱՆ, եւ այլք,
իրենց եւ բոլոր նման կարգավիճակի մէջ
Հայցուորներ,

ընդդէմ,

ԱՔՍԱ, ՍԱ., եւ այլք,
Պաշտպանեալ.

Դատ. Գործ. թիւ. – CV 05-02596
գտնուողներու կողմէ,

ԱՄՓՈՓ ՑԱՑՏԱՐԱՐԱԳԻՐ ԽՄԲԱՅԻՆ ԴԱՏԵՐՈՒ ԱՌԿԱՅՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՌԱՋԱՐԿՈՒԱԾ ԼՈՒԾՈՒՄԻ ՄԱՍԻՆ

ԲՈԼՈՐ ՆՊԱՍՏԸՆԿԱԼՆԵՐՈՒՆ, ԱՆՈՆՑ ԺԱՌԱՆԳՈՐԴՆԵՐՈՒՆ, ՊԱՑՄԱՆԱԳԻՐՆԵՐՈՒ ՍԵՓԱԿԱՆԱՏԷՐԵՐՈՒՆ, ԱՆՈՆՑ ԺԱՌԱՆԳՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԲՈԼՈՐ ԱՑՆ ԱՆՀԱՏՆԵՐՈՒՆ, ՈՐՈՆՔ ՈՐԵՒԷ ՏԵՍԱԿԻ ՀԱՑՑԵՐ ՈՒՆԻՆ ԿԵԱՆՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ՊԱՑՄԱՆԱԳԻՐՆԵՐՈՒՆ ԴԻՄԱՑ ԵՒ ՈՐՈՆՔ ԿԸ ԼՐԱՑՆԵՆ ՀԵՏԵՒԵԱԼ ՊԱՑՄԱՆՆԵՐԸ.– 1) ԿԱՊԱՀՈՎԱԳՐԵՆ ԾԱԳՈՒՄՈՎ ՀԱՑ ԱՆՀԱՏՆԵՐՈՒ ԿԵԱՆՔԸ, 2) ՎԱՃԱՌՈՒԱԾ ԵՆ ԹՐՔԱԿԱՆ ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԿԱՑՍՐՈՒԹԵԱՆ ՄՂՔ ՄԻՆՉԵՒ ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 31, 1920 ԹՈՒԱԿԱՆԸ ԵՒ ԿԱՄ ՄԻՆՉԵՒ ԱՅՆՔԱՆ ԱՏԵՆ ՈՐ ԹՐՔԱԿԱՆ ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԿԱՑՍՐՈՒԹԻՒՆԸ ԳՈՅՈՒԹԻՒՆ ՈՒՆԷՐ, 3) ՎԱՃԱՌՈՒԱԾ Է ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ԷՔՈՒԻԹԸՊԼԷ ԿԵԱՆՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ, ԱՔՍԱ ՓՐԱՆՍ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ, **ԱՔՍԱ ՓՐԱՆՍ ՎԻՒ, Լ'ԻՒՆԻՈՆ ՄԱՐԴԿԱՑԻՆ** ԿԵԱՆՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ, ՓԱՐԻԶԵԱՆ Լ'ԻՒՆԻՈՆ ԿԵԱՆՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ, ՔԱՍՍ ՓԱԹԷՐՆԷԻ, ԼԱ ԳՈՆՓԻԱՆՍԻ, ՆԻՒ ԵՈՐՔԻ ՄԻՋՈՒԼԼ ԿԵԱՆՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ, ՆՈՐՏԻՍԹԼԸՐՆ ԼԵՊԵՆԻ ԵՒ ԿԱՄ ԱՍՈՆՑՄԷ ՈՐԵՒԷ ՄԷԿՈՒՆ ՆԱԽՈՐԴԻՆ, ՑԱՋՈՐԴԻՆ ԵՒ ԿԱՄ ԵՆԹԱԿԱՆԵՐՈՒՆ ԿՈՂՄԷ:

Այս Ծայտարարագրի նպատակն է տեղեակ պահել հանրութիւնը խմբային երկու դատերու կապակցութեամբ առաջարկուած Համաձայնագրի մը մասին: Այս երկու դատերը կը ճանչցուին իբրեւ ՔԻՒՐՔՋԵԱՆ եւ այլք ընդդէմ ԱՔՍԱ ՍԱ., եւ այլք, դատական գործ թիւ 02–01750 եւ ՈՒԶՈՒՆԵԱՆ եւ այլք ընդդէմ ԱՔՍԱ ՍԱ., եւ այլք, դատական գործ թիւ 05–02596, բացուած՝ Միացեալ Նահանգներու Շրջանային Դատարանին մէջ, Գալիֆորնիոյ Կեդրոնական Շրջան: Առաջարկուած լուծումը ներկայացուած է Լուծման Համաձայնագրին մէջ եւ մանրամասնօրէն բացատրուած Խմբային Դատերու Ծաւելուած Ծայտարարագրին եւ Առաջարկուած Համաձայնագրին մէջ: Առնուազ բոլորը կարելի է տեսնել, համակարգչային փոխանցում կատարել եւ կամ տպել
www.armenieninsurancesettlement.com
կայքէջին միջոցով: Այս կայքէջին վրայ կրնաք տեսնել նաեւ առաջարկուած լուծման կարգավիճակի մասին ընդհանուր տեղեկութիւններ ինչպէս նաեւ, վաւերացուելու պարագային, Համաձայնագրին մաս կազմելու միջոցներ եւ պայմանները: Այս տեղեկութիւնները ժամանակ առ ժամանակ պիտի յաւելացուին:

Դատական այս գործը կը պնդէ, որ ԱՔՍԱ, ՍԱ. եւ անոր որոշ ներկայի եւ նախկին գործակից ընկերութիւնները սխալութեամբ ձախողած են հատուցումներ վճարել կեանքի ապահովագրութիւններու դիմաց, որոնք վաճառուած էին 1880 – 1930ին ծագումով հայ անհատներու, Թրքական օսմանեան կայսրութեան մէջ: ԱՔՍԱ կը մերժէ այս պնդումները եւ կը հաւատայ, որ անոնք անճիշդ եւ ապակողմնորոշիչ են: Հայցուորներու այս պնդումներուն դիմաց ԱՔՍԱ պաշտպանողական բազմաթիւ հակաճառութիւններ ներկայացուցած է: ԱՔՍԱ կը պնդէ, որ առաջարկուած Համաձայնագիրը պէտք չէ մերկնաբանուի իբրեւ ընդունում յանցանքի, պատասխանատուութեան, սխալ գործարք կատարած ըլլալու, ինչպէս նաեւ այս դատերուն միջոցաւ ներկայացուած հայցերու ուժականութիւնը կամ տկարութիւնը մատնանշող փաստերու:

Անմիջապէս որ Համաձայնագիրը վաւերացուի դատարանին կողմէ, ԱՔՍԱ համաձայնած է վճարել 17,5 միլիոն ամերիկեան տոլար գումար մը, որ պիտի բաժնուի հետեւեալ ձեւով.– 1) Հայցուորներու խումբի անդամներուն, որոնք դուրս չեն եկած այս Համաձայնագրէն եւ որոնց հայցի դիմումները ներկայացուած են Համաձայնագրի Հիմնադրամի Յանձնաժողովին եւ վաւերացուած անոր կողմէ, 2) Ֆրանսայի մէջ նորաստեղծ բարեգործական հիմնադրամին, 3) Հայցուորներու խումբի փաստաբաններուն, իբրեւ աշխատավարձ, ծախսերու վերահատուցում, ինչպէս նաեւ Համաձայնագրի գործադրութեան վարչական ծախսերու հատուցում: Առաջարկուած Համաձայնագիրը պարտաւորութիւններէ ազատ կը կացուցանէ ԱՔՍԱ-ն եւ անոր յարակից ընկերութիւնները (ինչպէս սահմանուած են լուծման Համաձայնագրին մէջ) որեւէ եւ բոլոր կեանքի ապահովագրական պայմանագիրներու եւ/կամ Ազատ կացուցուած Հայցերու (ինչպէս սահմանուած է Համաձայնագրին մէջ) նկատմամբ:

Արդարացութեան Վերջնական Դատական Ընկնդրութիւնը տեղի պիտի ունենայ Մայիս 15, 2006ին, առաւօտեան ժամը 10ին, Մեծայարգ Դատաւոր Քրիստինա Ա. Շնայտըրի առջեւ հետեւեալ հասցէին՝ Միացեալ Նահանգներու Շրջանային Դատարան, Գալիֆորնիոյ Կեդրոնական Շրջան, ճշդելու համար, որ. 1) Արդեօ՞ք առաջարկուած Համաձայնագիրը, ինչպէս որ ներկայացուած է Համաձայնութեան Պայմանագրին մէջ, արդար, պատշաճ ու տրամաբանական է, եւ թէ լաւագոյնս կը պաշտպանէ Հայցուորներու խումբի անդամներուն շահերը, 2) Արդեօ՞ք Համաձայնագրի Հայցուորներու Խումբը պէտք է վաւերացուի իբրեւ այդպիսին, Համաձայնութեան կայացման նպատակներուն համար, 3) Արդեօ՞ք Դատարանը պէտք է կայացնէ Վերջնական Հրաման եւ Դատավճիռ վաւերացնելու Համաձայնագիրը, լուծարելու ԱՔՍԱ–ի դէմ բոլոր առկայ հայցերը, նախապաշարումով եւ արժանիքներու հիմքի, 4) Արդեօ՞ք Հայցուորներու Խումբի անդամները պէտք է ենթարկուին Պարտաւորութիւններէ Ազատ Կացուցման տրամադրութիւններուն, ինչպէս նշուած է Համաձայնագրին մէջ, 5) Արդեօ՞ք Հայցուորներու Խումբի անդամները եւթակայ պէտք է ըլլան դատական մնայուն արգիլման, որ, ի միջի այլոց, կ'արգիլէ Հայցուորներու Խումբի անդամները դատական թղթածրար բանալու, նման գործի նախաձեռնելու, դատական հետապնդում կատարելու, իբրեւ Հայցուորներու Խումբի անդամ միջամուխ կամ մասնակից ըլլալու որեւէ այլ դատական գործի մէջ, անկախ անոր իրաւական չրջանէն եւ անկախ դատական այդ գործերու դրդապատճառներէն, անոնց ներկայացուցած փաստերէն կամ պարագաներէն, 6) Արդեօ՞ք Դատարանը պէտք է վաւերացնէ փաստաբաններու աշխատավարձի ու ծախսերու փոխհատուցման դիմումները, 7) Արդեօ՞ք Դատարանը պէտք է վաւերացնէ Հայցուորներու խումբի ներկայացուիչներու անհատական հատուցման դիմումները, որոնք ներկայացուած են անոնց փաստաբաններուն կողմէ: Անգամ մը որ դատարանը վաւերացնէ առաջարկուած Համաձայնագիրը բոլոր հայցերը արդէն պատասխանատուութենէ ազատ կացուցուած ԱՔՍԱ–ի դէմ նոյնպէս պիտի ազատ կացուցուին:

ԵԹԷ Հայցուորներու խումբին անդամ էք կրնաք ընտրել որ բացառուիք այս Համաձայնութենէն, ինչպէս որ մանրամասնօրէն բացատրուած է Խմբային Դատի Ծաւելուած Ծայտարարագրին մէջ: Հայցուորներու խումբի բոլոր այն անդամները որոնք կ'ընտրեն դուրս գալ այս Համաձայնութենէն, ենթակայ պիտի չըլլան դատական վերջնական վճիռի տրամադրութիւններուն: ԵԹԷ ընտրած էք դուրս գալ առաջարկուած Համաձայնագրէն, պէտք է այս մասին գրաւոր տեղեկացնէք: Ծաւելուած խմբային Ծայտարարագրին համաձայն, դուրս գալու ձեր այս դիմումնագիրը պէտք է ժամանակին եւ կանոնաւոր ձեւով յղէք նշելով իւրաքանչիւր կեանքի ապահովագրական պայմանագիր, որու կապակցութեամբ դուք հայց(եր) ունիք: Ձեր այս դիմումնագիրներու յղման թուականը պէտք է ըլլայ ոչ ուշ քան 2006 Ապրիլ 14, եւ առաքուին հետեւեալ հասցէին.
Kabateck Brown Kellner LLP
and Geragos & Geragos,
350 South Grand Avenue, 39th Floor,
Los Angeles, California 90071, U.S.A.

Իւրաքանչիւր դիմումնագրի մէջ պէտք է նշուած ըլլայ 1) ձեր անունը, ներկայի ձեր հասցէն եւ հեռաձայնի թիւը, 2) տեղեկութիւններ կեանքի ապահովագրական պայմանագրի կամ պայմանագիրներու մասին որոնց կապակցաբար կը փափաքիք բացառուիլ Համաձայնագրի Հայցուորներու խումբէն: Կրնաք, օրինակ, նշել պայմանագրի թիւը, թուականը, պայմանագրի տիրոջ անունը, ապահովագրեալի անունը, վայրին անունը ուր պայմանագիրը վաճառուած է եւ կամ պայմանագրին վրայ նշուած ապահովագրեալ գումարը, 3) գրաւոր հաստատում մը որ կ'ուզէք բացառուիլ եւ չստանալ որեւէ հատուցում այս Համաձայնագրէն: Առաջարկուած Համաձայնագրէն եթէ բացառում չպահանջէք եւ եթէ փափաքիք առարկել Համաձայնագրի արտօնագրութիւններուն ձեր գրաւոր առարկութիւնը պէտք է յղէք ոչ ուշ քան 2006 Ապրիլ 14 թուականը, հետեւելով ցուցմունքներուն որոնք նշուած են Ծաւելուած Ծայտարարագրին մէջ:

Այս յայտարարութիւնը պարզացէս ամփոփում է: Համաձայնագրի մանրամասնութիւնները, ներառեալ համաձայնագրին մաս կազմելու միջոցները եւ պայմանները բացատրուած են Ծաւելուած Խմբային Ծայտարարագրին մէջ եւ որ կրնաք տեսնել, համակարգչային փոխանցումով ունենալ եւ կամ տպել այցելելով
www.ArmenianInsuranceSettlement.com
կայքէջը: Համաձայնագրի օրինակ մը կրնաք նաեւ տեսնել դատարանի Դիւանակալի Գրասենեակը՝ Միացեալ Նահանգներու Շրջանային Դատարան, Գալիֆորնիոյ Կեդրոնական Շրջան:

ԿԸ ԽՆԴՐԵՆՔ ԵՐԲԵՔ ՉՀԵՌԱՁԱՅՆԵԼ ԴԱՏԱՐԱՆ ԿԱՄ ԴԱՏԱՐԱՆԻ ԴԻՒԱՆԱԿԱԼԻՆ ՑԱԻԵԼԵԱԼ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆ ԸՍՏԱՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ:

ՀՐԱՄԱՆՈՎ՝ ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ՇՐՋԱՆԱՅԻՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ, ԳԱԼԻՖՈՐՆԻՈՑ ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՇՐՋԱՆ: